

**በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር**

**ክፍለ-ኢኮኖሚያዊ የአምስት ዓመት
የዕድገትና የትራንስፎርሜሽን ዕቅድ**

(2003-2007)

**መጋቢት 2003 ዓ.ም
አዲስ አበባ**

መግቢያ	1
1. ጠቅላላ.....	1
2. የስትራቴጂክ ዕቅዱ አስፈላጊነት.....	1
3. የስትራቴጂክ ዕቅዱ ዓላማ.....	2
4. የሰነዱ ይዘትና አደረጃጀት.....	3
ምዕራፍ አንድ	
የአፈጻጸም፣ የነባራዊ (የውጫዊና ውስጣዊ) ሁኔታዎች እና የባለድርሻዎችና ተባባሪዎች ትንተናና ግምገማ	
ክፍል አንድ፡- ያለፉት አምስት ዓመታት ዕቅድ አፈጻጸም ግምገማ	5
1. የከተማ ልማት	5
2. የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ	32
ክፍል ሁለት፡- የነባራዊ ሁኔታዎች ትንተና	40
1. የውጫዊ ሁኔታዎች ትንተና.....	40
2. የውስጣዊ ሁኔታዎች ትንተናና ግምገማ.....	50
ክፍል ሦስት፡- የባለድርሻዎች እና ተባባሪዎች ትንተና	57
1. የባለድርሻ አካላት ትንተና	57
2. የተባባሪዎች/አጋሮች ትንተና	58
ምዕራፍ ሁለት	
ስትራቴጂካዊ ጉዳዮች፣ ራዕይ፣ የአፈጻጸም አቅጣጫዎች፣ ዓላማዎች፣ ግቦች እና የማስፈጸሚያ ስትራቴጂዎች	
ክፍል አንድ፡- የስትራቴጂካዊ ጉዳዮች ትንተና	59
1. የኢንተርፕራይዝች የተወዳዳሪነት አቅም ግንባታ.....	61
2. የላቀ ካዳስተር ሥርዓት ግንባታ.....	64
3. የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ የማስፈጸም አቅም ግንባታ.....	65
4. ቀልጣፋና ውጤታማ አሠራርና አመራር ማረጋገጥ.....	70
5. ማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶችን ማብቃት.....	72
ክፍል ሁለት፡- ራዕይ፣ የአፈጻጸም አቅጣጫዎች፣ ዓላማዎችና ግቦች	76
1. ራዕይ.....	76
2. የአፈጻጸም አቅጣጫዎችና መርሆዎች.....	76
3. ዓላማዎችና ግቦች.....	81
ክፍል ሦስት፡- የማስፈጸሚያ ስትራቴጂዎች/ስልቶች	109
ምዕራፍ ሦስት	
የኖርግራሞችና ኖርጀክቶች መርሃ-ግብር፣ የማስፈጸሚያ ሃብት፣ የክትትል፣ ግምገማና ገብረ-መልስ ሥርዓት	
ክፍል አንድ፡- የኖርግራሞችና ኖርጀክቶች ድርጊት መርሃ-ግብር	124
ክፍል ሁለት፡- የማስፈጸሚያ ሃብት	161
1. የሰለጠነ የሰው ኃይል ፍላጎት.....	161
2. የፋይናንስ ፍላጎትና ምንጭ.....	162
ክፍል ሦስት፡- የክትትል፣ ግምገማና ገብረ-መልስ ሥርዓት	168
1. አጠቃላይ.....	168
2. የክትትልና ድጋፍ ሥርዓት.....	168
3. የግምገማና ገብረ-መልስ ሥርዓት.....	170
ክፍል አራት፡- ማጠቃለያ	173
ዕዝሎች	175
ማጣቀሻዎች/ዋቢዎች	207

መግቢያ

1. ጠቅላላ

ቀደም ሲል የሥራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር በአዋጅ ቁጥር 471/98 በአዲስ መልክ ተቋቁሞ የከተማ ዘርፍ፣ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪና የመንገድ ዘርፍን የመንግሥት የልማት አቅጣጫን በመከተል ሲመራ፣ ሲያስተባብርና ሲከታተል ነበር። ሆኖም በአዲስ የመንግሥት ማደራጀት ሂደት በመስከረም ወር 2003 ዓ.ም የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ አስፈጻሚ አካላትን ሥልጣንና ተግባር እንደገና ለመወሰን በወጣው አዋጅ ቁጥር 691/2003 መሠረት ስያሜው የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር በሚል በአዲስ መልክ ተደራጅቷል። በአዲሱ አደረጃጀት በከተማ ዘርፍና በኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ልማት ዘርፍ የተደራጁ መ/ቤቶችን እንዲመራ፣ እንዲያስተባብርና እንዲከታተል ኃላፊነት ሲሰጠው የኢትዮጵያ መንገዶች ባለሥልጣን መ/ቤት ለሚኒስቴር መ/ቤቱ ተጠሪ መሆኑ ቀርቶ የጥቃቅንና አነስተኛ ንግድ ሥራዎች ልማት ኤጀንሲ ተጠሪ እንዲሆን ተደርጓል።

ይህንን የአዲስ መንግሥት ምሥረታ፣ አዲስ አደረጃጀትና የአመራር ለውጥ ተከትሎ የሚኒስቴር መ/ቤቱ በእነዚህ ዘርፎች ያለውን የመንግሥት የልማት አቅጣጫ በአግባቡ ለመምራት እና ተግባራዊ ለማድረግ በዝግጅት ላይ ይገኛል። ከእነዚህ ዘርፎች አኳያ በተለይ የትኩረት መስኮች ላይ በመንተራስ ለሚደረጉ ክንዎኔዎችም እንደ ዓይነተኛ የአፈፃፀምና የክትትል መሣሪያ ሆኖ የሚያገለግል ክፍለ-ኢኮኖሚያዊ ስትራቴጂክ ዕቅድ ማዘጋጀት ውጤታማነትና ተጠያቂነትን እንደሚያሰፍን ይታመናል። ከዚህም ባሻገር እያንዳንዱ ተቋም በየተሰማራበት የሥራ ዘርፍ ሊሰካ የሚችል ውጤት ማስመዝገብ ስለሚኖርበት ለዚሁ ይረዳ ዘንድ መንግሥት ያስቀመጣቸው አንኳር ፓሊሲዎች፣ ስትራቴጂዎችና መሪ አቅጣጫዎች ግንዛቤ ውስጥ በማስገባትና በአግባቡ በማጤን እንዲሁም ለሚቀጥሉት አምስት ዓመታት (2003-2007) ባዘጋጀው የአድገትና የትራንስፎርሜሽን ዕቅድ የተመለከቱትን ሃገራዊ አቅጣጫዎችና ግቦች መሠረት በማድረግ ለተቋማዊ ዝርዝር ስትራቴጂክ ዕቅዶች እንደ ዋነኛ መነሻ እና እንደማዕቀፍ የሚያገለግል ሃገራዊ ክፍለ ኢኮኖሚ ተኮር ስትራቴጂክ ማዕቀፍ ማዘጋጀት ወሳኝ ነው።

በዚህ መሠረትም ሚኒስቴር መ/ቤቱ በአዲሱ አደረጃጀት ለሚመራቸው ሁለቱ ዘርፎች ቀጣይ ልማት በብቃት ለመምራት፣ ለማስተባበርና ለመከታተል የሚያስችለውን ይህን የአምስት ዓመት (ከ2003-2007) ክፍለ ኢኮኖሚያዊ ስትራቴጂክ ዕቅድ መንደፍ አስፈልጎታል። ይህ ስትራቴጂክ ዕቅድም የእነዚህን ሁለት ዘርፎች ስትራቴጂካዊ አቅጣጫ በጥልቀት የሚያመለክትና የሚመራ እንደመሆኑ ለተነደፈው ሃገራዊ የአምስት ዓመት (2003-2007) ዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ መሳካትም የራሱ ዘርፋዊ እንደምታ ይኖረዋል።

2. የስትራቴጂክ ዕቅዱ አስፈላጊነት

ስትራቴጂክ ዕቅድ አንድ ተቋም በሕግ አማካኝነት የተሰጡትን ተግባራትና ሃላፊነቶች በብቃት ለመወጣት እንዲችል በሥልጣን ክልሉ የሚንቀሳቀሰውን የሰው ኃይልና ቁሳዊ ሃብት በማቀናጀት በየወቅቱ የሚጥላቸውን ግቦች ወደ ተጨባጭ ውጤት ለማሸጋገር በሥራ ላይ የሚያውለው ስልታዊ አሰራር ነው። ይህም ሃገራዊና ዘርፋዊ ሁኔታዎችን ከወዲሁ ለመቃኘትና ለመተንተን እንዲሁም የሚያጋጥሙ ችግሮችን አንጥሮ በማውጣት መፍትሄ ለማፈላለግ የሚበጅ መሣሪያ እና ስትራቴጂያዊ አመራር መስጠት የሚያስችል ነው። በመሆኑም አመራሩ የመሪነት ሚናውን እንዲጫወት እና ሠራተኛውንም በብቃት ወደ የጋራ ዓላማ ማሰለፍ የሚያስችል በመሆኑ አስፈላጊነቱ ጉልህ ይሆናል።

የሚኒስቴር መ/ቤቱ የስትራቴጂክ ዕቅድን አስፈላጊነት በመረዳት በ1998 ዓ.ም ረቂቅ የአምስት ዓመት (ከ1998 እስከ 2002) ስትራቴጂክ ዕቅድ ሰነድ ያዘጋጀ ሲሆን ይህም በመጨረሻ መልኩ ባይጸድቅም በተወሰነ ደረጃ ሥራዎችን ለመምራት አስተዋጽኦ አድርጓል። በዚህ ላይ ተንተርሶም ኘሮግራሞች ተቀርጸው ተግባራዊ ሲደረጉ ቆይቷል። ሆኖም የዚህ ስትራቴጂክ ዕቅድ የሥራ ዘመኑ ያበቃው በ2002 በጀት ዓመት መጨረሻ በመሆኑ እና የአዲሱን የመንግሥት ምስረታና አዲስ አደረጃጀትና የአመራር ለውጥ ተከትሎ በኢትዮጵያ የታሰበውን ፖለቲካል ትንስፎርሜሽን ለማሳካት አዲስ ስትራቴጂክ ዕቅድ ማዘጋጀት የግድ አስፈላጊ ሆኖ ተገኝቷል።

በአጠቃላይ የዚህ ክፍለ ኢኮኖሚያዊ ስትራቴጂክ ዕቅድ አስፈላጊነት በጥቅሉ ከላይ በተገለጹት አንኳር ጉዳዮች የሚገለጽ ሲሆን ከዚህ በታች የቀረቡት ነጥቦች አስፈላጊነቱን የበለጠ ያጥሉታል።

- 1) በከተሞች ያለውን ፖለቲካል ኢኮኖሚ በመቀየር ለልማታዊ ኢንቨስትመንት የተመቻቸ ማድረግ የሚያስችል መሣሪያ በመሆኑ፤ ከዚህ አንጻር የከተሞች ፖለቲካል ኢኮኖሚ ለልማታዊ ጥቃቅንና አነስተኛ እንዲሁም መካከለኛና ከፍተኛ ኢንቨስትመንቶች አመቺ ማድረጊያ እንዲሁም የነፃ ገበያ እና የዲሞክራሲያዊ ሥርዓት መስተጋብር መፍጠሪያ ስልት በመሆኑ፤
- 2) ሃገራዊ ክፍለ ኢኮኖሚውን ከባለድርሻና ከተባባሪ አካላት ጋር በመሆን ግልጽ የሆነ የጋራ የመካከለኛ ዘመን አቅጣጫ መቀየስና መከተል የሚያስችል በመሆኑ፤
- 3) ራዕዮችን ላይ ለመድረስ በተለያዩ የልማት ምዕራፎች እንቅስቃሴ ሲደረግ በእያንዳንዱ ምዕራፍ ወሳኝ በሆኑ ቁልፍና አበይት ተግባራት ላይ በማተኮር ያለንን ውሱን የሰው ኃይልና ቁሳዊ ሃብት ውጤታማ በሆነ አግባብ መጠቀም የሚያስችል በመሆኑ፤
- 4) አገር አቀፍና ዓለም አቀፍ የወደፊት ሁኔታዎችን አዝማሚያ ከወዲሁ እየተነተኑና እየተመለከቱ በመፈጸም ሊያጋጥሙ የሚችሉ ችግሮችን እያቃለሉና ሊኖሩ የሚችሉ ክፍተቶችን በማየት ለመሙላት የሚቻልበትን ሁኔታ ለመፍጠር የሚያስችል በመሆኑ፤
- 5) ግልጽ የሆነ ሃገራዊ የክፍለ ኢኮኖሚው ገዢ ራዕይ በማስቀመጥ እውን ሊሆኑ የሚችሉና መርሃ-ግብርን መሠረት ያደረጉ ግቦች፤ ዓላማዎችንና ውጤቶችን በመመንዘር ፈጣንና ቀጣይነት ያለው ልማት ለማስመዝገብ የሚያስችል መሪ እና ማዕቀፋዊ ወሳኝ አቅጣጫ በመሆኑ፤ እና
- 6) ይህንንም ተግባራዊ ለማድረግ የአስፈጻሚ አካላትን ዓለም አቀፍ ተወዳዳሪነት በሚያረጋግጥ መልኩ የመፈጸም አቅምን በተከታታይ በመገንባትና እስካሁን ሲኬድበት የቆየውን የአመለካከትና የአሠራር ባህል ሥር ነቀል በሆነ መንገድ መለወጥ የሚያስችል መሣሪያ በመሆኑ አስፈላጊነቱ የጉላ ይሆናል።

3. የስትራቴጂክ ዕቅዱ ዓላማ

ዋነኛ ዓላማው የሃገሪቱን ራዕይ ዕውን ለማድረግ የተያዘውን የክፍለ-ኢኮኖሚውን ራዕይ ለማሳካትና ስትራቴጂካዊ አመራር ለመስጠት የሚያስችል የአምስት ዓመት (ከ2003-2007) ስትራቴጂክ ዕቅድ ሰነድ ለማዘጋጀት ነው። ዝርዝር ዓላማዎቹም፡-

- 1) በጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ልማት አማካይነት በከተሞች በስፋት የሚታየውን የሥራ አጥነትና ድህነት ችግር መቅረፍ የሚያስችል ስልት በመንደፍ ሰፊ የሥራ ዕድል ለመፍጠር፤
- 2) በከተሞች የፖለቲካል ኢኮኖሚ ትራንስፎርሜሽን፤ ልማት እና የነጻ ገበያ መሠረት የሆነውን የከተማ መሬት ልማትና ማኔጅመንት ግልጽ፤ ተጠያቂነት የሰፈነበት፤ ፍትሃዊ በሆነ አግባብ እና በዘመናዊ ቴክኖሎጂ በታዝዞ መልኩ ለመምራት የሚያስችል ስልት ለመንደፍ፤

- 3) የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪው ለሃገሪቱ ማኅበራዊና ኢኮኖሚያዊ ዕድገት መፋጠን ተገቢውን ሚና መጫወት የሚችልበትን ስልት ለመንደፍ፤
- 4) ከተሞች በቂ፣ ጥራትና ደረጃውን የጠበቀ መሠረተ-ልማትና ማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶችን እንዲያቀርቡ እና እንዲያስተዳድሩ የሚያስችል ስልት ለማቀድ፤
- 5) በከተሞች ያለውን የመልካም አስተዳደር ሁኔታ በማሻሻል ከተሞች ቀልጣፋና ውጤታማ አገልግሎቶችን ለነዋሪዎቻቸው እንዲያቀርቡና በዚሁም ፈጣን፣ ፍትሃዊና ዘላቂ ልማት ለማረጋገጥ የሚያስችል ዕቅድ ለመቅረጽ፤
- 6) በክፍለ-ኢኮኖሚው ሥር የሚገኙትን የሁለቱን ዘርፎች ነባራዊ ሁኔታ በመዳሰስ አሁን ካሉበት ሁኔታ ይበልጥ ወደ ላቀ የዕድገት ደረጃ እንዲሸጋገሩ የሚያስችል ስልት ለማቀድ፤
- 7) የባለድርሻዎችና ተባባሪዎችን እንዲሁም የውጫዊና ውስጣዊ ሁኔታዎችን በመተንተን በክፍለ-ኢኮኖሚው ሽግግር/ዕድገት በሚሆን መልኩ በማቀናጀት ለማቀድ፤ እና
- 8) ክፍለ-ኢኮኖሚውን በአግባቡ ወደ ላቀ ደረጃ ለማሸጋገር የሚያስችሉ ከአገራዊ ራዕይ የሚመነጩ ገዢ የሆኑ ራዕይ፣ ግቦችና ዓላማዎች ለመቅረጽና ከአካሄድም በመነሳት ስትራቴጂክ ጉዳዮችን ለመለየት፣ ለመተንተንና ወሳኝ የአፈፃፀም አቅጣጫዎችን (ስትራቴጂዎችን) ለማመላከት የሚያስችል ዕቅድ ለመንደፍናቸው፡፡

4. የሰነዱ ይዘትና አደረጃጀት

ይህ የስትራቴጂክ ዕቅድ ሰነድ ከፍተኛ ብሎ በመግቢያው ውስጥ የተገለጹትን ሳይጨምር ሦስት ዋና ዋና ምዕራፎችን እንዲይዝ ሆኖ የተደራጀ ነው፡፡ ምዕራፍ አንድ ያለፉት አምስት ዓመታት አፈጻጸም፣ የውጫዊና ውስጣዊ ሁኔታዎች እና የባለድርሻዎችና ተባባሪዎች ዳሰሳና ትንተና የቀረበበት ሲሆን ይህም ሶስት ክፍሎችን የያዘ ነው፡፡ ክፍል አንድ በከተማ ዘርፍ እና በኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ባለፉት አምስት ዓመታት የተከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት ዳሰሳ የቀረበበት ነው፡፡ ክፍል ሁለት የሁለቱ ዘርፎች የውጫዊ ሁኔታዎች ትንታኔ እና ከዚሁ ትንታኔ የተለዩ ምቹ ሁኔታዎችና ስጋቶች እንዲሁም የውስጣዊ ሁኔታዎች ትንታኔ እና ግምገማ የቀረበበት ሲሆን ይህም የተካተተው በምዕራፍ ሁለት ክፍል አንድ የተመለከተውን የዘርፎቹን ስትራቴጂካዊ ጉዳዮች ለመለየት እንዲሁም ክፍል ሁለት የቀረበውን የሚኒስቴር መ/ቤቱ እና የዘርፎቹን ራዕይ፣ ዓላማዎች እና ግቦች ለማስቀመጥ እጅግ ወሳኝ በመሆኑ ነው፡፡ ክፍል ሦስት በዘርፎቹ ልማታዊ እንቅስቃሴ ላይ አሉታዊም ሆነ አዎንታዊ ተጽእኖ ሊያሳድሩ የሚችሉ ባለድርሻ እና ተባባሪ አካላት ትንተና የቀረበበት ነው፡፡

ምዕራፍ ሁለት የዘርፎቹ ስትራቴጂካዊ ጉዳዮች እና ስትራቴጂዎች/ስልቶች ትንተና የቀረበበት ሲሆን ይህም ሶስት ክፍሎችን የያዘ ነው፡፡ ክፍል አንድ ወሳኝ የሆኑ ስትራቴጂካዊ ጉዳዮች ትንተና የቀረበበት ነው፡፡ ክፍል ሁለት የራዕይ ትንታኔ ከቀረበ በኋላ ራዕዩን እውን ለማድረግ የተቀመጡ ዓላማዎችና የተጣሉ ግቦች (በኘሮግራሞችና ኘሮጂክቶች) የቀረበበት ነው፡፡ ክፍል ሦስት ለዘርፎቹ የተጣሉ ግቦችን እና የተለዩትን ስትራቴጂካዊ ጉዳዮች በአስተማማኝ ሁኔታ ለማሳካት መከተል/መወሰድ የሚገባቸው እርምጃዎች የተመለከቱበት ነው፡፡

ምዕራፍ ሶስት የኘሮግራሞች የድርጊት መርሃ-ግብር፣ የማስፈጸሚያ ሃብት እና የክትትልና ግምገማ ሥርዓት የቀረበበት ሲሆን ይህም ሶስት ክፍሎችን የያዘ ነው፡፡ ክፍል አንድ በምዕራፍ ሁለት ክፍል ሁለት በኘሮግራሞችና

በኘሮጀክቶች ስር የተመለከቱት ግቦች በማንና መቼ እንደሚከናወኑ የሚያሳይ የድርጊት መርሃ-ግብር የቀረበበት ነው። ክፍል ሁለት በስትራቴጂክ ዕቅዱ የተመለከቱትን የልማት ሥራዎች ለማስፈጸም የሚያስፈልገው የሰው ሃይልና ቁሳዊ ሃብት የቀረበበት ነው። ክፍል ሶስት በዘርፎች የታቀዱ ሥራዎች በተቀመጠው መርሃ ግብርና የታቀደላቸውን ውጤትና ግብ ማምጣታቸውን ለማወቅ የተዘረጋውን የክትትል፣ ግምገማና ግብረ-መልስ ሥርዓት የያዘ ሲሆን የመጨረሻው ክፍል አራት የልማት ዕቅዱ ዋና ዋና ይዘት ማጠቃለያ የቀረበበት ነው።

ምዕራፍ አንድ

የአፈጻጸም፣ የውጫዊ እና ውስጣዊ ሁኔታዎች፣ የባለድርሻዎችና ተባባሪዎች ትንተናና ግምገማ

ክፍል አንድ፡- ያለፉት አምስት ዓመታት ዕቅድ አፈጻጸም ግምገማ

በስትራቴጂክ ዕቅድ ዝግጅት በቅድሚያ መከናወን ከሚገባቸው ጉዳዮች አንዱ ባለፉት የዕቅድ ዓመታት በክፍለ-ኢኮኖሚው የተከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት፣ ያጋጠሙ ችግሮችና የተወሰዱ የመፍትሄ እርምጃዎች እና በቀጣይ ትኩረት ሊደረግባቸው የሚገቡ ጉዳዮች በመረጃ በማስደገፍ በበቂ ደረጃ በመተንተን ክፍለ-ኢኮኖሚው አሁን የሚገኝበትን መነሻ ማሳየት ይሆናል። ይህ መነሻም በክፍለ-ኢኮኖሚው ያሉት ሁለቱ ዘርፎች በስትራቴጂክ ዕቅድ ዘመኑ መጨረሻ (ከአምስት ዓመት በኋላ) ላይ የሚደረሱባቸውን ግቦች ለማስቀመጥ ወሳኝ ይሆናል። በትንተናው ዘርፎች ስኬት ላይ ለመድረስ እንቅፋት የሚሆኑትን ችግሮች በብቃት መለየት በምዕራፍ ሁለት ለሚከናወነው ስትራቴጂካዊ ጉዳዮች የመለየት ሥራ በአጅጉ ጠቃሚ በመሆኑ ከዚህ ቀጥሎ ይቀርባል።

1. የከተማ ልማት

ከተሞች የአጠቃላይ ምርት እና አገልግሎት ግብይት ማዕከል በመሆናቸው ለአጠቃላይ የአገር ምርት እድገት የሚያበረክቱት አስተዋጽኦ ከፍተኛ እንደሆነ እና በተለይ በአፍሪካ አገራት አጠቃላይ እድገት እንዲመጣ ከተፈለገ በከተሞች ያለውን የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ ማዕከል ባደረገ መልኩ መታየት እንዳለበት በርካታ የኢኮኖሚ ባለሙያዎች ይስማሙበታል¹። አገራችን ባለችበት ተጨባጭ ሁኔታ የከተሞች የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ እድገት የሚወሰነው የተፈጥሮ ሃብቶችን እና የግብርና ውጤቶችን ወደ ተዘጋጁ ሽቀጦች በመቀየርና ወደ ውጪ በመላክ መጠን ላይ ነው። በአብዛኛው ከሰሃራ ቦታች ባሉ አገሮች እንደሚታየው ሁሉ የኢትዮጵያ ከተሞች ኢኮኖሚ በአብዛኛው የተመሠረተው ከአገልግሎቶች በሚገኝ ገቢ እና ያለቀላቸው የተፈጥሮ ሃብቶችን እና የግብርና ምርቶችን ወደ ውጪ በመላክ ላይ ነው። ከተሞቻችን የኢኮኖሚ ሂደታቸው ተገቢውን አቅጣጫ እንዳይዝና ለአገራዊ ልማት መጫወት የሚገባቸውን ሚና በሚገባ እንዳይወጡ እያገዱ ካሉት መካከል ዋናዎቹ ዝቅተኛ የመሰረተ-ልማትና ማህበራዊ አገልግሎት ሽፋን እና ዝቅተኛ የአስተዳደር አቅም ናቸው። በተለይ ከላይ የተጠቀሱትን ከመሰረተ-ልማትና ማህበራዊ አገልግሎት ጋር የተያያዙትን ችግሮች ለማቃለል ከፍተኛ መዋዕለ ንዋይ የሚጠይቅ ነው።

ይህም ሆኖ በአገራችን በቅርብ ዓመታት በተለያዩ የልማት ፓኬጆችና ፕሮግራሞች በከተሞች የማህበራዊ አገልግሎቶች እና መሰረተ-ልማቶች አቅርቦትን እና ያለውን የአስተዳደር ጉድለት ለማሻሻል የሚረዱ ሥራዎች በስፋት በመተግበራቸው ምክንያት የከተሞች አጠቃላይ የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ እያደገ መሆኑን መገንዘብ ይቻላል። ከገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚኒስቴር የተገኘ መረጃ እንደሚያመለክተው በ1990 ዓ.ም ከጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት 49 በመቶ የነበረው የከተሞች ድርሻ በ2002 ዓ.ም ወደ 59 በመቶ ከፍ ብሏል። ቀደም ስል እንደተገለጸው ለተመዘገበው እድገት ከፍተኛ ድርሻ የነበራቸው አገልግሎቶች ሲሆኑ ከጠቅላላው ምርት 46 በመቶ ሸፍነዋል። ባለፉት ዓመታት በማኑፋክቸሪንግ ኢንዱስትሪው ዘርፍ ጎልቶ የሚታይ እድገት ያልተመዘገበና ከአስር ዓመታት በፊት 12.4 በመቶ የነበረው ድርሻ በ2002 ዓ.ም ወደ 13.0 በመቶ ያደገ ሲሆን ከዚህም ውስጥ ትልቁን ድርሻ የያዙት የሕንጻዎችና የመንገድ ሥራዎች ናቸው። በከተሞች ኢንቨስትመንት በማስፋፋት ከተሞች በግብርና የተገኙ ምርቶችን ወደ ሌሎች ምርቶች የመቀየሪያና ወደ ውጭ የመላኪያ የኢንዱስትሪ ማዕከላት እንዲሆኑ ለማስቻል

¹ [Stephanie Hanson](#), Associate Director and Coordinating Editor, CFR

ማህበራዊ አገልግሎቶችን እና መሰረተ-ልማት አቅርቦትን ማስፋፋትና የከተማ-ገጠር እና የከተማ-ከተማ ትስስር ማጠናከር ይገባል።

እንደሚታወቀው የሃገራችን የኢኮኖሚ ልማት እንቅስቃሴ (የግብርና መር የልማት ስትራቴጂ) የመጨረሻ ግብ በኢንዱስትሪ የበለጸገች አገር መፍጠር ሲሆን ለዚህ ደግሞ መድረሻው ከተማ ነው። ይህንንም ግብርና መር የልማት ስትራቴጂ በተሳካ ሁኔታ ተግባራዊ ከሆነ እዚያው በዚያው ኢንዱስትሪ መር ወደ ሆነ የልማት ስትራቴጂ መቀየሩ የማይቀር ነው። ስለሆነም የከተሞችን ዕድገት/ልማት ከዚህ የለውጥ ሂደት ጋር የተጣጣመ እንዲሆን ማድረግ አስፈላጊ ይሆናል። በሌላ በኩል ፈጣን የኢንዱስትሪ ልማት በአስተማማኝ ደረጃ የማስጀመሩ ጉዳይ ወሳኝ መሆኑ አንድ ነገር ሆኖ የኢንዱስትሪውን ልማት ቀጣይነት ሊያረጋግጡ የሚችሉ እርምጃዎች ከወዲሁ ካልታሰበባቸውና ቅድመ-ዝግጅትም ካልተደረገ ውሎ-አድሮ የልማቱ ሂደት መገታቱ አይቀርም። በዚህ ረገድ የከተማ-ገጠር እና የከተማ-ከተማ ትስስር በማጠናከር የኢንዱስትሪ ቀጠናዎች ልማት (Growth corridors) እውን ለማድረግ በተጠናቀቀው የዕቅድ ዘመን የታቀደ ቢሆንም ወደ ተግባር ባለመሸጋገሩ የጉላ እንቅስቃሴ አልተደረገም። በመሆኑም የኢንዱስትሪ ልማት እንቅስቃሴያችን ዋነኛ ትኩረት የተጀመረውን ፈጣን ዕድገት በተሳካ ሁኔታ ማስቀጠል ላይ ሆኖ ከዚህ ጉን ለጉን የኢንዱስትሪ ልማታችን ቀጣይነት እንዲኖረው የሚቀጥለውን የዕድገት ምዕራፍ በማሰብና ከወዲሁ አንዳንድ ቅድመ ዝግጅቶችን በማድረግ ከአንዱ የዕድገት ምዕራፍ ወደሚቀጥለው ምዕራፍ ያለቆይታ መሸጋገር የሚቻልበትን ሁኔታ በመፍጠር የከተሞች ልማት ለማያቋርጥ ኢንዱስትሪያዊ ምርት ዕድገት እንዲሆን ማድረግ ያስፈልጋል። የኢንዱስትሪ ልማትን በቀጣይነት ለማረጋገጥ እጅግ ተፈላጊ ከሚሆኑት ጉዳዮች ውስጥ አንዱ በዋናነት የሚጠቀሰው በከተሞች የመሠረተ-ልማት ጉዳይ ነው።

በሃገሪቱ ራዕይ ላይ በግልጽ እንደተቀመጠው በ2012 መካከለኛ ገቢ ያላት አገር ማድረግ ሲሆን ከተሞቻችንንም መካከለኛ ገቢ ያላቸው አገሮች ከተሞች የደረሱበት ደረጃ እንዲደርሱ ማድረግ ነው። እንደሚታወቀው የከተሞች የዕድገት ደረጃ የሚገለጸው በከተሞች የገቢ መጠንና የህዝብ ብዛት ብቻ ሳይሆን የከተሞች መሠረተ-ልማት እና ሌሎች አገልግሎቶች አቅርቦት ደረጃም ጭምር ነው። በመሆኑም በአገራችን ከተሞች እና መካከለኛ ገቢ ያላቸው አገሮች ከተሞች መካከል በቤቶች ልማት፣ በመሠረተ ልማት (ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ)፣ በማኑፋክቸሪንግ ኢንዱስትሪ ዞን እና በመሳሰሉት ጉዳዮች ዙሪያ ያለው ክፍተት/ልዩነት በመውሰድ በ2012 ለማሟላት ትኩረት ሰጥቶ መሥራት ይገባል። የሚነደፈውም ስትራቴጂ እነዚህን ለማሳካት የሚያስችል መሆን ይኖርበታል።

ከተሞቻችንን እንደየደረጃቸው መጨውን በዓለም ገበያ የተቃኘውን ፖለቲካል ኢኮኖሚ በሚያገለግሉ መልኩ ማብቃት ያስፈልጋል። በተለይ አዲስ አበባና የክልል ዋና ከተሞች እንዲሁም የዞን ከተሞች ለኢንዱስትሪያዊ ምርቶች ማምረት የሚያስፈልጉ ሁኔታዎችን ማሟላት ይጠበቅባቸዋል። በመሆኑም በከተሞች የሚካሄዱ የልማት ሥራዎች ሁሉ ወደ ዓለም አቀፋዊ ስታንዳርድ መሸጋገር ይኖርባቸዋል። በዚህ ረገድ ከተሞቻችን ይህን ትልቅ ኃላፊነት/ተልዕኮ በብቃት መወጣት ይችላሉ ዘንድ አስፈላጊ የሆኑ ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ መሠረተ-ልማቶች እንዲሁም የሌሎች አገልግሎቶች ማዕከላትን በማደራጀት ራሳቸውን ማዘጋጀት ይኖርባቸዋል። መሟላት ከሚገባቸው ኢኮኖሚያዊ መሠረተ-ልማቶች ውስጥ በዋነኝነት የትራንስፖርት፣ የኃይል፣ የቴሌኮም፣ ለኢንዱስትሪ የሚሆን የውኃ አቅርቦት እና የኢንዱስትሪ ቆሻሻ አመራር ሥርዓት ይጠቀሳሉ። ከማኅበራዊ መሠረተ-ልማቶች ውስጥ በቂ የመኖሪያ ቤት፣ የመጠጥ ውሃ አቅርቦት፣ የጤና ማዕከላት፣ ትምህርት ቤቶች፣ ዩኒቨርሲቲዎች፣ የተለያዩ የምርምር ማዕከላት፣ የቆሻሻ አወጋገድ አመራር፣ የስፖርት ማዘውተሪያ ቦታዎች፣ አረንጓዴ ስፍራዎች እና የመዝናኛ ማዕከላት መሟላት ይኖርባቸዋል። በተመሳሳይ ከኢንዱስትሪ ምርቶች ጋር በተያያዘ ለአገር ውስጥ ገበያ

ለማቅረብ የገበያ ማዕከላት፣ መጋዘኖችና ተርሚናሎች መዘጋጀት የሚኖርባቸው ሲሆን ለውጭ አገር ገበያ እንዲሁም የምርት/ዕቃዎች ልውውጥ ማዕከላት፣ ደረቅ ወደቦች እና ተርሚናሎች መዘጋጀት ይኖርባቸዋል።

ይህን የተያዘውን ዕቅድ/ግብ እውን ለማድረግ በከተማ ዘርፍ በርካታ የልማት ሥራዎች መከናወን እንዳለባቸው ይታመናል። እነዚህንም የልማት ስራዎች ለማከናወን ብቃት ያላቸው ንግራሞችና ንግደኞችን በመቅረጽና በመተግበር መሆን ይኖርበታል። የቀጣዩ የአምስት ዓመት (2003-2007) የልማት ዕቅድ ሲዘጋጅም በ2012 ሊደረስበት በታሰበው ግብ ማዕቀፍ ውስጥ እንዲሆን ማድረግ ይገባል። በመሆኑም የቀጣዩ የልማት ምዕራፍ ዕቅድ ባለፈው የልማት ዕቅድ ዘመን(1998-2002) የተጀመሩትን ንግራሞችና ንግደኞች በማጠናከር እና ተጨማሪ ንግራሞችና ንግደኞችን (ዝርዝሩ በምዕራፍ ሁለት ክፍል ሁለት ቀርቧል) በማካተት ይሆናል። እነዚህ ነባር ንግደኞች ግባቸውን ሲያሳኩ ሌሎች አዳዲስ ንግደኞች እየገቡ የሚፈጸም ይሆናል። እያንዳንዱ ንግራምም ለቀጣዩ የልማት ምዕራፍ በቅድመ ዝግጅት መልክ የሚታዩና በአስተማማኝ ወደ ግባችን ሊያሸጋግሩን የሚችሉትን ንዑስ ንግራሞችና ንግደኞች ዝርዝር አዘጋጅቶ ደረጃ በደረጃ እያስገቡ ወደ ዋናው ግብ ማድረስ ተገቢ ይሆናል።

ከዚህ በመቀጠል የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ልማትና የሥራ ዕድል ፈጠራ፣ በከተሞች የመኖሪያ ቤቶች አቅርቦት፣ የመሠረተ ልማት እና አገልግሎቶች አቅርቦት፣ የከተሞች መልካም አስተዳደር፣ የከተማ መሬትና የከተማ ፕላን፣ የከተማ-ገጠር እና የከተማ-ከተማ ትስስር እና የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ የሚገኙበት ነባራዊ ሁኔታ ከቀረበ በኋላ በማስከተል በእነዚህ ጉዳዮች ዙሪያ ተቀርጾው ተግባራዊ የሆኑት የልማት ሥራዎች ያለፈው የዕቅድ ዘመን አፈጻጸም፣ ያጋጠሙ ችግሮች እና የተወሰዱ የመፍትሄ እርምጃዎች እንዲሁም በቀጣዩ የዕቅድ ዘመን ትኩረት ሊደረጉባቸው የሚገቡ ጉዳዮች ይቀርባል።

1.1 የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ልማት እና የሥራ ዕድል ፈጠራ ሁኔታ

የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ዘርፍ ልማትን የሚመራ አካል በ2 ከተሞችና (አዲስ አበባና ድሬዳዋ)፣ በአምስቱ ክልሎች (አሮሚያ፣ ደቡብ፣ አማራ፣ ትግራይና ሐረሪ) ራሱን ችሎ የተቋቋመ ኤጀንሲ (ጽ/ቤት) አለ። በቀሩት አራቱ ታዳጊ ክልሎች በአፋር በጽ/ቤት ደረጃ እንዲቋቋም በክልሉ ካቢኔ የፀደቀ ሲሆን፣ በሌሎቹ ሦስት ክልሎች በጋምቤላ በንግድና ኢንዱስትሪ ቢሮ ሥር በመምሪያ ደረጃ፣ ቤንሻንጉል ጉሙዝ እና ሶማሌ በዋና የሥራ ሂደት ደረጃ ተቋቁሟል።

ቀደም ሲል (ከ1995 ጀምሮ) በ5 ክልሎችና 2 የከተማ አስተዳደሮች የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ልማት ሥራ የተጀመረ ሲሆን በተለይ በ1998 ዓ.ም ተቀርጾ ተግባራዊ በተደረገው የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ልማት ንግራም፡-

- 1) ክልል አቀፍ የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት የሚመሩበትን ስትራቴጂና መዋቅር በመዘርጋት ለተቋማቱ ሀላፊነት ድጋፍና ክትትል እንዲደረግላቸው እየተደረገ ነው።
- 2) ጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማትን የማልማቱ እንቅስቃሴ በከተሞች ብቻ የተወሰነ ሳይሆን ገጠሩንም ያካተተ በመሆኑ በገጠርም ሥራ አጥነትን ከመቀነስ ባሻገር የተሻለ የገጠርና ከተማ ትስስር በመፈጠር ላይ ነው።
- 3) ለጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት የሚሰጡ አገልግሎቶችን በተማከለ መልክ ለመስጠት አስተዳደራዊ መዋቅሮችን መሠረት በማድረግ እስከ ቀበሌ የወረደ የአንድ ማዕከል አገልግሎት (One stop service) መስጫ ማዕከላት በማቋቋም የኤክስቴንሽን አገልግሎት ባለሙያዎችን በመቅጠርና በማሰልጠን እየተሰጠ

ይገኛል። በአንዳንድ ክልሎች ከትምህርት ቢሮዎች ጋር ስምምነት በማድረግ የማህበረሰብ ክህሎት ማሰልጠኛ ማዕከላት (ማክማማ) ለጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት የአንድ ማዕከል አገልግሎት እንዲሰጡ እየተደረገ ነው።

- 4) በክላስተር ልማት ጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማትን የማገዝ እንቅስቃሴ እየተስፋፋ ሲሆን፤ በአገር አቀፍ ደረጃ በፓይላትነት ከተያዙት የክላስተር ልማት ፕሮጀክቶች በተለይ የጨርቃ-ጨርቅና አልባሳት ክላስተርስ (አዲስ አበባ) አቅም በማጎልበት ከኤክስፖርት ገበያው ጋር (በተለይ የሽማ ውጤት አምራቾች) በማስተሳሰር ጥሩ ውጤት እየተገኘ ነው።
- 5) በከተሞች በስፋት የሚካሄደው የጋራ መኖሪያ ቤቶች ግንባታ ፕሮግራም በግንባታ ዕቃዎች ማምረት፤ በግንባታ ሥራ ተሳትፎ፤ ወዘተ... ሰፊ የሥራ ዕድል በመፍጠር ላይ ነው።
- 6) ከከፍተኛ ትምህርት ተቋማት ጋር ግንኙነት በመፍጠር የዘርፉን ልማት የሚያግዙ ቴክኖሎጂዎችን ማልማትና ማሸጋገር ተችሏል።
- 7) መንግስታዊና መንግስታዊ ካልሆኑ ድርጅቶችና ከምርምር ተቋማት ጋር በመተባበር በበርካታ ምርቶች /የስራ መስኮች የእሴት ሰንሰለት (value chain) ጥናት በማካሄድ ወደ ተግባራዊ እንቅስቃሴ በመገባት ላይ ነው።
- 8) የመንግስት ተቋማት የጽዳትና ጥበቃ፤ የከፍተኛ ትምህርት ተቋማት፤ የማረሚያ ቤቶችና ሆስፒታሎች የምግብ አቅርቦት፤ ወዘተ ሥራዎች ለጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት በመስጠት (outsourcing) ሰፊ የገበያ ትስስር እየተፈጠረላቸው ሲሆን፤ እንደየክልሎቹ ተጨባጭ ሁኔታ ቢለያይም በአማካይ ከብር 400-500ሺ የሚደርስ የመንግስት የዕቃና አገልግሎት ግዢ ለጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት እንዲሰጥ ደንብ በማርቀቅ ተግባራዊ በመደረግ ላይ ነው።

ባለፉት ዓመታት መንግሥት የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ዘርፍ ለሃገራዊ ዕድገት የጎላ አስተዋዕክ እንዳለው በመገንዘቡ ልማቱን ለማፋጠን በፌዴራል ደረጃና በየክልሎችም ተቋማዊ አደረጃጀት ከመፍጠሩም ሌላ የተለያዩ አጋዥ ህጎች፤ ፖሊሲዎች እና ስትራቴጂዎች በመንደፍ ምቹ ሁኔታ ፈጥሯል። ከእነዚህም ዋና ዋናዎቹ እና በቀጥታ ከዘርፉ ጋር ተያያዥነት ያላቸው የጥቃቅንና አነስተኛ ንግድ ሥራ ድርጅቶች ማስፋፊያ ስትራቴጂ፤ የጥቃቅንና አነስተኛ የንግድ ሥራዎች ልማት ድርጅትን ለማቋቋም የወጣ የሚኒስትሮች ምክር ቤት ደንብ፤ የኢንዱስትሪ ልማት ስትራቴጂ፤ የገጠር ልማት ፖሊሲ፤ የከተማ ልማት ፖሊሲ፤ የኢትዮጵያ የከተማና የገጠር ወጣቶች የዕድገት ፓኬጅ፤ አገር አቀፍ የቴክኒክ ሙያ ትምህርትና ስልጠና ስትራቴጂ እና የመሳሰሉት ሊጠቀሱ የሚችሉ ናቸው።

ከእነዚህ መሠረታዊ ፖሊሲዎች፤ ስትራቴጂዎችና ህጎች በተጨማሪ የዘርፉን የልማት ስትራቴጂ የኢንዱስትሪ ልማት ስትራቴጂና የከተሞች ልማት ፖሊሲን ዋነኛ መነሻ በማድረግ በየክልሎቹ የልማት እንቅስቃሴውን የሚያግዙ፤ የሚያፋጥኑና ችግሮችን መቅረፍ የሚያስችሉ የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት አማካሪ ምክር ቤትን ለማቋቋም የወጣ መመሪያ፤ የብድር አሰጣጥና አመላለስ መመሪያ፤ የገበያ ትስስር መመሪያ፤ የአደረጃጀት መመሪያ፤ የማምረቻና የመሸጫ ማዕከላትን አደረጃጀት አጠቃቀምና አስተዳደር ደንብ፤ የኢንተርኘራይዞች ሽግግር መመሪያ፤ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኘራይዞች ብድር ዋስትና ፈንድ ማቋቋሚያ ደንብ፤ የአንድ ማዕከል አገልግሎት አሰጣጥ መመሪያ፤ ተቀርፀው በተግባር ላይ ውለዋል።

1.1.1 የፕሮግራሙ አፈጻጸም

1.1.1.1 የተፈጠረ የስራ ዕድል

የሥራ ዕድል ፈጠራን በተመለከተ በዕቅድ ዘመኑ 1.5 ሚሊዮን የስራ ዕድል ለመፍጠር ታቅዶ የነበረ ሲሆን በ167,835 በተደራጁ ኢንተርፕራይዞች አማካይነት 1.46 ሚሊዮን ያህል የስራ ዕድል ተፈጥሯል።

1.1.1.2 ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የተሰጡ ድጋፎች

ሀ. የማምረቻና መሸጫ ቦታ ዝግጅት

ጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት በሙሉ አቅማቸው መሥራት እንዲችሉ ከሚሰጡት ድጋፎች ውስጥ አንዱ የማምረቻና መሸጫ ቦታዎች አቅርቦት ነው። በዚህም መሰረት 346 ሺዶች ተገንብተው ጥቅም ላይ እንዲውሉ ተደርጓል። ከዚህም በተጨማሪ 2.87 ሚሊዮን ሜካ ስፋት ያለው ቦታ ተዘጋጅቶ እንዲቀርብ ተደርጓል።

ለ. የብድር አቅርቦት

በጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ለተደራጁ ኢንተርፕራይዞች እየተሰጡ ካሉት የተለያዩ ድጋፎች ውስጥ ሌላው ደግሞ የብድር አገልግሎት ነው። በዚህም ረገድ ባለፉት የዕቅድ ዓመታት 3.9 ቢሊዮን ብር የብድር አገልግሎት በማይክሮ-ፋይናንስ ተቋማት አማካይነት በጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ለተደራጁ ኢንተርፕራይዞች ተሰጥቷል።

ሐ. የሼዶችና ህንፃዎች ግንባታ

የሼድ ግንባታን በተመለከተ ለ5 ዓመት 617,812,355 ብር በመመደብ 17,842 ሼዶችን ለመገንባት ዕቅድ የተያዘ ሲሆን አፈጻጸሙ በብር 388,911,680 የ 7868 ሼዶች ግንባታ ተጠናቆ ጥቅም ላይ እንዲውሉ ተደርጓል። የእቅድ አፈጻጸም ንጽጽሩ ሲታይ በገንዘብ 63% ሲሆን፤ የሼድ ብዛት አፈጻጸም 46% ሆኗል።

በተጨማሪም 271 የማምረቻና የመሸጫ ሕንፃዎችን በብር 453,154,022 ለመገንባት ዕቅድ ተይዞ 380 ሕንፃዎች በብር 561,110,711 በመገንባት ላይ ይገኛሉ። የእቅድ አፈጻጸም ንጽጽሩ ሲታይ በብር 123% ሲሆን በሕንፃ 246% ይሆናል።

መ. የማምረቻ እና መሸጫ ቦታ አቅርቦት

ለመሥሪያና ለመሸጫ የሚሆን 69,727,136 ካ.ሜትር ቦታ ለማመቻቸት ታቅዶ 34,391,353 ካ.ሜትር ቦታ በመመቻቸቱ የዕቅዱ 49.3% ተከናውኗል።

ሠ. የስልጠናና የቴክኖሎጂ ድጋፍ

በጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት የተደራጁ አንቀሳቃሾችን የንግድ ስራ አመራር እና የቴክኒክና ሙያ ክህሎታቸውን በማሳደግ በገበያው ውስጥ ተወዳዳሪ እንዲሆኑ ለማስቻል በፕሮግራሙ ስልጠናዎች እየተሰጡ ይገኛሉ። በዚሁ መሰረት እስከአሁን ድረስ በትግራይ 142,586፣ በአማራ 199,827፣ በኦሮሚያ 189,745፣ በደቡብ ብ/ብ/ሀ 190,537፣ በሐረሪ 2,998፣ በድሬደዋ አስተዳደር 16,489 እና በአዲስ አበባ አስተዳደር 87,472 በድምሩ 829,654 ብዛት ላላቸው አንቀሳቃሾች ስልጠና ተሰጥቷል። ከዚህም በተጨማሪ የተለያዩ አጫጭር የቴክኒክ ስልጠናዎች ተሰጥተዋል።

ረ. የአንድ ማዕከልና የኤክስቴንሽን አገልግሎት

ለጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት አንቀሳቃሾች ቀልጣፋ፣ ውጤታማና የተቀናጀ አገልግሎት /ምዝገባ፣ የምክር፣ ሥልጠና፣ ማደራጀት ወዘተ.. / የሚሰጡ ወደ 887 የሚደርሱ የአንድ ማዕከል አገልግሎቶች እንዲቋቋሙና በሰው ኃይል በተለይም በኤክስቴንሽን ኤጀንቶች እንዲደራጁ የማድረግ ሥራዎች በሁሉም ክልሎች ተከናውኗል። ለጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ልማት ፕሮግራም ማስፈጸሚያ የተዘጋጁ የተለያዩ ማንዋሎችና መመሪያዎች ታትመው በየክልሉ ባሉ የኤክስቴንሽን ኤጀንቶች መጠን እንዲዳረሱ ተደርጓል። እንዲሁም ለኤክስቴንሽን ኤጀንቶች የአሰልጣኞች ስልጠና ተሰጥቷል። የአንድ ማዕከል አገልግሎቶች በአብዛኞቹ ክልሎች በከፍተኛ ከተማ ደረጃ የተደራጁ ሲሆን ከፍተኛ የህዝብ ብዛት ባለባቸው (እንደ አዲስ አበባ አስተዳደርና ድሬደዋ አስተዳደር ባሉት) በቀበሌ ደረጃ ተደራጅቶ ለጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት የሬጉላቶሪ እና የኤክስቴንሽን አገልግሎት በመስጠት ላይ ናቸው።

ሰ. የገበያ ትስስር

ለጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ምርቶች የገበያ ትስስር በመፍጠር ራሳቸውን ችለው ተወዳዳሪ ለማድረግ እንዲቻል ለ848,755 አንቀሳቃሾች በአገር ውስጥ እና ለ20034 የውጭ አገር በድምሩ ለ868,789 አንቀሳቃሾች የገበያ ትስስር ለማመቻቸት ታቅዶ ለ1,916,990 የአገር ውስጥ (226%) እና ለ669 የውጭ አገር(3.3%) በድምሩ ለ1,917,659 አንቀሳቃሾች የገበያ ትስስር ተፈጥሯል።

ሸ. የመሣሪያዎችና የቴክኖሎጂ መረጃዎች አቅርቦት

የተሻሻሉ መሳሪያዎችና የቴክኖሎጂ መረጃዎችን ለ658,292 አንቀሳቃሾች ለማቅረብ ታቅዶ ለ60,957(92.5%) አገልግሎቱን ማቅረብ ተቸሏል።

1.1.2 ያጋጠሙ ችግሮች

- 1) በአንድ ማዕከል አገልግሎት የሚሰጡ ድጋፎች የጥራት፣ የግልጽነትና መረጃን በአግባቡ የመያዝና የመጠቀም ውሎችን ነበሩ። የአንድ ማዕከል አገልግሎት ከኤክስቴንሽን አገልግሎት ጋር የስራ መደበኛነት የሚታይበት ነበር፤ የባለሙያዎች ከስራ መልቀቅና ብቃት ማነስ በድጋፍ አገልግሎቱ ላይ አሉታዊ ተጽእኖ ማሳደሩ፤
- 2) አነስተኛ አበዳሪ ተቋማት የፋይናንስ አቅም ማነስ፤ የአደረጃጀትና የሰው ኃይል አቅም ያለመጠናከር፤ የሚሰጠው ብድር ውጤታማ እንዲሆን የቅድመ-ብድርና የድህረ-ብድር ድጋፎች በጥራት ያለመስጠት፤ ብድር አቅራቢ ድርጅቶች ራሳቸውን በየክልሎቹ የዘርፉ ልማት ፕሮግራም ማስፈጸሚያ መሣሪያ አድርገው ያለመቁጠር፤
- 3) የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማትን በስልጠና የመደገፍ ሥራ የግልጽነትና የተጠያቂነት ሥርዓት ኖሮት እየተፈጸመ ያለመሆን፤ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት የአቅም ማነስ (የመምህራን ያለመሟላትና ያሉትም የብቃት ማነስ ፣ የወርክሾፕ አለመሟላት፣ የማቴሪያል እጥረትና የአሰራር ሥርዓት ያለመዘርጋት የሚሰጠውም የቴክኒክ ስልጠና በአብዛኛው በንድፈ ሀሳብ ላይ ያተኮረና የተጠቃሚዎችን ፍላጎት መሠረት ያላደረገ መሆኑ)።

- 4) የተሻሻለ ቴክኖሎጂን በማቅረቡ ረገድ ከፍተኛ የሆነ የአቅም ማነስ መኖሩ።
- 5) ለጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት የማምረቻ፣ መሸጫ እና ገበያ ማዕከላትን ገንብቶ ለኢንተርፕራይዞች ለመስጠት የፋይናንስ አቅም ውስን መሆን፤ የክላስተር ልማት ስታንዳርድ የሆነ የማዕከላት ዲዛይንና የተገነቡትንም ማዕከላት በባለቤትነት ወጥ በሆነ ስርዓት የማስተዳደር ውስንነቶች መኖር፤
- 6) የገበያ ትስስርን በተመለከተ ምንም እንኳ ክልሎች በመመሪያ የተደገፈ ሥራ ቢሠሩም አፈጻጸሙ ለተጠቃሚዎች ግልጽ ያለመሆን፤ የገበያ ትስስሩ በአብዛኛው በመንግስት መ/ቤቶች ብቻ የታጠረ መሆኑ፤ የሴክተር መ/ቤቶች አሁንም በኢንተርፕራይዞች ምርት ጥራት ላይ የአመለካከት ችግር መስተዋሉ (ከኢንተርፕራይዞች ይልቅ ለትላልቅ የግል ድርጅቶች ትኩረት መስጠት)፤ የኢንተርፕራይዞችን ምርት ደረጃ የሚያወጣ እና የጥራት ደረጃውን የሚቆጣጠር አካል ያለመኖር፤
- 7) በኢንተርፕራይዞች አንቀሳቃሾች የአመለካከት (የጠባቂነት፣ የጥገኝነትና የዝግጁነት ማነስ) ያለመስተካከል እንዲሁም በጎብረተሰቡ ዘንድ ለተቋማቱ ያለው አመለካከትና ግንዛቤ ያለመዳበር፤
- 8) በየደረጃው ያለው አመራር በየጊዜው መቀያየር፤ ለኸረግራው የሚሰጠው ትኩረት እየተሻሻለ የመጣ ቢሆንም አሁንም ያለው ዕውቀት የተሟላ ያለመሆንና ያዝ ለቀቅ የሚታይበት መሆኑ፤ ያጋጠሙ ዋና ዋናዎቹ ችግሮች ናቸው።

1.1.3 በቀጣይ ትኩረት ሊደረግባቸው የሚገቡ ጉዳዮች

- 1) በአስፈጻሚ አካላት፣ በዘርፉ ተጠቃሚዎችና በህብረተሰብ ዘንድ የሚታዩ የአመለካከትና ግንዛቤ ችግሮችን በመፍታት ልማታዊ አመለካከትና ዝግጁነት መንፈስ ለመፍጠር ሰፊ የህዝብ ንቅናቄ መፍጠር፤
- 2) የተሻሻለ የልማት ስትራቴጂ ጽንሰሃሳብና የድጋፍ ማዕቀፍ የያዘ፣ የዕድገት ደረጃን መሠረት ያደረገ የድጋፍ አሰጣጥ ደንብ፣ መመሪያ እና የአሠራር ማንዋሎች ማዘጋጀትና በየደረጃው እንዲሰርዕ ማስቻል፤
- 3) የአስፈጻሚ አካላትና ድጋፍ ሰጪ ተቋማትን አቅም በመገንባትና በማጠናከር የተሻለ ድጋፍ እንዲሠጥ ማድረግ፤
- 4) የተሻለ የአመለካከት፣ የክህሎትና የተግባር አፈፃፀም ብቃት ካስመዘገቡ ኢንተርፕራይዞች ሞዴሎችን በመምረጥና ምርጥ ተሞክሮአቸውን በመቀመር የዘርፉን ልማት በመጠነ ሰፊ መሠረት ላይ ለመገንባት የሚያስችል የማስፋፋት ስትራቴጂ መከተል።

1.2 የመኖሪያ ቤቶች ሁኔታ

ከአምስት ዓመታት በፊት በከተሞች ያለ የመኖሪያ ቤት ቁጥርን አስመልክቶ በዋና ዋና ከተሞች በተደረጉ ጥናቶች እንደተጠቀመው በአገሪቱ በሚገኙ ትልልቅ ከተሞች ይኖራል ተብሎ የተገመተው አጠቃላይ የቤት እጥረት ድምር ከ900ሺ በላይ የነበረ ሲሆን ከዚያ ወዲህ ባሉት ዓመታት ከነዋሪዎች ቁጥር መጨመር እና የአዳዲስ ቤቶች ግንባታ አነስተኛ መሆን አንጻር የዕጥረቱ መጠን ከዚህ እንደሚጨምር መገመት ይቻላል። ከዚህ በተጨማሪ በእነዚህ ከተሞች ከሚኖረው አጠቃላይ ነዋሪ 70 በመቶ የሚሆነው በተጨናነቁ፣ ለጤና ምቹ ባልሆኑና ባረጁ አካባቢዎች የሚኖር መሆኑ በጥናቱ የተጠቀመ ሲሆን ይህም የቤት ፍላጎትና አቅርቦትን በመጠንም ሆነ በጥራት አለመጣጣም በግልፅ የሚያሳይ ነው።

የቤቶች አቅርቦት በተለያዩ አካላት የሚካሄድ መሆኑ እሙን ነው። በዚህ መሠረት አቅሙ ያላቸው ነዋሪዎች ቤት መገንባት ሲፈልጉ የለማ መሬት ማቅረብ የሚያስፈልግ ሲሆን መሬትን በተመጣጣኝ የሊዝ ዋጋ ለነዋሪዎች የማቅረብ ሥራ በተለያዩ ምክንያቶች ግልጽነት እና ቅልጥፍና የጎደለው ነው። መሬትን በቁጠባ ለመጠቀም ያስችል ዘንድ በማህበራት የሚደረጉ ወጪ ቆጣቢ የመኖሪያ ፎቆች ግንባታዎችን በተለያዩ ድጋፎች ማበረታታት ተገቢ ቢሆንም በዚህ በኩል እጅግም አልተሄደም። በሌላ በኩል አቅም ላላቸው ነዋሪዎች በሪል ኤስቴት የሚቀርብ ቤት አንዱ አማራጭ በመሆኑ በልዩ ትኩረት በርካታ ሥራዎች በመሰራታቸው (ምንም እንኳን ዋጋቸው ውድ ቢሆንም) ቤቶች በመቅረብ ላይ ይገኛሉ። ይሁን እንጂ በዚህም በኩል ለሪል ኤስቴት የወሰዱትን ቦታ ለሌላ ተግባር በሚያውሉ እና ቤቶችን ሳይገነቡ በከፍተኛ ድጎማ ያገኙትን መሬት መልሰው የሚሸጡ አልሚዎች እያደረሱ ያሉት ጥፋት ከፍተኛ በመሆኑ ሥርዓት ሊበጅለት የሚገባ ጉዳይ ነው።

የመኖሪያ ቤቶች ግንባታ በከፍተኛ ቁጥር ሲሆን፣ ኃይል የሚጠቀም በመሆኑ በከተሞች አንገብጋቢ የሆነውን የመኖሪያ ቤቶች እጥረት በመቅረፍ እግረ መንገዱን ሰፊ የሆነ የሥራ እድል መፍጠርና በአጠቃላይም በኢኮኖሚው እድገት ላይ አዎንታዊ ተጽዕኖ ማሳደር ይችላል። ይሁንና በአሁኑ ወቅት አገራዊው የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ በቀጥታ ግንባታም ሆነ በቁሳቁስ አቅርቦት ረገድ ያለበት የእድገት ደረጃ እጅግ ዝቅተኛ በመሆኑ ግንባታዎችን የነዋሪውን አቅም በአገናዘበ መልኩ በዝቅተኛ ወጪ ማካሄድ አልተቻለም። ይህም ሁኔታ በከተሞች ያለውን የቤት አቅርቦት ችግርን በአጭር ጊዜ የመፍታት ፍላጎት ፈታኝ ስለሚያደርገው የተቀናጀ ጥረት ያስፈልጋል። ይህን ችግር ለማቃለል የተለያዩ አካላትን ተሳትፎ የሚጠይቅ ሲሆን በመንግሥት በኩል የአምስት ዓመት የተቀናጀ ቤቶች ንግግራም ተቀርጾ ተግባራዊ እየተደረገ ይገኛል።

1.2.1 የንግግራም አፈጻጸም

የቤቶች ልማት ንግግራም በአዲስ አበባ ከ1999 ዓ.ም በፊትና በሌሎች ክልሎች ደግሞ ከ1999 ዓ.ም ጀምሮ (በ1999 ዓ.ም በ36 ከተሞች እና በ2000 ዓ.ም በ56 ከተሞች) ተግባራዊ እየሆነ ያለ ንግግራም መሆኑ ይታወቃል። በንግግራም ዘመኑ እንዲገነቡ ከታቀዱት 396 ሺ ቤቶች ውስጥ እስከ 2001 ዓ.ም መጨረሻ ድረስ በአዲስ አበባ ከ1998 ዓ.ም በፊት 33 ሺ፣ በክልሎች በ1999 ዓ.ም 49 ሺ፣ በ2000 ዓ.ም 62 ሺ እና በአዲስ አበባ በ2001 ዓ.ም. የታቀዱና በ2002 የተጀመሩ 26 ሺ ቤቶች በድምሩ የ171 ሺ ቤቶች (ከዚህ ውስጥ 78 ሺ በአዲስ አበባ) ግንባታ ተከናውኗል። በ2002 በጀት ዓመት የ30 ሺ ቤቶች ግንባታ በአዲስ አበባ እንዲከናወን በዕቅድ ተይዞ የነበረ ቢሆንም በመሬት ዝግጅት መዘግየት እንዲሸጋገር ተደርጓል።

ከቤት ልማት ንግግራም ጋር በተያያዘ በ1999 በጀት ዓመት በተጀመረው የተንዳሆ የቤቶች ልማት ንግግራም ወደ 10 ሺ የሚጠጋ የመኖሪያ ቤቶች እና 285 የተለያዩ አገልግሎት መስጫ ተቋማት ተገንብተዋል። በመሆኑም ንግግራም ለአገር ኢኮኖሚ ከሚያበረክተው የጎላ አስተዋጽኦ በተጨማሪ የቤት እጥረትን ድህነትን ከመቀነስ አኳያ ከፍተኛ አስተዋጽኦ ይኖረዋል። በተመሳሳይ የፍንጫካ ቤቶች ልማት ንግግራም የ3 ሺ የመኖሪያ እና የ30 ልዩ ልዩ አገልግሎት መስጫ ተቋማት ግንባታ በመካሄድ ላይ ይገኛል። በመሆኑም በንግግራም ዘመኑ በድምሩ የ213 ሺ ቤቶች ግንባታ ተከናውኗል ማለት ይቻላል።

ከእነዚህ ከተገነቡት ቤቶች መካከል እስከ ታህሣሥ 30/2002 ዓ.ም በክልሎች ወደ 19 ሺ እና በአዲስ አበባ ወደ 53ሺ ቤቶች ቅድሚያ ክፍያ ተፈጽሞባቸው ለተጠቃሚዎች ተላልፏል። በክልሎች ተገንብተው ለተጠቃሚዎች

ለተላለፉት ቤቶች ወደ ብር 250 ሚሊዮን የሚጠጋ የተሰበሰበ ሲሆን በአዲስ አበባ ተገንብተው ለተጠቃሚዎች ከተላለፉት ወደ ብር 681 ሚሊዮን የሚገመት ተሰብስቧል።

የቤት ልማት ንግግራሙ የቤት እጥረትን ከማቃለል ባሻገር በከተሞች ሰፊ የሥራ ዕድል መፍጠር፣ አነስተኛና መካከለኛ የኮንስትራክሽን ኩባንያዎች እንዲስፋፉ በማድረግ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪውን አቅም ማጠናከር የሚሉ ዓላማዎችንም የያዘ ነው። በዚህ ረገድ ንግግራሙ አመርቂ ሊባል የሚችል ውጤት አስገኝቷል። በቤት ልማት ንግግራሙ አማካይነት እስከ 2002 በጀት ዓመት አጋማሽ ድረስ በድምሩ 4,306 አነስተኛ የኮንስትራክሽን ኢንተርፕራይዞች ተፈጥረዋል። በቤት ልማት ንግግራሙ አማካይነት እስከ 2002 በጀት ዓመት አጋማሽ ድረስ 176 ሺ ቋሚና ጊዜያዊ የሥራ ዕድሎች ተፈጥረዋል።

1.2.2 ያጋጠሙ ችግሮችና የተወሰዱ የመፍትሄ እርምጃዎች

የቤት ልማት ንግግራሙ የግንባታ መጓተት የታየበት ሲሆን ለዚህም በዋናነት ሦስት ምክንያቶች ይጠቀሳሉ። እነዚህም የዲዛይንና የግንባታ አቅም ማነስ፣ የግንባታ ዕቃዎች እጥረት (የፋብሪካ ውጤቶችና የአካባቢ ግንባታ ዕቃዎች) እና በአዲስ አበባ ከ1997 ዓ.ም ምርጫ በኋላ ተፈጥሮ በነበረው ክፍተት የቤቶች ግንባታ መቀዛቀዝ ናቸው። ያጋጠሙትን የግንባታ ዕቃዎች እጥረትና የዲዛይንና የግንባታ አቅም ማነስ ችግሮች ለመፍታት የሥራ ተቋራጮች፣ አማካሪዎችና የግንባታ ዕቃዎች አቅርቦትና አስተዳደር አቅም ግንባታ ዕቅድ በ2000 በጀት ዓመት ተዘጋጅቶ ተግባራዊ በመሆን ላይ ይገኛል።

የሥራ ተቋራጮች አቅም ግንባታ በተመለከተ የተለያየ የምህንድስና ሙያ ያላቸውን ባለሙያዎች በተለየ ሁኔታ በሥራ ተቋራጭነት ለማደራጀት እንዲቻል ባለሙያዎችን የመመዝገብ ሥራ ተሰርቶ በአጠቃላይ 2,353 ባለሙያዎች ተመዝግቧል። ከእነዚህ ባለሙያዎች ውስጥም 752 ያህሉ ተመርጠው ለሥራ ተቋራጭነት የበቁት ለእያንዳንዳቸው እስከ 300 ሺ ብር የሚደርስ የፋይናንስና የመሣሪያ ድጋፍ ተደርጎላቸው በሥራ ተቋራጭነት ተደራጅተዋል። ከእነዚህ 752 ባለሙያ የሥራ ተቋራጮች ውስጥ 584 በቤት ልማት ንግግራሙ እየተሳተፉ ሲሆን ቀሪዎቹ 168 የሥራ ተቋራጮች በሌሎች የመንግሥት ንግግሮች (ቴሌ፣ ጤና፣ ዩኒቨርሲቲዎች ወዘተ ግንባታ) በመሳተፍ ላይ ይገኛሉ። በመሆኑም በዚህ አዳዲስ ሥራ ተቋራጮችን በብዛት ወደ ኢንዱስትሪው ለማስገባት በተጀመረው እንቅስቃሴ ሳቢያ በአሁኑ ወቅት 1,338 ነባርና 584 አዲስ ባለሙያ የሥራ ተቋራጮች በድምሩ 1,922 የሥራ ተቋራጮች በቤት ልማት ንግግራሙ በመሳተፍ ላይ ይገኛሉ።

በተመሳሳይ በቂ ቁጥር ያላቸውን አማካሪ ድርጅቶችን ለማፍራት በተሠራው ሥራ 147 ባለሙያዎች በ50 አማካሪ ድርጅቶች እንዲደራጁ፣ የሥልጠና እና የፋይናንስ ብድር ድጋፍ ተደርጎላቸዋል። ከእነዚህ አማካሪ ድርጅቶች ውስጥ 43ቱ የሥራ ትስስር የተደረገላቸው ሲሆን ከዚህም ውስጥ 20ዎቹ በቤት ልማት ንግግራሙ እየተሳተፉ ይገኛሉ። በዚህ የሥራ ተቋራጮችና አማካሪዎችን ቁጥር የማስፋት/የማሳደግ ሥራ የሥራ ተቋራጮችና አማካሪዎች እጥረት ችግር በከፍተኛ ደረጃ ለማሻሻል ተችሏል። በቀጣይም ይህን ጅምር ዳር በማድረስ የተቋራጮችና አማካሪዎችን አቅም ወደ ላቀ ደረጃ ለማድረስ ሥራዎች ይከናወናሉ።

ከቤት ልማቱ ጋር በተያያዘ ሌላው አጋጥሞ የነበረው ችግር የዲዛይን፣ የጥራት ቁጥጥርና የግንባታ አስተዳደር አቅም ማነስ ነበር። የዲዛይን ችግርን በተመለከተ ቀደም ሲል በአዲስ አበባ በ1995-96 በአማካሪ የተዘጋጁ ዲዛይኖች ከተጠቃሚው ፍላጎትና ወጪ አንጻር ሁለት ጊዜ ማሻሻያ የተደረገላቸው ሲሆን የመጀመሪያው ባለሙያዎችን

በመጋበዝና በማወዳደር የብረት ደረጃን ወደ ኮንክሪት በመቀየርና የቤት ውስጥን አጠቃቀም በማሻሻል የተሻለ ዲዛይን በ1997-98 ክልሎች እንዲጠቀሙበት ተሰራጭቷል። ሁለተኛው በ1999-2000 ግንባታቸው ለሚጀመር ቤቶች የተዘጋጀው የስነ ህንፃ ውበት፣ የቤት ውስጥ አጠቃቀምና የመዋቅር ጥናት የዲዛይን ማሻሻያ ለተጠቃሚ ምቹትና ደህንነት ተሻሽሎ እንዲቀርብ በመደረጉ ምልልስ የቀነሰበት ሁኔታ መኖሩ ታይቷል። የጥራት ቁጥጥርን የበለጠ ለማረጋገጥ እንዲቻል ለ11 ከተሞች የአፈር ምርመራና የማቴሪያል ጥራት መፈተሻ መሣሪያዎች ከውጭ አገር በግዢ እንዲገቡና እንዲተክሉ ተደርጓል። በተመሳሳይ በዲዛይንና በግንባታ ረገድ ያለውን ችግር ለመቅረፍ ከውጭ አገር በመጡ ባለሙያዎች የሥራ ላይ ሥልጠና እንዲሰጥ ተደርጓል።

በጥራት ቁጥጥር ረገድ ንግግራሙ እንደተጀመረ ግንባታዎችና የግንባታ ማቴሪያሎች ቁጥጥር የሚደረግባቸውና ክፍያ የሚረጋገጠው በራስ ኃይል በመሆኑ የአደረጃጀትና የአሠራር ሥርዓት ችግር ስለነበረበት ጠበቅ ያሉ እርምጃዎች ለመውሰድ የሚቻልበት የ Check and Balance ሁኔታ አልነበረም። ሆኖም በ2001 ዓ.ም ጀምሮ በአዲስ አበባ በየሳይቱ ቋሚ የውጭ ተቋማባሪ አማካሪዎች እንዲመደቡ ተደርጎ የጥራት ቁጥጥሩ እንዲጠናከር እና ክፍያን በአማካሪዎች እየተረጋገጠ እንዲለቀቅ ተደርጓል። በተመሳሳይ በክልሎችም በዚህ ረገድ የነበረው ችግር በተወሰነ ደረጃ መሻሻል አሳይቷል።

የቤት ልማት ንግግራሙን ካጋጠሙት ፈታኝ ችግሮች አንዱ የፋብሪካ ውጤቶች የሆኑ የግንባታ ዕቃዎች በተለይ የሲሚንቶ እና የብረት እጥረት በመሆኑ በአገር ውስጥ ሊሟላ ያልቻለውን የሲሚንቶ አቅርቦት (በአገር አቀፍ ደረጃ ያለው ዓመታዊ የሲሚንቶ ፍላጎት 5 ሚሊዮን ቶን ሲሆን በአሁኑ ጊዜ በምርት ሂደት ላይ የሚገኙ የሲሚንቶ ፋብሪካዎች የማምረት አቅም 3 ሚሊዮን ቶን በዓመት ይደርሳል)። መንግሥት ከውጭ አገር እንዲገባ ባስቀመጠው አቅጣጫ መሠረት ከ1999 - 2002 ባለው ጊዜ ከፍተኛ መጠን ያለው ሲሚንቶ ወደ አገር ውስጥ ገብቶ ለክልሎች በማከፋፈል ችግሩ እንዲቃለል ተደርጓል። በተመሳሳይ የቤት ልማት ንግግራሙ በብረት እጥረት እንዳይስተጓጎል ለማድረግ መንግሥት የውጭ ምንዛሪ በመመደብ ከውጭ አገር እንዲገባ በፈቀደው መሠረት ከ1999 ዓ.ም ጀምሮ በየዓመቱ የሚያስፈልገው የብረት መጠን እንዲገባ ተደርጎ ግንባታ ለሚካሄድባቸው ከተሞች ተከፋፍሏል። አቅርቦቱንም አስተማማኝ ለማድረግ የአገር ውስጥ ፋብሪካዎችን አቅም ማሳደግ አስፈላጊ መሆኑ በመታመኑ ይህንን ለማሳካት የሚያግዙ የፖሊሲ ማሻሻያዎች ተወስደዋል።

በአጠቃላይ በአሁኑ ጊዜ የሲሚንቶ እጥረት የተቀረፈ ሲሆን የሲሚንቶ ገበያ ዋጋም ተረጋግቷል። በቀጣይ ዓመታትም የአገር ውስጥ ፋብሪካዎች በሙሉ አቅም እንደሚያመርቱ ታሳቢ በማድረግና የሙገርና የመስበ ማስፋፊያ ግንባታዎች በ2003 እንደሚጠናቀቁ እና በግል በሲሚንቶ ማምረት እየተካሄዱ ያሉ ኢንቨስትመንቶች ምርት እንደሚጀምሩ ታሳቢ በማድረግ የሲሚንቶ ፍላጎትና የአገር ውስጥ አቅርቦት ተመጣጣኝ ይሆናል የሚል ግንዛቤ ተወስዷል። ከዚህ ጉን ለጉን በዘርፉ ኢንቨስትመንት እንዲስፋፋ የግል ባለሀብቶችን የማበረታታት ሥራ ሲከናወን ቆይቷል። በዚህም በሲሚንቶ፣ በመስታወት እና በብረት ሥራ አበረታች የግል ኢንቨስትመንት እየተካሄደ ይገኛል።

የቤት ልማት ንግግራሙን ካጋጠሙት ችግሮች ሌላው የአካባቢ ግንባታ ዕቃዎች በተለይ የጠጠር አቅርቦት እጥረት በመሆኑ ይህን ማነቆ ለመፍታት ከፍተኛ የጠጠር ፍላጎት በሚታይባቸው ከተሞች አነስተኛ የጠጠር አምራቾች ድጋፍ ተደርጎላቸው በሥራው እንዲሳተፉና ምርታማነታቸውን በቀጣይነት እንዲያሳድጉ ተደርጓል። በአሁኑ ወቅት 378 ያህል አነስተኛ የጠጠር አምራቾች ከባንያዎች ተደራጅተው ጠጠር በማምረት ላይ ይገኛሉ። በተጨማሪም

ትልቅ አቅም ያላቸው የጠጠር አምራች ድርጅቶች በስፋት ወደ ሥራው እንዲሰማሩ ለማበረታታት/ለማድረግ 65 ክሬሽሮችና 125 ሎደሮች ከውጭ ተገዝተው በአምስት ዓመት በሚከፈል ብድር ለተጠቃሚዎች እንዲዳረሱ ተደርጓል። በመሆኑም የጠጠር አቅርቦቱ በከተሞች በከፍተኛ ደረጃ እንዲሻሻል ረድቷል።

ከዚህ ጋር በተያያዘ የግንባታ ዕቃዎች ከወደብ ግንባታ ወደሚካሄድባቸው ከተሞች በፍጥነትና ያለብክነት ለማንጓዝና በአግባቡ ለማስተዳደር የሚያስችል የጭነት ትራንስፖርት አቅምና የሎጂስቲክስ አስተዳደር አቅም ማነስ ችግር ለመቅረፍ የውጭ ምንዛሪን በሚያድንና ወጪን በሚቆጥብ መልኩ 1075 የደረቅ ጭነት ተሽከርካሪዎች ተገዝተው ለተጠቃሚዎች ተላልፈው በሥራ ላይ ይገኛሉ። በተመሳሳይ 1,000 ገልባጭ ተሽከርካሪዎች እና 225 ሎደሮች ከውጭ ተገዝተው አብዛኛዎቹ ለተጠቃሚዎች ተላልፈዋል። እንዲሁም ለመንገድ ግንባታ የሚያገለግሉ 100 ሮለሮች እና 25 ሎቤዶች ተገዝተው ለተጠቃሚዎች ተላልፈዋል።

1.2.3 በቀጣይ የዕቅድ ዘመን ትኩረት ሊደረግባቸው የሚገቡ ጉዳዮች

በተጠናቀቀው የልማት ዕቅድ ዘመን በቤቶች ልማት ንግግራም አፈጻጸም ረገድ የተገኘው ልምድ ፋይዳው ከፍተኛ መሆኑ ታምኖበታል። ሆኖም የቤቶች ግንባታ ከታቀደለት ጊዜ አንጻር መጓተት የታየበት ነበር። ከዚህም በተጨማሪ ንግግራሙ ሲጀመር ዓላማ አድርጎ የተነሳው መካከለኛና አነስተኛ ገቢ ያላቸውን የኑብረተሰብ ክፍሎችን አቅም ያገናዘበ ተጠቃሚነትን ማረጋገጥ ቢሆንም በሂደት በተፈጠረው የግንባታ ዕቃዎች ዋጋ መናር፣ ለኮንስትራክሽን የሚያስፈልግ የጉልበትና የባለሙያ ዋጋ መጨመር፣ እንዲሁም በማስፈጸም አቅም ማነስ ምክንያቶች የቤቶች ዋጋና አዋጭነት የኑብረተሰቡን የመግዛት አቅም እየተፈታተነ ይገኛል። በመሆኑም በቀጣዩ የዕቅድ ዘመን የቤት ልማት ከማካሄድ አንጻር በሚከተሉት ላይ ትኩረት ሰጥቶ መተግበር ይገባል።

- 1) አሁን ባለበት ሁኔታም ቢሆን በአዲስ አበባ ከፍተኛ የቤት ፍላጎት የሚታይ በመሆኑ የፋይናንስ አቅም በፈቀደ መጠን የቤት ግንባታን በከተማው ማስቀጠል ተገቢ ይሆናል። በሌሎች ከተሞች የተጀመሩት ቤቶችን በፍጥነት በማጠናቀቅ ለተጠቃሚዎች ማስተላለፍ ላይ ብቻ ትኩረት ይደረጋል።
- 2) ከዚህ ውጭ ባለፉት ዓመታት የተፈጠረውን የቤት ግንባታ አቅም ወደላቀ ደረጃ በማድረስ ቤቶችን በተመጣጣኝ ዋጋ የመገንባት አስተማማኝ አቅም መፍጠር ላይ ማተኮርና ይህም ሲረጋገጥ በሌሎች ከተሞች የኮንዶሚኒየም ቤቶች ግንባታን ማስቀጠል ተገቢ ይሆናል። ከዚህ አኳያ የቤቶች ግንባታን ጥራት ማሻሻልና ወጪ መቀነስ ዙሪያ ሥር-ነቀል ለውጥ ለማምጣት የሚያስችሉ ሥራዎችን ማከናወን የግድ ይላል። በዚህም ረገድ መሠረታዊ መሻሻል መገኘቱ ሲረጋገጥ ብቻ ያለውን የመኖሪያ ቤት ፍላጎት በማጥናት ከከተማ ነዋሪው አቅም ጋር የሚመጣጡ ቤቶች ግንባታ በክልሎች መጀመር ተገቢ ይሆናል።
- 3) ከዚህ ጋር በተያያዘ የቤት ልማት ፋይናንስ በግለሰቦችና ድርጅቶች ቁጠባ ላይ የተመሠረተ እንዲሆን ማድረግ ሌላው ትኩረት የሚሻ ጉዳይ ነው። መንግሥት ባስቀመጠው የኢኮኖሚ ትንታኔ እንደታየው በአገር ውስጥ ቁጠባና በወጪ መካከል ክፍተት አለ። በተለይ የውጭ ምንዛሪ አቅማችን እያደገ ከመጣው ፍላጎት ጋር ሲነጻጸር ከፍተኛ ክፍተት የሚያሳይ እንደሆነ ተመልክቷል። ስለሆነም መንግሥት የፋይናንስ ድልድል ሲያደርግ የኢኮኖሚ ልማቱን ይበልጥ ለሚያፋጥኑ የመንገድና የኤሌክትሪክ መሠረተ-ልማቶች ቅድሚያ መስጠቱ የግድ ይላል። ከዚህ አንጻር ለቤት ልማት የሚመደበው ገንዘብ ውሱን መሆኑን በመገንዘብ በህብረተሰቡ ዘንድ ቁጠባን በማበረታታት ለቤት ልማት ማዋል ይገባል።

- 4) የቤት ልማት የማይናቅ የውጭ ምንዛሪም የሚጠይቅ ተግባር መሆኑ ከእስካሁኑ ልምድ ታይቷል። ይህ ደግሞ በኘሮግራሙ አዋጭነትና ዘላቂነት ላይ አሉታዊ ተፅዕኖ የሚያሳርፍ እንደሆነ ግንዛቤ ተወስዷል። ስለሆነም በቤት ልማት ኘሮግራማችንም የአገር ውስጥ የማኑፋክቸሪንግና የኮንስትራክሽን ኢንተርፕራይዞችን የማስፋፋትና ብቃታቸውን እንዲያጎለብቱ የማድረግ አቅጣጫ መከተል አስፈላጊ ይሆናል። በዚህም መሠረት ከውጭ የሚገቡ የኮንስትራክሽን ዕቃዎች፣ አገልግሎቶች፣ መሣሪያዎችና ማሸነሪዎች ደረጃ በደረጃ በአገር ውስጥ በመተካት የአገር ውስጥ አቅማችንን የማሳደግ ሥራ ከወዲሁ ትኩረት ሰጥተን የምንረባረብበት ተግባር ይሆናል።
- 5) በተጨማሪም ባለፈው የዕቅድ ዘመን የተጀመረው የግንባታ ዕቃዎችና መሣሪያዎች አቅርቦት አቅም የማሳደግ ሥራ አጠናክሮ በመቀጠል አስተማማኝ/በቂ አቅርቦት እንዲኖር በማድረግ የሌሎች የመንግሥት ኘሮጀክቶችም ፍላጎት እንዲሟላ ማድረግ ይገባል። ከዚህም በተጨማሪ ቀደም ሲል የተጀመሩ የግንባታ ዕቃዎች አቅርቦት አቅም፣ የግንባታና የዲዛይን አቅም እና የአመራር ክትትልና ድጋፍ ወደ ላቀ ደረጃ ማድረስ ይገባል። ከዚህ ጋር በተያያዘ በክልል ከተሞች በቤት ግንባታ ተሰማርተው የሚገኙ ሥራ ተቋራጮች፣ አማካሪዎችና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በሌሎች የመንግሥት ኘሮጀክቶች (የከተማ መሠረተ ልማት ማስፋፊያ ኘሮጀክት፣ ዩኒቨርሲቲዎች፣ ቴሌና ጤና ኘሮጀክቶች፣ እና ዩኒቨርሳል የገጠር መንገድ አክሰስ ኘሮግራም) ላይ ጭምር እንዲሠማሩ ማድረግ ይገባል።

1.3 የከተሞች መሠረተ ልማትና አገልግሎት ሁኔታ

1.3.1 የኘሮግራሙ አፈጻጸም

በከተማ አስተዳደሮች ያለው የመሠረተ-ልማት አቅርቦት እና አስተዳደር ውስብስብ ችግር ያለበት ነው። በከተሞች በቂ □መሠረተ-ልማት አው□ር ባለመ□ርጋቱ ከተሞች የተለያዩ የኢንቨስትመንት እንቅስቃሴዎችን በመሳብ □፻ቷሩን ልማት ለመ□ፈክና የራሳቸውን እድገት ለማኖጠን አላስቻላቸውም። አብዛኛዎቹ ከተሞች ያላቸው የመንገድና የጎርፍ ማስወገጃ ቦዮች፣ □□ረቅና ፍሳሽ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ፣ የመጠጥ ውሃ አቅርቦት፣ የከተሞች የውስጥ ለውስጥ መብራትና መንገድ ወ□ተ... አገልግሎቶች ሽፋን በጣም ዝቅተኛ ነው። በከተሞች የመሰረተ-ልማት አቅርቦትና አገልግሎት ቀልጣፋና ውጤታማ እንዳይሆን ካደረጉት መሠረታዊ ችግሮች መካከል አንዱ እና ትልቁ የከተሞች የመሠረተ-ልማት አውታሮቹን የማቅረብና የመንከባከብ የፋይናንስ አቅም ውስን መሆን ነው። በተወሰኑ የአገሪቱ ከተሞች የተካሄደ ጥናት እንደሚያመለክተው ለመሠረተ-ልማት ዝርጋታ የሚያስፈልገው ወጪ ሀገሪቱ ካላት አቅም ከ3-4 እጅ በላይ መሆኑ እና በአነስተኛ ከተሞች ከዚህ ሊበልጥ የሚችል መሆኑ ችግሩን በአጭር ጊዜ ማስወገድ አዳጋች መሆኑን ያሳያል። በቅርብ ዓመታት ከተሞች እነዚህን አገልግሎቶች ለነዋሪዎቻቸው በሚፈለገው መጠን ማቅረብ የሚያስችላቸው የፋይናንስ አቅም እንዲፈጥሩ ጥረቶች እየተደረጉ ቢሆንም አሁንም ከሚፈለገው አንጻር ብዙ የሚቀር በመሆኑ በከፍተኛ ትኩረት መስራት ይገባል። የመሠረተ-ልማት አውታሮቹን በመንከባከብ በኩልም ቢሆን ችግሮች ይስተዋላሉ። ከነዚህ መካከል አንዱና ትልቁ የመሠረተ-ልማት አውታሮቹ ወጪን በሚመልሱበት መልኩ ያለማደራጀት ሲሆን ሌላው ተገቢ አደረጃጀት ያለመኖር እና የሰው ሃይል ያለመመደብ እንዲሁ በችግርነት የሚጠቀሱ ናቸው።

በሌላ በኩል ውስን የሆነውን የከተሞች የፋይናንስ አቅም በአግባቡ መጠቀም እንዳይቻል በተለያዩ የመሠረተ-ልማት አገልግሎቶች አቅራቢዎች መካከል ያለው ያልተማከለ (ቅንጅት የጎደለው) አሠራር አንዱ እንቅፋት ነው። በከተሞች

የሚቀርቡ የመሰረተ-ልማት አውታሮች የዕቅድ፣ የአቅርቦትና የአስተዳደር ሃላፊነቶች በተለያዩ የስራ ክፍሎችና በከተማ አስተዳደር ሥልጣን ስር ባልሆኑ የፌዴራል መስሪያ ቤቶች የተከፋፈለ ነው። የእነዚህ መሠረተ-ልማት አቅራቢዎች እርስ በእርስ ያለመቀናጀት እንደተጠበቀ ሆኖ የአንዳንድ መሠረተ-ልማት አገልግሎቶች የማቅረብ ሃላፊነት ለተቋማት በግልጽ የተቀመጠ ባለመሆኑ ተመሳሳይ የመሠረተ-ልማት አገልግሎቶችና አቅርቦቶች በተለያዩ ተቋማት ሲቀርቡና ሌሎች ደግሞ ባለቤት ሳይኖራቸው በመቅረታቸው ህብረተሰቡ ተገቢውን አገልግሎት እያገኘ አይደለም። በመሆኑም የከተሞች የዋና ዋና የመሠረተ ልማትና አገልግሎቶች አቅርቦት የሚገኙበት ሁኔታና በ2012 የት ማድረስ እንዳለብን መካከለኛ ገቢ ያላቸው ሃገሮች የደረሱበትን እንደመነሻ በመውሰድ ትንታኔው ከዚህ ቀጥሎ ይቀርባል።

1.1.3.1 ዉሃ

ሃገራችንን በ2012 ዓ.ም መካከለኛ ገቢ ያላቸው አገሮች ተርታ ለማስገባት መንግስት ያስቀመጠውን ራዕይ እውን ለማድረግ ሃገራዊ የውሃ አቅርቦት ልማት የጎላ ድርሻ አለው። በአሁኑ ጊዜ መካከለኛ ገቢ ያላቸው ሃገራት አጠቃላይ የመጠጥ ውሃ ሽፋን 89% ሲሆን የከተሞች መጠጥ ውሃ ሽፋን ደግሞ በላቲን አሜሪካና ካሪቢያን ሃገራት 90% እና በህንድ ሃገር 91% ነው።

የሃገራችን የውሃ ሃብት አስተዳደር ፖሊሲ “የአገሪቱ ዜጎች አቅም በፈቀደ መጠን በቂና ጥራት ያለው የውሃ አቅርቦት አገልግሎት ሊያገኙ ይገባል” የሚለውን መነሻ መሠረት በማድረግ 98% የሚሆነው የገጠር እና 100% የከተማ ነዋሪ ሕዝብ በ2004 ዓ.ም የንፁህ መጠጥ ውሃ አገልግሎት ተጠቃሚ ለማድረግ መንግሥት በ1998 ዓ.ም ሁሉን አቀፍ የመጠጥ ውሃ ፕሮግራም ዕቅድ አዘጋጅቶ በመተግበር፣ በመጀመሪያ ምዕራፍ (1998 - 2002 ዓ.ም) የተቀመጠው ጠቅላላ ግብም የገጠሩን የመጠጥ ውሃ አቅርቦት ሽፋን 80% እና የከተማውን 92.5% በማድረስ አጠቃላይ የአገሪቱን የመጠጥ ውሃ አቅርቦት ሽፋን 84.5% ማድረስ የሚል ቢሆንም የሚ/ር መሥሪያ ቤቱ የሁለተኛው ምዕራፍ ዕቅድ (2003-2007) ረቂቅ እንደሚያመለክተው በ2002 ዓ.ም የመጠጥ ውሃ አቅርቦት ሽፋን በገጠር 65.8፣ በከተሞች 91.5 እንዲሁም በአጠቃላይ በሃገር ደረጃ 68.5 እንደደረሰ ያመለክታል። ይህም ከመካከለኛ ገቢ ያላቸው አገሮች የሽፋን ደረጃ ጋር ሲነጻጸር የ20.5% ልዩነት እንዳላቸው ለመረዳት ይቻላል። በመሆኑም ከምዕተ-ዓመቱ ግብና መካከለኛ ገቢ ያላቸው ሃገሮች የደረሱበት የሽፋን ደረጃ ለመድረስ ከፍተኛ ጥረት የሚጠይቅ ነው።

1.1.3.2 መንገድ

ከተሞች እርስ በርሳቸው እና ከአካባቢ ገጠሮች ጋር የሚገናኙበት መንገድ እና የከተሞች የውስጥ ለውስጥ መንገዶች በርካታ ጥረቶችን የሚፈልጉ ናቸው። አብዛኛዎቹ የሀገሪቱ ከተሞች ዘመናዊ የመንገድ ሽፋናቸው አናሳ ነው። በአሁኑ ጊዜ በትልልቅ ከተሞች ያለው የመንገድ ሽፋን እስከ 60 በመቶ በመኪና የሚደረስባቸው ሲሆን በመካከለኛና በትናንሽ ከተሞች ደረጃውን የጠበቀ የመንገድ ሽፋን አነስተኛና በአንዳንድ ከተሞች ጨርሶ እንደሌለ ይህን በተመለከተ የተካሄዱ ጥናቶች ያመለክታሉ። በከተሞች (ትልልቅ ከተሞችን ጨምሮ) የውስጥ ለውስጥ መንገዶች ደረጃቸውን ያልጠበቁ በመሆናቸውና የእግረኛ መንገድ ተለይቶ ባለመሰራቱ ምክንያት እግረኞች ከመኪና ጋር እየተጋፉ እንዲሄዱ ስለሚገደዱ የትራፊክ እንቅስቃሴ መጨናነቅና አደጋ የሚከሰትበት አጋጣሚ በርካታ ነው። ከዚህም በተጨማሪ የፍላጎት ማስወገጃዎች በአግባቡ ያልተገነቡ በመሆኑ ከተሞች ለተደጋጋሚ ጎርፍ አደጋዎች የተጋለጡ ናቸው። በአንዳንድ ከተሞች የተገነቡ የውስጥ ለውስጥ መንገዶችም በአግባቡ ባለመጠቀምና በእንክብካቤ ጉድለት ምክንያት በአጭር ጊዜ ውስጥ ለብልሽት ሲዳረጉ ይስተዋላል።

ይህን የመንገድ ፍላጎት ለማሟላት በቅርብ የተጀመረው የከተማ የውስጥ ለውስጥ መንገዶች የድንጋይ ንጣፍ (Cobble Stone) ስራ በአካባቢ ጥበቃ፣ የሰው ኃይልን በስፋት በመጠቀምና በስራ ፈጠራና ድህነት ቅነሳው ላይ ከፍተኛ አስተዋጽኦ ያለው እንዲሁም የአካባቢ የግንባታ ማቴሪያል በመጠቀም የውጭ ምንዛሪ በማስቀረት ረገድ የሚጫወተው ሚና የላቀ ቢሆንም ከጥራትና በስፋት በማከናወን ረገድ የሚቀረው ነው።

1.1.3.3 የመንገድ ተፋሰስ

በከተሞች ከሚስተዋሉት ችግሮች ሌላው በዝናብ ጊዜ የሚወርደው ውሃ የሚወገድበት ቦይ በበቂ ደረጃ ወይም ጨርሶ ያለመኖር ነው። በመካከለኛ የዕድገት ደረጃ የሚገኙ ሃገሮች የከተማ ጎርፍ ውሃ አወጋገድ ስርዓት የላቀ ደረጃ የደረሰ ቢሆንም በሃገራችን ግን በዝቅተኛ ደረጃ ላይ ይገኛል። ይህን በዝቅተኛ ደረጃ ላይ የሚገኘውን የጎርፍ ማስወገጃ መስመር ለማሻሻል እና ዘላቂ የከተማ የጎርፍ ውሃ ቁጥጥርና አወጋገድ በበቂ ሁኔታ ለማሻሻል የተደረገው ጥረትም አነስተኛ ነው። በከተሞች የሚፈጠረውን የጎርፍ አደጋ በመቀነስ የነዋሪውን ደህንነት ማረጋገጥ፣ በከተሞች በውድ ዋጋ የተሰሩ መንገዶች ያለጊዜያቸው በጎርፍ ተሽርሽረው እንዳይጉዱ በመከላከል ረጅም ዕድሜ እንዲኖራቸው ማድረግና የአካባቢውን ንጽህና በመጠበቅ በኩል የተከናወነው ስራ በቂ አይደለም።

1.1.3.4 ደረቅ ቆሻሻ

በከተሞች በአሳሳቢነቱ የሚታወቀውና የአካባቢ ብክለትና የጤንነት መንገድ መንስኤ የሆነው የደረቅ ቆሻሻ ጉዳይ ነው። የማዕከላዊ ስታቲስቲክስ ኤጀንሲ በ1999 ዓ.ም በሰበሰበው መረጃ መሠረት በሃገሪቱ ከተሞች ከሚፈጠረው ቆሻሻ የሚሰበሰበው 29.2 በመቶ ብቻ ሲሆን ቀሪው ወደ 70 በመቶ የሚጠጋው እንደማይሰበሰብና በየመንገዱ ዳርቻ፣ በውሃ መፋሰሻ ቦቶች፣ በወንዞችና በማንኛውም ክፍት ቦታዎች እንደሚጣል ታውቋል። በተመሳሳይ የቆሻሻ ማንሻ መኪና ያሏቸው ከተሞች ቁጥር አነስተኛ ነው። ነገር ግን የሌሎች አገሮች የደረቅ ቆሻሻ አሰባሰብ ሽፋን በተመለከተ በአፍሪካ ከተሞች ከ10 በመቶ እስከ 90 በመቶ የሚደርስ ሲሆን በላቲን አሜሪካ ከተሞች የሽፋኑ መጠን ከ50 በመቶ እስከ መቶ በመቶ ይደርሳል። የአገራችን የደረቅ ቆሻሻ ሽፋን ከአፍሪካ አገሮች አንጻር በ61% እና ከላቲን አሜሪካ አገሮች አንጻር ደግሞ በ71% ልዩነት አለው። በመሆኑም ልዩነቱን ለማስወገድ ከፍተኛ ርብርብ ይጠይቃል።

ከደረቅ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ ጋር በተያያዘ ካሉት ችግሮች የበጀት እና የአደረጃጀት ችግር፣ የከተማ ነዋሪው ህዝብ ተሳትፎ አናሳ መሆን፣ የግሉ ሴክተር ተሳትፎ ደካማ መሆን እና ተገቢ ያልሆነ የማስወገጃ አያያዝ በብዙ ከተሞች ይስተዋላል። በመሆኑም ቆሻሻን ስርዓት ባልጠበቀ መንገድ የትም በተገኘው ክፍት ቦታ ሁሉ መጣል የሚያመጣውን ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ ጠንቆች ህብረተሰቡ እንዲገነዘበው በማድረግ፣ ቆሻሻን መልሶ በመጠበቅና ለኢኮኖሚ ጠቀሜታ ለማዋል እንዲቻል የሕብረተሰቡን ግንዛቤ በማዳበር፣ በከተሞች ግላን ዝግጅት ወቅት ለደረቅ ቆሻሻ መጣያ የሚሆን ቦታ በተገቢው መልኩ በመያዝና ተገቢውን ግንባታም አዋጭና አዳዲስ የግንባታ ቴክኖሎጂ በመጠቀምና መረጃ በማደራጀትና በማከናወን፣ ለዚህ ስራ የሚሆን ፋይናንስ ከህብረተሰቡና ከሌሎች ምንጮች በማፈላለግና ቀጣይነትን በማረጋገጥ የሚታዩትን ችግሮች ማቃለል ተገቢ ይሆናል።

1.1.3.5 የፍላጎት ቆሻሻ

የፍላጎት ቆሻሻ አገልግሎት ስርዓትን በተመለከተ በአዲስ አበባ በጣም ውስን ከሆነው መስመር በስተቀር በሲዎሬጅ ሲስተም የሚጠቀም አንድም ከተማ የለም። በአዲስ አበባም በጣሊያን የግዛት ዘመን የተሠሩና በቅርብ ጊዜ ለትልልቅ የጋራ መኖሪያ ቤቶች (እንደ ሚኪሊላንድ፣ ጎተራ) የተሠሩት ከ1 በመቶ ሽፋን የማይበልጥ እንዳላቸው ጥናቶች ያመለክታሉ። ከዚህ አንፃር የሚሊኒየሙ የልማት ግብ ሪፖርት ሃገራዊ የንጽህና አገልግሎት ሽፋኑ ከ12%

ወደ 56% ማደግ እንዳለበት ያስቀምጣል። በሌላ በኩል ሃገራችን ከመካከለኛ ገቢ ሃገራት ጎራ ለመግባት በዚህ አገልግሎትም እንደሎሎቹ መካከለኛ ገቢ ያላቸው ሃገራት የንጽህና አገልግሎት ሽፋኗን 79% ማድረስ ይጠበቅባታል። በመሆኑም ቢያንስ በአዲስ አበባ ዋና ዋና አካባቢዎችና የጋራ መኖሪያ ቤቶች ግንባታ በተካሄደባቸው ከተሞች የፍላሽ ቆሻሻ ማስወገጃ ዝርጋታና የቆሻሻ ጉድጓድ ሥራ መቀጠል ያለበት ሲሆን ለዚህ ተስማሚ ቴክኖሎጂ የማፈላለግ ሥራም መሰራት ይኖርበታል።

1.1.3.6 የቁራ አገልግሎት

ከተሞች ለነዋሪዎቻቸው ማቅረብ ከሚገባቸው አገልግሎቶች መካከል የቁራ አገልግሎት አንዱ ነው። የቁራ አገልግሎትን በተመለከተ ለከተማ ልማት ፖሊሲ ዝግጅት በተካሄደው የመነሻ ጥናት በናሙናነት ከተወሰዱት 37 የከተማ አስተዳደሮች ውስጥ 27ቱ (73 በመቶ) የቁራ አገልግሎት መስጫ ቤት ያላቸው ሲሆን ቀሪዎች ግን የሌላቸው መሆኑ ነው። እነዚህ አገልግሎቱን ይሰጣሉ የተባሉ ከተሞች ሳይቀር የቁራውም ሆነ የተዛማጅ አገልግሎቶች አሰጣጥ በጣም በዝቅተኛ ደረጃ ላይ የሚገኝና በርካታ ችግሮች ያሉባቸው እንደነበሩ ጥናቱ ይጠቁማል። ከችግሮቹ መካከል የቧንቧ ውሃ የሌላቸው መሆን፣ አጥር የሌላቸው መሆንና ካላቸውም የተበላሸ መሆን፣ አግባብ ያለው የቆሻሻ (ፍላሽና ደረቅ) ማጠራቀሚያና ማስወገጃ ያለመኖር፣ በተገቢው ቦታ ላይ የተመሰረቱ (በተለይም በከተሞች መሃከል በመሆን) ያለመሆንና ከፍተኛ የአካባቢ ሽታ ብክለት ማስከተል፣ የሥጋ ማጓጓዣ ተሽከርካሪ የሌላቸው መሆን፣ ህገ ወጥ እርድ የተበራከተባቸው መሆን እና ለእርድ አገልግሎት የሚቀርቡ እንስሳትን መላውን ተረፈ ምርት ወደ ምርት በመቀየር ለበርካታ ጥቅሞች ለማዋል ፕሮሴስ የሚያደርጉና አካባቢውን የማይበክሉ ሆነው እንዲደራጁ አለመደረግና ሌሎች ተጓዳኝ የውስጥ ማቴሪያሎችን አለመግለጽ በዋናነት የሚጠቀሱ ናቸው።

1.1.3.7 የውበትና የአረንጓዴ ቦታዎች ልማት

አብዛኛዎቹ የኢትዮጵያ ከተሞች ከኻላን ዝግጅት ጀምሮ ለከተማ ውበትና ለአረንጓዴ ቦታዎች ልማት የሚደረገው ትኩረት በዝቅተኛ ደረጃ ላይ የሚገኝ ነው። በኻላን ደረጃ ለአረንጓዴ ቦታዎች ተከልሎ የተያዘ ቦታ ቢኖርም አፈጻጸም ላይ ሲገባ ግን የተመደበው ቦታ ለሌላ አገልግሎት እንዲውል በአስፈጻሚ አካላት አማካይነት ይወሰናል። ህብረተሰቡም ቢሆን እነዚህን ቦታዎች ከይዞታው ጋር በመቀላቀልም ሆነ በህገወጥ መንገድ አዲስ ግንባታ በማከናወን ቦታውን ከተመደበው የኻላን አገልግሎት ጋር በተጻረረ ሁኔታ ሲጠቀምበት ይስተዋላል። በኻላን የተመደበው የአረንጓዴ ልማት ቦታ ተጠብቆ ቢቆይም ከተሞች አስፈላጊነትና በቂ በጀት መድበው ቦታውን በአግባቡ ያለማልማት፣ ያለመጠበቅ፣ ያለመንከባከብ፣ ወሰኑን ያለማስከበር እንዲሁም ለዚህ ሥራ በአደረጃጀትም ሆነ በሰው ኃይል ደረጃ ትኩረት ባለመስጠትና ባለቤቱም በአግባቡ የማይታወቅበት በመሆኑ ቦታዎቹ በተቀናጀ ሁኔታ በአግባቡ ጥቅም ላይ ሲውሉ አይስተዋልም። የኅብረተሰቡ የግንዛቤ ደረጃም ቢሆን አናሳ በመሆኑ ለአረንጓዴ ቦታነት የተከለለውን ቦታ ከማስከበር አኳያ ምንም አይነት ጥረት እንደማያደርግ ይስተዋላል። በከተማ ደረጃ የአረንጓዴ ቦታዎችን፣ የወንዝ ዳርቻዎችን፣ ክፍት ቦታዎችን፣ የተለያዩ የውኃ አካላትን ወዘተ... አቀናጅቶና አስተሳስሮ የማቀድና የመተግበር ሁኔታም አይታይም።

የከተማ ውበት ከማስጠበቅ ጋር ተያይዞም የመንገድ አካፋይ ቦታ አጥሮች፣ አደባባዮች፣ በእግረኛ መንገድ ላይ የሚተክሉ ማስታወቂያ ምልክቶች፣ በየአጥሩ ላይ የሚለጠፉ ማስታወቂያዎች፣ በእግረኛ መንገድ ላይ የሚተክሉ የመሠረተ-ልማት አውታሮች፣ የጥበቃ ቤቶችና ቁፋሮች፣ ኮንቴይነሮች፣ ሕገወጥ የሽያጭ ሁኔታዎች ወዘተ... ስታንዳርድን መሠረት ባደረገ ሁኔታ ባለመሆኑ የከተሞች የውበት ደረጃ ዝቅ ብሎ ይገኛል። በተመሳሳይም

የቆርቆሮ አጥሮችንና ጣሪያ፣ የህንጻዎች ቀለም፣ የመስታወት ዓይነት፣ በአንድ አካባቢ ያሉ የግንባታ ሁኔታዎች ያልተመጣጠኑ መሆን (ከፍታ፣ ጉስቁልና፣ መጠን ወዘተ...) በUrban design ላይ ያልተመሠረቱ የዋና ዋና አካባቢ ገጽታዎች፣ በየመንገዱ ላይ የሚቀመጡ የትራፊክ ምልክቶች፣ በኮንስትራክሽን ወቅት የሚተክሉ መወጣጫዎች (Scaffolding) ስርዓት ያለመኖርና የመሸፈኛ አጠቃቀም በተዘበራረቀ ሁኔታ የሚገኙ በመሆናቸው የከተሞችን ውበት ዝቅተኛ አድርጎት ይገኛል።

1.1.3.8 ሌሎች አገልግሎቶች

በከተሞች ከሚፈለጉ ሌሎች የመሰረተልማት አገልግሎቶች መካከል አንዱ የሆነው የመብራት አገልግሎትን ባለፉት 5 ዓመታት በሃገራችን በማዳረስ ረገድ ሰፊ ሥራ ተሰርቷል። በዚህም መሰረት 5163 ከተሞችና የገጠር መንደሮች የአገልግሎቱ ተጠቃሚ እንዲሆኑ በማድረግ አጠቃላይ ሽፋኑ 41% ለማድረስ ተችሏል። ሆኖም መካከለኛ ገቢ ያላቸው ሃገራት ከደረሱበት ሽፋን (85%) ጋር ሲነፃፀር ዝቅተኛ ነው። የስልክ አገልግሎትን በተመለከተም የሃገራችን የሚሊኒየም የልማት ግብ ሪፖርት የሚያመለክተው እ.ኤ.አ በ2009/10 የስልክ አገልግሎቱ ተደራሽነት በ5 ኪ.ሜ ርቀት 100% መሆን መድረስ እንዳለበት ቢሆንም ከገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚኒስቴር በተገኘው መረጃ መሠረት ሽፋኑ በ2002 ዓ.ም 49.3 በመቶ ብቻ መሆኑን ነው። የከተማ ትራንስፖርት አቅርቦት በክልል ዋና ከተሞች እና በተለይም በአዲስ አበባ በከፍተኛ ደረጃ እጥረት ይታያል። በነዚህ ከተሞች አገልግሎቱ በዋናነት የሚሰጠው በታክሲ ሲሆን በአንሰሳ የሚሳቡ ጋሪዎችም አገልግሎቱን በመስጠት ላይ ይገኛሉ። የትራንስፖርት እጥረት ባለባት በአዲስ አበባ ከተማ በትራንስፖርት ክፍያ ከፍተኛ መሆን እና እጥረት ሳቢያ በከተማይቱ ከሚደረጉት ጉዞዎች ከፍተኛው ድርሻ (70 በመቶ) የሚከናወነው በእግር ሲሆን ቀሪው 30 በመቶ የሚከናወነው በባለሞተር ተሽከርካሪዎች ነው። ትምህርትን በተመለከተ ከተሞች ምንም እንኳን ከገጠሩ የተሻለ ሽፋን ያላቸው ቢሆኑም በአብዛኛው ሽፋኑ ጠባብ፣ ጥራቱም ዝቅተኛ እንዲሁም በቀለም ትምህርት ላይ የታጠረ እንደነበር መረዳት ይቻላል። ይህም ሆኖ የአንደኛ ደረጃ ንጥር ተሳትፎ በ2002 ዓ.ም ወደ 86.5 በመቶ ደርሷል። የሁለተኛ ደረጃ ጥቅል ተሳትፎ በ2002 ዓ.ም. 38.1 በመቶ የደረሰ ሲሆን የከፍተኛ ትምህርት ሽፋን በ2002 ዓ.ም ወደ 185,788 በማሳደግ ሽፋኑ 43.4 በመቶ ደርሷል። በጤናው ዘርፍ በኩልም በተመሳሳይ ሁኔታ ከተሞች ምንም እንኳን ከገጠሩ የተሻለ የጤና ሽፋን አላቸው ቢባልም በአብዛኛው ሽፋኑ ጠባብና የአገልግሎት ጥራቱም ዝቅተኛ ከመሆኑ ባሻገር በሽታን ከመከላከል ይልቅ በህክምና ላይ ብቻ የሚያተኩር እንደነበር ለመገንዘብ ተችሏል።

ከፍ ብሎ ከቀረበው ትንታኔ መረዳት እንደሚቻለው በሃገራችን በከተሞች የመሠረተ-ልማት እና ሌሎች አገልግሎቶች አቅርቦት በዝቅተኛ ደረጃ ላይ መገኘቱን ነው። ይህን በከተሞች የሚታየውን የመሠረተ ልማት አቅርቦት እጥረት ለማሻሻል በመንግሥት በኩል ባለፉት ዓመታት የከተሞች መሠረተ ልማት ማስፋፊያ ኘሮግራም ተቀርጾ ተግባራዊ እየተደረገ ይገኛል። ሌሎች አገልግሎቶችም በተመለከተም አገልግሎቶቹን የሚያቀርቡት ተቋማት ባለፉት ዓመታት ያለውን ክፍተት ለማሻሻል ሰፊ ስራ ሲያከናውኑ ቆይተዋል።

1.3.2 የኘሮግራሙ ፋይናንሲንግ አፈጻጸም

የኘሮግራሙ ዓላማ የከተሞችን መሠረተ ልማትና አገልግሎት በማሻሻል የልማት ማዕከል እንዲሆኑ ለማስቻል አቅማቸውን ለማጠናከር ሲሆን ይህም ከዚህ በታች በተገለጹት ሦስት ኘሮጀክቶች አማካይነት የተፈጸመ ነው።

1.3.2.1 የከተማ ልማት ፈንድ

ይህ ከጀርመን መንግሥት በተገኘ የ15 ሚ. ዩሮ ድጋፍና 20 ከመቶ የከተሞች መዋጮ በ11 ከተሞች ሲከናወን የቆየ ኘሮጀክት ነው። በዚህ ኘሮጀክት አማካይነት ወደ 33 የሚደርሱ የመሠረተ-ልማት ኘሮጀክቶች (7

የመንገድ ተፋሰስ፣ 6 የደረቅ ቆሻሻ መድፊያ፣ 4 የፍላሽ ቆሻሻ መድፊያ፣ 15 የመንገድ፣ 2 ዘመናዊ ቁራዎች፣ 5 የገበያ ማሻሻያ ኘሮጀክቶች እና 17 የተሽከርካሪ ግዢዎች) ታቅደው እየተከናወኑ የነበረ ሲሆን በዚህም መሠረት በአካዚህ ከተሞች 22.5 ኪ.ሜ. ዝርመት ያላቸው ሰባት የመንገድ ተፋሰስ (ጉርፍ ማስወገጃ)፣ አምስት የደረቅ ቆሻሻ መድፊያ፣ ሶስት የፍላሽ ቆሻሻ መድፊያ፣ 12 ኪ.ሜ. ርዝመት ያላቸው አምስት የመንገድ ግንባታዎች፣ ሁለት ዘመናዊ ቁራዎች፣ አራት የገበያ ማዕከል ማሻሻያ እና 15 የተሽከርካሪና መሣሪያዎች ግዢዎች ተከናውነዋል። ይህም በተወሰነ ደረጃም ቢሆን በከተሞቹ የመሠረተ ልማት አቅርቦትን አሻሽሏል።

1.3.2.2 ያልተማከለ አገልግሎት አሰጣጥ አቅም ግንባታ ኘሮጀክት

ይህ ደግሞ በዓለም ባንክ ድጋፍ በ17 ከተሞች የመሠረተ ልማት ግንባታ ሥራ (የገበያ ማዕከላት፣ የተፋሰስና የጎርፍ ማስወገጃ እና የመንገድ ጥገና) ለማከናወን ያለመ ኘሮጀክት ነው። በዚህ መሠረት በ14 ከተሞች በ142.1 ሚሊዮን ብር 14 የሚደርሱ የገበያ ማዕከላት፣ የተፋሰስና የጉርፍ ማስወገጃ እና የመንገድ ጥገና ኘሮጀክቶች ተጠናቀዋል። ከዚህም በተጨማሪ የከተሞቹን አቅም ለማሻሻል እንዲረዳ የተለያዩ መሣሪያዎች ተገዝተው ተከፋፍለዋል።

1.3.2.3 የከተሞች መሠረተ-ልማት ማስፋፊያ ኘሮጀክት (ULGDP)

ይህ በ19 ከተሞች ከዓለም ባንክ 150 ሚሊዮን ዶላር እና ከክልሎች (26.5 ሚሊዮን ዶላር) እና ከከተሞች (26.5 ሚሊዮን ዶላር) በድምሩ 203 ሚሊዮን የአሜሪካን ዶላር (2.59 ቢሊዮን ብር) ተመድቦ ከ2001 ዓ.ም ጀምሮ እየተከናወነ ያለ ኘሮጀክት ነው። በዚህ መሠረት በ2001 ዓ.ም በከተሞቹ በብር 959 ሚሊዮን የተለያዩ የመሠረተ ልማት ግንባታዎች ለማከናወን ታቅዶ ኘሮጀክቶቹን ለማስፈጸም ብር 820 ሚሊዮን (86 %) ሥራ ላይ ውሏል። በተመሳሳይ በ2002 በጀት ዓመት በብር 805.5 ሚሊዮን በ19ኙ ከተሞች የመሠረተ ልማት ግንባታ ለማከናወን ታቅዶ እስከ ዓመቱ መጨረሻ ድረስ ብር 537.2 ሚሊዮን (66.7 %) ወጪ ተደርጓል። በአጠቃላይ የከተሞች መሠረተ ልማት ማስፋፊያ ኘሮጀክት ተግባራዊ መሆን ከጀመረበት ከ2001 ዓ.ም ጀምሮ እስከ 2002 በጀት ዓመት መጨረሻ ድረስ በብር 1357.2 ሚሊዮን የተለያዩ የመሠረተ ልማት ግንባታ ሥራዎች ተከናውነዋል። በዚህ ኘሮጀክት (በድንጋይ ንጣፍና በሌሎች ሥራዎች) አማካይነትም እስከ 2002 በጀት ዓመት መጨረሻ ድረስ 70 ሺ ለሚደርሱ ሰዎች የሥራ ዕድል ተፈጥሯል።

1.3.3 ያጋጠሙ ችግሮችና የተወሰዱ የመፍትሄ እርምጃዎች

ኘሮግራሙን አጋጥሞት የነበረው አንደኛው ችግር በከተሞች የሚያስፈልገውን መሠረተ ልማት በተፈለገው ጥራትና ደረጃ ለማቅረብ የሚያስፈልገው የካፒታል ኢንቨስትመንት መጠን ከፍተኛ መሆኑ ሲሆን ይህን የፋይናንስ እጥረት ችግር ለመቅረፍ የመሠረተ ልማት አቅርቦቱን ከፍተኛ ወጪ በማይጠይቁ የካፒታል ኢንቨስትመንት እና የሰው ኃይል በብዛት በሚጠቀሙ ኘሮጀክቶች ላይ ትኩረት በማድረግ (ሕብረተሰቡን በስፋት በመሳተፍና ተጠቃሚ በማድረግ) በስፋት እንዲተገበሩ በመደረጉ (ለምሳሌ የኮብል ስቶን መንገድ) ችግሩ እንዲቃለል ተደርጓል።

ኘሮግራሙን ያጋጠመው ሌላው ችግር ከተሞች የመሠረተ ልማት ዕቅዳቸውን ለማዘጋጀት የሚፈጸሙ የአሴት ኢንቨንተሪ በማድረግ ያለበትን ደረጃና የሚያስፈልገው የካፒታል ኢንቨስትመንት ውሉን ያለማወቅ ችግር ስለነበር ከተሞች ካላቸው ገቢ ጋር በማጣጣም የሕብረተሰቡን ፍላጎትና ቅድሚያ ማግኘት የሚገባቸውን ኘሮጀክቶች በመለየት የአሴት ሥራ አመራር ዕቅድ ተዘጋጅቶ የመሠረተ ልማት አቅርቦታቸውን የማስፋፋት ሥራ ተግባራዊ በመደረጉ መሻሻል ታይቷል።

1.3.4 በቀጣዩ የዕቅድ ዘመን ትኩረት ሊደረግባቸው የሚገቡ ጉዳዮች

በዚህ ንግግራም ይከናወኑ ከነበሩት ሶስት ንግግሮች አንደኛው (ያልተማከለ አገልግሎት አሰጣጥ ንግግር) ሙሉ በሙሉ የተጠናቀቀ ስለሆነ በቀጣዩ የዕቅድ ዘመን የሚቀጥል አይሆንም። የሁለተኛውም ንግግር (የከተማ ልማት ፈንድ) የመጀመሪያው ዙር ሥራ የተጠናቀቀ በመሆኑ ከጀርመን መንግሥት ጋር በተደረገው ስምምነት መሠረት ለሁለተኛው ዙር ሥራ 10 ሚሊዮን ዩሮ (181.8 ሚሊዮን ብር) ስለተመደበ በቀጣዩ የዕቅድ ዘመን የሚተገበር ይሆናል። በዚህ ንግግር ልዩ ድጋፍ የሚሹ ክልሎች ዋና ከተሞችን ጨምሮ ስምንት ተጨማሪ ከተሞች ተጠቃሚ ይሆናሉ።

ከዓለም ባንክ በተገኘው ብድር/ዕርዳታ እየተከናወነ ያለው የመሠረተ ልማት ማስፋፊያ ንግግር የቀረው 1.52 ቢሊዮን ብር በቀጣዩ የዕቅድ ዘመን የሚቀጥል ሲሆን አፈጻጸሙን ይበልጥ ለማሻሻል በተደራጀና በተቀናጀ ሁኔታ ለመፈጸም በቂ ዝግጅት ይደረጋል። በዚሁ መሠረት በፌዴራልና በከተሞች ደረጃ ያለውን የማስፈጸም አቅም የማሳደግ ሥራ ይከናወናል፤ በየደረጃው ያሉ የአፈጻጸም ክፍተቶች እየተለዩ በወቅቱ የሚስተካከሉበት አሠራር ተጠናክሮ ይቀጥላል።

1.4 የከተሞች መልካም አስተዳደር ገጽታ

የከተማ ልማት ፖሊሲ በከተሞች መሠረታዊ ችግሮች ተብለው ከሚጠቀሱት ውስጥ አንዱና ዋነኛው የመልካም አስተዳደር እጦት እንደሆነ አመልክቷል። በዚህ ረገድ ከተሞች ባልተማከለ አስተዳደር መርህ መሠረት በፖለቲካ፣ በአስተዳደርና በሃብት ክፍፍል በቂና ተገቢ ነፃነት ያልነበራቸው ነበሩ። በተጨማሪም የከተማ ነዋሪዎች የሥልጣን ባለቤት የሆኑበትና በህግ ተለይቶ የተሰጠ ፖለቲካዊ ሥልጣን አልነበራቸውም።

ከተሞቻችን አሳታፊ ልማትና አስተዳደር አልነበራቸውም። ልማትና መልካም አስተዳደርን በሚመለከቱ መሠረታዊ ጉዳዮች ህዝቡን በየደረጃውና በቀጣይነት ሃሳብ በማመንጨት በውሳኔ አሰጣጥና በአፈፃፀም የሚያሳትፍና ተጠቃሚ የሚያደርግ አሳታፊ ልማትና አስተዳደር አልተረጋገጠላቸውም ነበር። ከዚህም በተጨማሪ ከተሞቻችን ልማታዊ ባለሃብትን በቀጣይነት የሚደግፍና የሚመራ አመለካከትና አሰራር የነበረው አመራር አላገኘም ነበር።

ከተሞች ግልጽነት፣ ተጠያቂነትና የህግ የበላይነት የሚያረጋግጥ ቀልጣፋ የከተማ ቢሮክራሲና ብቃት የነበረው ፖለቲካዊ አመራር አልነበራቸውም። የከተማ ልዩ ባህልና ተልዕኮ ያገናዘበ ተገቢ የአደረጃጀትና አሰራር ሥርዓት እንዲሁም የሰለጠነ የሰው ኃይል ሳያገኙ ቆይተዋል። በከተሞች የተሻለ የአስተዳደር ሁኔታ ለማስፈንና የከተማ ነዋሪውን የሥልጣን ባለቤትነት ለማረጋገጥ በ1999 ዓ.ም የከተሞች የመልካም አስተዳደር ፕሮግራም ተቀርጾ ተግባራዊ እየተደረገ ይገኛል።

1.4.1 የፕሮግራሙ አፈጻጸም

በፕሮግራሙ አማካይነት እስከ 2002 ዓ.ም ትኩረት ተሰጥቷቸው በመሬት፣ በፋይናንስና በከተማ ፕላን ዙሪያ ግልፅነትንና ተጠያቂነትን የሚያስፍኑ እንዲሁም ቀልጣፋና ውጤታማ አገልግሎት መስጠት የሚያስችሉ የሕግ ማዕቀፎች፣ የአደረጃጀትና የአሰራር ሥርዓቶች ተግባራዊ ሲሆኑ ቆይተዋል። የአፈጻጸም ደረጃቸውም እንደሚከተለው ቀርቧል።

1.4.1.1 የገቢ፣ የታክስና የፋይናንስ ሥርዓት ሁኔታ

በበርካታ ከተማ አስተዳደሮች ያለው የፋይናንስ አቅምና አስተዳደር ሥርዓት ደካማና የታክስ አሰባስቡም ትርጉም

ያለው የራሳቸው ገቢ የማያስገኝላቸው፣ ግልፅነትና ተጠያቂነት እንደዚሁም የሕግ የበላይነት ችግሮች ያሉበት በመሆኑ ከተሞቹ ከማዕከላዊ መንግስት፣ ከክልል መንግስታት፣ ከተለያዩ እርዳታዎች እና ፈንዶች በሚገኝ ገቢ ላይ ብቻ እንዲመረከቡ እድርጓቸዋል። በአንዳንድ ክልሎች የታክስና ታሪፍ አዋጅ ለረጅም አመታት ሳይከለስ የቆየ በመሆኑ የሚሰበሰበው ገቢ በወቅታዊ ምንዛሪዎች እና ገቢዎች ላይ ያልተመሠረተ ነው። ባለፉት ዓመታት የተደረገ ጥናት እንደሚያመለክተው በበርካታ የአገሪቱ ከተሞች እነዚህ የገቢ ርዕሶች ሙሉ ሙሉ የማይሰራባቸው እንደሆነና በሚሰራባቸውም ለመሰብሰብ የሚታቀደውን ከግማሽ ብዙም ያልዘለለ መጠን ብቻ ገቢ የሚደረግ መሆኑን ያመለክታል። በተጨማሪም ከሚሰበሰበው ገቢ አማካኝ የከተሞች ገቢ በነፍስ ወከፍ ሲሰላ ከ5 ዶላር በታች የነበረ ሲሆን ይህ አሃዝ በአፍሪካ አገሮች ካለው የ15 ዶላር አማካኝ እና በኢሸያ ፓሲፊክ አካባቢ አገሮች ካለው የ248 ዶላር መጠን ጋር ሲነጻጸር የከተሞቻችን የገቢ አሰባሰብ እጅግ የተዳከመ መሆኑን ያሳያል።²

ከተሞች ከክልልና ከፌዴራል መንግስታት የሚሰጣቸውን ድጎማ በቁጠባ የመጠቀም አመለካከትና አግባብ ያለው ሥርዓትም አልፈጠሩም። የከተማ አስተዳደሮች ከታክስ ውጭ አዳዲስ የገቢ ምንጮችን በመፍጠር፣ መደበኛ ያልሆኑ የንግድ እንቅስቃሴዎችን መደበኛ አድርጎ ወደ ግብር ከፋይነት በማስገባት፣ ከተለያዩ የገቢ አርእስቶች መሰብሰብ የሚገባውን ውዝፍ ግብር በወቅቱ በመሰብሰብና ነጋዴዎች የግብር ግዴታቸውን እንዲወጡ በማድረግ ገቢያቸውን ለማሻሻል የሚያደርጉት እንቅስቃሴ ደካማ ነው። ይህም የከተሞችን የፋይናንስ አቅም ለረዥም ጊዜ ደካማ ያደረገው በመሆኑ ለሕብረተሰቡ በሚሰጡት ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ አገልግሎት ጥራት፣ ደረጃና ብቃት ላይ አሉታዊ ተጽዕኖ አሳድሯል።

በከተሞች የማህበራዊ እና መሠረተ-ልማት አገልግሎቶች አቅርቦትን በማሻሻል የነዋሪውን ፍላጎት ለማሟላት ብሎም ኢንቨስትመንትን ለማበረታታት የከተሞች ገቢ ማደግ ይኖርበታል። በመሆኑም እነዚህን የፋይናንስ አሰባሰብ እና አስተዳደር ሥርዓቶች ለማሻሻል እና የከተሞችን ገቢ ለማሳደግ በከተሞች የመልካም አስተዳደር ፕሮግራም አማካይነት ጥረት እየተደረገ ነው። በዚህም መሠረት አንዳንድ ከተሞች ባለፉት ጥቂት ዓመታት የታክስና የፋይናንስ ሥርዓት ማሻሻያ ፕሮግራም ተግባራዊ በማድረግ፣ በየእርከኑ የሚሰበሰቡ የገቢ ዓይነቶችን ለይተው ገቢን የማሰባሰብ ስልጣን ለታችኞቹ የአስተዳደር የተዋረድ እርከኖች በመስጠት፣ ገቢን የሚያሻሽሉ ዘመናዊ አሠራሮችን በመዘርጋትና የሰው ኃይል አቅማቸውን በማጠናከር እንዲሁም መሬትን በተቻለ መጠን በሊዝ በመሸጥ ገቢያቸውን እስከ ሦስት እጥፍ ድረስ ለማሳደግ ችለዋል።

የከተሞችን ፋይናንስና አሰራር ስርዓት ከማሻሻል አኳያ የተከናወነው አንዱ ዋና ተግባር አንድ ወጥና የተጠቃለለ የፋይናንስ አስተዳደር ሥርዓት በከተሞች ተግባራዊ መሆኑ ነው። ይህንንም የሚያግዙና የከተሞችን ነባራዊ ሁኔታ የሚያንፀባርቁ ከመንግሥት የታክስ ሥርዓት ጋር የተጣጣሙ የፋይናንስ ሥራ አመራር መመሪያዎች ተዘጋጅተው ለአሰልጣኞችና ለባለሙያዎች ሥልጠና ተሰጥቷል። በሃገሪቱ 19 ከተሞች ማሻሻያ በማድረግ ግልፅ የሂሳብና የንብረት አያያዝ፣ የገቢና የበጀት አስተዳደር እንዲሁም የአዲት አሰራር ተተክሏል። ከዚህ ጋር በተያያዘ የከተሞችን ገቢ ለማሳደግ የሚረዱ የአሰራር መመሪያና ማንዋሎች ተዘጋጅተው ስልጠና የተሰጠባቸው ሲሆን፣ ተግባራዊም ሆነዋል። በተጨማሪም የከተሞችን የፋይናንስ አስተዳደርና የቁጥጥር ሥርዓት እና የገቢ አሰባሰብና አጠቃቀምን ለማሻሻል የሚያግዙ በርካታ ስልጠናዎች ለአስፈጻሚዎች ተሰጥተዋል። ሆኖም ግን ከተሞች አሁንም ቢሆን ትርጉም ያለው የራሳቸው ገቢ የሌላቸው ከመሆናቸውም በላይ ሊያገኙ የሚችሉትንም ገቢ በአግባቡ የመሰብሰብና የማስፋት እንዲሁም የሚያገኙትን ገቢና ድጎማ በቁጠባና ለከተሞች ልማት በሚጠቅም አግባብ እየተጠቀሙ

² Municipal Decentralization in Ethiopia: A rapid Assessment, July 2001

አይደለም ፡፡

1.4.1.2 የአደረጃጀትና የሰው ኃይል ልማት ሁኔታ

የአገሪቱ የኢኮኖሚ ፖሊሲ ከሚከተለው በግብርና የሚመራ የኢንዱስትሪ ልማት አቅጣጫ አንጻር ከተሞች በገጠር የሚመረትን ምርት ወደ ኢንዱስትሪ ውጤት በመቀየርና የግብርና ምርቶችና የሌሎችም አገልግሎቶች የገበያ ማዕከል በመሆን የማገልገል ሚና መወጣት መቻል አለባቸው፡፡ ከተሞችም ይህንን ሚና መወጣት እንዲችሉ የማብቃት እና የማዘጋጀት ሥራዎች መሠራት ይኖርባቸዋል፡፡ ከእነዚህ ከተሞችን የማዘጋጀት እና የማብቃት ሥራዎች ውስጥ የመሠረተ-ልማት አቅርቦት እና አስተዳደር አንዱ ነው፡፡ ይህም የመሠረተ-ልማት አውታሮችን የማቅረብ እና የማስተዳደር ሥራ የሚመራ ብቃት ያለው የሠው ሃይል እና ተገቢ አደረጃጀት ያስፈልጋል፡፡ በቅርብ በተደረጉ ጥናቶች የአንዳንድ ከተሞች አደረጃጀቶች እነዚህን መሠረተ-ልማቶች ለማቅረብና ለማስተዳደር የማያስችሉ አይነት መሆናቸው ታይቷል፡፡

ሌላው በከተሞች የሚታይ ሰፊና ፈታኝ ችግር እቅዶቻቸውን ተግባራዊ የሚያደርግ የሰው ኃይል ብዛትና አቅም አናሳ መሆንና የሚካሄዱትም የሰው ኃይል ልማትና ሥልጠና እንቅስቃሴዎች ከፍላጎቱ ጋር ሲነጻጸሩ እጅግ ውስን ሆኖ መገኘት ነው፡፡ በሰው ሃይል ዙሪያ የተደረጉ ጥናቶች እንደሚያመለክቱት በከተማ መስተዳድሮች ከተዘጋጀው የሰው ሃይል ፍላጎት በአማካይ 50% ያህሉ ክፍት ሲሆን ከተያዙት ቦታዎች ያለው የሰው ሃይል በአብዛኛው ለሥራው የሚመጥን ሙያና ተገቢ ሥልጠና ያለው አይደለም፡፡ የከተማ አስተዳደሮች እነዚህን የሰው ሃይል ልማት ችግሮች ለመፍታት የሚያስችል የፋይናንስ እና ሌሎች አቅሞች ውስንነት አሉባቸው፡፡ የሰው ኃይል ሥራ አመራራቸው ቅጥርና ምደባን ማዕከል ባደረገ የአስተዳደር ሥራ ላይ ብቻ ያተኮረ እና በመመሪያና የአሠራር ደንብ የታጠረ በመሆኑ ለሰው ሃይልና ተቋማዊ አቅም ግንባታ የሰጠው ትኩረት እጅግ ዝቅተኛ ነው፡፡ አልፎ አልፎ የተከናወኑ የሰው ኃይል ሥልጠናዎችም ቢሆኑ ሲታቀዱ ችግር የነበረባቸውና ከሥልጠና በኋላ ያመጡት ውጤት የማይገመገምበትና ተገቢ የሙያ ዝምድና ያላቸው የማይመረጡበት ዓይነት ነበር፡፡

በከተሞች ያለውን አደረጃጀት ከማሻሻል አኳያ በክልሎች ሕገ-መንግሥት የከተማ አስተዳደሮች በአዋጅ እንዲቋቋሙ በተደነገገው መሠረት ክልሎች የከተማ አስተዳደሮች ማቋቋሚያ አዋጆች በማውጣት ከተሞቻቸው በሕግ እንዲቋቋሙና ተገቢው ነፃነትና የሕግ ድጋፍ እንዲኖራቸው አድርገዋል፡፡ እስከ አሁን ድረስ በሃገር ደረጃ 122 የከተማ አስተዳደር ደረጃ ያላቸውና ከሦስት መቶ በላይ የሚሆኑ የማዘጋጃ ቤት ከተሞች በአዋጅ ተቋቁመዋል፡፡

ይሁን እንጂ በከተማ ልማትና መልካም አስተዳደር ፕሮግራሞች አፈጻጸም ከፌዴራል እስከከተማ የሚናበብ አደረጃጀት ባለመፈጠሩ በተለይ ሃገር አቀፋዊ ይዘት ያላቸውን የከተማ ልማት ፕሮግራምና የከተሞች የመልካም አስተዳደር ማሻሻያ ፕሮግራምን በክልሎችና በከተሞች ተፈፃሚ ለማድረግ እንዲቻል አስፈፃሚ አካላት ለህዝብ ተደራሽና የህዝብ ንቅናቄ የሚፈጥር አደረጃጀት እንዲኖራቸው ማድረግ ያስፈልጋል፡፡

የተቋማት አቅም ግንባታን አስመልክቶ ከተከናወኑ ተግባራት አንዱ በከተሞች ያሉትን የምክር ቤቶች አቅም ለመገንባት የሚያስችል የካውንስለርስ ስልጠና ከኢትዮጵያ ሲቪል ሰርቪስ ኮሌጅ ጋር በመተባበር ተቀርጾ ከአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደርና ክልሎች ለተወጣጡ ባለሙያዎች በመንግሥት ፖሊሲዎች፣ ስትራቴጂዎች እና በከተማ ምክር ቤት አባላት ሚናና ብቃት ዙሪያ ስልጠና ተሰጥቷል፡፡ በተጨማሪም የከተማና የቀበሌ ምክር ቤቶች ወጥ የአደረጃጀትና የአሰራር ሥርዓት መዘርጋት እንዲያስችላቸው የምክር ቤቶች የአደረጃጀት፣ የአሰራርና የአባላት የሥነ-ምግባር ደንቦች ረቂቅ በፌዴራል መዘጋጀቱ ሲሆን አብዛኛዎቹ ክልሎች ረቂቅ ደንቦችን እንደየራሳቸው

ተጨማሪም ሁኔታ አጣጥመው እየተጠቀሙባቸው ይገኛሉ። ከተቋማት አቅም ግንባታ አንጻር የተፈጸመ ሌላው ጉልህ ሥራ በኢትዮጵያ የሲቪል ሰርቪስ ኮሌጅ በከተማ ሥራ አመራር የድህረ ምረቃ ዲግሪ ኸሮግራም እስከ 2200 የሚሆኑ የከተማ ሥራ አመራር ባለሙያዎች ማፍራት መቻሉ ቢሆንም በስምረት ረገድ ሠልጣኞች ከከተሞች ሥራ ጋር በተያያዙ የሥራ ዘርፎች ያለመመደብ ችግሮች ይስተዋላሉ።

በከተሞች ከሙስና ጋር የተያያዙ ጉዳዮች በተደጋጋሚ የሚከሰቱት በመሬት ይዞታና ግንባታ ፈቃድ አሰጣጥ እንዲሁም በገቢ አሰባሰብ ላይ ደንቦችና መመሪያዎች በሚፈጥሩት ክፍተት እና በሚታዩት የኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከት ምክንያቶች እንደሆነ መረጃዎች ይጠቁማሉ። በተጨማሪም ከመሬት ልማትና አስተዳደር፣ እንዲሁም የመሬትና የመሬት-ነክ ንብረት ምዝገባ አገልግሎቶች በቂ እውቀት፣ ክህሎትና ቀና አመለካከት በያዘ የሰው ኃይል የማይከናወን በመሆኑ ከተሞች ያለአግባብ ወደጉን በመለጠጥ የከተማ አስተዳደሮችና ማዘጋጃ ቤቶች ለከፍተኛ መሬት ብክነት፣ የመሠረተ-ልማት ወጪና የካሳ ክፍያ ወጪ እየተዳረጉ ነው።

በሌላ በኩል በከተሞቻችን ቀልጣፋ፣ ውጤታማና ወጪ ቆጣቢ የሆነ፣ የግዥ፣የንብረት አስተዳደር እና አወጋገድ ያለመኖር በርካታ ቋሚ ዕቃዎች፣ ተሽከርካሪዎችና ማሽነሪዎች ያለጥቅም ሲባክኑ ይታያል። በከተማው የፋይናንስ አቅም ላይ አሉታዊ የሆነ ተጽዕኖ እየሰከተለ ይገኛል።

ከተሞቻችን ቀልጣፋና ውጤታማ የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎት በሚፈለገው ደረጃ ለነዋሪዎችና ተጠቃሚዎች ለማቅረብና በዓለም አቀፍ ደረጃ የመወዳደር አቅም እንዲኖራቸው በማድረግ ረገድ ብዙ ርቀት መንዝ የሚቀረን ሲሆን፣ከዚህ አንፃር የከተሞች/ማዘጋጃ ቤቶች አገልግሎት ሥራ የከተሞችን የአገልግሎት አቅርቦት ብቃት መመዘን ድክመት የተስተዋለባቸውን ዘርፎች በመረዳት የማሻሻያ እርምጃዎችን መተግበር፣ ለከተማ ነዋሪዎች ተጠያቂነትን ማጎልበት፣ ከተሞችን በተጨማሪ መመዘኛዎች ላይ ተመስርቶ በማወዳደር ምርጥ ተምክሮዎችን እና የተሻሉ የአሰራር ስልቶችን መቅሰም፣ የአገልግሎት አቅርቦቶችን ግብአት በአግባቡ መመጠን እንዲሁም ጥሩ አፈፃፀም ላስመዘገቡ ከተሞች ማበረታቻ ሽልማቶች በመስጠት የማበረታታት ሥራ በሚፈለገው ደረጃ አልዳበረም።

በአጠቃላይ በሰው ኃይል ልማት ረገድ ከሚታዩ ዋና ዋና ችግሮች የሚሰለጥነው ኃይልና የሚሰጠው ሥልጠና ችግር ፈች አለመሆን፣የልማትና መልካም አስተዳደር ጥያቄዎችን ሊመልስ በሚችል መልኩ አለመሆን፣አቅርቦት መር ሥልጠና በመሆኑ በሠልጣኞች አመራረጥ ከፍተኛ ትኩረት አለመሠጠቱ፣ሥልጠናው በልዩ ዕውቀት ላይ ሳይሆን በአጠቃላይ ዕውቀት ላይ የተመሠረተ መሆን፣ሥልጠናው ተገቢውን የብቃት ደረጃ አለመያዙ፣የቴክኒክና ሙያ ተቋማት አጫጭር ሥልጠና የቴክኖሎጂ ሽግግር እና የኢንቨስትሽን አገልግሎት ከመስጠት አንጻር ውሳኔነት ያለበት መሆኑ ይጠቀሳሉ።

1.4.1.3 የከተማ መሬትና የከተማ ፕላን ዝግጅት ሁኔታ

ሀ. የመሬት ልማትና ማኔጅመንት ሥርዓት

በከተሞች ያለው የመሬት ልማት እና ማኔጅመንት በፕላን የሚመራ፣ ግልጽ በሆነ የአሰራር ሥርዓት እና በመረጃ የተደገፈ ባለመሆኑ በበርካታ ከተሞች ለልማት የሚቀርቡ ቦታዎች የመሰረተልማት አውታሮች ያልተሟላላቸው፣ ወጥ በሆነ ስታንዳርድና የሽንሻኖ ሥርዓት የሚመሩ አለመሆን እስከ ቅርብ ዓመታት ድረስ በመስፋፊያ አካባቢ የሚገኝ የገጠር መሬት ወደ ከተማ ከመካተቱ በፊት የመሬት አጠቃቀምና የመልሶ ማቋቋም ሂደት ለመምራት የሚያስችል የአሠራር ሥርዓት ያልነበረ በመሆኑ እና መሬት ለተለያዩ የኢንቨስትመንት ፍላጎቶች ከመተላለፉ በፊት ተገቢው የመሰረተ ልማትና አገልግሎትና ሌሎች ቅደመ ዝግጅቶችን ለማሟላት የሚያስችል ወጥና ግልጽ

አሰራር ስርዓት ባለመኖሩ ምክንያት ከተማ አስተዳደሮች የነዋሪዎችን ጥያቄዎች በአግባቡ ለመመለስ ሲቸገሩ ቆይተዋል። እነዚህን ችግሮች በሂደት ለመቅረፍ ባለፉት ዓመታት የሚከተሉት ተግባራት ተከናውነዋል።

በአገሪቱ በ68 የክልል ከተሞች የመሬት አቅርቦቱ በሊዝ ስሪት መከናወኑ የከተማ መሬት ገበያን ለማረጋገጥ ከማስቻሉ በተጨማሪ በከተሞች የሊዝ ጨረታ አሰራር እንዲፈጠር ደንቦችና መመሪያዎች በማዘጋጀት ሥርዓቱ ተግባራዊ በመሆኑ አቅርቦቱን ግልፅና ቀልጣፋ አድርጎታል።

በዕቅዱ የተያዘው 6000 ሄክታር የለማ መሬት ማዘጋጀት ቢሆንም ከዕቅዱ በላይ 6500 ሄክታር ለቤቶች ልማት፣ ለኢንዱስትሪ ዘንግና ለጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ግንባታ አገልግሎቶች የሚውል መሬት በመቅረቡ በክልሎች የመሬት አቅርቦት ለኢንቬስትመንት ማነቆ የማይሆንበት ሁኔታ ተፈጥሯል።

የከተማ መሬት ለሕዝብ ጥቅም ሲፈለግ የካሳ ክፍያን በተመለከተ ደንብና ዝርዝር የአፈፃፀም መመሪያ ተዘጋጅቶ ከተሞች እየተጠቀሙበት በመሆኑ ግልፅ አሰራር በመፍጠር ልማቱ በታሰበው ወቅት እንዲከናወን አስችሏል።

ሆኖም ግን አሁንም በከተሞች ከሊዝ ጨረታ ውጪና በምሪት መሬት ማቅረቡ ሊዝን ተግባራዊ ለማድረግ እንቅፋት ሲፈጥር ይታያል። በከተሞች የሕገወጥ የመሬት ይዞታና ግንባታ መስፋፋት የመሬት ገበያው ላይ እየፈጠረ ባለው ተፅዕኖ ምክንያት የሊዝ መሬት ሥርዓት ላይ ተፅዕኖ ሲፈጥር ይታያል። በክልሎችና በከተሞች ወጥነት ያለው አደረጃጀት አለመኖሩ አሰራሩን ቀልጣፋ ማድረግ አለማስቻሉና ለነዋሪው ህብረተሰብ በቂ የግንዛቤ ማስጨበጫ ሥራ በጥልቀት ባለመከናወኑ ሕብረተሰቡን የሊዝ ሥርዓት ተጠቃሚ ማድረግ አለመቻል ይጠቀሳል። ለዚህም በየወቅቱ ግምገማዎች በማካሄድ፣ ግብረ-መልስ በመስጠትና ይህንንም ተንተርሶ የአሰራር ማንዋሎች የማዘጋጀት ሥራ ተከናውኗል። በተጨማሪም በሁሉም ክልሎችና ከተሞች የሊዝ መሬት አቅርቦት አሰራርን ለማሻሻል ከፍተኛ ጥረት መደረጉና በተለይ በአገሪቱ ትልልቅ ከተሞች ለኢንዱስትሪ ልማት የሚውሉ ቦታዎች በመለየትና በማልማት ለኢንቬስትመንት ዝግጁ እንዲሆኑ የተደረገው ጥረት አበራታች ውጤት አስገኝቷል። ሆኖም የመሬት ሊዝ ሥርዓት አፈፃፀሙ የተሟላ፣ ግልፅነትና ተጠያቂነት የሌለው በመሆኑ ኪራይ ሰብሳቢነትን የሚያበረታታና ለልማት የተመቻቸ ፖለቲካል ኢኮኖሚ የሚፈጥር አለመሆኑ እንዲሁም አፈፃፀሙ ቀልጣፋ ካለመሆኑም በላይ የመሬት አቅርቦቱ ኢንቬስትመንቶች ለልማት የሚያደርጉት አስተዋፅዖን መሰረት ያደረገ አለመሆኑ፣ መሬትን ለተሻለ ልማት ከማስለቀቅና ካሳ ክፍያ ከመፈጸሙ በፊት በአዋጭነቱና በአፈፃፀሙ ዙሪያ ተገቢው ጥናት ባለመደረጉ ከተሞች ለአላስፈላጊ ወጪ መዳረግ እንደ ዋና ችግሮች የሚታዩ ሲሆኑ ይህንን ለመቅረፍ ከተወሰዱት የመፍትሄ እርምጃዎች መካከል የማስፈፀም አቅምን ለማሳደግ በተለያዩ ጊዜያት ከአመራር አንስቶ እስከባለሙያ ድረስ ተደጋጋሚ ሥልጠናዎችና የምክክር መድረክ በማዘጋጀት ያለውን ችግር ለመቅረፍ ተሞክሯል።

ለ. የመሬትና መሬት ነክ ንብረት ምዝገባና መረጃ ሥርዓት

በአብዛኛዎቹ የአገራችን ከተሞች ዘመናዊ የመሬት መረጃ አያያዝ፣ አጠቃቀምና አስተዳደር ስርዓት የሌለ መሆኑን በዘርፉ የተደረጉ ጥናቶች ያመለክታል። አዲስ አበባን ጨምሮ በሁሉም ከተሞች የተሟላ የመሬትና መሬት ነክ መረጃ አለመኖር የመኖሪያ ቤቶችን፣ የመሰረተ ልማትና ማህበራዊ አገልግሎት ሰጪ ተቋማትን ለመገንባት የሚያስችል ተስማሚ የሆነ ክፍት ቦታ ለመለየት፣ በአገልግሎት ላይ ያሉትንም በምን ደረጃ ላይ እንዳሉ አውቆ ውሳኔ ለመስጠት፣ የንብረት ባለቤትነት ዋስትናን በተፈታለሙ ፈጽሞ ለማረፋቱ እና የከተሞችን ቁጥጥ ለማሳደግ

የተያዙ ጥረቶችን አንቆ ከመያዙም በላይ ከተማ አስተዳደሮች ለነዋሪው የሚገባውን ማዘጋጃቤቂያ አገልግሎት በተገቢ ሁኔታ ማቅረብ እንዳይችል አድርጎታቸዋል። ከዚህ በተጨማሪ በመሬት ዘርፍ ላይ ያሉ የመሬትና መሬት ነክ መረጃዎች በማንዋል ደረጃ የተዘጋጁ፣ ወጥነት የሌላቸው፣ ርዕስ በእርሳቸው የማይናበቡና በቀላሉ ለመዛባት የተጋለጡ፣ ከከተሞች ዕድገት ጋር የመጡ ለውጦችን አካቶ መሄድ በሚያስችል መልኩ ያልተደራጁ እና መረጃዎችን ወቅቂያ ለማድረግ ያላስቻሉ ሲሆኑ በዘርፉ የነበሩ የአደረጃጀትና አሠራር ችግሮች ከላይ ከተጠቀሱት ችግሮች ጋር በመዳመር የተፈለገውን ውጤት ለማምጣት እንዳይቻል አድርገዋል።

ከላይ የተጠቀሱትን ችግሮች በተወሰነ ደረጃ ለመቅረስ እንዲቻል በከተሞች የመልካም አስተዳዳሪ ፕሮግራም ውስጥ የመሬት ልማትና አስተዳደር ሥርዓት ማሻሻያ ንዑስ ፕሮግራም በዋናነት ለመተግበር ካቀፋቸው ፕሮጀክቶች መካከል የመሬትና መሬት ነክ ቋሚ ንብረት ምዝገባና መረጃ ሥርዓት ፕሮጀክት አንዱ ነው። የመሬትና መሬት ነክ መረጃ በተሟላ መልክ መኖር በተለይም የውሳኔ አሰጣጥ ሂደቱን ይበልጥ የተሳለጠና ውጤታማ ማድረግ እንደሚያስችል በመረዳት ከላይ የተጠቀሱትን ችግሮች በፈጽሞ በፈጽሞ ለመስታት ይቻል ዘንድ ከፍተኛ ትኩረት ሰጥቶ በቅድሚያ በአዲስ አበባ በርካታ ተግባራትን በማከናወን ላይ የሚገኝ ሲሆን ከነዚህም ውስጥ የመሬትና መሬት ነክ ተቋማትን በሠው ጁል፣ በአደረጃጀትና በግብአት የማሟላት ሥራዎች በመከናወን ላይ ነው።

መሬት በቁጠባ ሊተዳደር የሚገባው ሀብት በመሆኑ በአጠቃቀም እንዳይባክን ብክነት የሚወገድበት አሰራር መፈጠር ይኖርበታል። በኢትዮጵያ የከተማ አመራሮች ስለከተሞቻቸው መሬት በቂ መረጃ ስለሌላቸው የመኖሪያ ቤቶች፣ የመሰረተልማትና ማህበራዊ አገልግሎት ሰጪ ተቋማትን ለመገንባት የሚያስችል ተስማሚ የሆነ ክፍት ቦታዎችን ለመለየት፣ በአገልግሎት ላይ ያሉትም በምን ደረጃ ላይ እንዳሉ ለመከታተልና ውሳኔ ለመስጠት አልተቻለም።

ስራው ደረጃ ወቶለት እና ተገቢው አወቀት፣ ከሀሎትና አመለካከት ተይዞበት እየተፈጸመ ባለመሆኑ አብዛኛዎቹ ጥረቶች አሰራሩ ግልፅ ዓላማ ኖሯቸው የተጀመሩ ባለመሆናቸው፣ መረጃን ተከታትሎ ወቅታዊ ማድረግ የሚያስችሉ ባለመሆናቸው እና በህግ ፊት እንደማስረጃነት እንዲያገለግሉ ሕጋዊ ማዕቀፍ የሌላቸው በመሆናቸው ጥረቶቹ በሚፈለገው ደረጃ ውጤታማ ሊሆኑ አልቻሉም። በመሆኑም እስካሁን ከተከናወኑት ካዳስተሮች ጋር በተያያዘ የታዩት ዋና ዋና ችግሮች መካከል የንብረት ዋስትናን ማረጋገጥ አለመቻል፣ ቀልጣፋ የንብረት ገበያ አለመፍጠር፣ የከተሞችን ገቢ አለማሻሻል፣ ወዘተ የመሳሰሉት ይጠቀሳሉ። ለእነዚህ ችግሮች አፋጣኝ መፍትሄ በወቅቱ ባለመስጠቱ የመንግስትና ወደፊት ለልማት የተቀመጠ መሬት ዘረፋ እንዲካሄድባቸው፣ በግለሰብም ደረጃ ንብረትን ወደ ገበያው ለማስገባት አለመቻልና የሚኖሩ ልውውጦችን ከአስተዳደሩ ዕውቅና ውጪ በማድረግ መገኘት የሚኖርበትን ገቢ ማሳጣትን አስከትሏል።

የመሬትና መሬት ነክ ንብረት ምዝገባ የመሬት ተጠቃሚነትና ለሌላ ወገን ማስተላለፍ፣ ታክስ ከመሰብሰብ፣ የይዞታን ትክክለኛነት ከማረጋገጥና ከመሳሰሉት አላማዎች አንጻር ከፍተኛ ጠቀሜታ ያለው ቢሆንም በበርካታ ከተሞች ይህንን የመሬትና መሬት ነክ ንብረት ምዝገባ ለማከናወን አግባብ ያለውና ግልፅ የሆነ አሠራር ሳይዘረጋ በመቆየቱ በህገ ወጥ መንገድ መሬት የመያዝና ይህንንም በከፍተኛ ዋጋ የመሸጥ ሁኔታ ተበራክቶ ቆይቷል። ይህን ሁኔታ ለማሻሻል የመሬትና መሬት ነክ ንብረት ምዝገባና መረጃ ሥርዓት ንፍቆት ተቀርጾ ተግባራዊ እየተደረገ ሲሆን፣ የፕሮጀክቱ ግቦች የመሬትና መሬት ነክ ንብረት ምዝገባና መረጃ ሥርዓት ተዘጋጅቶለት በከተሞች በሥራ ላይ እንዲውል፣ የንብረት ባለቤትነት ማረጋገጫና ግብይት እንዲሁም የመሬት አስተዳደር ሥራ በትክክለኛ መረጃና አሠራር የተደገፈ እንዲሆን በአዲስ አበባ የሕጋዊ ካዳስተር መረጃ የማደራጀት ስራ ቀድሞ በማከናወን በመቀጠልም

ተሞክሮ በመቀመር የክልል ከተሞችን ህጋዊ ካዳስተር የማደራጀት አቅጣጫ ተይዞ መዋቀሩን በሰው ኃይልና በአሰራር በማደራጀትና መሪ ፕሮግራም ተዘጋጅቶ ስራ ተጀምሯል።

ሐ. የከተማ ፕላን ዝግጅት ሁኔታ

በአገር አቀፍ ደረጃ የፕላን አዘገጃጀት ሂደትን መሠረት አድርጎ በአንዳንድ ከተሞች መከናወን የጀመረው ከሃምሳ ዓመት ዕድሜ በታች ያስቆጠረ ነው። በአገሪቱ ካሉ 971 ከተሞችም 583 ያህሉ ብቻ የከተማ ፕላን የተዘጋጀላቸው እንደሆነም ይገመታል። ይህም ቁጥራቸው 400 የሚጠጉ ከተሞች ጭራሽኑ የከተማ ፕላን ያልተዘጋጀላቸው በመሆኑ ከተሞቹ በፕላን ሊመጣ የሚችለውን ዕድገት ከማጣታቸው በላይ በአጠቃላይ በአገሪቷ ደረጃ ሊመጣ በሚችለው ዕድገት ላይ አሉታዊ ተጽዕኖ አሳድሯል።

በመሆኑም በከተሞች ፕላን ዙሪያ ያሉ ችግሮችን ለመፍታት ይቻል ዘንድ በመንግስት የተለያዩ የፖሊሲ አቅጣጫዎች የተነደፉ እና የዝግጅት ሥራዎች እየተሰሩ ሲሆን የተጀመሩትን ሥራዎች አጠናክሮ መቀጠልን ጨምሮ የአነስተኛ ከተሞች የልማት ፕሮግራምን አዘጋጅቶ መተግበርን፤ በከተማ ፕላን ዘርፍ የሰው ኃይል ስልጠና

ማከናወንን፤ የግል አማካሪዎች በከተማ ፕላን አገልግሎት እንዲሰማሩ ማድረግን፤ ብሔራዊ የስፓሻል ልማት ስትራቴጂ መንደፍን እንዲሁም ተጓዳኝ የፖሊሲና የሕግ ማዕቀፎችን ማዘጋጀትና መተግበርን የመሳሰሉ ሥራዎች መሠራት እንደሚገባቸው ግንዛቤ ከተወሰደ ውሎ አድሯል።

የአነስተኛ ከተሞች በአቅራቢያቸው ከሚገኙ ከተሞችና የገጠር አካባቢዎች ጋር ተሳስረውና ተቀናጅተው እንዲያድጉና ቀጣይና ዘላቂ ልማት እንዲኖር ማድረግን አስመልክቶ በዕቅድ ዘመኑ ዘመናዊ ቴክኖሎጂ በመጠቀም የ600 አነስተኛ ከተሞች መሠረታዊ ካርታ ዝግጅት ለማጠናቀቅ ከተያዘው ዕቅድ አኳያ፤ የ15 ናሙና ከተሞችን በሚመለከት የGIS ሶፍት ዌር ግዥ ተከናውኖ ተከላው የተጠናቀቀ ሲሆን የአሥራ አምስት ናሙና ከተሞች ምስል ጥራት ተረጋግጦ ርክክብ ተፈጽሟል። በተጨማሪም የ15 ናሙናና የመጀመሪያው ዙር የ150 ከተሞችን በሚመለከት የሃርድና ሶፍት ዌር ግዢ ተከናውኖ የኢንስታሌሽን ሥራው ተጠናቆ በ15 ናሙና ከተሞች ላይ ሥልጠና ለመስጠት በዝግጅት ላይ ይገኛል። እንደሁም ከመጀመሪያው ዙር የ150 ከተሞች 83 ከተሞች ምስል በሳተላይት ምስል የተነሳ ሲሆን ከነዚህ ውስጥ ገቢ የሆኑት የ60ዎቹ የሳተላይት ምስል ጥራት የማረጋገጥ ሥራ በሂደት ላይ ይገኛል። ዘመናዊ ቴክኖሎጂ ከመጠቀም ጉን ለጉን 600 አነስተኛ ከተሞች መሠረታዊ ካርታና ኻላን እንዲኖራቸው ለማድረግ የመራት ላይ ቅየሣ ዘዴን መጠቀም አስፈላጊ ሆኖ በመገኘቱ በዚሁ ዘዴም በተጨማሪነት ሥራዎች ተከናውነዋል። በእቅድ ዘመኑ በሁሉም ክልሎች ከአነስተኛ ከተሞች ፕላን ዝግጅት ጋር በተያያዘ የግሉ ዘርፍ በተጠናከረ መልኩ በኻላን ዝግጅት እንዲሳተፍ በመደረጉና ክልሎችም ጉልህ ተሳትፎ በማድረጋቸው ቁጥራቸው ከ483 ያላነሱ ከተሞች የኻላን ተጠቃሚ ሆነዋል።

የከተማ ኻላን ዝግጅት እና አፈጻጸምን በተሟላ መልኩ ለማከናወንና ለመከታተል የሚያስችል አቅም በአገር አቀፍ፤ በክልሎችና ለፌዴራል ተጠሪ በሆኑ የከተማ አስተዳደሮች ለመፍጠርና ለማጠናከር ባለፈው የዕቅድ ዘመን በታቀደው መሠረት በአራቱ ትልልቅ ክልሎች የከተማ ኻላን ኢንስቲትዩቶች ተቋቁመውና በሰው ኃይልና በመሣሪያ በመጠናከር በየክልሎቻቸው የሚገኙ ከተሞችን ኻላን ማዘጋጀት ችለዋል። ልዩ ድጋፍ በሚሹ አራቱ ክልሎችም የከተማ ኻላን አሃዶችን ለማቋቋም የሚያስችሉ ተግባራት የተከናወኑ ሲሆን እነዚህንም በቀጣዩ የዕቅድ ዘመን በተሟላ መልኩ ተጠናክረው ይከናወናሉ። በተመሳሳይ ባለፉት ዓመታት የተከናወነው ሌላው ተግባር በከተማ ኻላን

ዝግጅት የተሰማሩ የግል አማካሪዎችን/ድርጅቶችን አቅም የመገንባት ሥራ ነው። በዚህ ረገድ በዕቅድ ዘመኑ በተለያዩ ጉዳዮች ዙሪያ ሥልጠና ተሰጥቷል።

ያጋጠሙ ችግሮችን በተመለከተ የዲጂታል ካርታ በማዘጋጀት ዙሪያ ታላቢ ተደርጎ የነበረው የሳተላይት ምስልን በመጠቀም በመሆኑና የፋይናንስ ሥርዓቱም በዓለም ባንክ ሲሸፈን የነበረ በመሆኑ ረጅም ጊዜ ከመውሰዱም ባሻገር እስካሁንም አልተጠናቀቀም። ሆኖም ይህንን ረጅም ጊዜ የመውሰድ ችግር ከመፍታት እንዲሁም ከተሞችን የኻላን ተጠቃሚ ከማድረግ አኳያ የመሬት ላይ ቅየሳ ዘዴ በመጠቀም የካርታ ዝግጅቱ እንዲቀጥል በማድረግ ሥራው እንዳይስተጓጎል ተደርጓል። በዚሁም ቁጥራቸው ከ500 ላላነሰ አነስተኛ ከተሞች በመሬት ላይ ቅየሳ ዘዴ በመጠቀም የከተማ ኻላን ለማዘጋጀት ተችሏል።

1.4.2 ያጋጠሙ ችግሮችና የተወሰዱ የመፍትሄ እርምጃዎች

በአጠቃላይ የመልካም አስተዳደር ማሻሻያ ንግግራሙ አፈፃፀም እንደሚያመለክተው በተለይ በፋይናንስ አስተዳደርና በሰው ኃይል ልማት ጥሩ ውጤቶችን ማስመዝገብ ተችሏል። ይሁን እንጂ ንግግራሙን አቀናጅቶ በመምራትና ግልጽ የሥራዎች ቅደም ተከተል አውጥቶ ከመንቀሳቀስ ረገድና አጠቃላይ የመልካም አስተዳደር ሥርዓትን ከመገንባት አኳያ ክፍተት እንደነበረ ለመገንዘብ ይቻላል። ይህን ችግር ለመፍታት በ2000 በጀት ዓመት የመጀመሪያው ሩብ ዓመት የነበረውን የዕቅድ አፈፃፀም መሠረት በማድረግ የአፈጻጸም ስትራቴጂዎችንና ዝርዝር ተግባራትን በግልፅ አስቀምጦ ለመሄድ የቀሪ ወራት ዕቅድ በማዘጋጀት ትግበራውን ለማሻሻል ጥረት ተደርጓል። በዚህም በፌዴራል ደረጃ ንግግራሙ የተሻለ የአመራር ክትትልና ድጋፍ እንዲያገኝ ግልፅ አስፈፃሚ ባለቤት እንዲኖረው ተደርጓል።

በሁለቱ ዓመታት (1999 እና 2000 ዓ.ም.) ንግግራሙ የደረሰበትን የአፈፃፀም ደረጃ መሠረት በማድረግ በ2001 በጀት ዓመት ሦስተኛ ሩብ ዓመት በንግግራሙ አፈፃፀም የተገኙ የተሻሉ ተሞክሮዎችን፣ ችግሮችን እና ቀጣይ የማሻሻያ እርምጃዎችን የመለየትና የመቀመር ሥራ የተከናወነ ሲሆን፣ በ2001 በጀት ዓመት መጨረሻ ላይ በንግግራሙ አፈፃፀም የተገኙ መልካም ተሞክሮዎችን በማካተት እና ያጋጠሙ እጥረቶችን ለመቅረፍ የሚያስችሉ ሥራዎችን እንዲይዝ በማድረግ ንግግራሙ ተሻሽሎ ተግባራዊ በመሆን ላይ ነው።

1.4.3 በቀጣይ ትኩረት የሚሹ ጉዳዮች

የመልካም አስተዳደር ሥርዓትን በከተሞች በተሟላ መንገድ ለማስፈን ስልጣንና ኃላፊነትን ወደ የታችኛው የአስተዳደር እርከን በተቻለ መጠን ከአቅም ጋር ማውረድ፣ በከተሞች ግልጽነትና ተጠያቂነት የሰፈነበት አሰራር እንዲኖር ማድረግ እና ቀልጣፋና ውጤታማ አገልግሎት ማቅረብ ያስፈልጋል። በተጨማሪም የሕዝብን ሁለገብ ተሳትፎ ማጎልበት፣ ፍትሃዊ የሃብት አጠቃቀም እንዲኖር ማስቻልና የሕግን የበላይነት በማረጋገጥ የዜጎችን ደህንነት ማስጠበቅ ካልተቻለ ለመልካም አስተዳደር መስፈን ቁልፍ የሆኑ እሴቶች እንደተጓደሉ ያመለክታል።

ስለሆነም በቀጣዮቹ አምስት አመታት የዕቅድ ዘመን በከተሞቻችን መልካም አስተዳደርን ለማስፈን ተቀዳሚ ትኩረት የሚሰጠው ጉዳይ በየደረጃው የሚገኘውን የማስፈፀም አቅም ማሳደግ ይሆናል። የሚታሰበውን ፈጣን ልማት ለማምጣት፣ መልካም አስተዳደርን ለማሻሻልና የዲሞክራሲያዊ ሥርዓት ግንባታ ሂደቱን ለማገዝ በከተሞች አመራሩና የሥራ አስፈፃሚው አካል የሚያስፈልገው የሰለጠነ የሰው ኃይል ተለይቶና ታውቆ፣ እንዲሁም የማብቃት ስትራቴጂ ተነድፎ በአጫጭርና በረጅም ስልጠናዎች ማሟላት ተቀዳሚ ተግባር ይሆናል። ከዚህም

በተጨማሪ አገልግሎት አቅርቦቱን ለማሻሻል የተጀመረውን የአሰራር ሂደት ለውጥ አሟልቶ ዳር የማድረስና በየጊዜው እየፈተሹ የማሻሻል ተግባራት፣ አገልግሎት አሰጣጡን በመረጃና የግንኙነት ቴክኖሎጂ (ICT) የማጠናከር ሥራዎች ትኩረት ይደረግባቸዋል። ይህም ተወዳዳሪ የሆኑ ከተሞችን ለመፍጠር ወሣኝ እንደሆነ ታምኖበታል። በተመሳሳይ ሁኔታም የወረዳ ማዘጋጃ ቤቶችን የማስፈጸም አቅምና ከዚህ ጋር በተያያዘም በቂ የመወሰን ሥልጣን እንዲኖራቸው ከማድረግ አኳያ በቀጣዮቹ አምስት ዓመታት በአካሄድ የወረዳ ማዘጋጃ ቤቶች ያለውን የአደረጃጀትና የአሰራር ሥርዓት፣ እንዲሁም የሰው ኃይልን በማጠናከር የማስፈጸም ብቃታቸውን የማሳደግ ተግባራት ይከናወናሉ።

ጠንካራ የማስፈጸም አቅም ያለው መንግሥታዊ መዋቅር በከተሞች በመፍጠር መንግሥት የሕዝብ አገልጋይ ተቋም መሆኑን የማረጋገጥ ሥራ በቀጣዩም የአምስት አመት የእቅድ ዘመን ልዩ ትኩረት የሚደረግበት ተግባር ይሆናል። ስለሆነም የተጀመሩት የአደረጃጀት ማሻሻያዎችና የሰው ኃይል የማብቃት ሥራዎች ተጠናክረው እንዲቀጥሉ ይደረጋል። በተለይም ቀደም ሲል የተጀመረው የከተማ ሥራ አመራር የሥልጠና ኘሮግራም ውጤታማነት በመፈተሽ ተጠናክሮ የሚቀጥልበት መንገድ ይመቻቻል። በተጨማሪም ለመልካም አስተዳደር መስፈን ትልቅ ትርጉም ባላቸው በከተማ መሬት አስተዳደርና በከተማ ኻላን ዙሪያ ያለውን የማስፈጸም አቅም በከፍተኛ ደረጃ የሚያሻሽሉ ተግባራት ይከናወናሉ። ከዚህ አንጻር በከተማ ፕላን ዘርፍ በሚከተሉት አንኳር ጉዳዮች ላይ ትኩረት ይደረጋል። እነርሱም በከተሞች የአረንጓዴ ቦታዎች በአግባቡ እንዲከለሉ የከተሞች ገጽታን ውብ እንዲሆን የማድረግና፣ የላንድስኬፕ ዲዛይንና የኦርጋን ዲዛይን ስራዎች በከተሞች እንዲስፋፉ ማድረግ፣ የደረቅ ቆሻሻና የፍላሽ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ በሁሉም ከተሞች ሥርዓት እንዲይዝ ማድረግ፣ የከተማ መሬት አጠቃቀም ፕላን ቁጥጥር ላይ ተከታታይ ሥራዎችን መሥራትና በፕላን ሕግ መሠረት ፕላኖች መዘጋጀትና መተግበር መጀመራቸው፣ የአካባቢ ልማት ፕላን /LDP/ ዝግጅት በከተሞች ተግባራዊ እንዲሆን የማድረግና የማስፋፋት፣ የከተማ አመራሮች በከተማ ኻላን ዝግጅትና አፈፃፀም ዙሪያ በቂ ግንዛቤ እንዲኖራቸው ማድረግ፣ ማንኛውም የልማት ሥራ በተለይም የመሠረተ-ልማት ዝርጋታ በተለይም የጥርብ ድንጋይ (cobble stone) መንገድ በከተማው ፕላን መሠረት መከናወናቸውን መከታተልና የግል አማካሪ ተሳትፎ እንዲጎለብት ይደረጋል። ከዚህም በተጨማሪ የአገልግሎት አሰጣጡን ቀልጣፋና ውጤታማ ለማድረግ፣ እንዲሁም ግልፅነትና ተጠያቂነትን ለማስፈን የአሰራር ሥርዓቶችን የማሻሻል፣ የሲቪል ስርቪሱን እውቀትና ክህሎት የማሳደግ ሥራዎች ትኩረት ይሰጣቸዋል። በተጨማሪም ሲቪል ስርቪሱ ሕዝብን የማገልገል ስሜት እንዲኖረው፣ የሃገሪቱን ሕገ-መንግሥትና ሌሎች ሕጎችን አውቆ እንዲያከብር፣ የመንግሥት ፖሊሲዎችና ስትራቴጂዎችን እንዲያስፈፅምና ተገቢው አመለካከት እንዲያዳብር የሚያስችሉ የማብቃት ሥራዎች ላይ ተኩረት ይደረጋል።

ልማትን ለማፋጠንና መልካም አስተዳደርን ለማስፈን የሕዝብን ሁለንተኛ ተሳትፎ ማጠናከር ወሣኝ በመሆኑ፣ በአምስት አመት ዕቅዱ ይህንን እውን ለማድረግ የሚያስችሉና የሕዝብን የሥልጣን ባለቤትነትና የልማት ተጠቃሚነት የሚያረጋግጡ የተለያዩ ተግባራት ተጠናክረው ይቀጥላሉ። በከተሞች ነዋሪው በሁሉም እንቅስቃሴዎች ላይ በባለቤትነት ስሜት እንዲሳተፍ ለማድረግ በሕገ-መንግሥቱና በአገር ግንባታ አቅጣጫዎች ላይ አገራዊ የጋራ አመለካከት እንዲዳብር የተለያዩ የግንዛቤ ማስጨበጫ መድረኮች ይመቻቻሉ።

1.5 የከተማ-ገጠር እና የከተማ-ከተማ ትስስር ሁኔታ

1.5.1 አፈጻጸም

በከተማ ልማት ፖሊሲው በግልጽ እንደተመለከተው የከተሞቻችን አካታተም ከገጠር ጋር የጠነከረ ትስስር ያለው አይደለም። የሃገራችን የኢኮኖሚ ፖሊሲ ግብርና-መር የኢንዱስትሪ ልማት ማምጣት ቢሆንም የገጠርና ከተማ

ልማትን አስተሳሰብ በሁለ-ገብ መልኩ ልማትን የማፋጠንና አፈጻጸሙን በአግባቡ የመዘርዘር ችግር ይሰተዋል። ከሁሉም በላይ ባለፉት ሥርዓቶች ለገጠር ልማትም ይሁን ለገጠርና ከተማ ትስስር ማጠናከር ተገቢ ፖሊሲና ተጨባጭ ሥራ ያልነበረ በመሆኑ ከተሞች በድህነት ተዘናቀው ቆይተዋል። በመሆኑም ከተሞቻችን የኢንዱስትሪና የአገልግሎት ማዕከል ሊሆኑ ይቅርና በአግባቡ የተደራጁና ያደጉ የገበያ ማዕከላት መሆንም ባለመቻላቸው የገጠሩን ልማት በማፋጠን የራሳቸውንና የኢንዱስትሪ ልማትን በአጠቃላይ የሃገር ልማትን የሚያፋጥኑ የልማት ማዕከላት ሳይሆኑ ቆይተዋል።

ይህን ችግር በተወሰነ ደረጃ መቅረፍ እንዲያስችል በአገር አቀፉ የአምስት ዓመት የዘላቂ ልማትና ድህነት ቅንሳ ዕቅድ (1998 - 2002) በከተማ ዘርፍ ከተቀመጡት አራት ምሶሶዎች (Pillars) አንደኛው የከተማ-ገጠር እና የከተማ-ከተማ ትስስር ማጠናከር ጉዳይ ነው። በዕቅድ ዘመኑ፦

- 1) የአነስተኛ ከተሞች ልማት ፕሮግራም በመንደፍ የሕዝብ ብዛታቸው ከ20 ሺ በታች በሆኑ 600 አነስተኛ ከተሞች የሳተላይት ምስልን መጠቀም የሚያስችል ፕሮግራም ተግባራዊ በማድረግ ዲጂታል ካርታ፣ ለአነስተኛ ከተሞች መሠረታዊ ፕላን እና መሠረታዊ አገልግሎት ማቅረብ፣
- 2) የገበያ መሠረተ-ልማት እና አገልግሎቶች ልማት ማካሄድ ታቅዶ ነበር።

ሆኖም ከፍ ብሎ ከተገለጸው በከተማ ፕላን ዝግጅት ዙሪያ ከተከናወኑት ተግባራት በስተቀር የጉላ እንቅስቃሴ በዚህ ረገድ አልተደረገም።

1.5.2 በቀጣይ ትኩረት ሊደረግባቸው የሚገቡ ጉዳዮች

የከተማ-ገጠር እና የከተማ-ከተማ ትሥሥር መጠናከር ለአንድ አካባቢ፣ ክልል እና ለሃገሪቱ ልማት መፋጠን ከፍተኛ አስተዋጽኦ እንደሚያደርግ አጠያያቂ አይደለም። በሌላ በኩል ከተሞች በአኩል ደረጃ ራሳቸውንም ሆነ አካባቢያቸውን ለማሳደግ የሚያስችል ሃብትና አቅም እንደሌላቸው ይታወቃል። በአንጻራዊ ትልልቅ የሆኑ ከተሞች የተሻለ የመሠረተ ልማትና አገልግሎቶች ስላላቸው ከሌሎች ከተሞች በተሻለ ሁኔታ ኢንቨስትመንትን በመሳብና ራሳቸውንና አካባቢያቸውን ለማሳደግ ይችላሉ። ምንም እንኳን ትልልቅ እና መካከለኛ ከተሞች በአካባቢያቸው ለሚገኙ የገጠር ቀበሌዎች አገልግሎቶችን የሚያቀርቡ ቢሆንም ትሥሥሩ በተጠና መንገድና በአግባቡ ካልተመራና የመንግሥት ድጋፍ ካላገኙ በአጭር ጊዜ እንዲመጣ የሚፈለገውን እድገትና ልማት በራሳቸው ሊያመጡ እንደማይችሉ መገንዘብ ይቻላል። በሌላ በኩል ለሁሉም ከተሞች የሚፈለጉትን ድጋፍ ለማድረግ የፌዴራል መንግሥቱም ሆነ የክልል መንግሥታት አቅም ውሱን ነው። በመሆኑም ድህነትን በመቅረፍና የኢኮኖሚ ብልጽግናን በማሳደግ የአገሪቷን ልማት ለማፋጠን በከተማ ገጠር እና በከተማ-ከተማ መካከል ሊኖር የሚገባውን የትሥሥር ደረጃ ማጥናትና መተንተን ያስፈልጋል።

የከተማና ገጠሩ ትሥሥር ሌላው መገለጫ በፋብሪካ (በከተሞች) እና በገጠሩ ለተመረቱ ምርቶች አንዱ ለሌላው የገበያ ቦታ ሆነው ማገልገል ነው። በረጅም ጊዜ በዚህ ሂደት ከተሞች ከገጠሩ ምርት ሽያጭ የሚመነጭ ለኢንቨስትመንት የሚሆን ካፒታል በመፍጠር የሚፈለገውን አገልግሎት ለመስጠት የሚያስችል አቅም ለከተሞች እንደሚፈጥሩላቸው ይታወቃል። በመሆኑም ይህ በከተማና በገጠር መካከል ያለውን የካፒታል (ገንዘብ) ፍሰት በማጠናከር ለአጠቃላይ የአገሪቱ ኢኮኖሚ እድገት አስተዋጽኦ እንዲያደርግ ማድረግ ይገባል።

በመሆኑም ይህንን በአግባቡ ለማከናወን የሚረዱ የአስራር መመሪያዎች (ለትስስር ጥናቱ መነሻ የሚሆኑ) በጣም ውስን በሆነ መልኩ የተጀመሩ ሲሆን እነዚህን ጅምሮች መልክ የማስያዝ የቅድመ-ዝግጅት ሥራዎች ማከናወን ይገባል።

እንዲሁም በከተማ ፕላን ዘርፍ የህዝብ ቁጥራቸው ከ2,000 ሕዝብ በታች የሆኑ የገጠር ቀበሌ ማዕከላት ከከተማ ፕላን አኳያ ክትትል ማድረግና በከተማነት የተመዘገቡና የህዝብ ቁጥራቸው ከ20,000 ሕዝብ በታች ለሚገኙባቸው ከተሞች መሠረታዊ ፕላን በማዘጋጀት ከተሞች በፕላን እንዲመሩ በማድረግ ከገጠር አካባቢያቸው ጋር የተሳሰሩ እንዲሆኑ መደገፍ አንኳር የትኩረት አቅጣጫዎች ናቸው።

2. የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ

የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ለአገራችን የኢኮኖሚ ዕድገት ያለው አስተዋጽኦ በየዓመቱ እየጨመረ መሆኑን ከጠቅላላ የአገር ውስጥ ምርት እና በኢንዱስትሪው አማካይነት ከሚፈጠሩ የሥራ ዕድሎች ለማወቅ ተችሏል። በአጠቃላይ የኢንዱስትሪው የኢኮኖሚ ድርሻዎች በተጠናከረ መልኩ እንዲቀጥሉ ለማድረግ እና በሂደትም ወደ ተሻለ ደረጃ እንዲደርሱ ለማድረግ ለኢንዱስትሪው መጠናከር እና አፈጻጸም መሻሻል የሚረዱ ምቹ ሁኔታዎችን መፍጠር ተገቢ በመሆኑ ባለፉት አምስት ዓመታት በዚህ ረገድ የተከናወኑ ተግባራት እና ኢንዱስትሪው የሚገኝባቸው ነባራዊ ሁኔታዎች ከዚህ እንደሚከተለው ቀርበዋል።

2.1 የአነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት

በአነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ከዚህ በፊት የተገኘው የአጭር ጊዜ ልምድ ለቀጣይ አካሄድ የበኩሉ እግዚ ይኖረዋል። ካለፉ ልምዶች በጥንካሬም በድክመትም ተሞክሮዎችም ተገኝተዋል። ከተገኙት ተሞክሮዎች ዋነኛው መጠነ ሰፊ ሥራዎችን አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን በብዛት በማደራጀት ማሰራት እና መጠነ ሰፊ የሥራ እድል ለመፍጠር እንደሚቻል እየተገኘ ያለው ግንዛቤ ነው። በዚህ ረገድ አገር አቀፉ የተቀናጀ የቤቶች ልማት ፕሮግራም መሪ ሚና ተጫውቷል ለማለት ይቻላል። ከተደረገው አበረታች እንቅስቃሴ ለቀጣይ ርምጃዎች ትምህርት የሚሆኑ ሌሎች በርካታ ተሞክሮዎችም ተገኝተዋል። በአነስተኛ ኢንተርፕራይዝ የሚደራጁ ወጣቶች ሥራዎችን በራሳቸው ከመስራት ይልቅ ሌሎችን በመቅጠር የማሰራት የተሳሳተ አመለካከት ታይቶባቸዋል። ሌላው ከአነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ህልውና ጋር የተያያዘው ችግር የብድር አመላለስ ምጣኔ አነስተኛ መሆኑ ነው። የብድር አመላለስ ምጣኔ አነስተኛ መሆን የፋይናንስ አቅራቢ ተቋማትን የሚፈታተን ሲሆን ኢንተርፕራይዞቹ ለቀጣይ ሥራቸው ባደገ መጠን የሚፈልጉትን የብድር አገልግሎት እንዳያገኙ ፈተና ይሆናል። ለብድር አመላለስ ምጣኔ ማነስ የሚጠቀሰው ምክንያት የሥራ ትስስር ያዘ ለቀቅ የሚታይበት መሆኑ እና በየዘርፉ በቂ እውቀት ያላቸው እና በቁጥርም ተመጣጣኝ የሆኑ የአለት ከአለት ክትትል የሚያደርጉ አማካሪዎች ያለመመደባቸው ነው። ከዚህ ጋር ተያይዞ ከቁጠባ፣ ከመሳሪያዎች ግዥ እና ጥገና፣ ከሁለገብ ድጋፍ፣ እና ከውለታ አስተዳደር አንፃር ጉድለቶች ታይተዋል። የሥራ ተከታታይነትን ለማረጋገጥም የኢንተርፕራይዞቹን ቁጥር ከታቀደው የሥራ መጠን ጋር አጣጥሞ መገመት እና አደረጃጀታችን ከተዛማጅ ሥራዎች ጋር ተያይዞ ሁለገብነትን (versatility) ከግምት ማስገባቱን ማረጋገጥ ሌላው ትኩረት ሊያገኝ የሚገባው ጉዳይ ነው።

2.2 የሕግ ማዕቀፍና ሌሎች የአሠራር ሥርዓቶች

የቀድሞው የሥራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር ከድህነት ቅነሳ እና የዘላቂ ልማት ፕሮግራም በመነሳት የኢንዱስትሪውን የየዓመት የልማት ዕቅድ በማዘጋጀት ሲንቀሳቀስ ቆይቷል። የዕቅዱ ዋነኛ ዓላማ ብቁና በአለም አቀፍ ደረጃ ተወዳዳሪ የሆነ አገራዊ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ለመፍጠር ሲሆን ይህንኑ ለመፈጸም በዘላቂ ልማት ፕሮግራሙ ከተመለከቱት የፖሊሲ እና የሪጉላቶሪ ማሻሻያ፣ የግሉ ክፍለ ኢኮኖሚ ልማት፣ የሰው ኃይል ልማት፣

የኮንስትራክሽን ጥራትና ስታንዳርድ ማስጠበቅ፣ የመንግስት እና የግሉ ክፍለ ኤኮኖሚ አጋርነት፣ እና የግንባታ ዕቃዎችና መሣሪያዎች አቅርቦት ላይ ሲሰራ ቆይቷል።

የፕሮግራሙን ዋና ዋና ምሳሌዎች መነሻ በማድረግ ለኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪው ባለድርሻ አካላት አደረጃጀት የሚያግዙ አሰራሮችን ለመፍጠር፣ ኢንዱስትሪውን በሥርዓት ለመምራት እና የሃገሪቱን የልማት ፕሮግራሞች ለማስፈጸም እንዲቻልና ለሚካሄደው አገራዊ ዘላቂ የኢኮኖሚ ልማት ሥራ የግሉን ዘርፍ አጋዥ ሃይል ለማድረግ ምቹ ሁኔታ መፍጠር በማስፈለጉ ይህንኑ ማዕከል ያደረገ የፖሊሲ ረቂቅ ተዘጋጅቷል። የዚህ ፖሊሲ ዋና ዓላማ አገራዊው የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ለሃገሪቱ ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ዕድገት መፋጠን ተገቢውን ሚና በሚጫወትበት ደረጃ፣ ብቃት ያለውና በአለም አቀፍ ደረጃ ተወዳዳሪ ማድረግ ነው።

የህንጻዎች ግንባታን እንዲመራበት እና የምድቡን ተወዳዳሪነት፣ ጥራትና ደህንነት ለማረጋገጥ የተዘጋጀው የህንጻ አዋጅ ፀድቆ የህጉ ማስፈጸሚያ ደንቦችና መመሪያዎች እና ሌሎች ተጓዳኝ ሰነዶች በመዘጋጀት ላይ ናቸው። በከተሞች የሚሰጡ የህንጻ ግንባታ ፈቃዶች እና የግንባታ ክትትል ሥራዎች ወጥነት ያላቸው እንዲሆኑና የጥራት ቁጥጥሩም ጠንካራ እንዲሆን በቅርቡ የወጣው የህንጻ አዋጅ ግንባታዎች በተመዘገቡ ባለሙያዎች፣ አማካሪዎችና ተቋራጮች እንዲጠኑና እንዲገነቡ ለማድረግ እንዲሁም ግንባታቸው የተጠናቀቁ ህንጻዎች ወደአገልግሎት ከመግባታቸው በፊት የመጠቀሚያ ምስክር ወረቀት እንዲኖራቸው የሚያስችል መሆኑ በህጉ ከሚገኙ ከዋንኞቹ ለውጦች መካከል ይገኙበታል።

በአቅም ግንባታ ረገድም የግሉ ዘርፍ ተሳትፎ እንዲጎለብት አመርቂ ለውጥ ያስመዘገቡ ማበረታቻዎች የተደረጉ ሲሆን ያሉት ተቋማት እንዲጠናከሩ እና የገበያ ክፍተት በታየባቸው መስኮች አዳዲስ ተቋማት እንዲፈጠሩ ውጤታማ የአቅም ግንባታ ሥራዎች ተከናውነዋል። በተለይም ከቅርብ ዓመታት ወዲህ በተደረጉ ማበረታቻዎች የሥራ ተቋራጮች፣ አማካሪዎች፣ የግንባታ ቁሳቁስ አቅራቢዎች እና መሣሪያ አከራዮች ቁጥር እየጨመረ መጥቷል። እነዚህ የግል ድርጅቶች በብዛት ወደ ኢንዱስትሪው መግባታቸው ኢንዱስትሪው በአገሪቱ የኢኮኖሚ ልማት ውስጥ ያለው ሚና እንዲጎለብት ረድቷል።

በአጠቃላይ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪውን ለማጠናከር በተደረጉ የተለያዩ እንቅስቃሴዎች የአፈጻጸም መሻሻሎች ቢታዩም ኢንዱስትሪ የሚመራባቸው አግባብነት ያላቸው ፖሊሲዎች፣ ህጎች፣ ደንቦች፣ ወዘተ. ያለመሟላት፣ ያሉትም በተገቢው መልኩ ለሁሉም ባለድርሻና አስፈጻሚ አካላት ያለመዳረስና በየጊዜው ያለመፈተሽ እና በተሟላና ወጥነት ባለው ሁኔታ ተግባራዊ ያለመደረጋቸው በግንባታ ሥራዎች አፈጻጸም ላይ አሉታዊ ተጽዕኖ እያደረሱ መሆኑ ይታያል። ከዚህም በተጨማሪ የኢንዱስትሪው ተዋናዮች የእስክ አሁን አካሄድ የተበታተነና ያልተደራጀ እና በተለያየ እርከን ላይ የሚገኙ የአስፈጻሚ አካላት የማስፈጸም አቅም አነስተኛ መሆኑ በኢንዱስትሪው እድገት ላይ አሉታዊ ተጽእኖ እንዳሳደሩ ይታመናል። የዚህ አይነቶቹ አካሄዶች ግንባታዎች በታቀደላቸው ጥራት፣ ጊዜና ወጪ እንዳይከናወኑ አድርገዋል። ይህም የኢንዱስትሪውን ዕድገት ከመጉዳቱም በተጨማሪ ለሌሎች ዘርፎች ሥራና እድገት እንቅፋት ስለሆነ ኢንዱስትሪውን በተሟላ የአቅም ግንባታና የሬጉላራቶሪ ሥርዓት እንዲመራ ማድረግ ይጠይቃል።

2.3 የሥራ ተቋራጮች እና አማካሪዎች አፈጻጸም

ባለፉት ዓመታት በኢኮኖሚያዊ መሰረተ ልማቶች (መንገድ፣ የኃይል አቅርቦት፣ የውኃ አቅርቦት እና ቴሌኮሙኒኬሽን) እና በማህበራዊ መሰረተ ልማት አውታሮች (ት/ቤቶች፣ የጤና ተቋማት) ዙሪያ የተከናወኑ

ግንባታዎችን አጠር ባለ መልኩ ማየቱ አገራዊው የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ (ሥራ ተቋራጮች እና አማካሪዎች) አቅም በምን ደረጃ ላይ እንደሚገኝ ለመገንዘብ ያስችላል። ስለሆነም ባለፉት ጥቂት ዓመታት በከፍተኛ ኢንቨስትመንት ሲከናወኑ በነበሩ በርካታ የመሰረተ ልማት አውታር ግንባታዎች ላይ አገራዊው የግንባታ ኢንዱስትሪ የነበረውን ተሳትፎ በትምህርት፣ በጤናና በቤቶች ልማት መቶ በመቶ ሲሆን በኃይል ለማመንጨት በሚሰሩ የግድብ ሥራዎች፣ በመንገድ፣ ወዘተ. ያለውን የኮንስትራክሽን አገልግሎት ፍላጎት እና የኢንዱስትሪውን አቅም ለማገናዘብ የተሰበሰቡ መረጃዎች እንደሚያመለክቱት በአሁኑ ጊዜ የአገራችን የዘርፉ ብቃት ደረጃ በጣም ዝቅተኛ ከመሆኑም በላይ የአቅምና ፍላጎት አለመጣጣም ጎልቶ የሚታይበት መሆኑን ያሳያል። በጥናቱ መሠረት በቅርብ አመታት በተደረጉ የልማት እንቅስቃሴዎች ከ1994 እስከ 2002 ዓ.ም. 226 ቢሊዮን የሚጠጋ የመንግስት በጀት ለማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ መሠረተ ልማቶች ግንባታ ወጪ ተደርጎ ሥራ ላይ የዋለ መሆኑ ለአገሪቱ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ዕድገት ከፍተኛ አስተዋጽኦ እንዳደረገ ይታመናል። በዚህ የልማት ሂደት እንደታየው ዋና ዋና የሚባሉ ፕሮግራሞች ከአገር ውስጡ የሥራ ተቋራጮች እና አማካሪዎች አቅም በላይ የሆኑ በመሆናቸው ወይም ለአገር ውስጥ አቅም በሚመጥን ደረጃ ለማዘጋጀት የተደረጉት ጥረቶች አናሳ በመሆናቸው በርካታ የውጪ ድርጅቶች በሥራዎቹ ተሳታፊ ነበሩ። በዚህ መሠረት በተለይም ኃይል ለማመንጨት በተሰሩ የግድብ ሥራዎችና ለመንገድ ግንባታዎች ከወጣው የ138 ቢሊዮን የገንዘብ መጠን ውስጥ 117.29 ቢሊዮን ብር በውጪ ተቋራጮችና አማካሪዎች ለተሰጠ አገልግሎት ክፍያ የዋለ ሲሆን ይህም ወደ 52 የሚጠጋ የልማት እንቅስቃሴዎችን ወጪ የሚሸፍን ሆኗል።

የሥራ ተቋራጮች እና አማካሪዎች አቅም ችግር በተወሰነ መልኩ ለመቅረፍ መንግስት የተለያዩ የአቅም ግንባታ ሥራዎች ሲያከናውን የቆየ ሲሆን ውጤታማ መሻሻሎች ታይተዋል። በተጨማሪም የአገሪቱን የምጣኔ ሀብት እድገት ተከትሎ እየጨመረ የመጣው የግንባታ ፍላጎት በርካታ ሥራ ተቋራጭ ድርጅቶች እንዲፈጠሩ አድርጓል። በዚህም መሠረት እስከ 1998 □ም ድረስ 3,100 አካባቢ የነበረው የተመዘገበ ሥራ ተቋራጮች ጠቅላላ ቁጥር በ2002 ዓ.ም 4,987 ደርሷል። በተመሳሳይ የአማካሪዎችም ቁጥር በ1999 ዓ.ም ከነበረበት 177 በ2002 ዓ.ም ወደ 254 አድጓል። ባለሙያዎችን መርጦ ለሥራ ተቋራጭነት እና ለአማካሪነት ለማብቃት በተደረገው እንቅስቃሴ ለተቋቋሙ ድርጅቶች በተለያዩ የልማት ፕሮግራሞች (ቤቶች ልማት፣ ቴሌ፣ ጤና፣ ዩኒቨርስቲዎች፣ ወዘተ) የሥራ ትሥሥር ተፈጥሮታቸው ተጠቃሚ እየሆኑ ይገኛሉ።

ከላይ በዝርዝር ለማቅረብ እንደተሞከረው በአለፉት ዓመታት ከፍተኛ የመንግስት በጀት ለማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ መሠረተ ልማቶች ግንባታ ወጪ ተደርጎ ሥራ ላይ የዋለ መሆኑ ለአገሪቱ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ዕድገት ከፍተኛ አስተዋጽኦ እንዳደረገ ይታመናል። በቀጣይ ዓመታትም ለመሰረተ ልማት አውታሮች እና ፋብሪካዎች ግንባታ ከ700 ቢሊዮን በላይ የሚገመት የግንባታ ፍላጎት የሚኖር መሆኑ ያለውን የገበያ ስፋት የሚያመለክት ነው። ይህን የግንባታ ፍላጎት አሁን በአገሪቱ ያሉት ሥራ ተቋራጮች ሊሸከሙት ከሚችሉት መጠን በላይ እንደሆነ ለመገመት ይቻላል። በመሆኑም በሚቀጥሉት አምስት ዓመታት ያሉትን ሥራ ተቋራጮች አቅም የማሳደግ እና ሌሎች ተጨማሪ ተቋማትን የማደራጀት ሥራ ትኩረት የሚሻ ጉዳይ ይሆናል። ይህም ቀድሞ በነበረው የልማት ዕቅድ ዘመን እንደተከሰተው የልማት ፕሮግራሞች አፈጻጸምን ከማንተትና ግንባታዎች አግባብነት ባላቸው ባለሙያዎች እና ተቋማት ባለመሠራቱ ምክንያት ከሚመጣ የሃብት ብክነት የማዳን አስተዋጽኦ ይኖረዋል።

እዚህ ላይ በሥራ ተቋራጮች የሥራ አፈፃፀም ላይ የሚስተዋሉት ችግሮች ከሰው ሃይል ልማት፣ ከስታንዳርዶች አለመኖር እና ያሉትንም ለማስፈፀም ካለመቻል፣ ከሌሎች ከክትትል እና ቁጥጥር ጋር የተያያዙ የአሰራር ሥርዓቶች የተሟሉ ያለመሆን ጋር የጠበቀ ግንኙነት እንዳለው ማሳየት ያስፈልጋል። በመንግስት በኩል የሚካሄዱ

ግዙፍ ፕሮጀክቶችን ከፋፈሎ በማየት እና በሃገር ውስጥ አቅም የሚሰሩትን በመለየት ለአቅም ግንባታ ለመጠቀም የነበሩንን አጋጣሚዎች በአመዛኙ አሳልፈናቸዋል። ፕሮጀክቶችን በሥራ አፈጻጸም ላይ በመመስረት የመስጠት አሰራርም በሚገባው መጠን ሥራ ላይ ያልዋለ አሰራር ነበር። የዳበረ የመሳሪያ ኪራይ አገልግሎት ያለመኖሩም ሥራ ተቋራጮች ያላቸውን የፋይናንስ አቅም ለሌሎች ሥራዎች ከማዋል ይልቅ ለመሳሪያ ግዥ እንዲያውሉ ማድረጉ፣ የንኡስ ሥራ ተቋራጭነት አሰራር እና ይህንን ተከትሎም ስፔሻላይዜሽን አለመኖሩና አንድ ሥራ ተቋራጭ ሁሉንም ሥራዎች በራሱ ሥራ መራር እንዲፈፅም ማስገደዱ በተለይ በቅልጥፍና ረገድ ጉልህ ችግር አስከትሏል።

የምክር አገልግሎትን በተመለከተ የሽፋን እና ስብጥር ጉድለቶች ይታያሉ። በዲዛይን ላይ የሚታዩ ከፍተኛ ግድፈቶች፣ በቁጥጥር ሥራ ላይ የተሠማሩ አማካሪዎች ለፕሮጀክቶች መጠናቀቅ ከተቋራጮች ጋር በመተጋገዝ መንፈስ ያለመስራት፣ ለፕሮጀክቶች በወቅቱ ያለመጠናቀቅ ተጠያቂ የሚሆኑባቸው ስርዓቶች ያለመኖር፣ ከውጪ የሚገዙ የምክር አገልግሎቶች ለክህሎት ሽግግር የተመቻቹ አለመሆን፣ የከፍተኛ ትምህርት ተቋማት በምክር አገልግሎት በመስማራት የሚሰጧቸው የትምህርት አይነቶች ከተግባር ጋር እንዲዛመዱ ለማድረግ ያለመቻል በዘርፉ የታዩ ጉልህ እጥረቶች ናቸው።

ሥራ ተቋራጮችም ሆኑ አማካሪዎች ድርጅታዊ ቁመናቸው በመሠረታዊ የአደረጃጀት ሥርዓት የተቃኘ ያለመሆን፣ የሥራ አመራር ወጪያቸው ከፍተኛ እንዲሆን በማድረግ ለግንባታ ዋጋ ንረት የራሱን አሉታዊ ጫና አሳድሯል።

2.4 የግንባታ ዕቃዎች እና መሣሪያዎች አቅርቦትና ፍላጎት

ለግንባታ ሥራዎች የሚያስፈልጉ ቁሳቁሶች ሁለት ገጽታ ያላቸው ሲሆኑ እነዚህም የኢንዱስትሪ ምርቶችና የአካባቢ ምርቶች በመባል ይለያሉ። በከፍተኛ መጠን ለግንባታ ሥራዎች የሚፈለጉ የኢንዱስትሪ ምርቶች ሲሚንቶ፣ ብረታ ብረት፣ የአስፋልት ዓይነቶች፣ ቆርቆሮ፣ የሴራሚክ ውጤቶች፣ መስታወት፣ የአልሙኒየምና የብረታ ብረት ውጤቶች ወ.ዘ.ተ ሲሆኑ በተለይ ሲሚንቶ እና የአርማታ ብረት በከፍተኛ መጠን ጥቅም ላይ የሚውሉ የግንባታ ዕቃዎች ናቸው። የእነዚህ የሁለቱ ዋና ዋና የግንባታ ዕቃዎች ዋጋ መናር እና በገበያ ላይ በሚፈለገው መጠን ያለመገኘት በልማት ፕሮግራሞች አፈጻጸም ላይ አሉታዊ ተጽእኖ አሳድሯል። የእነዚህ ዕቃዎች የአገር ውስጥ ምርት ከፍላጎት ጋር ያልተጣጣመ መሆኑን ከዚህ በታች ከቀረበው ሠንጠረዥ 1 መገንዘብ ይቻላል።

ሠንጠረዥ 1: የሲሚንቶ አቅርቦትና ፍላጎት ከፍተኛ

ዓመት	ሲሚንቶ		
	አቅርቦት በሚ. ቶን	ፍላጎት በሚ. ቶን	ክፍተት በሚ. ቶን
1998	1.75	4.69	2.94
1999	1.75	5.26	3.51
2000	1.75	5.89	4.14

ምንጭ፡- Economic Association of Ethiopia Year Book; 2007

በዚህም ምክንያት ከአጭር ጊዜ አኳያ የተገኘው አማራጭ በአገር ውስጥ ሊሟላ ያልቻለውን የሲሚንቶና የአርማታ ብረት አቅርቦት ከውጪ አገር እንዲገባና እንዲከፋፈል ማድረግ ሲሆን በረዥም ጊዜ ግን በርካታ ባለሃብቶች በዕቃዎቹ ምርቶች እንዲሳተፉ የማስተዋወቅና ሁኔታዎችን የማመቻቸት ሥራዎች መስራት ነው። ምርቶቹንም በአገር ውስጥ ለማምረት በተደረገው ጥረት ከ12 ያላነሱ አዳዲስ የሲሚንቶ ፋብሪካዎች በባለሃብቶች በመቋቋም ላይ

መሆናቸው ወደ ማምረት በሚገቡባቸው በ2003 ዓ.ም መጨረሻ እና በ2004 አመታዊ የሲሚንቶ ምርት መጠን ወደ 8 ሚሊዮን ቶን እንደሚያድግና የሲሚንቶ አቅርቦት ችግር እንደሚቀረፍ ይጠበቃል።

ከዚህ ባሻገር በአገር ውስጥ በየአካባቢው ሊመረቱ የሚችሉ ጠጠር፣ አሸዋ፣ ድንጋይ፣ ምርጥ አፈር እና የመሳሰሉት የግንባታ ዕቃዎች አቅርቦታቸው አናሳ በመሆኑ በርካታ የአነስተኛና ጥቃቅን ኢንተርፕራይዞች በስፋት እንዲሳተፉ በሥልጠና፣ በፋይናንስ በአደረጃጀት ድጋፍ በመስጠቱ የምርት መጠናቸው በየአካባቢያቸው እንዲጨምር አስችሏል። የአርማታ ብረት ፍላጎት ከ1991 ዓ.ም እስከ 1998 ዓ.ም በዓመት የ22.7% እድገት እንዲሁም የዝርግ ብረት ፍላጎት በዓመት የ44.5% እድገት የነበረው መሆኑ የፍላጎቱን ዕድገት ከፍተኛነት ያሳያል (ማዕከላዊ ስታቲስቲክስ ባለስልጣን)። ይህ ፍላጎት አሁንም ከታቀዱት እና ወደፊትም እንደሚኖሩ ከሚገመቱት የኮንስትራክሽን አገልግሎት ፍላጎቶች አንጻር ቀጣይ እንደሚሆን ጥናቶች ያሳያሉ። በሌላ በኩል የአካባቢ የግንባታ ዕቃዎች (ጠጠር፣ አሸዋ፣ ወዘተ.) ፍላጎትም በተለይም በግንባታ ውስጥ አብረው ግልጋሎት ላይ ከሚውሉበት ከሲሚንቶ ፍላጎት ጋር አብሮ የሚያድግ በመሆኑ መጠኑን መገመት አያዳግትም።

ለግንባታ ሥራዎች የሚያስፈልጉ ሌላኛዎቹ ግብዓቶች የኮንስትራክሽን መሣሪያዎች ናቸው። በተለይ ግንባታዎቹ ትልልቅና ውስብስብ እየሆኑ በሄዱ ቁጥር ዘመናዊ የኮንስትራክሽን መሣሪያዎች የመጠቀሙ ጉዳይ ወሳኝ ነው። በመሣሪያዎች አቅርቦትም በኩል ያለውን ዕጥረት ለማቃለል የአቅም ግንባታ ድጋፎች ሲሰጡ ቆይተዋል። በመንግስት ከተደረጉት ድጋፎች ውስጥ የተለያዩ መሣሪያዎች ከቀረጥ ነጻ በማስገባት በረዥም ጊዜ ብድር ለሥራ ተቋራጮችና የግንባታ ዕቃ አቅራቢዎችና ትራንስፖርተሮች እስካሁን ድረስ 1075 የደረቅ ጭነት ተሽከርካሪዎች፣ 1,000 ገልባጭ ተሽከርካሪዎች፣ 475 ሎዶሮች፣ 100 ሮለሮች፣ 25 ሎቤዶች እና 65 ክሬሽሮች ተላልፈዋል ከውጪ ለተገዙት ማሽኖች አፕራይዎችን በብዛትና በጥራት የማሰልጠን ሥራም ተከናውኗል። ለመሣሪያ አከራዮችም የብድር፣ የቀረጥ ነጻ መብት፣ የቦታ እና ሌሎች ምቹ ሁኔታዎች ተዘጋጅተዋል። በ1999 ዓ.ም በተለያዩ አካላት ባለቤትነት ተይዘው የነበሩ 830 አጠቃላይ የኮንስትራክሽን ማሽኖች ቁጥር በ2002 ዓ.ም ከ3900 በላይ ደርሷል።

ለግንባታ ሥራ መካከለኛ እና አነስተኛ መሣሪያዎችን መጠቀም እና ከዚህ ጋር ተያይዞ የአገሪቱን የማኑፋክቸሪንግ አቅም ለመገንባት አለመቻል፣ ከመሣሪያ አንቀሳቃሾች ክህሎት ማነስ ጋር ተያይዞ የመሣሪያዎች አጠቃቀም ውጤታማነት ያነሰ መሆኑ፣ አገልግሎታቸውን የጨረሱ መሣሪያዎች ወደአገር ውስጥ መግባት፣ ለጥገና ያለን አመለካከት ጎሳ ቀር እና ያለንም የጥገና አቅም አነስተኛ መሆኑ፣ ያሉንን በተለያዩ ተቋራጮች እጅ የሚገኙ መሣሪያዎች ለመጠቀም የሚያስችል የንዑስ ሥራ ተቋራጭ አሰራር ያለመኖር ከኮንስትራክሽን መሣሪያዎች ልማት ጋር ተያይዘው የሚታዩ ጉልህ ክፍተቶች ናቸው።

በሃገራችን በኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ የቁሳቁሶችና መሳሪያዎች ምርት እና የግንባታ ቴክኖሎጂዎችን በማጥናት ለአገር ውስጥ በሚጠቅም መልኩ የማደራጀት እና የማሠራጨት ሥራዎች ዙሪያ የሥልጠናና የምርምርና ስርጸት ተቋማት በጣት የሚቆጠሩ ከመሆናቸው በላይ ከሌሎች የዘርፉ ባለድርሻ አካላት ጋር በቅንጅትና ትስስር የሚሠሩበት ሥርዓት ያልተዘረጋ በመሆኑ ዘርፉ በሚፈለገው ፍጥነትና አይነት አስተዋጽኦ ሊያደርጉ ባለመቻላቸው ከፍተኛ የጊዜ እና የወጪ ቁጠባ አቅም ሊፈጥሩ የሚችሉ መልካም አጋጣሚዎችን ሳንጠቀምባቸው እንድንቀር አድርጓል። ከላይ የተዳሰሱት የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪው አገልግሎቶች ፍላጎቶችን መመለስ የሚችል በቀጣዮቹ አምስት ዓመታት የግንባታ ዕቃዎችና መሳሪያዎች ፍላጎትም በከፍተኛ መጠን እንደሚያድግ ይጠበቃል።

2.5 የመንግሥት ኘርጀክቶች ክትትል

በተለይ ካለፉት ሰባት እና ስምንት ዓመታት ወዲህ በመንግሥት የሚቀርቡ የመሠረተ ልማት አውታሮች ግንባታ በእጅጉ እየጨመረ የመጣ ሲሆን ከዚህ ጋር ተያይዞ ከፍተኛ የግብዓት አቅርቦት ችግሮች፣ የማስፈጸም አቅም ውስንነት፣ በአስፈጻሚዎች መካከል የቅንጅት ማነስ ተስተውለዋል። ከዚህ አንፃር የኘርጀክቶቹ መጠን እና ሽፋን በሚጠይቀው ደረጃ ክትትል ተደርጓል ለማለት አያስደፍርም። ይህም ባለመሆኑ ኘርጀክቶቹ መጠናቀቅ ከሚገባቸው ጊዜ እና ወጪ በላይ የጠየቁ እና የሚጠይቁ ሆነዋል። ግንባታዎቹ መጠነ ሰፊ ከመሆናቸው የሚመነጩ ችግሮች ቢኖሩም በቅንጅት ክትትል ተደርጎ ቢሆን ኖሮ ያልተፈለጉትን ከጊዜ እና ከዋጋ ጋር የተያያዙ ችግሮች መቀነስ ይቻል ነበር። ካለፉት ክፍተቶች ተሞክሮ በመውሰድ በአስፈጻሚ መሥሪያ ቤቶች መካከል መኖር የሚገባውን ቅንጅት ያካተተ ሁለገብ የመንግሥት ኘርጀክቶች ክትትል ሥርዓት እንዲኖር ማድረግ ያስፈልጋል።

2.6 የሰው ሃይል

በአገራችን ያሉት የትምህርት ተቋማት ኢንዱስትሪው የሚያስፈልገውን ያህል የሰለጠነ የሰው ኃይል በዓይነትና በመጠን አሰልጥኖ ለማውጣት ባለመቻላቸው በገበያ ላይ የሰለጠነ የሰው ኃይል እጥረት በከፍተኛ ደረጃ መከሰት ምክንያት ሆኖ ይታያል። ከዚህ በተጨማሪ በተቋማት የስልጠና ስርዓትና አካሄድ ውስጥ ያለፈው ጥቂት ሲሆን አብዛኛው ባለሙያ ደካማ ቴክኖሎጂን በመጠቀም የሚንቀሳቀስና ለዘልማዳዊ አሰራሮች የሚያደላ ነው። በሚኒስቴር መ/ቤቱ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ልማት ቢሮ በተገኘው መረጃ መሠረት እስከ የካቲት 2002 ዓ.ም. ድረስ በኮንስትራክሽን ዘርፍ 20,622 በዲዛይን ዘርፍ ደግሞ 10,055 በጥቅሉ 30,677 ባለሙያዎች በተለያዩ ደረጃ የሙያ ምስክር ወረቀት ወስደዋል። በተለያዩ የፌዴራልና የክልል የመንግስት መስሪያ ቤቶች መዋቅር፣ በግል ድርጅቶችና በሌሎች መንግስታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች የሚፈለገውን የባለሙያ ቁጥር ያለመሟላቱን ማየት ይቻላል። እስከ አሁን በከተማ ልማት እና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር ለተመዘገቡት ሥራ ተቋራጭ፣ እና አማካሪ ድርጅቶች እንዲሁም በዋና ዋና የመሠረተ ልማት አቅራቢ የመንግስት ተቋማት በአሁኑ ወቅት የሚያስፈልገው የምህንድስና ባለሙያዎች ቁጥር 30ሺ ያህል ነው (ዕዝል10ን ይመልከቱ)። ይህ ቁጥር በትምህርትና ስልጠና ተቋማት የሚፈለገውን፣ በክልልና በከተሞች አግባብነት ባላቸው ተቋማት በመዋቅር የሚያስፈልገውን፣ በተለያዩ ጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት በሥራ ላይ ያለውን፣ ከዋና ዋና መሠረተ ልማት አቅራቢ መንግስታዊ ተቋማት ውጪ ባሉት መንግስታዊም ሆኑ የግል ድርጅቶች እየተሳተፉ ያሉትን፣ እና በሥራ ተቋራጮች እና አማካሪዎች ዘንድም ከተመዘገቡበት መስፈርት ተጨማሪ ሁለትና ከዚያ በላይ ለያዟቸው ኘርጀክቶች የሚያስፈልገው ተጨማሪ የሰው ሃይል የማያጠቃልል በመሆኑ በዘርፉ የሰው ሃይል ዕጥረት እንዳለ መመልከት ይቻላል።

ኢንዱስትሪው ከፍተኛ መጠን ያለው መለስተኛ ባለሙያና የጉልበት ሰራተኛን የሚጠይቅ ነው። እነዚህም ባለሙያዎች ተመዝነው የሙያ ምስክር ወረቀት ሳያገኙ ወይም የሙያ ሥልጠና ሳይወስዱ የሚሠሩ በመሆኑ በሥራ ጥራትና ደረጃ እንደዚሁም ምርታማነት ላይ አሉታዊ ተጽእኖ ማሳደራቸውን መገመት አያዳግትም። የእነዚህን መለስተኛ ባለሙያዎች ዕጥረት ለማቃለል በመንግስት በኩል በተደረጉ ጥረቶች በቴክኒክና ሙያ ተቋማት ስልጠናዎች በስፋት በመስጠት ላይ ይገኛሉ። ይሁን እንጂ የሙያዎቹ ዓይነት ከገበያ ፍላጎት ጋር ያለመጣጣም ችግር በስፋት ይታያል። ሌላው የባለሙያዎች ችግር የሚታይበት መስክ የኮንስትራክሽን መሳሪያዎች አጠቃቀምን የተመለከተ ነው። አብዛኛዎቹ የኮንስትራክሽን መሳሪያዎች እና ማሽኖሮች ኦፕሬተሮች መደበኛና በቂ ሥልጠና የወሰዱ አይደሉም። በዚህም ምክንያት በከፍተኛ የውጭ ምንዛሪ ተገዝተው የሚመጡት የኮንስትራክሽን መሳሪያዎች መሠረታዊ በሆነ የአያያዝ እና የአጠቃቀም ዕውቀት ማነስ የተነሳ ተገቢውን አገልግሎት እንዳይሰጡና

አገሪቱ ለመለዋወጫ ዕቃዎች ግዢ የምታወጣው የውጭ ምንዛሪ መጠን እንዲጨምር ከመሆኑም በላይ የግንባታ ንግድ የማጠናቀቂያ ጊዜ እንዲጓተት የበኩሉን አስተዋጽኦ አድርጓል።

በሰው ኃይል ልማት ዙሪያ የሚታይ ሌላው ችግር በቁጥር አናሳ ከሆኑት የሰለጠኑ እና በአንፃራዊ የዳበረ ክህሎት ያላቸው የምህንድስና ባለሙያዎች ወደ ምሥራቅ እና መካከለኛው እንዲሁም ሌሎች የአፍሪካ እና አረብ አገሮች መፍለስ ከጊዜ ወደ ጊዜ እየጨመረ መምጣቱ ነው። ይህ የሚያመለክተው ባለሙያዎች የሚሄዱባቸው አገሮች የክፍያ ደረጃ የአገራችን የግሉ ክፍለ ኢኮኖሚ እንኳን ከሚያቀርበው ክፍያ የበለጠ መሆኑን ነው። የሥራ ፍልሰት ወደ ሌሎች ሃገሮች ብቻ ሳይሆን ከአንድ ተቋም ወደ ሌላ ተቋምም በሰፊው ይታያል። ይህ ያለንን የሰው ኃይል የሚያሳጣ ባይሆንም ዝውውር መልክ የያዘ ካልሆነ በኛገጃቶች አፈፃፀም ላይ እሱታዊ ጫና ይኖረዋል።

2.7 የኢንዱስትሪው አመራርና ተቋማዊ አደረጃጀት ሁኔታ

2.7.1 ኢንዱስትሪውን የሚመራው አካል

ቀደም ሲል መንግሥት የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪው ለሀገሪቱ ልማት ከሚያበረክተው የጉላ አስተዋጽኦ አኳያ ልዩ ትኩረት በመስጠት የሥራና ከተማ ልማት ሚኒስቴርን በ1998 በአዲስ መልክ አቋቁሟል። የሚኒስቴር መስሪያ ቤቱም ባለፉት ጥቂት አመታት ከተሰጡት ተግባራትና ሃላፊነቶች አንጻር እና አዲስ የተጠናውን መሠረታዊ የሥራ ሂደት ለውጥ በመተግበር በተሻለ አደረጃጀት በርካታ ሥራዎችን እያከናወነ ይገኛል። እንዲሁም በክልሎችና በከተሞች የስራና ከተማ ልማት ቢሮዎች በአዲስ መልክ ተደራጅተው በመሠረታዊ የሥራ ሂደት ለውጥ መሰረት የግንባታ ፈቃድ፣ የምዝገባ፣ ወዘተ... ስራዎችን እንዲያከናውኑ ተደርጓል። ሆኖም በሚኒስቴር መ/ቤቱ፣ በክልልና በከተሞች ደረጃ ያለ የባለሙያ እውቀት በኢንዱስትሪው የሚደረጉ እንቅስቃሴዎችን በመረጃ በመደገፍ እና ሁለገብ በሆነ መልኩ ለመምራት፣ አስፈላጊ የሆኑ የአሠራር ሥርዓቶችን (የፖሊሲና የህግ ጉዳዮች) እና የአቅም ግንባታ ስራዎችን በሚፈለገው መጠንና ፍጥነት ለማዘጋጀት እና ተግባራዊ ለማድረግ ሳያስችሉት ቆይተዋል። በአጠቃላይ የግንባታ እንቅስቃሴዎችን በተሟላና በዘመናዊ ክትትልና ቁጥጥር አሰራር ከመከታተልና ተገቢ ማስተካከያዎችን ከመውሰድ አንጻር በተሟላ ሁኔታ እየተሰራ ያለመሆኑን መገንዘብ ይቻላል። የፌደራል እና የክልሎች አደረጃጀትን አስመልክቶም ግልፅ መናበብ (alignment) ያልነበረ መሆኑ ለሥራ አፈፃፀማችን በሚፈለገው ደረጃ ላለመድረሱ የራሱ አሱታዊ አስተዋፅኦ አለው።

2.7.2 የባለድርሻ አካላት ተሳትፎና የአጋርነት ማጠናከር ሥራዎች

የሙያ ማህበራት ከባለድርሻ አካላት ውስጥ የሚመደቡ ሲሆን በሀገራችን በዘርፉ የተደራጁት ከአስር በላይ የሙያ ማህበራት አሉ። የሙያ ማህበራት ጠቀሜታና ፋይዳ ግንዛቤ በበቂ ደረጃ ላይ ያልደረሰ በመሆኑ እና ማህበራቱም ተጠናክረው ባለመውጣታቸው ለኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪው እድገት የሚጠበቅባቸውን አስተዋጽኦ ሊያበረክቱ አልቻሉም። ለዚህም በምክንያትነት ከሚጠቀሱት የሙያ ማህበራት አቅም ደካማ መሆኑ፣ የልምድ አናሳነት፣ ማህበራቱ ከራሳቸው ባለፈ ለአጠቃላይ አገራዊ ራዕይ መሳካት የማሰብ ፍላጎት ዝቅተኛ መሆኑና ጥቂቶቹ ናቸው።

የሙያ ማህበራት ተጠናክረው የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪው ተገቢውን ሚና እንዲጫወት ለመደገፍ የሚችሉበት ደረጃ እንዲደርሱና ለኢንዱስትሪው ልማት ትርጉም ያለው አስተዋፅኦ እንዲያበረክቱ አስፈላጊውን እገዛ ለማድረግ የሚኒስቴር መ/ቤቱ እና የሚመለከታቸው አካላት በጋራ መድረኮች በማካሄድ ሁኔታዎችን የማመቻቸት ሥራ አስፈላጊነት እሙን ነው።

በዚሁ መሠረት የሚኒስቴር መ/ቤቱ እና በሃገራችን የተደራጁት ስድስት የሙያ ማህበራት በጋራ ሊሠሩባቸው በሚያስችሉባቸው ጉዳዮች የመግባቢያ ሰነድ ተፈራርመዋል። በተዘጋጁ የጋራ መድረኮችም በኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ፖሊሲና በአቅም ግንባታ ፕሮግራም ረቂቅ ሰነዶች እና በኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ልማት የመሠረታዊ የሥራ ሂደት ለውጥ ረቂቅ ጥናትን አስመልክቶ ለሙያ ማህበራቱና ለሚመለከታቸው አካላት እንዲቀርብ ተደርጓል። በተመሳሳይ መድረኮች ከ1998-2002 ዓ.ም በግንባታ ዘርፍ በዋና ዋና የመንግስት የግንባታ ዕቅድና ፍላጎት ላይ እንዲተዋወቁ ተደርጓል። የሚኒስቴር መ/ቤታችን ሰብሳቢ በሆነበት እና በፌደራል የሥነ ምግባርና የፀረ ሙስና ኮሚሽነር ቻምፒዮንነት ተጀምሮ በመጠናቀቅ ላይ የሚገኘው የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ግልፅነት ኢኒሸየቲቭ (Construction Sector Transparency Initiatives) የሙከራ ትግበራ ተስፋ ሰጪ ውጤቶችን አሳይቷል። ኢኒሺዩቲቭ በግንባታ ላይ የሚሳተፉ አካላት መረጃዎችን በመስጠት የሚኖርባቸውን ሃላፊነቶችን የሚገልፁ አንቀጾች በግዢ መመሪያ እንዲካተት አድርጓል።

ክፍል ሁለት፡- የከተማ ሁኔታዎች ትንተናና ግምገማ

1. የውጫዊ ሁኔታዎች ትንተናና ግምገማ

1.1 የከተማ ልማት እና የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ የውጫዊ ሁኔታዎች ትንተና

1.1.1 ዓለም አቀፋዊ ገጽታ

የዓለማችን ህዝብ ብዛት ከ 6.7 ቢሊዮን በላይ የሚገመት ሲሆን ከዚህ ውስጥም ከግማሽ (50 በመቶ) የማያንሰው በከተሞች ውስጥ የሚኖር መሆኑን የተለያዩ በዘርፉ የተከናወኑ ጥናቶች ይጠቁማሉ። ባደጉ ሃገራት የከተማ ህዝብ ድርሻ በአማካኝ 76 በመቶ እንደሚደርስና በማደግ ላይ ባሉ ሃገራት ግን ይህ አሐዝ በአማካኝ 40 በመቶ እንደሚሆን መረጃዎች ይጠቁማሉ። የእነዚህን ክፍለ አህጉራት አማካኝ ዓመታዊ የዕድገት መጠናቸውም በአደጉ ሃገራት 1% ሲሆን በታዳጊ ሃገራት ደግሞ ከ3.7% በላይ እንደሚሆን የተገመተ ሲሆን በዚህ ምጣኔ መሠረትም እ.ኤ.አ በ2025 የከተማ ነዋሪው ሕዝብ ድርሻ በአደጉ ሃገራት 82 በመቶ እና በታዳጊ ሃገራት ደግሞ 54 በመቶ³ ይደርሳል። ይህም በመጨረሻ ሃያ ዓመታት ውስጥ በታዳጊ ሃገራት የከተማ ነዋሪዎች ቁጥር በእጥፍ እንደሚጨምር የሚያስነገዝብ ነው።

በአደጉ አገራት የከተማ ዕድገት ከኢንዱስትሪ ዕድገት ጋር የተያያዘ ሆኖ የከተማ ነዋሪ ሕዝብ ባደገ ቁጥር የኢኮኖሚ ዕድገታቸውም በዚያው ልክ በፍጥነት እያደገ መምጣቱ ይህም ከፍተኛ የሆነ የገቢ ዕድገትና የኑሮ መሻሻል ከገጠር የሚላበውን ሕዝብ የማስተናገድ አቅም ዳብሯል። ይህ ሁኔታ በታዳጊ አገራት በጣም የተለየና እንዲያውም በተቃራኒው መሆኑን ጥናቶች ይጠቁማሉ። በአጠቃላይ ከቅርብ ጊዜ ወዲህ በዚህ ከፍተኛ የሕዝብ ዕድገት ምክንያት በዓለማችን ላይ የምግብ እጥረት፣ የኑሮ ውድነት፣ የሥራ አጥነትና ተስፋ መቁረጥ አጠቃላይ የኢኮኖሚ ማሽቆልቆል (ባደጉ አገራት ጭምር) ይስተዋላል።

የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪውን በተመለከተ ኢንዱስትሪው ለአንድ አገር ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ እድገት መሰረት የሆነውን የመሰረተ-ልማት አገልግሎት ለማቅረብ ወሳኝና አስፈላጊ ሲሆን በአብዛኛዎቹ አገሮች በካፒታል ኢንቬስትመንት ከሚመደበው በጀት ግማሹንና ከዚያ በላይ ይይዛል። የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ከጠቅላላ የአገሮች ውስጥ ምርት (Global Gross Domestic Product/GDP) እስከ 10 በመቶ የሚሆነውን ድርሻ ሲያበረክት ከዓለም ሰራተኞችም 7 በመቶ ለሚሆኑት የስራ እድል ፈጥሯል። በተጨማሪም ከ5 እጅ ሁለቱን የዓለምን ኢንርጂና 50 ከመቶ የሚሆነውን ሃብት (Resource) ይጠቀማል። አጠቃላይ እንቅስቃሴውም በዕቅድ፣ በጥናት፣ በዲዛይን፣ በግንባታና በግንባታ ማቴሪያል አቅርቦት እንዲሁም በወጡ ህጎች አፈፃፀም ክትትልና ቁጥጥርን በመሰሉ በዋና ዋና ሂደቶች ጥምረት ውጤት ይገለጻል።

በኢንዱስትሪው በአማካሪነት፣ በሥራ ተቋራጭነት፣ በግንባታ ዕቃዎች አምራችነት፣ በኮንስትራክሽን መሣሪያዎች አቅራቢነት እና በንግዱ ሥራ የተሰማሩ ከባንያዎች፣ ድርጅቶችና ግለሰቦች የሚካተቱ ሲሆን መንግስትም በዋናነት አገልግሎቶቹን በመግዛትና በመቆጣጠር (Regulate በማድረግ) አመቺ ሁኔታ በመፍጠር ይሳተፋል። በአጠቃላይ በኢንዱስትሪው በጥሩ ሁኔታ የተገነቡ መሰረተ ልማቶችም ምርትን በማሳደግና የምርትን ዋጋን በመቀነስ የዕድገትን ሂደት ያፋጥናሉ። በተጨማሪም ለህብረተሰቡ የተሻለ የጤና፣ የትምህርት፣ የመኖሪያ ቤት፣ የትራንስፖርት፣

³ United Nations (UN), (2008/2009), World Urbanization Prospects, New York

የውሀና የኃይል አቅርቦት አገልግሎት ፍላጎቶችን በማሟላትና ድህነትን በማስወገድ የተረጋጋ መንግስትን ለመፍጠር ያግዛሉ።

1.1.2 አህጉራዊ ገጽታ

የአፍሪካ የክትመት ደረጃ በአማካኝ ከ37 በመቶ የማይበልጥ ሲሆን ይህም የሚያሳየው ከፍተኛ ቁጥር ያለው ህዝብ በገጠር የሚኖር መሆኑንና በእርሻና ተዛማጅ ስራዎች ተሰማርቶ ያለ መሆኑን ነው። በአፍሪካ⁴ የከተሞች ምሥረታና እድገት ከኢንዱስትሪ ልማት፣ ከከተማ የኢኮኖሚ እድገት እና ከህብረተሰብ የገቢና የኑሮ መሻሻል ጋር ተያይዞ ሳይሆን በተቃራኒው ከገጠር ወደ ከተማ በሚደረግ ከፍተኛ የሆነ የህዝብ ፍልሰት ነው። ይህም በከተሞች ሁለንተናዊ አገልግሎቶች ላይ ከፍተኛ የሆነ ጫናን በመፍጠር ከተሞች በዘርፈ ብዙና ውስብስብ ችግሮች ማለትም ዘላቂ ልማት ማምጣት አለመቻል፣ ስርዓትን የተከተለ አስተዳደራዊ መዋቅርና አመራር አለመኖርና የሥነምግባር ጉድለት የሰፈነባቸው መሆን፣ የህዝባቸውን መሠረታዊና አንገብጋቢ ፍላጎቶች (የምግብ እጥረት) ማሟላት አለመቻል፣ ሥራ አጥነት የተንሰራፋባቸው መሆን፣ የኑሮ ውድነትና የተዳከመ ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ መሠረተ-ልማቶችና አገልግሎቶች ያሉባቸው መሆን፣ የተጨናነቁና የተጎሳቆሉ መንደሮች የተስፋፋባቸው መሆን፣ መደበኛ ባልሆነ የሥራ መስክ መሰማራት የተስፋፋባቸው መሆንና በመሳሰሉት እንዲተበተቡ አድርጓቸዋል። በመሆኑም አብዛኛዎቹ የከተማ ነዋሪዎች በድህነት አረንጓዴ ስር የተዋጡና የእለት ጉርሳቸውን እንኳን መሸፈን በማይችሉበትና የተስፋ መቁረጥ ባለበት ሁኔታ የሚከናወን የክትመት ሂደት መሆኑን ነው።

አብዛኞቹ የአፍሪካ ሃገራት በዝቅተኛው የገቢ ማዕቀፍ ውስጥ የሚወድቁ ሲሆን የዚህ የገቢ መጠን ዝቅተኛ መሆን የሚደረገውን ልማታዊ እንቅስቃሴ ከሚታሰበው በታች እንዲሆን አድርጎታል። የከተሞች የመጠጥ ውኃ፣ የኤሌክትሪክ ኃይል፣ የመንገድ፣ የስልክ፣ የፍላጎት እና ሌሎች የመሰረተ ልማት አገልግሎቶች ሽፋን ዝቅተኛ ከመሆኑም ባሻገር ለእነዚህ መሠረተ-ልማቶች ግንባታና አገልግሎቶች የሚመደበው የገንዘብ መጠንም በጣም አነስተኛ ነው።

1.1.3 አገራዊ ገጽታ

አገራችን ኢትዮጵያ የረጅም ዘመን ታሪክ ያላት አገር ብትሆንም የከተሞች መፈጠርና እድገት የቅርብ ጊዜ ክስተት እንደሆነና የአገራችን የአከታተም ደረጃውም በጣም ዝቅተኛና ዘገምተኛ እንደነበረ በዚህም ምክንያት የኮንስትራክሽን ዘርፉ ዕድገት ተገድቦ እንደቆየ በዚህ ዙሪያ የተደረጉ ጥናቶች በግልጽ ያስቀምጣሉ። ይህን ሁኔታ ከፖለቲካዊ፣ ኢኮኖሚያዊ፣ ማኅበራዊና ቴክኖሎጂካዊና አካባቢያዊ ሁኔታዎች ጋር በማያያዝ ከዚህ በታች ለማየት ተሞክሯል።

1.1.3.1 ፖለቲካዊ

ከ20ኛው ክፍለ ዘመን በፊት የነበረውን የከተሞቻችን አፈጣጠርና እድገት እንዲሁም የግንባታ ሁኔታዎች ስንመለከት በወቅቱ በአብዛኛው አነስተኛ መንደሮች (እንደነ የሃ፣ አክሱም፣ ላሊበላ እና ጉንደር የመሳሰሉት) ቢኖሩም እንኳን የዘመናዊ አከታተም ሥርዓት (ደረጃ፣ ገጽታ እና አስተዳደር) የነበራቸው አልነበሩም። ያም ሆኖ በእነዚህ ቦታዎች የዚያን ዘመን የሥልጣኔ አሻራ በተለይም በሥነ-ሕንጻና አስደናቂ የግድግዳ ላይ ስዕሎች፣ የሥርወ-መንግሥት፣ ታሪካዊ ቅርሳቅርጾች፣ የቅዱሳንና የእምነት ማዕከላት፣ የሃገር ውስጥ የሲራራ ነጋዴዎች

⁴ በአፍሪካ በቅኝ ግዛትና ከሱ ጋር በታያያዘ የከተሞች መስፋፋት ተጠቃሽ ቢሆንም እንኳን የአከታተም ሂደቱ ባጠቃላይ የተለየ አለመሆኑን ጥናቶቹ አረጋግጠዋል።

መነሻሪያና መሸጋገሪያ፣ የውጭ ንግድ (ከግብጽ፣ ከዓረብ አገራት፣ ፋርስ፣ ህንድና የመሳሰሉት) ልውውጥ ጅምሮች የፈነጠቁባቸው ከመሆናቸውም ባሻገር አንዳንዶቹ አሁንም በዓለም ቅርስነት ተመዝግበው ይገኛሉ።

በሃገራችን ዘመናዊው ክትመትና ኮንስትራክሽን የተጀመረው በ19ኛው ክፍለ ዘመን መጨረሻ እና በተለይ በ20ኛው ክፍለ ዘመን መጀመሪያ ነው። ለዚህም ምክንያቱ ቀደም ሲል በተለያዩ አካባቢያዊ/ጂኦግራፊያዊ፣ ማህበራዊ፣ ፖለቲካዊና ኢኮኖሚያዊ እክሎች ምክንያት በሚፈጠረው የሥልጣን ዝውውር የዋና ከተሞች ከቦታ ቦታ መዘዋወር ቀርቶ አዲስ አበባ በቋሚነት በመመሥረቷ በእድገት/በልማት ለውጦች በመምጣታቸውና ወደ ዘመናዊነት መቀየር በመጀመሩ ነው። ይህም በትራንስፖርት መሠረተ ልማት ዝርጋታ ምክንያት በተለይም ከአዲስ አበባ እስከ ጅቡቲ በተዘረጋው የባቡር ሐዲድ መስመርና ወደ ሌሎች ከተሞች በተከፈቱ የመኪና መንገዶች ሳቢያ አነስተኛ ከተሞች እየተፈጠሩና እያደጉ የመጡ መሆኑንና የኮንስትራክሽን ሥራም ማቆጣቆጥ መጀመሩን ጥናቶቹ ያመለክታሉ። በዚህ ሂደትም የጥቂት ከተሞች ብቻ ማደግና የከተሞች በአንድ አካባቢ እና በተወሰኑ የመሠረተ ልማት አውታሮችን ተክትሎ መሰባሰብ እየተስተዋለ የመጣ በመሆኑ ይህንን ለማመጣጠን በቀድሞ ሥርዓቶች የኢንዱስትሪ እና የአስተዳደር ማዕከላትን በክፍለ ሃገር (ጠቅላይ ግዛት) የማደራጀት ሥራዎች ጅምር ነበሩ።

በአሁኑ ወቅት ኢትዮጵያ በፌዴራላዊ የአስተዳደር ሥርዓት ማዕቀፍ የዲሞክራሲያዊ ሥርዓት ግንባታ ላጁ ፵ምትገኝ ሲሆን ሕብረተሰቡም በቀዳታም ይሁን በውክልና ተሳታፊ በመሆን ለዲሞክራሲያዊ ሥርዓት መግንባት እና ሃገራዊ እድገት ወሳኝ ሚና ፵፱ተ ወቶ ጁቶል። ይህም እንደሌሎቹ ዘርፎች ሁሉ በከተማ ዘርፍ እና በኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ የሚደረጉ የማዕከላዊ መንግስት ውሳኔዎችና የልማት እርምጃዎች ተግባራዊነት እና ውጤታማነት የሁሉንም ነዋሪ እኩል ተሳትፎ በተለይም የብሔር ብሔረሰቦችን እንዲሁም የሴቶችን እኩል ተሳታፊነትና ተጠቃሚነትን እያረጋገጠ ይገኛል።

አገሪቱ ባልተማከለ አስተዳደርና በነፃ ገበያ የኢኮኖሚ ሥርዓት መመራት በመጀመርዋ እና መንግስትም ለኢንቨስትመንት መስፋፋትና ለልማት ሥራዎች ልዩ ትኩረት ሰጥቶ በመንቀሳቀሱ በርካታ ከተሞች የማደግ አጋጣሚ እንዲያገኙና አዳዲሶችም እንዲመሰረቱ ከመሆኑም በላይ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪው እያንሰራራ መጥቷል። መንግስት ከተማ ልማቱን የሚያፋጥኑና የግሉን ሴክተር በማበረታታት ኢንቨስትመንት እንዲስፋፋ የተመቻቸ ሁኔታ የሚፈጥሩ ፖሊሲዎችና ስትራቴጂዎችን በመቅረጽ የተለያዩ ማሻሻያዎችን እየወሰደ ይገኛል። በዚህ በተፈጠረው ምቹ ሁኔታም የሕዝብ ባለቤትነት ፵፱ተ፵፭ የመጣና በ1999 ፵ም. የከተሞች ቁጥር ከ971 በላይ የደረሰ ሲሆን በኮንስትራክሽን ዘርፉም እስከ 2002 ዓ.ም. ድረስ 4987 ፵ሥራ ተቋራጮች፣ 254 አማካሪዎችና 1072 የኮንስትራክሽን መሣሪያ አክራዮች መመዝገብ ችለዋል።

1.1.3.2 ማህበራዊ

በማዕከላዊ ስታትስቲክስ የ1999 ዓ.ም የህዝብና ቤቶች ቆጠራ ውጤት መሠረት የኢትዮጵያ ህዝብ ብዛት 73.9 ሚ. ሲሆን ከዚህ ውስጥ 84% የሚሆነው የሚኖረው በገጠርና ቀሪው 16% በከተሞች ነው። በአብዛኛው በገጠር የሚገኘው ህዝብ አስፋፊር የተበታተነና በከተሞችም የሚኖረው የአብዛኛው ሕዝብ የመኖሪያ አካባቢዎች ያረጁ፣ ደረጃቸውን ጸልጠበቁና ፵ተጨናነቁ ናቸው። በአጠቃላይ ከላይ በተጠቀሱት ሁኔታዎች የተመሠረቱ ከተሞች ከፍ ብሎ እንደተገለጸው በ1999 ዓ.ም ከ971 በላይ (ከ2000 ነዋሪዎች በላይ ያሏቸው ከተሞች 803 ናቸው) የደረሱ ቢሆንም በተለያዩ ምክንያቶች የከተሞቹ እድገት ያልተመጣጠነ ነው። ለምሳሌ ከ971 ከተሞች ውስጥ ከአንድ መቶ ሺህ በላይ ነዋሪዎች ያሏቸው 12 ከተሞች ብቻ መሆናቸው እና የዋና ከተማዋ የአዲስ አበባ ነዋሪዎች ቁጥር በህዝብ ብዛት ቀጥላ

ከምትገኘው ከድሬደዋ ከተማ በ12 እጅ የሚበልጥ መሆኑ የአንድ ከተማ ግዝፈት የሰፈነበትና ልዩነቱ እጅግ የጎላ መሆኑን ያሳያል። ይህ ያልተመጣጠነ የከተሞች እድገት በአንዳንድ አካባቢዎች በተለይም የመሠረተ-ልማት እና ማህበራዊ አገልግሎቶች ሽፋን ላይ የሚያሳድረው ተጽዕኖ ከፍተኛ ከመሆኑ አንጻር የተለያዩ የከተማ-ከተማ እና ከተማ-ገጠር ትስስር ስትራቴጂዎችን በመጠቀም ያለውን ያልተመጣጠነ አካባቢም ማሻሻል ሊተኮርበት መሆኑን ነው። በተመሳሳይ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪው አቅም (በማቴሪያል፣ በሠለጠነ የሰው ኃይል እና በቴክኖሎጂ አጠቃቀም) ደካማ በመሆኑ ግንባታዎች በሚፈለገው መልኩ እየተከናወኑ አይደሉም። ይህም የሚያመላክተው ለመሰረተ ልማት አቅርቦት ረጅም የጥናት፣ የዲዛይንና የግንባታ ጊዜ የሚወስድና ወጪውም የናፈ መሆኑን ነው።

በአጠቃላይ እንደ ኢትዮጵያ ባሉ የአካባቢዎች ደረጃቸው ዝቅተኛ በሆኑ አገሮች የከተማ ነዋሪው ሕዝብ ቁጥር አነስተኛ ቢሆንም የክትመት ምጣኔአቸው ከፍተኛ ነው። ከ1958 ጀምሮ ያለውን የሃገራችን የከተማ ህዝብ የዕድገት ምጣኔ ስንመለከት ከ3.54 እስከ 6.11% ሲሆን በዚህ ሂደትም የከተማ ነዋሪው አማካይ የእድገት ምጣኔ ከ 4.47 በመቶ በዓመት የማያንስ እንደሆነ ያሳያል። ይህም የዕድገት ምጣኔ አሐዝም ከሰሃራ በታች ካሉ ሃገሮች አማካይ የከተሞች የዕድገት ምጣኔ (ማለትም 4.58%) ጋር የተቀራረበ ሆኖ በዓለም ከፍተኛውን የከተማ ነዋሪ እድገት ምጣኔ የሚይዝ መሆኑን በሠንጠረዥ 2 የተመለከቱት አጋዢዎች ይጠቁማሉ። በሠንጠረዥ እንደተመለከተው የከተማ ነዋሪው ሕዝብ በሦስት አስርት ዓመታት ውስጥ በአራት እጥፍ በማደግ በ1958 ከነበረበት 1.5 ሚሊዮን በ1986 ወደ 7.3 ሚሊዮን አድጎ ነበር። ከዚያም በአስራ ሦስት ዓመታት 63 በመቶ በማደግ በ1999 ዓ.ም 11.9 ሚሊዮን ደርሷል።

ሠንጠረዥ 2: የከተማ ነዋሪዎች ቁጥርና ዕድገት በኢትዮጵያ⁵

ዓ.ም	የከተማ ነዋሪ ቁጥር	ዓመታዊ ዕድገት(%)
1958	1,525,400	
1976	4,869,289	6.11
1986	7,323,207	4.08
1990	8,691,000	4.23
1999	11,862,821	3.54
አማካይ		4.47

የሃገራችን የአካባቢዎች ደረጃ ዝቅተኛ መሆን ብቻ ሳይሆን በሌሎች ባህሪያትም ይታወቃል። እነዚህም ቀደም ሲል ለአፍሪካ እና ለሌሎች ታዳጊ ሃገራት ከተሞች ጋር በተያያዘ የተገለጹት ከኢንዱስትሪ ልማት ጋር ተያይዞ አለመምጣት፣ ከብልጽግናና ከኑሮ መሻሻል ጋር አለመያያዝ፣ ድህነትና ሥራ አጥነት የተንሰራፋቸው መሆኑ፣ የአካባቢያዊ፣ ማህበራዊ፣ ኢኮኖሚያዊና የመሠረተ ልማት አገልግሎቶች ችግር በስፋት መኖሩ፣ በከተሞች መካከልና ከአካባቢያቸው ጋር ያለው ትሥሥር ያልዳበረ መሆኑ፣ ደካማ የሆነና ያልዳበረ የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ መኖሩ፣ በአጠቃላይ ከተሞቻችን አምራች ያልሆኑና በቂ አገልግሎት የማያቀርቡ ናቸው።

ከተሞቻችን በተፈጥሮ እድገት የሚያድገውን ህዝባቸውን መሸከም ባልቻሉበት በዚህ የአካባቢዎች ሂደታቸው ከገጠር ወደ ከተማ የሚደረገው ፈጣንና የማያቋርጥ ፍልሰት የማኑፋክቸሪንግ እና ሌሎች የአገልግሎት ዘርፎች በበቂ መጠን ባልተስፋፉበት ሁኔታ በመሆኑ መሥራት የሚችል ጉልበት ከገጠርም ከከተማም ሳይሆን ሥራ አጥነት ጎራ በመሰለፍ የሚባክንበት ሁኔታ ይታያል። ለዚህ ፍልሰት ዋነኞቹ ምክንያቶችም ዘመናዊ ሳይንስና ቴክኖሎጂ ያልደገፈው ግብርና ምርታማነት ዝቅተኛ በመሆኑ፣ የገጠሩ መሬት ተጨማሪ ህዝብ የመሸከም አቅሙ ፈተና ውስጥ

⁵ የማዕከላዊ ስታትስቲክስ ኤጀንሲ የተለያዩ ዓመታት ሪፖርቶች

በመግባቱና በከተሞች ጥሩና የተሻለ ኑሮ ይኖራል የሚሉ እሳቤዎችን መሠረት ያደረጉ ናቸው። በአንጻሩ ፈጣን የገጠር ልማት ባለበት ሁኔታ ወደ ከተማ የሚገባው አብዛኛው የገጠሩ ኑሮ አባሮት ሳይሆን በከተማ የተሻለ ኑሮና አማራጭ (የማኑፋክቸሪንግ፣ የኮንስትራክሽን እና የአገልግሎት ዘርፎች ዕድገት በመፋጠኑ የተሻለ የሥራ ዕድል በመፈጠሩ) አገልግሎት የሚገኝ በመሆኑ ፍልሰቱ (ልማታዊ አቅጣጫን የተከተለ) በመሆኑ ሊበረታታ ይገባል። ይህንንም ችግር ለመቅረፍ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን በማደራጀት የሥራ ዕድል በመፍጠር ጥረት ሲደረግ ቆይቷል።

በአጠቃላይ ከገጠር ወደ ከተሞች የሚደረገው ፍልሰት ከከተሞች የተፈጥሮ የሕዝብ ዕድገት ጋር ተዳምሮ የቤትና ተዛማጅ አገልግሎቶች የሚፈልገውን ሕዝብ ቁጥር ከፍተኛ ያደረጉት ሲሆን የከተሞች አቅምም ይህን ፍላጎት ማሟላት ባለማስቻሉ በከተሞቹ ከፍተኛ የቤትና ተዛማጅ አገልግሎቶች እጥረት ጎልቶ ይታያል።

በዚህ ዙሪያ የተደረጉ ጥናቶች እንደሚጠቁሙት ከተሞቻችን አሁን እየተገመተ ባለው አማካኝ ዓመታዊ ምጣኔ ዕድገት እ.ኤ.አ በ2020 የሃገራችን የአከታተም ደረጃ 30 በመቶ የሚደርስ ሲሆን አሁን ያለው የከተሞች ተጨባጭ የዕድገት እንቅስቃሴ (አካባቢያዊ፣ ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ) ይህንን መሸከም የሚያስችል ስለማይሆን ወደ ባለ ውስብስብ ችግርና ከፍተኛ ወደ ሆነ ቀውስ የሚወስድ መሆኑን አስቀድሞ በመገንዘብ ከገጠር ወደ ከተማ የሚደረገውን ፍልሰት ከፍ ብሎ በተገለጸው መልክ ልማታዊ ባህሪ እንዲይዝ ማድረግ ይገባል። ከዚህም ውጭ ፍልሰቱን ለመቀነስም የፍልሰት ፖሊሲ ማውጣት፣ ከእርሻ ሰዓት ውጭ የሚሰሩ ሥራዎችን በገጠሩ ማስፋፋት፣ የገጠሩን ነዋሪ የግንዛቤ ማሳደጊያ ትምህርት በመስጠት ባለበት እንዲኖርና እንዲሰራ ማድረግ፣ ከገጠር ወደ ገጠር የሚደረገውን ፍልሰት ማበረታታት እና የሥነ ሕዝብ ፖሊሲን ከሚመለከተው አካል ጋር በመሆን ሙሉ በሙሉ ተግባራዊ እንዲሆን ማድረግ ያስፈልጋል።

በሃገራችን ከተሞች የልማትና ማኅበራዊ ችግሮች ተብለው ከሚጠቀሱት ውስጥ ሻንኞቹ ሥራ አጥነትና ጎደና ተዳዳሪነት ተጠቃሾች ናቸው። በከተሞች ያለ ሥራ አጥነትና ጎደና ተዳዳሪነት ዘርፈ ብዙ ችግሮችን ሊያስከትል የሚችል ሲሆን ጥቂቶቹ የዘረፉ፣ ስርቆትና ሌሎች ወንጀሎች ማስፋፋት፣ የፖለቲካና ማኅበራዊ ቀውስን ማምጣት፣ ወዘተ ይጠቀሳሉ። በ1999 ዓ.ም በከተሞች የነበረ የሥራ አጥነት ምጣኔ በአማካይ 26.2% እና እንደ አዲስ አበባ ባሉት ከተሞች እስከ 40% ይደርስ እንደነበረ የማዕከላዊ ስታቲስቲክስ መረጃ ያመለክታል። ይህን የከተማ ነዋሪዎች ሥራ አጥነት ለመቅረፍ በተለያዩ ባለድርሻ አካላት በርብርብ በተሰራው ሥራ በ2001 ዓ.ም የአዲስ አበባ ከተማ የሥራ አጥነት ምጣኔ ወደ 28.6% የቀነሰ ሲሆን የሌሎች የአገሪቱ ከተሞች አማካኝ ወደ 20.4% ዝቅ ብሏል።

ይህ በተለያዩ አካላት ድምር ጥረት ውጤት የተገኘ የከተሞች ሥራ አጥነት መጠን መቀነስ የሚያበረታታ ቢሆንም የነዋሪው በተለይም የወጣቱ ክፍል ሥራ ፈጣሪ ያለመሆን ችግሩን የመፍታቱ ጥረት አዝጋሚ እና ቀጣይ እንዳይሆን አድርጎታል። ይህንንም ተከትሎ መንግስት በተለይ ወጣቶችን እና ሴቶችን ማዕከል ያደረጉ የተለያዩ የሥራ ፈጠራ እንቅስቃሴዎች በማድረግ ላይ ይገኛል። ምንም እንኳን ከላይ ከተገለጸው መረጃ እና ባለፉት ዓመታት ከታየው የኢንቨስትመንት መስፋፋት አንጻር እየተፈጠሩ ካሉ የስራ እድሎች ጋር ተያይዞ የስራ አጠቃቀም ቁጥር እየቀነሰ የመጣ መሆኑ ቢገመትም በከተሞች ያለው ሥራ አጥነት አሁንም ከፍተኛ ትኩረት የሚያሻው ነው። በመሆኑም በተለያዩ ምክንያቶች እየጨመረ የሚሄደው የከተማ ነዋሪ በነበረው ሥራ አጥነት ላይ ተጨማሪ ጫና እንዳይሆን በከተሞች ኢንቨስትመንትን በማበረታታት፣ በጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ልማት እና በሌሎችም ተጓዳኝ ፕሮግራሞች በርካታ የሥራ ዕድሎች የሚፈጠሩበትን ሁኔታ ማመቻቸት ይገባል።

አስመዝግቧል። በቅርቡ የወጣው የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ እንዳስቀመጠው በ2002 ዓ.ም የአገልግሎቶች ። ርዕሰ ከጠቅላላው የአገር ውስጥ ምርት 46 በመቶ ድርሻን የያዘ ሲሆን የኢንዱስትሪው ዘርፍ የአገር ውስጥ ምርት ድርሻም ወደ 13 በመቶ እያደገ መምጣቱን ያሳያል።

በኮንስትራክሽን ዘርፍ የተከናወኑ ጥናቶች እንደሚጠቁሙት በሌሎች ሃገራት ኢንዱስትሪው ከጠቅላላ የአገር ውስጥ ምርት እስከ 10 በመቶ የሚሆነውን ድርሻ፣ ጁጁ፣ ከሰሃራ በታች ባሉ አገሮችም ይህ አሃዝ ከ6 በመቶ በላይ፣ ከኤገርያ ሃገራት በቻይና 8.3%፣ በህንድ 12.02% እና በደቡብ ኮሪያ 11.3% ይይዛል። የኢትዮጵያ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ከ1998 በፊት ለሃገር ውስጥ ምርት (GDP) እያበረከተ የነበረው ድርሻ ከ3 በመቶ ያልበለጠ ሲሆን ይህም ከሌሎች ከሰሃራ በታች ባሉ ሃገሮች ዘርፉ ከሚያበረክተው ከ6 በመቶ አስተዋጽኦ ጋር ሲነጻጸር ዝቅተኛ ደረጃ ላይ እንደሚገኝ ጥናቶቹ ይጠቁማሉ። ከ1995-2001 ድረስ ባሉት ዓመታት ኢንዱስትሪው በአማካይ በየዓመቱ በ10.3% ያደገ ሲሆን በአሁኑ ወቅት ከጠቅላላ የአገር ውስጥ ምርት (GDP) ከ5.7% በላይ ያህል ድርሻ ሲይዝ የመንግስት የግንባታ ፕሮጀክቶችም በዛፒታል በጀት እስከ 60% ደርሷል። በኢንዱስትሪው የተሰማራው የሰው ሃይል ቁጥር አጠቃላይ በሥራ ላይ ካለው ህዝብ 1.4% (440,000) የደረሰበት ሁኔታም ተፈጥሯል (CSA Labour Survey 2006)። በሌላ በኩል የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪው በከተሞች ብቻ በሚካሄድ የቤት ልማት ፕሮግራም ለ176ሺ ያህል ዜጎች የሰራ ዕድል መፍጠሩ የዘርፉን የሥራ ፈጠራ አስተዋጽኦ ከፍተኛነት የሚያመለክት ነው። በአጠቃላይ እየተመዘገበ ያለውን የሃገሪቱን ዕድገት ቀጣይና አስተማማኝ ለማድረግ ለልማት ፕሮግራሞች የሚያስፈልጉ የግንባታ ሥራዎች በታቀደላቸው ጊዜ፣ ጥራት እና ወጪ መጠናቀቅ እንዲችሉ በልማትና አስተዳደራዊ ጉዳዮች ላይ የህዝቡንና የሌሎች ተዋንያንን ተሳትፎ በማሳደግ የዘርፉን የአፈጻጸም ደረጃ እና የፍላጎቱን ልዩነት ለማዕብብ በትኩረት መስራት ያስፈልጋል።

1.1.3.4 ቴክኖሎጂያዊ

ዓለማችን በመሰረተ ልማት ግንባታና አገልግሎት አቅርቦት የተለያዩ ቴክኖሎጂዎችን በመጠቀም በፍጥነት እየገሰገሰች ትገኛለች። ያደጉ ሃገራት የከተማ ፕላኖችን፣ የኮንስትራክሽን ዲዛይኖችን፣ ግንባታዎችን፣ እቃዎችንና መሳሪያዎችን በዘመናዊ ቴክኖሎጂ በአጭር ጊዜ፣ በአነስተኛ ወጪና በከፍተኛ ጥራት በመስራት ላይ ናቸው። እንደ ኢትዮጵያ ባሉ በማደግ ላይ ባሉ ሃገሮች ግን ከከተማ ፕላን፣ መሰረተ ልማት ግንባታ፣ ጥገና፣ ደህንነትና ከአካባቢ ጥበቃ ... ወዘተ ጋር በተያያዘ ዘመናዊና ቀላል የሆኑትን የቴክኖሎጂ መሳሪያዎች፣ አሠራሮች እና መረጃዎች ለአገራቸው በሚስማማና በሚጣጣም መልኩ መልካም ተሞክሮዎችን በመምረጥ ጥቅም ላይ የማዋል ሙከራው ገና በጅምር ያለ ነው። በጅምር የሚታዩት እንደ የሳታላይት ምስልን በመጠቀም በፎቶግራፊያትና በጂ.ኤስ.ኤስ እና ሶፍት ዌቦች በመታገዝ ባጭር ጊዜ የመሰረታዊ ካርታዎችን እንዲሁም ንጥሎችን ማዘጋጀት፣ ለሕንጻ አግሮስቶን፣ የተገጣጣሚ ሕንጻ አካላት፣ medium rising ሕንጻዎችን በsteel structure የመስራት፣ ለመሰረተ-ልማት ዝርጋታ trenchless excavation የመሳሰሉትን የግንባታ ቴክኖሎጂዎች በብቃትና በስፋት የመጠቀሙ ሁኔታ ተጠናክሮ መቀጠል ይኖርበታል። በሌላ በኩል ኢትዮጵያ በምትከተለው የነጻ የኢኮኖሚ ፖሊሲ የቴሌኮሙኒኬሽን አቅርቦቶች እያደጉና የውጭ ባለሀብቶችም በስፋት እየተሳተፉ በመሆናቸው በዘርፉ ካሉት አዳዲስ ቴክኖሎጂዎች እና ሃሳቦች ጋር ለመተዋወቅና የቴክኖሎጂ ሽግግር ለማድረግ ተችሏል።

⁶ US Department of Labour, 2006 – 2007 and UK, Construction Industry Review, March, 2004

አገራችን በፋይበር ኦፕቲክስ አማካኝነት የብሮድባንድ ቴክኖሎጂ መጠቀም በመጀመሪያ መጠናቸው ትላልቅ የሆኑ ብዙ ዳታዎችን በአንድ ጊዜ በፍጥነት ማስተላለፍ፣ በተለያዩ ጊዜና ቦታ በቪዲዮ ኮንፈረንስ ሃሳቦችን መለዋወጥ፣ ለሀኪሞች የE – medicine አገልግሎት በሌላ ቦታ ከሚገኝ ባለሙያ ማግኘት፣ ለነጋዴው ህብረተሰብ የTelecommuting/ Network marketing፣ ለትምህርት ፈላጊዎች Online Training አገልግሎት መጠቀም አስችሏል። በተጨማሪም ወጣቱ በየቀበሌው የኢንተርኔት ካፌ በመክፈት ለራሱና ለብዙዎች የሥራ ዕድል መፍጠር የቻለ ሲሆን በቤታቸው የኮምፒውተር አገልግሎት ማግኘት የማይችሉ ተጠቃሚዎች በትንሽ ገንዘብ የፈለጉትን ወቅታዊ መረጃ በማግኘት እውቀታቸውን በማሳደግ የስራ ፈጠራ ችሎታቸው እንዲጨምር፣ ልምድ እንዲለዋወጥ፣ ዓለም አቀፍ ግንኙነት እንዲፈጥሩና የተለያዩ የኤሌክትሮኒክስ ጨዋታዎችን በመጫወት በትንሽ ገንዘብ መዝናናት እንዲችሉ አመቺ ሁኔታዎች እየተፈጠሩ ያሉ ሲሆን እነዚህንም በስፋት አጠናክሮ መቀጠል ያስፈልጋል።

አሁን ካለው ዓለምአቀፋዊ የቴክኖሎጂ እድገት አኳያ ዘመናዊ መረጃና የመረጃ አያያዝ ከፍተኛውን ድርሻ የሚይዝ ሲሆን በአገራችን የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ የመረጃ አያያዝ፣ አደረጃጀትና አሰራርጫጫት ገና በአግባቡ ያልተጀመረና ከፍተኛ ችግር የሚታይበት ነው። ባለው የመረጃ ክፍተት ምክንያትም ዘርፉን በጉልህ ለማየትም ሆነ ለውሳኔ የሚረዱ ግብዓቶች ለአመራሩ ማቅረብ አዳጋች የሆነ ሲሆን የግል አልሚዎች ለአላስፈላጊ ብክነት ሲዳረቡ ጁ፤፤ ለመረጃ ፍጥነት እንደመንስኤ ከሚጠቀሱት መካከል ዘመናዊ ቴክኖሎጂን በመጠቀም መረጃን የማሰባሰብ፣ የማከማቸት፣ የማስራጨትና ለተጠቃሚዎች ግልፅ ማቅረብ አሠራር ያለመኖር፣ መረጃን ለዕቅዶች መሻሻል ግብአትነት የመጠቀም ልምድ አናሳነት፣ የአደረጃጀት ችግሮች፣ ወዘተ. የመሳሰሉት የሚጠቀሱ ሲሆን በእነዚህ ዙሪያ ትኩረት ሰጥቶ መሥራት ያስፈልጋል።

1.1.3.5 አካባቢያዊ

በከተሞቻችን ሥርዓት ያለው የደረቅና ፍሳሽ ቆሻሻ ማስወገጃ፣ አረንጓዴ የተከለለ ቦታና፣ በየአካባቢው በቂ መዝናኛ ማዕከላት የሌለው አከታተምን ለማስወገድ በከተማ ልማት ፖሊሲው ላይ እነዚህ ጉዳዮች ትኩረት ተሰጥቶአቸው የሚያስከትሉትን ዘርፈ ብዙ ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ ጉዳት ለመቀነስ መፍትሄ ተቀምጧል። አፈፃፀሙንም በተመለከተ የፌዴራል መንግሥት፣ የክልል መንግሥታት እና የከተሞች ድርሻ ተለይቷል። በእስከ አሁኑ ሂደት በከተሞች ባለው የደረቅ (ከአደገኛና ጎጂ/E waste ጋር ተደባለቆ) እና የፍሳሽ ቆሻሻ አወጋገድ፣ ከመንገድ፣ ከድልድዮች፣ ከግድቦችና ከመሳሰሉ የመሠረተ ልማት አውታሮች ግንባታ እና ከተለያዩ ቁሳቁሶች ምርትና አቅርቦት ፉር በተጸጸ በአካባቢ እና በተፈጥሮ ሃብት (በደኖች፣ በወንዞች፣ በከሬዎች፣ ወጢተ..) እንዲሁም በነዋሪው ሕዝብ ጤንነት ላጁ እየደረሰ ያለው ጉዳት ከጊዜ ወደ ጊዜ አሳሳቢ እየሆነ መጥቷል።

ከከተማ አረንጓዴ ቦታዎች ጋር በተያያዘም ችግሩ ተመሳሳይ ነው። የከተማ አረንጓዴ ቦታዎች ውስብስብ የሆነው የከተማ ሥነ-ምህዳር (urban ecosystem) ዋና አካል እንደሆኑና ለጤናማና ዘላቂ አካባቢያዊ ልማት ወሳኝ መሆናቸው ቢታወቅም በቂ ትኩረት ሳይሰጣቸው ቆይቷል። ለዚህ ችግር ዋናው መንስኤ የግንዛቤ ችግር ሲሆን በተጨማሪም የከተማ ፕላንን በተመለከተ በአፈፃፀም በኩል የሚታየው የተጠያቂነት መታጣት እንደሆነ ይታመናል። ከዚህም ባሻገር የበጀት፣ የሰለጠነ የሰው ሃይል፣ ወዘተ ውስጥነትና የአሰራር ሥርዓት ዘመናዊ ያለመሆን ችግሩ እንዲባባስ አድርገዋል።

እነዚህን ችግሮች ለመቅረፍ በቅድሚያ በመንግሥትና በግል ድርጅቶች የሚታቀዱ የልማት እቅዶች፣ የሚሰሩ ዲዛይኖችና የሚከናወኑ የግንባታ ፕሮግራሞችና ፕሮጀክቶች የተፈጥሮ አካባቢን የማይጎዱና ልማትንና የተፈጥሮ

አካባቢን በሚያቻችል መልኩ የሚከናወኑ መሆናቸውንና የተዘጋጁት የአካባቢ ጥበቃ ህጎች በተሟላ ሁኔታ መከበራቸውን በሚያረጋግጥ አግባብ ተፈጻሚ መሆናቸውን ማረጋገጥ ጸኝል። ለባህም አካባቢ ጥበቃ ባለሥልጣን እና ከሚመለከታቸው ሌሎች አካላት ጋር ጠንካራ ትስስር እና ቅንጅታዊ አሰራር በመፍጠር ባለው የአካባቢ ጥበቃ ህግና አሰራር መሠረት የአካባቢ ተጠቅሚዎችን መከላከል የሚያስችሉ እርምጃዎችን በልማት መርሃ ግብራቸው ማካተታቸውንና ይህም ተፅዕኖ መሆኑን ለማረጋገጥ በ□□ረጽ፡ □ሚቶች የአስፈጻሚ መ/ቤቶች የአካባቢ ተጽዕኖ ግምገማ የማካሄድ ተቋማዊና ሙያዊ አቅም ማሳደግና በተጠቃሚ ግምገማው መሰረትም መፈጸሙን ማረጋገጥ የሚችሉበት ደረጃ ላይ ማድረስ፤ በማናቸውም የልማት ሥራዎች የአካባቢ ተጠቃሚ ግምገማዎች ልማቱን ለማካሄድ በወቅቱው አካል እንዲከናወኑ ማድረግ እና በአሁኑ ሰዓት አገራችን ሌሎችን የአፍሪካ አገሮችን በመወከል ብክለት ያመጠውን ጉዳት ለማስወገድ ብክለቱን ያስከተሉ ታዳጊ አገራት ወጪውን እንዲሸፍኑ የሚለውን አቅጣጫ በከተሞቻችንም ተግባራዊ ማድረግ ያስፈልጋል።

1.2 ከውጫዊ ሁኔታዎች ትንተና የተለዩ ምቹ ሁኔታዎችና ስጋቶች

1.2.1 ምቹ ሁኔታዎች

1.2.1.1 ከውጭ ዓለም ጋር ጠንካራ የፖለቲካ ትስስር መኖሩ

በዓለም ላይ በግሎባላይዜሽን ምክንያት በተፈጠረው ምቹ ሁኔታ በኮሙኒኬሽን፣ በትራንስፖርትና በንግድ አማካኝነት የአካባቢ ኢኮኖሚ፣ ማህበረሰብና ባህል የትብብርና ድርድር የፖለቲካ አስተሳሰብና ዓለምአቀፋዊ ትስስር እየተለወጠ ይገኛል። አገራችንም ይህንን ምቹ ሁኔታ ለመጠቀም እንዲያስችላት ያልተማከለ አስተዳደር ሥርዓት በመዘርጋትና የተለያዩ አገራዊ የእድገትና ልማት ፖሊሲዎችና ስትራቴጂዎች በመቅረጽ ከውጭ ዓለም ጋር ጠንካራ ፖለቲካዊ ትሥሥርና በኢኮኖሚ ጉዳዮች ላይ ትብብር ፈጥራለች።

1.2.1.2 ከውጭ መንግሥታትና ድርጅቶች ጋር ያለው ኢኮኖሚያዊ ግንኙነት መልካም መሆኑ

ባለፉት አምስት ዓመታት የአገሪቱ ኢኮኖሚ በዓመት በአማካይ ከ11 በመቶ በላይ በማደጉና የአገሪቷ ምርቶች በዓለም ገበያ ድርሻው እየተሻሻለ በመምጣቱ በቀጣይም ይህን ለማሻሻል ለምታደርገው ጥረት ከውጭ መንግሥታትና ዓለም አቀፍ ድርጅቶች እርዳታና ብድር ቀደም ሲል በነበረበት ሁኔታ ሊቀጥል ይችላል። በተለይ ከቻይና እና ህንድ መንግስታት ጋር ያለው ግንኙነት እየተጠናከረ በመምጣቱ በከተሞችና በኮንስትራክሽን ዘርፉ ለሚካሄዱ የልማት ሥራዎች ብድርና እርዳታ ማግኘት የሚቻልበት ሁኔታ ሊኖር ይችላል። ከዚህም በላይ በተሻለ ደረጃ አዳዲስ ቴክኖሎጂዎችን፣ አሠራሮችንና ዘዴዎችን ለማግኘት ያስችላታል።

1.2.1.3 የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ መዘጋጀቱ

አገራችን ለሕዝቡ ሰፊ የሥራ እድል በመፍጠርና በምግብ ራሳችንን በማስቻል፣ የሕዝቧን አቅም በመገንባትና ከዓለም አቀፍ ህብረተሰብ ሰፊ የእውቀትና መልካም ተሞክሮ ሽግግር በማድረግ ምርቷን በማሻሻል ተወዳዳሪነትን በመጨመር ለዓለም ገበያ በማቅረብ እና የውጭ ምንዛሪዋን በማሳደግ በ2012 አገሪቱን መካከለኛ ገቢ ካላቸው አገሮች ተርታ ለማሰለፍ የተቀመጠውን አገራዊ ራዕይ ለማሳካት የአምስት ዓመት (2003-2007) የዕድገትና የትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ማዘጋጀቷ ለሚታሰበው ልማት የተመቻቸ

ሁኔታ ተፈጥሯል። በዚህ ዕቅድም የከተሞችን እና የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪውን ሊያሳድጉ የሚችሉ ሃገራዊ ፋይዳ ያላቸው አቅጣጫዎች መቀመጣቸው ለልማት የተመቻቸ ሁኔታ ተፈጥሯል።

ይህ የልማት ዕቅድ ሰፊ መሠረት ያለውና ፈጣን የኢኮኖሚ ዕድገት የሚያረጋግጥ በመሆኑ በተቀመጠው ከፍተኛ የዕድገት አማራጭ መሠረት ኢኮኖሚው በሚቀጥሉት 5 ዓመታት (2003-2007) በየዓመቱ በአማካይ በ14.9% በማደግ መጠኑ ዕጥፍ ይሆናል። በተለይ ከተማ ላይ መሠረት ያደረገው የኢንዱስትሪ ዘርፍ (ማኑፋክቸሪንግ፣ ኮንስትራክሽን...ወዘተ) በከፍተኛው የዕድገት አማራጭ የ21.4% አማካይ ዓመታዊ ዕድገት እንደሚያሳይ የሚጠበቅ በመሆኑ ዘርፉ በአጠቃላይ በኢኮኖሚው ውስጥ የሚኖረው ሚናም አሁን ካለበት የ13% በ2007 ወደ 19% ከፍ እንደሚልና በሂደትም የመሪነት ቦታ እንደሚይዝ ይጠበቃል። ይህን ፈጣን የኢንዱስትሪ ዕድገት በዘላቂነት ለማረጋገጥም በከተሞች ያለውን ፖለቲካል ኢኮኖሚ ለልማታዊ ኢንቨስትመንት የተመቻቸ ማድረግ እና ተወዳዳሪ የሆኑ የአገር ውስጥ የማኑፋክቸሪንግና የኮንስትራክሽን ድርጅቶችን በማስፋፋት ከውጭ የሚገቡትን ዕቃዎች፣ አገልግሎቶችና መሣሪያዎች ደረጃ በደረጃ በአገር ውስጥ መተካት ትኩረት ሊሰጠው ይገባል።

በዕቅዱ በግብርና፣ በኢንዱስትሪ፣ በመሠረተ-ልማት እና በትምህርት ዘርፍ የተያዙ ዕቅዶች አዳዲስ ከተሞችን በመፍጠርና ነባር ከተሞችን በማሳደግ ለከተሞች ልማት (የከተሞችን የኢኮኖሚ ዕድገት በማፋጠን፣ የሥራ ዕድል በመፍጠርና ድህነትን በመቀነስ) እና በሌላ በኩል ለኮንስትራክሽን ዘርፍ ዕድገት (የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ አቅምን በማሳደግ እና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን በማስፋፋት) ምቹ ሁኔታ የሚፈጥሩ ናቸው።

1.2.1.4 የቴክኖሎጂ ውጤቶች መጠቀም መጀመሩ

ለዕድገት አጋዥ የሆኑ አዳዲስ የቴክኖሎጂ ውጤቶችን (ICT) መጠቀም እየተስፋፋ መምጣቱ ከተማን-ከከተማ እንዲሁም ከተማና-ገጠርን በመረጃ በማስተላለፍ በተለይ መሬት ለልማቱ አጋዥ ይሆን ዘንድ ቴክኖሎጂ መጠቀም የሚያስችልና በኮንስትራክሽን ዘርፍ አዳዲስ ቴክኖሎጂዎችን ለማግኘት የተመቻቸ ሁኔታ እየተፈጠረ መሆኑም በበጎ ጎኑ ሊወሰድ ይችላል።

1.2.2. ሥጋቶች

1.2.2.1 ዓለም-አቀፍ የምግብ እጥረት፣ የዋጋ ግሽበት፣ ሥራ አጥነት መስፋፋት እና የአካባቢ ብክለት

ታላቅ የስንዴ አምራችና ላኪ የሆኑት ራሺያ እና አውስትራሊያ እንዲሁም ስንዴ በስፋት ከሚመረቱባቸው አገሮች አንዷ የሆነችው ቻይና ባለፈው ዓመት በከፍተኛ መቀነትና ጎርፍ ሳቢያ ምርቱ በመጎዳቱ የስንዴ ዋጋ ለመጨመር ዋና ምክንያት ሆኖአል። በዚህም ሳቢያ የአንዳንድ አገሮች ገቢ የሚጨምርበት (ጥሩ የግብርና ምርጥ ያላቸው) ቢሆንም በብዙ አገሮች ከውጭ የሚገቡ ዕቃዎች ዋጋ፣ የነዳጅ ዋጋ እና የነሮ ውድነት መጨመርና የሥራ ዕድል መቀነስ በኢኮኖሚ ዕድገታቸው ላይ ተጽዕኖ የሚያመጣ በመሆኑ የፖለቲካ ያለመረጋጋት እንዳይፈጠርና ጦርነቶች እንዳይቀሰቀሱ ስጋት አለ። በተለይ በዓለም ላይ በተከሰተው የዋጋ ግሽበት ምክንያት ለልማት ተፈላጊ የሆኑ ዕቃዎች (ለምሳሌ ሲሚንቶ፣ ብረት ወዘተ...) እና የነዳጅ ዋጋ አሁን ካለው በላይ ሊጨምር ይችላል የሚል ስጋት አለ። የአንዳንድ አገራባች አገሮች የፖለቲካ ሁኔታ ያለመረጋጋትና ሽብርተኝነት በልማት ሥራችን እና ዕቅዳችን ላይ ተጽእኖ ሊያሳድሩ ይችላሉ የሚል ስጋትም አለ።

በመሆኑም አገራችን ይህንን ስጋት ለማስወገድ እና የአምስቱን ዓመት (2003-2007) የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ በመፈጸምም አገራዊውን ራዕይ ለማሳካት እንዲያስችላት ከሚያስፈልጋት የሰው ሀይል ውስጥ ከፍተኛ ቁጥር የያዙት ወጣቶችና ሴቶች በግሎባላይዜሽን መስፋፋት ምክንያት ለባዕድ ባህል ወረረሽኝ ተጋላጭነትን፣ የተላላፊ በሽታ መስፋፋት (በተለይ የኤች.አይ.ቪ ኤድስ) በከተሞችም እየጨመረ የመጣውን ሥራ አጥነትና ጎዳና ተዳዳሪነት፣ የአካባቢ ብክለት እና በኮንስትራክሽን ዘርፉ ያለውን ብልሹ አሰራር በጠንካራ ሕግ፣ በበሰለ አመራርና በሕዝባዊ የልማት ተሳትፎ ማስወገድ ይጠበቅባታል (የውጫዊ ሁኔታዎች ዝርዝር ትንተና በሠንጠረዥ በዕዝል አንድ ቀርቧል)።

1.2.2.2 ውድድር እየጠነከረ መሄዱ እና የኪራይ ሰብሳቢነት አስተሳሰብ መኖር

ከተሞቻችን ደረጃውን የጠበቀና ጥራት ያለው ቀልጣፋና ውጤታማ መሠረተ-ልማትና ማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶችን በማቅረብ እንዲሁም ሰላምን በማረጋገጥ ከሌሎች በውጭ አገር ካሉ ከተሞች ጋር ተወዳድረው ከውጭ አገር ኢንቨስትመንትን ለመሳብ ቀድመው ይህንን ያሟሉ ብዙ ከተሞች በመኖራቸው ለከፍተኛ ውድድር የተጋለጡ ናቸው የሚል ስጋት አለ። በተመሳሳይ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪው በቅድሚያ የአገር ውስጥ ፍላጎትን (ዕቃዎች፣ አገልግሎቶችና መሣሪያዎች) አሟልቶ በዓለም አቀፍ ደረጃ ተወዳዳሪ ለመሆን የሚያደርገው ውድድር እየጠነከረ የሚሄድ በመሆኑ ይህን መወጣት ከባድና ከፍተኛ ጥረት የሚጠይቅ ነው የሚል ስጋት አለ።

በሌላ በኩል በከተሞች (በተለይ ከመሬት ጋር በተያያዘ) እና በኮንስትራክሽን ዘርፍ (የሙስናና የሥነ-ምግባር ጉድለቶች) የኪራይ ሰብሳቢነት አስተሳሰብ የሚታይ በመሆኑ ይህን ለልማት እንቅፋት የሆነውን አመለካከት ሙሉ በሙሉ ለመስበር ትልቅ ትግል ሊጠይቅ ይችላል የሚል ስጋት አለ።

1.3 በቀጣይ ትኩረት ሊደረግባቸው የሚገቡ ጉዳዮች

- 1) አገራችን ከውጭው ዓለም ጋር የፈጠረችውን የኢኮኖሚ ትብብር በተለያዩ አገራት በሚገኙ ኤምባሲዎቿና የቅንሰላ ጽ/ቤቶቿ በቀጣይ የበለጠ አጠንክራ በመቀጠል በከተሞችና በኮንስትራክሽን ዘርፍ ለሚካሄዱ የልማት ሥራዎች ጠቃሚና አጋዥ የሆኑ ቴክኖሎጂዎችን፣ አሰራሮችን እና ብድርና እርዳታ የምታገኝበትን ምቹ ሁኔታዎች ሁሉ መጠቀም፣ እና
- 2) በዓለም አቀፍ ደረጃ እየጨመረ የመጣውን የምግብና የነዳጅ የዋጋ ንረት፣ ከውጭ የሚገቡ ዕቃዎች ዋጋ መጨመር፣ የሥራ አጥነት መጨመር እና የኑሮ ውድነትን ስጋት ሃገራዊውን የአምስት ዓመት (2003-2007) የዕድገትና የትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ሙሉ በሙሉ በመተግበር የተረጋጋ ፖለቲካ በመፍጠር እና ዘላቂ እድገትና ልማት ማምጣት በቀጣይ ትልቅ ትኩረት ተሰጥቷቸው ሊከናወኑ የሚገባቸው ጉዳዮች ናቸው። በተለይ የአገር ውስጥ የማኑፋክቸሪንግ እና የኮንስትራክሽን ድርጅቶችን በማስፋፋት ከውጭ የሚገቡትን ዕቃዎች፣ አገልግሎቶችና መሣሪያዎች ደረጃ በደረጃ በአገር ውስጥ እንዲመረቱ ማድረግ ይገባል።

2. የውስጣዊ ሁኔታዎች ትንተና እና ግምገማ

2.1 የሲቪል ሰርቪስ የለውጥ ንግግራም ያስመዘገበው ውጤትና የተለዩ ማነቆዎች

2.1.1 ጠቅላላ

ሪፎርሙን በተመለከተ ባለፉት በርካታ ዓመታት በየተቋማቱ በቅድሚያ አምስቱን የሲቪል ሰርቪስ ማሻሻያ ንዑሳን ንግግራሞችን በመተግበርና በመቀጠልም የውጤት ተኮርና የስትራቴጂክ ንግግር እና ማኔጅመንት (SPM) ተግባራዊ

ለማድረግ ብዙ ጥረቶች ተደርገዋል። ከእነዚህ ሁለት ጥረቶች ቀጥሎ ሰፋፊ የለውጥ ሃሳቦችን ይዞ የመጣውና በሃገሪቱ በአብዛኛዎቹ መ/ቤቶች /ተቋማት/ ተግባራዊ የተደረገው የመሠረታዊ የሥራ ሂደት ለውጥ (BPR) እስከ ዛሬ ድረስ ከተደረጉት ጥረቶች ሁሉ በተሻለ አኳኋን ተቀባይነት በማግኘቱ መ/ቤቶች ከነበሩበት ከፍተኛ ችግር እና ውስብስብ ሁኔታ አላቆ መሠረታዊ /ስርነቀል/ ለውጥ በማምጣት ላይ ይገኛል። የሚኒስቴር መ/ቤታችንና የዘርፉ አስፈጻሚ አካላትም ይህንን የለውጥ መሳሪያ ተጠቅመው የአሰራር፣ የአደረጃጀትና የአመለካከት ለውጥ ለማምጣት ጥረት አድርገዋል።

ቀደም ሲል ተጀምረው የነበሩ የሪፎርም ሥራዎችን አጠናክሮ በመቀጠል ለውጡ ሥር እንዲሰድ ማድረግ እና የልማት ሠራዊት ገንብቶ ለእቅዱ አፈፃፀም ውጤት መሻሻል በመስራት የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ዘርፍ በሃገር አቀፍ ደረጃ ሊያበረክት ለሚችለው አስተዋጽኦ የድርሻውን ለመወጣት እንዲችል ወደላቀ የአፈፃፀም ደረጃ መድረስ ይጠበቅበታል። ለዚህም በከተሞች አካባቢ እየታየ ያለውን የኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከትና ተግባር በመድፈቅ በምትኩ ልማታዊ የፖለቲካ ኢኮኖሚ ሥርዓት መፍጠርና በዝቅተኛ ደረጃ የሚገኘውን የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ የተወዳዳሪነት አቅም እንዲገነባ ለማድረግ ብቃት ያለውና በለውጥ ቅኝት የሚሰራ የልማት ሠራዊት መፍጠር ያስፈልጋል። በከተሞች በተለይም ከመሬት ልማትና ማኔጅመንት ጋር በተያያዘ ያለው የኪራይ ሰብሳቢነት መጠኑ የሰፊ እና አፈጻጸሙም የተወሳሰበ መሆኑን በመገንዘብ በዚያው መጠን ተገቢው አቅም ገንብቶ እና ተዘጋጅቶ መንቀሳቀስ ያስፈልጋል። ይህንን ለማድረግም በዘርፉ ተከታታይ የአመለካከትና የክህሎት ግንባታ በማካሄድ በርካታ የለውጥ ሃይሎች ማፍራት እና ማስማራት ተተኪ የሌለው ተግባር ሆኖ መቀጠል ይኖርበታል። በሌላ በኩል በፌዴራል ሚኒስቴር መ/ቤቱ የተጠናው ቢ.ፒ.አር እና ቢ.ኤስ. ሲ እንዲሁም ጥናቱን ተከትሎ የተፈጠረው የአደረጃጀትና የአሠራር ስርዓት በተጠሪ ተቋማት፣ በክልልና በከተሞች ከተዘረጋው ጋር እንዲያበብና ተቀናጅቶ እንዲሰራ ባለመደረጉ ምክንያት በዕቅድ አፈጻጸም ውጤት ላይ ትልቅ ተፅዕኖ ፈጥሮ ቆይቷል። ስለሆነም የዘርፉ ስራዎች ከላይ እስከ ታች እንዲያበቡ በማድረግ ከዕቅድ ዝግጅት ጀምሮ እስከ አፈጻጸም ድረስ ያለውን ተቀናጅቶ እንዲሰራና በጋራ እንዲፈጸም ማድረግ ወቅቱ የሚጠይቀው አቢይ ተግባር ነው።

2.1.2 የተከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት

- 1) አብዛኞቹ የሲክተሩ የሥራ ክፍሎች የመሠረታዊ የአሠራር ሂደት ለውጥ ጥናታቸውን (BPR) በማጠናቀቅ ወደ ሙሉ ትግበራ የገቡ መሆኑ፤
- 2) የአምስቱን ዓመት የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድና የወቅቱን የመንግሥት አቅጣጫ ፍላጎት ከማሟላት አኳያ ቀደም ሲል በከተሞች መልካም አስተዳደርና አቅም ግንባታ፣ በኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ልማት፣ በቤቶች ልማት እና በከተማ ንግድ ቢሮዎች ተጠንተው የነበሩ አደረጃጀቶች በአዲስ መልክ እንዲጠኑ መደረጉ፤ ከዚህም በተጨማሪ አዳዲስ የሥራ ሂደቶች ማለትም የመሬት ልማትና ማኔጅመንት፣ የከተሞች ጽዳትና ውበት፣ የኮንስትራክሽን ሕግ ማስፈጸም፣ የመንግሥት ሕንጻዎች ክትትል፣ የልዩ ድጋፍ አሰጣጥ እና ሌሎችም እንዲጠኑ በማድረግ አዳዲስ አደረጃጀቶች መፈጠራቸው፤
- 3) የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ኤጀንሲን በአዲስ መልክ መልሶ ማደራጀት እና ከወቅቱ ጋር የሚሄድ ሃገራዊ ስትራቴጂን በመቅረጽ፣ ስትራቴጂውን ተግባራዊ ለማድረግ የሚረዱ የአፈጻጸም መመሪያዎች መዘጋጀታቸው፤

- 4) በከተሞች ከመሬት ጋር ተያይዞ እየታየ ያለውን የኪራይ ሰብሳቢነት ችግር ለማሻሻልና ለማስተካከል የሚረዳ የመሬት ልማትና ማኔጅመንት የፍኖተ ካርታ ዝግጅት መጠናቀቅና ለፖሊሲ አፈጻጸም የሚረዱ የህግ ማዕቀፎች መዘጋጀታቸው፤
- 5) የውጤት ተኮር (BSC) ሥርዓትን በመገንባት ረገድ የተሻለ ርቀት መጓዛችንና ወደ ላቀ የአፈጻጸም ደረጃ የሚያደርሰን የምዘና ሥርዓት እየተዘረጋ መሆኑ፤
- 6) የማናበብና የማቀናጀት (Alignment) ሥራን በተመለከተ የስትራቴጂክ ግቦች፣ የ(BPR) እና የ(BSC) ጥናቶች በክልሎችና በከተማ አስተዳደሮች ካለው ዕቅድና ጥናት ጋር የማናበብና የማቀናጀት ሥራ መከናወኑ፤ እና
- 7) በዕቅድ አፈጻጸም ወቅት የታዩና አሁንም ያሉ ማንቆዎችን በመፍታት ረገድ የ360 ዲግሪ የግምገማ አሰራር ተግባራዊ በማድረግ ከአመለካከት፣ ከዕቅድ አዘገጃጀትና አፈጻጸም፣ ከክህሎት፣ ከግብዓት አቅርቦት፣ ከክትትልና ድጋፍ፣ ግምገማና ግብረ መልስ አኳያ ማንቆዎች መለየታቸውንና በሚፈጥሩት ተጽዕኖ ላይ ጠንካራ ግንዛቤ መያዙና ከዚህ በመነሣትም የለውጥ መሪ ዕቅድ በማዘጋጀት ከክልሎችና ከተጠሪ ተቋማት ጋር በተዘጋጀው የለውጥ መሪ ዕቅድ ላይ የጋራ መግባባት ላይ መደረሱ፤ የሚጠቀሱ ናቸው፡፡

በአጠቃላይ በሴክተሩ የለውጥ ሠራዊት የመገንባት ሥራ እንደቁልፍ ተግባር ተደርጎ መወሰዱና በተካሄደው የመጀመሪያ ዙር ግምገማ በአመራሩና በሠራተኛው ላይ የሚስተዋሉ ችግሮች በአካልና በግለሰብ ደረጃ በመገምገም ታታሪውን ከአልምጡ የመለየት ሥራ መከናወኑ፤ ሌሎች የኮሙኒኬሽን ሥራዎች መከናወናቸው ሊጠቀሱ የሚችሉ የለውጥ እርምጃዎች ናቸው፡፡

2.1.3 የሪፎርም አመራር ሁኔታ

ሪፎርም ከፍተኛ የለውጥ ተግባር እንጂ የቴክኒክ ሥራ ብቻ አይደለም፡፡ ምክንያቱም የሪፎርም ሥራ ሃገሪቱን ለመለወጥ ከተቀየሱት ሰፋፊ ፖሊሲዎችና ስትራቴጂዎች መካከል አንዱ ስለሆነ ነው፡፡ ሪፎርም የዛሬዎቹን የሪፎርም መሪዎች ጨምሮ ለወደፊትም የተለያዩ ተቋማትን መምራት የሚችሉ አመራሮች ማፍራት ይጠበቅበታል፡፡ አመራሩ ይህን ከማድረግ አንፃር ከፍተኛ ድርሻ አለው፡፡ እንደ ከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሴክተር አመራሩን በሦስት ክፍሎች ማየት ይቻላል፡፡

- 1) የበላይ አመራር /የፖለቲካ አመራር/- ሚኒስትሩ፣ ሚኒስትር ዴኤታዎች፣ የተጠሪ ተቋማት ዳይሬክተር ጀኔራሎች እና የክልል ቢሮ ኃላፊዎች/የካቤኔ አባል የሆኑትን/ ይዟል፡፡
- 2) ከፍተኛ አመራር/- የተጠሪ ተቋማት ምክትል ዋና ዳይሬክተሮች፣ የክልል ም/ቢሮ ኃላፊዎችና የዋናው መ/ቤት ቢሮ ኃላፊዎችን የያዘ ነው፡፡
- 3) መካከለኛ አመራር/-የስራ ሂደት መሪዎች፣የመምሪያ ኃላፊዎችንና የአገልግሎት ኃላፊዎችን የያዘ ነው፡፡

በሃገራችንም ሆነ በሴክተራችን በጥቅል ሲታይ የበላይ አመራሩ የተሻለ አመለካከትና በተነፃፃሪነት የክህሎት አቅም ያለው ሲሆን ፣ ከፍተኛ እና መካከለኛ አመራሩ ደግሞ በተነፃፃሪነት አመለካከቱ እስከ ዛሬ ሲሰራ የነበረውን ሪፎርም አመምራት፣ ከማስፈፀምና ከመተግበር አንፃር ችግር ያለበት ነው፡፡ የበላይ አመራሩ ቀደም ሲል ለሪፎርም ይሰጥ ከነበረው ደካማ አመለካከት የተሻለ ነገር ያለው መሆኑ ባይካድም አሁንም ለሪፎርም ሥራው ቅድሚያ

በመስጠትና ተቀብሎ የሥራ ኃላፊዎችንና ባለሙያዎችን አስተባብሮ ከማሰራት አንፃር ተጠናክሮ ሊቀጥል የሚገባው ነው። ስለሆነም ዛሬም ቢሆን የበላይ አመራሩ ሲቪል ሰርቪስን ከማጠናከርና በአጠቃላይ ሪፎርሙን ከመምራት አንጻር ላፍታም ቢሆን ችላ ማለት አይገባውም።

የከፍተኛና መካከለኛ አመራሩ የባለ ችግር ያለው ነው። ይህ የቢሮክራሲ እምብርት የሆነው ኃይል ብዙ የሥራ ልምድ ያለው ቢሆንም ከአመለካከት አንጻር የአስተሳሰብ ግድፈቶች ያሉበት ማለትም የለውጥ ሥራውንና ሌሎች “የመ/ቤቱን መደበኛ ሥራዎች” ለያይቶ የሚያይ ነው። ከዚህም በላይ በክህሎት ደረጃ ዘመናዊ የአመራር ጥበብና ትምህርትን ከሪፎርም ጋር አጣጥሞ ለመተግበር ብቃትና ዝግጁነት የሚያንሰው፣ ውሳኔ መስጠት የማይፈልግ፣ በራስ መተማመን የሚጎድለውና ሥራን አንቆ የያዘ አካባቢ ነው ብሎ መውሰድ ይቻላል። ይህ ሲባል ግን ቀደም ካሉት ዓመታት መሻሻሎች የሉም ማለት ሳይሆን ከችግሩ ጨርሶ መውጣት አለመቻሉን ለመግለጽ ነው።

2.1.4 የሠራተኛው/ባለሙያ/ ሁኔታ

ሠራተኛው ዘላቂ ጥቅሙን ከማየት ይልቅ በጊዜያዊ ችግሮች ታጥሮ የሚቀመጥ ነው። ከዚህም ሌላ ሪፎርሙን የአጠቃላይ ለውጥ አጀንዳ ማራመጃና ወደ ብሩህ ዓለም መሸጋገሪያ አድርጎ ከመውሰድ ይልቅ ለጊዜያዊ ጥቅሞች /ደመወዝ፣ አበል፣ ወዘተ/ ቅድሚያ ሰጥቶ የሚጓዝ ነው።

ሠራተኛው ከፍተኛ የጠባቂነት መንፈስ ያለው ሲሆን፣ ለውጡ ከቴክኒክ ትርጉሙ ባሻገር ለተቋሙ ብሎም ለሃገሪቱ ልማትና የመልካም አስተዳደር መስፈን ያለውን ፋይዳ ተገንዝቦ በራሱ ተነሳሽነት የሚሰራ አይደለም። ከዚህ ሌላ ከፍተኛ የክህሎትና የዕውቀት ማነስ የሚታይበት ከመሆኑም በተጨማሪ የራስን ብቃት በተለያዩ ዘዴ ለማሳደግና አዳዲስ አሰራሮችን ለማፍለቅ ያለመጣር ችግሮች ይታያበታል።

አብዛኞቹ ሠራተኞች የሥራ ሰዓት የማያከብሩ፣ ሥርዓት የሌለው የፍቃድ አወጣጥ የሚጠቀሙና በንብረት አጠባበቅ ላይ ግድ የሌላቸው ናቸው።

በተጨማሪም ተጨባጭ የሆነ ውጤት ሳይመዘገብ ለውጥ አምጥተናል በማለት የመከራራትና ለውጡን ተከትሎ የተዘጋጁ ሠነዶችን እንደ የአፈፃፀም አቅጣጫ በመጠቀም በአዲሱ ዲዛይን መሠረት መራመድ/መሥራት/አለመቻል እንደ ችግር የሚንፀባረቁ ናቸው። በመሆኑም በሚቀጥሉት አምስት ዓመታት በሠራተኛው/ባለሙያው/ ላይ ሰፋፊ የአመለካከትና የክህሎት ግንባታዎች ማካሄድ ተገቢ ይሆናል።

2.2 የፋይናንስና የበጀት ምንጭ አጠቃቀምና ትኩረት የሚሹ ጉዳዮች

ያለፉት አራት ዓመታት (1999-2002) የካፒታል በጀት አጠቃቀም ዝቅተኛ እንደሆነ ለመረዳት ተችሏል። ለምሳሌ ለተቀናጀ የቤቶች ልማት ንግድም ማስፈጸሚያ በሦስት ዓመታት (2000-2002) ከተፈቀደው ብር 65.08 ሚሊዮን በሥራ ላይ መዋል የተቻለው ብር 24.51 ሚሊዮን (37.66 በመቶ) ብቻ ነው። በንግድም ዘመኑም (1999-2002) በክልሎች ለሚገነቡ ቤቶች ከተፈቀደው 15.8 ቢሊዮን ብር ውስጥ በሥራ ላይ የዋለው 8.1 ቢሊዮን (51 በመቶ) ነው። በሌላ በኩል በመንግሥት ቢሮዎች ህንጻ ግንባታ ንግድም የተሻለ አፈጻጸም የነበረ ሲሆን በአራቱ ዓመታት (1999-2002 ዓ.ም.) ከተፈቀደው ብር 189.39 ሚሊዮን ብር 174.71 ሚሊዮን (92.24 በመቶ) በሥራ ላይ ለማዋል ተችሏል። የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ንግድም የካፒታል በጀት አጠቃቀም አነስተኛ የነበረ ሲሆን በሦስት ዓመታት (2000-2002) ከተፈቀደው ብር 4.05 ሚሊዮን በሥራ ላይ ለማዋል የተቻለው ብር 0.59 ሚሊዮን (14.56 በመቶ) ብቻ ነው። በአንጻሩ ለጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ያለባቸውን የመነሻና የመሥሪያ ካፒታል ችግር ለማቃለል በንግድም ዘመኑ የ5.3 ቢሊዮን ብር የብድር አገልግሎት ለማቅረብ ታቅዶ የ3.9 ቢሊዮን

ብር (73.6 በመቶ) በአበዳሪ ተቋማት አማካይነት ለተቋማቱ ተሰጥቷል። በተመሳሳይ የፌዴራል ከተሞች ንግድ ንግድ ካፒታል በጀት አፈጻጸም ዝቅተኛ የነበረ ሲሆን በሦስት ዓመታት (1999-2002) ከተፈቀደው ብር 14.58 ሚሊዮን ብር 4.07 ሚሊዮን (27.92 በመቶ) በሥራ ላይ ውሏል። በከተሞች መልካም አስተዳደርና አቅም ግንባታ ቢሮ አማካይነት በዓለም ባንክ ድጋፍ ሲካሄድ የነበረው ያልተማከለ አገልግሎት አሰጣጥ አቅም ግንባታ ንግድ ንግድ ካፒታል በ2000 ዓ.ም ከተመደው ብር 55.99 ሚሊዮን በሥራ ላይ የዋለው ብር 36.43 ሚሊዮን (65.06 በመቶ) ሲሆን በ2002 ዓ.ም ከተፈቀደው ብር 37.93 ሚሊዮን ብር 16.69 ሚሊዮን (44 በመቶ) ብቻ በሥራ ላይ ውሏል። በሌላ በኩል በጀርመን መንግሥት ድጋፍ ሲካሄድ የነበረው የከተማ ልማት ፈንድ የካፒታል በጀት አፈጻጸም የተሻለ የነበረ ሲሆን በ2002 ዓ.ም. ከተመደበው ብር 52.1 ሚሊዮን ብር 59.86 ሚሊዮን (114.9 በመቶ) እንዲሁም በ2002 ዓ.ም. ከተመደበው ብር 65.53 ሚሊዮን ብር 69.27 ሚሊዮን (105.7 በመቶ) በሥራ ላይ ውሏል። በተመሳሳይ ከዓለም ባንክ ከተገኘ ብድርና በክልሎች እና ከተሞች መዋጮ የሚካሄደው የከተሞች የመሠረተ-ልማት ማስፋፊያ ንግድ ንግድ ጥሩ አፈጻጸም የነበረው ሲሆን በ2001 እና በ2002 ዓ.ም. ከተመደበው ብር 92 ሚሊዮን እና ብር 230.8 ሚሊዮን ብር 121.17 ሚሊዮን (131.7 በመቶ) እና ብር 362.77 ሚሊዮን (157.13 በመቶ) በቅደም ተከተላቸው በሥራ ላይ ለማዋል ተችሏል (ዝርዝሩ በዕዝል አምስት ቀርቧል)። የመደበኛ በጀት አፈጻጸምን በተመለከተ በእነዚህ ዓመታት ከተፈቀደው በጀት በ1999 ዓ.ም 68.3 በመቶ፣ በ2000 ዓ.ም 82.2 በመቶ፣ በ2001 ዓ.ም 72 በመቶ እና በ2002 ዓ.ም. 76 በመቶ በሥራ ላይ ውሏል።

በአጠቃላይ ከፍ ብሎ ከቀረበው የበጀት አጠቃቀም መረዳት እንደሚቻለው የመደበኛ በጀቱም ሆነ የካፒታል በጀቱ አፈጻጸም አነስተኛ እንደሆነና መሻሻል እንደሚባው ነው። የካፒታል በጀት አፈጻጸምን በተመለከተ በንግድ ንግድ መካከል የአፈጻጸም ልዩነት የነበረ ሲሆን የመንግሥት ህንፃዎች ግንባታ ንግድ ንግድ፣ የከተማ ልማት ፈንድ ንግድ ንግድ እና የከተሞች መሠረተ ልማት ማስፋፊያ ንግድ ንግድ ብቻ መልካም አፈጻጸም ሲያሳዩ የተቀሩት ንግድ ንግድ አፈጻጸም ዝቅተኛና ከዚህ በበለጠ ሊሻሻል እንደሚባ ያሳያል። ለበጀት አፈጻጸሙ አነስተኛ መሆን በምክንያትነት የሚከተሉት ይጠቀሳሉ።

- 1) ተገቢውን ትኩረት በመስጠትና በትክክለኛ መረጃ ላይ በመመስረት እንዲሁም ነባራዊ አቅምን ያገናዘበ ዕቅድ ያለማዘጋጀት፤
- 2) ንግድ ንግድ የማስፈጸም አቅም አነስተኛ መሆን፤
- 3) በመሠረታዊ የሥራ ሂደት ጥናት እና አተገባበር ጊዜ የወሰደ በመሆኑ በተፈለገው መልኩ በጀት በሥራ ላይ እንዳይውል የራሱ አሉታዊ ተጽዕኖ ማሳደሩ፤ እና
- 4) በመሠረታዊ የሥራ ሂደት ጥናት መሠረት በተያዙ ክፍት የሥራ መደቦች ላይ ባለሙያዎች ሊገኙ ባለመቻሉ ቅጥር አለመከናወኑ ናቸው።

በመሆኑም በቀጣይ እነዚህን ችግሮች በመፍታት የካፒታል በጀቱንም ሆነ የመደበኛ በጀቱን አጠቃቀም ከፍ ማድረግ ይገባል።

2.3 ከውስጣዊ ሁኔታዎች ትንተና የተለዩ ጥንካሬዎችና ድክመቶች

ከፍ ብሎ ከተደረገው የውስጣዊ ሁኔታዎች ትንታኔ በተጨማሪ የውስጣዊ ሁኔታዎች ትንተና እና ግምገማ በዘርፉ አሠራር ሥርዓት፣ በዘርፉ ውስጥ የሚገኙ ተቋማት የግንኙነት ሁኔታ፣ የሰው ኃይል እና ተባባሪ አካላት ዙሪያ በዘርፎቹ ያሉት ጠንካራና ደካማ ጎኖች የተዳሰሱበት ዝርዝር በዕዝል ሁለት የቀረበ ሲሆን ከትንተናው የተለዩ ዋና ዋና ጥንካሬዎችና ድክመቶች ከዚህ ቀጥሎ ቀርቧል።

2.3.1 ጥንካሬዎች

2.3.1.1 የዘርፉ የአሠራር ሥርዓት እየተሻሻለ መምጣቱ

መንግስት ለኢንቨስትመንት መስፋፋትና ለልማት ሥራዎች ልዩ ትኩረት መስጠቱ እንዲሁም የዘርፎችን ልማት የሚያፋጥኑ የግሉን ሴክተር በማበረታታት ኢንቨስትመንት እንዲስፋፋ የተመቻቸ ሁኔታ የሚፈጥሩ ፖሊሲዎችና ስትራቴጂዎች ተቀርጸው ተግባራዊ እየተደረጉ መሆኑ እንደ ጥንካሬ ሊወሰድ ይችላል። ከዚህም በተጨማሪ የመሠረታዊ የሥራ ሂደት ለውጥ ጥናት ተጠናቆ በፌዴራል፣ በክልሎችና በከተሞች መተግበር በመጀመሩና የሥራ ሂደትን መሠረት ያደረጉ አደረጃጀቶች እየተፈጠሩ ሥራዎችን በአጭር ጊዜ፣ በአነስተኛ ወጪና በጥራት ማከናወን መጀመሩ፣ ከሌላው ዓለም ጋር የሚያቀራርቡ አዳዲስ የአሠራር ስርዓቶች በየደረጃው እየተጠኑ መተግበራቸው እና የከተማ ነዋሪዎችን በተለያዩ የልማት እንቅስቃሴዎች ለማደራጀት የሚያስችሉ አሰራሮች በመፈጠራቸው ምክንያት □ክ□ብ ተሳታፊነትንና ባለቤትነት □ፎ መረ መጥቷል።

2.3.1.2 ንግግራሞችን ለመፈጸም ልምድ መኖሩ እና ግልጽ ስትራቴጂዎችና ንግግራሞች መኖራቸው

በተጠናቀቀው የልማት ዕቅድ ዘመን (1998-2002) በተለይ የከተማ ዘርፍ የልማት ሥራዎችን (የተቀናጀ የቤቶች ልማት ንግግራም፣ የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ልማት ንግግራም፣ የከተሞች መሠረተ-ልማት ማስፋፊያ ንግግራም እና የከተሞች መልካም አስተዳደር ንግግራም) በመተግበር ረገድ መልካም ልምድ/ተሞክሮ የተገኘ በመሆኑ ለቀጣዩ የልማት ምዕራፍ የተጣሉ ግቦችን በብቃት ለማሳካት ከፍተኛ ዕገዛ ያደርጋል። ከዚህም በተጨማሪ በተለይ በከተማ ዘርፍ ግልጽ ስትራቴጂዎችና ንግግራሞች መኖራቸው እንደ አንድ ጥንካሬ ተወስዷል። የቀጣዩ ልማት ዕቅድ ሲዘጋጅም በዋናነት እነዚህን ባለፈው የልማት ዕቅድ ዘመን ተቀርጸው የተተገበሩትን ስትራቴጂዎችና ንግግራሞች ይበልጥ በማጠናከር ይሆናል።

2.3.1.3 የሰው ኃይል ልማት ሥራዎች መጨመር

በመንግሥት በኩል ባለሙያዎችን በከፍተኛ ቁጥር ለማሰልጠን በሰጠው ትኩረት በዘርፉ የሚታየውን ከፍተኛ የባለሙያ እጥረት ለመቅረፍ የሚረዳ የመንግስትና የግል የከፍተኛ የትምህርት ተቋማት በመበራከት ላይ ሲሆኑ ከፍተኛና ፍላጎትን መሠረት ያደረገ ሥልጠና ማመቻቸት ጅምር በመኖሩም በዘርፉ ያሉ ባለሙያዎች ለዘርፉ የስራ እንቅስቃሴ ጥሩ አመለካከት እንዲኖራቸው አስችሏል። ከዚህም በተጨማሪ የበላይ አመራሩ ለሰው ሀብት ተሳታፊነት/ቁርጠኝነት እያደገ መምጣቱም ለሚታሰበው ልማት መሠረታዊ ጥንካሬ ነው።

2.3.2 ድክመቶች

በዘርፉ አሳታፊ በሆነ አግባብ የስትራቴጂክ እቅድና ዓመታዊ እቅዶችን ለማዘጋጀትና ዘርፉን መርቶ ውጤት ለማስመዝገብ ጥረት እየተደረገ ቢሆንም በንግግራሞች አፈጻጸም ከፌዴራል እስከ ከተማ የሚኖሩበት አደረጃጀት ባለመፈጠሩ የዕቅድ ዝግጅትና አፈጻጸሙ ደካማ ነው። ከዚህም በተጨማሪ በሚኒስቴሩና በክልል ቢሮዎች መካከል ያለው የመሠረታዊ አሠራር ለውጥ መናበብ የሌለበት መሆኑ፣ የከፍተኛና መካከለኛ አመራሩም ሆነ ባለሙያው ለሥራው የሚያስፈልገው ክህሎት ሙሉ በሙሉ የተሳበሰ ያለመሆኑ፣ ከውጤታማነት አንጻር ቁልፍ ሥራችንን በማስቀመጥ መለካት ያለመቻል፣ የክትትልና ድጋፍ ሥራ የተጠናከረ ያለመሆኑ እንዲሁም የግምገማና ግብረ-መልስ ስርዓት ያለመኖር በዘርፎች የሚታዩ ድክመቶች ናቸው። ለሥራው መሳካትም ይሁን

መውደቅ አመራሩና ፈጻሚው የባለቤትነትና የተነሳሽነት ሁኔታው ሲታይ ከፍተኛ ክፍተት ያለበት በመሆኑ እንደመሠረታዊ ድክመት መወሰድ ያለበት ነው።

በዘርፉ ፖሊሲዎችና ስትራቴጂዎች ተሟልተው ያለመገኘት፣ የግሉ ዘርፍ በይበልጥ በልማት እንዲሳተፍ ማበረታታት የሚያስችሉ የአሰራር ሥርዓቶች በሚፈለገው ደረጃ አለመጠናከርና የግሉን ዘርፍ በዘመናዊ አሰራር ስርአት የመምራት ልምድ ያለመኖር በሚፈለገው ፍጥነትና የሚጠበቀውን ያህል ዘርፎችን ለመምራትና ባለድርሻ አካላትን ሙሉ በሙሉ ማርካት አልተቻለም።

2.4 በቀጣይ ትኩረት ሊደረግባቸው የሚገቡ ጉዳዮች

- 1) በከተማ ዘርፍና በኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ባለፉት ዓመታት የነበሩትን ጠንካራ ጎኖች ይበልጥ በማጎልበትና በዘርፉ የሚስተዋሉትን የአመለካከትና የክህሎት ጉድለቶች በመሙላት በርካታ የለውጥ ሃይሎች በማፍራት እና በማሰማራት በጊዜ የለኝም ቅኝት ተነሳሽነቱ/ቁርጠኝነቱ እያደገ በመጣው የበላይ አመራር በመመራት ያለውን ሰብዓዊና ቁሳዊ ሀብት አሟጦ በመጠቀም ዕቅዶችን በአጭር ጊዜ፣ በአነስተኛ ወጪና በጥራት በማከናወን የተሻለ አፈጻጸም ማስመዝገብ፣ እና
- 2) በዘርፉ የተጓደሉትን የአሰራር ሥርዓቶች በማሟላትና የግሉ ዘርፍ በይበልጥ በልማት እንዲሳተፍ በማድረግ፣ አዳዲስ የተፈጠሩትን አደረጃጀቶች በማጠናከርና ከዘርፉ ባለድርሻና ተባባሪ አካላት ጋር ተቀናጅቶ በመሥራት እና የከተማ ነዋሪዎችን በተለያዩ የልማት እንቅቃሴዎች በማደራጀት የሕዝብ ተሳታፊነትንና ባለቤትነት በመጨመር ተገልጋዮችን ማርካት በቀጣይ ትልቅ ትኩረት ተስጥቶአቸው ሊከናወኑ የሚገባቸው ጉዳዮች ናቸው።

ክፍል ሦስት፡- የባለድርሻዎች እና ተባባሪዎች ትንተና

1. የባለድርሻ አካላት ትንተና

የከተማ ዘርፉን እና የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ችግሮች በእግባቡ ለመፍታት፣ የሚቀመጠውን ራዕይ ለማስፈን፣ የሚታቀዱትን ዕቅዶች እውን ለማድረግና ተልዕኮዎችንም ለመወጣት የሥራ ግንኙነት ይደረጋል። ይህም የሥራ ግንኙነት የሚደረገው ከባለድርሻ አካላት ጋር ሲሆን እነዚህም አካላት በዘርፉ እንቅስቃሴዎች ላይ አዎንታዊ/አሉታዊ ተጽዕኖ የሚያሳድሩ፣ ተጽእኖ ሊያድርባቸው የሚችሉና በሥራ እንቅስቃሴ ውጤት ላይም ፍላጎት ያላቸው አካላት ናቸው። በዚህ አግባብ የእነዚህ አካላት የሥራ ግንኙነት እንድንመለከት መተንተን ይገባል።

የከተማ ዘርፍ እና የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ባለድርሻ አካላት በርካታ ሲሆኑ ለዘርፉ ልማት በሚመደበው ሃብት እና በሚቀርበው አገልግሎት ላይ እንዲሁም የፖለቲካ ሥልጣን ያላቸውን አካላት እንደመስፈርት በመውሰድ የሚከተሉት ወሳኝ የሆኑ ባለድርሻ አካላት የውስጥና የውጭ በመባል ተለይተዋል። የውስጥ ባለድርሻ አካላት ተብለው የተለዩት በዘርፎቹ የታቀዱትን የልማት ሥራዎች በዋናነት የሚያስፈጽሙና የሚፈጽሙ በመሆናቸው ባለቤቶች ተብለው ሊወሰዱ የሚችሉ ሲሆን የተቀሩት የውጭ ባለድርሻ አካላት ከእነዚህ የውስጥ ባለድርሻ አካላት ጋር ቀጥተኛ እንዲሁም ቀጥተኛ ያልሆነ ግንኙነት ያላቸው ናቸው።

1.1 የውስጥ ባለድርሻ አካላት፡-

- 1) የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚ/ር፣
- 2) የክልል ቢሮዎች (በከተማ እና ኮንስትራክሽን ዘርፎች የሚሠሩ)
- 3) የከተማ አስተዳደሮችና ማዘጋጃ ቤቶች፣

1.2 የውጭ ባለድርሻ አካላት፡-

- 1) የተወካዮች ምክር ቤት፣
- 2) የሚኒስትሮች ምክር ቤት፣
- 3) የክልል መንግሥታት/ምክር ቤት፣
- 4) የከተማ ነዋሪዎች/ሕብረተሰብ፣
- 5) የሙያ ማህበራትና የንግድ ኢንተርኔራይዞች፣
- 6) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔራይዞች፣

በከተማ ዘርፍና በኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ላይ በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ አሉታዊም ሆነ አዎንታዊ ተፅዕኖ ሊያሳድሩ የሚችሉትን አካላት በውል በመለየት ትንተና የተደረገ ሲሆን ልዩ ልዩ ፕሮግራሞችና ፕሮጀክቶችን እንዲሁም ዘርፉን በተመለከተ ያሉትን ተግባራት በማከናወን ረገድ ከእያንዳንዱ ባለድርሻ አካል የሚጠበቀውን እና እንዲሁም ባለድርሻ እና ተባባሪ አካላቱ እርስ በርሳቸው የሚኖራቸውን የሥራ ግንኙነት መስረት በማድረግ የተዘጋጀ ነው። በመሆኑም በሁለቱ ዘርፎች የሚመለከታቸው አካላት ከዘርፎቹ የሚጠብቁት ውጤት፣ ሊኖራቸው የሚችለው አዎንታዊና አሉታዊ ተጽእኖ፣ እና ችግሮችን ለመፍታት ዘርፉ ሊኖረው የሚችለው ምላሽ በዝርዝር በዕዝል ሦስት ቀርቧል።

2. የተባባሪዎች/የአጋሮች ትንተና

የልማት አጋሮች በአንድ የተወሰነ ጉዳይ ላይ በመተባበር የሚሰሩ ተቋማት ወይም አካላት ናቸው። ገፋ ሲልም አንድን ተግባር በኃላፊነት እንዲወጣ የተቋቋመ አካል/ተቋም ለሚያከናውናቸው ተግባራት ሊያግዙት ወይም ሊተባበሩት የሚችሉ አካላት አጋሮች በመባል ይጠራሉ። ይህም ለተቋሙ ጥንካሬና አዎንታዊ ውጤት አስተዋጽኦ ይኖረዋል። በዚህ መሠረት ለአንድ ክፍለ ኢኮኖሚ አጋር ማን እንደሆነ ሲጠቀስ ባለድርሻ አካላት ተብለው ከላይ የተጠቀሱት በሙሉ ይሆናሉ ማለት ነው። በአጠቃላይ በከተማ እና በኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ የልማት ሥራዎቻችን አጋሮች ወይም ተባባሪዎች ከፍ ብሎ ከተጠቀሱት ባለድርሻ አካላት በተጨማሪ የሚከተሉት ናቸው።

- 1) የትምህርት ሚኒስቴር እና የከፍተኛ ትምህርት ተቋማት
- 2) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ዘርፍ
- 3) አበዳሪና እርዳታ ሰጪ ድርጅቶች
- 4) የኢትዮጵያ ካርታ ስራ ኤጀንሲ
- 5) የማዕከላዊ ስታትስቲክስ ባለስልጣን
- 6) ባንኮችና የኢንሹራንስ ተቋማት
- 7) አነስተኛ የፋይናንስ ተቋማት
- 8) የገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚኒስቴር
- 9) የሲቪል ሰርቪስ ሚኒስቴር
- 10) የጥራትና ደረጃ መዳቢዎች ድርጅት
- 11) የመገናኛና የኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ ሚኒስቴር
- 12) የአካባቢ ጥበቃ ባለሥልጣን
- 13) የውኃ ሃብት ልማት ሚኒስቴር
- 14) የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን
- 15) የኢትዮጵያ ቴሌኮሙኒኬሽን ኮርፖሬሽን

የከተማ ዘርፍና የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ተባባሪ/አጋሮች ከፍ ብሎ የተዘረዘሩት ሲሆኑ ከእነዚህ አካላት ጋር የሚደረጉ የትብብር መስኮችና ዘርፎች የሚያገኙባቸው ጥቅሞች በዕዝል አራት ቀርቧል።

ምዕራፍ ሁለት

ስትራቴጂካዊ ጉዳዮች፣ ራዕይ፣ የአፈጻጸም አቅጣጫዎች፣ ዓላማዎች፣ ግቦች እና የማስፈጸሚያ ስትራቴጂዎች/ስልቶች

ክፍል አንድ፡- የስትራቴጂካዊ ጉዳዮች ትንተና

ስትራቴጂካዊ ጉዳዮች የሚባሉት በክፍለ-ኢኮኖሚ አጠቃላይ ልማት ላይ ተጽዕኖ ያላቸው ጉዳዮች ሲሆኑ የእነሱም መወገድ ክፍለ-ኢኮኖሚው በአግባቡ እንዲሰራ የሚያደርጉ ናቸው። እነዚህም በክፍለ-ኢኮኖሚው በሚገኙ ዘርፎች እስካሁን መፍትሄ ያልተሰጣቸው የመፍትሄ ውሳኔ ቢያገኙ ግን መሠረታዊና ዘላቂ ችግር ፈቺና የዘርፎቹን ግቦች በአስተማማኝ ለማሳካት የሚያስችሉ ናቸው። በሌላ አነጋገር ስትራቴጂካዊ ጉዳዮች የክፍለ-ኢኮኖሚውን ስትራቴጂካዊ ግቦች ለማሳካት ለችግሮቹ መፍትሄ በመስጠት ወሳኝ አቅጣጫና አካሄድ እንዲኖር ለማድረግ የሚያስችሉ ናቸው። በመሆኑም በክፍለ-ኢኮኖሚው ነባራዊ ሁኔታ ዙሪያ ያሉትን እውነታዎች እና ከፍ ብሎ በቀረቡት የውስጣዊ ጥንካሬዎችና ድክመቶች እንዲሁም ውጫዊ እድሎችና ሥጋቶች ትንተናዎች በመነሳት ከበርካታ አበይት ጉዳዮች ውስጥ በዚህ የልማት ምዕራፍ የሚከተሉት ወሳኝ ስትራቴጂካዊ ጉዳዮች ተለይተዋል። እነዚህ ወሳኝ ስትራቴጂካዊ ጉዳዮች የተለዩት በዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅዳችን ላይ የተቀመጡ ሃገራዊ አቅጣጫዎችና የመንግሥት ፖሊሲና ስትራቴጂዎችን መነሻ በማድረግ ነው።

- 1) በተለያዩ ደረጃዎች ያለ የማስፈጸም አቅም አናሳ መሆን
- 2) የሥራ ዕድል ፈጠራው በሚፈለገው ደረጃ ያለመድረስ
- 3) አነስተኛ ኢንተርኔሽናላይዜሽን በኮንስትራክሽን ዘርፍ ያላቸው ተሳትፎ አናሳ መሆን
- 4) ለጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት የሚሰጠው ድጋፍ አናሳ መሆን
- 5) የተቀናጀ የመሬት መረጃ ሥርዓት ያለመኖር
- 6) የመሬትና-መሬት ነክ ምዝገባ ሥርዓት ያለመኖር
- 7) የካዳስተር ሰርቪዬ (ቅየሳ) እና አድራሻ ሥርዓት ያለመኖር
- 8) የመሬት ልማትና ማኔጅመንት ግልጽ፣ ተጠያቂነት የሠፈነበት እና ወጪ ቆጣቢ ያለመሆን
- 9) የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪው የሰው ኃይል ልማት በሚፈለገው ደረጃ ያለመድረስ
- 10) የምክር አገልግሎትና የግንባታ አቅም ዝቅተኛ መሆን
- 11) የኮንስትራክሽን መሣሪያዎችና ግብአቶች አቅርቦት አናሳ መሆን
- 12) የምርምርና ቴክኖሎጂ አቅም ደካማ መሆን
- 13) የከተሞች ፋይናንስ አቅምና አስተዳደር ደካማ መሆን
- 14) በከተሞች መልካም አስተዳደር በአግባቡ አለመስፈን
- 15) በከተሞች ከፍተኛ የመኖሪያ ቤት እጥረት መኖሩና የመኖሪያ አካባቢዎች የተጨናነቁና ያረጁ መሆን
- 16) የከተማ መሠረተ ልማት አቅርቦት እና የአካባቢ ጽዳት አገልግሎት የተሟላ ያለመሆን
- 17) የከተማ ኻላን ዝግጅት እና አፈጻጸም ደካማ መሆን እና ለአረንጓዴ ቦታዎች ትኩረት ያለመስጠት
- 18) ለሥርዓተ ዖታ ስርጸት ትኩረት ያለመስጠት

እነዚህ ስትራቴጂካዊ ጉዳዮች ከዚህ በታች በቀረቡት አምስት ስትራቴጂካዊ የትኩረት መስኮች (Strategic Themes) ሥር የሚመደቡ/የሚካተቱ ናቸው።

ሠንጠረዥ 3:- ስትራቴጂካዊ የትኩረት መስኮች

ተራ ቁ.	ስትራቴጂካዊ የትኩረት መስኮች	ስትራቴጂክ ጉዳዮች
1	የኢንተርኔት-ገጽ የተወዳዳሪነት አቅም ግንባታ	1.1 የማስፈጸም አቅም ማነስ 1.2 የሥራ ዕድል ፈጠራው በሚፈለገው ደረጃ ያለመድረስ 1.3 ለጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት የሚሰጠው ድጋፍ አናሳ መሆን 1.4 አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በኮንስትራክሽን ዘርፍ ያላቸው ተሳትፎ አናሳ መሆን
2	የላቀ የካዳስተር ሥርዓት ግንባታ	2.1 የማስፈጸም አቅም ማነስ 2.2 የተቀናጀ የመሬት መረጃ ሥርዓት ያለመኖር 2.3 የመሬት-ና-መሬት ነፃ ምዝገባ ሥርዓት ያለመኖር 2.4 የካዳስተር ሰርቪዬ (ቅየሳ) እና አድራሻ ሥርዓት ያለመኖር
3	የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ የማስፈጸም አቅም ግንባታ	3.1 የሰው ኃይል ልማት በሚፈለገው ደረጃ ያለመድረስ 3.2 የምክር አገልግሎትና የግንባታ አቅም ዝቅተኛ መሆን 3.3 የኮንስትራክሽን መሣሪያዎችና ግብአቶች አቅርቦት አናሳ መሆን 3.4 የምርምርና ቴክኖሎጂ አቅም ደካማ መሆን
4	ቀልጣፋና ውጤታማ አሠራርና አመራር ማረጋገጥ	4.1 በተለያዩ ደረጃዎች ያለ የማስፈጸም አቅም አናሳ መሆን 4.2 በከተሞች መልካም አስተዳደር በአግባቡ ያለመስፈን 4.3 የከተሞች ፋይናንስ አቅምና አስተዳደር ደካማ መሆን 4.4 ለሥርዓተ ጾታ ስርጸት ትኩረት ያለመስጠት
5	ማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶችን ማብቃት	5.1 የማስፈጸም አቅም ማነስ 5.2 በከተሞች ከፍተኛ የመኖሪያ ቤት እጥረት መኖሩና የመኖሪያ አካባቢዎች የተጨናነቁና ያረጁ መሆን 5.3 የከተማ መሠረተ ልማት አቅርቦትና የአካባቢ ጽዳት አገልግሎት የተሟላ ያለመሆን እና ለአረንጓዴ ቦታዎች ትኩረት ያለመስጠት 5.4 የመሬት ልማትና ማኔጅመንት ግልጽ ተጠያቂነት የሠፈነበት እና ወጪ ቆጣቢ ያለመሆን 5.5 የከተማ ኻላን ዝግጅት እና አፈጻጸም ደካማ መሆን

ከፍ ብሎ ዝርዝራቸው የተገለጸው ስትራቴጂክ ጉዳዮች በአምስቱ ስትራቴጂካዊ የትኩረት መስኮች በየምድባቸው ትንተናቸው ከዚህ ቀጥሎ ይቀርባል፡፡

1. የኢንተርኘራይዞች የተወዳዳሪነት አቅም ግንባታ

በከተማ ልማት ማዕቀፍ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኘራይዞች የተወዳዳሪነት አቅም በሚፈለገው ደረጃ አለመዳበር ዋነኛው ስትራቴጂካዊ የትኩረት መስክ ሆኖ ተለይቷል። በዚህም በዋና ምክንያትነት የሚጠቀሱት የማስፈጸም አቅም ማነስ፣ የሥራ ዕድል ፈጠራው በሚፈለገው ደረጃ ያለመድረስ፣ ኢንተርኘራይዞች በኮንስትራክሽን ዘርፍ ያላቸው ተሳትፎ አናሳ መሆን እና ለተቋማቱ የሚሰጠው ድጋፍ አናሳ መሆን ናቸው።

1.1 የማስፈጸም አቅም ማነስ

በፖለቲካ አመራሩ በአስፈጻሚውና በፈጻሚ አካላት በኩል የዘርፉ ሚናና ዘላቂነት ላይ ጠንካራ ዕምነት ይዞ አለመንቀሳቀስ፣ የዘርፉን ልማት እንደዋነኛ ሥራው ቁጥሮ በትኩረት አለመሥራቱ እና በኢንዱስትሪ ልማት ስትራቴጂ ውስጥ የተቀመጡትን የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኘራይዞች ልማት የኢክስቴንሽን አገልግሎት አቅጣጫ በአግባቡ ተረድተው ተግባራዊ ማድረግ አለመቻላቸው የዘርፉ ልማት በታሰበው ፍጥነትና ደረጃ እንዳያድግ የራሱን አስተዋጽኦ አድርጓል። በሕብረተሰቡም በኩል በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኘራይዞች ሚና ላይ የግንዛቤ ችግር በመኖሩ በሚያቀርቧቸው ምርቶችና አገልግሎቶች ላይ ያለው አመኔታ አናሳ መሆን የራሱን አስተዋጽኦ አድርጓል።

ከዚህም በተጨማሪ በዘርፉ የተለዩ የልማት ሥራዎችን በተሟላ መልኩ ሊያስፈጽም የሚችል የተስተካከለ አመለካከት ያለው የሰለጠነ የሰው ኃይል፣ ውጤታማ (ሸንቃጣ) አደረጃጀት እና በቴክኖሎጂ የታዘዘ ቀልጣፋና ውጤታማ የአሠራር ሥርዓት አልተዘረጋም።

1.2 የሥራ ዕድል ፈጠራው በሚፈለገው ደረጃ ያለመድረስ

በከተሞች የሚቀረጹት የልማት ዕቅዶች ቀልጣፋና ጥራት ያለው አሠራርንና ለውጤት የሚያበቃና የተቀናጀ ባለመሆኑ በከተሞች በስፋት ከሚታዩት ችግሮች አንዱ ሥራ አጥነት እንዲሆን አድርጎታል። በዚህም ምክንያት ድህነት የሠፈነበት ኑሮ በከተሞች በስፋት ይስተዋላል። የዚህ ችግር መገለጫ ዳርዩነት፣ ልመና እና ሌብነት በከተሞች በስፋት መስፋፋቱ ነው። በቅርብ ዓመታት በተፈጠሩ ምቹ ሁኔታዎች የሃገራችን ኢኮኖሚ ባሳየው ፈጣን እድገት አማካኝነት በከተሞች የኢንቨስትመንት እንቅስቃሴ በመስፋፋቱ እና በሌሎችም በመንግስት በተደረጉ የሥራ ፈጠራ እንቅስቃሴዎች የከተሞች የሥራ አጥ ቁጥር በተከታታይ እየቀነሰ ቢመጣም ከጊዜ ወደ ጊዜ እየጨመረ የሚመጣው የነዋሪ ቁጥር አዳዲስ ሥራ አጦችን ማምጣቱ እሙን ነው። ከዚህም በተጨማሪ በከተሞች የሥራ ፈጠራ ተነሳሽነት የማይታይ ሲሆን ይህም የአገሪቱ የትምህርት ሥርዓት ሥራ ፈጣሪ ከመሆን ይልቅ በቀለም ትምህርት ላይ ያተኮረ ከመሆኑ የተነሳ እንደሆነ በርካቶች ይስማሙበታል። በሌላ በኩል ወደ ሥራ ፈጠራ ለሚገቡት ጥቂቶችም ቢሆን የፋይናንስ አቅርቦቱ ከፍላጎት አንጻር ሲታይ አነስተኛ መሆኑ ችግሩን አጉልቶታል።

1.3 አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በኮንስትራክሽን ዘርፍ ያላቸው ተሳትፎ አናሳ መሆን

የእድገት እና የትራንስፎርሜሽን እቅዳችንን ጨምሮ ሁሉም ከኮንስትራክሽን ጋር የተያያዙ ሥራዎቻችን በግብነት ከያዟቸው የግንባታ ውጤቶች ያልተናነሰ የሥራ ዕድል ፈጠራን ዓላማ ያደርጋል። በመሆኑም በኢንዱስትሪው ውስጥ የታዩ ያለፉ አፈጻጸሞቻችንን ከምንቃኝባቸው ነጥቦች አንዱ ፕሮግራሞቻችን ለአነስተኛ እና ጥቃቅን ተቋማት መፈጠር እና መጎልበት፣ ለኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪው መጎልበት፣ በነዚህም አማካይነት ለሥራ እድል

መፈጠር የነበረው አስተዋፅኦ ነው። ከዚህ አንፃር በልማት መስክ ያስመዘገብናቸው እድገቶች የፈጠሩት ከፍተኛ የኮንስትራክሽን ፍላጎት ለኢንዱስትሪው አጠቃላይ መነቃቃት እና ማደግ ያደረገው አስተዋፅኦ ከፍተኛ ሲሆን የፈፀምናቸውን ግዙፍ ፕሮግራሞች እና ፕሮጀክቶች ከላይ በተጠቀሱት የቅኝት ነጥቦች አንፃር ለመጠቀም የነበረንን መልካም አጋጣሚ በሚፈለገው ደረጃ ተጠቅመናል ለማለት አይቻልም። ለዚህ ግዙፍ የሆኑትን ፕሮግራሞች እና ፕሮጀክቶች በየአርክኩ በመከፋፈል በተቻለ መጠን በመለስተኛ እና በዝቅተኛ ደረጃ የሰለጠኑ እና ከሙያ ደረጃ መሰላሉ ባህሪ አንፃር በብዛትም የሚገኙ ወጣቶች በተደራጁባቸው በጥቃቅን እና አነስተኛ ተቋማት፤ በመካከለኛ ደረጃ ሥራ ተቋራጮች እና አማካሪዎች እንዲከናወኑ አድርጎ መቅረፅ መቻሉ ላይ በአስፈፃሚ አካላት ዘንድ የነበረን እምነት ደካማ የነበረ መሆኑ እና በሌላ በኩል ይህ አይነት አሰራር ፕሮጀክቶችን በአንፃራዊ ከፍ ላሉ ተቋማት እንደመስጠት የማይቀል በመሆኑ ተጨማሪ ጫናዎችን ለመሸከም የሚጠይቀውን ቁርጠኝነት ለመያዝ አለመቻሉ ዋነኛ ምክንያቶች ናቸው። ከዚህ አንፃር አገር አቀፉ የተቀናጀ የቤቶች ልማት ፕሮግራም እና ከዚሁ ጋር ተያይዘው የተፈፀሙ የጤና ጣቢያዎች ግንባታ ፕሮጀክቶች፤ በቴሌኮም መስክ የፋይበር ኦፕቲክስ መስመር ዝርጋታ እና የሞባይል ማስፋፊያ ፕሮጀክቶች በመልካም ተሞክሮነት የሚጠቀሱ ናቸው።

በእነዚህ ፕሮግራሞች ተጠቃሚ የሆኑ በኢንተርፕራይዝ የተደራጁ ወጣቶችም ሥራዎችን በራሳቸው ከመስራት ይልቅ ሌሎችን በመቅጠር የማሰራት፤ የሚያገኟቸውን ክፍያዎች ለተያዘላቸው ሥራዎች ከማዋል እና ትርፋቸውንም በመቆጠብ ለማደግ ከመጣጣር ይልቅ በፍጆታ እቃዎች ላይ የማዋል የተሳሳተ አመለካከት ታይቶባቸዋል። ይህ የኢንተርፕራይዞችን አባላት የጥቅም ተካፋይ ብቻ በማድረግ እና የትርፍ ህዳጋቸውን በመበታተን የድርጅቶቻቸውን ቀጣይነት ከመፈታተኑም በላይ በዋና ወይም በንኡስ ተቋራጭነት የተሰማሩባቸውን ፕሮጀክቶች እና ፕሮግራሞች የማስፈፀሚያ ወጪ የሚያንር ይሆናል። ሌላው ከአነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ህልውና ጋር የተያያዘው ችግር የብድር አመላለስ ምጣኔ አነስተኛ መሆኑ ነው። የብድር አመላለስ ምጣኔ አነስተኛ መሆኑ የፋይናንስ አቅራቢ ተቋማትን የሚፈታተን ሲሆን ኢንተርፕራይዞቹ ለቀጣይ ሥራዎች ባደገ መጠን የሚፈልጓቸውን የብድር አገልግሎቶች እንዳያገኙ ፈተና ይሆናል። ለብድር አመላለስ ምጣኔ ማነስ የሚጠቀሰው ሌላው ምክንያት የሥራ ትስስር ያዘ ለቀቅ የሚታይበት መሆኑ እና በየዘርፉ በቂ እውቀት ያላቸው እና በቁጥርም ተመጣጣኝ የሆኑ የአለት ከአለት ክትትል የሚያደርጉ አማካሪዎች አለመመደባቸው ነው። ከዚህ ጋር ተያይዞ ከቁጠባ፣ ከመሳሪያዎች ግዥ እና ጥገና፣ ከሁለገብ ድጋፍ አንፃር ጉድለቶች ታይተዋል።

በኮንትራት አስተዳደር እና በሎጂስቲክስ መስክም በተለይ ከአስፈፃሚ መሥሪያ ቤቶች በኩል የተቀላጠፈ የክፍያ አፈፃፀም እና የግብአት አቅርቦት አቅም አለመኖር እንደ ሰፊ ክፍተት ታይተዋል።

የሥራ ተከታታይነትን ለማረጋገጥም የኢንተርፕራይዞቹን ቁጥር ከታቀደው የሥራ መጠን ጋር አጣጥሞ መገመት እና አደረጃጀታችን ከተዛማጅ ሥራዎች ጋር ተያይዞ ሁለገብነትን ከግምት ማስገባቱን ማረጋገጥ ሌላው ጉድለት የታየበት እና ትኩረት ሊያገኝ የሚገባው ጉዳይ ነው። በመሳሪያዎች እና ሌሎች የመገልገያ ቁሳቁስ ግዢ ወቅትም ከተጠቃሚዎች ተሳትፎ አለመኖር ወይም ማነስ ጋር ተያይዞ በጋራ በሚገዙ መሳሪያዎች እና ቁሳቁስ ጥራት፣ በመለዋወጫ አቅርቦት እና የድህረ ሽያጭ አገልግሎት ላይ አሉታዊ ጫና የፈጠሩ ችግሮች ታይተዋል።

1.4 ለጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት የሚሰጠው ድጋፍ አናሳ መሆን

መንግሥት የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በአገሪቱ የሶሺያል ኤኮኖሚ ልማት ውስጥ ያላቸውን ሚና በመገንዘብ ለዘርፉ ልማት ከፍተኛ ትኩረት ሰጥቶ ሲደግፍ ቆይቷል፤ ወደፊትም በተሻለ ደረጃ ለመደገፍ የነበረውን ስትራቴጂ ከማሻሻል ጀምሮ በርካታ ሥራዎች በመስራት ላይ ናቸው።

የኢንተርፕራይዞች የተወዳዳሪነትና ቀጣይነት ያለው ዕድገት የማረጋገጥ/የማምጣት አቅም በሚፈለገው ደረጃ ያለማደግ ዋነኞቹ ችግሮች በዘርፉ ልማት ላይ ካሉ የተዛቡ አመለካከቶች፣ ከመፈጸምና ከአቅርቦት አቅም ማነስና ከሥልጠናና ቴክኖሎጂ ልማትና አቅርቦት ማነስ፣ ለዘርፉ ምርቶች የተጠናከረ ገበያና ግብይት መፍጠር ያለመቻል እና ከአስፈጻሚና ፈጻሚ አካላት የቅንጅት ድክመት ይመነጫሉ።

1.4.1 የአመለካከት ችግርን በተመለከተ

በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት እጅግ አመዛኙ ተሳታፊም ተጠቃሚም ወጣቱ የህብረተሰብ ክፍል ነው። ከዚህ የህብረተሰብ ክፍል ውስጥ ጠንካራ የሥራ መንፈስና ሥራ ፈጣሪነትን መሠረት አድርገው የተነሱ ወጣቶች አሁን በተሻለ የዕድገትና የባለሀብትነት ደረጃ ላይ ይገኛሉ። በአንፃሩ ራስን የመቻል መንፈስና የሥራ ፈጠራ ባህል ያላዳበሩ በከፍተኛ የጠባቂነት መንፈስ ተውጠው ወደተሻለ ደረጃ ማደግ ቀርቶ ለዘርፉ ልማት የሚቀርቡ አገልግሎቶችንና አቅርቦቶችን አላግባብ የመጠቀምና (abuse) ከዘርፉ የልማት እንቅስቃሴ ጥሎ የመውጣት አካሄድ ይስተዋላል።

1.4.2 የመፈጸምና የአቅርቦት አቅም ማነስን በተመለከተ

ለዘርፉ ልማት ወሳኝ የሆነውን የፋይናንስ/ብድር አቅርቦት በተመለከተ የአነስተኛ ብድር ተቋማቱ በማበደር አቅም ውስንነት፣ ክፍ ብሎ እንደተገለጸው በሰለጠነ የሰው ኃይልና ዘመናዊ የአሠራር ሥርዓት እጥረት እና በአደረጃጀት/ተደራሽነት ውስን መሆን ምክንያት የተጠናከረ ቅድመ-ብድር አገልግሎት መስጠትና የተሰጡ ብድሮችን ከሌሎች ጋር ተቀናጅቶ ማስመለስ ያለመቻል ችግሮች ይስተዋላሉ።

የማምረቻና መሸጫ ቦታ አቅርቦትን በተመለከተ በዋነኝነት የሚስተዋሉት ችግሮች ለዘርፉ ልማት የሚውሉ ቦታዎች በከተሞች ግላን ተለይተው አለመያዛቸውና ወጥ የሆነ የቦታ አሰጣጥ ስታንዳርዶችና የገንባታ ዲዛይን አለመኖርና የመሠረተ-ልማት አለመሟላት ናቸው። የሚሰጡት ቦታዎችም የኢንተርፕራይዞቹን የሥራ ባህሪና የገበያ ሁኔታ ግምት ውስጥ ያስገባ ባለመሆኑ ኢንተርፕራይዞቹን በሚፈለገው መጠን ተጠቃሚ አላደረገም።

የክላስተር ልማትም ቢሆን የማዕከላቱን ተጠቃሚዎች በመመልመል ረገድ፣ አጠቃቀምን፣ የቆይታ ጊዜንና ክፍያን በተመለከተ ወጥ የሆነ መመሪያ ባለመኖሩ የሚፈለገውን ያህል ጥቅም አልሰጠም።

1.4.3 የሥልጠናና ቴክኖሎጂ ልማትና አቅርቦትን በተመለከተ

እስካሁን ባለው አሰራር በስፋት የታየው ተሞክሮ የሚሰጡ ሥልጠናዎች ፍላጎትን መሠረት ያደረጉ፣ ችግር ፈቺና ለውጥ የሚያመጡ (ውጤት ተኮር) ሆነው አለመዘጋጀታቸው ነው። በሌላ በኩል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ምርታማነትና ተወዳዳሪነት የሚያሳድጉ የእሴት ሰንሰለትን መሠረት አድርጎ ተስማሚ ቴክኖሎጂ ማቅረብ አለመቻል ይስተዋላል። ከዚህ በተጨማሪ ፈፃሚ አካላት (በዋነኝነት የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲዎችና የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲዎች) በጋራ ተቀናጅተው መሥራት አለመቻል በኢንተርፕራይዞች ዕድገት ላይ የራሱን አሉታዊ ተጽእኖ አድርጓል።

1.4.4 የዘርፉን ምርቶችና አገልግሎቶች ገበያና ግብይትን በተመለከተ

መንግሥት የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኘራይዞችን የገበያ ችግር ለመቅረፍ ካለው ፍላጎት አንፃር አብዛኛው የገበያ ትስስር ከመንግሥት ተቋማት ጋር በመሆኑ ኢንተርኘራይዞቹ ራሳቸውን ችለው በገበያ ተወዳዳሪ ሆነው እንዲዘልቁ አላስቻላቸውም።

ጠቅላላ ተደርጎ ሲታይ የፖለቲካ አመራሩ በቂና የተሟላ ግንዛቤ ባለመያዙ የዘርፉን ልማት እንደዋነኛ ሥራው ቆጥሮ በትኩረት አለመሥራቱ፣ በአንቀሳቃሹም በሕዝቡም የአመለካከት ችግር አሁንም መኖሩ፣ አገልግሎት በማቅረብ ረገድ የአቅም ክፍተትና የቅንጅት አለመኖር ኢንተርኘራይዞች በሚፈለገው ደረጃ ተወዳዳሪ ሆነው እንዲዘልቁና ቀጣይ እድገት እንዲያስመዘግቡ አላስቻላቸውም።

2. የላቀ የካዲስተር ሥርዓት ግንባታ

በከተሞች የመረጃ በተለይ የካዲስተር መረጃ ሥርዓት የተጠናከረ ያለመሆን ሌላው ስትራቴጂካዊ የትኩረት መስክ ሆኖ ወጥቷል። የላቀ የካዲስተር መረጃ ሥርዓት መዘርጋት የከተማ መሬት ደረጃ መለየት እና ካርታ ማዘጋጀት፣ የከተማ መሬት ወጥ ስራት ማዘጋጀት፣ የመሬት ኪራይ እና የቤት ግብር ግምት እና ተመን አሠራር፣ የይዞታ ማጎደር ማደራጀትና ማስተዳደር የከተማ ችላን መሠረት በማድረግ የመሬት ይዞታ መለየትና ማስተካከያ ማድረግ፣ በህገ-ወጥ መንገድ የተያዘውን ማስተካከል (Regularization) የይዞታ የይዞታ ባለቤትነት ማረጋገጫ ስታንዳርድ ማዘጋጀት እና አጠቃላይ የሕግ ማዕቀፎችን ማሟላት ይጠይቃል። ከዚህ ጋር በተያያዘ የሚከተሉት ስትራቴጂክ ጉዳዮች ተለይተዋል።

2.1 የማስፈጸም አቅም ማነስ

ከፍ ብሎ የተገለጹትን የልማት ሥራዎች በተሟላ መልኩ ለመፈጸም የሰው ኃይል ልማትና አጠቃቀም እንዲሁም አደረጃጀቱ የተስተካከለ እንዲሆን የሚጠበቅ ሲሆን ይህን ከሚሟላት አኳያ ክፍተት ክፍተት ይታያል። የመሬትና መሬት ነክ ንብረት ምዝገባ መረጃ ሥርዓት ላይ የሚሰራው አመራርና ባለሙያ የአመለካከት፣ የክህሎትና ዕውቀት ደረጃ የላቀ መሆን አገልግሎት አሰጣጡ በአሠራር ስነምግባር መሠረት ውጤታማና ቀልጣፋ መሆን ሲረጋገጥ ይሆናል። በአጠቃላይ የላቀ የመሬት እና መሬት ነክ ምዝገባና መረጃ ስርዓት የሚመጣው ምዝገባው ለሕጋዊ ንብረት ተጠቃሚዎች ዋስትና የሚሰጥ፣ ሕገወጥ የመሬት ወረራን በወቅቱ ለመለየትና ለመከላከል፣ የከተሞች ገቢን ማሳደግ ወዘተ...የሚያስችል ሲሆን ነው። የምዝገባው ፋይዳም አሠራሩን ግልጽነትና ተጠያቂነት ያለበትን በማድረግ በከተሞች እየታየ ያለውን የመሬት ዘረፋና የተሳሳተ ማስረጃ ዝውውርን በመግታት የመልካም አስተዳደር ችግሮች መቅረፍ ሲቻል ነው።

2.2 የተቀናጀ የመሬት መረጃ ሥርዓት ያለመኖር

እንደሚታወቀው በከተሞች የካዲስተር መረጃ ሥርዓት ለመዘርጋት ጥረት ሲደረግ የቆየ ቢሆንም መረጃ አያያዙ ደረጃውን ያልጠበቀና ሃገራዊ ቅርጽ ያልያዘ ነበር። እነዚህ ጥረቶች በየአካባቢው ግልጽ ዓላማ ያልተቀመጠላቸው፣ በተበታተነ መልክ እና በዘልማድ ሲሰራበት የነበረ በመሆኑ በባህሪያቸው መረጃን ተከታትሎ ወቅታዊ ማድረግን ታሳቢ የማያደርጉ፣ የመሬት መረጃ እና የመሬት አስተዳደር ሥርዓት ለመደገፍ የማያስችሉ፣ የሕግ ማዕቀፎች ያልተዘጋጀላቸው ሲሆን በየአካባቢው የሚካሄዱት የካዲስተር ኘርጆቶች ለታሰበው ዓላማ የሚያበቃ ቁመና ያላቸው አይደሉም።

የከተማ መሬትና መሬት ነክ መረጃ ጥናትና አፈጻጸም ሥርዓትን ለመዘርጋት የተቀመጠው አቅጣጫ ወጥ በሆነ መልኩ ተግባራዊ እየተደረገ አንዱና ዋናው ቁልፍ ተግባር የሆነው የቴክኖሎጂ ግዥና አተገባበሩ ወጥና የተቀናጀ አይደለም፤ ያለመሆኑ እና በየከተሞቹ እየተሞከረ ያለው የካዲስተር ቅየሳ ሠነድ ዝግጅትና የካዲስተር ምዝገባ መረጃ የተለያዩ ሃገራትን ልምዶች ማጣቀሻ መደረጋቸው የሚዘጋጁት የካዲስተር ምዝገባ ሠዶች በመሠረታዊነት በመሬት ላይ ስለመጠቀም ከተደነገጉ መብቶች እና ከጸደቀው ወቅታዊ የመሬት አጠቃቀም ሕግ ጋር በንጽጽር ለመመዘን እንደሆነ ግንዛቤ ያለመያዙ ከየአካባቢው የሚካሄዱ የካዲስተር ጥረቶች የካዲስተር ካርታ ማዘጋጀት ቴክኒካዊ ሥራ መፈጸምን እንደሰከሉ ስለሚቆጥር ከዚህ የዘለለ ዓላማ ተግባርና ታሳቢ ያለማድረጋቸውን ያካትታል።

ስታንዳርድ የጠበቀ ቴክኖሎጂና አሰራርን ሥራ ላይ ለማዋል ለዚሁም የከተማ መሬትና መሬት ነክ ንብረት ምዝገባ ሕግና ስታንዳርድ ወጥቶለት መፈጸም፤ የመሬት ክፍታና አግድመት መቆጣጠሪያ ነጥቦች ጥራትና ደረጃ ወጥቶለት መፈጸም፤ የመረጃ ደገነነትና ጥበቃ ስታንዳርድ የጠበቀ መሆኑ፤ የሃገራዊ፣ የክልላዊ እና የከተማ የመሬት እና መሬት ነክ ንብረት መረጃ ትስስር እና ግንኙነት በሚኖሩበት ቴክኖሎጂ (Compatibility and interoperability) ሥርዓት መሠረት መፈጸም የመሬትና መሬት ነክ ንብረት ምዝገባ መረጃ ዓይነቶች ስታንዳርድ ተለይቶ እና በፎርማት መሠረት መፈፀም፤ የከተማ ነክ ተቋማትና ባለሙያ አገልግሎት አሰጣጥ የብቃት ደረጃ፣ የአሠራር ስነምግባር ወጥቶለት እና እየተረጋገጠ ማስፈጸም እንዲያካትት ይጠበቃል።

2.3 የመሬትና መሬት ነክ ንብረት ምዝገባ ሥርዓት ያለመኖር

የካዲስተር መረጃ ሃገራዊ ቅርጽ በማስያዝና ደረጃውን የጠበቀ መረጃ ለማድረግ የሚያስችል አቅጣጫ ተቀምጦ የሕዝብና የመንግሥትን ተጠቃሚነት ሊያረጋግጥ የሚችል የካዲስተር እና የማይንቀሳቀስ ንብረቶች ምዝገባ ሥርዓት ተግባራዊ ለማድረግ በሚያስችል መልኩ እየተፈጸመ አይደለም። በርግጥ በቅርቡ የመሬትና መሬት ነክ ንብረቶች ምዝገባ ሥርዓትን ተግባራዊ ለማድረግ የሚያስችል አቅጣጫ የሚያሳይ ጥናት እየተደረገ ሲሆን፤ በአዲስ አበባና በክልሎች የማስፈጸም ቅድመ ዝግጅት በመከናወን ላይ ይገኛል።

2.4 የካዲስተር ሰርቪዬ (ቅየሳ) እና አድራሻ ሥርዓት ያለመኖር

የመሠረታዊና የካዲስተር ካርታዎችን ለማዘጋጀት፣ ሕጋዊ ይዘታን ለመለየት፣ የመሬትና መሬት ነክ ንብረትን ለመተንተንና የመሬት አጠቃቀምን ለማግለልበት ዓይነተኛ መሣሪያ ሆኖ የሚያገለግለው የካዲስተር ሰርቪዬን በአግባቡ እየተከናወነ አይደለም። ከመሠረታዊና ካዲስተር ካርታ ጋር በተያያዘ የካዲስተር ሰርቪዬ በተለያዩ መንገዶች የሚሰበሰብ ሲሆን በዋናነት ከሳተላይት፣ ከአየር እና ከሬት ሰርቪዬ ነው። እነዚህ የተለያዩ መንገዶች የየራሳቸው ጥቅምና ጉዳት (ከጊዜ፣ ከወጪና ልክነት) ስላላቸው አገራትን ተጨባጭ ሁኔታ አንጻር የተሻለውን ዘዴ በመምረጥ መጠቀም ይገባል። ከዚህ ጋር በተያያዘ በከተሞች የአድራሻ ስርዓት የተዘረጋ ባለመሆኑ በቀጣይ ትኩረት ተሰጥቶት ሊሠራ ይገባል።

3. የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ የማስፈጸም አቅም ግንባታ

አገሪቱን ከድህነት ለማላቀቅ የተነደፉ የልማት ስትራቴጂዎች እንዲሳኩ ካለው በአጠቃላይ እና ለተጀመረው የእድገት እና የትራንስፎርሜሽን እቅድ አፈፃፀም ከሚጫወተው ቁልፍ ሚና አንፃር በተለይ ኢንዱስትሪው አሁን ካለበት በእጅጉ ወደ ተሻለ የአፈጻጸም ደረጃ ማደግ እንደሚኖርበት ይታመናል። ከእድገት አካሄዳችን የጊዜ የለኝም ቅኝት በመነሳትም ኢንዱስትሪው ያሉበትን ክፍተቶች የማጥበብ ጥረት እና ያለውን አቅም ለሚጠ መጠቀምን ጎን

ለጎን ማስኬድ ይገባል። ለዚህም ለእቅዶቻችን መሳካት ከኢንዱስትሪው የሚጠበቅበትን ድርሻ የሚያበረክትበት አካሄድ እንደ አቅም ግንባታ ዋነኛ መሣሪያ መጠቀም ያሻል። ይህን ለማድረግም የኢንዱስትሪውን ስትራቴጂያዊ ጉዳዮችን ለይቶ መተንተን እና ከትንታኔው በመነሳት ቀጣይ አካሄዶችን መቅረብ አስፈልጓል።

3.1 የሬጉላቶሪ ሥራዎች ተሟልተው ተፈጻሚ ያለመደረጋቸው

በኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ዘርፍ የሚከናወኑ የልማት ሥራዎችን በአግባቡ ለመምራት፣ ለማሳደግና ከወቅቱ ፍላጎት ጋር አጣጥሞ ለማራመድ የፖሊሲዎች፣ ኘርግራሞች፣ ስትራቴጂዎችና ሕጎች (አዋጅ፣ ደንቦችና መመሪያዎች) መኖርና በአግባቡ መደራጀት ለዘርፉ ልማት/ዕድገት ጉልህ ድርሻ እንደሚኖረው አጠያያቂ አይደለም። የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪው ወጥ የሆነ ፖሊሲ ያለመኖርን ጨምሮ በርካታ ክፍተቶች ይታያበታል። በአገሪቱ የሚታዩት መጠነ ሰፊ የግንባታ እንቅስቃሴዎች ክፍተቶቹ ጎልተው እንዲወጡ እያደረጋቸው ይገኛሉ። ከኢንዱስትሪው ለሚጠበቁ አገልግሎቶች የሚመጥኑ የአሰራር ሥርዓቶች መዘርጋት ትኩረት ተሰጥቶት ያልተሰራ በመሆኑ ነገሮቹን የአሰራር ሥርዓቶች ማሻሻልን ጨምሮ ከሞላ ጎደል እንደ አዲስ የሚኬድበት ሥራ ይሆናል።

ከዚህም በተጨማሪ በዘርፉ የቁጥጥር (regulatory) ሥራዎች ውጤታማ በሆነ መልክ እየተካሄደ አይደለም። ቀደም ሲል እንደተገለጸው ኢንዱስትሪው የሚመራባቸውን የአሠራር ሥርዓቶች በሚፈለገው መንገድ ለማሰራጨትና በኢንዱስትሪው የሚከናወኑ ሥራዎችን ሁለገብ በሆነ አግባብ ለመምራት በክልሎች፣ ወረዳዎችና ከተሞች የአስተዳደር እርከኖች ተገቢው አደረጃጀትና ጠንካራ የማስፈጸም አቅም የሚጠይቅ ቢሆንም አሁን ያለው ሁኔታ ይህን ለመፈጸም የሚያስችል አይደለም። በአጠቃላይ በሁሉም ደረጃ የሚገኙ አስፈጻሚ አካላት አቅም ውስንነት ሳቢያ በከተሞች የሚሰጡ የግንባታ ፈቃዶች፣ የሚደረጉ የግንባታ ቁጥጥርና ክትትል ሥራዎች በሚፈለገው መልክ እየተከናወኑ አይደሉም። ይህም የኢንዱስትሪውን አገልግሎትና ምርቶች የጥራት፣ የጊዜና የዋጋ ችግሮች ለመፍታት በሚደረጉ ጥረቶች ላይ በአሉታዊ መልኩ ጫና ሲያሳድር ቆይቷል።

3.2 የማስፈጸም አቅም በሚፈለገው ደረጃ ያለመድረስ

ሚኒስቴር መ/ቤቱ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪውን ለመምራት የሚያስችል የተሟላ አቅም አለው በሚባልበት ደረጃ አይደለም። በእርግጥ ከቅርብ ጊዜ ወዲህ መንግሥት ኢንዱስትሪው ለሃገሪቱ ልማት ከሚያበረክተው የጉላ አስተዋጽኦ አኳያ ልዩ ትኩረት በመስጠት የሚኒስቴር መ/ቤቱን በአዲስ መልክ በማቋቋም ክፍለ-ኢኮኖሚውን በብቃት ለመምራትና ለመደገፍ ጥረት በማድረግ፣ ላይ ቢገኝም ተቋሙ (በፌዴራል፣ ክልልና ከተማ) በተገቢው መልኩ የተደራጀ ካለመሆኑም በላይ የአቅም ውስንነት አለበት። ለዚህም ምክንያቶቹ በብዛት እና በክህሎት የተሟላ የሰው ሃይል አለመኖር፣ ኢንዱስትሪውን የመምራት ሚናውን እንዲጫወት የሚያስችለው በየተሟላ ቴክኖሎጂ የታገዘ ቀልጣፋና ውጤታማ የአሰራር ሥርዓት ያለመኖር እና በፌዴራል፣ በክልሎችና በከተማ አስተዳደሮች በተሟላ መልክ የሚኖበብ ቀልጣፋ (ሽንቃጣ) አደረጃጀት አለመኖር ናቸው።

በአውቀት፣ በክህሎት እና በአመለካከት የበቃ የሰው ሃይል ለማስፈጸም አቅም መሰረታዊ ፍላጎት ነው። ዕቅዶቻችንን ለማስፈጸም የሚያስፈልገንን የሰው ኃይል በዕውቀት እና በክህሎት ደረጃ መከፋፈል እና ያለውን ኃይል በአግባቡ ማወቅ ይጠይቃል። ከዚህ አንፃር የሰው ሃይላችን የዕውቀት፣ የክህሎት፣ እና የአመለካከት ችግሮች እንደሚስተዋሉበት በአጠቃላይ የሚታወቅ ሆኖ ለቀጣይ ዝግጅቶች በሚረዳ መልክ ያለንን የሰው ሃይል ብቃት በወጉ ለመለየት በምዘና የታገዘ ምዝገባ ያለመከናወኑ እንደ ትልቅ ክፍተት የሚታይ ጉዳይ ነው። ከዚህ ጋር

ተያይዞም በቴክኒክ እና ሙያ ማሰልጠኛ ተቋማት የሚሰጡት ሥልጠናዎች ያሉብንን የሰው ሃይል ክፍተቶች በመሙላት ላይ ያነጣጠሩ መሆናቸውን በበቂ ማረጋገጥ አልተቻለም፡፡

በከፍተኛ ትምህርት ተቋማት የሚሰጡ ስልጠናዎችም እድገታችንን ከሚፈልጋቸው ሙያዎች አንፃር የሰብጥር፣ የጥራት፣ የሽፋን እና የብዛት ችግር ያለባቸው ከመሆናቸውም በላይ ስልጣኞቹ ተመርቀው ሲወጡ ካለ ብዙ ችግር በቀጥታ ወደ ሥራ ገብተው ለመሳተፍ በማያስችላቸው መልክ የመፈፀሙ አይደለም፡፡

በመንግስት እና በግል ተቋማት ከሚሰጡ ስልጠናዎች በተጨማሪ ከፍተኛ ሀገር በቀል እና የውጪ አገር ሥራ ተቋራጮች እና የሙያና የንግድ ማህበራት የሙያ ስልጠና የሚሰጡባቸው ሁኔታዎችን እንዲያመቻቹ የማያበረታታ ሁኔታ አልተፈጠረም፡፡ ይህ አካሄድ ከሚበረታታባቸው ሁኔታዎች አንዱ ድርጅቶች ያሰለጠኟቸውን ባለሙያዎች ለተወሰነ ጊዜ ማቆየት የሚችሉበት ሥርዓት እንዲኖር ማድረግ የነበረ ሲሆን ይህ አልተፈፀመም፡፡

ያለንን የሰው ኃይል ደረጃ በደረጃ ከአንድ እርከን ከፍ ወዳለ እርከን ማሳደግም ወጪ ቆጣቢ የሰው ኃይል ልማት አካሄድ ሆኖ ሳለ ሥልጠናዎች በበቂ እውቀት በፖሊሲ መልክ ተዘጋጅተው እና የአፈፃፀም መርሃ ግብር ወጥቶላቸው /የትኛው ባለሙያ በየትኛው ጊዜ ምን እንደሚሰለጥን አስቀድሞ ታውቆ/ እንዲፈፀሙ ባለመደረጉ የሚደረጉ ሥልጠናዎች ከወሰዱት ጊዜ እና በጀት አንፃር ውጤታማነታቸው በጣም ውሉን ነው፡፡

ሠራተኞች ዝውውር ሲያደርጉ በነበሩበት ተቋም ክፍተት በማያስከትል ሁኔታ ዝውውር እንዲያደርጉ የሚያግዝ ሥርዓት አለመቀረቡም በተለይ በከፍተኛ ደረጃ የሰለጠኑ እና በኢንዱስትሪው ውስጥ ከፍተኛ እጥረት የሚታይባቸውን ባለሙያዎች አጠቃቀም ላይ ምርታማነት እንዲቀንስ አስተዋጽኦ አድርጓል፡፡

ሌላው በተለይ ከቅርብ ጊዜ ወዲህ የሰው ሃይል ልማታችንን መፈታተን የጀመረው ችግር የምህንድስና እና ተጓዳኝ ባለሙያዎች ወደ መካከለኛው ምሥራቅ አፍሪቃ፣ ወደ ሌሎች አፍሪቃ እና አረብ አገሮች ተፈላጊነታቸው እየጨመረ መምጣቱ እና ይህም ለፍልሰት ምክንያት መሆኑ ነው፡፡ ይህ የሚያመለክተው ባለሙያዎች የሚሄዱባቸው አገሮች የክፍያ ደረጃ የአገራችን የግሉ ክፍለ ኢኮኖሚ እንኳን ከሚያቀርበው ክፍያ የበለጠ መሆኑን ነው፡፡ ከዚህ አንፃር ችግሩን በክፍያ ማስተካከያ መወጣት የማይቻል በመሆኑ ሌሎች መፍትሄዎችን መመልከት ይጠይቃል፡፡

ከባለሙያዎች ውጤታማነት ጋር በተያያዘም ትጉ ሙያተኞች የሚበረታቱበት እና ውጤታማ ያልሆኑ የሚታዘዙበት ጠበቅ ያለ አሠራር አለመኖሩ በባለሙያዎች ምርታማነት ላይ አሉታዊ ጫና አምጥቷል፡፡

3.3 የምክር አገልግሎት እና የግንባታ አቅም ዝቅተኛ መሆን

ለምክር አገልግሎት ዋነኛው መሠረት የሰው ኃይል በመሆኑ የምክር አገልግሎቱን ዘርፍ ለማሳደግ በሰው ኃይል ልማት ረገድ የሚደረገው ጥረት የበኩሉ እግግ ይኖረዋል፡፡ የአገራችን አማካሪ ድርጅቶች ቁጥራቸው ጥቂት ከመሆኑም ባሻገር በአመዛኙ በህንፃ የምክር ሥራ ላይ የተሠማሩ መሆናቸው በምክር አገልግሎት ዘርፍ የሽፋን፣ የብቃት፣ የሥነ-ምግባር፣ የሰብጥር እና የቁጥር ማነስ ችግር አስከትሏል፡፡ ይህም ከልማት እቅዶቻችን ጋር የተጣጣመ አገልግሎት እንዳናገኝ አድርጎናል፡፡

በምክር አገልግሎት ከክህሎት ማነስ፣ ከልምድ እጦት፣ ከአመለካከት እና ከተመጣጣኝ ጊዜ ማነስ ጋር ተያይዞ ከፍተኛ የዲዛይን ጥራት ችግሮች ይስተዋላሉ፡፡ በቁጥጥር ሥራ ላይ የሚሰጠው የአማካሪነት አገልግሎትም

የፕሮጀክት አፈፃፀምን ውጤታማ ለማድረግ ከሥራ ተቋራጮች ጋር ተናቦ በመሥራት ረገድ ክፍተቶች ይታዩበታል።

ከውጭ ሃገር የምክር አገልግሎት ግዢ በሚፈፀምበት ወቅትም የአገር ውስጥ አማካሪ ድርጅቶች ተቀናጅተው /Counterpart/ እንዲሰሩ ለማድረግ ቀደም ሲል በስራ ላይ የነበረው አሠራር የክህሎት ሽግግርን በሚያረጋግጥበት መልክ በሥራ ላይ አለመዋሉ እንደ ክፍተት ይታያል።

ሌላው በምክር አገልግሎት ዘርፍ የሚታይ ክፍተት የምህንድስና የትምህርት ክፍሎች ካሏቸው ክፍተኛ ትምህርት ተቋማት ጋር እነዚህ ተቋማት ስምምነት በማድረግ በምርምር ሥራዎች፣ በአዋጪነት ጥናቶች፣ እና በዲዛይን ሥራዎች ላይ መስራት አለመቻል ነው።

በሥራ ላይ የሚገኙ አማካሪ ድርጅቶች የደረጃ እድገት እንዲያመጡ የተደረገ ድጋፍ አለ ለማለት አያስደፍርም። በልዩ ልዩ ፕሮጀክቶች ላይ ለመሳተፍም የሚገባቸው ቁልፍ ባለሙያዎች ሲኖሩ ከውጭ ሃገር በማስመጣት ፕሮጀክቶቹን የሚያከናውኑበት እና የክህሎት ሽግግርም የሚያደርጉበት እገዛ ከማድረግ ይልቅ ሙሉ የምክር አገልግሎት ግዥ ከውጪ በመፈፀም ውድ ዋጋ ስንክፍል ቆይተናል።

በየደረጃው የሚደረጉ የአቅም ግንባታ ድጋፎች በምቹ የውስጥ አደረጃጀት የታገዙ እንዲሆኑ የአማካሪ ድርጅቶች የISO ወይም ሌሎች አለም አቀፍ መስፈርቶችን ያሟላ ውስጣዊ ይዘት እንዲኖራቸው ለማድረግ ብዙ ርቀት መሄድ ይጠይቀናል።

የአማካሪ ድርጅቶች ለሠሯቸው ሥራዎች ተጠያቂ የሚሆኑባቸው የህግ አግባቦች ቢኖሩም ከዚህ አንፃር ለፕሮጀክት በተያዘበት ጊዜ እና ወጪ መጠናቀቅ እንዲተጉ የሚያደርግ አሠራር አለ ለማለት አይቻልም።

እንደ ምክር አገልግሎቱ ሁሉ አገር በቀል ሥራ ተቋራጮች በአብዛኛው በህንፃ ላይ የተሰማሩ ሲሆን በመንገድ ዘርፍ ዓለም አቀፍ ጨረታዎችን ጭምር አሸንፈው በመግባት የሚሰሩ ሥራ ተቋራጮች ቁጥር ዕድገት እያሳየ ቢሆንም አዝጋሚ ነው። በብቃትና ሥነ-ምግባር ረገድም የከፋ ችግር ያለበት ነው። ከእነዚህ ውጭ በግድቦች፣ በሃይል ማመንጫዎች፣ በመስኖ፣ በኤሌክትሪክ ዘርፎች ያለው ተሳትፎ እጅግ አናሳ ነው ወይም የለም። ይህ ሊሆን ከቻለባቸው ምክንያቶች ዋነኛው ልዩ ልዩ የአቅም ግንባታ ድጋፎችን በማድረግ ሥራዎቹን በሀገር በቀል አቅም ለማሰራት ጥረት ያለመደረጉ ነው። ፕሮጀክቶችን በመከፋፈል ለአገር በቀሉ የሚመጥኑ የመግቢያ ሥራዎችን በመለየት እና በመስጠት የማለማመድ ሥራ በአመዛኙ አልተሰራም።

ሁሉም ሥራ ተቋራጮች ማለት ይቻላል የኩባንያ ቁመናቸው በመሰረታዊ የአደረጃጀት ስርአት የተቃኘ አይደለም። የድርጅት የሥራ ማስኬጃ ወጪያቸው ከፍተኛ፣ የሥራ ቅልጥፍናቸው ዝቅተኛ በመሆኑ እነዚህን ጉድለቶች ሸፍነው አትራፊ ለመሆን (ባጭር ጊዜ ከፍተኛ ትርፍ ለማግኘት ካለ ፍላጎት ጋር ተዳምሮ) የሚያቀርቡት ዋጋ ከፍተኛ ነው።

ብዙዎቹ የጨረታ መወዳደሪያ መስፈርቶች የሚጠይቁት የቀደመ የተመሳሳይ ሥራ ልምድ ለፕሮጀክቶች የሚቀርቡት ተጫራች ሥራ ተቋራጮች ቁጥር ያነሰ እና ውድድሮችም በተወሰኑ ድርጅቶች መካከል ብቻ እንዲሆን አድርጎታል። ይህ በተለይ በመንገድ እና በሃይል አቅርቦት ዘርፍ ጎልቶ ይታያል።

አንድ ተቋራጭ ሊይዘው የሚገባው የፕሮጀክት መጠን ካለው አቅም ጋር እንዲመጣጠን ተደርጎ የፕሮጀክቶች ድምር መጠን ጣሪያ ስለሌለ ከአቅማቸው ጋር ያልተመጣጠኑ ፕሮጀክቶችን ከመያዝ ጋር የተገናኙ የአፈፃፀም

ችግሮች ይታያሉ። የአገራችን ሥራ ተቋራጮች አመታዊ የሥራ አፈጻጸማቸው (annual turnover) ከሌሎች አገሮች ጋር ሲነጻጸር በጣም አነስተኛ በመሆኑ ይህንን ለማሻሻል ትላልቅ እና በርካታ ፕሮጀክቶችን እንዲያገኙ ማድረግ አስፈላጊ ቢሆንም ይህ አካሄድ ከድርጅቶቹ ውስጣዊ ጥንካሬ፣ ከተመጣጠነ ውድድር ጋር መሆን ይኖርበታል።

ሥራ ተቋራጮች የሚወዳደሩባቸውን ፕሮጀክቶች በንዑስ ሥራ ተቋራጭነት ሥርዓት ለሌሎች በማጋራት ከማሰራት ይልቅ ሁሉንም በራሳቸው የማከናወን ልምድ ስላላቸው በቅልጥፍና፣ በጥራት እና በዋጋ አፈፃፀማቸው ላይ ተጽእኖ አሳድሯል። በሌላ በኩል አቅም ካላቸው ሌሎች አገር በቀልም ሆነ የውጪ አገር ሥራ ተቋራጮች ጋር በጥምረት ለመስራት አበረታች የሽሙር የህግ ማእቀፍ ስለሌለ በተወዳዳሪነታቸው ላይ ተፅእኖ አሳድሯል።

3.4 የኮንስትራክሽን መሣሪያዎች እና ግብአቶች አቅርቦት አናሳ መሆን

ከኮንስትራክሽን መሣሪያዎች አቅርቦት ጋር የተያያዙት ችግሮቻችን ያሉንን በአግባቡ መጠቀም ካለመቻል ይጀምራል። የመሣሪያ አንቀሳቃሾች የሚሠማሩት ካለ ምንም ወይም ካለ በቂ ሥልጠና ስለሆነ በመሣሪያ አያያዝ እና ምርታማነት ከፍተኛ ጉድለቶች አሉብን። በምርታማነት ማነስ እና በመሣሪያ አያያዝ ጉድለት ግንባታዎቻችን ከሚያስፈልጋቸው በላይ የመሣሪያ መጠቀሚያ ጊዜ (machine — hours) ይጠይቁናል። ፕሮጀክቶቻችንን በንዑስ ተቋራጭ አሰራር አለመመራታቸው በበርካታ ተቋራጮች እጅ የሚገኙ ሥራ ያልያዙ (idle) መሣሪያዎች እንዳንጠቀም አድርጎናል።

ሌላው ችግር ለጥገና ያለን አመለካከት የተዛባ መሆን እና የጥገና አቅም ማነስ ነው። ይህም በበኩሉ በምርታማነት እና በመሣሪያ ፍላጎት ላይ አሉታዊ ተፅዕኖ ያሳርፋል። ከዚህ አንፃር የጥገና አቅም ያላቸውን የመንግሥት እና የግል ተቋማት መጠቀም እንኳ አልቻልንም።

ከኮንስትራክሽን መሣሪያ ጋር የተያያዘው ሌላው ነጥብ ከባድ እና ከፍተኛ ቴክኖሎጂ የሚጠይቁ መሣሪያዎች ላይ ብቻ መወሰናችን ነው። ይህ አካሄዳችን መካከለኛ እና ቀላል የኮንስትራክሽን መሣሪያዎችን በአገር ውስጥ ማምረት በመጀመር በሂደት ወደ ከፍተኛ መሣሪያዎች ለመረማመድ የማያበረታታ ሆኖ ቆይቷል።

በሌላ በኩል ከውጪ አገር በሚገቡ ያገለገሉ መሳሪያዎች ላይ የጥራት ቁጥጥር አለመኖር የአገልግሎት ጊዜአቸውን የጨረሱ መሳሪያዎች በውጭ ምንዛሪ እንዲገቡ እያደረገ ነው።

በቂ አቅም ያላቸው የመሣሪያ አከራይ ድርጅቶች ያለመኖራቸው ያሉትም በተደራጀ አግባብ እየሰሩ አለመሆናቸው በዚህ መስክ ያለውን ሀብት በበለጠ ውጤታማነት እንዳንጠቀምበት አድርጎናል። የሌሎች ግብአቶችን አቅርቦት በተመለከተም በፋብሪካ ከሚመረቱት ግብአቶች የሲሚንቶ ፍላጎታችን በቅርቡ ወደ ሥራ በሚገቡት ፋብሪካዎች ተጨማሪ ምርት እንደሚሟላ የሚጠበቅ ሲሆን በሥራ ላይ ያሉት የብረት ፋብሪካዎች ማስፋፊያዎች ሲጠናቀቁ ከሚያስፈልገን የአርማታ ብረት ግማሹን ማምረት እንችላለን። ነገር ግን አብዛኛዎቹ ፋብሪካዎች ለብረት ምርት የሚጠቀሙት ግብአት የሚገኘው ከውድቅዳቂ ብረት ስለሆነ በአቅማቸው ማምረታቸው የሚወሰነው አቅርቦቱ በቂ እና ዘላቂ እንዳልሆነ እየታየ በመጣው በውድቅዳቂ ብረት ላይ ነው። በሌላ በኩል በውድቅዳቂ ብረት የሚመረተው የአርማታ ብረት የጥራት ደረጃ ከፍተኛ ጥራት ለሚጠይቁት ድልድይ እና ግድብ ሥራዎች የሚመጥን እይደደለም።

የተፈጥሮ የግንባታ ግብአት ምርቶችን አቅርቦት በተመለከተ የካባ ቦታዎች አቅርቦት፣ ስርጭት ባለቤትነት እና አስተዳደር፣ የማምረቻ መሣሪያዎች አጠቃቀም እና አቅርቦት ላይ ከሚመለከታቸው አካላት ጋር በመቀናጀት በመሥራት እየተፈጠሩ ያሉ ከማስፈፀም አቅም ክፍተት እና ከኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከት ጋር የተያያዙ እጥረቶችን ማስወገድ ይገባል።

3.5 የምርምርና ቴክኖሎጂ አቅም ደካማ መሆን

ከላይ የተጠቀሰውን የግንባታ ግብዓቶች ዕጥረት ጋር በተያያዘ የግንባታዎችን ፍጥነት በሚጨምሩ፣ የዋጋ ቅናሽ እና የጥራት ለውጥ በሚያመጡ ከአካባቢ በሚገኙ ዕቃዎች መከናወን እንዲችሉ የተከናወኑ ተግባራት የሉም ማለት ይቻላል። ከዚህ በተጨማሪ ዋጋቸው ቅናሽ የሆኑትን እና በተለይም በአገራችን ያለውን የሰው ጉልበት በሰፊው የሚጠቀሙ አገልግሎት እና የቁሳቁስ ማምረት ቴክኖሎጂዎችን ከተለያዩ አገሮች የማፈላለግ እና ተስማሚ በሆነ መልኩ በአገር ውስጥ መጠቀም አስፈላጊነቱ ከመቼውም ጊዜ የጎላ ቢሆንም የተሰጠው ትኩረት አናሳ ነው። እጅግ የበዙ አገራችን ያልገቡ ቴክኖሎጂዎች የመኖራቸውን ያህል የቴክኖሎጂ ሽግግር ላይ በይበልጥ አተኩረን አልሰራንም።

4. ቀልጣፋና ውጤታማ አሰራርና አመራር ማረጋገጥ

በከተሞች በአገልግሎቶች አቅርቦትና አስተዳደር ረገድ ቀልጣፋና ውጤታማ አሰራርና አመራር ያለመኖር እንደ አንድ ስትራቴጂካዊ የትኩረት መስክ እንዲወጣ አድርጎታል።

4.1 በተለያዩ ደረጃዎች ያለ የማስፈጸም አቅም አናሳ መሆን

4.1.1 የማስፈጸም አቅም ማነስ እና ውጤታማ አደረጃጀት ያለመኖር

በዘርፎቹ በተለያዩ ደረጃዎች ያለ የማስፈጸም አቅም አናሳ ሆኖ ይገኛል። የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር የከተማ ዘርፍን እንዲመራ፣ እንዲያስተባብርና እንዲከታተል የተቋቋመው በቅርቡ ከመሆኑ አንጻር በከተማ ልማት ዙሪያ በሙሉ አቅሙ ለመስራት፣ የከተሞችን አቅም ከመገንባት አኳያና ዘርፉን በአግባቡ ለመምራት የሚያስችለው አቅም ሳያሟላ ቆይቷል። በክልሎች በተለይ በከተሞች በአገሪቱ በአጠቃላይ በከተማ አስተዳደር ዙሪያ ካለው የሰለጠነ የሰው ሃይል እጥረትና ያለውንም በተገቢው ቦታ መድቦ ከማሰራት አንጻር እንዲሁም የተመቻቸ አደረጃጀት ባለመኖሩ ምክንያት ችግሩን በዋናነት እየተጋፈጡ ያሉ መሆናቸውን በአፈጻጸሞች ዙሪያ ከሚታይ መጓደል መገንዘብ ይቻላል። ከዚህም በላይ በሠራተኛውም ሆነ በመካከለኛና ከፍተኛ አመራር ዘንድ የአመለካከት/የቁርጠኝነት ችግር በስፋት ይታያል። በዚህም ምክንያት በከተሞች ልማትን ለማምጣት የሚያስችሉ አስፈላጊ የአሠራር ሥርዓቶችን በማዘጋጀት በኩልና የተዘጋጁትንም ውጤታማና ቀልጣፋ በሆነ መልኩ በመተግበር በኩል ከፍተኛ ችግሮች በመታየታቸው ነዋሪዎች ለዘርፈ ብዙ ችግሮች ተጋላጭ ሆነው ቆይተዋል፤ ውስን የሆነው የአገር ሃብትም ያለ አግባብ ሲባክን ይታያል። ትኩረት ከተሰጠም ይሰጥ የነበረው ለአገልግሎት ቅልፍና እንጂ በዕቅድ የተያዙ የልማት ሥራዎች አፈጻጸም ላይ አልነበረም። ለምሳሌ የውኃ ጉድጓድ ሳይቆፈር እና ውኃ ሳይገኝ ስለውኃ አቅርቦት ቅልጥና ማንሳቱ የተሳሳተ አቅጣጫ መሆኑ ተገቢው ግንዛቤ የተወሰደበት አልነበረም።

4.1.2 የአሠራር ሥርዓቶች (ፖሊሲዎች፣ ፕሮግራሞች ወ.ዘ.ተ) በተሟላ መልኩ ተዘጋጅተው ተግባራዊ ያለመሆን

በከተማ ዘርፍ የሚከናወኑ የልማት ሥራዎችን በአግባቡ ለመምራት፣ ለማሳደግና ከወቅቱ ፍላጎት ጋር አጣጥሞ ለማራመድ የፖሊሲዎች፣ ፕሮግራሞች፣ ስትራቴጂዎችና ሕጎች (አዋጅ፣ ደንቦችና መመሪያዎች) መኖርና በአግባቡ መደራጀት ለዘርፉ ልማት/ዕድገት ጉልህ ድርሻ እንደሚኖረው አጠያያቂ አይደለም። ከዚህ አኳያ እስከ አሁን የሃገር አቀፍ የከተማ ልማት ፖሊሲውን መሰረት በማድረግ የተለያዩ ህጎች፣ ደንቦች፣ ፕሮግራሞችና ፓኬጆች ተዘጋጅተው በሥራ ላይ የዋሉ ቢሆንም በአፈፃፀማቸው ላይ በተለያዩ ደረጃ ችግሮች ይስተዋላሉ።

ከዚህም በተጨማሪ የፖሊሲ ክፍተቶችን ለመሙላት መውጣት የሚኖርባቸውና በረቂቅ ደረጃ ላይ የሚገኙ ነገር ግን በተግባር ላይ ያልዋሉ ፖሊሲዎችና ፕሮግራሞች ዝግጅት ሥራ ተጠናቆ ወደ ተግባር ባለመገባቱ ለተለያዩ የአሰራር ችግሮች መከሰት አብይ ምክንያት ሆኑዋል። ከዚህም ውጭ እነዚህን ፖሊሲዎችና ፕሮግራሞች ለመፈጸም የሚረዱ አዋጆች፣ ደንቦችና መመሪያዎች እንዲሁም በቴክኖሎጂ የታዘዘ ቀልጣፋና ውጤታማ አሠራሮች ተዘርግተው ተግባራዊ ባለመሆናቸው ችግሮች ይስተዋላሉ።

4.2 በከተሞች መልካም አስተዳደር በአግባቡ ያለመስፈን

በመልካም አስተዳደር ረገድ የተጀመሩት ጥሩ ክንውኖች የሚበረታቱ (በተለይ በፋይናንስ አስተዳደርና በሰው ኃይል ልማት) ቢሆንም በዚህ ዙሪያ የሚጠበቀውን ያህል ለውጥ ማስመዝገብ አልተቻለም። ችግሩ ጎልቶ የሚታይበትም በተለይም ፕሮግራሙን አቀናጅቶ መምራት ያለመቻል፣ የመልካም አስተዳደር ሥርዓትን ለመዘርጋት ያለ ክፍተት፣ ስልጣንና ኃላፊነትን ወደ ታች ማውረድ ያለመቻል፣ ግልጽነትና ተጠያቂነት የሰፈነበት አሰራር አለመኖር፣ ቀልጣፋና ውጤታማ አገልግሎት ማቅረብ ያለመቻል፣ የሕዝብን ሁለገብ ተሳትፎ ማጎልበት አለመቻል፣ ፍትሃዊ የሃብት አጠቃቀም ያለመኖር፣ የሕግ የበላይነት ማረጋገጥና የዜጎችን ደህንነት በአግባቡ ማስጠበቅ ያለመቻሉ እና የመሳሰሉት እየተስተዋሉ ያሉ ችግሮች ናቸው።

4.3 የከተሞች ፋይናንስ አቅምና አስተዳደር ደካማ መሆን

በከተሞች ትልቁ የገቢ ምንጭ የሆነው የግብር አሰባሰብ ግልጽነትና ተጠያቂነት የሰፈነበት አሠራርን የሚከተል አይደለም። የግብር አሰባሰብ ሥራ በዘመናዊ ቴክኖሎጂ የታዘዘ አይደለም። ከዚህም በተጨማሪ በገቢ አሰባሰብ ላይ ጥብቅ ቁጥጥር ካለመኖሩም በላይ የግብር ምደባና አሰባሰብም ቀልጣፋ አይደለም። እንዲሁም ቀልጣፋና ለቁጥጥር የሚያመች የሂሳብ አያያዝ በአብዛኞቹ ከተሞች በስራ ላይ አልዋለም። በከተሞች እነዚህን ሥራዎች ለመስራት የተመደበው የሰው ሃይል እና አሁን እየተሰራበት ያለው የአሠራር ሥርዓት በዝቅተኛ ደረጃ ላይ የሚገኝ ነው። በአጠቃላይ ከተሞች ያላቸውን ሃብት የመሠብሰብ እና የማስተዳደር አቅማቸው ደካማ በመሆኑ ለነዋሪዎቻቸው የሚያቀርቡት የመሠረተ-ልማት አገልግሎት ውስን፣ ዘላቂነት የሌለው፣ ያልተሟላና ኢንቨስትመንትን መሳብ የማያስችላቸው ነው። ይህም ከተሞች የአብዛኛውን የከተማ ነዋሪ ዕለታዊ ፍላጎትና የባለሀብቱን ጥያቄ በአግባቡ ማስተናገድ የማይችሉበት ሁኔታ ላይ እንዲገኙ አድርጓቸዋል።

4.4 ለሥርዓተ-ይዞ ስርጸት ትኩረት ያለመስጠት

በሕገ-መንግሥቱ ለሴቶች የተሰጠውን መብት፣ የተለያዩ ዓለም አቀፋዊ ስምምነቶች እና የሴቶች ጉዳይ ፖሊሲን ተግባራዊ ለማድረግ እንዲሁም በሚቀረጹ የልማት ፕሮግራሞች ሥርዓተ-ይዞን ከግምት ውስጥ ያስገቡ እንዲሆኑ ጥረት ሲደረግ የቆየ ቢሆንም የከተማ ሴቶችን ፍላጎት ያላረከና ችግራቸው ሙሉ በሙሉ በዘላቂነት ለመቅረፍና ከዕቅድ እስከ ውሳኔ አሰጣጥ ያላቸውን የተሳትፎ አናሳነት ለመቅረፍ አልተቻለም። ይህም የሆነበት ምክንያት

የሴቶች ችግር ከባህል፣ ከማኅበራዊ እና ከኢኮኖሚያዊ ተጽእኖ የመነጨ ሲሆን በዋነኝነት ቀጥሎ ከተዘረዘሩት ችግሮች ጋር ተያያዥነት ያለው በመሆኑ ነው።

- 1) የስርዓተ-ይገታ ጉዳይ በሁሉም የልማት ሥራዎች ትኩረት ተሰጥቶ እንዲካተት ወቅታዊ ክትትል፣ ድጋፍ ያለማድረግና ተጠያቂነትን የሚያመለክት ፈጣን የሆነ ግብረ-መልስ መስጠት ያለመቻሉ፣
- 2) በሕገ-መንግሥቱ የተሰጠውን የድጋፍ እርምጃ (affirmative action) ተገልጋዩን በሚያረክ ሁኔታ ተግባራዊ ያለመደረጉ፣ ወቅታዊና ጥራቱን የጠበቀ ይገታ ተኮር የመረጃ አቅርቦትና ሥርጭት ያለመኖር ናቸው።

በመሆኑም በተሳትፎአዊ ዲሞክራሲ ተምሳሌት በመሆን መካከለኛ ገቢ ያላት አገርን የመፍጠር ዓላማችን እውን ለማድረግ የህብረተሰቡን ግማሽ በላይ የሚወክሉትን ሴቶች ላይ የሚታየውን የአፈጻጸም ክፍተት በማጥበብ የሴቶችን ተሳትፎ ማሳደግ ትኩረት ሊሰጠው ይገባል። በዚህ መሠረት በከተማ ዘርፍ በሚካሄዱ የልማት ሥራዎች (የተቀናጀ ሴቶች ፕሮግራም፣ የመሠረተ-ልማት ማስፋፊያ ፕሮግራም እና የከተሞች መልካም አስተዳደር ፕሮግራም) የሥርዓተ-ጾታና ልማት ጉዳይ ትኩረት በመስጠት በተለያዩ ሥራዎች ወንዶችና ሴቶች በአኩልነት እንዲሳተፉና ከልማቱ ተጠቃሚ እንዲሆኑ ይደረጋል። በዕቅድ ዝግጅት ወቅትም ትኩረት ተሰጥቶት የሚከናወን ይሆናል።

ከዚህም በተጨማሪ በተለያዩ ደረጃዎች ባለው የማስፈጸም አቅም የሚታየውን አጥረት ለመቅረፍ ከስርዓተ-ጾታ አንጻር ያለው ክፍተት የጎላ በመሆኑ ልዩ ድጋፍ መስጠትን ይጠይቃል። ከዚህም ውጭ የኤች ኤይ ቪ ኤድስ እንዲሁም የአካል ጉዳተኞች ጉዳይ ሜዶንስትሪም መደረግ ይኖርበታል።

5. ማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶችን ማብቃት

ከነባራዊ ሁኔታ ትንተና መረዳት እንደተቻለው በከተሞች የሚያስፈልገውን ማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶች (የመኖሪያ ቤት፣ የመጠጥ ውኃ፣ የለማ መሬት አቅርቦት፣ የከተማ ኻላን፣ የንጽህናና አረንጓዴ ቦታዎች አገልግሎት፣ ወዘተ...) መሠረተ ልማት በተፈለገው መጠን፣ ጥራትና ደረጃ ለማቅረብ አለመቻሉ አንዱ ስትራቴጂካዊ የትኩረት መስክ እንዲሆን አድርጎታል።

5.1 የማስፈጸም አቅም ማነስ

በከተሞች የሚያስፈልገውን ማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶችና መሠረተ-ልማቶች በተፈለገው መጠን፣ ጥራትና ደረጃ ማቅረብ ያልተቻለበት አንዱና ዋናው ምክንያት የማስፈጸም አቅም አናሳ መሆኑ ነው። ይህም የተስተካከለ የሰው ኃይል አመለካከት፣ ውጤታማ አደረጃጀትና በቴክኖሎጂ የታገዘ ቀልጣፋና ውጤታማ የአሠራር ሥርዓት ያለመኖርን ያካትታል።

የተስተካከለ የሰው ሀብት አመለካከት ያለው የሰው ሀብት ኃይል በስፋት በማፍራት ረገድ የተሰራው ስራ አነስተኛ መሆኑ፣ በከተሞች የሚታየውን የአቅም ክፍተት በአግባቡ የለየና በተቀናጀና በዕቅድ የሚመራ የሰው ሀብት ልማት ፕሮግራም አለመኖር፣ በከተማ ልማት ዘርፍ ለተሰማራው የግሉ ዘርፍ የአቅም ግንባታ ሥራም በሚገባው ደረጃ አለመድረስ፣ በከተማ የሚቀርብ ማንኛውም አገልግሎት አስቀድሞ በተዘጋጀ ስታንዳርድ መሰረት ያለመሆን ችግሮች ይስተዋላሉ።

ከዚህም በተጨማሪ የህዝብ ተሳትፎን ለማጠናከር የሚረዱ አሳታፊ አደረጃጀቶችና የአቅም ግንባታ ስራዎችን አለመደራጀታቸው፣ ያለውን ውስን ሀብት ለላቀ ልማት ለማዋል የከተማው ነዋሪ በጉልበት በማቴሪያልና በዕውቀት

በማሳተፍ ህዝቡን የልማቱ ባለቤት እንዲሆን በማድረግ ረገድ የተሰራው ስራ በሚፈለገው ደረጃ አለመድረስ፤ እና የልማታዊ ባለሀብቱን አቅም በመገንባት በዘርፉ ያለውን አስተዋጽኦ ለማጎልበት የተደረገው ስራም በሚፈለገው ደረጃ ያለመድረስ ሁኔታ ይታያል። ከዚህም ውጭ የከተሞችን የማወዳደሪያ ደረጃ በማውጣት ከተሞችን በደረጃ የመመደብ አሰራር አለመኖር እና የአፈፃፀም መለኪያ መስፈርት በማዘጋጀት፤ መለኪያዎችን በየጊዜው በማሻሻል የውድድር መንፈስ ያለመፈጠር እና ዘመናዊ የኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ የተደገፈ አሠራር ያለመኖር ችግሮች ይስተዋላሉ።

5.2 በከተሞች ከፍተኛ የመኖሪያ ቤት እጥረት መኖሩና የመኖሪያ አካባቢዎች የተጨናነቁና ያረጁ መሆን

በከተሞች በተለያዩ አካላት የሚቀርበው የቤት ብዛት አነስተኛ እና በየጊዜው ከሚጨምረው የከተማ ነዋሪ ቁጥር ጋር የማይጣጣም ከመሆኑ የተነሳ እጥረቱ አሳሳቢ ደረጃ ላይ ይገኛል። ከቤቶች ልማት ጋር በተያያዘ ዋና ዋና ችግሮች የለማ መሬት አቅርቦት እጥረት፤ የፋይናንስ እጥረት፤ የቁጠባ ባህል አለመዳበር፤ ወጪ ቆጣቢ የግንባታ ቴክኖሎጂ እና ዲዛይን ውሳኔነት፤ የግንባታ ግብዓት አቅርቦት እጥረትና ዋጋ መናር እንዲሁም የማስፈጸም አቅም ውሳኔ መሆን ናቸው። በማዘጋጀት ቤታዊ አገልግሎት አሰጣጥ አንዱና ዋነኛ አገልግሎት የመኖሪያ ቤት አቅርቦት በመሆኑ የማዘጋጀቢታዊ አገልግሎት ወደሚፈለገው ደረጃ መብቃት በክፍለ ኢኮኖሚው እንዲሁም በቤቶች ልማት ዘርፍ መሰረታዊ እና ዘላቂ ችግር ፈቺና የዘርፉን ግቦች በአስተማማኝ ለማሳካት የሚያስችሉ ናቸው። ለከተማ ነዋሪው የቤት አቅርቦቱ የሚከናወነው በመንግስትና በግሉ ዘርፍ ሆኖ በተለይ የግሉ ዘርፍ በቤት አቅርቦት የሚጠበቅበትን ድርሻ እንዲወጣ የለማ መሬት አቅርቦት አንዱ አገልግሎት ሆኖ ይገኛል።

የመኖሪያ ቤት አቅርቦት እንደ አገልግሎት ለመሟላት እንዲቻል የመሬትና አቅርቦት የመሰረተ ልማት መሟላት፤ የደረቅና የፍሳሽ ቆሻሻ አወጋገድ፤ ቀልጣፋ የግንባታ ፈቃድና ቁጥጥር፤ የቤቶች አጠቃቀምና አስተዳደር ስርዓት መዘርጋት፤ የከተሞች በአጠቃላይና ዝርዝር ፕላኖች ተግባራዊነታቸውን ማረጋገጥ ሆኖ በተጓዳኝ የከተማ ማደስና መልሶ ማልማት ስትራቴጂካዊ የትኩረት መስኮች ሆነው ተገኝተዋል።

በመሆኑም ቤቶች በአጭር ጊዜ ተገንብብተው የሚጠናቀቁበት ጥራታቸው የሚረገጋጥበትና በዕቅዱ መሰረት በተያዘላቸው ወጪ ያለምንም ተጨማሪ ክፍያ ቤቶቹን ማጠናቀቅ የሚያስችል ስርዓት መዘርጋት ይኖርበታል። የመኖሪያ ቤት ፍላጎት መጠን ዓይነት በማጥናት ከነዋሪው አቅም ጋር የሚመጣጠን ቤቶች ግንባታ ተዋክሮ በመቀመር በክልሎች የሚጀመርበት ሁኔታ የሚመቻች ሆኖ፤ ይህም ሂደት በዋነኛነት የከተማ ነዋሪዎችን የቁጠባ ባህል እንዲያዳብሩ የሚደረገው ጥረት ዋነኛ መሳሪያ ይሆናል።

5.3 የከተማ መሠረተ ልማት አቅርቦትና የአካባቢ ጽዳት አገልግሎት የተሟላ ያለመሆን እና ለአረንጓዴ ቦታዎች ትኩረት ያለመስጠት

በከተሞች የሚያስፈልገውን የመሠረተ-ልማት እና ሌሎች አገልግሎቶች በሚፈለገው መጠን፤ ጥራትና ደረጃ ለማቅረብና ለማስተዳደር ያለመቻሉ አንዱ ስትራቴጂካዊ ጉዳይ እንዲሆን አድርጎታል። በከተሞች በቂ የመሠረተ-ልማት አውታር እና ሌሎች አገልግሎቶች ባለመዘርጋታቸው ከተሞች የተለያዩ የኢንቨስትመንት እንቅስቃሴዎችን በመሳብ የገጠሩን ልማት ለመደገፍና የራሳቸውን እድገት ለማፋጠን አልቻሉም። አብዛኛዎቹ ከተሞች ያላቸው የመንገድና የጎርፍ ማስወገጃ ሦሮች፤ የደረቅና ፍሳሽ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ፤ የመጠጥ ውሃ አቅርቦት፤ የከተሞች የውስጥ ለውስጥ መብራትና መንገድ በዝቅተኛ ደረጃ ላይ መገኘት ናቸው። ከዚህም በተጨማሪ በከተሞች

ስለአረንጓዴ ቦታዎች ልማት በአስፈጻሚ አካላትም ሆነ በህብረተሰቡ ዘንድ ያለው የግንዛቤ ደረጃ እናሳ በመሆኑ በቀጣይ ትኩረት ተሰጥቶት መሻሻል ይኖርበታል።

ከላይ ተጠቀሱትን ችግሮች ለመፍታት በተደረገው ጥረት እስካሁን የቀረቡት ፕሮጀክቶች የእሴት ሰንሰለት (value chain) ወጥቶላቸው የተሟሉ ሆነው አለመቀረጽ፣ ግንባታዎቹ ሲቀረጹም ሆነ ሲከናወኑ ከፍተኛ የሰው ጉልበት በመጠቀም የስራ ዕድል በሚፈጥር መልኩ አለመቃኘት፣ የተዘረጉት የመሰረተ ልማት አውታሮችም ደረጃ ወጥቶላቸው እየተለኩ የሚከናወኑ አለመሆን፣ በከተማ ስራውን የሚመራው ባለሙያም በቂ እውቀት፣ ክህሎትና አመለካከት ፈጥሮ በተጠያቂነት መንፈስ ስራውን የሚመራበት መንገድ አለመኖር፣ ከፍተኛ ወጪ የወጣባቸውን የመሠረተ ልማት አውታሮች በመንከባከብ እና በማስተዳደር በኩልም የታየው እጥረት ቀላል አልነበረም። በአጠቃላይ በዚህ ዙሪያ የሚታዩት ችግሮች በሚከተለው መልኩ ማጠቃለል ይቻላል።

5.3.1 ደረጃውን የጠበቀ የከተማ መሰረተ ልማትና አገልግሎት ያለመስፋፋት

በከተሞች የህዝብ ንቅናቄና ተሳትፎን በማጠናከር ገቢ የማመንጫት የመሰብሰብ እና የመጠቀም አቅም አለመፈጠር፣ የከተሞች የመሠረተ ልማት ስታንዳርድ ወጥቶላቸው እየተለኩ የሚፈጸሙበት አሰራር አለመኖር፣ በከተሞች የሚገኝ የመሰረተ ልማት ቋሚ ሃብት ምዝገባና ዋጋ ግምት በመውጣትና የኦፕሬሽንና ጥገና በፕላን የሚሰራበት መንገድ አለመኖር በከፍተኛ ወጪ የሚቀርቡ የመሰረተ ልማትና አገልግሎት የሚፈለገውን አገልግሎት ሳይሰጡ ማለቅ፣ እና በአገልግሎት አቅራቢዎች መካከል የሚታይ ቅንጅታዊ አሰራር ደካማ መሆን ናቸው።

5.3.2. በሰፊ የስራ ዕድል ፈጠራ ዙሪያ ደካማ መሆን

በተለያዩ የልማት ንግግራዎች ላይ የሰው ጉልበት በሰፊው መጠቀም የሚያስችሉ ቴክኖሎጂዎች አለመዳበራቸው፣ ወጣቶች እና ሴቶች ወደ ሥራ ፈጣሪነት እንዲገፋፉ የተለያዩ የስልጠና፣ የፋይናንስ፣ የማምረቻና መሸጫ ቦታ፣ የአደረጃጀት፣ የገበያ ወዘተ ድጋፎች በተቀናጀ ሁኔታ አለመፈጸም፣ በትምህርት ቤቶች የሚሰጡ ስልጠናዎች ወደ ስራ ፈጠራ በሚያስገቡ እና ገበያው በሚፈልገው መልኩ የተደራጁ አለመሆን ናቸው።

5.4 የመሬት ልማትና ማጠናከሪያ ግልጽ ተጠያቂነት የሠፈነበት እና ወጪ ቆጣቢ ያለመሆን

እንደሚታወቀው በከተሞች የመሬት ልማት ሥራዎች በአግባቡ እየተተገበሩ አይደሉም። በመሬት አስተዳደር በኩልም የፍትሃዊነትና ወጥነት ችግር የሚታይበት እና የመሬትና መሬት ነክ መረጃ አያያዝ፣ አተናተን እና አሠራር ሥርዓት ያልተጠናከረ ነው። ይህም የመሬት አቅርቦትን ያልተሳለጠ ከማድረጉም በላይ ከመሬት የሚገኝን ገቢ በአግባቡ ለመሰብሰብ እንዳይቻል እንቅፋት ሆኗል። በዚህም ምክንያት የዋና ዋና መሠረተ-ልማት አገልግሎቶች አቅርቦት ከፍላጎት ጋር የማይጣጣምበት ደረጃ ላይ ይገኛል። በርካታ የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶችም አቅርቦት እጅግ ውስን ሲሆን በተለያዩ አቅራቢዎች መካከል ያለውን ቅንጅት በፕላን ለመምራት የሚደረግ ጥረት አነስተኛ ነው። ለመሬት ልማት ሥራዎች እጅግ ወሳኝ የሆነው የከተሞች የእድገት ፕላንም በሚፈለገው ጥራትና ጥልቀት የማይዘጋጅ በመሆኑ በበርካታ ከተሞች የመሬት አቅርቦት በፕላን የሚመራ እንዳይሆን አድርጎታል።

5.5 የከተማ ንግድ ገዢዎች እና አፈጻጸም ደካማ መሆን

የከተማ ፕላኖች በተሟላና ወጥነት ባለው የፕላን አዘገጃጀትና አሠራር ሥርዓት መሠረት ያለመዘጋጀታቸውና ቢዘጋጁም የፕላን ዘመኑንና የወቅቱን ሁኔታ ጠብቀው የተከለሱ ያለመሆናቸው፣ እንዲሁም በአግባቡና በወቅቱ ያለመፈጸማቸው በከተሞች ጎልተው ለሚታዩት በርካታ የልማት ችግሮች (የአገልግሎት፣ የመሰረተ ልማት፣

የመኖሪያ ቤቶችና የመዝናኛና የአረንጓዴ ቦታዎች እጥረት፣ የቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ ሥርዓት ያለመኖር፣ የተዛባ ስርጭት እና በዝቅተኛ ደረጃ መገኘት፣ የነባር የከተማ ክፍሎች እርጅና መጎሳቆልና እንዲሁም ከተሞች በገጠር ልማት ረገድ እያበረከተቱ ያሉት አስተዋጽኦ ውስን መሆኑ፣ የከተማ ነዋሪዎችና ባለሀብቶች ስለተዘጋጁ የከተማ ፕላኖች ይዘት በቂ መረጃ የሌላቸው መሆኑ) የሚጠቀሱ ሲሆን እነዚህን ችግሮች ለመፍታት የከተማ ፕላን ሊጫወት የሚችለውን ሚና በብቃት እንዲጫወት ማድረግ ያስፈልጋል። ስለሆነም ከተሞቻችን በዘፈቀደ የማያድጉ፣ የአከታተም ሂደትን ከግምት ውስጥ ያስገባ እና የከተማ-ገጠር እና የከተማ-ከተማ ትስስር የሚያጠናክር የከተማ ፕላን እንዲኖራቸው ማድረግ ተገቢ ይሆናል።

የከተማ ፕላን አገልግሎት የሚሰጡ የግል አማካሪ ድርጅቶች በበቂ መጠን ያለመኖርና ያላቸው ልምድም ውስን መሆን፣ የኢትዮጵያ የሙያ ማህበራት/አርክቴክት፣ የከተማ ፕላኖች/የከተማ ፕላን ዘርፍን በሚፈለገው ደረጃ ለመደገፍ በአግባቡ ተደራጅተውና ተጠናክረው ያለመገኘት ናቸው። መሬትን በአግባቡ ለመጠቀም የሚያስችሉ ከየአካባቢው ነባራዊ ሁኔታዎች ጋር የተጣጣሙ የይዘታ፣ የመንገድና የሌሎች ስታንዳርዶች አለመኖር ዋና ዋናዎቹ ችግሮች ናቸው። በሌላ በኩል ለከተሞች የሚዘጋጁ ፕላኖች ውዝፍ ችግሮችን በመቅረፍ ላይ ያተኮሩ መሆናቸው፣ ለከተሞች የሚዘጋጁ ፕላኖች ከሌሎች በክልል ወይም በአገር አቀፍ ደረጃ ከሚከናወኑ የልማት ሥራዎች ጋር በሚፈለገው ሁኔታ የተቀናጁ አለመሆናቸው፣ ከተሞች የገጠርን ልማት በመደገፍ ረገድ እየተጫወቱ ያሉት ሚና ውስን መሆኑ፣ ወዘተ... የፕላን ዝግጅት ሥራዎች አፈጻጸም በርካታ መሻሻል የሚገባቸው ጉዳዮች ያሉባቸው መሆናቸውን ያሳያሉ። እነዚህን ችግሮች ለመቅረፍም ሆነ ለከተሞች የኢኮኖሚ እድገት መሠረት ለሆኑት የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ልማትን ጨምሮ በከተሞች ለሚከናወኑ የልማት እንቅስቃሴዎች መሳካት አስፈላጊ የሆኑትን የለሙ መሬቶች አዘጋጅቶ ለማቅረብ በሚያስችል መልኩ የከተማ ፕላን ሊዘጋጅ ይገባል።

ክፍል ሁለት፡- ራዕይ፣ የአፈጻጸም አቅጣጫዎች፣ ዓላማዎችና ግቦች

1. ራዕይ

"ለኑሮ ምቹና ተወዳዳሪ የሆኑ ከተሞች እና ዓለም-አቀፍ ደረጃን የጠበቀ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ በ2012 ተፈጥሮ ማየት"። ይህ ራዕይ በውስጡ የያዘው መሠረታዊ ጉዳዮች እንደሚከተለው ተተንትኑዋል።

1.1 ለኑሮ ምቹና ተወዳዳሪ የሆኑ ከተሞች

ይህ ሐረግ ከተሞች በፕላን በመመራት ቀልጣፋና ውጤታማ ማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶችን እና ኢኮኖሚያዊ መሠረተ-ልማቶችን ለነዋሪዎች በማቅረብ ለኑሮ ምቹና ተወዳዳሪ ከተሞች እንዲሆኑ እና ቀጣይነት ያለው ዘርፈ-ብዙ ልማት ማስተናገድ የሚችሉ የልማት ማዕከላት በመሆን በገጠሩ አካባቢ እየተመዘገበ ያለውን ልማት እንዲደግፉና እንዲያፋጥኑ ብሎም ለአገራዊ የኢኮኖሚ ዕድገት የጎላ አስተዋጽኦ የሚያደርጉ መሆኑን የሚያመለክት ነው።

1.2 ዓለም-አቀፍ ደረጃን የጠበቀ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ

ይህ ደግሞ ሃገራዊውን የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ አቅም በተለያዩ ስልቶች የማሳደግ፣ ከዓለም-አቀፍ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ጋራ ተወዳድሮ የአገር ውስጥ የኢንዱስትሪውን ፍላጎት ለማሟላትም ሆነ በውጭ ገበያ ተወዳድሮ የውጭ ምንዛሪ የማምጣት አቅም እንዲኖረው ማስቻልን የሚያመለክት ነው።

2. የአፈጻጸም አቅጣጫዎችና መርሆዎች

2.1 የለውጥ አመራር እንቅስቃሴ እንደቁልፍ ተግባር ወስዶ ማስፈጸም

በመስሪያ ቤታችን እና በሴክተራችን በየደረጃው ሰፋፊ የንቅናቄ መድረኮች በመፍጠር በርካታ የለውጥና የልማት ሠራዊት መገንባት ቁልፍ ተግባራችን ሆኖ ይቀጥላል። ይህንን እውን ለማድረግም፡-

- 1) በየደረጃው የሚዘጋጁ ዕቅዶች የአመራሩን፣ የሠራተኛውንና የሕዝቡን አቅም አዋህዶ መጠቀም በሚያስችል አግባብ እንዲታቀዱ ለማድረግ በዕቅድ ዝግጅት ወቅት የሚመለከተው አካል ሁሉ በቂ ግንዛቤ እንዲያገኝ በማድረግ የዕቅድ ዝግጅቱ በበቂ መረጃ ላይ የተመሰረተ፣ ቆጥሮ ለመስጠትና ለመረከብ የሚያስችልና አሳታፊ እንዲሆን ጥረት ይደረጋል።
- 2) በሴክተሩ ያሉ የተለያዩ አደረጃጀቶች በቀጣይ በሚዘጋጁ የተግባርና የውጤት ተኮር የአፈጻጸም መመሪያ መሠረት በማድረግ ጊዜውን ጠብቀው የሥራ አፈጻጸማቸውንና ውጤታማነታቸውን በማስመልከት ተከታታይ ውይይት እንዲያደርጉ ክትትልና ድጋፍ በመስጠት የለውጥ ሠራዊት ግንባታ እንቅስቃሴው ቀጣይነት እንዲኖረው ትኩረት ተሰጥቶ ይሰራል። እያንዳንዱ አደረጃጀት በሚያዘጋጀው የቡድንና የግሉ ዕቅድ መሠረት ተልዕኮውን በአግባቡ ስለመወጣቱ የጋራ ክትትልና ድጋፍ ይደረግለታል። በየአደረጃጀቱ ስለተደረጉ ግምገማዎች ወቅቱን ጠብቆ ሪፖርት እንዲደራጅና ለሚመለከተው አካል እንዲተላለፍ ይደረጋል። በዚህ መሠረት የሚሰጡ ግብረ መልሶች ይኖራሉ።
- 3) የተስተካከለ የለውጥ አመለካከት ያለው የልማት ሰራዊት ከመፍጠር አንጻር ለውጡን በትግል የሚመራ፣ አድርባይነት፣ የለበጣ አካሄድና የኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከትን አምርሮ የሚታገል ታታሪ ሠራተኛ በብዛት እንዲፈጠር ጥረት ይደረጋል። ግንባር ቀደም ኃይሎች የኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከትና ተግባር ምንነትና ክስተቱን በሚገባ ተገንዝበው መዋጋት እንዲችሉ አቅም የሚፈጠርበት ስልት ተቀይሶ ተግባራዊ

ይደረጋል። ግምገማ ነክ ስልጠናዎች በሚሰጡበት ወቅት በሴክተሩ ባሉ መ/ቤቶች በሥራ አፈጻጸም ወቅት በተግባር የሚታዩ የኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከትና ተግባራት መገለጫዎች ስልጣኑ በግልጽ እያነሳ መታገል የሚችልበት አቅምና ክህሎት እንዲኖረው ይደረጋል። ግንባር ቀደሙ ኃይል በቡድን ሥራ ውጤት የሚያምንና ጠንካራ የመተጋገዝና የመተካካት ልምድ እንዲኖረው በተልዕኮ አፈጻጸም ወቅት ፈጻሚው በጋራ ውጤት የሚመዘንና የሚሸለም መሆኑን አውቆ ለጋራ ውጤት እንዲተጋ በማብቃት የሚያጋጥሙ ማነቆዎችን በቅርብ እየተከታተሉ መፍታት የሚያስችል አማራጭ የሚያመነጭ እንዲሆን ጥረት ይደረጋል።

- 4) በመ/ቤታችን በትግበራ ላይ ያለውን የመሠረታዊ የሥራ ሂደት ለውጥ ቀጣይነት ለማረጋገጥ የመከታተያ ፔክሊስት በማዘጋጀትና ቀደም ሲል የነበረውን በማጠናከር ጥናቱ በስታንዳርዱ መሠረት እየተፈጸመ መሆኑን በመከታተል ድጋፍ ይደረጋል። መሻሻል ያለባቸው ስታንዳርዶች ካሉ ለፕሮሰስ ካውንስሉ የማሻሻያ ሃሳቦች ቀርቦለት እንዲሻሻሉ ይደረጋል። ይህንን የሚያደርጉ የሥራ ክፍሎች ያጋጠሟቸውን ማነቆዎች ለይቶ መፍትሔ ማበጀት እንዲሁም የBPR እና BSC ያላቸውን ትስስር ማጠናከርና ወጥ የአመራር መሳሪያ (tool) ሆነው መስተጋብር እንዲፈጥሩ የሚያስችል ክትትልና ጥናት ተደርጎ ተግባራዊ ይደረጋል።
- 5) የመ/ቤታችን የቴክኖሎጂ አጠቃቀም ለማሳደግ የሥራ ክፍሎች ከማስፈጸም አቅም ጋር በተያያዘ የሚያጋጥሟቸውን ችግር መፍታት የሚያስችሉ የአመራር መሳሪያዎች (management tools) የBPR እና የBSC ጥናቶች በማካሄድና በመተግበር እያመጡት ያለውን ለውጥ፣ እያስመዘገቡት ያለውን ውጤትና በአገልግሎት አቅርቦቱ ላይ የህብረተሰቡን የእርካታ ደረጃ ለመመዘን የሚያስችል የዳሰሳ ጥናት ይካሄዳል። በጥናቱ መሠረት መስተካከል ያለባቸው ጉዳዮች እንዲስተካከሉ ክትትል ይደረጋል። የሥራዎች አቶሜሽንም ከሌሎች ሥራዎች በተጨማሪ ለህብረተሰብ እርካታ ምዘና ተገቢው ትኩረት እንዲሰጡ ይደረጋል። ICT በበጀት ዘመኑ የተለየ ትኩረት ተሰጥቶ ከፍተኛ መሻሻል ከሚጠበቅባቸው የሥራ ዘርፎች አንዱ የሥራ ዘርፍ ተደርጎ ይወሰዳል።
- 6) በከተሞች አመራሩና ፈጻሚው አጀንዳ ቀርጾ የሕዝብ ንቅናቄ የመፍጠር አቅም መገንባትን በተመለከተ የመልካም አስተዳደር ዋና ሥራ በማድረግ ይህን ሥራ ለማስፈጸም የአመለካከትና የዕውቀት ክፍተቶችን ለመሙላት የሚያስችል ጥናቶች በማካሄድ ተገቢ የስልጠና ዓይነቶች ተለይተው ይዘጋጃሉ። አስፈላጊውን ቅድመ ዝግጅት በማድረግ ስልጠናዎቹ እንዲሰጡ ይደረጋሉ፤ ውጤታማነታቸውም ክትትል ይደረግበታል። የሕዝብ ንቅናቄ ለመፍጠር የሚያስችሉ ባለሚናዎች ይለያሉ፤ መድረኮች ይፈጠራሉ፤ ሰፊ የሕዝብ ግንኙነት ሥራዎች ይሰራሉ። በንቅናቄው ሂደት በተሻለ ለፈጸሙትም ግብረ መልስ የሚሰጥበት ሥርዓት እንዲዘረጋ ጥረት ይደረጋል።
- 7) የሥራ ክፍሎች በየሥራ ሂደታቸው የተጓደሉ ክፍት የሥራ መደቦችን በመለየት ባለሙያ የማሟላቱንና የማብቃቱን ሥራ በመስራት የማስፈጸም አቅማቸውን ለማሳደግ ድጋፍ ይደረግላቸዋል።
- 8) ምርጥ ተሞክሮዎችን በመቀመር ለማስፋፋት በምርጥ ተሞክሮዎች ቅመራ ላይ በቂ ግንዛቤ በቀጣይነት ይፈጠራል። የተገኙ ምርጥ ተሞክሮዎች በሌሎች የሥራ ክፍሎች ወይም አካባቢዎች ተጣጥመው እንዲስፋፉ ይደረጋል።

2.2 የአፈጻጸም አቅጣጫዎች

የአምስቱ ዓመት ዕቅድን በተሳካ ሁኔታ ለመፈጸም ይቻል ዘንድ ከሁሉም በፊት በዘርፉ በሚገኘው አመራር እና ሠራተኛ የሚታዩበትን የአመለካከትና የክህሎት ችግሮች መፈታት ወሳኝ ጉዳይ አድርገን መንቀሳቀስ ይጠበቅብናል። ስለሆነም በሚቀጥሉት ዓመታት ዋነኛው ትኩረታችን በከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሴክተር የተመዘገቡ ተስፋ ሰጪ ለውጦችና ውጤቶችን ወደ ላቀ ደረጃ ለማሸጋገርና ማነቆዎቻችንን በሚገባ ለይተን ለውጥ ለማምጣት የምንረባረብበት ከፌዴራል እስከ እያንዳንዱ ከተማ በተዘረጉ የአደረጃጀት እርከኖች የልማትና የአገልግሎት ማሻሻያ ተግባሮቻችንን ለማሳካት የሚችሉ እንደ አንድ ጠንካራ የንብ ሠራዊት የሚተጉ አመራሮችና ሠራተኞች በመፍጠር ተጨባጭ የሆነ ተቋማዊና ሴክተራዊ ለውጥ ለማምጣት የምንቀሳቀስበት ይሆናል። በሃገራችን የኢኮኖሚና የመልካም አስተዳደር እንቅስቃሴ የዓይነት ለውጥ እንዲመጣ በመንግሥት የፀደቀው የአድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ለከተማ ልማትና ለኮንስትራክሽን ሴክተር ተገቢውን ትኩረት የሰጠ ነው። መ/ቤታችን ይህንን ዕቅድ ለማስፈጸም ከወዲሁ የማስፈጸም አቅሙን አጠናክሮ መረባረብ ይጠበቅበታል። ለዚህም በመሠረታዊነት የሚከተሉትን ዋና ዋና የአፈጻጸም አቅጣጫዎች ልዩ ትኩረት እንሰጣቸዋለን።

2.2.1 የለውጥ ሠራዊት (ሰው ሃብት) ግንባታ ላይ ትኩረት ሰጥቶ መሰራት

በየደረጃው በሴክተር የተሰማሩ የሥራ ኃላፊዎች፣ ባለሙያዎች ሠራተኞች የሚጠበቅባቸውን የሥራ ድርሻ በብቃት እንዲወጡ በዘመናዊ ዕውቀት፣ ክህሎትና አመለካከት አሰራራቸውን በማዳበር ውጤታማ ሥራ ማከናወን ይጠበቅባቸዋል። ለዚህም ሥራቸውን በትጋትና በቅልጥፍና ማከናወን ያስችላቸው ዘንድ ከዘመናችን አዳዲስ የትምህርትና ቴክኖሎጂ ግኝቶች ጋር ራሳቸውን በማስተዋወቅ የተለያዩ ክህሎቶችን፣ የተሻሉ የአሰራር ዘዴዎችንና አመለካከቶችን እንዲያዳበሩ ተከታታይ ሥልጠናዎችን ማደራጀትና በየደረጃው መስጠት ከፍተኛ ጠቀሜታ እንዳለው ይታመናል። በመሆኑም በየደረጃው በተለያዩ የሥራ ዘርፎች በተለያዩ ጊዜያት የሚሰጡ ሥልጠናዎች፣ ሴሚናሮች፣ ወርክሾፖች፣ የልምድ ልውውጥ መድረኮችና የመሳሰሉት ፕሮግራሞች ሥርዓት ባለው መንገድ በማጥናት ማቀድና በሚፈለገው መንገድ ከመጀመሪያው እስከመጨረሻው ያለውን ሂደት ማደራጀትና ተግባራዊ ማድረግ ተገቢ ይሆናል።

በሌላ በኩል የልማት ሠራዊት ግንባታና የሚስፋት ስትራቴጂውን ከማስፈፀም አኳያ በየደረጃው የሚታዩትን አድርባይነትና ቸልተኝነት ለመቅረፍ የሚያስችሉ ተከታታይ ሥራዎችን እንሰራለን። ይህንን በማድረግ በመዋቅራችን ውስጥ ኃላፊነት የሚወስድና የኪራይ ሰብሳቢነት አስተሳሰብ ከአድርባይነት፣ ቸልተኝነትና ሃሜት በፀዳ ሁኔታ በግልጽ መድረክ ላይ ተወያይቶ መፍትሄ ማስቀመጥ እና ትክክለኛ የአፈጻጸም ሥርዓት እንዲዘረጋ ጥረት የሚያደርግ ኃይል በመ/ቤታችን በብዛት ይፈጠራል። ዕቅዶችን ለማስፈፀም ሠራተኛውና አመራሩ በባለቤትነት ማንንም ሳይጠብቅ መንቀሳቀስ ሲጀመር የአመለካከት መስተካከል ነፃብራቅ አድርገን መውሰድ ይኖርብናል። ለዚሁም ሁሉም የበኩሉን ማበርከት ይጠበቅበታል።

2.2.2 ባለድርሻ አካላትን በብቃት ማሳተፍ

ባለድርሻ አካላትን ማሳተፍ አስፈላጊ የሚሆንበት ምክንያት ባለድርሻ አካላት ያላቸውን የመረጃ ፍላጎትና ጥያቄ በማቅረብ የሚቀረፀው ዕቅድ የሕዝቡን ፍላጎትና ነባራዊ ሁኔታውን በትክክል ያንፀባረቅ እንዲሆን ለማድረግ ነው። ሁሉም የሚመለከታቸው ወገኖች ዕቅዱን አውቀው መደገፋቸው ለተግባራዊነቱ የበኩላቸውን ድርሻ እንዲወጡ ለማድረግ ስለሚያስችልም ጭምር ነው።

ዕቅዱ ከተፈፀመ በኋላም ምን ያህል እንደተሳካ፣ ምን ጠንካራ ጐኖችና ደካማ ጐኖች እንደነበሩበት በእርግጠኝነት አውቆ በየጊዜው እየተሻሻለ የሚሄድ ሥራ ለመስራት የሚቻለው ባለድርሻ አካላት በዕቅድ አፈጻጸም ግምገማ ላይ በብቃት ሲሳተፉ ነው።

በመሆኑም ሥራዎችን ስናቅድ፣ ስናስፈጽምና ስንገመግም ባለድርሻ አካላትን በሚያሳትፍ አካሄድን መፈፀም፣ ይህንኑ ለመስራት የሚያስችል ሥርዓት መቅረጽ የአፈጻጸም ችግራችንን ለመቅረፍ መሠረታዊ ተፈላጊነት ያለው ጉዳይ ይሆናል።

ስለሆነም ዕቅድ ስናዘጋጅ ተጨባጭ ነባራዊ ሁኔታውን ያገናዘበ ዕቅድ መሆኑ እንዲረጋገጥ ሁሉም ተገቢው ጥረት ማድረግ አለበት። ነባራዊ ሁኔታውን ከማገናዘብ በተጨማሪ አመራሩና ፈፃሚው የማነቆዎች ዓይነት፣ ዝርዝር ሁኔታዎችና ምንጮቻቸውን የመተንተን እና የሥራውን መጠንና የአመራሩን ድጋፍ አገናዝቦ ዕቅድ የሚነድፍበትን አቅም የመገንባት ሥራ ይሰራል።

2.2.3 የሥራ ውጤትን የሁሉም ነገር ማጠናጠኛ ማድረግ

ሥራችን መነሻና መድረሻ ውጤት ነው። ዓላማችን ልማትን፣ ዴሞክራሲንና መልካም አስተዳደርን በማስፈን ሕዝባችንን ከድህነት ኋላቀርነትና ጥፋት ማላቀቅ፣ ይህንኑ በላቀ ፍጥነት መፈፀም ነው። ይህንን ውጤት ማምጣት ወይም ያለማምጣት የመ/ቤታችን ዓላማ መሳካት ወይም ያለመሳካት የሚወስን ጉዳይ ነው። ስለሆነም ውጤት የሁሉም ነገር ማጠናጠኛ እንዲሆን ማድረግ አስፈላጊ ይሆናል። ከዚህ አጠቃላይ ዓላማም ባሻገር የሥራ ውጤትን የሁሉም ነገር ማጠናጠኛ ማድረግ ያለብን የአፈጻጸም ችግር ለማስወገድ መሠረታዊ ተፈላጊነት ያለው ጉዳይ ነው።

የማስፈፀም ችግራችንን ለመቅረፍ ሌት ተቀን ውጤት ለማመጣት የሚረባረብ የሰው ኃይል መፍጠር ይኖርብናል። የሥራ ውጤትን ከምንም ነገር በላይ ለማረጋገጥ የመረባረብ ባህል መገንባት ይኖርብናል። ዕቅድ ስናወጣ የሥራ ውጤትን ለማረጋገጥና ውጤታችንን ለመለካትና ለማሻሻል የሚያስችል ዕቅድ መያዝ አለብን። በየደረጃው የተያዙ ዕቅዶች ሊመዘኑ የሚችሉ ተግባራት (Deliverables) ተለይተው የተቀመጡላቸው መሆን አለበት። ዕቅድ ስናስፈጽም የግብር ይውጣ አካሄድን ትተን ተጨባጭ ውጤት ማምጣትን ማዕከል አድርገን መረባረብ አለብን። የዕቅድ አፈጻጸምን ስንገመግም ያስቀመጥነው ዓላማና ግብ የተሳካ መሆኑንና ውጤት መገኘቱን ለማረጋገጥ በሚያስችል አካሄድ መገምገም አለብን።

ሰዎችን ለሥራ ስናሰማራ ውጤት ለማምጣት የሚያስችለውን ነገር ሁሉ አሟልተን ተጨባጭ ዓላማና ግብ ሰጥተን ማሰማራት አለብን። አፈጻጸሙ ላይ ምን ውጤት እንደተገኘ ተከታትለን ጥሩ ውጤትን ለማስፋት ውድቀትን በእንጭጨ ለመቅጨት መረባረብ አለብን። በዕቅድ አፈጻጸም ግምገማ ሂደት እያንዳንዱ ሰውና አካል በተጨማሪም የሥራ ውጤቱና ከውጤቶቹ በስተጀርባ ባሉ አመለካከቶችና እሴቶች መሠረት መለካት አለብን። በዚህ መልኩ የሥራ ውጤትን ማዕከል ያደረገ ባህል ያለው፣ ለውጤት የሚረባረብ ኃይል እንፈጥራለን፤ ውጤታማ ያልሆነ ሰው አንድም ይሻሻላል አልያም ይንገዋለላል። ስለሆነም አሸናፊ ውጤታማ የሆነ ሰው ብቻ የተሰፈበት የአፈጻጸም ሠራዊት መገንባት እንችላለን።

2.2.4 በግልጽ ቅደም ተከተል መምራት

ያስቀመጥነውን ዓላማና ግብ ለማሳካት ስፍር ቁጥር የሌላቸው ሥራዎችን ባንድ ጊዜና በፍጥነት መፈፀም መቻል አለብን። እነዚህን ስፍር ቁጥር የሌላቸውን ሥራዎች እኩል እንዲረባረቡባቸው ብንል ኃይላችን ተበታትኖ የሥራ ውጤቶችን እጅግ መለስተኛ ይሆናል። በመሆኑም ሳይንሳዊ በሆነ መንገድና ትንታኔ መጀመሪያ ቁልፍ ችግሩን ወይም ቁልፍ ተግባሩን በዋና ዋና ወይም ከዓበይት ተግባራት መካከል የመለየት ሥራ ይሰራል። ቁልፍ ተግባር የምንለው ከዋና ዋናዎቹ ተግባራት ውስጥ የሁሉንም ተግባራት ስኬታማነት የሚወስን፣ እሱን በመስራት ሌሎችንም ሥራዎች በወሳኝነት ለመፈፀም የሚያስችለውን ነው።

አሁን ባለንበት ወቅት የመ/ቤታችን ቁልፍ ተግባር የለውጥ ሠራዊት መገንባት ነው። ይህንን ቁልፍ ተግባር ለማስፈፀም በመረባረብ ሌሎች ተግባራት እዚያው በዚያው በወሳኝነት የሚፈፀሙበት ሁኔታን ማመቻቸት ማለት ነው። የቁልፍ ተግባር የተሳካ አፈጻጸም የሚፈጥረውን ምቹ ሁኔታ በመጠቀም ሌሎችም ተግባራት እንዲከናወኑ ማድረግ ማለት ነው።

2.2.5 የዕርስ-በርስ የመማማር ሥርዓት መዘርጋትና መተግበር

የመማማር ሂደት በጣም ሰፊና ከባድ ጉዳይ ነው። ጠቅለል ተደርጎ ሲታይ የግል ሕይወታችንና ማህበረሰባዊ እድገትን በሙሉ የሚያካትት ነው። ከዚህ አንፃር ትምህርት ዕድሜ ልክ የሚኖርና መማማርና መኖር የተሳሰሩና አብረው የሚሄዱ ናቸው። ቀለል ባለ ደረጃ ሲታይ ደግሞ ከተሞክሮና ከልምድ መማር በአንድ ሁኔታ ውስጥ አንድን ተልዕኮ ለመወጣት መያዝ ያለበት ክህሎትና እውቀት የሚመለከት ይሆናል።

በብዙዎቻችን መማር ሲባል በመደበኛ ትምህርትና በሥልጠና የሚገኘውን ብቻ አድርጎ መወሰድ ይታያል። መማማር ግን መደበኛ ባልሆነ መንገድ ከሥራ ባልደረባ፣ ከቤተሰብ፣ ወዘተ... በተለያዩ መንገድ እንደሚገኝ በውል መረዳት ይገባል።

በመሆኑም በየወቅቱ ለሚፈጠሩ የአፈጻጸም ክህሎት ክፍተቶች በሥራ ላይ እርስ በዕርስ በመማማር የክህሎት ክፍተቱን መሙላት ዋነኛው አቅጣጫ ተደርጎ በመወሰድ አለበት። ከዚህ በተጨማሪ ደግሞ በግምገማ ነክ ሥልጠናዎች እና ሌሎች አጫጭር ሥልጠናዎች የአፈጻጸም ክህሎት ክፍተቶችን ለመፍታት አቅደን መንቀሳቀስ ይጠበቅብናል። የምርጥ ተሞክሮ መቀመርና ማስፋፋትም ለዚህ ማነቆ መፍቻነት መማማሪያ ማድረግ ይኖርብናል።

2.2.6 ለቤት ልማት የሚውል የፋይናንስ አቅምን ማሳደግ

የቤት ልማትን በከተሞች ከማካሄድ አኳያ ከመንግሥት የሚመደበው ገንዘብ ውስን በመሆኑ የፋይናንስ ምንጩ በግለሰቦችና ድርጅቶች ቁጠባ ላይ የተመሰረተ እንዲሆን ማድረግ ይገባል። ከዚህ አንፃር በህብረተሰቡ ዘንድ ቁጠባን በማበረታታት ለቤት ልማት ሊውል የሚችል (ከቁጠባ እስከ 40% የሚደርስ) ፋይናንስ ለማረጋገጥ መንቀሳቀስ ያስፈልጋል። ገንዘቡም ግንባታው ከመጀመሩ በፊት በሁለት ዓመት ጊዜ ውስጥ ተሰብስቦ መጠናቀቅ ይኖርበታል። ቀደም ሲል ለቤት ግንባታ ከመንግሥት ወጪ የተደረገውን ገንዘብ አሟልቶ ማስከፈል ይገባል። ከዚህም በተጨማሪ ባለፉት ዓመታት የተፈጠረውን የቤት ግንባታ አቅምን ወደ ላቀ ደረጃ በማድረስ የቤቶቹን የግንባታ ወጪ ከከተማ ነዋሪው አቅም ጋር ተመጣጣኝ እንዲሆን ማድረግ ይገባል።

2.2.7 የከተሞችን ገቢ ማሳደግ

በከተሞች የመሠረተ ልማቶችና ማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶች አቅርቦት በዝቅተኛ ደረጃ ላይ ይገኛል። ይህን ሁኔታ ለማሻሻል በመንግሥት አቅም ብቻ መወጣት የሚቻል ባለመሆኑ የአገልግሎቶቹን አቅርቦት በማሻሻል የከተማ ነዋሪውን ፍላጎት ለማሟላት ብሎም ኢንቨስትመንትን ለማበረታታት የከተሞችን ገቢ ማሳደግ ይገባል። በዚህ ረገድ ባለፉት ጥቂት ዓመታት የታክስና የፋይናንስ ሥርዓት ማሻሻያ ንግግራም በአንዳንድ ከተሞች ተግባራዊ በማድረግ እና ሌሎች የማሻሻያ እርምጃዎችን በመውሰድ ገቢያቸውን በከፍተኛ ደረጃ ለማሳደግ ችለዋል። በቀጣይም ይህንን በጥቂት ከተሞች እየታየ ያለውን መሻሻል የበለጠ ውጤታማ በሆነ መልኩ በሁሉም ከተሞች ተግባራዊ በማድረግ የከተሞችን ገቢ ማሳደግ ይገባል።

2.2.8 ከውጭ የሚገዙ አገልግሎቶችን በአገር ውስጥ መተካት

በሁለቱ ዘርፎች የተቀረጹ የልማት ሥራዎችን ለማከናወን ከውጭ አገር የሚገቡትን ግብአቶችና አገልግሎቶች (የምክር አገልግሎትን ጨምሮ) ደረጃ በደረጃ በአገር ውስጥ ምርቶችና አገልግሎቶች እየተካኑ የምንሄድበትን አቅጣጫ መከተል ይገባል።

2.2.9 የሴቶችንና የወጣቶችን ተሳትፎና ተጠቃሚነት ማሳደግ

በክፍለ-ኢኮኖሚው የተቀየሰው የአምስት ዓመት ዕቅድ ሊሳካ የሚችለው የሴቶችና ወጣቶች ብቃት ያለው ተሳትፎና ተጠቃሚነት ሲረጋገጥ ብቻ ነው። ስለሆነም እስከአሁን በተለይም በሴቶች ልማት፣ በጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ልማት እና በከብልስቶች መንገድ ሥራ ዙሪያ ሴቶችንና ወጣቶችን በማሳተፍና ተጠቃሚ በማድረግ ረገድ የተገኙ መልካም ጅምሮች ይበልጥ ተጠናክረው እንዲቀጥሉ ይደረጋል። በተመሳሳይ በሌሎች በከተማ ዘርፍ አዲስ በተቀረጹ ንግግራሞች የሴቶችና የወጣቶችን የመሳተፍ አቅም በማሳደግና ሁኔታዎችን በማመቻቸት ይበልጥ ተጠቃሚ የሚሆኑበት አቅጣጫ ተፈጻሚ ይሆናል። የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ዕድገትም ሴቶችንና ወጣቶችን በአግባቡ የሚያሳፍና ተጠቃሚ የሚያደርግ መሆኑን የሚያረጋግጡ እርምጃዎች ተቀይሰው ይከናወናሉ።

3. ዓላማዎችና ግቦች

1.1 ጥቅል ዓላማዎች

ዓላማ 1:- የከተሞችንና የክልሎችን የማስፈጸም አቅም በቀጣይነት ለመገንባት የሚያስችል የሰው ኃይል ልማት፣ አደረጃጀትና ቴክኖሎጂ አጠቃቀም ለማሻሻል፤

ዓላማ 2:- ሰፊ የሥራ ዕድልን በመፍጠር፣ ድህነትን በማስወገድ ሰፊ መሠረት ያለው ልማታዊ ባለሀብት በመፍጠር፣ ለኢንዱስትሪው ልማት አስተማማኝ መሠረት በመሆን በአገሪቱ ልማት ውስጥ ጉልህ ሚና የሚጫወት በምርትና በአገልግሎት ተወዳዳሪና ብቁ የሆነ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ዘርፍ ለማፍራት፤

ዓላማ 3:- የከተማ መሬት ልማትና ማኔጅመንት ሥርዓት አፈፃፀም ግልጽ፣ ተጠያቂነት የሰፈነበት፣ ፍትሃዊና ወጪ ቆጣቢ በሆነ አግባብ እንዲከናወን በማስቻል በከተሞች የኪራይ ሰብሳቢነት ምንጮችን ለማድረቅና ለልማት የተመቻቸ ሁኔታን ለመፍጠር፤

ዓላማ 4:- የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪው ለሃገሪቱ ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ እድገት መፋጠን ተገቢውን ሚና እንዲጫወት ለማድረግ እና የሚያበረክተውን አስተዋጽኦ ለማሳደግ፤

- ዓላማ 5:- ከተሞች ለምርት፣ ለንግድ፣ ለአገልግሎት እና ለነዋሪዎቻቸው ቀልጣፋና ውጤታማ የሆነ መሠረተ ልማቶችና አገልግሎቶችን እንዲያቀርቡ እና እንዲያስተዳድሩ ለማስቻል፤
- ዓላማ 6:- የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ለማሳካት የቤት ልማት ዘርፉ የሚጠበቅበትን ድርሻ እንዲወጣ ለማስቻል፤
- ዓላማ 7:- የከተማ እና የኮንስትራክሽን ዘርፎች ፖሊሲዎችና የህግ ማዕቀፎች በማዘጋጀትና ተግባራዊ በማድረግ በዘርፎቹ የተመቻቸ/የተሟላ የአሰራር ሥርዓት ለመዘርጋት፤
- ዓላማ 8:- በሴክተሩ ከፌዴራል እስከ ከተማ በተዋረደ የሚሰጡ አጠቃላይ አገልግሎቶችን፣ የሪፖርት ሥርዓትን፣ የክትትልና ግምገማ ሥራዎችን በሙሉ የሚያከናውኑ ሶፍትዌሮችንና ዳታቤዞችን ማልማት እንዲሁም የመረጃ መረብ መዘርጋትና መጠቀም በዚህም ለህብረተሰቡ ቀልጣፋና የተሟላ አገልግሎት መስጠትና የሴክተሩን ራዕይ ለማሳካት ነው።

3.2 ግቦች

ሃገሪቱን በ2012 መካከለኛ ገቢ ያላቸው ሃገሮች የደረሱበት ደረጃ ለማድረስ በከተማ ዘርፍ በቀጣዩ የልማት ዘመን (2003-2007) በዋናነት ባለፈው የልማት ዕቅድ ዘመን የተጀመሩትን ንግግራቶችና ንግግሮች ይበልጥ በማጠናከር እና ተጨማሪ ንግግራቶችና ንግግሮችን በማካተት ይሆናል። በዚህ መሠረት ከዚህ ቀጥሎ በቀረቡት ዘጠኝ ንግግራቶች፣ ዘጠኝ ንዑስ ንግግራቶች እና ስልሳ አንድ ንግግሮች ስር በተጣሉ ግቦች አማካይነት የሚፈጸም ይሆናል።

ጥቅል ግቦች

- ግብ አንድ:- ከተሞች የለሙና ምቹ እንዲሆኑ እንዲሁም ለአገሪቱ አጠቃላይ ምርት የሚያበረክቱት አስተዋጽኦ እንዲያድግ ይደረጋል።
- ግብ ሁለት:- ከሌሎች የምርትና አገልግሎት ዘርፎች ጋር የጠበቀ ትስስር ያለውና በዓለም አቀፍ ደረጃ ተወዳዳሪ የሆነ ሃገራዊ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ እንዲፈጠር ይደረጋል።

ዝርዝር ግቦች

3.2.1. የማስፈጸም አቅም ግንባታ ፕሮግራም

ዓላማ:- በዕውቀቱ፣ ክህሎቱ፣ አመለካከቱና በአሰራሩ የተለወጠ ሰራተኛ፣ውጤታማ (ሽንቃጣ) አደረጃጀትና በቴክኖሎጂ የታገዘ ቀልጣፋ አሰራር እንዲኖር ለማድረግ ነው።

ፕሮጀክት አንድ:- የለውጥ አመራርና ሠራዊት ግንባታ ፕሮጀክት

ዓላማ:- የለውጥና የልማት ሠራዊት ለመገንባት ነው።

- ግብ 1:- በየደረጃው የንቅናቄ መድረኮችን በመፍጠር የለውጥና የልማት ሠራዊት በመገንባት በዕቅድ ዘቸአዘመኑ መጨረሻ በዘርፉ ከሚኖሩት ሰራተኞች 90% የለውጥና የልማት ሠራዊት እንዲሆኑ ይደረጋል፤
- ግብ 2:- ለውጡን በትግል የሚመሩና የኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከትንና ተግባራትን አምርረው የሚታገሉ 25% ተተኪ አመራሮች ይፈጠራሉ፤
- ግብ 3:- ከሚፈጠረው ተተኪ አመራሮች ውስጥ 25% ሴቶች እንዲሆኑ ይደረጋል፤

- ግብ 4:- በዘርፉ በየዓመቱ 4,700 በአራት አመታት ውስጥ 18,800 አመራሮች የአመራር ሥልጠና እንዲያገኙ ይደረጋል፤
- ግብ 5:- የአመለካከትና የክህሎት ክፍተቶችን ለመሙላት የሚያስችል ስልጠና ለ24,240 ሰራተኞች እንዲሰጥ ይደረጋል፤
- ግብ 6:- በመንግስት ፖሊሲዎችና ስትራቴጂዎች እንዲሁም አዳዲስ የለውጥ ሀሳቦች ላይ በዓመት 2 ጊዜ ለአመራሩና ለሠራተኞች ስልጠና እንዲሰጥ ይደረጋል፤
- ግብ 7:- የዘርፉን ሠራተኞች የመፈጸም አቅም ለማጎልበት በአመራሮች በየሁለት ሳምንቱ የቅርብ ክትትልና ድጋፍ (Coaching) ይደረጋል፡፡

ፕሮጀክት ሁለት:- የአደረጃጀትና የአሠራር ሥርዓት ግንባታ ፕሮጀክት

ዓላማ:- በየደረጃው ተግባራዊ የሚሆኑና የልማት ሥራውን የሚያሳልጡ አደረጃጀቶችና የአሠራር ሥርዓቶች ለመዘርጋት ነው፡፡

- ግብ 1:- ስትራቴጂክ እቅዱ (SPM) ፣ የመሠረታዊ የአሰራር ሂደት ለውጥ (BPR) እና የውጤት ተኮር ስርዓት ግንባታ (BSC) በፌዴራል፣ በክልሎችና በከተሞች 100% ተናበውና ተቀናጅተው እንዲተገበሩ ይደረጋል፤
- ግብ 2:- በዘርፉ በፌዴራል፣ በክልሎችና በከተሞች 100% የተናበበ መዋቅራዊ አደረጃጀት እንዲፈጠር ይደረጋል፤
- ግብ 3:- በዘርፉ የለውጥና የልማት ፕሮግራሞችን መፈጸም የሚያስችል የሰው ኃይል ፍላጎት 95% እንዲሟላ ይደረጋል፤
- ግብ 4:- በየደረጃው እና በየወሩ ጠንካራ የክትትል፣ የግምገማና ግብረ-መልስ ሥርዓት ተጠንቶ እንዲዘረጋ ይደረጋል፤
- ግብ 5:- የለውጡን ቀጣይነት ለማረጋገጥ የሚያስችሉ 12 የተለያዩ የአሠራር መመሪያዎች ተዘጋጅተው ተግባራዊ ይደረጋሉ፤
- ግብ 6:- ምቹ የሥራ አካባቢ በመፍጠርና ቀጣይነትና ተከታታይነት ያለው የማብቂያና የማቆያ ሥርዓት በመዘርጋትና በመተግበር የሠራተኞች እርካታ በግለሰብ እና በተቋም ደረጃ 95% እንዲደርስ ይደረጋል፤
- ግብ 7:- በዘርፉ በየደረጃው በሚሰጡት አገልግሎቶች የተገልጋዮች እርካታ 95% እንዲደርስ ይደረጋል፤
- ግብ 8:- በዘርፉ በየደረጃው የለውጥ ትግበራ ምርጥ ተሞክሮዎች በዓመት ሁለት ጊዜ ተቀምጠው እንዲሰፋፉ ይደረጋል፡፡

ፕሮጀክት ሦስት:- የለውጥ አተገባበር፣ ክትትል፣ግምገማና ግብረ-መልስ ፕሮጀክት

ዓላማ:- የለውጡን አፈጻጸም በየጊዜው በመከታተል፣ በመገምገምና ግብረ መልስ በመስጠት ቀጣይነቱን ማረጋገጥና ወደ ላቀ የአፈጻጸም ደረጃ ለማድረስ ነው፡፡

- ግብ 1:- በዘርፉ በአመት አራት ጊዜ ክትትል፣ ግምገማና ግብረ-መልስ በማድረግ የለውጥ ሂደቱ ወደ ጎላ የማይቀለበስበት ደረጃ ላይ እንዲደርስ ይደረጋል፤

- ግብ 2:-** የ360 ዲግሪ ግምገማ በየደረጃው ቀጣይነት ባለው መልኩ ተግባራዊ እንዲሆን በየስድስት ወሩ ወቅታዊ የሆኑ ማነቆዎችን መለየትና መፍታት የሚያስችል ግምገማ ይደረጋል፤
- ግብ 3:-** የመሠረታዊ የአሰራር ሂደት ለውጥ /BPR/ እና የውጤት ተኮር ስርዓት ግንባታ (BSC) አተገባበርና ውጤት በየደረጃው በየወሩ ክትትልና ግምገማ በማድረግ ግብረ-መልስ እንዲሰጥ ይደረጋል፤
- ግብ 4:-** የዘርፉ አደረጃጀቶች በሚፈጥሩት ንቅናቄ የግምገማ ሂደት የተሻለና ደካማ አፈጻጸም ያላቸውን ተቋማትና ሠራተኞች በመለየት በዓመት ሁለት ጊዜ ግብረ-መልስ እንዲሰጥ ይደረጋል፤
- ግብ 5:-** የስራ አፈጻጸም ውጤትና ግብረ-መልስ 100% በውጤት ተኮር የምዘና ስርዓት (BSC) ላይ የተመሠረተ እንዲሆን ይደረጋል፤
- ግብ 6:-** የመሠረታዊ የአሰራር ሂደት ለውጥ (BPR) እና የውጤት ተኮር ስርዓት ግንባታ (BSC) ትግበራ በኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ የታገዘ እንዲሆን በየ3 ወሩ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፡፡

ፕሮጀክት አራት:-የከተሞች የህዝብ ንቅናቄ ፕሮጀክት

ዓላማ:-በከተሞች የህዝብ ንቅናቄ በመፍጠር የኪራይ ሰብሳቢነትን ፖለቲካል ኢኮኖሚ በልማታዊ አስተሳሰብ ለመተካት ነው፡፡

- ግብ 1:-** በየደረጃው የለውጥና የህዝብ ንቅናቄ ዕቅድ ዝግጅትና አፈጻጸም ግምገማ ላይ በዓመት ሁለት ጊዜ ከከተማ ነዋሪዎች ጋር የጋራ መድረክ እንዲፈጠር ይደረጋል፤
- ግብ 2:-** የኪራይ ሰብሳቢነትን አደጋ በአግባቡ የተገነዘበና ልማታዊ አስተሳሰብና ተግባርን የሚያራምድ 25200 አመራርና ፈጻሚ ይፈጠራል፤
- ግብ 3:-** የኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከትና ተግባር በነገሰባቸው የከተማ ሥራዎቻችን ላይ የህዝብ ንቅናቄ መፍጠር የሚያስችል ጠንካራ የኮሙኒኬሽን (የህዝብ ግንኙነት) ሥራ በዓመት አራት ጊዜ እንዲካሄድ ይደረጋል፡፡

3.2.2. የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ፕሮግራም

ዓላማ:- የስራ ዕድልን በመፍጠር፣ ድህነትን በመቀነስ፣ ፍትሃዊ የሃብት ክፍፍል በማስፈን ቀጣይነት ያለው ፈጣን ልማት የሚያስመዘግብ፣ የገጠር ልማትን የሚያስቀጥልና ለኢንዱስትሪው ልማት አስተማማኝ መሠረት የሚጥል በከተሞች ልማታዊ ባለሃብቶች የሚፈጥር ተወዳዳሪ ዘርፍ እንዲሆን ለማስቻል ነው፡፡

ፕሮጀክት አንድ:- የማስፈጸም አቅም ግንባታ ፕሮጀክት

ዓላማ:- የኢንተርፕራይዞችን የድጋፍ ማዕቀፎች፣ ማስፈጸሚያ መመሪያዎች፣ ማንዋሎችና ሰነዶችን በማዘጋጀት የአስፈጻሚ አካላትን አቅም ለመገንባት ነው፡፡

- ግብ 1:-** የዘርፉን ልማት የሚያፋጥኑ 20 ዓይነት የድጋፍ ማዕቀፎች ማስፈጸሚያ መመሪያዎች፣ ማንዋሎችና ሰነዶች ይዘጋጃሉ፤
- ግብ 2:-** በየደረጃው ለሚገኙ23942 አመራር አካላትና ባለሙያዎች የአቅም ግንባታ ስልጠና ይከናወናል፤
- ግብ 3:-** ለ23826 የዘርፉ ባለሙያዎች (የአስፈጻሚ አካላት) የአሰራሮች ሥልጠና ይሰጣል፡፡

ፕሮጀክት ሁለት:- የግንዛቤ መፍጠሪያ ስራዎች ፕሮጀክት

ዓላማ:- በአስፈጻሚ አካላት፣ በዘርፉ አንቀሳቃሾችና በህብረተሰቡ ዘንድ የሚታዩ የአመለካከትና ግንዛቤ ችግሮችን በመፍታት ልማታዊ አመለካከትና የዝግጁነት መንፈስ ለማጠናከር ሰፊ የሕዝብ ንቅናቄ ለመፍጠር ነው፡፡

ግብ 1:- ለ23942 አመራር አካላትና ለዘርፉ ባለሙያዎች በዘርፉ ላይ ያላቸውን ግንዛቤ የሚያዳብሩና ወደ ተግባር መግባት የሚያስችላቸውን ፕሮግራሞች በማዘጋጀት የፓናል ውይይቶች፣ ወርክሾፖች፣ ሴሚናሮች፣ ሲምፖዚየሞች ይካሄዳሉ፤

ግብ 2:- ለአንቀሳቃሾችና ለህብረተሰቡ የዘርፉ ተልዕኮ፣ ዓላማና ግቦች ላይ ያላቸውን ግንዛቤ ለማዳበር በህትመትና ኤሌክትሮኒክስ ሚዲያ የግንዛቤ ፈጠራ ስራ 100 ፐርሰንት ይደርሳል፡፡

የፕሮጀክት ሦስት:- የኢንተርፕራይዞች ሽግግር፣ የተሻለ ተሞክሮ ቅመራና ማስፋፋት ፕሮጀክት

ዓላማ:- በክልሎች የተሻለ የአፈጻጸም ብቃት ካስመዘገቡ ኢንተርፕራይዞች ሞዴሎችን በመምረጥና ተሞክሮአቸውን በመቀመር እንዲሁም የውጭ አገር ተሞክሮ በማክል ለሌሎች ኢንተርፕራይዞች እንዲስፋፉ ለማድረግ ነው ፡፡

ግብ 1:- በየክልሎች በሂደት በታዳጊ ደረጃ ያሉና የበቁ ኢንተርፕራይዞችን የተሻለ ተሞክሮዎች በዓመት ሁለት ጊዜ በመቀመር ተጠናቅሮ ይሰራጫል፤

ግብ 2:- በ12 የድጋፍ አሰጣጥ አሰራር ስርዓቶች ላይ የውጭ ሀገራት ምርጥ ተሞክሮዎች ተቀምጠው ይሰራጫሉ፤

ግብ 3:- ከተቀመጡት የኢንተርፕራይዝ የዕድገት ደረጃዎች አንፃር ድጋፍ በማድረግ በየዓመቱ ከ1-2 ፐርሰንት ኢንተርፕራይዞች ወደ መካከለኛ ደረጃ እንዲያድጉ ይደረጋል፤

ግብ 4:- በሃገር አቀፍ እና በክልል ደረጃ ዓመታዊ የምርጥ ኢንተርፕራይዞች ምርትና አገልግሎት 60 ኤግዚቢሽኖች በማካሄድ ውጤታማዎች ይሸለማሉ፡፡

ፕሮጀክት አራት:- የሥራ ዕድል ፈጠራ ፕሮጀክት

ዓላማ:- ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ሰፊ የሥራ ዕድል በመፍጠር ድህነትንና ሥራ አጥነትን ለመቅረፍ ነው፡፡

ግብ 1:- በመጨረሻው 5 ዓመት በመደበኛ ሁኔታ የተሟላ ድጋፍ በመስጠት በማኑፋክቸሪንግ ዘርፍ ለ977461 ሥራ አጥ ዜጎች የሥራ ዕድል ይፈጠራል፤

ግብ 2:- በመጨረሻው 5 ዓመት በመደበኛ ሁኔታ የተሟላ ድጋፍ በመስጠት በኮንስትራክሽን ዘርፍ ለ902897 ሥራ አጥ ዜጎች የሥራ ዕድል ይፈጠራል፤

ግብ 3:- በመጨረሻው 5 ዓመት በመደበኛ ሁኔታ የተሟላ ድጋፍ በመስጠት በአገልግሎት ዘርፍ ለ659386 ሥራ አጥ ዜጎች የሥራ ዕድል ይፈጠራል፤

ግብ 4:- በመጨረሻው 5 ዓመት በመደበኛ ሁኔታ የተሟላ ድጋፍ በመስጠት በከተማ ግብርና ዘርፍ ለ354621 ሥራ አጥ ዜጎች የሥራ ዕድል ይፈጠራል፤

ግብ 5:- በመጨረሻው 5 ዓመት በመደበኛ ሁኔታ የተሟላ ድጋፍ በመስጠት በንግድ ዘርፍ ለ187703 ሥራ አጥ ዜጎች የሥራ ዕድል ይፈጠራል፤

ግብ 6:- በመንግስት ግዙፍ ፕሮጀክቶች ዙሪያ ማለትም፣ በ10 ዩኒቨርሲቲዎች፣ በመንገዳት ላይ ባሉ 2 የስኳር ፋብሪካዎችና በተጨማሪ 7 የስኳር ፋብሪካዎች፣ በመንገድ ልማት፣ በባቡር ኔትወርክ፣ በኃይል ማመንጫዎች በአምስት ዓመቱ የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ዘመን በጊዜያዊነትና በቋሚነት በአማካይ ለ905838 ሰዎች የሥራ ዕድል ይፈጠራል፡፡

ፕሮጀክት አምስት፡- የአንድ ማዕከል አገልግሎት ፕሮጀክት

ዓላማ፡- ወጥ፣ ግልፅና ተጠያቂነት የሰፈነበት የአንድ ማዕከል አገልግሎት ስርዓት በመዘርጋት ቀልጣፋ አገልግሎት ለመስጠት ነው።

- ግብ 1፡- ለ3832068 አንቀሳቃሾች በአንድ ማዕከል አገልግሎት በጥራትና በስፋት የተሟላ እንዲሆን ይደረጋል፤
- ግብ 2፡- ነባር የአንድ ማዕከል አገልግሎት መስጫ ማዕከላት ን ማጠናከር ና አዲስ 517 ማዕከላት ይቋቋማሉ፤

ፕሮጀክት ስድስት፡- የኢንተርፕራይዞች አደረጃጀትና ክትትል ፕሮጀክት

ዓላማ፡- በድጋፍ ሰጪ ተቋማት የሚሰጠውን ድጋፍ በተቀናጀ መልኩ ለመስጠት አመቺ የሆነ ህጋዊነትን የተከተለ የኢንተርፕራይዞች አደረጃጀት በመፍጠር ክትትልና ድጋፍ ለማድረግ ነው።

- ግብ 1፡- በዘርፉ ላይ በፍላጎት እና በፈቃደኝነት 2426722 አንቀሳቃሾች በ470777 ኢንተርፕራይዞች ይደራጃሉ፤
- ግብ 2፡- በአምስቱ አመት መጨረሻ ላይ የአዲት አገልግሎት ያገኙ ኢንተርፕራይዞች 50 በመቶው ይደርሳል።

ፕሮጀክት ሰባት፡- የፋይናንስ አቅርቦት ድጋፍ ፕሮጀክት

ዓላማ፡- የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ያለባቸውን የፋይናንስ ችግር በመቅረፍና በተሰማሩበት የሥራ ዘርፍ ውጤታማ በማድረግ ለሀገር ኢኮኖሚ የላቀ አስተዋጽኦ እንዲያበረክቱ ለማስቻል ነው።

- ግብ 1፡- በሚቀጥሉት 5 ዓመታት በኢንተርፕራይዝ ተደራጅተው ወደ ሥራ ለሚገቡ 2248606 አንቀሳቃሾች ብር 13,177,945,246 የብድር አገልግሎት ይመቻቻል፤
- ግብ 2፡- በሚቀጥሉት 5 ዓመታት የአነስተኛ ብድር አቅራቢ ተቋማት የብድር አቅርቦት 80% ከቁጠባ እንዲቀርብ ይደረጋል፤
- ግብ 3፡- በሚቀጥሉት 5 ዓመታት የሚሰጥ ብድር 100% እንዲመለስ ይደረጋል፤
- ግብ 4፡- ከዚህ በፊት የተሰጡና ሳይመለስ የቀረ ብድር 100% እንዲመለስ ይደረጋል።

ፕሮጀክት ስምንት፡- የኤክስቴንሽን አገልግሎት ፕሮጀክት

ዓላማ፡- የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ችግርና ፍላጎትን መሠረት ያደረገ ብቁና ተወዳዳሪ የሚያደርጓቸው የስልጠና፣ የቴክኖሎጂ፣ የንግድ ልማትና መረጃ አገልግሎት ተጠቃሚ እንዲሆኑ ለማስቻል ነው።

- ግብ 1፡- ለ 3264364 ነባርና አዲስ የኢንተርፕራይዝ አባላት የስራ አመራር ስልጠና በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማት እንዲያገኙ ይደረጋል፤
- ግብ 2፡- ለ1142527 ነባርና አዲስ የኢንተርፕራይዝ አባላት የቴክኒክና ሙያ ስልጠና በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማት እንዲያገኙ ይደረጋል፤
- ግብ 3፡- ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ዝግጁ የሆኑና የቴክኖሎጂ ሽግግር የሚካሄድባቸው 1704 ፕሮቶታይፖች ዝግጁ እንዲሆኑ ይደረጋል፤
- ግብ 4፡- በየክልሉ ትኩረት በተሰጣቸው የሥራ መስኮች 1564 የተሻሻሉ የመሣሪያ ዓይነቶች ተመርተው ይሰራጫሉ፤
- ግብ 5፡- ለ3,832,068 አንቀሳቃሾች የመረጃና ምክር አገልግሎት ይሰጣል፤

ግብ 6:- ለ245510 የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የንግድ ልማት አገልግሎት እንዲሰጥ ይደረጋል።

ፕሮጀክት ዘጠኝ:- የማምረቻና የመሸጫ ቦታ ድጋፍ ፕሮጀክት

ዓላማ :- የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ያሉባቸውን የማምረቻ፣ የማሳያና የመሸጫ ቦታ አቅርቦት ችግር በመቅረፍ በተሠማሩበት የሥራ ዘርፍ ውጤታማ እንዲሆኑ ለማድረግ ነው።

ግብ 1:- በሚቀጥሉት 5 ዓመታት በኢንተርፕራይዝ ተደራጅተው ወደ ስራ ለሚገቡ 2,141,452 አንቀሳቃሾች 146,399,252 ካሬ ሜትር የለማ መሬት እንዲዘጋጅ ይደረጋል፤ 21591 ሺዶችና 819 ሕንፃዎች እንዲገነቡ ይደረጋል፤

ግብ 2:- ለሚገነቡት የማምረቻና የመሸጫ ክላስተር ማዕከላትን መሰረተ ልማት 100 ፐርሰንት እንዲሟላላቸው ይደረጋል።

ፕሮጀክት አስር:- የገበያ ልማት፣ የግብይት ድጋፍና የእሴት ሰንሰለት ጥናት ፕሮጀክት

ዓላማ:- ኢንተርፕራይዞች ለገበያ የሚያቀርቧቸውን ምርቶችና አገልግሎቶች ያለችግር መገበያየት እንዲችሉ ምርትና ምርታማነትን በማሳደግና የገበያ ዕድልን በማስፋት በጥራት፣ በዋጋ፣ በጊዜና በአቅርቦት ተወዳዳሪ እንዲሆኑ ለማስቻል ነው።

ግብ 1:- ለ1,374,455 አንቀሳቃሾች በሀገር ውስጥ የብር 9,714,018,822 የገበያ ዕድል ይፈጠራል፤

ግብ 2:- ለ110,500 አንቀሳቃሾች በውጭ ሀገር የገበያ ትስስር ይፈጠራል፤ በዚህም ብር 300 ሚሊዮን የውጭ አገር የገበያ ዕድል ይፈጠራል፤

ግብ 3:- ከኢንፎርሜሽን ኮሙኒኬሽን ቴክኖሎጂ ልማት ኤጀንሲ ጋር በመተባበር በተዘጋጀው የዌብ ፖርታል ለ30 የሽማ አምራች ድርጅቶች የኢንተርኔት (online) ሽያጭ እንዲያካሂዱ ድጋፍ ይደረጋል፤

ግብ 4:- በኤክስፖርት ለተሰማሩ እና አምራች ድርጅቶች ስለዓለም አቀፍ ግብይት 5 የግንዛቤ ማስጨበጫ ወርክሾፕ ይዘጋጃል፤

ግብ 5:- ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሚሳተፉበትና ከሀገር ውስጥ እና ከውጭ ሀገር ተቋማት ተሞክሮ ሊያገኙ የሚችሉባቸው 10 ሃገራዊና ዓለም አቀፍ ኤግዚቢሽኖች ይዘጋጃሉ፤

ግብ 6:- ነባር ኤክስፖርት አድራጊ ድርጅቶችና ከድርጅቶቹ ጋር ተሳስረው ለሚሰሩ አምራች ድርጅቶች የጥሬ ዕቃ ችግሮቻቸውን ለመፍታት 30 የጋራ ፎረም መድረኮች ይካሄዳሉ፤

ግብ 7:- ለዕደጥበባት አምራቾችና ኤክስፖርተሮች በወር ሁለት ጊዜ የዓለም አቀፍ የምርት ገበያ መረጃ ተዘጋጅቶ ይሰጣል፤

ግብ 8:- የኢንተርፕራይዞችን ምርትና ምርታማነትን ለማሳደግ የእሴት ሰንሰለት ጥናት የተካሄደባቸው 20 የምርት ዓይነቶችን ማሰራጨትና ለተግባራዊነቱም ክትትል ይደረጋል፤

ግብ 9:- የኢንተርፕራይዞችን ምርትና ምርታማነትን ለማሳደግ የሚጠኑ 20 የምርት ዓይነቶች ላይ የእሴት ሰንሰለት ጥናት በማድረግ እንዲሰራጨና ተግባራዊ እንዲሆኑ ይደረጋል፤

ፕሮጀክት አስራ አንድ:-የባለዘርፈ ብዙ ጉዳዮች ድጋፍ ፕሮጀክት

ዓላማ:- በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ውስጥ የሴቶች ተሳታፊነትና ተጠቃሚነትን ማረጋገጥና የዘርፉ ተዋናዮች የኤች አይ ቪ ኤድስን በመግታት ሂደት ጉልህ ድርሻ እንዲኖራቸው ለማስቻል ነው።

ግብ 1:- ለዘርፉ አንቀሳቃሾች ከሚደረጉ ድጋፎች የሴቶች ተጠቃሚነትን ከ30-35% ወደ 50% ያድጋል፤

ግብ 2:- በዘርፉ የሚወጡ ዕቅዶች የሥርዓተ ያታን ጉዳይ 100 ፐርሰንት ያካተቱ እንዲሆኑ ይደረጋል፤

ግብ 3:- በዘርፉ የሚወጡ ዕቅዶች የኤች አይ ቪ /ኤድስ ጉዳይ 100 ፐርሰንት ያካተቱ እንዲሆኑ ይደረጋል፤

ግብ 4:- ከግንዛቤ መፍጠሪያ ፕሮግራሞች ጋር በማቀናጀት ለ500 ሺህ የዘርፉ አንቀሳቃሾች በኤች አይ ቪ ላይ ግንዛቤ እንዲያገኙ ይደረጋል።

3.2.3. የከተማ መሬት ልማትና ማኔጅመንት ፕሮግራም

3.2.3.1. የከተማ መሬት ሃብት ምዝገባ (inventory)፣ ባንክ፣ ልማትና ግብይት ንዑስ ፕሮግራም

□ላማ:- በከተሞች የመሬት ሀብትን በመመዝገብ፣ ባንክ በማድረግ፣ በማልማት እና በዘመናዊ ቴክኖሎጂ የታቀዱ የግብይት ስርዓት በመፍጠር ከኪራይ ስብሳቢነትና ከወረራ ነፃ የሆነ ውጤታማ የመሬት አጠቃቀምን ለማረፋቱ ነው።

ፕሮጀክት አንድ:- የከተማ መሬት ሀብት ኢንቬንተሪ ፕሮጀክት

□ላማ:- የመሬት ክለሳ፣ ምልክታታ፣ ወሰን በማስከበርና በመመዝገብ የመሬት ሀብትን ለይቶ ማወቅና ወረራን ለመከላከል ነው።

ግብ 1:- የከተሞች የመሬት ሀብት ምዝገባ እና ጥበቃ አሰራር በመዘርጋት በ455 ከተሞች በ47450 ሄክታር መሬት ላይ ምዝገባ እንዲካሄድ ይደረጋል፤

ግብ 2:- የከተማ ፕላን ካላቸው ከተሞች ውስጥ ለ804 ከተሞች በግልጽ የሚታወቅ ወሰን እንዲኖራቸው በማድረግ እና በመሰረታዊ ካርታ ላይ በማመላከት የመሬት ሃብታቸውን በሚገባ ማስተዳደርና መጠበቅ እንዲችሉ ይደረጋል፤

ግብ 3:- በተከለለው የአስተዳደር ድንበር ውስጥ እየተጠቀሙ ለሚገኙ 22539 አርሶ አደሮች/አርብቶ አደሮች በልማቱ እስኪጠቃለሉ ድረስ ጊዜያዊ የመጠቀሚያ ሰነድ ተዘጋጅቶ እንዲሰጥ ይደረጋል።

ፕሮጀክት ሁለት:- የከተማ መሬት ልማት ባንክና ግብይት ፕሮጀክት

ዓላማ:- የከተማ መሬትን በመያዝ፣ ባንክ በማትረፅ፣ በማልማትና በማቅረብ ቀልጣፋና ግልጽነት ያለው የመሬት ግብይት ስርዓት ለመስፈር ነው።

ግብ 1:- በኢንቬንተሪ፣ በነባርና በተጎሳቆሉ አካባቢዎች ከተለየው የመሬት መጠን ውስጥ ለተለያዩ አገልግሎቶች □ሚወጥ 30000 ሄክታር ወደ መሬት ባንክ እንዲገባ ይደረጋል፤

ግብ 2:- ወደ መሬት ባንክ ከገባው የመሬት መጠን ውስጥ 20400 ሄክታር ለምቶ ለግብይት እንዲቀርብ ጁረታል፤

ግብ 3:- ቀልጣፋና ፍትሃዊ የካሳ ክፍያ ምትክ ቦታ አቅርቦት ስርዓት በመዘርጋት ለ33000 ተነሽዎች ብር 4ቢሊየን የካሳ ክፍያ ይሰጣል።

ፕሮጀክት ሶስት:- የግንባታ ፈቃድ አሰጣጥ ክትትልና ቁጥጥር ፕሮጀክት

□ላማ:- የመሬት አጠቃቀምን ውጤታማና ቀልጣፋ በሆነ መልኩ ለመምራት የሚያስችል የግንባታ ፈቃድ ስርዓት ለመዘርጋት ነው።

ግብ 1:- 350000 ስታንዳርዱን የጠበቀ የግንባታ ፈቃድ አዘጋጅቶ በመስጠት አፈጻጸሙ ላይ ክትትልና ድጋፍ ጁረታል።

ግብ 2:- የተሰጡት የግንባታ ፈቃዶች አፈጻጸሙ ላይ 100% ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል።

3.2.3.2. የከተማ መሬት አስተዳደር ስርዓት ዝርዝር ንዑስ ፕሮግራም

□አማ:- በከተሞች የተቀናጀ የመሬትና መሬት ነክ ምዝገባና መረጃ አያያዝ ስርዓት በመዘርጋት ወጥ፣ ፅል□፣ ተቋማት የሰፈነበትና ዘመናዊ የሆነ የመሬት ይዞ□□ አስተዳደር አሠራር በመመስረትና ተገባራዊ በማትረፅ ውጤታማና ቀልጣፋ የአገልግሎት አሰጣጥ ለማስፈን ነው።

ፕሮጀክት አንድ :- የከተማ የመሬት ይዞታ አስተዳደር አገልግሎት አሰጣጥ፣ ክትትልና ቁጥጥር ፕሮጀክት

□አማ:- በከተማ መሬት አስተዳደር ግልጽነትና ተጠያቂነትን በማስፈን ኪራይ ሰብሳቢነትን ከምንጩ ማድረቅና አገልግሎት አሰጣጡን ለማሻሻል ነው።

ግብ 1:- በስታንዳርዱ መሰረት የይዞታ አስተዳደር አገልግሎት አሰጣጥን ቀልጣፋ፣ ውጤታማና ተጠያቂነት እንዲኖረው በማድረግ የተገልጋይ እርካታ 80 በመቶ፣ □ቅሬታ መቀነስ 90 በመቶ እንዲደርስ እንዲሁም የተጠቃሚ ተሳትፎ 100 በመቶ እንዲፈጸም ጽፏል።

ግብ 2:- በከተሞች በሊዝ ለሚተላለክ 350000 ጽዑቃዎች በውሉ መሰረት አስፈላጊው ግንባታና ክፍያ በወቅቱ በብር 8250 ሚሊዮን እንዲፈጸም ክትትል ይደረጋል።

ፕሮጀክት ሁለት:-የከተማ መሬት ደረጃ □□ ኪራይና የቤት ግብር ግምት ትመና ፕሮጀክት

□አማ:- የከተሞች የቦ□ ደረጃን በማዘጋጀት የቦታ ኪራይና የቤት ግብር ትመና በማሻሻል የከተሞችን የገቢ አቅም ለማሳባት ነው።

ግብ 1:- የከተማ መሬት አጠቃቀምን ውጤታማ ማድረግ የሚያስችል የቦታ ደረጃ በ804 ከተሞች ጽፏል።

ግብ 2:- በ804 ከተሞች የመሬት ደረጃ ምደባን የሚያሳይ ካርታ (Map) በማዘጋጀት ተገባራዊ ይደረጋል።

ግብ 3:- ዘላቂና አስተማማኝ የሆነ ወቅታዊ የመሬት ኪራይና የቤት ግብር ተመን ስርዓት በማሻሻል ለ2 ሚሊዮን ይዞታ- ች የቦታና ንብረት ግምት በማዘጋጀት ተገባራዊ ይደረጋል። የ495.7 ሚሊዮን ብር ገቢ ይገኛል።

ፕሮጀክት ሶስት:- የከተሞች ካዳስተር ቅየሳ፣ ካርታ ዝግጅትና ዲጂታይዜሽን ፕሮጀክት

□አማ:- በከተሞች ዘመናዊ የካዳስተር ቅየሳን በመጠቀምና የማህደር መረጃ- ችን ዲጂታይዝ በማድረግ ጥራቱና ደህንነቱ የተጠበቀ የመሬትና መሬት ነክ መረጃ እንዲፈጠር ለማመቻቸት ነው።

ግብ 1:- 30760 የከተማ የቅየሳ መቆጣጠሪያ ነጥቦች እንዲዘረጉና እንዲስፋፉ ይደረጋል።

ግብ 2:- የቴክኖሎጂ መረጣ በማካሄድ ዓለም አቀፍ ደረጃቸውን የጠበቁ ያለማቋረጥ በቀን 24 ሰዓት የሚሰሩ 10 የአገልግሎትና ክፍያ መቆጣጠሪያ ነጥቦች/CORS/ ይዘረጋሉ።

ግብ 3:- በከተሞች ሰርቪዬ በማድረግ ደረጃቸውን የጠበቁ 166 ኮፍስተር የዲጂታል ካርታዎች ይዘጋጃሉ።

ግብ 4:- በ166 ከተሞች ነባር የይዞታ ሰነዶች ዲጂታል ማድረግና ከፓርሴል ካርታ ጋር በማስተሳሰር ደህንነቱ የተጠበቀ ዘመናዊ የይዞ□ ማህ□ር እንዲደራጅ ይደረጋል።

ፕሮጀክት አራት:- የከተማ መሬት ወጥ ስሪት ሥርዓት ዝርዝር ፕሮጀክት

□አማ:- ግልጽ፣ ፍትሐዊ እና ደረጃ በደረጃ ወጥ ወደ ሆነ የሊዝ ሥርዓት በማሸጋገር ከተሞች ያላቸውን ውስን የመሬት ሃብት በአግባቡ እንዲጠቀሙ ለማትረፅ ነው።

ግብ 1:- የሊዝ ተግባራዊ በተደረገባቸው 68 ከተሞች ውስጥ ጸሎ 70% ስራት ስራት ይዞታዎች ወጪ ሊዝ ስራት ጽሕፈቱ፡፡

ግብ 2:- ሊዝ ስራት ባልተጀመረባቸው 750 ከተሞች ወጪ ሊዝ ሥራት እንዲገቡ ጽግረው፡፡

ፕሮጀክት አምስት:- የይዞታ ማረጋገጥ፣ ማስተካከልና ህጋዊ ማድረግ (Regularization) ፕሮጀክት

ባለማ:- የከተሞችን የመሬት ይዞታ በማስተካከልና ህጋዊ በማድረግ ከተሞች በፕላን እንዲመሩ ለማትረፅ ነው፡፡

ግብ 1:- በተለያዩ ጊዜ የተዘጋጁትን የካዳስተር፣ ላይን ማፕ፣ አርቶ ፎቶ፣ የሳተላይት ምስሎችና የመሬት ላይ ቅየሳ (Ground Survey) በመጠቀም ይዞታዎችን በማጣራትና በማረጋገጥ በ166 ከተሞች 772720 ህገ-ወጥና ሰነድ አልባ ይዞታዎች ህጋዊ ጽግረው፡፡

ግብ 2:- በ166 ከተሞች ተቀላቅለው የሚገኙ 156155 የግልና የመንግስት/የቀበሌ ይዞታዎችን እንዲስተካከሉ ጽግረው፡፡

ፕሮጀክት ስድስት:- የከተሞች አድራሻ ስርዓት ካርታ ዝግጅትና ትግበራ ፕሮጀክት

ዓላማ:- በከተሞች ደረጃውን የጠበቀ የአድራሻ ስርዓት በመተግበር የአገልግሎት አሰጣጥ ቀልጣፋ እንዲሆን ለማስቻል ነው፡፡

ግብ 1:- በ166 ከተሞች የአድራሻ ሥርዓቱን የሚተገብርና የሚያድስ ተቋም በማደራጀትና መሰረታዊ የአድራሻ ካርታ እንዲዘጋጅ ይደረጋል፡፡

ግብ 2:- የአድራሻ ስርዓቱ በ166 ከተሞች ተግባራዊ ይደረጋል፡፡

ፕሮጀክት ሰባት:- የከተማ የማይንቀሳቀስ ንብረት ምዝገባ ፕሮጀክት

ዓላማ:- በከተሞች የማይንቀሳቀስ ንብረት ምዝገባ ስርዓትን በመዘርጋት የይዞታ ዋስትናን ለማረፋቱ ነው፡፡

ግብ 1:- በከተሞች 1.9 ሚሊየን የመሬት ይዞታ በማረጋገጥ /Adjudication/ ለምዝገባ ዝግጁ ጽግረው፡፡

ግብ 2:- ከተረጋገጡ ይዞታ - ች ውስጥ 1.55 ሚሊየን ዲጂታል እና ይዞታዎች በመመዝገብ እና ማረፋቱ በመስጠት ጥራቱን የጠበቀ መረጃ እንዲኖር ጽግረው፡፡

3.2.3.3. የከተማ መሬትና መሬት ነክ ተቋማት የአፈጻጸም አቅም ግንባታ ንዑስ ፕሮግራም

ዓላማ:- የከተማ መሬት ተቋማትን የማስፈጸም አቅም በቀጣይነት በማሳደግና አገልግሎቱ በአስተማማኝ እንዲቀጥል ስርዓትን መምራትና መግቢያ ማድረግ በቂ እውቀትና ክፍሎች ያለው የሰው ኃይል አሰራርና አደረጃጀት ለመስጠት ነው፡፡

ፕሮጀክት አንድ:- የማስፈጸሚያና አደረጃጀት ስርዓት ዝርጋ ፕሮጀክት

ዓላማ:- የመሬት ልማትና ማኔጅመንት ፕሮግራምን ለማስፈጸም የሚያስችሉ ስርዓቶች፣ አደረጃጀቶችና ግብአቶች እንዲሟሉ ለማትረፅ ነው፡፡

ግብ 1:- የከተማ መሬት ልማትና ማኔጅመንትን ለማስፈጸም የሚያስችል የህግ ማዕቀፍ ማለትም 1 የፖሊሲ ሰነድ፣ 12 ደንቦች እና 6 መመሪያዎች እንዲዘጋጁ ይደረጋል፡፡

ግብ 2:- የህግ ማዕቀፍን ለመተግበር የሚያስችሉ ጥናቶች፣ ስታንዳርዶችና ማኑዋሎች ባጠቃላይ 18 ሰነዶች እንዲዘጋጁ ይደረጋል፡፡

ግብ 3:- የመሬት ልማትና ማኔጅመንት ፕሮግራምን ለመተግበር የሚያስችሉ ምቹና ተናባቢ 1500 አደረጃጀቶች እንዲፈጠሩና እንዲሻሻሉ ይደረጋል፡፡

ግብ 4:- የተሻሻሉ አደረጃጀቶችን ለመተግበር የሚያስችል፣ በ60 ሚሊዮን ብር የቢሮ ቁሳቁስና ፋሲሊቲ እንዲሟላ ይደረጋል፤

ግብ 5:- የመሬት ልማትና ማኔጅመንት ፕሮግራምን ለመተግበር እንዲቻል በክልልና በከተሞች 20 የመስክ ጉዞ በማድረግ፣ 60 ፖርቶችን በመቀበል እና 20 የጋራ መድረኮችን በማዘጋጀት ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል።

ፕሮጀክት ሁለት:- የከተማ መሬት ልማትና ማኔጅመንት የሰው ኃብት ልማት ፕሮጀክት

ዓላማ:- የከተሞችን የመሬት ልማትና ማኔጅመንት ስራ በአግባቡ ለመምራት የሚያስችል የክህሎትና የአመለካከት ስልጠና በመስጠት ብቃት ያለው ባለሙያ ለማፍራት ነው።

ግብ 1:- የመሬት ልማትና ማኔጅመንት ፕሮግራምን ለመፈጸም የሚያስችል የሙያ ብቃት በማዘጋጀት 25 ደረጃ እንዲወጣለት ይደረጋል፤

ግብ 2:- በከተማ መሬት ልማትና ማኔጅመንት ዘርፍ በ9 የሙያ አይነቶች የአጭር ፣የመካከለኛና ረጅም ስርአተ ትምህርት እንዲቀረጽ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፤

ግብ 3:- □መሬት ልማትና ማኔጅመንት ፕሮግራምን ለማስፈጸም የሚያስችሉ የተለያዩ ስልጠናዎችን የሚሰጡ ተቋማትን በመደገፍ 7840 በአጭር፣ 4895 በመካከለኛ፣ 2136 በረጅም ጊዜ እንዲሁም 280 የአሰልጣኞች ስልጠና፣ በአጠቃላይ 19707 ሰዎች ስልጠና እንዲያገኙ ጁ□ረፋል፤

ግብ 4:- የመሬት ልማትና ማኔጅመንት ፕሮግራምን ለማስፈጸም የሚያስችሉ የተለያዩ መድረኮች በማዘጋጀት 1456000 ተሳታፊዎች ግንዛቤ እንዲያገኙ ጁ□ረፋል፤

ግብ 5:- የመሬት ልማትና ማኔጅመንት ፕሮግራምን ለማስፈጸም በሚያስችሉ ስልጠናዎችና የግንዛቤ ማስጨበጫ መድረኮች ላይ ሴቶች 30% (610445 ሴቶች) ተሳታፊና ተጠቃሚ እንዲሆኑ ጁ□ረፋል።

ፕሮጀክት ሶስት:- የከተማ መሬት ልማትና ማኔጅመንት የኢንፎርሜሽን ኮሚዩኒኬሽን ቴክኖሎጂ ልማት

ዓላማ:- ለከተማ መሬት ልማትና ማኔጅመንት የሚያግዙና የሚያሳልጡ ዘመናዊ የመረጃ ቴክኖሎጂ በመሬት ተቋማት መካከል የሚደረገውን የመረጃ ቅብብሎሽ ማፋጠን፣ ወቅታዊ መረጃ ለተጠቃሚው ተደራሽ እንዲሆን ለማድረግ ነው።

ግብ 1:- የተቀናጀ መሬትና መሬት ነክ የመረጃ ስርዓት ለመዘርጋት የሚያስችሉ ጥናቶችን በማካሄድና ፕላት ፎርም በመምረጥ 15 ሶፍትዌሮች እንዲለሙ ይደረጋል፤

ግብ 2:- የቅየሳ መሳሪያ ሶፍትዌር መረጃ አያያዝ ስርዓት እና መረጃ ቋት በ166 ከተሞች እንዲዘጋጅ ይደረጋል፤

ግብ 3:- የተቀናጀ መሬትና መሬት ነክ የመረጃ ፍሰቱን የተሳለጠ ለማድረግ የሚያስችል ፕላት ፎርም በመምረጥ የመረጃ መረብ በ178 ከተሞች እንዲዘረጋ ይደረጋል፤

ግብ 4:- የመሬት እና መሬት ነክ መረጃዎች ለተጠቃሚዎች ለማድረስ የሚያስችል አንድ ሃገራዊ ዌብ ፖርታል እንዲዘጋጅ ይደረጋል፤

ግብ 5:- በመሬት ግብይት ስርአትንና የመሬትና መሬት ነክ ተቋማትን የውስጣዊ አሠራሮችን በማጥናት 2 ሰነዶችና 5 የአውቶሜሽን ስራዎች እንዲካሄዱ ይደረጋል፤

ግብ 6:- የሃርድዌር እና የመረጃ አያያዝና አጠቃቃም ደህንነት በመጠበቅ ወቅታዊና ጥራቱን የጠበቀ መረጃ እንዲፈጠር 20 የተሻሻሉ ሶፍትዌሮች፣ 100 በመቶ ደህንነታቸው የተጠበቁ የመረጃ ማዕከላት እንዲኖሩ ይደረጋል።

3.2.4. የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ሬገ-ላቶሪና አቅም ግንባታ ንግግራም

ፕሮጀክት አንድ፡- የግሉ ዘርፍ አቅም ግንባታ ፕሮጀክት

ዓላማ፡- በኮንስትራክሽን ዘርፍ የሚገኙትን ተዋንያን አቅም በመገንባትና ደረጃቸውን በማሳደግ ተወዳዳሪ የሆኑ የሰራተኞች ተቋራጮች፣ አማካሪዎችንና ኢንተርፕራይዞችን ለመፍጠር ነው።

- ግብ 1፡- ለመንገድ፣ ለባቡር መስመር እና ለሃይል ማመንጫ የግንባታ ግዥ የሚጠየቁ ሦስት የመወዳደሪያ መስፈርቶች በማሻሻል ተጨማሪ ስራ ተቋራጮች የውድድር ዕድል እንዲያገኙ ይደረጋል፤**
- ግብ 2፡- በመንገድ፣ በሃይል እና በባቡር ዘርፍ የሚሳተፉ ሥራ ተቋራጮች እና አማካሪ ድርጅቶች ቁጥር በ100 እና በ50 በቅደም ተከተል እንዲያድግ ይደረጋል፤**
- ግብ 3፡- በልማት ፕሮጀክቶች ውስጥ ለሚሳተፉ 200 ሥራ ተቋራጮች እና 100 አማካሪዎች ድጋፎች ተደርገውላቸው ISO ስታንዳርድ አደረጃጀት እንዲኖራቸው ይደረጋል፤**
- ግብ 4፡- በዩኒቨርሲቲ የገጠር አክሲዮን መንገድ ፕሮግራም ስኬት 1000 መካከለኛ ተቋራጮችና 300 አማካሪ ድርጅቶች እንዲደራጁና ስልጠና እንዲያገኙ ይደረጋል፤**
- ግብ 5፡- የአሰሪ፣ ተቋራጭ እና ፋይናንስ ተቋማት ለፕሮጀክቶች የብድር አሰጣጥ እና አመላለስ አንድ የሶስት-ዮቭ መመሪያ ተዘጋጅቶ በሥራ ለይ እንዲውል ይደረጋል፤**
- ግብ 6፡- በዘርፉ የአቅም ግንባታ ንግግራም የሴቶች ተሳትፎ መጠን እንዲጨምር ዕድል ይሰጣል፤**
- ግብ 7፡- የሙያ ማህበራት የላቀ ተሞክሮ ካላቸው የውጭ የሙያ ማህበራት የክህሎት ሽግግር የሚያደርጉበት አራት መድረኮች ተመቻችተው አቅማቸው እንዲገነባ ይደረጋል።**

ፕሮጀክት ሁለት፡- የግንባታ ዕቃዎች እና የኮንስትራክሽን መሣሪያዎች አቅርቦት አቅም ግንባታ ፕሮጀክት

ዓላማ፡- የተሻሻሉ የግንባታ ግብአቶችንና ቴክኖሎጂዎችን በማስፋፋት እንዲሁም የመሳሪያዎች አቅርቦትን በማሻሻል የግንባታ አቅምን ለማጎልበት ነው።

- ግብ 1፡- በሦስት አካባቢ የግንባታ ግብአቶች ላይ ምርምርና ስርዐት ለማካሄድ ከ3 ዩኒቨርሲቲዎች ጋር የትብብር ስምምነት ይደረጋል፤**
- ግብ 2፡- 10 አዳዲስ እና የተሻሻሉ ወጪ ቆጣቢ የግንባታ ግብአቶች ተዘጋጅተውና ደረጃ ወጥቶላቸው ይሸጋገራሉ፤**
- ግብ 3፡- 25 አዳዲስና የተሻሻሉ ወጪ ቆጣቢ ግንባታ ቴክኖሎጂዎች ተዘጋጅተውና ደረጃ ወጥቶላቸው ይሸጋገራሉ፤**
- ግብ 4፡- በሁሉም ክልሎች በሚገኙ 209 የከተማ አስተዳደሮች 418 የተሻለ አሰራርና አጠቃቃም ሥርዓት ያላቸው የአካባቢ ግብአት ካባዎች ይዘጋጃሉ፤**
- ግብ 5፡- በየአመቱ ለስፋት ግዥ አገልግሎት የሚውሉ የፍላጎት መረጃዎች ይጠናቀራሉ፤**
- ግብ 6፡- በምዝገባ መስፈርቶች ውስጥ ያልተካተቱ መሳሪያዎች በአቻ ግመታ በምትክ መሣሪያነት እንዲያገለግሉ በማድረግ የዘርፉን አቅም እንዲጎለብት ይደረጋል፤**
- ግብ 7፡- በአገር ውስጥ የሚመረቱ እና ከውጪ አገር የሚገቡ መካከለኛ እና አነስተኛ የግንባታ መሣሪያዎችን በምዝገባ መስፈርቶች ውስጥ በማካተት በአገር ውስጥ የማምረት አቅም እንዲበረታታ ይደረጋል፤**
- ግብ 8፡- ለመሣሪያ መግዣ ገንዘብ የሚቆጥቡ 500 ሥራ ተቋራጮች የማሟያ ብድር ከባንኮች የሚያገኙባቸው ሁኔታዎች ይመቻቻሉ።**

ፕሮጀክት ሦስት፡- የሰው ኃይል ልማት ፕሮጀክት

ዓላማ፡- የሰው ሀይል ልማትን በሰልጠና በክህሎትና በአመለካከት በማገጸ የዘርፎን የማሰፈጸም አቅም ለማጎልበት ነው።

- ግብ 1፡-** የዝቅተኛ፣ የመለስተኛ እና ከፍተኛ ባለሙያዎች የሙያ ዝርዝር እና ደረጃ ይዘጋጃል፤
- ግብ 2፡-** ለ135000 ዝቅተኛና መለስተኛ ባለሙያዎች የክህሎት ማሟያ የከባንያና የትብብር ስልጠና እንዲያገኙ ይደረጋል።
- ግብ 3፡-** መስፈርቱን ላሟሉ ዝቅተኛ፣ መለስተኛ እና ከፍተኛ የግንባታ ባለሙያዎች የክህሎት ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት ይሰጣል፤
- ግብ 4፡-** የገበያ ክፍተት በሚታይባቸው ዘርፎች በልዩ ልዩ አስፈጻሚ መሥሪያ ቤቶች በመስራት ላይ ለሚገኙ ባለሙያዎች ድጋፍ በማድረግ 40 በሥራ ተቃራኒነት እና 20 በአማካሪነት እንዲደራጁና ወደ ስራ እንዲገቡ ይደረጋል፤
- ግብ 5፡-** ከትምህርት ሚኒስቴር ጋር በቅንጅት በመስራት ለያዝነው የልማት ምዕራፍ እንደሚያስፈልጉ ለሚገመቱ 400,000 መለስተኛ ባለሙያዎች በልዩ ልዩ መስክ የክህሎት ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት ይሰጣል፤
- ግብ 6፡-** የምህንድስና የትምህርት ክፍሎች ያሏቸው አምስት ከፍተኛ ትምህርት ተቋማት የምስክር አገልግሎት ሥራዎች ላይ እንዲሳተፉ ይደረጋል፤
- ግብ 7፡-** በዘርፉ የአቅም ግንባታ ፕሮጀክት አፈጻጸም የሴቶች ተሳትፎ መጠን እንዲጨምር ዕድል ይሰጣል።

ፕሮጀክት አራት፡- የሬጉላቶሪና የአሠራር ሥርዓት ማሻሻያ ፕሮጀክት

ዓላማ፡- የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪውን በጠንካራና አስተማማኝ የሬጉላቶሪ ሥርዓት(ፖሊሲ፣ ህጎች፣ ስታንዳርዶች፣ አደረጃጀቶች) እንዲመራ ለማድረግ ነው።

- ግብ 1፡-** ለኢንዱስትሪው አስፈላጊ የሆኑ 50 ሰነዶች (ደንቦች፣ መመሪያዎችና ስታንደርዶች) ተዘጋጅተው ተግባራዊ ይደረጋሉ፤
- ግብ 2፡-** የሥራ ተቋራጮች፣ የአማካሪ ድርጅቶች እና የባለሙያዎች የምዝገባ መመሪያዎች ከወቅቱ ሁኔታዎች ጋር ተጣጥመው ይከለሳሉ፤
- ግብ 3፡-** ከሚመለከታቸው አካላት ጋር በመተባበር የባለሙያዎች የሥራ ዝውውርና ስንብት ሥርዓት ተቀርፆ ወደ ሥራ ይገባል፤
- ግብ 4፡-** ወደአገር ውስጥ የሚገቡ ያገለገሉ የኮንስትራክሽን መሣሪያዎች በቂ ቀሪ የአገልግሎት ጊዜ እንዳላቸው የሚያረጋግጥ አሰራር ተቀርፆ አደረጃጀት ተፈጥሮ የመሳሪያዎች ደህንነትና ምርታማነት እንዲረገጥ ይደረጋል፤
- ግብ 5፡-** የንኡስ ስራተቋራጭነት፣ የተባባሪ (local counterpart) እና የሽሙር (joint venture) አሰራር ሥርዓት (ሦስት ሰነድ) ተዘጋጅቶ ወደ ስራ እንዲገባ ይደረጋል፤
- ግብ 6፡-** አማራጭ ያለመግባባት አፈታት ዘዴዎች እንዲተዋወቁ እና በስፋት ጥቅም ላይ እንዲውሉ ከግልግል ተቋም ጋር የጋራ መድረክ በማዘጋጀት ተግባራዊ ይደረጋል፤
- ግብ 7፡-** የመሠረተ ልማት ግንባታ ቅንጅታዊ አሰራርን የሚያረጋግጥ ሥርዓት ተዘርግቶ ሙሉ በሙሉ ወደ ትግበራ ይገባል፤
- ግብ 8፡-** ክልሎችን በማሳተፍ በአገሪቱ ያለው የግንባታ ግዥ አፈፃፀም ሥርዓት ወጥ እንዲሆን ይደረጋል፤

- ግብ 9:- በዘርፉ የራጉላቶሪ እና የአሠራር ሥርዓት ማሻሻያ ፕሮጀክት በሚዘጋጁና ተግባራዊ በሚደረጉ ስርዓቶች የሴቶች ተሳትፎና ተጠቃሚነት መጠን እንዲጨምር ዕድል ይሰጣል፤
- ግብ 10:- ሁሉም በዘርፉ ተሳታፊ የሆኑ የሙያ ማህበራት የስነ-ምግባር ህግ እንዲኖራቸው ይደረጋል፤
- ግብ 11:- ባለድርሻ አካላት የሚሳተፉበት የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪው ም/ቤት በፌዴራልና በሁሉም ክልሎች እንዲቋም ይደረጋል፤
- ግብ 12:- በኮንስትራክሽን ሴክተር ትራንስፖርትና ኢንፎርሜሽን (CoST) የተጀመረው መረጃን ለሕዝብ ክፍት የማድረግ ተግባር ቀጣይነት እንዲኖረው ይደረጋል፡፡
- ግብ 13:- የተቀናጀ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ የመረጃ ስርዓት እዲዘረጋ ይደረጋል፡፡

ፕሮጀክት አምስት:- የምዝገባ፣ የግንባታ እና የመጠቀሚያ ፈቃድ ፕሮጀክት

ዓላማ:- ግንባታዎች በተፈቀደላቸው ዲዛይንና የጥራት ደረጃ እንዲገነቡና አስተማማኝ አገልግሎት እንዲሰጡ ለማድረግ ነው፡፡

- ግብ 1:- የሕንፃ አዋጁ ደንብ እና ተጓዳኝ መመሪያዎች ተግባራዊ ይደረጋሉ፤
- ግብ 2:- የሕንፃ አዋጁ ተግባራዊ በሚሆንባቸው 209 ከተሞች አስፈላጊ አደረጃጀት እንዲፈጠር እና ወደ አፈፃፀም እንዲገባ ይደረጋል፤
- ግብ 3:- የሕንፃ አዋጁ ተፈፃሚ በሚሆንባቸው 209 ከተሞች የሚገነቡ 50000 የሚገመቱ ሕንፃዎች በሙሉ የግንባታ ፈቃድ ያገኛሉ፤ በአዋጁ መሠረት ክትትል እና ቁጥጥርም ይደረግባቸዋል፤
- ግብ 4:- የህንፃ ህጉ በሚፈፀምባቸው 209 ከተሞች ውስጥ የሚጠናቀቁ 35000 ህንፃዎች የመጠቀሚያ ፈቃድ እንዲያገኙ ይደረጋል፤
- ግብ 5:- የ50000 አነስተኛ ባለሙያዎች ዓመታዊ ምዝገባዎች በተሻሻሉ መመሪያዎች መሠረት ይፈፀማሉ፤
- ግብ 6:- የ30000 መለስተኛ እና ከፍተኛ ባለሙያዎች ዓመታዊ ምዝገባዎች በተሻሻሉ መመሪያዎች መሠረት ይፈፀማሉ፤
- ግብ 7:- የ600 አማካኪዎች ዓመታዊ ምዝገባዎች በተሻሻሉ መመሪያዎች መሠረት ይፈፀማሉ፤
- ግብ 8:- የ5000 ሥራ ተቋራጮች ዓመታዊ ምዝገባዎች በተሻሻሉ መመሪያዎች መሠረት ይፈፀማሉ፤
- ግብ 9:- የ5000 የኮንስትራክሽን መሣሪያዎች ዓመታዊ ምዝገባዎች በተሻሻሉ መመሪያዎች መሠረት ይፈፀማሉ፡፡

3.2.5. የመኖሪያ ቤት ልማትና የመንግሥት ህንፃዎች ኮንስትራክሽን ፕሮግራም

ዓላማ 1:- በእድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅዱ የተቀመጡ የቤት ልማት ዘርፍ አቅጣጫዎችንና ግቦችን ለማሳካት ነው፡፡

ዓላማ 2:- የከተማ ነዋሪዎችን የቤት ችግር በቤቶች ልማት አማካይነት ለማቃለል በሚደረገው እንቅስቃሴ በከተሞች የሚታየውን የስራ አጥነት ችግር ለመቅረፍ፣ የህብረተሰቡን የቁጠባ ባህል ለማዳበር፣ የከተሞችን ገጽታ ለማሻሻል እና የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪውን ተወዳዳሪነት አቅም ለማሳደግ ነው፡፡

ዓላማ 3:- ማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶችን ወደሚፈለገው ደረጃ በማብቃት በግልም ሆነ በመንግሥት የሚካሄዱ የቤት ልማትና የተለያዩ ትስስር ያላቸው ፕሮጀክቶች በሚፈለገው ደረጃ እንዲፈፀሙ ለማስቻል ነው፡፡

ዓላማ 4:- የከተማ ነዋሪው ህዝብ ከአቅሙ ጋር የተመጣጠነ መጠለያ (የቤት አቅርቦት) እንዲኖረው ለማስቻል ነው፡፡

ዓላማ 5:- የቤት ልማት ዘርፍ ከፌደራል እስከ ከተማ በግልፅ በተቀመጠ የግቦች ድርሻ በመውሰድ የተናበበ ቀልጣፋና ውጤታማ አፈፃፀም እንዲኖር እንዲሁም ክትትልና ድጋፍ በማድረግ ምቹ ሁኔታ ለመፍጠር ነው፡፡

ዓላማ 6:- የቤት ልማት ዘርፉን በተመለከተ ስትራቴጂክ ዕቅዱ የተቀመጡት ግቦች በመሠረታዊ የሥራ ሂደት ለውጥና በውጤት ተኮር ሥርዓት ቀልጣፋና ውጤታማ ለማድረግ ነው፡፡

ኘሮጀክት አንድ:- የመኖሪያ ቤቶች ልማት እና የመንግሥት ሕንጻዎች ኮንስትራክሽን የሰው ኃብት ልማት

ዓላማ:- በቤቶች ልማትና ተያያዥ የመንግሥት ፕሮጀክቶች ውስጥ የሚገነቡ ቤቶች ግንባታ ተዋጋና ክህሎት በማሳደግ የግንባታ ኘሮጀክቶችን በጥራት፣ በተመጣጣኝ ዋጋ እና በተቀመጠላቸው መርሃ ግብር እንዲፈጽሙ ለማድረግ ነው፡፡

ግብ 1:- በተቀናጀ የቤቶች ልማት ፕሮግራም ለሚሳተፉ 11 አስፈፃሚ ባለቤቶች፣ 1000 ስራ ተቋራጮች፣ 32 አማካሪዎች እና 2243 አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች አመራር፣ ባለሙያዎችና ቴክኒሽያኖች የክህሎት ስልጠና ይሰጣል፤

ግብ 2:- በስኳር ልማት የቤቶች ግንባታ የሚሳተፉ 65 አስፈፃሚ ባለቤቶች፣ 790 ስራ ተቋራጮች፣ 52 አማካሪዎች እና 1215 አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች አመራር፣ ባለሙያዎችና ቴክኒሽያኖች የክህሎት ስልጠና ይሰጣል፤

ግብ 3:- በ10 አዲስ ዩኒቨርሲቲዎች ግንባታ የሚሳተፉ 10 አስፈፃሚ ባለቤቶች፣ 415 ሥራ ተቋራጮች፣ 7 አማካሪዎች እና 250 አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች አመራር፣ ባለሙያዎችና ቴክኒሽያኖች የክህሎት ስልጠና ይሰጣል፤

ግብ 4:- በማዳበሪያ ፋብሪካ የቤቶች ግንባታ የሚሳተፉ 20 አስፈፃሚ ባለቤቶች፣ 50 ስራ ተቋራጮች፣ 5 አማካሪዎች እና 100 አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች አመራር፣ ባለሙያዎችና ቴክኒሽያኖች የክህሎት ስልጠና ይሰጣል፤

ግብ 5:- በመንግሥት ቢሮዎች ግንባታ እንዲሁም በመንግሥት የሕንጻ ኘሮጀክቶች የሚሳተፉ 16 አስፈፃሚ ባለቤቶች፣ 100 ስራ ተቋራጮች፣ 15 አማካሪዎች እና 110 አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች አመራር፣ ባለሙያዎችና ቴክኒሽያኖች የክህሎት ስልጠና ይሰጣል፤

ግብ 6:- በግሉ ዘርፍ የቤቶች ልማት ለሚሳተፉ 50 አስፈፃሚ ባለቤቶች፣ 100 ስራ ተቋራጮች፣ 10 አማካሪዎች እና 120 አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች አመራር፣ ባለሙያዎችና ቴክኒሽያኖች የክህሎት ስልጠና ይሰጣል፤

ግብ 7:- ለቤት ልማትና ትስስር ላላቸው ፕሮጀክቶች አደረጃጀት እንዲኖራቸው በማድረግና በማጠናከር የአማካሪዎች፣ ሥራ ተቋራጮች እና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የተጠናከረ የሥራ ትስስር በማድረግ 400000 የሥራ ዕድል ይፈጠራል፤

ግብ 8:- በተቀናጀ የቤቶች ልማትና በመንግሥት የልማት ፕሮጀክቶች ግንባታ ላይ ለሚሳተፉ ከሚሰጠው ስልጠና 30% ለሴቶች እንዲሆን በማድረግ 16 አስፈፃሚ ባለቤቶች፣ 206 ስራ ተቋራጮች፣ 10 አማካሪዎች እና 344 አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች አመራር፣ ባለሙያዎችና ቴክኒሽያኖች የክህሎት ስልጠና ይሰጣል፡፡

ፕሮጀክት ሁለት፡- የሎጂስቲክስና አቅርቦት ፕሮጀክት

ዓላማ ፡- የቤቶች ግንባታ ወጪ ቆጣቢነትና ጥራትን ለማረጋገጥ ፤ ቀልጣፋ የሎጂስቲክስ ሥርዓት በመዘርጋት

እንዲሁም የኮንስትራክሽን ግብዓቶችን በማቅረብ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪውን አቅም ለመገንባት ነው።

- ግብ 1፡-** ለተቀናጀ የቤቶች ልማት ፕሮግራም የሚያስፈልጉ የኢንዱስትሪ ውጤቶች የሆኑ 1.7 ሚሊዮን ቶን ሲሚንቶ፣ 170 ሺ ቶን የአርማታ ብረት፣ 1170 ሺ ቤቶች የሚሆኑ የተለያዩ የሳኒተሪና የኤሌክትሪክ ዕቃዎች፣ እንዲሟላ ይደረጋል፤
- ግብ 2፡-** ለስኳር ልማት የቤቶች ግንባታ የሚያስፈልጉ የኢንዱስትሪ ውጤቶች የሆኑ 350000 ቶን ሲሚንቶ፣ 20000 ቶን የአርማታ ብረት፣ 134 867 ቤቶች የሚሆኑ የተለያዩ የሳኒተሪና የኤሌክትሪክ ዕቃዎች፣ እንዲሟላ ይደረጋል፤
- ግብ 3፡-** ለ10 አዲስ ዩኒቨርሲቲዎች ግንባታ የሚያስፈልጉ የኢንዱስትሪ ውጤቶች የሆኑ 374 ሺ ቶን ሲሚንቶ፣ 37 ሺቶን የአርማታ ብረት፣ 11261 ብሎኮች የሚሆኑ የተለያዩ የሳኒተሪና የኤሌክትሪክ ዕቃዎች አቅርቦት እንዲሟላ ይደረጋል፤
- ግብ 4፡-** ለማዳበሪያ ፋብሪካ የቤቶች ግንባታ የሚያስፈልጉ የኢንዱስትሪ ውጤቶች የሆኑ 50 ሺ ቶን ሲሚንቶ፣ 5 ሺ ቶን የአርማታ ብረት፣ 15ሺ ቤቶች የሚሆኑ የተለያዩ የሳኒተሪና የኤሌክትሪክ ዕቃዎች አቅርቦት እንዲሟላ ይደረጋል፤
- ግብ 5፡-** ለ25 ፌዴራል የመንግሥት ቢሮዎች ግንባታ የሚያስፈልጉ የኢንዱስትሪ ውጤቶች የሆኑ 30 ሺ ቶን ሲሚንቶ፣ 3 ሺ ቶን የአርማታ ብረት እና ለእነዚህ ቢሮዎች የሚሆኑ የተለያዩ የሳኒተሪና የኤሌክትሪክ ዕቃዎች አቅርቦት እንዲሟላ ይደረጋል፤
- ግብ 6፡-** በፌዴራል እና በክልል ለሚገነቡ 1500 የሚደርሱ የመንግሥት ህንጻዎች የሚያስፈልገው 1.5 ሚሊዮን ቶን ሲሚንቶ እና 67 ሺ ቶን አርማታ ብረት የተለያዩ የሳኒተሪና የኤሌክትሪክ ዕቃዎች አቅርቦት እንዲሟላ ድጋፍ ይደረጋል፤
- ግብ 7፡-** በፌዴራልና በክልል የሚከራዩ 11000 የመንግስት መኖሪያ ቤቶች እንዲገነቡና ለዚህም የሚያስፈልጉ 110000 ቶን ሲሚንቶ፣ 11000 ቶን የአርማታ ብረት እና ለእነዚህ ቤቶች የሚሆኑ የሳኒተሪና የኤሌክትሪክ ዕቃዎች እንዲሟሉ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፤
- ግብ 8፡-** በግሉ ዘርፍ የሚገነቡ 370000 ቤቶች የሚያስፈልጉ 3.7 ሚሊዮን ቶን ሲሚንቶ እና 370 ሺ ቶን አርማታ ብረት እንዲሟሉ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፤
- ግብ 9፡-** በክልል ለሚገነቡ 280000 ቤቶች ግንባታ የሚያስፈልግ 2.8 ሚሊዮን ቶን ሲሚንቶ፣ 280 ሺህ ቶን ብረት እንዲሟሉ ድጋፍ ይደረጋል፤
- ግብ 10፡-** የግንባታ ግብዓቶች ለማምረትና ለማንጓዝ የሚያስፈልጉ 400 ገልባጭ ተሽከርካሪ፣ 50 ሎደር፣ 6 ክሬሽር፣ 1000 ሚክሰር፣ እና 1000 ዊንች እንዲሟሉ እና ቀደም ሲል ወደ ሀገር ውስጥ የገቡ 2,665 ማሽኖሪና ተሽከርካሪዎች በሙሉ አቅማቸው ጥቅም ላይ እንዲውሉ ይደረጋል፤
- ግብ 11፡-** ለቤቶች ልማትና ትስስር ለላቸው የመንግስት የግንባታ ፕሮጀክቶች ውጤታማነትና ቀልጣፋ የሎጂስቲክስ ሥርዓት ለመዘርጋት የሚያስችሉ 2 ሶፍትዌር 2 መመሪያ እና 3 ማኑዋሎች ይዘጋጃሉ።

ፕሮጀክት ሦስት፡- የዲዛይን እና አማራጭ ግንባታ ቴክኖሎጂ ፕሮጀክት

ዓላማ 1፡- የቤት ልማት ፕሮግራሙ የከተሞች ገጽታን በማሻሻል ከተሞች ለነዋሪዎቻቸው ምቹና ተስማሚ እንዲሆኑ ለማትረፅ ነው።

ዓላማ 2:- በጥናትና ምርምር የተደገፉ የቴክኖሎጂ ውጤቶችን በመጠቀም የከተማ ነዋሪዎች በአቅማቸው ሊገዟቸው የሚችሉ ወጪ ቆጣቢ ቤቶችን ለመገንባት ነው።

- ግብ 1:-** ወጪ ቆጣቢ የሆኑ ለመንግሥት ህንጻዎች ለቤቶች ልማት የሚውሉ አዳዲስና የማሻሻያ ዲዛይኖች፣ ለስኳር ልማት የቤቶች ግንባታ የሚውሉ አዲስና ከአካባቢ ጋር የማጣጣም ዲዛይን፣ የ10 አዲስ የኒቨርሲቲዎች ቀሪ 3 ምዕራፍ ዲዛይን፣ የመንግስት ቢሮዎች ስታንዳርድ የማሻሻል ዲዛይን እና ለመልሶ ለሚለሙ አካባቢዎች የሚውሉ እስከ 60 የሚደርሱ ስታንዳርድ ዲዛይኖች ይዘጋጃሉ፤
- ግብ 2:-** የአዲስ አበባ እና የተገባጣሚ ሕ/አ/ማ/ድርጅት የአግሮስቶን ማምረቻ ማዕከላት በሙሉ አቅማቸው እንዲሰሩ፣ የተንዳሆከአም፣ የባህር ዳር ጣና በለስ እና የሀዋሳ ደቡብ አሞ ስኳር ልማት የቤቶች ግንባታ ፕሮጀክቶች ጋር በማስተሳሰር በሙሉ አቅማቸው እንዲያመርቱ ይደረጋል፤ የደሴ በማሸነፍ እንዲሟላና የአዳማ ግንባታውን በማጠናቀቅ ከስኳር ቤቶች ልማት ጋር በማስተሳሰር የአግሮስቶን ማምረቻ ማዕከላት በማስፋፋት 5 ሚሊዮን የፓኔል ምርት እንዲሟላ ይደረጋል፤
- ግብ 3:-** ከቤቶች ልማትና ትሥሥር በተፈጠረላቸው ግንባታዎች የሚያስፈልግ አግሮስቶን ለማሟላት አራት ተጨማሪ የአግሮስቶን ማምረቻ ማዕከላት በማቋቋም በሙሉ አቅማቸው እንዲያመርቱ ይደረጋል፤
- ግብ 4:-** የማግኒዝየም አክሳይድ ፋብሪካ በሙሉ አቅሙ በማሰራት 150 ሺህ ቶን የማግኒዝየም አክሳይድ እንዲያመርት እንዲሁም የማግኒዝየም ክሎሪድ ፋብሪካ በአገር ውስጥ እንዲተከል በማድረግ 80 ሺህ ቶን እንዲያመርት ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፤
- ግብ 5:-** በ5ዓመት 201000 ሺ ሜትር ካሬ ኮንክሪት ፓኔል በማምረት፣ ወጪ ቆጣቢና ፈጣን የሆነ የኮንክሪትና መሠል ቴክኖሎጂ ሽግግር መሠረታዊ ለውጥ እንዲያመጣ ይደረጋል፤
- ግብ 6:-** የUPVC ፋብሪካው በሙሉ አቅሙ እንዲያመርት በማድረግ በዓመት እስከ 47 ሺ ሜትር ካሬ የሚሆን ፍሬም ይመረታል፤
- ግብ 7:-** በየዓመቱ 195,000 የፕሪካስት ቢም እና 48 ሚሊዮን ብሎኬት ምርቶች በተሻሻለ ዲዛይን በፋብሪካ እንዲመረቱ ይደረጋል፤
- ግብ 8:-** በጥናት የተገኙ ልዩ ልዩ የግንባታ ማቴሪያሎች እና የአካባቢ ግብዓቶችን በመጠቀም 10 አማራጭ የግንባታ ማቴሪያል በጥናት በመለየት እንዲሁም ከውጭ ሀገር አማራጭ የግንባታ ማቴሪያሎች ተሞክሮ የማጣጣም ስራ በመስራት ለቤት ልማት የአማራጭ የግንባታ ቴክኖሎጂዎች እንዲስፋፉ ይደረጋል።

ኘሮጀክት አራት:- የቤት ፋይናንስ እና ማስተላለፍ ፕሮጀክት

- ዓላማ 1:-** የተገነቡ ቤቶችን በአግባቡ በማስተላለፍ ጥቅም ላይ የዋለውን የቦንድ ሽያጭ ብድር እንዲመለስ ለማድረግ ነው።
- ዓላማ 2:-** ለቤት ልማት አስተማማኝ የፋይናንስ አቅርቦት ለማመቻቸት የህብረተሰቡን የመቆጠብ ባህል ማዳበርና ሌሎች የፋይናንስ ምንጮችን ለማፈላለግ ነው።
- ግብ 1:-** በክልል ለሚገነቡ 280ሺ ቤቶች አማራጭ የቤት ፋይናንስ ምንጭ በማጥናት ብር 21 ቢሊዮን ለቤት ልማት እንዲገኝና ትስስር እንዲፈጠር ይደረጋል፤
- ግብ 2:-** የህብረተሰቡን የቁጠባ ባህል በማዳበር 40% የቅድሚያ ቁጠባ በማድረግ ብር 11 ቢሊዮን ለቤት ልማት አቅርቦት እንዲውል ይደረጋል፤

- ግብ 3:-** የተዘረጋውን የቤቶች ማስተላለፍና የፋይናንስ ሥርዓት በማጠናከር ቀደም ሲል ከቦንድ ሽያጭ ወጪ የተወሰደውን ብር 12.5 ቢሊዮን ብድር አመላለስ ላይ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፤
- ግብ 4:-** በአዲስ አበባ ለሚገነቡ 170 ሺህ ቤቶች ብር 17 ቢሊዮን የቦንድ ሽያጭ በመርሃ ግብሩ መሠረት ጥቅም ላይ እንዲውል ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፤
- ግብ 5:-** በፌዴራልና በክልል የሚከራዩ 11000 የመንግሥት መኖሪያ ቤቶች ለመገንባት የሚያስፈልግ 3.3 ቢሊዮን ብር እንዲሟላ ይደረጋል፤
- ግብ 6:-** ለቤቶች ልማትና ትሥሥር ላለቸው ፕሮጀክቶች የሚያስፈልግ የውጭ ምንዛሪ 89 ሚሊዮን USD በስራ ላይ እንዲውል ክትትል ይደረጋል፤
- ግብ 7:-** በግሉ ዘርፍ የሚገነቡ 370,000 ቤቶች የሚያስፈልገውን ብር 50 ቢሊዮን፣ የቤት ፋይናንስ እንዲሟላ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፤
- ግብ 8:-** በተቀናጀ የቤቶች ልማት ፕሮግራም ቀደም ሲል ግንባታቸው የተጀመሩ 63ሺ ቤቶች እና አዲስ የሚጀመሩ 170 ሺ ቤቶች ለተጠቃሚዎች ይተላለፋሉ፤
- ግብ 9:-** ቤቶችን የመኖሪያ ቤት ተጠቃሚ ከማድረግ አንፃር ከሚገነቡ 170 ሺ የጋራ መኖሪያ ቤቶች ቢያንስ 30 በመቶ ያህሉ ለቤቶች ብቻ በዕጣ እንዲከፋፈል ይደረጋል፤
- ግብ 10:-** በክልሎችና በአዲስ አበባ ተገንብተው እየተጠናቀቁ ካሉት 63 ሺ የጋራ መኖሪያ ቤቶች ስቶችን የመኖሪያ ቤት ተጠቃሚ ከማድረግ አንፃር ቢያንስ 30 በመቶ ያህሉ ለቤቶች ብቻ በዕጣ እንዲከፋፈሉ ይደረጋል፤
- ንፍቅ አምስት:-** የግንባታ ፕሮጀክቶች አፈፃፀም ክትትልና ድጋፍ ፕሮጀክት
- ዓላማ:-** የግንባታ አስተዳደርና ቁጥጥር ሥርዓት በመዘርጋት የቤቶች ግንባታ በተያዘላቸው ጊዜና ወጪ እንዲጠናቀቁና ጥራታቸውን በአስተማማኝ ደረጃ ለማረጋገጥ ነው።
- ግብ 1:-** በተቀናጀ የቤቶች ልማት ፕሮግራም ቀደም ሲል ግንባታቸው የተጀመሩ 63ሺ ቤቶች ግንባታቸውን ማጠናቀቅና አዲስ 170 ሺ ቤቶች እንዲገነቡ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፤
- ግብ 2:-** በክልሎች ያለውን እስከ 280ሺ የመኖሪያ ቤት ፍላጎት በመጠን እና በዓይነት በመለየት ከነዋሪው አቅም ጋር የተገናዘበ ወጪ ቆጣቢ ቤቶች ግንባታ ይካሄዳል፤
- ግብ 3:-** ለስኳር ልማት 34,867 የመኖሪያ ቤቶች እና ተጓዳኝ አገልግሎት መስጫ ተቋማት ይገነባሉ፤
- ግብ 4:-** የ10 አዲስ ዩኒቨርሲቲዎች ዲዛይን ዝግጅት እንዲሟላ በማድረግ የመማሪያ፣ የመኖሪያ እና ተጓዳኝ አገልግሎት መስጫ የሚውሉ 1,261 ብሎኮች ግንባታ ይከናወናል፤
- ግብ 5:-** ለማዳበሪያ ፋብሪካ የሚሆኑ 5ሺ የመኖሪያ ቤቶች እና ተጓዳኝ አገልግሎት መስጫ ተቋማት ይገነባሉ፤
- ግብ 6:-** በመጀመሪያ ዙር ተገንብተው የተጠናቀቁ 3 የሚኒስቴር መ/ቤት ቢሮዎች የመጨረሻ ርክክብ የመፈፀም፣ በሁለተኛ ዙር የተገነቡ 3 የሚኒስቴር መሥሪያ ቤት ቢሮዎች ግንባታቸውን የማጠናቀቅ እና 25 የሚደርሱ አዲስ የፌዴራል መሥሪያ ቤት ቢሮዎች የመገንባት ስራ ይከናወናል፤
- ግብ 7:-** በፌዴራልና በክልል ለሚገነቡ 1500 የሚሆኑ የመንግሥት ህንጻዎች እንዲገነቡ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፤
- ግብ 8:-** በፌዴራልና በክልል የሚከራዩ 11000 የመንግሥት መኖሪያ ቤቶች እንዲገነቡ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፤

ግብ 9:- በቤቶች ልማት እና በመንግሥት ህንጻዎች ግንባታ የተዘረጋውን የኮንስትራክሽን ማኔጅመንትና የጥራት ቁጥጥር ሥርዓት እንዲጠናከር በማድረግ 40 ፕሮጀክቶች በISO ስታንዳርድ እንዲታቀፉ ይደረጋል፤

ግብ 10:- ለ6000 የሕንፃ ነክ የፌዴራል እና የክልል ፕሮጀክቶች የተሟላ መረጃ በማደራጀት ግብረ መልስ ይሰጣል፡፡

ፕሮጀክት ስድስት:- ለግንባታ ፕሮጀክቶች የመሬትና የመሠረተ ልማት አቅርቦት ፕሮጀክት

ዓላማ:- ለቤት ልማት የሚውል የመሬትና የመሠረተ ልማት አቅርቦትን ለማሟላት ክትትል በማድረግ ተፈጻሚነቱን ለማረጋገጥ ነው፡፡

ግብ 1:- ለተቀናጀ ቤት ልማትና ለግሉ ዘርፍ ግንባታ የሚውል 5000 ሄክታር የለማ መሬት እንዲቀርብ ይደረጋል፤

ግብ 2:- ለቤቶች ልማት የሚውል 170000 የኤሌክትሪክ ቆጣሪ እና 1500 ትራንስፎርመር እንዲሟላ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል

ፕሮጀክት ሰባት:- የግሉ ዘርፍ ቤቶች ግንባታ ክትትልና የቤት መረጃ ፕሮጀክት

ዓላማ:- የተለያዩ የግል የመኖሪያ ቤት አልሟዎች የቤቶች ልማት አቅጣጫን በመከተል ልማቱን እንዲያስፋፉ ለማድረግ ነው፡፡

ግብ 1:- በአገር አቀፍ ደረጃ ዘመናዊና የተሟላ የቤት መረጃ ሙሉ በሙሉ እንዲደራጀ ይደረጋል፤

ግብ 2:- በግሉ ዘርፍ ለሚገነቡ 370,000 ቤቶች ግንባታ አፈጻጸም ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፡፡

3.2.6. የከተሞች መልካም አስተዳደር ፕሮግራም

ዓላማ:- ከተሞች ለነዋሪዎቻቸው ምቹ የመኖሪያና የልማት ማዕከል እንዲሆኑ የማስፈጸም አቅምበመገንባት ልማትና መልካም አስተዳደርን ለማረጋገጥ ነው፡፡

3.2.6.1. የፕሮጀክት ዝግጅት ፋይናንሲንግ አፈጻጸምና ክትትል ንዑስ ፕሮግራም

ዓላማ:- የፋይናንስ ምንጭ በማፈላለግና በማመቻቸት የከተሞች የመሠረተ-ልማትና አገልግሎት አቅርቦትን ለማሻሻል ነው፡፡

ፕሮጀክት አንድ:- የፕሮጀክት ፋይናንሲንግ እና የአፈጻጸም ድጋፍ ፕሮጀክት

ዓላማ:- በከተሞች ልማተን አገልግሎትን ለማስፋፋትና የማስፈጸም አቅምን ለማጠናከር የፋይናንስ ምንጭ ለማፈላለግና ለማመቻቸት ነው፡፡

ግብ 1:- የፕሮግራም ሰነዶችን በማዘጋጀት 15 ቢሊዮን ብር ከተለያዩ የፋይናንስ ምንጭ በማፈላለግ ለከተሞች ልማት ይውላል፤

ግብ 2:- የከተሞችን የገቢ አቅም (100%) በማሳደግና በማስፋት የተሸለ የፕሮጀክት ማስፈጸሚያ አቅም ይፈጠራል፤

ግብ 3:- በ122 ከተሞች ለሚገኙ ባለሙያዎችና አመራር አካላት የፕሮጀክት ቅድመ ዝግጅትና ትግበራ የአቅም ግንባታ ክትትልና 4320 የመስክ ድጋፍ ይደረጋል፤

ግብ 4:- በ122 ከተሞች የመሰረተ ልማት ሃብት ምዝገባ ሥርዓት ይዘረጋል፤ ተግባራዊ ይደረጋል፡፡

ፕሮጀክት ሁለት:- የከተሞች የመሠረተ-ልማት ግንባታ ፕሮጀክት

ዓላማ:- በከተሞች ጉልበት ተኮር የሆነና የጥራት ደረጃውን የጠበቀ መሰረተ ልማት ግንባታን በማስፋፋት ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ ልማትን ለማፋጠን ነው።

- ግብ 1:-** በዕቅድ ዘመኑ የማኅበራዊና አካባቢ ደኅንነትን መሠረት ያደረገና የጥራት ደረጃውን የጠበቀ የጌጠኛ ድንጋይ/Cobblestone/ ንጣፍ መንገድ 3650 ኪ.ሜ ፣ ጠጠር መንገድ 8000 ኪ.ሜ፣ የጥርጊያ መንገድ 15000 ኪ.ሜ ፣ የአስፋልት መንገድ 250 ኪ.ሜ፣ የጎርፍ መውረጃ ቦይ 3440 ኪ.ሜ. እና 20 ድልድይ ይገነባል፤
- ግብ 2:-** በዕቅድ ዘመኑ 5000 ኪ.ሜ ጠጠር መንገድ እና 300 ኪ.ሜ የአስፋልት መንገድ ጥገና ይከናወናል፤
- ግብ 3:-** በዕቅድ ዘመኑ የማኅበራዊና አካባቢ ደኅንነትን መሠረት ያደረገ 358 የደረቅ ቆሻሻ መጣያ እና 214 የፍላሽ ቆሻሻ ማስወገጃ ቦታዎች ይዘጋጃሉ፤
- በግብ 4:-** በዕቅድ ዘመኑ የማኅበራዊና አካባቢ ደኅንነትን መሠረት ያደረገና የጥራት ደረጃውን የጠበቀ 304 ቁራ፣ 2000 የህዝብ መጸዳጃ ፣ 312 የወጣቶችና ባህል ማዕከል፣ 30 የእሳት አደጋ መከላከያ ጣቢያ፣ 50 የሕዝብ ትራንስፖርት መናከሻሪያ፣ 843 የገበያ ማዕከላት ይገነባሉ፤
- ግብ 5:-** በዕቅድ ዘመኑ 15000 ኪ.ሜ የከተማ ውስጥ የመንገድ መብራቶች መስመር ዝርጋታና ተከላ ይደረጋል፤
- ግብ 6:-** በዕቅድ ዘመኑ 1865 የኢንዱስትሪ ዞኖች የመሰረተ ልማት (መንገድ፣ውሃ፣ መብራት፣ወ.ዘ.ተ) ይገነባል፤
- ግብ 7:-** በዕቅድ ዘመኑ 29946 ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኒት-ይዞች የማምረቻና የመሸጫ 246 ቤቶች እና 29700 ሼዶች ይገነባሉ፤
- ግብ 8:-** ለግንባታና የአገልግሎት መስጫ 550 ተሽከርካሪና ማሽነሪ ግዥ ይፈጸማል፤
- ግብ 9:-** በከተሞች የመጠጥ ውሃ ሽፋን አሁን ካለበት 91.5 % ወደ 100% ያድጋል።

3.2.6.2. የከተሞች የሰው ኃይል ልማትና ስታንዳርዳይዜሽን ንዑስ ፕሮግራም

ፕሮጀክት አንድ:- የከተማ ነክ ሥራዎች የሙያ ስታንዳርዳይዜሽን ፕሮጀክት

ዓላማ:- ዓለም አቀፍ ደረጃውን የጠበቀ የከተማ ልማት ነክ ሥራ ሞያ ስታንዳርድ በማዘጋጀት የአገልግሎት አሰጣጥን ለማሻሻል ነው።

- ግብ 1:-** በተለያዩ የከተማ ነክ ሥራዎች ላይ የሙያ ስታንዳርድ ለማዘጋጀት የሚያግዝ 30 የክህሎትና የብቃት መመዘኛ መስፈርቶች ይዘጋጃሉ፤
- ግብ 2:-** በተዘጋጀው የሙያ ደረጃ መሠረት የቴክኒክና ሞያ ተቋማትን ለማዘጋጀት ለ200 ባለሞያዎች የአስልጣኞች ስልጠና ይሰጣል፤
- ግብ 3:-** በተለይ የሞያ መስኮች የፍላጎት ዳሰሳ ጥናት በማካሄድ ሠልጥነው የብቃት ማረጋገጫ ያገኙ 20000 ባለሞያዎች ስምረት ያገኛሉ።

ፕሮጀክት ሁለት:- የሰው ሃብት ልማት ፕሮጀክት

ዓላማ:- በአጭር በመካከለኛና የረዥም ስልጠና ፕሮግራም በየደረጃው የሚገኙ ፈጻሚ አካላትን ለማብቃት እና የከተሞችን የሰው ሃይል ፍላጎት ለማሟላት ነው።

- ግብ 1:- በተለያዩ የከተማ ልማት ነክ ሥራዎች እና በፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ማንዋሎች ላይ የተለያዩ አጫጭር ስልጠናዎች ለ5000 አመራሮችና ባለሙያዎች ይሰጣል፤
- ግብ 2:- በከተማ ነክ የሙያ መስኮች ክሌቭል አንድ እስከ አምስት ለ 20000 ሰልጣኞች ስልጠና እንዲሰጥ ይደረጋል፤
- ግብ 3:- በተለያዩ የከተማ ልማት ሙያዎች ላይ ለ650 ሰልጣኞች የድህረ ምረቃ ስልጠና እንዲሰጥ ይደረጋል፤
- ግብ 4:- በተለያዩ የከተማ ልማት ነክ ሙያዎች ላይ በPhD ደረጃ ለ45 ሰልጣኞች ሥልጠና እንዲሰጥ ይደረጋል፤
- ግብ 5:- በፌደራል፣ በክልልና ከተማ ላሉ 500 አመራሮችና ባለሙያዎች በተለያዩ የከተማ ነክ ሞያ የልምድ ልውውጥና አጫጭር ስልጠናዎች በውጭ ሀገር እንዲያገኙ ይደረጋል፡፡

3.2.6.3. የሕዝብ ተሳትፎና ያልተማከለ አስተዳደር ማሻሻያ ንዑስ ፕሮግራም

ፕሮጀክት አንድ:- ህዝብ ተሳትፎ ማጠናከሪያ ፕሮጀክት

ዓላማ:- የህዝብን ንቅናቄን በማቀጣጠል ህብረተሰቡ በልማትና መልካም አስተዳደር የለውን ሁሉ አቀፍ ተሳትፎ ለማረጋገጥ ነው፡፡

- ግብ 1:- በካፒታል ኢንቨስትመንት እቅድ ዝግጅትና መልካም አስተዳደር ሥራዎች ከ5,000 በላይ ህዝብ በሚኖርባቸው ከተሞች የህዝብ ንቅናቄ ሥርዓት በመዘርጋት የህዝብ ተሳትፎ 80% ይደርሳል፤
- ግብ 2:- በከተሞች የሚካሄዱ የልማት ሥራዎች ኅብረተሰቡ 50% በገንዘብ፣ በጉልበትና በእውቀቱ አስተዋጽኦ እንዲኖረው ይደረጋል፤
- ግብ 3:- 18300 የከተማ ምክር ቤት አባላትን በከተማ ልማት ፖሊሲ ፕሮግራም እና ስትራቴጂዎች አፈጻጸም ላይ በሚኖራቸው ሚና ላይ ግንዛቤ እንዲጨብጡ ይደረጋል፤
- ግብ 4:- በልማትና መልካም አስተዳደር ሥራዎች የሴቶችን ተሳትፎ 30% ማድረስ፡፡

ፕሮጀክት ሁለት:- ያልተማከለ አስተዳደር ማሻሻያ ፕሮጀክት

ዓላማ:- ያልተማከለ አደረጃጀትን በማጠናከር አገልግሎቶችን ለነዋሪው ተደራሽ ለማድረግና ተጠያቂነት ለማረጋገጥ ነው፡፡

- ግብ 1:- በዕቅድ ዘመኑ መጨረሻ 19 ከተሞች የካፒታል ንግድ ወጪአቸውን ሙሉ በሙሉ የመሸፈን አቅም ይኖራቸዋል፤
- ግብ 2:- በ122 ሪፎርም ከተሞች 80 በመቶ የሚሆኑ የከተማ አገልግሎቶች በወረዳ/በቀበሌ እንዲሰጥ ይደረጋል፤
- ግብ 3:- ያልተማከለ አደረጃጀትን ለማጠናከር የሚያግዙ 25 የአፈጻጸም ማንዋሎች ተዘጋጅተው በሥራ ላይ እንዲውሉ ይደረጋል፤
- ግብ 4:- ግልጽና ፍትሃዊ የሆነ ሥርዓት በመዘርጋት 300 ከተሞች የደረጃ ለውጥ እንዲያገኙ ይደረጋል፤
- ግብ 5:- 500 የገጠር የአገልግሎት መስጫ ማዕከላት ህጋዊ የከተማነት ዕውቅና እንዲያገኙ ይደረጋል፡፡

ፕሮጀክት ሦስት:- ልዩ ድጋፍ የሚሹ ክልሎችን ማጠናከሪያ ፕሮጀክት

ዓላማ:- ልዩ ድጋፍ የሚሹ ክልል ከተሞችን የማስፈጸም አቅም ለመገንባት ነው፡፡

- ግብ 1:- ልዩ ድጋፍ በሚሹ ክልሎች ልማትና መልካም አስተዳደርን ለማስፈን የሚያስችል አደረጃጀትና የማስፈጸም አቅም በክልልና በ8 ከተማ አስተዳደሮች እንዲፈጠር ይደረጋል፤
- ግብ 2:- የከተማ አስተዳደሮችን ለማቋቋም የወጡ አዋጆችን ለማስፈጸም የሚያግዙ ደንቦችን፣ መመሪያዎችንና ማንኛውንም 30 ሰነዶች ይዘጋጃሉ፤ ክልሎች ከራሳቸው ተጨባጭ ሁኔታ ጋር አጣጥመው በማዘጋጀት ተግባራዊ ይደረጋሉ፡፡

3.2.6.4. የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎት ስታንዳርዳይዜሽንና የአፈጻጸም ምዘና ንዑስ ፕሮግራም

ፕሮጀክት አንድ:- የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎት ስታንዳርዳይዜሽን ፕሮጀክት

ዓላማ:- የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶችን ብቁ ለማድረግ ዓላማቀፍ ስታንዳርዶች እንዲኖራቸው ለማስቻል ነው፡፡

- ግብ 1:- ለ 30 ማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶች ኮዲፋይድ የአገልግሎት ስታንዳርዶች ይዘጋጃሉ፤
- ግብ 2:- ኮዲፋይድ ላልሆኑ ሌሎች 10 የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶች ምርጥ ተሞክሮ በመቀመር ደረጃ እንዲዘጋጅላቸው ይደረጋል፤
- ግብ 3:- በአዲስ አበባ 10 ክፍለ ከተሞችና ከ25000 ሕዝብ በላይ በሚኖርባቸው 72 ከተሞች የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶች ስታንዳርዶችን ለመተግበር የሚያስችሉ የድርጅታዊ አቅም፣ የቴክኖሎጂ አቅርቦትና የአሠራር ስርዓት ይዘረጋል፤
- ግብ 4:- የአገልግሎት ስታንዳርዶችን ለመተግበር የሚያስችል ግንዛቤ ለማስጨበጥ እንዲቻል ከፌዴራል፣ ከክልሎችና ከከተሞች ለተውጣጡ 300 ተሳታፊዎች የአሰልጣኞች ስልጠና ይሰጣል፡፡

ፕሮጀክት ሁለት:- የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎት አፈጻጸም ክትትልና ምዘና ፕሮጀክት

ዓላማ:- በከተሞች ግልጽ ውጤታማና ቀልጣፋ ተጠያቂነት ያለው አገልግሎት አሰጣጥ ለማስፈን ነው፡፡

- ግብ 1:- የከተማ አገልግሎት አፈጻጸም ምዘናን ለማካሄድ የሚያስችሉ የማስፈጸሚያ ስርዓት ሦስት ሰነዶች(መመሪያ፣ መለኪያና የምዘና ማኑዋል) ይዘጋጃሉ፤
- ግብ 2:- በተዘጋጀው የምዘና ማንኛውንም መሠረት በየሁለት ዓመት አንድ ጊዜ ለ40 የመሠረተ ልማት አቅርቦትና አገልግሎቶች የደረጃ መለኪያ መነሻ(Baseline Survey) ይዘጋጃል፤
- ግብ 3:- የከተማ አገልግሎቶች ምዘና ስርዓት ላይ ግንዛቤ ለማስጨበጥ የሚያስችል የአሠልጣኞች ሥልጠና ከፌዴራል፣ ከክልሎችና ከከተሞች ለተውጣጡ 80 ተሳታፊዎች ይሰጣል፤
- በግብ 4:- በተዘጋጀው መለኪያ መሰረት በአዲስ አበባ በሚገኙ 10 ክፍለ ከተሞችና ከ25000 ሕዝብ በላይ በሚኖርባቸው 62 በጥቃሉ ለ72 ከተሞች የአገልግሎት አፈጻጸም ምዘና በማካሄድ እና የዓለም አቀፍ ደረጃ ማሟላታቸውን በማረጋገጥ የብቃት ማረጋገጫ እንዲያገኙ ይደረጋል፤
- ግብ 5:- የላቀ አፈጻጸም ላሳዩ 245 ከተሞች ማበራታቻ ይሰጣል፤
- ግብ 6:- በተለይ 30 የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶች ላይ ስኬታማ ተሞክሮዎች ይቀመራሉ፤
- ግብ 7:- በአዲስ አበባ 10 ክፍለ ከተሞችና ከ25000 ሕዝብ በላይ በሚኖርባቸው 62 ከተሞች የተቀመረው የአገልግሎቶች ተሞክሮ እንዲሰፋ ይደረጋል፤
- ግብ 8:- በየዓመቱ የሚከበረውን የከተሞች ቀን በዓል በማክበር የተወዳዳሪ ከተሞች ቁጥር አሁን ካለበት 80 ወደ 600 ይደርሳል፡፡

3.2.7. የከተማ ፕላን፣ ጽዳትና ውበት ሥርዓት ማሻሻያ ፕሮግራም

ዓላማ፡- ክልሎች ከተሞችና የግሉ ዘርፍ የከተማ ፕላን ዝግጅትና አፈጻጸም፣ የከተሞች ጽዳትና ውበት በተመለከተ እንዲሁም ተያያዥ/ተጓዳኝ ክፍተትና ግምገማ ስራዎችን በተሟላ መልኩ ለማከናወን የሚያስችላቸውን የአቅም ግንባታና የቴክኒክ ድጋፍ በመስጠት የማስፈጸም አቅማቸውን ለማሳደግ ነው።

3.2.7.1. የከተማ ፕላን ማሻሻያ ንኡስ ፕሮግራም

ፕሮጀክት አንድ፡- የከተማ ፕላን፣ የፖሊሲና የሕግ ማዕቀፍ አደረጃጀትና አሠራር ፕሮጀክት

ዓላማ፡- በከተማ ፕላን ዝግጅትና አፈጻጸም ዙሪያ ድጋፍና ክትትል በማድረግ በፌደራል፣ በክልሎች፣ በከተሞችና በግሉ ዘርፍ ደረጃ አቅም ለማሳደግ ነው።

- ግብ 1፡-** የከተማ ፕላን ዝግጅት ሥራዎች በተሟሉ የአሰራር ማኅበሮች መሠረት እንዲከናወን 34 የተለያዩ የጥናት ሰነዶች ይዘጋጃሉ፤ ተግባራዊ ይደረጋሉ፤ በተግባር ላይ ስለማዋላቸው ክትትል ይደረጋል።
- ግብ 2፡-** ልዩ ድጋፍ በሚሹ አራት ክልሎች የከተማ ፕላን ተቋማት እንዲቋቋሙ ይደረጋል፤
- ግብ 3፡-** 100 የግል የከተማ ፕላን ዝግጅት አማካሪ ድርጅቶች ወደ መስኩ እንዲገቡ ይደረጋል፤
- ግብ 4፡-** በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር በፓይሉት ደረጃ የመሬት ላይ የቅየሳ ዘዴን በመጠቀም ከከተማው ለተውጣጡ 100 የቅየሳ ባለሙያዎች በአማካሪነት አሀድ በ 50 ቡድኖች እንዲደራጁ ድጋፍ ይሰጣል፤
- ግብ 5፡-** የሃገር አቀፍ የልማት ቀጠና እና የልማት ማዕከላትን ታሳቢ ያደረገ የከተማ ልማት ስኬም (National Urban development scheme) እና የአዲስ አበባ ከተማን ተወዳዳሪነት ማስቀጠል የሚያስችል ጥናት ይዘጋጃል፤
- ግብ 6፡-** የህዝብ ቁጥራቸው ከ2000 በታች የሆኑ የገጠር ቀበሌ አስተዳደር ማዕከላትን የአሰራር ሁኔታን የሚያመለክት የልማት መመሪያ ሠነድ በማዘጋጀት ለሚመለከተው አካል እንዲተላለፍ ይደረጋል፤
- ግብ 7፡-** የከተማ ፕላን ዝግጅትና አፈጻጸም በከተማ ፕላን አዋጅ መሠረት ስለመሆኑ በ9 ክልሎችና በ80 ቻርተር ከተሞች የክትትልና የግምገማ ሥራ በማከናወን ድጋፍ ይደረጋል፤
- ግብ 8፡-** የከተማ ልማት ፖሊሲና ፕሮግራሞች ተጠያቂነት ባለው ሁኔታ ተፈጻሚ እንዲሆኑ 2 የከተማ ፕላን ሞዴል የሕግ ማዕቀፎች ይዘጋጃሉ፤ በተግባር ላይ ስለማዋላቸው ክትትል ይደረጋል።
- ግብ 9፡-** በ69 ከተሞች ለከተማ ፕላን ዝግጅትና አፈጻጸም ወጥ የሆነ ተቋማዊ የአደረጃጀት ሥርዓት ይዘረጋል፤
- ግብ 10፡-** የ260 ከተሞች መሠረታዊ መረጃዎችን (Urban Profile) በማሰባሰብና በማደራጀት ለተጠቃሚዎች ዝግጁ እንዲሆን ይደረጋል።

ፕሮጀክት ሁለት፡- የአነስተኛ ከተሞች ልማት ፕሮጀክት

ዓላማ፡- አነስተኛ ከተሞች በፕላን እንዲመሩ በማድረግ እድገታቸውን ማፋጠን፣ የገጠር የከተማና የከተማ-ከተማ ትስስሮችን ማጠናከርና ለሀገሪቱ የኢኮኖሚ እድገት የሚያበረክቱትን አስተዋጽኦ ለማሳደግ ነው።

- ግብ 1፡-** የመሠረታዊ ካርታ ለሚዘጋጅላቸው 750 አነስተኛ ከተሞች አስፈላጊው ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፤
- ግብ 2፡-** የመሠረታዊ የከተማ ፕላን ለሚዘጋጅላቸው 750 አነስተኛ ከተሞች አስፈላጊው ክትትልና የቴክኒክ ድጋፍ ይደረጋል፤

ፕሮጀክት ሦስት፡- የከተማ ንግድ አቅም ግንባታ ፕሮጀክት

ዓላማ፡- ከተሞች በፕላን እንዲመሩ በማድረግና የአስፈጻሚ አካላትን አቅም በመገንባት ከተሞች የተሻለ የልማት ማዕከላት እንዲሆኑ በማጠናከር ነው።

- ግብ 1፡-** ለከተማ አመራሮች ንግዶችን በአግባቡ ተገንዝበው የተቀናጀ መሠረተ-ልማት ለማቅረብ የሚያስችል እና የከተሞቹን እድገትና የልማት ቅደም ተከተልን መሠረት አድርጎ ለ86 ከተሞች ዕቅድ እንዲያዘጋጁ ይደረጋል፤
- ግብ 2፡-** ለ2500 ከተማ ከንቲባዎች፣ ሥራ አስኪያጆችና ባለሙያዎች ስለ ከተማ ንግድ አዘገጃጀትና አተገባበር የግንዛቤ ማስጨበጫ ስልጠና ይሰጣል፤
- ግብ 3፡-** በእያንዳንዱ ክልል ከተሞች አንድ የከተማ ፕላን ዝግጅት ላይ በመሳተፍ በየዓመቱ 4 /አራት/ የመስክ የሥራ ላይ ሥልጠና ይሠጣል፤
- ግብ 4፡-** በመንግስት የፕላን ዝግጅት ተቋማት ለሚሠሩ 950 ባለሙያዎች ማህበራዊ፣ ኢኮኖሚያዊ እና ፊዚካል፣ ስፓሻል እና ጂኦግራፊ የሙያ ዘርፎች ላይ ስልጠና ይሰጣል፤
- ግብ 5፡-** በፕላን ዝግጅት እየተሳተፉ ላሉ 50 የግል አማካሪ ድርጅቶች የሙያ ማዳበሪያ ስልጠና በማህበረ ኢኮኖሚ፣ፊዚካል እና ስፓሻል ሙያ ዘርፍ ይሰጣል፤
- ግብ 6፡-** በፕላን ዝግጅት ሊሳተፉ ለሚችሉ ሌሎች 50 የግል አማካሪ ድርጅቶች ከፕላን ዝግጅት ጋር የተያያዘ ስልጠና ይሰጣል፤
- ግብ 7፡-** በከተሞች የአካባቢ ልማት ንግድ (LDP) ዝግጅትና ትግበራ ዙሪያ ለ50 ከተሞች የቴክኒክ ድጋፍ ይሰጣል።

ፕሮጀክት አራት፡- የመዋቅራዊና አካባቢ ልማት ፕላን ዝግጅት ፕሮጀክት

ዓላማ፡- በመዋቅራዊና አካባቢ ልማት ፕላን ዝግጅት ክልሎች፣ከተሞችና የግሉ ዘርፍ አቅማቸው እንዲጎለብትና የተሻለ ጥራት ያለው ፕላን እንዲዘጋጅ ለማስቻል ነው።

- ግብ 1፡-** በ90 ከተሞች በሚዘጋጁ መዋቅራዊ ፕላኖች ላይ ክትትል ይደረጋል፤የዕሁፍ ግብረ መልስ ይሰጣል።
- ግብ 2፡-** በከተሞች በሚዘጋጁ 316 የአካባቢ ልማት ፕላኖች ላይ ክትትል ይደረጋል፤የዕሁፍ ግብረ መልስ ይሰጣል።

3.2.7.2. የከተሞች ጽዳትና ውበት ስርአት ማሻሻያ ንዑስ ፕሮግራም

ፕሮጀክት አንድ፡- የከተሞች ደረቅና ፍላሽ ቆሻሻ ስርአት ማሻሻያ ፕሮጀክት

ዓላማ፡- ከተሞች ጽዳትና ውበት እንዲሆኑ የደረቅና ፍላሽ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድን ስርዓት ለማስያዝ የክትትልና ድጋፍ ስራዎችን በፌደራል፣በክልሎችና በከተሞች ለማከናወን ነው።

- ግብ 1፡-** የደረቅና ፍላሽ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ የጥናት ሠነድ ይዘጋጃል፤ ተግባራዊ ይደረጋል፤በተግባር ላይ ስለማዋላቸው ክትትል ይደረጋል።
- ግብ 2፡-** በጽዳትና ውበት ዙሪያ ለአስፈጻሚ አካላትና ለከተማ ማህበረሰብ የተቀናጀ የግንዛቤ መፍጠር ወይም አመለካከትን የማሳደግ ስራ በ122 ከተሞች ለመሥራት የሚያስችሉ ሁኔታዎች ይመቻቻሉ፤ ለ840 ሰልጣኞች ስልጠናም ይሰጣል፤

- ግብ 3:- በ58 ከተሞች ደረቅና ፍሳሽ ቆሻሻን መልሶ መጠቀም የሚያስችል የተሸሻሉ ቴክኖሎጂዎችና ዘመናዊ ሥርዓት (system) ይዘረጋል፤
- ግብ 4:- በ58 ከተሞች ላይ ከደረቅና ፍሳሽ ቆሻሻ ጋር በተያያዘ በሥራ ላይ እንዲውሉ የወጡ ሕጎችና ስታንዳርዶች በአግባቡ እየተተገበሩ ስለመሆኑ የአፈጻጸም ክትትልና ግምገማ ስራዎችን በማከናወን ግብረ-መልስ ይሰጣል፤
- ግብ 5:- ከደረቅና ፍሳሽ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ ጋር በተያያዘ በ 58 ከተሞች 19840 የሥራ ዕድል ይፈጠራል፤ ከሚፈጠረውም የሥራ ዕድል 50% ለሴቶች ይሆናል፤
- ግብ 6:- በከተማ ጽዳት (sanitation) በቴክኒክና ሙያ ትምህርት ለ897 ሰልጣኞች ስልጠና እንዲሰጥ ይደረጋል፤ ከሚፈጠረውም የሥራ ዕድል 50 % ለሴቶች ይሆናል፡፡

ፕሮጀክት ሁለት:- የከተሞች ውበትና አረንጓዴነት ማሻሻያ ፕሮጀክት

ዓላማ:- ከተሞች ውብና ማራኪ እንዲሆኑ የአረንጓዴ ቦታዎች አያያዝና አጠባበቅ እንዲሁም የከተሞችን ገጽታ በማሻሻል ዙሪያ በተሟላ መልክ ለማከናወን የድጋፍና ክትትል ሥራዎችን በፌደራል፣ በክልሎችና በከተሞች ለማከናወን ነው፡፡

- ግብ 1:- የውበትና አረንጓዴ ልማት 7 የጥናት ሠነድ ይዘጋጃል፤ ተግባራዊ ይደረጋል፤ በተግባር ላይ ስለማዋላቸው ክትትል ይደረጋል፡፡
- ግብ 2:- በ58 ከተሞች የከተማ ውበትና አረንጓዴ ቦታዎች ጋር በተያያዘ በሥራ ላይ እንዲውሉ የወጡ ሕጎችና ስታንዳርዶች በአግባቡ እየተተገበሩ ስለመሆኑ የአፈጻጸም ክትትልና ግምገማ ስራዎችን በማከናወን ግብረ-መልስ ይሰጣል፤
- ግብ 3:- ከውበትና አረንጓዴ ልማት ጋር በተያያዘ በ58 ከተሞች 3275 ሄክታር ይሰማል፤ 4960 የሥራ ዕድልም ይፈጠራል፤ ከሚፈጠረውም የሥራ ዕድል 50% ለሴቶች ይሆናል፤
- ግብ 4:- በከተማ ውበትና አረንጓዴ ማድረግ (Beautification and Gardening) በቴክኒክና ሙያ ትምህርት ለ1082 ሰልጣኞች ስልጠና እንዲሰጥ ይደረጋል፤ 50 በመቶ ለሴቶች ይሆናል፡፡

3.2.8. ፖሊሲ፣ ፕሮግራም እና የዕቅድ ዝግጅትና አፈጻጸም ክትትልና ግምገማ ፕሮግራም

ዓላማ:- የተመቻቸ/የተሟላ የአሠራር ሥርዓት በመዘርጋት ዘርፎቹ ለሃገሪቱ ማኅበራዊና ኢኮኖሚያዊ ዕድገት መፋጠን ተገቢውን ሚና እንዲጫወቱ ለማድረግ ነው፡፡

ፕሮጀክት አንድ:- የፖሊሲና ፕሮግራም ዝግጅትና ግምገማ ፕሮጀክት

ዓላማ:- በከተማ ዘርፍና በኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ የሚታዩ ክፍተቶችን በመለየትና የፖሊሲ አቅጣጫዎችን በማመላከት ዘርፎቹ ለሃገሪቱ ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ ልማት መፋጠን የሚያበረክቱትን አስተዋጽኦ ለማሳደግ ነው፡፡

- ግብ 1:- አራት ነባር እና ሌሎች ስምንት የፖሊሲ ሰነዶች ተጠናቀው/ ተከልሰው በስራ ላይ ይውላሉ፤
- ግብ 2:- በፌዴራል የተዘጋጁ አራት ነባርና ስምንት ሌሎች ፖሊሲዎች በ132 ሰነዶች እንደየክልሎቹ ተጨባጭ ሁኔታ ተጣጥመው ይዘጋጃሉ፤
- ግብ 3:- 17 የተሌያዩ ፕሮግራሞች ይዘጋጃሉ/ ይከለሳሉ፤ ተግባራዊነታቸውም ይረጋገጣል፤
- ግብ 4:- ለተዘጋጁ አስራ ሁለት ፖሊሲዎችና አስራ ሰባት ፕሮግራሞች ማስፈጸሚያ የህግ ማዕቀፎች፣ ማለትም 8 አዋጆች እና 8 ደንቦች ይዘጋጃሉ/ ይከለሳሉ ተግባራዊነታቸውም ይረጋገጣል፤

- ግብ 5:- በፌዴራልና በክልል በተዘጋጁ ፖሊሲዎች፣ ፕሮግራሞችና የህግ ማዕቀፎች ላይ በየደረጃው 30 የግንዛቤ ማስጨበጫ መድረኮች ይዘጋጃሉ፤
- ግብ 6:- በፌዴራል ለተዘጋጁ ፖሊሲዎች፣ ፕሮግራሞችና ፕሮጀክቶች ማስፈጸሚያ 99 ነባርና 88 አዳዲስ የህግ ማዕቀፎች ወደ ክልሎች ተጨባጭ ሁኔታ ተቀይረው ይዘጋጃሉ/ ይከለሳሉ፤ ተግባራዊነታቸው ይረጋገጣል፤
- ግብ 7:- በፌዴራል የተዘጋጁ አስራ ሁለት ፖሊሲዎችና አስራ ሰባት ፕሮግራሞች ማስፈጸሚያ የተዘጋጁ የህግ ማዕቀፎች እንደየክልሎቹ ተጨባጭ ሁኔታ በ132 ሰነዶች ተጣጥመው ይዘጋጃሉ/ይከለሳሉ ተግባራዊነታቸውም ይረጋገጣል፤
- ግብ 8:- በተግባር ላይ የዋሉ ፕሮግራሞች ፋይዳ ተገምግሞ ፖሊሲዎችን ለማሻሻል የሚያስችል 22 የግብዓት ሰነዶች ይዘጋጃሉ፤
- ግብ 9:- በተግባር ላይ የዋሉ ፕሮግራሞች መልካም ተሞክሮ ተቀምጦ በ288 ሰነዶች ይስፋፋል፤
- ግብ 10:- 405 ዓመታዊ ስታትስቲካል አብስትራክት እና አጽህሮተ ጽሁፍ ይዘጋጃል፤ ለሚመለከታቸው አካላት እንዲደርስ ይደረጋል፤
- ግብ 11:- ከከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ዘርፍ ጋር ተያያዥ የሆኑ ስምንት ጥናቶች ይካሄዳሉ፤
- ግብ 12:- በፌዴራልና በክልሎች ባሉ በከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ዘርፍ 15 የተቀናጀና ሁለገብ የመረጃ ቋት፣ አሰባሰብ፣ አደረጃጀትና አሰራራዊ ሥርዓት እንዲፈጠር ይደረጋል፡፡

ፕሮጀክት ሁለት:- የዕቅድ ዝግጅትና ክትትል ፕሮጀክት

ዓላማ:- የልማት ዕቅዶችን በማዘጋጀትና ወቅታዊ ክትትል በማድረግ የፖሊሲዎችንና ፕሮግራሞችን የተፈጻሚነት ደረጃ ለማሳደግ ነው፡፡

- ግብ 1:- በፌዴራል እና በክልሎች ባለ ድርሻ አካላትንና ተገልጋዮችን 100 በመቶ ያሳተፈ 162 ስትራቴጂክ ዕቅዶች ይዘጋጃሉ፤
- ግብ 2:- በፌዴራል 5 እና በክልሎች ሰባ ዓመታዊ የመነሻ እቅድ ይዘጋጃል፤
- ግብ 3:- በፌዴራል 5 እና በክልሎችና ከተሞች 400 ዓመታዊ ዕቅዶች ይዘጋጃሉ፤ በዓመቱ አጋማሽ ላይ ይከለሳሉ፤
- ግብ 4:- በፌዴራል 5 እና በክልሎችና ከተሞች 400 ዓመታዊ የበጀት ዕቅዶች ይዘጋጃሉ፡፡ አፈጻጸሙንም በዓመት ሁለት ክትትል ይደረግበታል፤
- ግብ 5:- 3240 ወርሃዊ፣ 1215 የሩብ ዓመት እና 405 ዓመታዊ የፕሮግራሞች አፈጻጸም ክትትል ሪፖርቶች ይዘጋጃሉ፡፡ ግብረ መልስ ይሰጥባቸዋል፤
- ግብ 6:- በዕቅድ ዘመኑ 20 በፌዴራል እና 1600 በክልሎች ድጋፋዊ ክትትሎች ይደረጋሉ፤
- ግብ 7:- በዕቅድ ዘመኑ 10 በፌዴራል እና 800 በክልሎች የጋራ መድረኮች ይካሄዳሉ፤
- ግብ 8:- በዘርፉ ለተሰማሩ የፖሊሲና የልማት ዕቅድ ዝግጅት ባለሙያዎችና አመራሮች በሙሉ የአቅም ግንባታ ስልጠና ይሰጣል፡፡

ኘሮጀክት ሦስት፡- የስርዓተ ምግብ ስርዓትና የባለ ብዙ ዘርፍ ኘሮጀክት

ዓላማ፡- የሴቶች ተጠቃሚነትና ተሳታፊነት ለማረጋገጥ ፣ የኤች.አይ.ቪ/ኤድስ ስርጭትን ለመግታት፣ የሚካሄዱ የልማት ስራዎች የአካባቢ ጥበቃን ግምት ያስገቡና ለአረጋጂያንና ለአካል ጉዳተኞች ተደራሽና ለህፃናት ምቹ እንድሆን ለማድረግ ነው።

- ግብ 1፡-** በዘርፉ በሚሠሩ የአቅም ግንባታ ሥራዎች/ስልጠና እና የሥራ እድል ተጠቃሚነት ላይ 30 % - 50% ያህሉ ሴቶች እንዲሆኑ በሚዘጋጁ የልማት ዕቅዶች ላይ መካተቱን 810 ጊዜ ክትትል ይደረጋል፤
- ግብ 2፡-** ሴቶችን የመኖሪያ ቤት ተጠቃሚ ከማድረግ አንፃር ከሚገነቡ የጋራ መኖሪያ ቤቶች ቢያንስ 30% ያህሉ ለሴቶች ብቻ በዕጣ እንድከፋፈሉ ያለው አሰራር ተጠናክሮ እንድቀጥል ክትትል ይደረጋል፤
- ግብ 3፡-** የስርዓተ ምግብ ጉዳይንና የባለብዙ ዘርፍ ጉዳዮችን በአግባቡ አቀናጅቶ ለመስራት የሚያስችሉ ሁለት ማንኛውንም በማዘጋጀት ሥራ ላይ እንድውሉ ይደረጋል፤
- ግብ 4፡-** በዘርፍ በሚወጡ ፖሊሲ፣ ኘሮግራም እና ዕቅድ ዝግጅት ውስጥ የሥርዓተ-ጾታና የኤች.አይ.ቪ/ኤድስ ጉዳይ መካተቱን 405 ጊዜ ክትትል ይደረጋል ፤
- ግብ 5፡-** የአፈጻጸም ክፍተት ለማጥበብ የድጋፍ እርምጃው (Affirmative action) ተፈጻሚነት ይረጋገጣል፤ የሴቶችን ወደ ውሳኔ ሰጭነት ለማምጣት እንዲሁም ያለውን ለክፍተኛ አመራር ከሚሰጠው ስልጠና ውስጥ 30% ለአነስተኛና መካከለኛ አመራር ከሚሰጠው ስልጠና 50% ሴቶች እንዲሆኑ 405 ጊዜ ክትትል ይደረጋል፤
- ግብ 6፡-** በሚሰጡ ስልጠናዎች ሁሉ ስለ ኤች.አይ.ቪ/ኤድስ መከላከል የግንዛቤ ማስጨበጫ ስልጠና መሰጠቱን መቶ በመቶ ክትትል ይደረጋል፤
- ግብ 7፡-** የአካባቢ የልማት ስራዎች የአካባቢ ደህንነትን ግምት ውስጥ ያስገቡ መሆኑን መቶ በመቶ ክትትል ይደረጋል፤
- ግብ 8፡-** የሚገነቡ ህንጻዎችና ማህበራዊ ተቋማት ለአረጋጂያንና ለአካል ጉዳተኞች ምቹ መሆናቸውን መቶ በመቶ ክትትል ይደረጋል።

3.2.9. የኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ እና የዳታቤዝ (ኢቴዳቤ) ልማት ፕሮግራም

ዓላማ፡- የዘርፉን የአሠራር ሥርዓቶች በኢ.ኮ.ቴ. በመደገፍ ፈጣንና ዘላቂ ልማት ለማረጋገጥ በሚደረገው ርብርብ የበኩሉን አስተዋጽኦ እንዲያበረክት ለማድረግ ነው።

ፕሮጀክት አንድ፡- የኔትዎርክና ሲኩሪቲ ልማት ፕሮጀክት

ዓላማ፡- በዘርፉ ዘመናዊ የመረጃ ልውውጥና ደህንነት ለማስፈን ነው።

- ግብ 1፡-** አንድ የኢንተርፕራይዝ አርኪቴክቸር ጥናት ይከናወናል፤
- ግብ 2፡-** የኢንተርፕራይዝ አርኪቴክቸር ጥናት ውጤት በሚ/መቤቱ፣ በሶስት ተጠሪ ተቋማት እና በ113 ከተሞች ተግባራዊ ይደረጋል፤
- ግብ 3፡-** አንድ የኢ.ኮ.ቴ. የሲኪሪቲ ጥናት ይከናወናል፤
- ግብ 4፡-** የሲኪሪቲ ጥናት ውጤት በሚ/መስሪያቤቱ፣ በሶስት ተጠሪ ተቋማት፣ በ113 ከተሞች ተግባራዊ ይደረጋል፤

- ግብ 5:-** የሚኒስቴር መ/ቤቱ ከሦስቱ ተጠሪ ተቋማት፣ እና ከ113 ከተሞች ጋር በዋይድ ኤሪያ ኔትወርክ /WAN/ እንዲገናኝ ይደረጋል፤
- ግብ 6:-** ሚኒስቴር መ/ቤቱ፣በሶስት ተጠሪ ተቋማት እና በ113 ከተሞች አስተማማኝ የኮምፒውተርና ሊንፍራስትራክቸር አስተዳደር እንዲኖር ይደረጋል፤
- ግብ 7:-** በሚኒስቴር መ/ቤቱ፣በሶስት ተጠሪ ተቋማት እና በ113 ከተሞች አገልግሎት የሚሰጡ ቴክኖሎጂዎች በየጊዜው ደረጃቸው እንዲሻሻል (Upgrade) ይደረጋል፡፡

ፕሮጀክት ሁለት:- የተቀናጀ የአፕሊኬሽንና ዳታቤዝ ልማት ፕሮጀክት

ዓላማ:- በዘርፉ አስተማማኝና የተቀናጀ የአፕሊኬሽንና ዳታቤዝ ሥርዓት እንዲኖር ለማስቻል ነው፡፡

- ግብ 1:-** የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ዘርፍ የመረጃ ሥርዓት በማጥናት በሚኒስቴር መ/ቤቱ፣በሶስት ተጠሪ ተቋማት እና በ113 ከተሞች እንዲዘረጋ/እንዲለማ/ ይደረጋል፤
- ግብ 2:-** ሚኒስቴር መ/ቤቱ ከሦስት ተጠሪ ተቋማት እና ከ113 ከተሞች ጋር የተቀናጀ የአፕሊኬሽን፣ዌብ ፖርታልና ዳታቤዝ እንዲኖር ይደረጋል፤
- ግብ 3:-** ስድስት የኢ-ገበርመንት አፕሊኬሽኖች በሚኒስቴር መ/ቤቱ፣በሶስት ተጠሪ ተቋማት እና በ113 ከተሞች ተግባራዊ ይደረጋሉ፤
- ግብ 4:-** የሚ/መስሪያቤቱን ፣የሶስት ተጠሪ ተቋማትን እና የ113 ከተሞችን የአሠራር ሥርዓት አውቶሜት ይደረጋል፡፡

ፕሮጀክት ሦስት:- የኢ.ኮ.ቴ.የሰው ኃይል ልማትና የመረጃ ፖሊሲ ዝግጅትና አጠቃቀም ፕሮጀክት

ዓላማ:- የዘርፉን የኢ.ኮ.ቴ አጠቃቀም አቅም በማጎልበት ለልማት ያለውን አስተዋጽኦ ለማረጋገጥ ነው፡፡

- ግብ 1:-** ለሚኒስቴር መ/ቤቱ፣ ለሶስት ተጠሪ ተቋማት እና በ113 ከተሞች ለ16500 አመራርና ሠራተኞች የኢ.ኮ.ቴ አጠቃቀም የክህሎት ስልጠና መቶ በመቶ እንዲሰጥ ይደረጋል፤
- ግብ 2:-** የኢ.ኮ.ቴ የአጠቃቀም 17 ማንዋሎች ተዘጋጅተው ሥራ ላይ እንዲውሉ ይደረጋል፤
- ግብ 3:-** ከሚመለከታቸው አካላት ጋር በመቀናጀት ለዘርፉ ተስማሚ የሆነ አንድ የመረጃ ፖሊሲ እንዲቀረጽ ይደረጋል፤
- ግብ 4:-** ለዘርፉ የሚቀረጸው ፖሊሲ በሚ/ር መ/ቤቱ፣ በሶስት ተጠሪ ተቋማት እና በ113 ከተሞች ተግባራዊ እንዲሆን ይደረጋል፤
- ግብ 5:-** በከተማ ልማትና በኮንስትራክሽን ዘርፍ በክልሎችና በሦስት ተጠሪ ተቋማት ኢ.ኮ.ቴ በተመለከተ በዓመት ሁለት ጊዜ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፡፡

ክፍል ሶስት፡- የማስፈጸሚያ ስትራቴጂዎች/ስልቶች

ስትራቴጂዎች አንድ አስፈጻሚ አካል የሚያጋጥሙትን ፈታኝ ሁኔታዎች ለመወጣት ሊከተለው የሚገባቸውን መንገዶችና ሊወስዳቸው የሚገቡትን ወሳኝ አቅጣጫዎች የሚመለከቱ ናቸው። በመሆኑም ከፍተኛ ብሎ በንዑስ ክፍል ስድስት ለተዘረዘሩት ስትራቴጂያዊ ጉዳዮች መፍትሄነት (ቴክኒካዊ፣ ኢኮኖሚያዊ፣ ማህበራዊና ፖለቲካዊ መሥፈርቶችን በመጠቀም) የተመረጡት ስትራቴጂዎች/ስልቶች የሚከተሉት ናቸው። (የስትራቴጂዎቹ ፈጻሚ አካላት በየስትራቴጂዎቹ ትዩዩ በዕዝል ስድስት ቀርቧል)።

1. የኢንተርኔት-ገጽ የተወዳዳሪነት አቅም ማሳደግ

1.1 የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማትን አቅም በማሳደግ

1.1.1 ምቹ ሁኔታ በመፍጠር

- የዘርፉን ድጋፍ ሰጪ ተቋማት አቅም ግንባታ መመሪያ በማዘጋጀት፤
- የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት አሰጣጥ መመሪያ በማዘጋጀት፤
- የማምረቻ መሣሪያዎችን የሊዝ አፈጻጸምና የማምረቻና መሸጫ ክለስተሮች አጠቃቀም መመሪያ በማዘጋጀት፤
- የአንድ ማዕከል አደረጃጀትና አገልግሎት አሰጣጥ መመሪያ በማዘጋጀት፤
- የገበያና ግብይት ልማት ማዕቀፍ መመሪያ በማዘጋጀት፤
- የብድርና ቁጠባ አገልግሎት መመሪያ በማዘጋጀት፤
- የኦዲት አሰራር ማንዋል በማዘጋጀት፤
- የሞዴል ኢንተርኔት-ገጽ መምረጫና የተሞክሮ ማስፋፊያ ማኑዋል በማዘጋጀት፤
- የጥ/አ/ኢንተርኔት-ገጽ የዕድገት ደረጃ ታሳቢ ያደረገ የድጋፍ ማእቀፍ መመሪያ በማዘጋጀት፤
- የጥ/አ/ኢንተርኔት-ገጽ ሕጋዊ አደረጃጀት መመሪያ በማዘጋጀት፤
- የአስፈጻሚ መ/ቤቶችና ድርጅቶች የአመራር አካላትንና በየአርክኩ የተዋቀሩት የዘርፉ መማክርት ጉባኤ አመራሮችን አቅም በማጎልበት፤

1.1.2 ግንዛቤ መፍጠሪያ ሥራዎችን በማከናወን

- ለዘርፉ ፈጻሚ አካላት ማለትም ባለሙያዎች፣ አመራሮችና ለዘርፉ ልማት የመማክርት ጉባኤ አባላት ግንዛቤ በመፍጠር፤
- በአንቀሳቃሾች፣ በአደራጆች፣ በአመራሮች ዘንድ ያለውን የተሳሳተ አመለካከት ለመቅረፍ የሚያስችል የግንዛቤ ማስጨበጫ ኮንፈረንሶች፣ ስብሰባዎች፣ መድረኮች፣ ወይዶች፣ ክርክሮች ያለማቋረጥ አመቺ በሆነ ጊዜና ቦታ በማካሄድ ሰፊ ቅስቀሳ በማካሄድ፤
- የኤክስቴንሽን ሰራተኞች የብድር ተቋማት ባለሙያዎች የአስፈጻሚ አካላት ዘርፉ ለስራ አጥነትና ድህነት መቀነስ ያለው አስተዋጽኦ በአግባቡ ተገንዝበው ሌሎችን እንዲያንቀሳቅሱ፣ እንዲያስተምሩና ግንዛቤ እንዲፈጥሩ ተገቢ ስልጠና በመስጠት፤
- ወላጆችና ጥብረተሰቡ የስራ ክብርነትን ተገንዝበው ልጆቻቸው በዘርፉ ልማት ተሳታፊ እንዲያደርጉ ግንዛቤ በማስጨበጥ፤
- የዘርፉን ልማት በቪዲዮ፣ በልዩ ልዩ ሚዲያዎች በማቅረብ ህብረተሰቡን መቀስቀስና በማስተማር።

1.1.3 የተሞክሮ ቅመራን በማጠናከርና በማሰራጨት

- ምርጥ ተሞክሮ ያላቸውን ክልሎች ከየድጋፍ አሰጣጥ አንፃር ተሞክሮዎችን ወስዶ በመቀመር፤
- የተሞክሮ ማስተላለፊያ ዘዴዎችን በመምረጥ በማሰራጨት፤
- የምርጥ ተሞክሮ ያላቸውን ሀገራትን በመለየት፤
- ከየድጋፍ አሰጣጥ አንፃር ተሞክሮዎችን መቀመርና ወደ ክልሎች በማስተላለፍ፤
- የተሞክሮ ማስተላለፊያ ዘዴዎችን በመምረጥ በማሰራጨት፤
- ለኢንተርፕራይዞች ከዕድገት ደረጃዎች አንፃር የድጋፍ ዓይነቶችን መለየትና ድጋፉን የሚሰጡ አካላትን በማቀናጀት ደረጃውን የጠበቀ ድጋፍ በመስጠት፤
- የምርጥ ኢንተርፕራይዞችን መረጣ በማከናወን የኢንተርፕራይዞች ምርትና አገልግሎት የሚያስተዋውቅ ኤግዚቢሽንና ባዛር በማዘጋጀት ፤
- የላቀ ምርትና አገልግሎት ይዘው የቀረቡ ኢንተርፕራይዞችን በመሸለም፤

1.1.4 የአንድ ማዕከል አገልግሎትን በማስፋፋት

- በሁሉም የአንድ ማዕከል አገልግሎት ማዕከላት የሚመለከታቸው አካላት በተሟላ ሁኔታ መግባታቸውንና ሥልጠና ማግኘታቸውን በማረጋገጥ፤
- ለአንድ ማዕከል አገልግሎት የተዘጋጀውን ማንዋል ለማዕከሉ ሠራተኞችና ለሌሎች ለሚመለከታቸው አካላት ስልጠናዎችን በመስጠት ተግባራዊ እንዲሆን በማድረግ፤
- በሁሉም የአንድ ማዕከል አገልግሎት ጽ/ቤቶች የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማትን በተመለከተ የተጠናከረ የመረጃ አያያዝ ሥርዓት መዘርጋትና ጥቅም ላይ በማዋል፤
- የከተማ ነዋሪው ስለ ማዕከላቱ ጠቀሜታ ተገቢው ግንዛቤ ኖሮት ከማዕከላቱ በሚፈለገው ደረጃ ተጠቃሚ እንዲሆን በማድረግ፤
- በሁሉም ክልሎች የአንድ ማዕከል አገልግሎት ጽ/ቤቶች የሚሰጡት አገልግሎቶች በመሠረታዊ የአሰራር ሂደት ለውጥ ጥናት መሰረት በተቀመጣቸው ስታንዳርድ (የጊዜ፣ የጥራት፣.... ወዘተ) ተፈፃሚ መሆናቸውን በየደረጃው በማረጋገጥ፤

1.1.5 የማደራጀት አገልግሎትን በማስፋፋት

- ወደ ስራው የሚገቡ አንቀሳቃሾች የሚመርጡትን የአደረጃጀት አይነት አውቀው ተረድተውና መርጠው እንዲደራጁና ህጋዊ እንዲሆኑ በማድረግ፤
- በክላስተር ማዕከላት ገብቶ የመስራት ጠቃሚነትን በማስረዳት በማዕከሉ እንዲሰባሰቡ፣ በመተባበርና በመተጋገዝ ገበያ በመፈለግ፣ የጋራ መሳሪያና አገልግሎት በማደራጀት ወዘተ... ተጠቃሚ እንዲሆኑ በማስተባበር፤
- የክላስተር ተጠቃሚዎች የጋራ ተቋም የኒየን እንዲፈጥሩ በመርዳት፤
- ውጤታማ የሆኑ የግል ፣ የማህበር የህብረት ስራ ማህበራት ተቋማትን በማበረታታት፤
- ስራ አጥ ሴቶች በመረጡት የስራ ዘርፍ ሁሉ ቅድሚያ ሰጥቶ ማደራጀትና ብቃት እንዲኖራቸው ተገቢውን ስልጠና መስጠት ፣ በአፈጻጸም ላይ ድጋፍ ማድረግና ተከታትሎ ለውጤት በማብቃት፤
- ኢንተርፕራይዞችንና ማህበራትን የኦዲትና የኢንስፔክሽን አገልግሎት የሚያገኙበትን ደንብና መመሪያ በማዘጋጀት የአሰራር ሥርዓት በመዘርጋት፡፡

1.1.6 የፋይናንስ አቅርቦትን በማሳደግ

- አበዳሪ ተቋማት የሰው ኃይላቸውን በማደራጀትና በማጠናከር በከተሞች የብድር አገልግሎት አድማሳቸውን በማስፋት የእድገት ተኮር ተበዳሪዎችን የብድር ፍላጎት እንዲያሟሉ በማድረግ፤
- የአበዳሪ ተቋማትን ሀብረት በማጠናከር እስካሁን በዘርፉ ልማት ያልተሳተፉት የአነስተኛ ብድር አቅራቢ ተቋማትን በማሳተፍ የብድር አገልግሎቱን በማጠናከር፤
- የቁጠባ ግንዛቤ በትምህርት ቤቶች፣ በተለይም በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት በኩል እንዲዋሰን ስራ አድርጎ በመተግበር፤
- ካለው የአቅም ውስንነት አንፃር ቅድሚያ ትኩረት ለኤክስፖርት ገበያ የሚያመርቱ ኢንተርፕራይዞች፣ ከውጭ አገር የሚገቡትን በሚተኩ ምርቶችና በኮንስትራክሽን ሥራ ለተሰማሩ፣ በክልሉ ማዕከላት በመሰባሰብ በሞዴልነት ተመርጠው ለሚያመርቱና አገልግሎቶችን ለሚያቀርቡ፣ የራሳቸው ቁጠባና የመልካም ተበዳሪነት ታሪክ ያላቸው ኢንተርፕራይዞች ቅድሚያ በመስጠት፤
- በመንግሥት ፕሮግራሞች ለሚሳተፉና የሥራ ኮንትራት ላላቸው ተቋማት በቅድሚያ በማበደር ወደ ሥራ ፈጥነው እንዲገቡ በማድረግ፤
- አዲስ ተበዳሪዎች በአዋጭና አትራፊ የሥራ ዘርፍ ማደራጀት፣ ከተበደሩ በኋላ ብድሩን ለታለመለት ዓላማ መዋሉን በቂ ክትትል ማድረግና ማስመለስ ላይ ትኩረት በማድረግ ብድር በማመቻቸት፤
- በክልል መንግሥታት በሚመቻቸው በልማት አጋሮች ድጋፍ ከሚቋቋሙ ፈንድ ብትር ሚጸቶች ኢንተርፕራይዞች 1.5% የአገልግሎት ክፍያ እንዲከፍሉ በማድረግ፤
- ብድርን በወቅቱ /ቀድመው/ ለሚመልሱ ተቋማት፣ በብድር አሰጣጥና አመለካከት ብቃት ላላቸው ሎን አፈሰሮችና የኤክስፔንሽን ኤጀንቶች የማበረታቻ ስርዓት በመዘርጋት፤
- አንቀሳቃሾች ለብድር የሚሆን ገንዘብ እንዲቆጥቡ ትልቅ ድርሻ እንዲኖራቸው በማበረታታት፤
- የቁጠባ አቅምን ለማሳደግ የማትጊያ ወለድ ማመቻቸትና የሕዝብ ንቅናቄ በመፍጠር፤
- በማይመለሱ የእድገት ተኮር ብድሮች የከተማ አስተዳደሮች የአበዳሪውን ጫና ለመቀነስ በሚያስችል የብድር ዋስትና ስርዓት በመዘርጋት የዕድገት ተኮር ተበዳሪዎችን ቁጥር በማሳደግ፤
- የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የማምረቻ መሳሪያዎችን ከሊዝ ፋይናንሲንግ ፕሮግራም ሊያገኙ የሚችሉበት ሁኔታ በማመቻቸት፡፡

1.1.7 የሥልጠና አገልግሎት በመስጠት

- ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች አላቅታቸውንና የዕድገት ደረጃቸውን መሠረት ያደረገ ምርታማነትን፣ የምርትና አገልግሎት ጥራትን የሚያሳድሩ የሙያ ሥልጠና በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት አማካኝነት እንዲሰጥ በማድረግ፤
- በየሙያው የሰለጠኑ መምህራንን፣ የማሰልጠኛ መሳሪያዎችንና ጥሬ ዕቃዎችን በአይነት፣ በብዛትና በጥራት በማሟላት፤
- በተለያዩ የዕድገት ደረጃ ለሚገኙ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሥልጠና ሞዴሎችና ማንዋሎች በፌዴራል የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲ እንዲዘጋጁ በማድረግ፤
- መንግስታዊና መንግስታዊ ያልሆኑ ተቋማት በትብብር ሥልጠና (cooperative Training) ላይ ሙሉ ተሳታፊ እንዲሆኑ በማድረግ፤
- በፌዴራልና በክልል ኤጀንሲዎች በጋራ ለሚሰጡ ሥልጠናዎች ወጪን በመጋራት፤

- የሚሰጡ ሥልጠናዎች ያስገኙትን ጠቀሜታና ያመጡትን ለውጥ የሚያመለክት ጥናት በየጊዜው እንዲከናወን በማድረግ፤

1.1.8 የቴክኖሎጂ ድጋፍ በማድረግ

- የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ለመፍጸም የሚያስችል ተስማሚ ቴክኖሎጂዎችን፣ የማልማት፣ የማስራጨት እንዲሁም የፕሮጀክት ፕሮፋይሎችን የማዘጋጀት ድጋፍ በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት እንዲሰጥ በማድረግ፤
- የቴክኖሎጂ ልማት የገቢ ምርቶችን ለመተካትና ኤክስፖርትን ለማበረታታት የሚያስፈልጉ የማኑፋክቸሪንግ ግብዓቶች ላይ ትኩረት እንዲሰጥ በማድረግ፤
- ከውጭ ሀገር የሚገቡ ተስማሚ ቴክኖሎጂዎችና የማምረቻ መሳሪያዎች በሀገር ውስጥ ተመርተው ስራ ላጁ እንዲውሉ በማድረግ፤
- የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ምርታማነትና ዕድገት ለማፋጠን የሚያስችሉ የቴክኖሎጂና የስታንዳርዳይዜሽን ድጋፍ በጥናት ላይ ተመሥርቶ ተግባራዊ በማድረግ፤
- የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የተስማሚ ቴክኖሎጂና የማምረቻ መሳሪያዎችን በፅዴ፣ በኪራይና በሊዝ የሚያገኙበት ሁኔታ በማመቻቸት፤
- ዕድገት ተኮር ለሆኑ የሥራ ዘርፎች የሚያገለግሉ መሳሪያዎች በማይክሮ ሊዝ በማቅረብ፤
- በፌዴራልና በክልል ደረጃ የፈጠራ ሰዎችን ለማበረታታት የሚያስችል ድጋፍ በመስጠት(የቴክኖሎጂ ሥራዎችን) እና በማበረታታት፤
- የተለያዩ ቴክኖሎጂዎችን የመቅዳት፣ የማከማቸት፣ የመምረጥና የማሸጋገር አቅም ለመፍጠር የሚያስችል ሥርዓት በመዘርጋት፤
- ከዩኒቨርሲቲዎችም ሆነ አግባብነት ካላቸው ተቋማት ጋር ግንኙነት በመፍጠር የቴክኖሎጂ ሽግግር ተግባራት ላይ በጋራ በመስራት፤
- በኮንስትራክሽን ዘርፍ ለተሰማሩ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የአፈር ምርመራ፣ የግብአትና የምርት ፍተሻ አገልግሎት በተመጣጣኝ ዋጋ እንዲያገኙ በማድረግ፤
- በማኑፋክቸሪንግ ዘርፍ ለተሰማሩ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የዲዛይን፣ የፕሮቶቶፕ፣ የማጠናቀቂያ፣ የፍተሻና የጥገና አገልግሎት በተመጣጣኝ ዋጋ እንዲያገኙ በማድረግ፤

1.1.9 የማምረቻና መሸጫ ቦታ ድጋፍ በማድረግ

- በማምረቻና መሸጫ ማዕከላት የሚገቡት ኢንተርፕራይዞች ቅድሚያ ትኩረት በሚሰጣቸው ዘርፎች ተሰማሩና በሞዴል የመምረጫ መስፈርት በመምረጥ፤
- የኢንተርፕራይዞቹን የሥራ ጸባይ፣ የማምረት አቅም የሚመጥን በፍጥነት በመመደብ በመጀመሪያ ዓመት 25% ፣ በሁለተኛው ዓመት 50%፣ በሶስተኛው ዓመት 75%፣ እና በአራተኛው ዓመት የኪራዩን ሙሉ ሻጅ እንዲከፍሉ በማድረግ፤
- ማምረቻና መሸጫ ማዕከላቱ የመሠረተ ልማት የተሟላላቸው እንዲሆኑ የሚደረግ ቢሆንም ኢንተርፕራይዞቹም የጋራ መገልገያዎች እንዲያደራጁና በማዕከሉ አስተዳደር ውስጥ እንዲሳተፉ ድፋስ በመስጠት፤

- ኢንተርፕራይዞች ማዕከላቱን በማስተዳደር፣ የጋራ ጥሬ ዕቃዎች ግዥ በማካሄድ፣ ማምረቻ መሣሪያዎችን በማደራጀት፣ ገበያን በማፈላለግና የሰብክንትራት ሥርዓት ተሳታፊና ግምባር ቀደም ተዋናይ እንዲሆኑ በማድረግ፣
- ከጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ወደ መካከለኛ ደረጃ የሚሸጋገሩ ተቋማት በኢንዱስትሪ ዞን ውስጥ የሚስተናገዱበት መንገድ በማመቻቸት፣
- ከመሬት አስተዳደር ጋር በቅንጅት በመስራት የማምረቻና የመሸጫ ቦታን መለየት፣ በካርታ መለየትና በስቶክ ይዞ በማልማት፣
- የማዕከላቱ ግንባታ የክላስተር ተጠቃሚዎችን የሥራ ፀባይና የዕድገት ደረጃ ያገናዘበና ተሳትፎአቸውን ያረጋገጠ እንዲሆን በማድረግ፣
- ለየሥራው ዘርፍ የሚያገለግል የሽግግር ጊዜ መመሪያ በማውጣት፡፡

1.1.10 የገበያ ትስስርን በማስፋፋት

- መካከለኛና ከፍተኛ ማኑፋክቸሪንግ ኢንተርፕራይዞች ከፍተኛ የኤክስፖርት ገበያ ክትል □ንዲያገኙ ትፋክ በማትረፅ □ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ከነዚህ ጋር በማስተሳሰር ኢንተርፕራይዞቹ ከኤክስፖርት ገበያው እንዲጠቀሙ በማድረግ፣ የገቢ ምርቶችን ለመተካት ለሚያመርቱም በተመሳሳይ ሁኔ□ በመፈጸም፣
- በመንግሥት ተቋማት የሚፈለጉ በማኑፋክቸሪንግና በአገልግሎት ዘርፍ በተሰማሩ ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ሊሠሩ የሚችሉትን በሙሉ በመለየት በአውትሶርሲንግ የግብይት ሥርዓት ከጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ጋር የገበያ ትስስር እንዲፈጠር በማድረግ፣
- መካከለኛና ከፍተኛ ኢንተርፕራይዞች ያላቸውን የንግድ ምልክትና አሠራር ተጠቅመው በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በፍራንቻይዚንግ የግብይት ሥርዓት ትስስር የሚፈጥሩ □ማበረታቻ ድጋፍ በመስጠት፣
- በአግሮ ንፍሰሲንግ ሥራ ላጁ ለተሠማሩ መካከለኛና ከፍተኛ ኢንተርፕራይዞች በአውትግሮወር የግብይት ሥርዓት በተወሰነ ደረጃ እሴት የተጨመረበትን ጥሬ ዕቃ ተደራጅተው ለሚያቀርቡ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ድጋፍ በማድረግ፣
- የዘርፉን ምርቶችና አገልግሎቶች በዱቤና እጅ በእጅ የመንግስት ተቋማትና የመንግስት ሰራተኞች ተጠቃሚ እንዲሆኑ በማደራጀት፣
- ክልል ተሻጋሪ የሆኑ ምርቶችን መለየትና ስርጭታቸውን ማስተባበርና የገበያ ተጠቃሚ በማድረግ፣
- ተቋማቱ ተወዳዳሪና የበቁ እንዲሆኑ በአገር ውስጥና በውጭ ሃገር በሚደረጉ የንግድ ትርኢቶች፣ ኤግዚቢሽኖችና ባዛሮች ላይ እንዲሳተፉ በመደገፍ፣
- የዘርፉ ተቋማት አደረጃጀቶችን በማጠናከር የገበያ ድርሻ አቅማቸውን ማስፋትና በማጠናከር፣
- በክላስተር ውስጥ ሆነው ተመሳሳይ ምርት □ሚያመርቱ ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ዓፊ ክቃ በተመጣጣኝ ነገሩ፣ በጥራት፣ በመጠንና በሚፈለገው ጊዜ ማፅኘት እንዲችሉ ይህንን አገልግሎት ለሚያቀርቡ መካከለኛና ከፍተኛ ኢንተርፕራይዞች የብድር ሥርዓት በማመቻቸት፣
- ብክነትን የሚቀንሱ፣ የጥሬ ዕቃ አጠቃቀምና አያያዝን የሚያጠናክሩ፣ ተረፈ ምርቶችን አገልግሎት ላይ ለማዋል የሚያስችሉ አሠራሮች እንዲለመዱ ልዩ ልዩ የክህሎት ማሳደጊያ ዘዴዎችን መጠቀም፣
- የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ድረ ገፅና ዳይሬክተሪ እንዲዘጋጅ በማድረግ፣

- የዓለም አቀፍና የአገር ውስጥ የንግድ ትርጉት ኤግዚቢሽንና ባዘር የጊዜ ሰሌዳ ማደራጀትና በማሰራጨት።

1.1.11 የBDS አገልግሎትን በመስጠት

- የአንድ ማዕከል አገልግሎት ቀልጣፋና ወጪ ቆጣቢ በማድረግ ብቃት ያለው አገልግሎት እንዲሰጥ በማስቻል፤
- ማዕከላቱን በሰው ኃይል በዘመናዊ መረጃ አያያዝና ቁሳቁስ ማጠናከርና የመረጃ ልውውጡን ቀልጣፋ በማድረግ፤
- በአንድ ማዕከል ሊሰጡ የሚገባቸው አገልግሎቶችን በመለየትና በማሰባሰብ በተሟላ ሁኔታ አገልግሎቱን በማቅረብ፤
- በአንድ ማዕከል አገልግሎታቸውን ለማቅረብ አቅም ያላቸውን ተቋማት በዚህ ማዕከል እንዲያቀርቡ በህግ የተደገፈ የአፈጻጸም መመሪያ በማጽደቅ።

1.1.12 የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት በመስጠት

- የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን ባለሙያዎችን አመለካከት፣ ዕውቀትና ክህሎት ለማጎልበት የሚያስችል የሥልጠና ካሪኩለም፣ የአሰልጣኞች ሥልጠና ካሪኩለምና ማኑዋሎች በፌዴራል ደረጃ በማዘጋጀት፤
- የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን ሥራዎችን የሚያቀናጁ ኃላፊዎች ለዘርፉ ባላቸው ቁርጠኛ ልማታዊ አመለካከትና በቴክኒክና ሥራ አመራር ብቃታቸው ተመዝነው እንዲመደቡ በማድረግ፤
- በየክልሉ በሚገኙ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት የሚሰጥ የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽንና የማማከር አገልግሎት የእሴት ሰንሰለትን ማዕከል ያደረገ እንዲሆን በማድረግ፤
- የተሻለ ውጤት የሚያስመዘግቡ የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን ባለሙያዎችና ተቋማት ተነሳሽነታቸው የሚጠናከርበትና የሚጸባረብ የማትጊያ ሥርዓት በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲ ተቀርጾ በየክልሉ ተግባራዊ በማድረግ፤
- ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሚሰጡት አገልግሎቶች ጥራታቸው የተጠበቀና ውጤታማ ሊሆኑ እንዲችሉ በበቂ ጥናት ላይ ተመሥርተው የሚሰጡ እንዲሆኑ በማድረግ፤

1.1.13 የሥርዓተ-ጾታና ኤች አይ ቪ/ኤድስ ሜዶን ስትሪሚንግን በማጠናከር

የሥርዓተ-ጾታን በተመለከተ

- ሥርዓተ ጾታ በአስፈጻሚ አካላት እቅዶች ውስጥ እንዲካተት በማድረግ፤
- ሥርዓተ ጾታን ማካተትን በተመለከተ ለአስፈጻሚ አካላትና ባለሙያዎች የግንዛቤ ማስጨበጫ ወርቭሾፕ ማዘጋጀትና በማካሄድ፤
- የአሠራር ሥርዓት በመዘርጋት የአያንዳንዱን አስፈጻሚ አካል የሥራ ክንውን ከመነሻው እስከ መድረሻው ሥርዓተ ጾታን ያካተተ መሆኑን በመከታተል፤

ኤች አይ ቪ/ኤድስ ሜይን ስትሪሚንግን ማጠናከር በተመለከተ

- የኤጀንሲው የኤች አይ ቪ/ኤድስ መከላከልና መቆጣጠሪያ ፖሊሲ እንደሞዴል ወደክልል ኤጀንሲዎች እንዲወርድ በማድረግ፤
- የክልል ሬድዮና ጋዜጦችን በመጠቀም የግንዛቤ ፈጠራና ቅስቀሳ ሥራ በስፋት በማካሄድ፤
- በፈቃደኝነት ላይ የተመሠረተ ምርመራ እንዲካሄድ ማበረታታትና ሁኔታዎችን በማመቻቸት፤
- ወደ ኤጀንሲው አዲስ ለሚገቡ ሰልጣኞች በጉዳዩ ላይ የግንዛቤ ማስጨበጫ ፕሮግራም በማካሄድ ፤
- በየክልሎች ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ከሚሰጡ ሥልጠናዎች ጋር የግንዛቤ ማስጨበጫ ፕሮግራሞች መካሄዳቸውን በመከታተል፡፡

1.2 አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በኮንስትራክሽን ዘርፍ ያላቸውን ተሳትፎ በማሳደግ

- ፕሮጀክቶችን እና ፕሮግራሞችን በመከፋፈል አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን በሚያቅፍ መልክ በመቅረብ፤
- አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን በትላልቅ ፕሮግራሞች እና ፕሮጀክቶች ለማሳተፍ የማያስችል የኮንትራት አስተዳደር ሥርዓት በመዘርጋት፤
- ለአነስተኛ ኢንተርፕራይዞች አባላት ተከታታይ ሥልጠናዎች በመስጠት፤
- ቁጠባን የሚያበረታታ ሥርዓት በመዘርጋት፤
- ለኢንተርፕራይዞች አማካሪ (mentor) በመመደብ፤
- በውድድር ላይ የተመሠረተ የሥራ ተከታታይነትን በማረጋገጥ፤
- ኢንተርፕራይዞች ሁለገብ እንዲሆኑ በማድረግ፤
- አሳታፊነትን በማረጋገጥ፡፡

1.3 በከተሞች ሰፊ የሥራ ዕድል በመፍጠርና ድህነትን በመቀነስ

- የተዘጋጁ ፓኬጆችንና በአካባቢው ሀብት የተመሰረቱ አዲስ የስራ ዘርፎችንና ፓኬጆችን ለስራ አጦች በማስተዋወቅ፤
- ስራ አጦችን መዝግቦ ተገቢ መግለጫ፤ የስራ ምርጫ ስልጠናን የተሟላ ዝግጅት አድርገው ወደ ስራ እንዲገቡ በማዘጋጀት፤
- የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት የገቢ ምርቶችን መረጃና የአሴት ሰንሰለትን መሠረት በማድረግ በአካባቢ ሊኖሩ ስለሚችሉ አማራጭ የሥራ እድሎች መረጃ እንዲይዙና የፕሮጀክት ፕሮፋይሎችን አዘጋጅተው እንዲያስተዋውቁ በማድረግ፤
- ዕድገት ተኮር ነባር ተቋማትን በመደገፍ ምርትና አገልግሎታቸውን እንዲያሳድጉ በማድረግ ተጨማሪ የስራ ዕድል እንዲፈጥሩ በማበረታታት፤
- ስራ አጦች ስራ ሳይንቁ በተገኘው ስራ በአካባቢያቸው ስራ በመጀመር እንዲንቀሳቀሱ ለስራ አጦች ለሀብረተሰቡ አስፈላጊ የግንዛቤ መስጫ ቅስቀሳ በተገኙ አጋጣሚዎች በማካሄድ፡፡
- በከተሞች መደበኛ ባልሆነ ሁኔታ የሚካሄዱ ሥራዎች መደበኛ እንዲሆኑ በመደገፍ፤
- በተለይ ወጣቶች እና ሴቶች ወደ ሥራ ፈጣሪነት እንዲገፋፉ የተለያዩ የስልጠና፤ የፋይናንስ፤ የማምረቻና መሸጫ ቦታ፤ የአደረጃጀት፤ የገበያ ወዘተ... ድጋፎችን በማድረግ፤
- በትምህርት ቤቶች የሚሰጡ ስልጠናዎች ወደ ስራ ፈጠራ በሚያስገቡ እና ገበያው በሚፈልገው መልኩ እንዲሆን በማድረግ፤

- የገበያ ትስስርን በመፍጠር፣ በማመላከትና በማጠናከር፣
- ለባለብዙ ዘርፍ ጉዳዮች (ስርዓተ ያታ፣ ኤች አይቪ ኤድስ፣ አካባቢ...) አስፈላጊውን ትኩረት በመስጠት፣
- የአንድ ማዕከል አገልግሎትን በማስተዋወቅና በማጠናከር ብቃት ላለው አገልግሎት አሰጣጥ ሁኔታዎችን በማመቻቸት፣
- በተለያዩ የልማት ኘሮች ላይ የሰው ጉልበት በሰፊው መጠቀም የሚያስችሉ ቴክኖሎጂዎች እንዲዳብሩ በማድረግ፡፡

2. የላቀ የካዲስተር ሥርዓት ግንባታ

2.1 የማስፈጸም አቅምን በማሳደግ

- የመሬት ልማትና ማኔጅመንት የሰው ኃይል ፍላጎት ዳሰሳ በማድረግ በመለየት፣
- ሥርዓቱ የሚፈልገውን የሙያ ዓይነትና ሥልጠና ደረጃ በመለየት ስታንዳርድና የሙያ ብቃት ምዘና በማድረግ በማሰማራት፣
- የተሟላ የምዘና እና የምዝገባ ስርዓት በማዘጋጀት
- የሙያና ቴክኒክና ስልጠና ተቋማትም ሆነ በኮሌጅና ዩኒቨርሲቲ ደረጃ ከፍላጎት ጋር የተጣጣመ የሰው ኃይል እንዲያፈሩ የሚያስችል ዝግጅትና አፈጻጸም እንዲኖር በማገዝ፣
- የሰው ኃይል ስምሪቱና ውጤታማነት በመከታተል የማበረታቻ ስርዓት በማዘጋጀትና በመፈጸም፣
- የሚቀርቡ ጥያቄዎችን ለማስተናገድ፣ ግምገማና ግብረመልስ ለማካሄድ፣ ተሞክሮ በመቀመር ለማስፋፋት የሚያስችሉ የፌዴራል፣ የክልሎችና የከተሞች የመሬት ልማትና ማኔጅመንት አቅም በመፍጠር፣
- አስፈላጊ አደረጃጀት እና ተገቢ እውቀት ያለው የሠው ሃይል በከተሞች እንዲኖር በማድረግ፣

2.2 የተቀናጀ የመሬት መረጃ ሥርዓት በመዘርጋት

- ዓለም አፍ ስታንዳርድ የጠበቀ የመሠረታዊ ካርታም ሆነ ለምዝገባና መረጃ አያያዝ የሚያግዙ ሶፍትዌር ስታንዳርድና የቴክኖሎጂ ደረጃ በመለየትና ስራ ላይ በማዋል፣ የይዞታ ሠነዶች በአግባቡ መደራጀታቸውን እንዲሁም የይዞታ ባህር መዝገቦች በአግባቡ የተጠበቁ መሆናቸውን በማጣራትና በማረጋገጥ የይዞታ ሕጋዊነት ማረጋገጫ ሠነድ (ካርታ) የሌላቸው ነገር ግን በሕጋዊነት መሬት እየተጠቀሙ ያሉ የከተማ ኻላን በማይቃረን ሁኔታና ተገቢውን የይዞታ ማስተካከያ በማድረግ በማስተካከል ሕጋዊ ይዞታ እንዲኖራቸው በማድረግ፣
- የከተማ መሪ ኻላንና አገልግሎትን መሠረት ያደረገ የከተማ ደረጃ አወሳሰን፣ የብሎክ ስፋት በመወሰንና ይዞታን በመቀላቀልም ይሁን በመነጠል ወቅት የሚኖረን የፖርስል መለያ ስታንዳርድ በማዘጋጀት፣
- ዘመናዊ የመሬት እና መሬት ነክ መረጃ አያያዝን በማስፋፋት፣
- የህግ፣ የደንብ ወዘተ... የመሳሰሉ አስፈላጊ የአሰራር ሥርዓቶችን በጥናት በመለየት እና በማመቻቸት፣

2.3 የመሬትና-መሬት ነክ ንብረት ምዝገባ ሥርዓት በመዘርጋት

- የመሬት አጠቃቀም ኻላን መሠረት ያደረገ ልማት ለማካሄድ፣ የመሬትና መሬት ነክ ንብረት ምዝገባ ፈጣንና ግልፅ ለማድረግ የሚያስችሉ አሠራሮችን በማዘጋጀት፣
- በአፈጻጸም ረገድ ያልተዘረዘሩ መመሪያዎችና ማንዋሎች ካሉ ግልጽነትና ተጠያቂነትን ለማረጋገጥ በሚያስችል መልኩ ማዘጋጀትና ለትግበራ ዝግጁ በማድረግ፣

- የመሬት ልማትና ማጠናከሪያ የተመለከቱ የፖሊሲ፣ የሕግና ሌሎች የአሠራር ማዕቀፎችን በመፈተሽ ማሻሻያዎችን ማዘጋጀት፤ የአፈጻጸም ስልቶችን በመቅረጽ፤
- የከተሞች፣ ክልሎችና የፌዴራል ተቋማት አሠራርና አደረጃጀት መስታጋብር ተፈጥሮለት እንዲፈፀም በማድረግ፤

3. የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ የማስፈጸም አቅም ማሳደግ

3.1 የሰው ሃይል ልማት በማጠናከር

- የኢንስትሪውን የሰው ሃይል ፍላጎት ዳሰሳ በማድረግ፤
- የተሟላ የምዘና እና የምዝገባ ሥርዓት በመዘርጋት፤
- በአገር ውስጥ ያሉ የትምህርትና ስልጠና ተቋማት ከዚህ የፍላጎት ዳሰሳ ጋር የተጣጣመ ዝግጅት እንዲያደርጉ በማገዝ፤
- ተጨማሪ ኢንዱስትሪው የሚፈልጋቸውን የሙያ አይነቶች በከፍተኛ ትምህርት ተቋማት እንዲካተቱ በማድረግ፤
- የትብብር ሥልጠናን ትርጉም ባለው መንገድ አጠናክሮ በመቀጠል፤
- የተቀናጀ ተከታታይ እና የሙያ ደረጃ ለውጥ የሚያመጡ የሥልጠና ፕሮግራሞች በማዘጋጀት
- የባለሙያዎች ዝውውር ሥርዓት በመዘርጋት፤
- ሠራኞቻቸውን ለሚያሰለጥኑ ድርጅቶች የማበረታቻ እና የባለሙያ ማቆያ (retention) ሥርዓት በመዘርጋት፤
- ባለሙያዎችን በሥራ ተቋራጭነት እና በአማካሪነት በማደራጀት፤
- የማትጊያ እና የማስተካከያ ሥርዓት በመዘርጋት፤

3.2 የምክር አገልግሎት እና የግንባታ አቅምን በማሳደግ እንዲሁም የአሠራር ሥርዓትን በማሻሻል

- የውድድር መስፈርቶችን በማመጣጠን በርካታ አማካሪዎች ወደሥራ እንዲገቡ እና ደረጃቸውንም እንዲያሳድጉ በማድረግ፤
- የትምህርት ተቋማት በምክር አገልግሎት ሥራ ላይ እንዲሰማሩ በማድረግ፤
- የከባንያዎችን የውስጥ አደረጃጀት ከሚያከናውኗቸው ፕሮጀክቶች ጋር በማያያዝ በአለም አቀፍ አደረጃጀት ደረጃ በመቃኘት፤
- የአማካሪዎችን የተጠያቂነት ሥርዓት በመዘርጋት፤
- ተቋራጮች እና አማካሪዎች የሚይዟቸውን የፕሮጀክቶች መጠን ከሥራ አፈፃፀም ጋር በማያያዝ፤
- የገንዘብ ብድር እና አመላለስ የሶስትዮሽ ስምምነት ሥርዓት በማስፋት፤
- የንዑስ ሥራ ተቋራጭነት እና የሽሙር ሥርዓት በመዘርጋት፤
- ከተለያዩ አገሮች ልምድ ልውውጥ እንዲኖር ባለሙያዎችን እና ድርጅቶችን ከሌሎች አገሮች ተቋማት ጋር በማስተሳሰር የሥራ ላይ ልምምድ እንዲያደርጉ በማድረግ፤

3.3 የኮንስትራክሽን መሣሪያዎች እና ግብአቶች አቅርቦት በማሳደግ

- ለማሺን አንቀሳቃሾች ሥልጠና በመስጠት የመሳሪያ አያያዝ እና ምርታማነትን በማሻሻል፤
- የጥገና አቅም በመፍጠር፤
- መለስተኛ እና አነስተኛ መሣሪያዎችን በማስተዋወቅ፤

- ከውጪ በሚገቡ ያገለገሉ መሣሪያዎች ላይ የጥራት ቁጥጥር በማድረግ፤
- ገንዘብ ለሚቆጥቡ ተቋማት የብድር አገልግሎት በማመቻቸት፤
- ዋና ዋና መሳሪያዎችን በብዛት አስገብቶ በሥራ አፈፃፀም መሰረት በማከፋፈል፤
- በምርትም ሆነ በግንባታ ላይ በተቻለ መጠን የቁጠባ እና መልሶ መጠቀም ልምዶች እንዲዳብሩ በማድረግ፤
- የማምረቻ ፋብሪካዎችን የማምረት አቅም በመፈተሽ የተሻለ መጠን የሚያመርቱበትን አግባብ በመከተል፤
- የአካባቢ የግንባታ ቁሳቁሶችን ደረጃ በምርምር በማሻሻል ጥራታቸው ተጠብቆ አገልግሎት የሚሰጡበትን አግባብ በመከተል፤
- የአካባቢ ምርቶች የሚመረቱበትን መንገድ በተቻለ መጠን ዘመናዊ አሠራሮችን የሚከተሉ እንዲሆኑ በማድረግ፡፡

3.4 የምርምርና ቴክኖሎጂ አቅምን በማሳደግ

- ከምርምር ተቋማት ጋር በጋራ በመስራት፤
- በተለይ በመንገድ ዘርፍ የምርምር እና ስርዐት ማእከል በማቋቋም፤
- በክልል ዋና ከተሞች የኮንስትራክሽን አንዱስትሪ የሙያ ማበልፀጊያና የጥራት ማረጋገጫ ማዕከላት (Center of Excellence) በማቋቋም፤
- ዓለም አቀፍ አሠራሮችን (የግንባታ ቴክኖሎጂዎችን) በመፈተሽ የተሻሉትን ክሊኒኮችን ጋር በሚጣጣም መልኩ በማዘጋጀት፤

4. ቀልጣፋና ውጤታማ አሠራርና አመራር ማረጋገጥ

4.1 በተለያዩ ደረጃዎች ያለ የማስፈጸም አቅምን በማሳደግ

- ብቁ የሰው ኃይል በማሟላት (ከፌዴራል እስከ ታች ድረስ ባለው መንግሥታዊ መዋቅር)፤
- የአቅም ግንባታ ሥልጠና የሚያስፈልጋቸውን አካላትና የሚሰጠውን የአቅም ግንባታ ዓይነት በመለየት፤ ተከታታይነት ያለው የተለያዩ የአቅም ግንባታ ስልጠናዎች ለአስፈጻሚ አካላትና ባለሙያዎች በመስጠት፤
- በከተማ ዘርፍ ለተሰማራው የግሉ ዘርፍ የአቅም ግንባታ ሥራን በማከናወን፤
- የሚኒስቴሩን አደረጃጀት ተልእኮውን እንዲወጣ በሚያስችል መልኩ መቃኘት እና አደረጃጀቱ ክክልሎች እና ከከተማ አስተዳደሮች አደረጃጀት ጋር የተናበበ እንዲሆን በማድረግ፤

4.2 የተጣሉ ግቦች በአግባቡና በወቅቱ መፈጸማቸው የሚረጋገጥበት ሥርዓት በመዘርጋት

- የዕቅድ ዝግጅትና ክትትል ክፍሎች እንዲደራጁና እንዲጠናከሩ በማድረግ፤
- የዕቅድ አፈጻጸሙን በመከታተል
- የተጠናከረ የመረጃና የሪፖርት ልውውጥ ሥርዓት በመዘርጋት
- የግምገማና ግብረ-መልስ ሥርዓት በመዘርጋት
- ሕብረተ-ሰቡ የታቀዱ ሥራዎችን አፈጻጸም የሚከታተልበት ሥርዓት በመዘርጋት

4.3 የአሠራር ሥርዓቶችን በተሟላ መልኩ በማዘጋጀትና ተግባራዊ በማድረግ

4.3.1 ፖሊሲዎች፣ ፕሮግራሞች፣ ህጎች ወዘተ በተመለከተ

- የህግ፣ የደንብ ወዘተ... የመሳሰሉ የአሠራር ሥርዓቶችን በጥናት በመለየትና በማመቻቸት፤

- የከተሞች መሠረተ-ልማት ግንባታዎች ብቅንጅትና በቅደም ተከተል (ቅድሚያ በሚሰጣቸው ፕሮጀክቶች) የሚስፋፋበትን ሁኔታ የሚያመቻች ነገርም በመቅረጽና በመተግበር፤
- የፖሊሲ ክፍተቶችን በጥናት ለይቶ በማውጣት ክፍተቶችን በማስተካከል፤
- ዝግጅታቸው በረቂቅ ደረጃ ላይ የሚገኙ ፖሊሲዎችን አጠናቆ በተግባር ላይ እንዲውሉ በማድረግ፤
- ፖሊሲ መቅረጽ የሚያስፈልጋቸውን የከተማ ነክ ጉዳዮችን በጥናት በመለየትና ፖሊሲ በመቅረጽ ስራ ላይ በማዋል፤
- የአፈጻጸም ስትራቴጂ በማዘጋጀትና ሥራ ላይ በማዋል፤
- የተሟላ እና ከክልሎች እና ከከተማ አስተዳደሮች ጋር የተናበበ የውስጥ አሰራር ሥርዓት በመዘርጋት፤
- የድጋፋዊ ክትትል፣ ግምገማ እና የምክክር እና የግብረ መልስ መርሃ ግብር በማዘጋጀት
- የአገሮችን ተሞክሮ በመዳሰስ የተሟላ የአሰራር ስርዓት ምርጥ ልምዶችን በመቀመር
- ሙሉ የአሰራር ሥርዓት ፓኬጅ በማዘጋጀት፣ በማስተዋወቅ እና ወደ ሥራ በማስገባት፡፡

4.3.2 የቤት አቅርቦትን በተመለከተ

- በቤት ልማት ዘርፉ የሚከናወኑ ፕሮጀክቶች በአግባቡ የተደራጀ መረጃ እና በኢንፎርሜሽን ኮሙኒኬሽን የተደገፈ መረጃና የመረጃ ልውውጥ እንዲኖረው በማድረግ አሰራሩና አመራሩ ውጤታማና ቀልጣፋ እንዲሆን በማስቻል፤
- የቤቶች ልማትና ትስስር ያላቸው የመንግስት የልማት ፕሮጀክቶች አፈፃፀም አቅም በማጎልበት፤
- በቤት ልማትና ትስስር ባላቸው የመንግስት ልማት ፕሮጀክቶች የሚፈጠረው የስራ ዕድል ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት የማዋል አቅምን በማጎልበት፤
- በቤት ልማት ዘርፉ የሚካሄዱ ግንባታዎች ወጪ ቆጣቢና የጥራት ደረጃቸውን የጠበቁ እንዲሆኑ የማድረግ አቅም በመገንባት፤
- የቤት ልማት ዘርፉ ዓለም አቀፍ ተወዳዳሪ የሆኑ ስራ ተቋራጮችና አማካሪዎችን ለመፍጠር በሚደረገው የአቅም ማጎልበት ስራ የበኩሉን ድርሻ በመወጣት፤

4.3.3 የመስረተ ልማት አገልግሎት አቅርቦትን በተመለከተ

4.3.3.1. የማስፈጸም አቅምን በማሳደግ

- የህግ እና አሠራር ክፍተቶችን በማሙላት እና በከተሞች ያሉ እምቅ ሃብቶቻቸውን በመለየት፤
- የሚቀርቡ የመስረተ ልማቶችና አገልግሎቶችን በተቀመጠው የጥራትና በቃት ደረጃ በመፈጸም
- የሰው ሃይል ችግሮቻቸውን በስልጠና በማቃለል፣ ከተሞች ሃብቶቻቸውን የማስተዳደር እና በአግባቡ የመጠቀም አቅማቸውን በማዳበር፤
- ማዘጋጃቤታዊ የስልጠና ክፍተቶችን ለመሙላት አጫጭር ስልጠናዎችን የሚሰጥ ማሰልጠኛ ተቋም በመፍጠር
- ተገቢ አደረጃጀቶችን በመፍጠር፤
- ውስን ሃብትን በህዝቡ ቅድሚያ በተሰጣቸው መሰረታዊ ፕሮጀክቶች ላይ በማዋል
- የፋይናንስ ምንጮችን በማስፋትና በማስተዳደር

4.3.3.2. ቴክኖሎጂ ማሻገርን በተመለከተ

- በፌዴራልና በክልል ደረጃ በከተማ ልማት ዘርፍ የፈጠራ ሰዎችን ለማበረታታት የሚያስችል ድጋፍ በመስጠት፤

- የተለያዩ ቴክኖሎጂዎችን የመቅዳት፣ የማከማቸት፣ የመምረጥና የማሸጋገር አቅም ለመፍጠር የሚያስችል ሥርዓት በመዘርጋት፤
- ከዩኒቨርሲቲዎችም ሆነ አግባብነት ካላቸው ተቋማት ጋር ግንኙነት በመፍጠር የቴክኖሎጂ ሽግግር ተግባራት ላይም ሆነ ካሪኩለም ቀረፃና ትግበራ ላይ በጋራ በመስራት፤
- ዘመናዊ የኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ የተደገፈ የከተሞች የመሠረተ ልማት የመረጃ ሥርዓት በመዘርጋት፤

4.3.3.3 ክትትል፣ ግምገማና ግብረመልስ ስርዓት መዘርጋት በተመለከተ

- ወቅታዊ የዕቅድ አፈፃፀም ሪፖርት በማቅረብ፤
- የዕቅድ አፈፃፀሞችን አስቀድመው በተቀመጡ የአፈፃፀም መለኪያዎች በመገምገም፤
- ግምገማውን መሰረት ያደረገ ግብረመልስ በመስጠት፤
- በግብረመልስ ተደግፎ በየደረጃው ማበረታቻና ማስተካከያ በማድረግ፤
- በግምገማው በተደረሰው የጋራ መግባባት መሰረት የዕቅድ ማስተካከያ በማድረግ፤

4.4 በከተሞች መልካም አስተዳደርን በማስፈን

- በከተሞች የአመራሩንና የስራ አስፈጻሚውን አካል አቅም በአጫጭርና በረጅም /በከተማ ስራ አመራር የድህረ ምረቃ ኘሮግራም/ ሥልጠናዎች በማሳደግ፤
- አገልግሎት አሰጣጡን ቀልጣፋና ውጤታማ ለማድረግ የተጀመረውን የመሠረታዊ የሥራ ሂደት ለውጥ እና የውጤት ተኮር ሥርዓት አሟልቶ ዳር በማድረስና በየጊዜው እየፈተሹ በማሻሻል፤
- አገልግሎት አሰጣጡን በመረጃና ግንኙነት ቴክኖሎጂ (ICT) በማጠናከር፤
- የወረዳ ማዘጋጃ ቤቶች የማስፈጸም አቅም በማሳደግ እና አደረጃጀታቸውንና የአሠራር ሥርዓቶችን በማሻሻል፤
- የሕዝቡን ሁለገብ ተሳትፎ በማጠናከር እና የሥልጣን ባለቤትነትና የልማት ተጠቃሚነት የሚያረጋግጡ ተግባራትን በማከናወን፡፡

4.5 በከተሞች የፋይናንስ አቅምና አስተዳደርን በማሳደግ

- የሕግ እና አሠራር ክፍተቶችና በማሟላት እና በከተሞች ያሉ እምቅ ሃብቶቻቸውን በመለየት፤
- የሰው ኃይል ችግሮቻቸውን በስልጠና በማቃለል፤ ከተሞች ሃብቶቻቸውን የማስተዳደር እና በአግባቡ የመጠቀም አቅማቸውን በማዳበር፤
- ውጤታማ የፋይናንስ አስተዳደር በመዘርጋት
- የፋይናንስ ምንጮችን በማስፋፋትና በማስተዳደር፡፡

4.6 ለሥርዓተ-ጾታ ሥርጸት ትኩረት በመስጠት

- በየትኛውም ደረጃ የሚወጣ ማንኛውም ፖሊሲ፣ ኘሮግራምና ዕቅድ የሴቶችን እኩል ተሳትፎና ተጠቃሚነት ግምት ውስጥ ያስገባ እንዲሆን እና የሥርዓተ ጾታ ጉዳይ እንዲካተት በማድረግ፤
- ሴቶች በሁሉም መስክ በብቃት እንዲሳተፉ የሚያስችሏቸውን የሥልጠና የአቅም ግንባታ ሥራዎች በቀጣይነት በመስራት፤
- መረጃዎች በሚቀርቡበትና በሚያዙበት ጊዜ በጾታ እየተተነተኑ በማቅረብ፤
- ክትትልና ግምገማ ላይ ጾታን የሚያመለክቱ አመልካቾች በማስቀመጥ፤
- ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ችግሮቻቸውን የሚያስወግዱበት ልዩ ኘሮግራሞች በመቀየስ ተግባራዊ በማድረግ፤

- በየደረጃው የሴቶችን ፖለቲካዊ ተሳትፎና ውጤ ሰጪነት በማሳደግ፤ እና
- ሴቶች ተደራጅተው እንዲንቀሳቀሱ ተገቢውን እገዛ በማድረግ፤

5. የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶችን ማብቃት

5.1. በከተሞች የመኖሪያ ቤት እጥረት እና የመኖሪያ አካባቢዎችን መጨናነቅ በመቀነስ

- የቤት ልማት ዘርፉ የአቅም ግንባታ፤ የቤት ፋይናንስ፤ የመሬትና መሰረተ-ልማት፤ የዲዛይንና ቴክኖሎጂ፤ የግንባታ ግብዓት መሟላት ድጋፎች በማድረግ እንዲሁም ቤቶችን በጥራት በመገንባትና በሚፈለገው መጠን በማቅረብ የተገልጋዮችን እርካታ በማረጋገጥ፤
- ለቤት ልማት የሚሆኑ ማዘጋጃቤታዊ አገልግሎቶች በማብቃት የቤት ልማት ተደራሽነት ወደሚፈለገው ደረጃ በማድረስ በማሻሻል፤
- በቤት ልማት ዘርፉ እና በተጓዳኝ በከተማ ማዘጋጃ ቤቶች እንደ አንድ አገልግሎት በሚኖር አቅርቦት የቤት አቅርቦት በማሻሻል፤
- በቤት ልማት ዘርፍ ተሳታፊ የሆኑ ከፌደራል እስከ ከተማ ያሉ የመንግስት አስፈፃሚ አካላት እንዲሁም የግሉ ዘርፍ ቤት አልሚዎች፤ አማካሪዎች፤ ስራ ተቋራጮች እና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ቅንጅታዊ አሰራርና ተሳትፎን በማጎልበት፤
- በቤት ልማት ዘርፉ ተሳታፊ ለሚሆኑ አካላት አመራርና ባለሙያዎች በሙያዊ እና ስራ አመራር በአጭርና ረጅም ጊዜ እንዲሁም በስራላይ የክህሎት ስልጠና በመስጠት፤ የፋይናንስ፤ የመሳሪያና ማሽነሪ አቅርቦት በማመቻቸት እና የተሻሻሉ የአሰራር ስርዓቶችን በመዘርጋት የማስፈስፈጸም አቅም በማጎልበት፤
- የቤት ልማት ዘርፉ በዘመናዊ ኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ የተደገፈ አሰራር እንዲኖረው የመረጃ አያያዝ በማሻሻል፤

5.2 የከተማ መሠረተ-ልማትና አገልግሎትን አቅርቦት እና የአካባቢ ጽዳት አገልግሎት የተሟላ በማድረግ

5.2.1 ደረጃውን የጠበቀ የከተማ መሠረተ-ልማትና አገልግሎት በማስፋፋትና በማሻሻል

- በመንግሥት፤ በከተማ ነዋሪው፤ በአብዛሪ እና በእርዳታ ሰጪዎች ቅንጅትና ትብብር የከተሞችን የመሰረተ-ልማትና አገልግሎት በማሻሻል፤
- በከተሞች የህዝብ ንቅናቄና ተሳትፎን በማጠናከር ገቢ የማመንጨት የመሰብሰብ እና የመጠቀም አቅማቸውን በማሳደግ፤
- የፖሊሲ ማዕቀፎች በማሟላት እና የከተሞች የመሠረተ ልማት ስታንዳርድ በማዘጋጀት፤
- በከተሞች የሚገኝ የመሰረተ-ልማት ቋሚ ሃብት ምዝገባና ዋጋ ግምት በመውጣትና የኦፕሬሽንና ጥገና በማከናወን፤
- በአገልግሎት አቅራቢዎች መካከል ቅንጅታዊ አሰራርና አደረጃጀት በመፍጠር፡፡

5.2.2 የማስፈጸም አቅምን በማሳደግ

- የተስተካከለ የለውጥ አመለካከት ያለው የለውጥ ኃይል በስፋት በማፍራት፤
- የአቅም ክፍተት በመለየት የተለያዩ የአቅም ግንባታ ስልጠናዎች ለአስፈጻሚ አካላትና ባለሙያዎች በመስጠት፤
- በመሠረተ-ልማትና አገልግሎቶች አቅርቦት ለተሰማራው የግሉ ዘርፍ የአቅም ግንባታ ሥራን በማከናወን፤
- የፖሊሲ ማዕቀፎች፤ አዋጅ፤ ደንቦች፤ የአሰራር ማንዋለሎች በማሟላት ስታንዳርድ በማዘጋጀት፡፡

5.2.3 ሰፊ የሥራ ዕድል በመፍጠር

- በተለያዩ የልማት ንግግራቶች ላይ የሰው ጉልበት በሰፊው መጠቀም የሚያስችሉ ቴክኖሎጂዎች እንዲዳብሩ በማድረግ፤
- ወጣቶች እና ሴቶች ወደ ሥራ ፈጣሪነት እንዲገፋፉ የተለያዩ የስልጠና፣ የፋይናንስ፣ የማምረቻና መሸጫ ቦታ፣ የአደረጃጀት፣ የገበያ ወዘተ ድጋፎችን በማድረግ፤
- በትምህርት ቤቶች የሚሰጡ ስልጠናዎች ወደ ስራ ፈጠራ በሚያስገቡ እና ገበያው በሚፈልገው መልኩ እንዲሆን በማድረግ፤
- የገበያ ትስስርን በመፍጠር፣ በማመላከትና በማጠናከር፤
- ለባለብዙ ዘርፍ ጉዳዮች (ስርዓተ ፆታ፣ ኤች አይቪ ኤድስ፣ አካባቢ--) አስፈላጊውን ትኩረት በመስጠት፤
- የአንድ ማዕከል አገልግሎትን በማስተዋወቅና በማጠናከር ብቃት ላለው አገልግሎት አሰጣጥ ሁኔታዎችን በማመቻቸት፡፡

5.2.4 የህዝብ ተሳትፎ በማጠናከር ያለውን ውስን ሃብት ለላቀ ልማት በማዋል

- የህዝብ ተሳትፎን ለማጠናከር የሚረዱ አሳታፊ አደረጃጀቶችና የአቅም ግንባታ ስራዎችን ማደራጀት፤
- በከተማ ጉዳዮች ላይ ተቀራርቦ ለመስራት የሚያስችል የግንኙነት መረብና የውይይት መድረኮችን በማመቻቸት፤
- የከተማው ነዋሪ በጉልበት በማቴሪያልና በዕውቀት በማሳተፍ የልማቱ ባለቤት እንዲሆን በማድረግ፤
- ለከተማ ሁለገብ ልማት መረጃዎች ለህዝብ ይፋ የሚሆኑበትን ስርዓት በመዘርጋትና በመተግበር፤
- የልማታዊ ባለሃብቱን አቅም በመገንባት በዘርፉ ያለውን አስተዋጽኦ በማጎልበት፡፡

5.2.5 የጽዳትና ውበት አገልግሎትን በማሳደግ

- የደረቅና ፍሳሽ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ ቅደም ተከተልን መሠረት በማድረግ እንደየከተማው ደረጃ ባለድርሻ አካላትን በማሳተፍ የሥራ ዕድል ፈጠራን መሠረት ባደረገ መልክ ወጪ ቆጣቢና ቀላል ቴክኖሎጂ በመጠቀም በተቀናጀ ሁኔታ በመፈጸም፤
- ከተሞችን አረንጓዴ ውብና ማራኪ ከማድረግ አንጻር በከተሞች የተለያዩ ክፍሎች የአረንጓዴ ቦታዎችን ልማት ግንባታና እንክብካቤ እንዲሁም የከተማ አጠቃላይ ውበትን ለመጠበቅ የሥራ ዕድል ፈጠራን መሠረት በማድረግ ባለድርሻ አካላትን ባሳተፈና ዘመናዊና ዘላቂነት ባለው ሁኔታ በማከናወን፡፡

5.3 የከተማ ኻላን ዝግጅት እና አፈጻጸም አቅምን በማሳደግ

- የከተሞች ዕድገት በኻላን የተመራ እንዲሆን ሕግን መመሪያዎችንና ማኅዋሎችን ተከትሎ እንዲፈጸም የአስፈጻሚ አካላት የአቅም ግንባታ ሥራ በማከናወን፤
- የተለያዩ የመሠረተ-ልማት አቅርቦቶች የከተማውን ኻላን መሠረት አድርገው በተቀናጀ አካሄድ እንዲተገበሩ ድጋፍ በማድረግ፤
- የሕብረተሰቡን ተሳትፎ በማሳደግ፤

5.4 የመሬት ልማትና ማጠናከሪያ ሥርዓትን በማጠናከር

- ስትራቴጂዎቹ በተራ ቁጥር 2 ሥር ተዘርዝረዋል፤

5.5 ማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶች የዓለም-አቀፍ ደረጃዎች ያሟሉ መሆኑ የሚረጋገጥበት ሥርዓት በመዘርጋትና ለዚሁም ድጋፍ በመስጠት

- የከተሞችን የማወዳደሪያ ደረጃ በማውጣት ከተሞችን በደረጃ በመመደብ (peer groups)፤
- የአፈ.ዓፀም መለኪያ መስፈርት በማዘጋጀት፤ መለኪያዎቹን በየጊዜው በማሻሻል በመፈጸም፤
- የምዘና ስርዓቱን የተሟላ ለማድረግ የአቅም ግንባታ ድጋፍ በማድረግ፤
- ዘመናዊ የኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ የተደገፈ የማዘጋጃ ቤት አገልግሎት የመረጃ ልውውጥ ሥርዓት በመዘርጋት፡፡

ምዕራፍ ሦስት

የኅገግራሞችና ኅገረጽቶች የድርጊት መርሃ ግብር፣ የማስፈጸሚያ ሃብት እና የክትትልና ግምገማ ሥርዓት

ክፍል አንድ፡- የኅገግራሞችና ኅገረጽቶች የድርጊት መርሃ ግብር

ተ. ቁ.	ፕሮግራም/ ፕሮጀክት/ ግብ	መለኪያ	ዝርዝር ዓላማ					ጥቅል ዓላማ	ፈጻሚ አካል	
			2003	2004	2005	2006	2007			
I	የማስፈጸም አቅም ግንባታ ፕሮግራም									
1	ፕሮጀክት አንድ፡- የለውጥ አመራርና ሠራዊት ግንባታ ፕሮጀክት									
	ግብ 1፡- በየደረጃው የንቅናቄ መድረኮችን በመፍጠር የለውጥና የልማት ሠራዊት በመገንባት በዕቅድ ዘመኑ መጨረሻ በዘርፉ ከሚኖሩት ሰራተኞች 90% የለውጥና የልማት ሠራዊት እንዲሆኑ ይደረጋል፤	በፐርሰንት	50	60	70	80	90	90%		
		በቁጥር	12600	15750	18900	22050	25200	25,200	ክልኮሚ. (ለሥሕቢ.)፤ ክልሎችና ከተሞች	
	ግብ 2፡- ለውጡን በትግል የሚመሩና የኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከትንና ተግባራትን አምርረው የሚታገሉ 25% ተኪ አመራሮች ይፈጠራሉ፤	በፐርሰንት	13	16	19	22	25	25%	ክልኮሚ. (ለሥሕቢ.)፤ ክልሎችና ከተሞች	
	ግብ 3፡- ከሚፈጠረው ተኪ አመራር ውስጥ 25% ሴቶች እንዲሆኑ ይደረጋል፤	በፐርሰንት	13	16	19	22	25	25	ክልኮሚ. (ለሥሕቢ.)፤ ክልሎችና ከተሞች	
	ግብ 4፡- በዘርፉ 3,760 አመራሮች በየዓመቱ የአመራር ሥልጠና እንዲያገኙ ይደረጋል፤	በቁጥር		4700	4700	4700	4700	18,800	ክልኮሚ. (ለሥሕቢ.)፤ ክልሎችና ከተሞች	
	ግብ 5፡- የአመለካከትና የክህሎት ክፍተቶችን ለመሙላት የሚያስችል ስልጠና ለ24,240 ሰራተኞች እንዲሰጥ ይደረጋል፤	ቁጥር	600	5910	5910	5910	5910	24,240	ክልኮሚ. (ለሥሕቢ.)፤ ክልሎችና ከተሞች	
	ግብ 6፡- በመንግስት ፖሊሲዎችና ስትራቴጂዎች እንዲሁም አዳዲስ የለውጥ ሀሳቦች ላይ በዓመት 2 ጊዜ ለአመራርና ሠራተኞች ስልጠና እንዲሰጥ ይደረጋል፤	በጊዜ	2	2	2	2	2	10	ክልኮሚ. (ለሥሕቢ.)፤ ክልሎችና ከተሞች	
	ግብ 7፡- የዘርፉን ሠራተኞች የመፈጸም አቅም ለማጎልበት በአመራሮች በየሁለት ዓመት የቅርብ ክትትልና ድጋፍ (Coaching) ይደረጋል፤	ጊዜ	24	24	24	24	120	120	ክልኮሚ. (ለሥሕቢ.)፤ ክልሎችና ከተሞች	

2	ፕሮጀክት ሁለት፡- የአደረጃጀትና የአሠራር ሥርዓት ግንባታ ፕሮጀክት								
	ግብ 1፡- ስትራቴጂክ እቅዱ (SPM)፣ የመሠረታዊ የአሰራር ሂደት ለውጥ /BPR/ እና የውጤት ተኮር ስርዓት ግንባታ (BSC) በፌዴራል፣ በክልሎችና በከተሞች 100% ተናበውና ተቀናጅተው እንዲተገበሩ ይደረጋል፤	ፐርሰንት	100	100	100	100	100	100%	ክልላዊ (ለሥራ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 2፡- በዘርፉ በፌዴራል፣ በክልሎችና በከተሞች የተናበበ መዋቅራዊ አደረጃጀት እንዲፈጠር ይደረጋል፤	በፐርሰንት	100	100	100	100	100	100%	ክልላዊ (ለሥራ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 3፡-በዘርፉ የለውጥና የልማት ፕሮግራሞችን መፈጸም የሚያስችል የሰው ኃይል ፍላጎት 95% እንዲሟላ ይደረጋል፤	ፐርሰንት	75	80	85	90	95	95%	ክልላዊ (ለሥራ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 4፡- በየደረጃው ጠንካራ የክትትል፣ የግምገማና ግብረ-መልስ ሥርዓት ተጠንቶ እንዲዘረጋ ይደረጋል፤	የሰነድ ቁጥር		12				12	ክልላዊ (ለሥራ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 5፡- የለውጡን ቀጣይነት ለማረጋገጥ የሚያስችሉ 12 የተለያዩ የአሠራር መመሪያዎች ተዘጋጅተው ተግባራዊ ይደረጋሉ፤	የሰነድ ቁጥር	3	3	3	2	1	12	ክልላዊ (ለሥራ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 6፡- ምቹ የሥራ አካባቢ በመፍጠርና ቀጣይነትና ተከታታይነት ያለው የማብቂያና የማቆያ ሥርዓት በመዘርጋትና በመተግበር የሠራተኞች እርካታ በግለሰብ እና በተቋም ደረጃ 95% እንዲደርስ ይደረጋል፤	ፐርሰንት	75	80	85	90	95	95%	ክልላዊ (ለሥራ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 7፡- በዘርፉ በየደረጃው በሚሰጡት አገልግሎቶች የተገልጋዮች እርካታ 95% እንዲደርስ ይደረጋል፤	ፐርሰንት	75	80	85	90	95	95%	ክልላዊ (ለሥራ)፣ ክልሎችና ከተሞች
3	ግብ 8፡- በዘርፉ በየደረጃው የለውጥ ትግበራ ምርጥ ተሞክሮዎች በዓመት ሁለት ጊዜ ተቀምጠው እንዲስፋፉ ይደረጋል፤	ጊዜ	1	2	2	2	2	9	ክልላዊ (ለሥራ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ፕሮጀክት ሦስት፡- የለውጥ አተገባበር፣ ክትትል፣ግምገማና ግብረ-መልስ ፕሮጀክት								
	ግብ 1፡- በዘርፉ በአመት አራት ጊዜ ክትትል፣ ግምገማና ግብረ-መልስ በማድረግ የለውጥ ሂደቱ ወደ ጎላ የማይቀላበስበት ደረጃ ላይ እንዲደርስ ይደረጋል፤	በጊዜ	4	4	4	4	4	20	ክልላዊ (ለሥራ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 2፡- የ360 ዲግሪ ግምገማ በየደረጃው ቀጣይነት ባለው መልኩ ተግባራዊ እንዲሆን በየስድስት ወሩ ወቅታዊ የሆኑ ማከቆሻዎችን መለየትና መፍታት የሚያስችል ግምገማ ይደረጋል፤	በጊዜ	2	2	2	2	2	10	ክልላዊ (ለሥራ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 3፡- የመሠረታዊ የአሰራር ሂደት ለውጥ /BPR/ እና የውጤት ተኮር ስርዓት ግንባታ (BSC) አተገባበርና ውጤት በየደረጃው በየወሩ ክትትልና ግምገማ በማድረግ ግብረ-መልስ እንዲሰጥ ይደረጋል፤	በጊዜ	12	12	12	12	12	60	ክልላዊ (ለሥራ)፣ ክልሎችና ከተሞች

	ግብ 4:- የዘርፉ አደረጃጀቶች በሚፈጥሩት ንቅናቄ የግምገማ ሂደት የተሻለና ደካማ አፈጻጸም ያላቸውን ተቋማትና ሠራተኞች በመለየት በዓመት ሁለት ጊዜ ግብረ-መልስ እንዲሰጥ ይደረጋል፤	ቁጥር	1	2	2	2	2	9	ክልኮሚ. (ለሥሕቢ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 5:- የስራ አፈጻጸም ውጤትና ግብረ-መልስ 100% በውጤት ተኮር የምዘና ስርዓት /BSC/ ላይ የተመሠረተ እንዲሆን ይደረጋል፤	በፕሮሰንት	60	90	100	100	100	100	ክልኮሚ. (ለሥሕቢ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 6:- የመሠረታዊ የአሰራር ሂደት ለውጥ /BPR/ እና የውጤት ተኮር ስርዓት ግንባታ (BSC) ትግበራ በኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ የታገዘ እንዲሆን በየ3 ወሩ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፤	በጊዜ	1	4	4	4	4	17	ክልኮሚ. (ለሥሕቢ)፤ ክልሎችና ከተሞች
4	ፕሮጀክት አራት:-የከተሞች የህዝብ ንቅናቄ ፕሮጀክት								
	ግብ 1:- በየደረጃው የለውጥና የህዝብ ንቅናቄ ዕቅድ ዝግጅትና አፈጻጸም ግምገማ ላይ በዓመት ሁለት ጊዜ ከከተማ ነዋሪዎች ጋር የጋራ መድረክ እንዲፈጠር ይደረጋል፤	በጊዜ	1	2	2	2	2	9	ክልኮሚ. (ለሥሕቢ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 2:- የኪራይ ሰብሳቢነትን አደጋ በአግባቡ የተገነዘበና ልማታዊ አስተሳሰብና ተግባር የሚያራምድ 25200 አመራርና ፈጻሚ ይፈጠራል፤	በቁጥር	12600	15750	18900	22050	25200	25200	ክልኮሚ. (ለሥሕቢ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 3:- የኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከትና ተግባር በነገሰባቸው የከተማ ሥራዎቻችን ላይ የህዝብ ንቅናቄ መፍጠር የሚያስችል ጠንካራ የኮሙኒኬሽን (የህዝብ ግንኙነት) ሥራ በዓመት አራት ጊዜ እንዲካሄድ ይደረጋል፤	በጊዜ	1	4	4	4	4	17	ክልኮሚ. (ለሥሕቢ)፤ ክልሎችና ከተሞች
II	የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ፕሮግራም								
1	የፕሮጀክት አንድ:-የማስፈጸም አቅም ግንባታ ፕሮጀክት								
	ግብ 1:- የዘርፉን ልማት የሚያፋጥኑ 20 ዓይነት የድጋፍ ማዕቀፎች ማስፈጸሚያ መመሪያዎች፤ ማንዋሎችና ሰነዶች ይዘጋጃሉ፤	በሰነድ አይነት ብዛት	10	3	3	2	2		ፌዋስንስልኬ፤ ክልኮሚ.
	ግብ 2:- በየደረጃው ለሚገኙ23942 አመራር አካላትና ባለሙያዎች የአቅም ግንባታ ስልጠና ይከናወናል፤	በሰልጣኝ ብዛት		4472	4717	4743	4551	23942	ክልኮሚ፤ ፌዴራልና ክልል ጥአተ ኤጀንሲዎች
	ግብ 3:- ለ23826 የዘርፉ ባለሙያዎች (የአስፈጻሚ አካላት) የአሰልጣኞች ሥልጠና ይሰጣል፡፡	በሰልጣኝ ብዛት	4408	4741	5146	5051	4480	23826	ክልኮሚ፤ ፌዴራልና ክልል ጥአተ ኤጀንሲዎች

2	የፕሮጀክት ሁለት፡- የግንዛቤ መፍጠሪያ ስራዎች ፕሮጀክት								
	ግብ 1፡- ለ23942 አመራር አካላትና ለዘርፉ ባለሙያዎች በዘርፉ ላይ ያላቸውን ግንዛቤ የሚያዳብሩና ወደ ተግባር መግባት የሚያስችላቸውን ፕሮግራሞች በማዘጋጀት የፓናል ውይይቶች፣ ወርክሾፖች፣ ሴሚናሮች፣ ሲምፖዚየሞች ይካሄዳሉ።	በተሳታፊ ብዛት	5459	4472	4717	4743	4551	23942	ክልላዊ፣ ፌዴራልና ክልል ጥአተ ኤጀንሲዎች
3	የፕሮጀክት ሦስት፡-የኢንተርፕራይዞች ሽግግር፣ የተሻለ ተሞክሮ ቅመራና ማስፋፋት ፕሮጀክት								
	ግብ1፡- በየክልሉች በሂደት በታዳጊ ደረጃ ያሉና የበቁ ኢንተርፕራይዞችን የተሻለ ተሞክሮዎች በዓመት ሁለት ጊዜ በመቀመር ተጠናቅሮ ይሰራጫል፤	በጊዜ	24	24	24	24	24	120	ክልላዊ፣ ፌዴራልና ክልል ጥአተ ኤጀንሲዎች
	ግብ2፡- በ12 የድጋፍ አስጣጥ አሰራር ስርዓቶች ላይ የውጭ ሀገራት ምርጥ ተሞክሮዎች ተቀምጠው ይሰራጫሉ፤	በቅመራ ሰነድ ብዛት	1	3	3	3	2	12	ክልላዊ፣ ፌዴራልና ክልል ጥአተ ኤጀንሲዎች
	ግብ 3 ፡- ከተቀመጡት የኢንተርፕራይዝ የዕድገት ደረጃዎች አንፃር ድጋፍ በማድረግ በየዓመቱ ከ1-2 ፕሮጀክት ኢንተርፕራይዞች ወደ መካከለኛ ደረጃ እንዲያድጉ ይደረጋል፤	በመቶኛ	1	1	1	2	2	1-2	ክልላዊ፣ ፌዴራልና ክልል ጥአተ ኤጀንሲዎች
	ግብ 4፡- በሃገር አቀፍ እና በክልል ደረጃ ዓመታዊ የምርጥ ኢንተርፕራይዞች ምርትና አገልግሎት ኤግዚቢሽን በማካሄድ ውጤታማዎች ይሸለማሉ	በኤግዚቢሽን ብዛት	12	12	12	12	12	60	ክልላዊ፣ ፌዴራልና ክልል ጥአተ ኤጀንሲዎች
4	የፕሮጀክት አራት፡-የሥራ ዕድል ፈጠራ ፕሮጀክት								
	ግብ 1፡- በመጨረሻው 5 ዓመት በመደበኛ ሁኔታ የተሟላ ድጋፍ በመስጠት በማካተት ለዘርፍ ለ977461 ሥራ አጥ ዜጎች የሥራ ዕድል ይፈጠራል፤	በአንቀሳቃሽ ብዛት	156394	175943	195492	215041	234591	977461	ክልላዊ፣ ፌዴራልና ክልል ጥአተ ኤጀንሲዎች
	ግብ 2፡- በመጨረሻው 5 ዓመት በመደበኛ ሁኔታ የተሟላ ድጋፍ በመስጠት በኮንስትራክሽን ዘርፍ ለ902897 ሥራ አጥ ዜጎች የሥራ ዕድል ይፈጠራል፤	በአንቀሳቃሽ ብዛት	144464	162521	180580	198637	216695	902897	ክልላዊ፣ ፌዴራልና ክልል ጥአተ ኤጀንሲዎች

	ግብ 3:- በመጨረሻው 5 ዓመት በመደበኛ ሁኔታ የተሟላ ድጋፍ በመስጠት በአገልግሎት ዘርፍ ለ659386 ሥራ አጥ ዜጎች የሥራ ዕድል ይፈጠራል፤	በአንቀሳቃሽ ብዛት	105502	118689	131877	145065	158253	659386	ክልላዊ፣ ፌዴራልና ክልል ጥአተ ኤጀንሲዎች
	ግብ 4:- በመጨረሻው 5 ዓመት በመደበኛ ሁኔታ የተሟላ ድጋፍ በመስጠት በከተማ ግብርና ዘርፍ ለ354621 ሥራ አጥ ዜጎች የሥራ ዕድል ይፈጠራል፤	በአንቀሳቃሽ ብዛት	56739	63832	70924	78017	85109	354621	ክልላዊ፣ ፌዴራልና ክልል ጥአተ ኤጀንሲዎች
	ግብ 5:- በመጨረሻው 5 ዓመት በመደበኛ ሁኔታ የተሟላ ድጋፍ በመስጠት በንግድ ዘርፍ ለ187703 ሥራ አጥ ዜጎች የሥራ ዕድል ይፈጠራል፤	በአንቀሳቃሽ ብዛት	30032	33787	37541	41295	45048	187703	ክልላዊ፣ ፌዴራልና ክልል ጥአተ ኤጀንሲዎች
	ግብ 6:- በመንግስት ግዙፍ ፕሮጀክቶች ዙሪያ ማለትም፣ በ10 ዩኒቨርሲቲዎች፣ በመንግሥት ላይ ባሉ 2 የስኳር ፋብሪካዎችና በተጨማሪ 7 የስኳር ፋብሪካዎች፣ በመንግድ ልማት፣ በባቡር ኔትወርክ፣ በኃይል ማመንጫዎች በአምስት ዓመቱ የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ዘመን በጊዜያዊነትና በቋሚነት በአማካይ ለ905838 ሰዎች የሥራ ዕድል ይፈጠራል፤	በአንቀሳቃሽ ብዛት	144934	163051	181168	199284	217401	905838	ክልላዊ፣ ፌዴራልና ክልል ጥአተ ኤጀንሲዎች
5	የፕሮጀክት አምስት-የአንድ ማዕከል አገልግሎት ፕሮጀክት								
	ግብ1. ለ3832068 አንቀሳቃሾች በአንድ ማዕከል አገልግሎት በጥራትና በስፋት የተሟላ እንዲሆን ይደረጋል፤	በአንቀሳቃሽ ብዛት	632,291	701,268	766,414	831,559	900,536	3832068	ክልል ጥአተ ኤጀንሲዎች
	ግብ 2:- ነባር የአንድ ማዕከል አገልግሎት መስጫ ማዕከላትን ማጠናከር ና አዲስ 517 ማዕከላት ይቋቋማሉ፤	በማዕከላት ብዛት	117	100	100	100	100	517	ክልል ጥአተ ኤጀንሲዎች
6	የፕሮጀክት ስድስት-የኢንተርፕራይዞች አደረጃጀትና ክትትል ፕሮጀክት								
	ግብ 1:- በዘርፉ ላይ በፍላጎት እና በፈቃደኝነት 2426722 አንቀሳቃሾች በ470777ኢንተርፕራይዞች ይደራጃሉ፡፡	በአንቀሳቃሽ ብዛት	364,008	422,250	485,344	548,439	606,681	2426722	ክልል ጥአተ ኤጀንሲዎች
		በኢንተርፕራይዝ ብዛት	70,617	81,915	94,155	106,395	117,694	470777	ክልል ጥአተ ኤጀንሲዎች
	ግብ 2:- በአምስቱ አመት መጨረሻ ላይ የአዲት አገልግሎት ያገኙ ኢንተርፕራይዞች 50 በመቶው ይደርሳል፤	በመቶኛ	10	20	50	80	100	50	ፌዴራልና ክልል ጥአተ ኤጀንሲዎች
7	የፕሮጀክት ሰባት-የፋይናንስ አቅርቦት ድጋፍ ፕሮጀክት								
	ግብ 1:- በሚጠቀሱት 5 ዓመታት በኢንተርፕራይዝ ተደራጅተው ወደ ሥራ ለሚገቡ 2248606 አንቀሳቃሾች ብር 13,177,945,246 የብድር አገልግሎት ይመቻቻል፡፡	በአንቀሳቃሽ ብዛት	359,777	404,750	449,721	494,693	539,665	2248606	የፋይናንስ ተቋማት ከተማ አስተዳደር ጥአተ ኤ
		በሚ. ብር	2,108	2,372	2,636	2,899	3,163	13177	የፋይናንስ ቋማት፣ ከተማ

									አስ፣ክልል ጥ አተ ኤ
	ግብ 2:- በሚቀጥሉት 5 ዓመታት የአነስተኛ ብድር አቅራቢ ተቋማት የብድር አቅርቦት 80% ከቁጠባ እንዲቀርብ ይደረጋል።	በመቶኛ	60	65	75	85	100	100	አነስ የፋይናንስ ተቋማት፣ከተማ አስ
	ግብ 3:- በሚቀጥሉት 5 ዓመታት የሚሰጥ ብድር 100% እንዲመለስ ይደረጋል፤	በመቶኛ	100	100	100	100	100	100	አነስ የፋይናንስ ተቋማት፣ከተማ አስ
	ግብ 4:- ከዚህ በፊት የተሰጡና ሳይመለስ የቀረ ብድር 100% እንዲመለስ ይደረጋል፤	በመቶኛ	70	80	85	90	100	100	አነስ የፋይናንስ ተቋማት፣ከተማ አስ
8	የፕሮጀክት ስምንት:-የኤክስቴንሽን አገልግሎት ፕሮጀክት								
	ግብ 1:- ለ 3264364 ነባርና አዲስ የኢንተርፕራይዝ አባላት የስራ አመራር ስልጠና በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማት እንዲያገኙ ይደረጋል፤	በሰልጣኝ ብዛት (ሺህ)	587,586.0	620,229.0	652,873.0	685,516.0	718,160.0	3264364	የቴ.ሙ.ት.ስ ተቋማት የክልል ጥ.አ.ተ.ኤ
	ግብ 2:- ለ1142527 ነባርና አዲስ የኢንተርፕራይዝ አባላት የቴክኒክና ሙያ ስልጠና በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማት እንዲያገኙ ይደረጋል፤	በሰልጣኝ ብዛት	205,655.0	217,080.0	228,506.0	239,930.0	251,356.0	1142527	የቴ.ሙ.ት.ስ ተቋማት የክልል ጥ.አ.ተ.ኤ
	ግብ 3:- ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ዝግጁ የሆኑና የቴክኖሎጂ ሽግግር የሚካሄዱባቸው 2215 ፕሮፑታይፖች ዝግጁ እንዲሆኑ ይደረጋል።	በፕሮፑታይፕ ዓይነት	205.00	269.00	337.00	407.00	486.00	1704	የቴ.ሙ.ት.ስ ተቋማት ፌዴራልና የክልል ጥ.አ.ተ.ኤ
	ግብ 4:- በየክልሉ ትኩረት በተሰጣቸው የሥራ መስኮች 2033 የተሻሻሉ የመሣሪያ ዓይነቶች ተመርተው ይሰራጫሉ።	በመሳሪያ ዓይነት	188.00	247.00	310.00	374.00	445.00	1564	የቴ.ሙ.ት.ስ ተቋማት ፌዴራልና የክልል ጥ.አ.ተ.ኤ
	ግብ 5:- ለ 3,832,068 አንቀሳቃሾች የመረጃና ምክር አገልግሎት ይሰጣል፤	በአንቀሳቃሽ ብዛት (በሺህ)	766	766	766	766	766	3832	የፌዴራልና የክልል ጥ.አ.ተ.ኤ
	ግብ 6:- ለ 245510 የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የንግድ ልማት አገልግሎት እንዲሰጥ ይደረጋል።	በኢንተርፕራይዝ ብዛት	49,102	49,102	49,102	49102	49102	245510	የቴ.ሙ.ት.ስ ተቋማት የክልል ጥ.አ.ተ.ኤ
9	የፕሮጀክት ዘጠኝ:-የማምረቻና የመሸጫ ቦታ ድጋፍ ፕሮጀክት								
	ግብ 1:- በሚቀጥሉት 5 ዓመታት በኢንተርፕራይዝ ተደራጅተው ወደ ስራ ለሚገቡ2,141,452 አንቀሳቃሾች 146,399,252 ካሬ ሜትር የለማ መሬት እንዲዘጋጅ ይደረጋል፤ 21591 ሼዶችና 819 ሕንፃዎች እንዲገነቡ ይደረጋል።	በአንቀሳቃሽ ብዛት (በሺህ)	321	364	428	493	535	2141	ከተማ አስ፣ክልል ጥ.አተ..ል.ኤ፣ ክልል ኤክልብ
		በኪ.ሜ (በሺህ)	21960	24888	29280	33671	36600	146399	
		በሼዶ ብዛት	3239	3670	4318	4966	5398	21591	
		በህንጻ ብዛት	123	139	164	188	205	819	
	ግብ 2. ለሚገነቡት የማምረቻና የመሸጫ ክላስተር ማዕከላትን መሰረተ ልማት 100 ፐርሰንት እንዲሟላቸው ይደረጋል።	በመቶኛ	100	100	100	100	100	100	ከተማ አስ፣ክልል ጥ.አተ..ል.ኤ፣ ክልል ኤክልብ

10	የፕሮጀክት አስር፡- የገበያ ልማት፣ የግብይት ድጋፍና የአሴት ሰንሰለት ጥናት ፕሮጀክት									
ግብ 1፡- ለ1,374,455 አንቀሳቃሾች በሀገር ውስጥ የብር 9,714,018,822 የገበያ ዕድል ይፈጠራል፣		በአንቀሳቃሽ ብዛት (በሺህ)	213.0	246.0	275.0	305.0	335.0	1374	ፌዴራልና ክልል ጥለተል ፣ ከተማ አስ	
		በሚ. ብር	1506.0	1739.0	1943.0	2157.0	2369.0	9714		
ግብ 2. ለ110,500 አንቀሳቃሾች በውጭ ሀገር የገበያ ትስስር ይፈጠራል፤ በዚህም ብር 300 ሚሊዮን የውጭ አገር የገበያ ዕድል ይፈጠራል፣		በአንቀሳቃሽ ብዛት (በሺህ)	17	20	22.5	25	27	110.5	ፌዴራልና ክልል ጥለተል ፣ ውጭ ጉዳይ/ሚ/ር	
		በሚ. ብር	46.5	53.7	60.0	66.6	73.2	300		
ግብ 3፡- ከኢንፎርሜሽን ኮሙኒኬሽን ቴክኖሎጂ ልማት ኤጀንሲ ጋር በመተባበር በተዘጋጀው የዋብ ፖርታል ለ30 የሽማ አምራች ድርጅቶች የኢንተርኔት (online) ሽያጭ እንዲያካሂዱ ድጋፍ ይደረጋል፣		የኢንተርፕራይዝ ብዛት	2.0	5.0	7.0	8.0	8.0	30	ፌዴራልና ክልል ጥለተል ኤጀንሲ	
ግብ 4፡- በኤክስፖርት ለተሰማሩ እና አምራች ድርጅቶች ስለዓለም አቀፍ ግብይት 5 የግንዛቤ ማስጨበጫ ወርክሾፕ ይዘጋጃል፣		በመድረክ ብዛት	1	1	1	1	1	5	ፌዴራልና ክልል ጥለተል ኤጀንሲ	
ግብ 5፡- ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሚሳተፉበትና ከሀገር ውስጥ እና ከውጭ ሀገር ተቋማት ተሞክሮ ሊያገኙ የሚችሉባቸው 10 ሃገራዊና ዓለም አቀፍ ኤግዚቢሽኖች ይዘጋጃሉ፣		የኤግዚቢሽን ብዛት	2	2	2	2	2	10	ፌዴራልና ክልል ጥለተል ኤጀንሲ	
ግብ 6፡- ነባር ኤክስፖርት አድራጊ ድርጅቶችና ከድርጅቶቹ ጋር ተሳስረው ለሚሰሩ አምራች ድርጅቶች የጥሬ ዕቃ ችግሮቻቸውን ለመፍታት 30 የጋራ ፎረም መድረኮች ይካሄዳሉ፣		የመድረክ ብዛት	6	6	6	6	6	30	ፌዴራልና ክልል ጥለተል ኤጀንሲ	
ግብ 7፡- ለዕደጥበባት አምራቾችና ኤክስፖርተሮች በወር ሁለት ጊዜ የዓለም አቀፍ የምርት ገበያ መረጃ ተዘጋጅቶ ይሰጣል፣		በጊዜ	24	24	24	24	24	120	ፌዴራልና ክልል ጥለተል ኤጀንሲ	
ግብ 8፡- የኢንተርፕራይዞችን ምርትና ምርታማነትን ለማሳደግ የአሴት ሰንሰለት ጥናት የተካሄደባቸው 20 የምርት ዓይነቶችን ማስራጨትና ለተግባራዊነቱም ክትትል ይደረጋል፣		በመቶኛ	10	20	24	26	20	100	ፌዴራልና ክልል ጥለተል ኤጀንሲ	
ግብ 9፡- የኢንተርፕራይዞችን ምርትና ምርታማነትን ለማሳደግ የሚጠኑ 20 የምርት ዓይነቶች ላይ የአሴት ሰንሰለት ጥናት በማድረግ እንዲሰራጨና ተግባራዊ እንዲሆኑ ይደረጋል፣		በምርት ዓይነት ብዛት		5	5	5	5	20	ፌዴራልና ክልል ጥለተል ኤጀንሲ	
11	የፕሮጀክት አስራ አንድ፡-የባለዘርፈ ብዙ ጉዳዮች ድጋፍ ፕሮጀክት									
ግብ 1፡- ለዘርፉ አንቀሳቃሾች ከሚደረጉ ድጋፎች የሴቶች ተጠቃሚነትን ከ30-35% ወደ 50% ያድጋል፡፡		በመቶኛ	72	76	80	90	100	50	ፌዴራልና ክልል ጥለተል ኤጀንሲ	
ግብ 2፡- በዘርፉ የሚወጡ ዕቅዶች የሥርዓተ ዓይነት ጉዳይ 100 ፐርሰንት ያካተቱ እንዲሆኑ ይደረጋል፡፡		በመቶኛ	100	100	100	100	100	100	ፌዴራልና ክልል ጥለተል ኤጀንሲ	

	ግብ 3:- በዘርፉ የሚወጡ ዕቅዶች የኤች አይ ቪ /ኤድስ ጉዳይ 100 ፐርሰንት ያካተቱ እንዲሆኑ ይደረጋል።	በመቶኛ	100	100	100	100	100	100	ፌዴራልና ክልል ጥሐተል ኤጀንሲ
	ግብ 4:- ከግንዛቤ መፍጠሪያ ፕሮግራሞች ጋር በማቀናጀት 1500 ሺህ የዘርፉ አንቀሳቃሾች በኤች አይ ቪ ላይ ግንዛቤ እንዲያገኙ ይደረጋል።	በተሳታፊ ብዛት (በሺህ)	132	126	107	84	51	500	ፌዴራልና ክልል ጥሐተል ኤጀንሲ
III	የከተማ መሬት ልማትና ማጎጃሚያ ፕሮግራም								
1	የከተማ መሬት ሃብት ምዝገባ (Inventory)፣ ባንክ፣ ልማትና ግብይት ንዑስ ፕሮግራም								
1.1	ፒሮጀክት አንድ:-የከተማ መሬት ሀብት ኢንቬንተሪ ፕሮጀክት፣								
	ግብ 1:- የከተሞች የመሬት ሀብት ምዝገባ እና ጥበቃ አሰራር ለመዘርጋት በ455 ከተሞች በ47450 ሄክታር መሬት ላይ ምዝገባ እንዲካሄድ ይደረጋል።	የከተሞች ብዛት	-	59	107	139	150	455	ክልላዊ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		ሄክታር	-	31633	11863	2636	1318	47450	
	ግብ 2:- የከተማ ፕላን ካላቸው ከተሞች ውስጥ ለ804 ከተሞች በግልጽ የሚታወቅ ወሰን እንዲኖራቸው በማድረግ እና በመሰረታዊ ካርታ ላይ በማመላከት የመሬት ሃብታቸውን በሚገባ ማስተደደርና መጠበቅ እንዲችሉ ይደረጋል	የከተሞች ብዛት	-	50	107	289	358	804	ክልላዊ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 3:- በተከለለው የአስተዳደር ድንበር ውስጥ እየተጠቀሙ ለሚገኙ 22539 አርሶ አደሮች/አርብቶ አደሮች በልማቱ እስኪጠቃለሉ ድረስ ጊዜያዊ የመጠቀሚያ ሰነድ ተዘጋጅቶ እንዲሰጥ ይደረጋል።	ጊዜያዊ የመጠቀሚያ ሰነድ ብዛት	-	15062	5636	1252	626	22539	ክልላዊ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
1.2	ፒሮጀክት ሁለት:- የከተማ መሬት ልማት ባንክና ግብይት ፕሮጀክት								
	ግብ 1:- በኢንቬንተሪ፣ በነባርና በተጎሳቆሉ አካባቢ የከተማው ፒሮጀክት መጠን ውስጥ ለተለያዩ አገልግሎቶች የሚውል 30000 ሄክታር ወደ መሬት ባንክ እንዲሰጥ ይደረጋል	ሄክታር	1000	7500	7500	7000	7000	30000	ክልላዊ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 2:- ወደ መሬት ባንክ ከገባው የመሬት መጠን ውስጥ 20400 ሄክታር ለምቶ ለግብይት ፒሮጀክት ይደረጋል	ሄክታር	600	4500	5000	5500	4800	20400	ክልላዊ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 3:- ቀልጣፋና ፍትሃዊ የካሳ ክፍያና ምትክ ቦታ አቅርቦት ስርዓት በመዘርጋት ለ33000 ተነሽዎች ብር 4 ቢሊየን የካሳ ክፍያ ይሰጣል፤	የተነሹ ብዛት	6000	8000	6500	6500	6000	33000	ክልላዊ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		ፒላ ፒአጽ በሚሊየን ብር	800	1000	1000	700	500	4000	ክልላዊ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች

1.3	ፕሮጀክት ሦስት፡- የግንባታ ፈቃድ አሰጣጥ፣ ክትትልና ቁጥጥር ፕሮጀክት								
	ግብ 1፡- 350000 ስታታንዳርዱን የጠበቀ የግንባታ ፈቃድ አዘጋጅቶ በመስጠት አፈጻጸሙ ላይ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል	የግንባታ ፈቃድ በቁጥር	1000	100000	90000	80000	70000	350000	አልኮሚ (ከመልማቢ)፣ አልሎችና ከተሞች
	ግብ 2፡- የተሰጡት የግንባታ ፈቃዶች አፈጻጸሙ ላይ 100% ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል።	በመቶኛ	100	100	100	100	100	100	አልኮሚ (ከመልማቢ)፣ አልሎችና ከተሞች
2	የከተማ መሬት አስተዳደር ስርዓት ዝርጋታ ንዑስ ፕሮግራም								
2.1	ፕሮጀክት አንድ፡- የከተማ የመሬት ይዞታ አስተዳደር አገልግሎት አሰጣጥ፣ ክትትልና ቁጥጥት ፕሮጀክት ር								
	ግብ 1፡- በስታንዳርዱ መሰረት የይዞታ አስተዳደር አገልግሎት አሰጣጥን ቀልጣፋ፣ ውጤታማና ተጠያቂነት እንዲኖረው በማድረግ የተገልጋይ እርካታ 80 በመቶ እንዲደርስ ይደረጋል፤	የረከተ ተገልጋዮች በመቶኛ	-	50	65	70	80	80	አልኮሚ (ከመልማቢ)፣ አልሎችና ከተሞች
		ቅሬታታ መቀነስ በመቶኛ	-	40	60	80	90	90	አልኮሚ (ከመልማቢ)፣ አልሎችና ከተሞች
		የተጠቃሚን ተሳትፎ መፈ መር በመቶኛ	-	15	25	30	30	100	አልኮሚ (ከመልማቢ)፣ አልሎችና ከተሞች
	ግብ 2፡- በከተሞች በሊዝ ለሚተላለፉ 350000 ጃቦታች በውሉ መሰረት አስፈላጊው ግንባታና ርዕሰ በወቅቱ በብር 8250 ሚሊየን እንዲፈጸም ክትትል ይደረጋል።	ውሉን ቅጥጠራ በቁጥር	-	999989	375016	83330	41665	1.5 ሚሊዮን	አልኮሚ (ከመልማቢ)፣ አልሎችና ከተሞች
		የክፍያ መጠን በሚሊዮን ብር	750	1875	1875	1875	1875	8250	አልኮሚ (ከመልማቢ)፣ አልሎችና ከተሞች
2.2	ፕሮጀክት ሁለት፡- የከተማ መሬት ደረጃ፣ ርዕሰ ኪራይና የቤት ግብር ግምት ትመና ፕሮጀክት								
	ግብ 1፡- የከተማ መሬት አጠቃቀምን ውጤታማ ማድረግ የሚያስችል የቦታ ደረጃ በ804 ከተሞች ጁጅጽል	በከተሞች ቁጥር	-	50	107	289	358	804	አልኮሚ (ከመልማቢ)፣ አልሎችና ከተሞች

	<p>ግብ 2:- በ804 ከተሞች የመሬት ደረጃ ምደባን የሚሳይ ካርታ (Map) በማዘጋጀት ተግባራዊ ይደረጋል፤</p>	በከተሞች ቁጥር	-	50	107	289	304	750	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	<p>ግብ 3:- ዘላቂና አስተማማኝ የሆነ ወቅታዊ የመሬት ኪራይና የቤት ግብር ተመን ስርዓት በማሻሻል ለ2 ሚሊዮን ይዞታ፣ የቦታና ንብረት ግምት በማዘጋጀት ተግባራዊ ይደረጋል፤ የ495.7 ሚሊዮን ብር ገቢ ይገኛል፡፡</p>	<p>፤፪ዞታ መቷን</p> <p>የገቢ መጠን በሺህ ብር</p>	17000	1483000	375000	8333	116667	2 ሚሊዮን	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፤ ክልሎችና ከተሞች
			-	370750	93750	2083	29166	495750	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፤ ክልሎችና ከተሞች
2.3	ፕሮጀክት ሦስት:- የከተሞች ካፒተል ቅየሳ፣ ካርታ፣ ዝግጅትና ዲጂታይዜሽን ፕሮጀክት								
	<p>ግብ 1:- 30760 የከተማ የቅየሳ መቆጣጠሪያ ነጥቦች ፤፪ንዲዘረጉና እንዲሰፋፋ ይደረጋል፤</p>	በቅየሳ ነጥቦች ቁጥር	100	6840	7420	10580	5820	30760	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	<p>ግብ 2:- የቴክኖሎጂ መረጣ በማካሄድ ዓለም አቀፍ ደረጃቸውን የጠበቁ ያለማቋረጥ በቀን 24 ሰዓት የሚሰሩ 10 የአግድመትና ከፍታ መቆጣጠሪያ ነጥቦች/CORS/ ይዘረጋሉ፤</p>	ነጥቦች ቁጥር	-	3	3	3	1	10	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	<p>ግብ 3:- በከተሞች ሰርቪዬ በማድረግ ደረጃውን የጠበቀ የካፒተል የዲጂታል ካርታዎች ይዘጋጃሉ፤</p>	የዲጂታል ካርታ ብዛት	1	6	37	72	50	166	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	<p>ግብ 4:- በ166 ከተሞች ነባር የይዞታ ሰነዶች ዲጂታል ማድረግና ከፓርሴል ካርታ ፋር በማስተሳሰር ደህንነቱ የተጠበቀ ዘመናዊ ፤፪ዞታ ማህፀር ፤፪ንዲደራጅ ይደረጋል፤</p>	በከተሞች ቁጥር		6	52	60	48	166	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፤ ክልሎችና ከተሞች
2.4	ፕሮጀክት አራት :- የከተማ መሬት ወጥ ስሪት ሥርዓት ዝርጋታ ፕሮጀክት								
	<p>ግብ 1:- የሊዝ ተግባራዊ በተደረገባቸው 68 ከተሞች ውስጥ ጸሉ 70% ምሪት ስሪት ይዞታዎች ወፊ ሊዝ ስሪት ጃሽፋ-ዘራሉ፤</p>	በመቶኛ	-	40	50	60	70	70	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	<p>ግብ 2:- ሊዝ ስሪት ባልተጀመረባቸው 750 ከተሞች ወፊ ሊዝ ሥሪት እንዲገቡ ጃፈረፋ፤</p>	በከተሞች ቁጥር	-	150	180	200	220	750	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፤ ክልሎችና ከተሞች

2.5	ፕሮጀክት አምስት :- የይዞታ ማረጋገጥ፣ ማስተካከልና ህጋዊ ማድረግ (Regularization) ፕሮጀክት								
	ግብ 1:-በተለያዩ ጊዜ የተዘጋጁትን የካዳስተር፣ ላይን ማፕ፣ አርቶ ፎቶ፣ የሳተላይት ምስሎችና የመሬት ላይ ቅየሳ (Ground Survey) በመጠቀም ይዞታዎችን በማጣራትና በማረጋገጥ በ166 ከተሞች 772720 ህገ-ወጥና ሰነድ አልባ ይዞታዎች ህጋዊ ጁረፋሉ፣	በይዞታዎች ቁጥር	2000	572720	198000	-	-	772720	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 2:- በ166 ከተሞች ተቀላቅለው የሚገኙ 156155 የግልና የመንግስት/የቀበሌ ይዞታዎችን እንዲስተካከሉ ጁረፋል፣	በይዞታዎች ቁጥር	400	120000	35755	-	-	156155	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
2.6	ፕሮጀክት ስድስት:- የከተሞች አድራሻ ስርዓት ካርታ ዝግጅትና ትግበራ ፕሮጀክት								
	ግብ 1:- በ166 ከተሞች የአድራሻ ሥርዓቱን የሚተገብርና የሚያድስ ተቋም በማደራጀትና መሰረታዊ የአድራሻ ካርታ□□ እንዲዘጋጅ ጁረፋል	በከተማ ቁጥር	-	6	52	60	48	166	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 2:- የአድራሻ ስርዓቱ በ166 ከተሞች ተግባራዊ ይደረጋል	በከተማ ቁጥር	-	7	51	60	48	166	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
2.7	ፕሮጀክት ሰባት:- የከተማ የማይንቀሳቀስ ንብረት ምዝገባ ፕሮጀክት								
	ግብ 1:- በከተሞች 1.9 ሚሊዮን የመሬት ይዞታ በማረጋገጥ /Adjudication/ ለምዝገባ ዝግጁ ጁረፋል	በጁዞታ□ ቁጥር	-	166984	386129	612903	735484	1.9 ሚሊዮን	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 2:- ከተረጋገጡ ይዞታዎች ውስጥ 1.8 ሚሊዮን ዲጂታል ይዞታዎች በመመዝገብ □እና ማረጋገጫ በመስጠት ጥራቱን የጠበቀ መረጽ □እንዲኖር ጁረፋል	በይዞታ ብዛት(ቴታፀ □ል)	-	135000	315000	500000	600000	1.55 ሚሊዮን	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		በይዞታ ብዛት(ማንዋል)		26129	60968	96774	116129	0.3 ሚሊዮን	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
3	የከተማ መሬትና መሬት ነክ ተቋማት የአፈጻጸም አቅም ግንባታ ንዑስ ፕሮግራም								
3.1	ፕሮጀክት አንድ:-የማስፈጸሚያና አደረጃጀት ስርዓት ዝርጋ□ ፕሮጀክት								
	ግብ 1:- የከተማ መሬትን ልማትና ማኔጅመንትን ለማስፈጸም የሚያስችል የህግ ማዕቀፍ እንዲዘጋጅ ይደረጋል	በፖሊሲ ሰነድ	1					1	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		በደንቦች ቁጥር	12					12	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		በመመሪያ ቁጥር	6					6	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች

	ግብ 2:- የህግ ማዕቀፍን ለመተግበር የሚያስችሉ ጥናቶች፣ ስታንዳርዶችና ማኑዋሎች እንዲዘጋጁ ይደረጋል።	በሰነድ ቁጥር	18					18	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 3:- የመሬት ልማትና ማኔጅመንት ፕሮግራምን ለመተግበር የሚያስችሉ ምቹና ተናባቢ 1500 አደረጃጀቶች እንዲፈጠሩና እንዲሻሻሉ ይደረጋል	በተቋም ቁጥር	4	800	700	-	-	1504	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 4:- የተሻሻሉ አደረጃጀቶችን ለመተግበር የሚያስችል የቢሮ ቁሳቁስና ፋሲሊቲ እንዲሟላ ይደረጋል	በሺህ ብር	184	27607.4	32208.6			60 ሚሊዮን	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 5:- የመሬት ልማትና ማኔጅመንት ፕሮግራምን ለመተግበር እንዲቻል በክልልና በከተሞች ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል	በመስክ ጉዞ ቁጥር	4	4	4	4	4	20	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		በሪፖርት ቁጥር	12	12	12	12	12	60	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		በጋራ መድረክ ቁጥር	4	4	4	4	4	20	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
3.2	ፕሮጀክት ሁለት:- የከተማ መሬት ልማትና ማኔጅመንት የሰው ኃብት ልማት ፕሮጀክት								
	ግብ 1:- የመሬት ልማትና ማኔጅመንት ፕሮግራምን ለመፈጸም የሚያስችል የሙያ ብቃት በማዘጋጀት ደረጃ እንዲወጣለት ይደረጋል	በሙያ ደረጃ ብዛት	25					25	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 2:- በከተማ መሬት ልማትና ማኔጅመንት ዘርፍ በ9 የሙያ አይነቶች የአጭር ፣የመካከለኛና ረጅም ስርዓተ ትምህርት እንዲቀረጽ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል	በሙያ ዓይነቶች		9				9	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 3:- መሬት ልማትና ማኔጅመንት ፕሮግራምን ለማስፈጸም የሚያስችሉ የተለያዩ ስልጠናዎችን የሚሰጡ ተቋማትን በመደገፍ 19707 የሰው ሀይል በአጭር፣ በመካከለኛና በረጅም ጊዜ ስልጠና በእንዲያገኙ ጁረፋል።	የአስልጣኞች ስልጠና ብዛት	300	2700	100			280	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች

		የአጭር ጊዜ ስልጣኞች ብዛት		3000	3000	1840		7840	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		የመካከለኛ ጊዜ ስልጣኞች ብዛት		1958	1224	979	734	4895	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		የረጅም ጊዜ ስልጣኞች ብዛት		854	534	427	321	2136	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 4:- የመሬት ልማትና ማጠናከሪያ ፕሮግራምን ለማስፈጸም በሚያስችሉ የተለያዩ መድረኮች በማዘጋጀት 1456000 ተሳታፊዎች ግንዛቤ በአንዲያገኙ እንዲፈጸሙ፡፡	በፈጻሚና አስፈጻሚ ብዛት	350	7000	14000	3150	3500	28000	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		በተሳታፊ ቁጥር	840	700000	420000	175000	132160	1428000	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 5:- የመሬት ልማትና ማጠናከሪያ ፕሮግራምን ለማስፈጸም በሚያስችሉ ስልጠናዎችና የግንዛቤ ማስጨበጫ መድረኮች ላይ ሴቶች 30% (610445 ሴቶች) ተሳታፊና ተጠቃሚ በአንዲያገኙ እንዲፈጸሙ፡፡	የአስልጣኞች ስልጠና ብዛት		60	60			120	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		የአጭር ጊዜ ስልጣኞች ብዛት		1000	1200	1050		3250	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		የመካከለኛ ጊዜ ስልጣኞች ብዛት		560	550	550	500	2160	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		የረጅም ጊዜ ስልጣኞች ብዛት		200	200	206	265	915	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		በፈጻሚና አስፈጻሚ ብዛት		3000	3000	3000	3000	12000	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		በተሳታፊ ቁጥር		140000	150000	155000	147000	592000	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
3.3	ፕሮጀክት ሦስት:- የከተማ መሬት ልማትና ማጠናከሪያ የኢንፎርሜሽን ኮሚዩኒኬሽን ቴክኖሎጂ ልማትፕሮጀክት								
	ግብ 1:- የተቀናጀ መሬትና መሬት ነክ የመረጃ ስርዓት ለመዘርጋት የሚያስችሉ ጥናቶችን በማካሄድና ፕላት ፎርም በመምረጥ 15 ሰፍትዌሮች እንዲለሙ ይደረጋል፡፡	በሰነድ ቁጥር	1					1	ክልኮሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች

		በሶፍትዌሮች ብዛት		15				15	ክልከሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 2:- የቅየሳ መሳሪያ ሶፍትዌር መረጃ አያያዝ ስርዓት እና መረጃ ቋት በ166 ከተሞች እንዲዘጋጅ ይደረጋል፤	በከተሞች ቁጥር		100	66			166	ክልከሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 3:- የተቀናጀ መሬትና መሬት ነክ የመረጃ ፍሰቱን የተሳለጠ ለማድረግ የሚያስችል ፕላት ፎርም በመምረጥ የመረጃ መረብ እንዲዘረጋ ይደረጋል፡፡	በከተሞች ቁጥር	10	58	50	60		178	ክልከሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 4:- የመሬት እና መሬት ነክ መረጃዎች ለተጠቃሚዎች ለማድረስ የሚያስችል ሃገራዊ ዌብ ፖርታል እንዲዘጋጅ ይደረጋል፤	በፖርታል ቁጥር		1				1	ክልከሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 5:- በመሬት ግብይት ስርዓትና የመሬትና መሬት ነክ ተቋማትን የውስጣዊ አሠራሮችን በማጥናት 5 የአውቶሜሽን ስራዎች እንዲካሄዱ ይደረጋል	በሰነድ ቁጥር		2				2	ክልከሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		አውቶሜት በተደረጉ ስራዎች ቁጥር		5				5	ክልከሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 6:- የሃርድዌር እና የመረጃ አያያዝና አጠቃቃም ደህንነት በመጠበቅ ወቅታዊ ጥራቱን የጠበቀ መረጃ እንዲፈጠር ይደረጋል	የተሻሻለ ሶፍትዌሮች ብዛት				10	10	20	ክልከሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		ደህንነታቸው የተጠበቁ የመረጃ ማዕከላት በመቶኛ		9	30	60	100	100	ክልከሚ (ከመልማቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
IV	የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ሬገላቶሪና አቅም ግንባታ ኻሮግራም								
1	ፕሮጀክት አንድ:- የግሉ ዘርፍ አቅም ግንባታ ፕሮጀክት								
	ግብ 1:- ለመንገድ፣ ለባቡር መስመር እና ለሃይል ማመንጫ የግንባታ ግዥ የሚጠየቁ የመወዳደሪያ መስፈርቶች በማሻሻል ተጨማሪ ስራ ተቋራጮች የውድድር ዕድል እንዲያገኙ ይደረጋል፤	የተሻሻለ ሰነድ ቁጥር		3				3	ክ.ል.ከሚ.(የኮ.ኢ.ልሪ ቢ)፣ ክልል፣ ከተማ ኢ.መ.ባ ፣ ኢ.ኤ.ጋ.ኮ
	ግብ 2:- በመንገድ፣ በሃይል እና በባቡር ዘርፍ የሚሳተፉ ሥራ ተቋራጮች እና አማካሪ ድርጅቶች ቁጥር በ100 እና በ50 እንዲያድግ ይደረጋል፤	ሥራ ተቋራጮች በቁጥር	20	20	20	20	20	100	ክ.ል.ከሚ.(የኮ.ኢ.ልሪ ቢ)፣ ኢ.መ.ባ፣ ኢ.ኤ.ጋ.ኮ፣ ክልል፣ ከተማ

		አማካሪዎች በቁጥር	10	10	10	10	10	50	
	ግብ 3:- በልማት ፕሮጀክቶች ውስጥ ለሚሳተፉ 200 ሥራ ተቋራጮች፣ እና 100 አማካሪዎች ድጋፎች ተደርገውላቸው ISO ስታንዳርድ አደረጃጀት እንዲኖራቸው ይደረጋል።	ሥራ ተቋራጮች በቁጥር		50	50	50	50	200	ክ.ል.ኮ.ሚ.(የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ ሲቪል ሰርቪስ ሚ./ር፣ ክልል፣ከተማ
		አማካሪዎች በቁጥር		25	25	25	25	100	
	ግብ 4:- በዩኒቨርሲቲ የገጠር አክሰስ መንገድ ፕሮግራም ስኬት 1000 መካከለኛ ተቋራጮችና 300 አማካሪ ድርጅቶች እንዲደራጁና ስልጠና እንዲያገኙ ይደረጋል	የተደራጁ መካከለኛ ሥራ ተቋራጮች ቁጥር		300	700	0	0	1000	ክ.ል.ኮ.ሚ.(የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ ትራንስፖርት ሚ./ር ክልል፣ከተማ
		የተደራጁ መካከለኛ አማካሪዎች ቁጥር		90	210	0	0	300	
		የሰለጠኑ መካከለኛ ሥራ ተቋራጮች ቁጥር		700	800	0	0	1000	
		የሰለጠኑ መካከለኛ አማካሪዎች ቁጥር		140	250	0	0	300	
	ግብ 5:- የአሰሪ፣ ተቋራጭ እና ፋይናንስ ተቋማት ለፕሮጀክቶች የብድር አሰጣጥ እና አመላለስ የሰስትዮሽ መመሪያ ተዘጋጅቶ በሥራ ላይ እንዲውል ይደረጋል።	ተዘጋጅቶ ተግባር ላይ የዋለ ሰነድ ቁጥር		1	0		0	1	ክ.ል.ኮ.ሚ.(የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ የፋይናንስ ተቋማት፣ ክልል፣ከተማ
	ግብ 6:- በዘርፉ የአቅም ግንባታ ፕሮጀክት አፈጻጸም የሴቶች ተሳትፎ መጠን እንዲጨምር ዕድል ይሰጣል።	በመቶኛ		100	100	100	100	100	ክ.ል.ኮ.ሚ.(የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ ክልል፣ከተማ
	ግብ 7:- የሙያ ማህበራት የላቀ ተሞክሮ ካላቸው የውጭ የሙያ ማህበራት የክህሎት ሽግግር የሚያደርጉበት መድረኮች ተመቻቸው አቅማቸው እንዲገነባ ይደረጋል።	የመድረክ ብዛት በቁጥር		1	1	1	1	4	ክ.ል.ኮ.ሚ.(የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ ክልል፣ከተማ
2	ፕሮጀክት ሁለት:- የግንባታ ዕቃዎች እና የኮንስትራክሽን መሣሪያዎች አቅርቦት አቅም ግንባታ ፕሮጀክት								
	ግብ 1:- በአካባቢ የግንባታ ግብአቶች ላይ ምርምርና ስርዐት ለማካሄድ ከ3 ዩኒቨርሲቲዎች ጋር የትብብር ስምምነት ይደረጋል፣	በቁጥር		3	0	0	0	3	ክ.ል.ኮ.ሚ.(የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ ከፍተኛ ት/ም ተቋማት
	ግብ 2:- 10 አዳዲስ እና የተሻሻሉ ወጪ ቆጣቢ የግንባታ ግብአቶች ተዘጋጅተውና ደረጃ ወጥቶላቸው ይሸጋገራሉ፣	በቁጥር		5	5	0	0	10	ክ.ል.ኮ.ሚ.(የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ ከፍተኛ ት/ም ተቋማት የኢ.ጥ.ደ.ባ ክልል፣ከተማ
		በቁጥር			5	5	0	10	
		በቁጥር			2	4	4	10	

	ግብ 3:- 25 አዳዲስና የተሻሻሉ ወጪ ቆጣቢ ግንባታ ቴክኖሎጂዎች ተዘጋጅተውና ደረጃ ወጥቶባቸው ይሸጋገራሉ፤	የተዘጋጀ ግብአት ቁጥር		5	5	7	8	25	ክ.ል.ኮ.ሚ.(የኮ.ኢ.ል.ሪ.ቢ.)፣ ክፍተኛ ትምህርት ተቋማት የኢ.ጥ.ደ.ባ ክልል፣ ከተማ
		ደረጃ የወጣቸው ግብአቶች ቁጥር		7	7	10	11	25	
		የተሸጋገሩ ግብአቶች ቁጥር		5	5	7	8	25	
	ግብ 4:- በሁሉም ክልሎች በሚገኙ 209 የከተማ አስተዳደሮች 418 የተሻለ አሰራርና አጠቃቃም ስርዓት ያላቸው የአካባቢ ግብአት ካባዎች ይዘጋጃሉ፤	የተዘጋጀ የአሰራር ስርዓት ሰነድ ቁጥር		1				1	ክ.ል.ኮ.ሚ.(የኮ.ኢ.ል.ቢ.) ፣ ክልል፣ ከተማ
		የተዘጋጁ ካባዎች ቁጥር		104	104	105	105	418	ክ.ል.ኮ.ሚ.(የኮ.ኢ.ል.ሪ.ቢ.) ፣ ክልሎች፣ ከተማ
	ግብ 5:- በየአመቱ ለስፋት ግዥ አገልግሎት የሚውሉ የፍላጎት መረጃዎች ይጠናቀራሉ ።	በቁጥር		1	1	1	1	4	ክ.ል.ኮ.ሚ.(የኮ.ኢ.ል.ሪ.ቢ.)፣ ክልል ፣ ከተማ
		በቁጥር		11	11	11	11	44	ክ.ል.ኮ.ሚ.(የኮ.ኢ.ል.ሪ.ቢ.)፣ ክልል ፣ ከተማ
	ግብ 6:- በምዝገባ መስፈርቶች ውስጥ ያልተካተቱ መሳሪያዎች በአቻ ግመታ በምትክ መሳሪያነት እንዲያገለግሉ በማድረግ የዘርፉን አቅም እንዲጎለብት ይደረጋል።	በመቶኛ	100					100	ክ.ል.ኮ.ሚ.
	ግብ 7:- በአገር ውስጥ የሚመረቱ እና ከውጪ አገር የሚገቡ ስድስት መካከለኛ እና አነስተኛ የግንባታ መሳሪያዎችን በምዝገባ መስፈርቶች ውስጥ በማካተት በአገር ውስጥ የማምረት አቅም እንዲበረታታ ይደረጋል።	በምዝገባ ለማካተት የሚያስችል የተዘጋጀ ሰነድ ቁጥር		1				1	ክ.ል.ኮ.ሚ.(የኮ.ኢ.ል.ሪ.ቢ.)፣ መካከለኛ ኢንጅነሪንግ፣ ክልሎች፣ ከተማ
	ግብ 8:- ለመሣሪያ መግዣ ገንዘብ የሚቆጥቡ 500 ሥራ ተቋራጮች የማሟያ ብድር ከባንኮች የሚያገኙባቸው ሁኔታዎች ይመቻቻሉ	በቁጥር		125	125	125	125	500	ክ.ል.ኮ.ሚ.(የኮ.ኢ.ል.ሪ.አ.ግ.ቢ.ሮ.)፣ የፋይናንስ ተቋማት
3	ፕሮጀክት ሦስት:- የሰው ኃይል ልማት ፕሮጀክት								
	ግብ 1:- የዝቅተኛ፣ የመለስተኛ እና ከፍተኛ ባለሙያዎች የሙያ ዝርዝር እና ደረጃ ይዘጋጃል፤	በመቶኛ	30	70				100	ክ.ል.ኮ.ሚ.(የኮ.ኢ.ል.ሪ.ቢ.)፣ ት.ሚ፣ ክልል፣ ከተማ
	ግብ 2:- ለ135000 ዝቅተኛና መለስተኛ ባለሙያዎች የክህሎት ማሟያ የኮባንያና የትብብር ስልጠና እንዲያገኙ ይደረጋል።	ስልጠና ያገኙ በቁጥር	-	35000	35000	35000	35000	135000	ክ.ል.ኮ.ሚ.(የኮ.ኢ.ል.ሪ.ቢ.)፣ ት.ሚ፣ ክልል፣ ከተማ
	ግብ 3:- መስፈርቱን ላሟሉ ዝቅተኛ፣ መለስተኛ እና ከፍተኛ የግንባታ ባለሙያዎች የክህሎት ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት ይሰጣል፤	በመቶኛ		70	30			100	ክ.ል.ኮ.ሚ.(የኮ.ኢ.ል.ሪ.ቢ.)፣ ክልል ፣ ከተማ
	ግብ 4:- የገበያ ክፍተት በሚታይባቸው ዘርፎች በልዩ ልዩ አስፈጻሚ መሥሪያ ቤቶች በመስራት ላይ ለሚገኙ ባለሙያዎች ድጋፍ በመድረግ 40 በሥራ ተቃራኒነት እና 20 በአማካሪነት እንዲደራጁና ወደ ስራ እንዲገቡ ይደረጋል።	የተቋራጮች ቁጥር		10	15	15		40	ክ.ል.ኮ.ሚ.(የኮ.ኢ.ል.ሪ.ቢ.)፣ አስፈጻሚ መ/ቤት፣ ክልል፣ ከተማ

		የአማካሪዎች ቁጥር		5	7	8		20	ክ.ል.ኮ.ሚ.(የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ ክልል፣ከተማ
	ግብ 5፡ ከትምህርት ሚኒስቴር ጋር በቅንጅት በመስራት ለያዘነው የልማት ምዕራፍ እንደሚያስፈልጉ ለሚገመቱ 400,000 መለስተኛ ባለሙያዎች በልዩ ልዩ መስክ ስልጠና ይሰጣል፡(3)/04	በቁጥር		60000	140000	140000	60000	400000	ክ.ል.ኮ.ሚ.(የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.) ት.ሚ ክልል፣ከተማ
	ግብ 6፡- የምህንድስና የትምህርት ክፍሎች ያሏቸው አምስት ክፍተኛ ትምህርት ተቋማት የምክር አገልግሎት ሥራዎች ላይ እንዲሳተፉ ይደረጋል	በቁጥር		5				5	ክ.ል.ኮ.ሚ (የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ ክልል፣ከተማ
	ግብ 7፡- በዘርፉ የአቅም ግንባታ ኘሮጀክት አፈጻጸም የሴቶች ተሳትፎ መጠን እንዲጨምር ዕድል ይሰጣል፡፡	በመቶኛ		25	25	25	25	100	ክ.ል.ኮ.ሚ (የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ ክልል፣ከተማ
4	ፕሮጀክት አራት፡ የፊጉላቶሪና የአሠራር ሥርዓት ማሻሻያ ፕሮጀክት								
	ግብ 1፡- ለኢንዱስትሪው አስፈላጊ የሆኑ 50 ደንቦች፣መመሪያዎችና ስታንደርዶች ተዘጋጅተው ተግባራዊ ይደረጋሉ፣	በፌደራል የተዘጋጀ ሰነድ በቁጥር	10	20	20			50	ክ.ል.ኮ.ሚ (የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ የኢ.ጥ.ደ.ባ
		ከክልል ሁኔታ ጋር ተጣጥመው የተዘጋጁ ሰነዶች ቁጥር	110	220	220			550	ክልል፣ከተማ
	ግብ 2፡- የሥራ ተቋራጮች፣ የአማካሪ ድርጅቶች እና ባለሙያዎች የምዝገባ መመሪያዎች ከወቅቱ ሁኔታዎች ጋር ተጣጥመው ይከሰሳሉ	በፌደራል የተከለሱ ሰነዶች በቁጥር	1	2				3	ክ.ል.ኮ.ሚ(የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ ክልል፣ከተማ
		የተከለሱ ሰነዶች በቁጥር	11	22				33	ክ.ል.ኮ.ሚ(የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ ክልል፣ከተማ
	ግብ 3፡- ከሚመለከታቸው አካላት ጋር በመተባበር የባለሙያዎች የሥራ ዝውውርና ስንብት ሥርዓት ተቀርቦ ወደ ሥራ ይገባል፡፡	የተቀረፀ ሰነድ በቁጥር		1				1	ክ.ል.ኮ.ሚ(የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ የሠ.ሚ.ጉ.ሚ
		ተጣጥመው የተቀረፁ ሰነዶች በቁጥር		11				11	ክ.ል.ኮ.ሚ(የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ የሠ.ሚ.ጉ.ሚ
	ግብ 4፡ ወደአገር ውስጥ የሚገቡ ያገለገሉ የኮንስትራክሽን መሣሪያዎች በቂ ቀሪ የአገልግሎት ጊዜ እንዳላቸው የሚያረጋግጥ አሰራር ተቀርቦና አደረጃጀት ተፈጥሮ የመሳሪያዎች ደህንነትና ምርታማነት እንዲረጋገጥ ይደረጋል፡፡	የተሻሻለ ሰነድ በቁጥር		100				100	ክ.ል.ኮ.ሚ (የኮ.ኢ.ል.ሪ.ቢ.)፣ የገ.ጉ.ባ
	ግብ 5፡ የንዑስ ስራተቋራጭነት፣ የተባባሪ (local countpart) የሽሙር (joint venture) አሰራር ሥርዓት ተዘጋጅቶ ወደ ስራ እንዲገባ ይደረጋል፡፡	በሰነድ በቁጥር		3				3	ክ.ል.ኮ.ሚ (የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ የፍትሕ ሚ/ር
		ተጣጥመው የተቀረፁ ሰነዶች በቁጥር		33				33	ክ.ል.ኮ.ሚ (የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ የፍትሕ ሚ/ር

	ግብ 6፡ አማራጭ ያለመግባባት አፈታት ዘዴዎች እንዲተዋወቁ እና በስፋት ጥቅም ላይ እንዲውሉ ከግልግል ተቋም ጋር የጋራ መድረክ በማዘጋጀት ተግባራዊ ይደረጋል	በፌዴራል የተዘጋጀ መድረክ በቁጥር	1	1				2	ክ.ል.ኮ.ሚ.(የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ የግንባራ ተቋማት፣ ክልል፣ ከተማ
		በክልል የተዘጋጀ መድረክ በቁጥር		22				22	
	ግብ 7፡ የመሠረተ ልማት ግንባታ ቅንጅታዊ አሰራርን የሚያረጋግጥ ሥርዓት ተዘርግቶ ወደ ትግበራ ይገባል።	በመቶኛ		100				100	ክ.ል.ኮ.ሚ (የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ ክልል፣ ከተማ
	ግብ 8፡ ክልሎችን በማሳተፍ በአገሪቱ ያለው የግንባታ ግዥ አፈፃፀም ሥርዓት ወጥ እንዲሆን ይደረጋል	የተዘጋጀ ሰነድ በቁጥር		11				11	ክ.ል.ኮ.ሚ (የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ ኢ.አ.አ፣ ክልል፣ ከተማ
		የተዘጋጀ የምክክርና የማስተዋወቅ መድረክ በቁጥር		12				12	
	ግብ 9፡- በዘርፉ የፈገፋቶሪ እና የአሠራር ሥርዓት ማሻሻያ ኘሮጀክት በሚዘጋጁና ተግባራዊ በሚደረጉ ስርዓቶች የሴቶች ተሳትፎና ተጠቃሚነት መጠን እንዲጨምር ዕድል ይሰጣል።	በመቶኛ		25	25	25	25	100	ክ.ል.ኮ.ሚ (የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ ክልል፣ ከተማ
	ግብ 10፡- ሁሉም በዘርፉ ተሳታፊ የሆኑ የሙያ ማህበራት የስነ-ምግባር ህግ እንዲኖራቸው ይደረጋል (ከፕሮጀክት ስድስት የመጣ)	በመቶኛ		100				100	ክ.ል.ኮ.ሚ(የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ ክልል ፣ ከተማ
	ግብ 11፡- ባለድርሻ አካላት የሚሳተፉበት የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪው ም/ቤት በፌዴራልና በክልሎች እንዲቋም ይደረጋል፤(ከፕሮጀክት ስድስት የመጣ)	በቁጥር		12				12	ክ.ል.ኮ.ሚ (የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ ማህበራት፣ ክልል
	ግብ 12፡- በኮንስትራክሽን ሴክተር ትራንስፖርትና ኢንፎርሜሽን (CoST) የተጀመረው መረጃን ለሕዝብ ክፍት የማድረግ ተግባር ቀጣይነት እንዲኖረው ይደረጋል።	በመቶኛ		50	50			100	ክ.ል.ኮ.ሚ (የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ የሥ.ወ.መ. ኮሚሽን
	ግብ 13፡- የተቀናጀ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ የመረጃ ስርዓት እዲዘረጋ ይደረጋል፤	በመቶኛ	30	70				100	
5	ፕሮጀክት አምስት፡- የምዝገባ፣ የግንባታ እና የመጠቀሚያ ፈቃድ ኘሮጀክት								
	ግብ 1፡- የሕንፃ አዋጁ ደንቡ እና ተጓዳኝ መመሪያዎች ተግባራዊ ይደረጋሉ።	በመቶኛ		100				100	ክ.ል.ኮ.ሚ (የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ ክልል ፣ ከተማ
	ግብ 2፡- የሕንፃ አዋጁ ተግባራዊ በሚሆንባቸው 209 ከተሞች አስፈላጊ አደረጃጀት እንዲፈጠር እና ወደ አፈፃፀም እንዲገባ ይደረጋል።	በቁጥር		271				209	ክ.ል.ኮ.ሚ (የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ ክልል ፣ ከተማ
	ግብ 3፡- የሕንፃ አዋጁ ተፈፃሚ በሚሆንባቸው 209 ከተሞች የሚገኙ 50000 የሚገመቱ ሕንፃዎች በሙሉ የግንባታ ፈቃድ ያገኛሉ፤ በአዋጁ መሠረት ክትትል እና ቁጥጥርም ይደረግባቸዋል።	በቁጥር		3000	9000	9000	9000	30000	ክ.ል.ኮ.ሚ (የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ ክልል ፣ ከተማ
	ግብ 4፡- የህንፃ ህጉ በሚፈፀምባቸው 209 ከተሞች ውስጥ የሚጠናቀቁ 35000 ህንጻዎች የመጠቀሚያ ፈቃድ እንዲያገኙ ይደረጋል	በቁጥር			3000	9000	8000	20000	ክ.ል.ኮ.ሚ (የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ ክልል ፣ ከተማ

	ግብ 5:- የ50000 አነስተኛ፣ ባለሙያዎች ዓመታዊ ምዝገባዎች በተሻሻሉ መመሪያዎች መሠረት ይፈፀማሉ፡፡	በቁጥር		10000	15000	20000	20000	50000	ክ.ል.ኮ.ሚ (የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.) ፣ ክልል ፣ ከተማ
	ግብ 6:- የ30000 መለስተኛ እና ክፍተኛ ባለሙያዎች፣ ዓመታዊ ምዝገባዎች በተሻሻሉ መመሪያዎች መሠረት ይፈፀማሉ፡፡	በቁጥር		3000	9000	9000	9000	30000	ክ.ል.ኮ.ሚ (የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ ክልል ፣ ከተማ
	ግብ 7:- የ600 አማካሪዎች፣ ዓመታዊ ምዝገባዎች በተሻሻሉ መመሪያዎች መሠረት ይፈፀማሉ፡፡	በቁጥር		75	125	175	225	600	ክ.ል.ኮ.ሚ (የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.) ፣ ክልል ፣ ከተማ
	ግብ 8:- የ5000 ሥራ ተቋራጮች ዓመታዊ ምዝገባዎች በተሻሻሉ መመሪያዎች መሠረት ይፈፀማሉ፡፡	በቁጥር		700	1000	1300	2000	5000	ክ.ል.ኮ.ሚ (የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ ክልል ፣ ከተማ
	ግብ 9:- የ5000 የኮንስትራክሽን መሣሪያዎች ዓመታዊ ምዝገባዎች በተሻሻሉ መመሪያዎች መሠረት ይፈፀማሉ፡፡	በቁጥር		1000	1500	2000	1300	5000	ክ.ል.ኮ.ሚ (የኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ.)፣ ክልል ፣ ከተማ
V	የመኖሪያ ቤት ልማትና የመንግሥት ህንጻዎች ኮንስትራክሽን ፕሮግራም								
1	ፕሮጀክት አንድ:- የመኖሪያ ቤቶች ልማት እና የመንግሥት ህንጻዎች ኮንስትራክሽን የሰው ኃብት ልማት								
	ግብ 1:- በተቀናጀ የቤቶች ልማት ፕሮግራም የሚሳተፉ 11 አስፈፃሚ ባለቤቶች፣ 1000 ስራ ተቋራጮች፣ 32 አማካሪዎች እና 2243 አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች አመራር፣ ባለሙያዎችና ቴክኒሺያኖች የክህሎት ስልጠና ይሰጣል፡፡	አስፈጻሚ ባለቤቶች		3	3	3	2	11	ክልኮሚ (መቤልመሀከቢ.)፣ ክልሎችና ከተሞች
		ሥራ ተቋራጮች	200	200	200	200	200	1000	ክልኮሚ (መቤልመሀከቢ.)፣ ክልሎችና ከተሞች
		አማካሪዎች	6	6	6	7	7	32	
		ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች	449	449	449	448	448	2243	ክልኮሚ (መቤልመሀከቢ.)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 2:- በስኳር ልማት የቤቶች ግንባታ የሚሳተፉ 65 አስፈፃሚ ባለቤቶች፣ 790 ስራ ተቋራጮች፣ 52 አማካሪዎች እና 1215 አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች አመራር፣ ባለሙያዎችና ቴክኒሺያኖች የክህሎት ስልጠና ይሰጣል፡፡	አስፈጻሚ ባለቤቶች	13	13	13	13	13	65	ክልኮሚ (መቤልመሀከቢ.)፣ ክልሎችና ከተሞች
		ሥራ ተቋራጮች	198	198	197	197	-	790	ክልኮሚ (መቤልመሀከቢ.)፣ ክልሎችና ከተሞች
		አማካሪዎች	10	10	11	11		52	ክልኮሚ (መቤልመሀከቢ.)፣ ክልሎችና ከተሞች

		ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች	243	243	243	243	243	1215	ክልከማ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
ግብ 3:- በ10 አዲስ ዩኒቨርሲቲዎች ግንባታ የሚሳተፉ 10 አስፈፃሚ ባለቤቶች፣ 415 ስራ ተቋራጮች፣ 7 አማካሪዎች እና 250 አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች አመራር፣ ባለሙያዎችና ቴክኒሺያኖች የክህሎት ስልጠና ይሰጣል።		አስፈጻሚ ባለቤቶች	3	3	3	2		10	ክልከማ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		ሥራ ተቋራጮች	83	83	83	83	83	415	ክልከማ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		አማካሪዎች		3	4	-	-	7	ክልከማ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች	50	50	50	50	50	250	ክልከማ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
ግብ 4:- በማዳበሪያ ፋብሪካ የቤቶች ግንባታ የሚሳተፉ 20 አስፈፃሚ ባለቤቶች፣ 50 ስራ ተቋራጮች፣ 5 አማካሪዎች እና 100 አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች አመራር፣ ባለሙያዎችና ቴክኒሺያኖች የክህሎት ስልጠና ይሰጣል።		አስፈጻሚ ባለቤቶች	-	7	7	6		20	ክልከማ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		ሥራ ተቋራጮች		17	17	16		50	ክልከማ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		አማካሪዎች		2	2	1		5	ክልከማ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች		25	25	25	25	100	ክልከማ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
ግብ 5:- በመንግሥት ቢሮዎች ግንባታ እንዲሁም በመንግሥት የሕንጻ ንግድ የሚሳተፉ 16 አስፈፃሚ ባለቤቶች፣ 100 ስራ ተቋራጮች፣ 15 አማካሪዎች እና 110 አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች አመራር፣ ባለሙያዎችና ቴክኒሺያኖች የክህሎት ስልጠና ይሰጣል።		አስፈጻሚ ባለቤቶች	3	3	3	3	4	16	ክልከማ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		ሥራ ተቋራጮች	20	20	20	20	20	100	ክልከማ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች

		አማካሪዎች	3	3	3	3	3	15	
		ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች	22	22	22	22	22	110	
ግብ 6:- በግሉ ዘርፍ የቤቶች ልማት የሚግተፉ 50አስፈፃሚ ባለቤቶች፣ 100 ስራ ተቋራጮች፣ 10አማካሪዎች እና 120አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች አመራር፣ ባለሙያዎችና ቴክኒሺያኖች የክህሎት ስልጠና ይሰጣል።	አስፈጻሚ ባለቤቶች	-	25	25	25	-	50	ክልኮሚ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች	
	ሥራ ተቋራጮች	-	50	25	25	-	100		
	አማካሪዎች		5	5		-	10		
		ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች		30	30	30	30	120	ክልኮሚ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
ግብ 7:- ለቤት ልማትና ትስስር ላላቸው ፕሮጀክቶች አደረጃጀት እንዲኖራቸው በማድረግና በማጠናከር የአማካሪዎች፣ ሥራ ተቋራጮች እና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የተጠናከረ የሥራ ትስስር በማድረግ 400 000 የሥራ ዕድል ይፈጠራል	በሰው ብዛት	80	80	80	80	80	400 000	ክልኮሚ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች	
ግብ 8:- በተቀናጀ የቤቶች ልማትና በመንግሥት የልማት ፕሮጀክቶች ግንባታ ላይ ለሚሳተፉ ከሚሰጠው ስልጠና 30% ለሚሆኑ ሴቶች ማለትም 16 አስፈፃሚ ባለቤቶች፣ 206 ስራ ተቋራጮች፣ 10አማካሪዎች እና 344 አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች አመራር፣ ባለሙያዎችና ቴክኒሺያኖች የክህሎት ስልጠና ይሰጣል።	አስፈጻሚ ባለቤቶች		4	4	4	4	16	ክልኮሚ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች	
	ሥራ ተቋራጮች	41	41	41	41	42	206	ክልኮሚ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች	
	አማካሪዎች	2	2	2	2	2	10		

		ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች	69	69	69	69	68	344	ክልከሚ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
2	ፕሮጀክት ሁለት፡- የሎጂስቲክስና አቅርቦት ፕሮጀክት								
	ግብ 1፡- ለተቀናጀ የቤቶች ልማት ፕሮግራም የሚያስፈልጉ የኢንዱስትሪ ውጤቶች የሆኑ 1.7 ሚሊዮን ቶን ሲሚንቶ፣ 170 ሺ ቶን የአርማታ ብረት፣ 170 ሺ ቤቶች የሚሆኑ የተለያዩ የሳኒተሪና የኤሌክትሪክ ዕቃዎች፣ እንዲሟላ ይደረጋል፤	ሲሚንቶ (በቶን) አርማታ ብረት (በቶን) ሳኒተሪና ኤሌክትሪክ ዕቃዎች (በቤት ብዛት)	300000 30000 30000	300000 30000 30000	350000 35000 35000	350000 35000 35000	400000 40000 40000	1.7ሚ.ቶን 170ሺ.ቶን 170ሺ.ቤት	ክልከሚ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 2፡- ለስኳር ልማት የቤቶች ግንባታ የሚያስፈልጉ የኢንዱስትሪ ውጤቶች የሆኑ 350 000 ቶን ሲሚንቶ፣ 20 000 ቶን የአርማታ ብረት፣ 134 867 ቤቶች የሚሆኑ የተለያዩ የሳኒተሪና የኤሌክትሪክ ዕቃዎች፣ እንዲሟላ ይደረጋል፤	ሲሚንቶ (በቶን) አርማታ ብረት (በቶን) ሳኒተሪና ኤሌክትሪክ ዕቃዎች (በቤት ብዛት)	87 500 4 000 8716	87 500 4 000 8716	87 500 4 000 8716	87 500 4 000 8716	87 500 4 000 8716	3500000 20000 34867	ክልከሚ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 3፡- ለ10 አዲስ ዩኒቨርሲቲዎች ግንባታ የሚያስፈልጉ የኢንዱስትሪ ውጤቶች የሆኑ 374 ሺ ቶን ሲሚንቶ፣ 37 ሺ ቶን የአርማታ ብረት፣ 11261 ብሎኮች የሚሆኑ የተለያዩ የሳኒተሪና የኤሌክትሪክ ዕቃዎች አቅርቦት እንዲሟላ ይደረጋል፤	ሲሚንቶ (በቶን) አርማታ ብረት (በቶን) ሳኒተሪና ኤሌክትሪክ ዕቃዎች (በብሎክ ብዛት)	74800 7400 252	74800 7400 253	74800 7400 252	74800 7400 252	74800 7400 252	374 ሺ.ቶን 37ሺ.ቶን 1261 ብሎክ	ክልከሚ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 4፡- ለማዳበሪያ ፋብሪካ የቤቶች ግንባታ የሚያስፈልጉ የኢንዱስትሪ ውጤቶች የሆኑ 50 ሺ ቶን ሲሚንቶ፣ 5ሺ ቶን የአርማታ ብረት፣ 15ሺ ቤቶች የሚሆኑ የተለያዩ የሳኒተሪና የኤሌክትሪክ ዕቃዎች አቅርቦት እንዲሟላ ይደረጋል፤	ሲሚንቶ (በቶን) አርማታ ብረት (በቶን) ሳኒተሪና ኤሌክትሪክ ዕቃዎች (በቤት ብዛት)		12500 1250 1250	12500 1250 1250	12500 1250 1250	12500 1250 1250	50ሺ.ቶን 5 ሺ.ቶን 5 ሺ.ቤቶች	ክልከሚ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች

<p>ግብ 5:- ለ25 ፌዴራል የመንግሥት ቢሮዎች ግንባታ የሚያስፈልጉ የኢንዱስትሪ ውጤቶች የሆኑ 30 ሺ ቶን ሲሚንቶ፣ 3 ሺ ቶን የአርማታ ብረት፣ የሚሆኑ የተለያዩ የሳኒተሪና የኤሌክትሪክ ዕቃዎች፣ አቅርቦት እንዲሟላ ይደረጋል፤</p>	ሲሚንቶ (በቶን)፣ አርማታ ብረት (በቶን)፣ ሳኒተሪና ኤሌክትሪክ ዕቃዎች (በቢሮብዛት)		7500	7500	7500		30ሺ ቶን	ክልከሚ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
			750	750	750	7500	3 ሺ ቶን	
			7	6	6	750	25ቢሮዎች	
						6		
<p>ግብ 6:- በፌዴራል እና በክልል ለሚገነቡ 1500 የሚደርሱ የመንግሥት ህንጻዎች የሚያስፈልገው 1.5 ሚሊዮን ቶን ሲሚንቶ እና 150 ሺ ቶን አርማታ ብረት የተለያዩ የሳኒተሪና የኤሌክትሪክ ዕቃዎች፣ አቅርቦት እንዲሟላ ድጋፍ ይደረጋል፤</p>	ሲሚንቶ (በቶን)	134000	134000	134000	134000	134000	670ሺህ ቶን	ክልከሚ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	አርማታ ብረት (በቶን)	1340	1340	1340	1340	1340	67 ሺህ ቶን	
	ሳኒተሪና ኤሌክትሪክ ዕቃዎች (በሕንፃ ብዛት)	134	134	134	134	135	671 ህንጻዎች	
<p>ግብ 7 :- በፌዴራልና በክልል የሚከራዩ 11000 የመንግስት መኖሪያ ቤቶች እንዲገነቡና የግንባታ ማቴሪያል አቅርቦት እንዲሟላ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፡፡</p>	ሲሚንቶ (በቶን) አርማታ ብረት (በቶን) ሳኒተሪና ኤሌክትሪክ ዕቃዎች (በሕንፃ ብዛት)		27500 2750 2750	27500 2750 2750	27500 2750 2750	27500 2750 2750		ክልከሚ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
<p>ግብ 8:- በግሉ ዘርፍ የሚገነቡ 370000 ቤቶች የሚያስፈልጉ ፣ የግንባታ ማቴሪያል አቅርቦት እንዲሟሉ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፤</p>	ሲሚንቶ (በቶን) አርማታ ብረት (በቶን)	740000	740000	740000	740000	740000	3.7ሚ.ቶን	ክልከሚ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		74000	74000	74000	74000	74000	370 ቶን	
<p>ግብ 9:- በክልል ለሚገነቡ 280000 ቤቶች ግንባታ የሚያስፈልግ 2.8 ሚሊዮን ቶን ሲሚንቶ፣ 280 ሺህ ቶን ብረት እንዲሟላ ድጋፍ ይደረጋል፡፡</p>	ሲሚንቶ (በቶን) አርማታ ብረት (በቶን)	560000	560000	560000	560000	560000	2.8ሚ.ቶን	ክልከሚ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		56000	56000	56000	56000	56000	280000ቶን	

	<p>ግብ 10 :- የግንባታ ግብዓቶች ለማምረትና ለማጓጓዝ የሚያስፈልጉ 400 ገልባጭ ተሽከርካሪ፣ 50 ሎደር፣ 6 ክሬሽር፣ 1000 ሚክሰር፣ እና 1000 ዊንች እንዲሟሉ እና ቀደም ሲል ወደ ሀገር ውስጥ የገቡ 2,665 ማሽነሪና ተሽከርካሪዎች በሙሉ አቅማቸው ጥቅም ላይ እንዲውሉ ይደረጋል፤</p>	አዲስ ማሽነሪዎችና ተሽከርካሪዎች ቀደም ሲል ማሽነሪዎችና ተሽከርካሪዎች		1000	1000	456			ክልከሚ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	<p>ግብ 11:- ለቤቶች ልማትና ትስስር ለላቸው የመንግስት የግንባታ ፕሮጀክቶች ውጤታማነትና ቀልጣፋ የሎጂስቲክስ ሥርዓት ለመዘርጋት የሚያስችሉ 2 ሶፍትዌር 2 መመሪያ እና 3 ማኑዋሎች ይዘጋጃሉ።</p>	ሶፍትዌር በቁጥርስነድ በቁጥር		25					ክልከሚ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
3	ፕሮጀክት ሦስት:- የዲዛይን እና አማራጭ ግንባታ ቴክኖሎጂ ፕሮጀክት								
	<p>ግብ 1:- ወጪ ቆጣቢ የሆኑ ለመንግሥት ህንጻዎች ለቤቶች ልማት የሚውሉ አዳዲስና የማሻሻያ ዲዛይኖች፣ ለስኳር ልማት የቤቶች ግንባታ የሚውሉ አዲስና ከአካባቢ ጋር የማጣጣም ዲዛይን፣ የ10 አዲስ ዩኒቨርሲቲዎች ቀሪ 3 ምዕራፍ ዲዛይን፣ የመንግስት ቢሮዎች ስታንዳርድ የማሻሻል ዲዛይን እና ለመልሶ ማልማት አካባቢዎች የሚውሉ እስከ 60 የሚደርሱ ስታንዳርድ ዲዛይኖች ይዘጋጃሉ፤</p>	በዲዛይን ቁጥር		15	15	15	15	60	ክልከሚ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	<p>ግብ 2:- የአዲስ አበባ እና የተገጣጣሚ ሕ/አ/ማ/ድርጅት የአግሮስቶን ማምረቻ ማዕከላት በሙሉ አቅማቸው እንዲሰሩ፣ የተንዳሆከአሰም፣ የባህር ዳር ከጣና በለስ እና የሀዋሳ ደቡብ አሞ ስኳር ልማት የቤቶች ግንባታ ፕሮጀክቶች ጋር በማስተሳሰር በሙሉ አቅማቸው እንዲያመርቱ በማድረግ፣ የደሴ በማሽነሪ እንዲሟሉና የአዳማ ግንባታውን በማጠናቀቅ ከስኳር ቤቶች ልማት ጋር በማስተሳሰር የአግሮስቶን ማምረቻ ማዕከላት በማስፋፋት 5 ሚሊዮን የፓኔል ምርት እንዲሟሉ ይደረጋል፤</p>	በፓኔል ቁጥር	1000000	1000000	1000000	1000000	1000000	5ሚሊዮን	ክልከሚ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	<p>ግብ 3:- ከቤቶች ልማትና ትሥሥር በተፈጠረላቸው ግንባታዎች የሚያስፈልግ አግሮስቶን ለማሟላት አራት ተጨማሪ የአግሮስቶን ማምረቻ ማዕከላት በማቋቋምና በሙሉ አቅማቸው እንዲያመርቱ ይደረጋል፤</p>	ፋብሪካ ብዛት		4				4	ክልከሚ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	<p>ግብ 4:- የማግኒዝየም አክሚድ ፋብሪካ በሙሉ አቅሙ በማሰራት 150 ሺህ ቶን የማግኒዚየም አክሚድ እንዲሁም የማግኒዚየም ክሎሪድ ፋብሪካ በአገር ውስጥ እንዲተክል በማድረግ 80 ሺህ ቶን እንዲያመርት ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፤</p>	ቶን	30000	30000 20000	30000 20000	30000 20000	30000 20000	150ሺህ 80ሺህ	ክልከሚ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	<p>ግብ 5:- በ5ዓመት 201000 ሺ ሜትር ካሬ ኮንክሪት ፓኔል በማምረት፣ ወጪ ቆጣቢና ፈጣን የሆነ የኮንክሪትና መሠል ቴክኖሎጂ ሽግግር መሠረታዊ ለውጥ እንዲያመጣ ይደረጋል</p>	ተገጣጣሚ የህንፃ አካላት በካሜ	1000	50000	50000	50000	50000	201000	ክልከሚ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	<p>ግብ 6:- የUPVC ፋብሪካው በሙሉ አቅሙ እንዲያመርት በማድረግ በዓመት እስከ 47 ሺ ሜትር ካሬ የሚሆን ፍሬም ይመረታል፤</p>	upvc በካሜ	47000	47000	47000	47000	47000	235000	ክልከሚ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች

	ግብ 7:- በየዓመቱ 195,000 የፕሪክስት ቢም እና 48 ሚሊየን ብሎኬት ምርቶች በተሻሻለ ዲዛይን, በፋብሪካ እንዲመረቱ ይደረጋል	ፕሪክስት ቢም በቁጥር በብሎኬት ቁጥር		195 000	195 000	195 000	196 000	የለም	ክልከሚ (መቤልመህከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
				48000000	48000000	48000000	48000000		
	ግብ 8:- በጥናት የተገኙ ልዩ ልዩ የግንባታ ማቴሪያሎች እና የአካባቢ ግብዓቶችን በመጠቀም 10 አማራጭ የግንባታ ማቴሪያል በጥናት በመለየት እንዲሁም ከውጭ ሀገር አማራጭ የግንባታ ማቴሪያሎች ተሞክሮ የማጣጣም ስራ በመስራት ለቤት ልማት የአማራጭ የግንባታ ቴክኖሎጂዎች እንዲስፋፉ ይደረጋል።	የቴክኖሎጂ ዓይነት በቁጥር	2	2	2	2	2	10	ክልከሚ (መቤልመህከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
4	ፕሮጀክት አራት:- የቤት ፋይናንስ እና ማስተላለፍ ፕሮጀክት								
	ግብ 1:- በክልል ለሚገነቡ 280ሺ ቤቶች አማራጭ የቤት ፋይናንስ ምንጭ በማጥናት ብር 21 ቢሊዮን ለቤት ልማት እንዲገኝና ትስስር እንዲፈጠር ይደረጋል	በቢሊዮን ብር		5	5	5	6	5	ክልከሚ (መቤልመህከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 2:- የህብረተሰቡን የቁጠባ ባህል በማዳበር 40% የቅድሚያ ቁጠባ በማድረግ ብር 11 ቢሊዮን ለቤት ልማት አቅርቦት እንዲውል ይደረጋል	በቢሊዮን ብር		2	3	3	3	11	ክልከሚ (መቤልመህከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 3:- የተዘረጋውን የቤቶች ማስተላለፍና የፋይናንስ ሥርዓት በማጠናከር ቀደም ሲል ከጦንድ ሽያጭ ወጪ የተደረገውን ብር 12.5 ቢሊዮን ብድር አመላለስ ላይ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፤	በቢሊዮን ብር	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	12.5	ክልከሚ (መቤልመህከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 4:- በአዲስ አበባ ለሚገነቡ 170 ሺህ ቤቶች ብር 17 ቢሊዮን የጦንድ ሽያጭ በመርሃ ግብሩ መሠረት ጥቅም ላይ እንዲውል ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል	በቢሊዮን ብር	3	3	3.5	3.5	4	17ቢሊዮን	ክልከሚ (መቤልመህከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 5:- በፌዴራልና በክልል የሚከራዩ 11000 የመንግሥት መኖሪያ ቤቶች ለመገንባት የሚያስፈልገው 3.3 ቢሊዮን ብር እንዲሟላ ይደረጋል።	በቢሊዮን ብር		0.75	0.75	0.75	0.75		ክልከሚ (መቤልመህከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 6:- ለቤቶች ልማትና ትሥሥር ላላቸው ፕሮጀክቶች የሚያስፈልግ የውጭ ምንዛሪ 89. ሚሊዮን USD በስራ ላይ እንዲውል ክትትል ይደረጋል	በሚሊዮን USD	15	17	18	19	20	89ሚUSD	ክልከሚ (መቤልመህከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 7:- በግሉ ዘርፍ የሚገነቡ 370,000 ቤቶች የሚያስፈልገውን ብር 50 ቢሊዮን ፣ የቤት ፋይናንስ እንዲሟላ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፤	በቢሊዮን ብር	6	11	11	11	11	50 ቢ.	ክልከሚ (መቤልመህከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 8:- በተቀናጀ የቤቶች ልማት ፕሮግራም ቀደም ሲል ግንባታቸው የተጀመሩ 63ሺ ቤቶች እና አዲስ የሚጀመሩ 170 ሺ ቤቶች ለተጠቃሚዎች ይተላለፋሉ፤	በተላለፉ ቤቶች	93000	30000	35000	35000	40000	233,000	ክልከሚ (መቤልመህከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 9:- ሴቶችን የመኖሪያ ቤት ተጠቃሚ ከማድረግ አንፃር ከሚገነቡ 170 ሺ የጋራ መኖሪያ ቤቶች ቢያንስ 30 በመቶ ያህሉ ለሴቶች ብቻ በዕጣ እንዲከፋፈል ይደረጋል፤	በቁጥር	9000	9000	10500	10500	12000	51000	ክልከሚ (መቤልመህከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 10:- በክልሎችና በአዲስ አበባ ተገንብተው እየተጠናቀቁ ካሉት 63 ሺ የጋራ መኖሪያ ቤቶች ስቶችን የመኖሪያ ቤት ተጠቃሚ ከማድረግ አንፃር ቢያንስ 30 በመቶ ያህሉ ለሴቶች ብቻ በዕጣ እንዲከፋፈሉ ይደረጋል፤	በቁጥር	18900	-	-	-	-	18900	ክልከሚ (መቤልመህከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች

5	ኘሮጀክት አምስት፡-የግንባታ ፕሮጀክቶች አፈፃፀም ክትትልና ድጋፍ								
	ግብ 1፡- በተቀናጀ የቤቶች ልማት ፕሮግራም ቀደም ሲል ግንባታቸው የተጀመሩ 63ሺ ቤቶች ግንባታቸውን ማጠናቀቅና አዲስ 170 ሺ ቤቶች እንዲገነቡ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል	በቤት ብዛት	93000	30000	35000	35000	40000	233,000	ክልኮሚ (መቤልመህበ.)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 2፡- በክልሎች ያለውን አስከ 280ሺ የመኖሪያ ቤት ፍላጎት በመጠን እና በዓይነት በመለየት ከነዋሪው አቅም ጋር የተገናዘበ ወጪ ቆጣቢ ቤቶች ግንባታ ይካሄዳል፤	በቤት ብዛት	56000	56000	56000	56000	56000	280000	ክልኮሚ (መቤልመህበ.)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 3፡- ለስኪር ልማት 34,867 የመኖሪያ ቤቶች እና ተጓዳኝ አገልግሎት መስጫ ተቋማት ይገነባሉ፤	በቤት ብዛት		8672	8672	8672	8671	34867	ክልኮሚ (መቤልመህበ.)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 4፡- የ10 አዲስ ዩኒቨርሲቲዎች ዲዛይን ዝግጅት እንዲሟላ በማድረግ የመኖሪያ እና ተጓዳኝ አገልግሎት መስጫ የሚውሉ1,261 ብሎኮች ግንባታ ይከናወናል፤	በብሎክ ብዛት	252	252	252	252	253	1261	ክልኮሚ (መቤልመህበ.)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 5፡- ለማዳበሪያ ፋብሪካ የሚሆኑ 5ሺ የመኖሪያ ቤቶች እና ተጓዳኝ አገልግሎት መስጫ ተቋማት ይገነባሉ፤	በቤት ብዛት		1250	1250	1250	1250	5000	ክልኮሚ (መቤልመህበ.)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 6፡- በመጀመሪያ ዙር ተገንብተው የተጠናቀቁ 3 የሚኒስቴር መ/ቤት ቢሮዎች የመጨረሻ ርክክብ የመፈፀም፤ በሁለተኛ ዙር የተገነቡ 3 የሚኒስቴር መ/ሥሪያ ቤት ቢሮዎች ግንባታቸውን የማጠናቀቅ እና 25 የሚደርሱ አዲስ የፌዴራል መ/ሥሪያ ቤት ቢሮዎች የመገንባት ስራ ይከናወናል፤	በህንጻ ብዛት	3	6	6	6	7	28	ክልኮሚ (መቤልመህበ.)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 7፡- በፌዴራልና በክልል ለሚገነቡ 1500 የሚሆኑ የመንግሥት ህንጻዎች እንዲገነቡ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፤	በህንጻ ብዛት		375	375	375	375	1500	ክልኮሚ (መቤልመህበ.)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 8፡- በፌዴራልና በክልል የሚከራዩ 11000 የመንግሥት መኖሪያ ቤቶች እንዲገነቡ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል	በቤት ብዛት		2750	2750	2750	2750	የለም	ክልኮሚ (መቤልመህበ.)፤ ክልሎችና ከተሞች
6	ግብ 9፡- በቤቶች ልማት እና በመንግሥት ህንጻዎች ግንባታ የተዘረጋውን የኮንስትራክሽን ማኔጅመንትና የጥራት ቁጥጥር ሥርዓት እንዲጠናከር በማድረግ 40 ፕሮጀክቶች በ ISO ስታንዳርድ እንዲታቀፉ ይደረጋል	በፕሮጀክት ቁጥር		10	10	10	10	40	ክልኮሚ (መቤልመህበ.)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 10፡- ለ6000 የሕንፃ ነክ የፌዴራል እና የክልል ኘሮጀክቶች የተሟላ መረጃ በማደራጀት ግብረ መልስ ይሰጣል	በፕሮጀክት ቁጥር		1500	1500	1500	1500	6000	ክልኮሚ (መቤልመህበ.)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ኘሮጀክት ስድስት፡- ለግንባታ ፕሮጀክቶች የመሬትና የመሠረተ ልማት አቅርቦት								
	ግብ አንድ፡- ለተቀናጀ ቤት ልማትና ለግሉ ዘርፍ ግንባታ የሚውል 5000 ሄክታር የለማ መሬት እንዲቀርብ ይደረጋል፤	ሄክታር	1000	1000	1000	1000	1000	5000	ክልኮሚ (መቤልመህበ.)፤ ክልሎችና ከተሞች

	ግብ ሁለት፡ ለቤቶች ልማት የሚውል 170 000 የኤሌክትሪክ ቆጣሪ እና 1500 ትራንስፎርመር እንዲሟላ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል	ቆጣሪት-ትራንስፎርመር	34000 300	34000 300	34000 300	34000 300	34000 300	170000 1500	ክልኮሚ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
7	ፕሮጀክት ሰባት፡ የግሉ ዘርፍ ቤቶች ግንባታ ክትትልና የቤት መረጃ ፕሮጀክት								
	ግብ 1፡ በአገር አቀፍ ደረጃ ዘመናዊና የተሟላ የቤት መረጃ ሙሉ በሙሉ እንዲደራጅ ይደረጋል	መቶኛ		50	50			100	ክልኮሚ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 2፡ በግሉ ዘርፍ የሚገነቡ 370,000 ቤቶች ግንባታ አፈጻጸም ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፤	በቤት ብዛት	74000	74000	74000	74000	74000	370000	ክልኮሚ (መቤልመሀከቢ)፣ ክልሎችና ከተሞች
VI.	የከተሞች መልካም አስተዳደር ፕሮግራም								
1	የፕሮጀክት ዝግጅትና ፋይናንሲንግ አፈጻጸምና ክትትል ንዑስ ፕሮግራም								
1.1	ፕሮጀክት አንድ፡ የፕሮጀክት ፋይናንሲንግ እና የአፈጻጸም ድጋፍ ፕሮጀክት								
	ግብ 1፡ የፕሮግራም ሰነዶችን በማዘጋጀት 15 ቢሊዮን ብር ከተለያዩ የፋይናንስ ምንጭ በማፈላለግ ለከተሞች ልማት ይውላል፡፡	ብብር		3	3	4	5	15 ቢሊዮን	ክልኮሚ (ከመስከረም)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 2፡ የከተሞችን የገቢ አቅም በእጥፍ በማሳደግና በማስፋት የተሸለ የፕሮጀክት ማስፈጸሚያ አቅም ይፈጠራል፡	በመቶኛ	30	55	65	85	100	100	ክልኮሚ (ከመስከረም)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 3፡ በ122 ከተሞች ለሚገኙ ባለሙያዎችና አመራር አካላት የፕሮጀክት ቅድመ ዝግጅትና ትግበራ የአቅም ግንባታ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፤	የተደረገ የመስክ ድጋፍ በቁጥር	864	864	864	864	864	4320	ክልኮሚ (ከመስከረም)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 4፡ በከተሞች የመሰረተ ልማት ሃብት ምዝገባ ሥርዓት ይዘረጋል፤ ተግባራዊ ይደረጋል	በከተሞች ቁጥር	19	27	60	85	122	122	ክልኮሚ (ከመስከረም)፣ ክልሎችና ከተሞች
1.2	ፕሮጀክት ሁለት፡ የከተሞች የመሠረተ-ልማት ግንባታ ፕሮጀክት								
	ግብ 1፡ በዕቅድ ዘመኑ የማኅበራዊና አካባቢ ደንገነትን መሠረት ያደረገና የጥራት ደረጃውን የጠበቀ 33217 ኪ.ሜ መንገድ፣ የጎርፍ መውረጃ በይና ድልድይ ይገነባል፤	የኒጠኛ ድንጋይ/Cobbles tone/ ንጣፍ መንገድኪ.ሜ	536	661	1578	811	64	3650	ክልኮሚ (ከመስከረም)፣ ክልሎችና ከተሞች
		ጠጠር መንገድ በኪ.ሜ	1000	1500	1500	2000	2000	8000	
		የጥርጊያ መንገድ በኪ.ሜ	2000	2500	3000	3500	4000	15000	
		የአስፋልት መንገድ በኪ.ሜ	40	50	60	50	50	250	ክልኮሚ (ከመስከረም)፣ ክልሎችና ከተሞች
		የጎርፍ ማስወገጃ በኪ.ሜ	542	632	755	756	755	3440	

		ድልድይ በቁጥር	3	4	4	4	5	20	
ግብ 2፥ በዕቅድ ዘመኑ 5300 ኪ.ሜ መንገድ ጥገና ይከናወናል	ጠጠር መንገድ በኪ.ሜ	600	800	1000	1200	1400	5000	ክልኮሚ (ከመስከረም)፤ ክልሎችና ከተሞች	
	የአስፋልት መንገድ በኪ.ሜ	40	50	60	70	80	300		
ግብ 3፥ በዕቅድ ዘመኑ የማኅበራዊና አካባቢ ደንባትን መሠረት ያደረገ 572 የደረቅና ፍሳሽ ቆሻሻ ማስወገጃ ቦታዎች ይዘጋጃሉ	የደረቅ ቆሻሻ መጣያ ቦታ በቁጥር	4	30	70	100	154	358	ክልኮሚ (ከመስከረም)፤ ክልሎችና ከተሞች	
	የፍሳሽ ቆሻሻ መጣያ ቦታ በቁጥር		50	50	57	57	214		
ግብ 4፥ በዕቅድ ዘመኑ የማኅበራዊና አካባቢ ደንባትን መሠረት ያደረገና የጥራት ደረጃውን የጠበቀ 3549 የማኅበራዊ አገልግሎት መስጫ ተቋማት ይገነባሉ	ቁራ በቁጥር	5	40	59	75	125	304	ክልኮሚ (ከመስከረም)፤ ክልሎችና ከተሞች	
	የህዝብ መጸዳጃ በቁጥር	300	500	500	400	300	2000		
	የወጣቶችና ባህል ማዕከል በቁጥር	50	70	60	60	72	312		
	የእሳት አደጋ መከላከያ ጣቢያ በቁጥር	3	5	6	7	9	30		
	የሕዝብ ትራንስፖርት መናከሻ በቁጥር	5	9	10	11	15	50		
	የገበያ ማዕከላት በቁጥር	8	150	165	250	270	843		
ግብ 5፥ በዕቅድ ዘመኑ 15000 የከተማ ውስጥ የመንገድ መብራቶች መስመር ዝርጋታና ተከላ ይደረጋል	በኪ.ሜ	2000	2500	3000	3500	4000	15000	ክልኮሚ (ከመስከረም)፤ ክልሎችና ከተሞች	
ግብ 6፥ በዕቅድ ዘመኑ ለ1865 የኢንዱስትሪ ዞኖች የመሰረተ ልማት /መንገድ፣ውሃ፣ መብራት፣ወ.ዘ.ተ ይገነባል፤	የለሙ ዞኖች ቁጥር	267	332	377	420	469	1865	ክልኮሚ (ከመስከረም)፤ ክልሎችና ከተሞች	
ግብ 7፥ በዕቅድ ዘመኑ 29946 የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የማምረቻና የመሸጫ ቤቶች ይገነባሉ፤	ቤቶች በቁጥር	46	50	50	50	50	246	ክልኮሚ (ከመስከረም)፤ ክልሎችና ከተሞች	
	ሼዶች በቁጥር	5000	6000	6000	6000	6700	29700		
ግብ 8፥ ለግንባታና የአገልግሎት መስጫ ተሽከርካሪና ማሸነፊ ግዢ ይፈጸማል	በቁጥር	50	125	125	150	100	550	ክልኮሚ (ከመስከረም)፤ ክልሎችና ከተሞች	
ግብ 9፥ በከተሞች የመጠጥ ውሃ ሽፋን አሁን ካለበት 91.5 % ወደ 100% ማሳደግ	በመቶኛ	93	95	97	98.5	100	100	ክልኮሚ (ከመስከረም)፤ ክልሎችና ከተሞች	

2	የከተሞች የሰው ኃይል ልማትና ስታንዳርዳይዜሽን ንዑስ ፕሮግራም									
2.1	ፕሮጀክት አንድ፤- የከተማ ነክ ሥራዎች የሙያ ስታንዳርዳይዜሽን ፕሮጀክት									
	ግብ 1፦ በተለያዩ የከተማ ነክ ሥራዎች ላይ የሙያ ስታንዳርድ ለማዘጋጀት የሚያግዝ የክህሎትና የብቃት መመዘኛ መስፈርቶች ይዘጋጃሉ ፤	በሰነድ ቁጥር		30				30	ክልኮሚ. (ከመስከረም) ፤ ክልሎችና ከተሞች	
	ግብ 2፦ በተዘጋጀው የሙያ ደረጃ መሠረት የቴክኒክና ሞያ ተቋማትን ለማዘጋጀት ለባለሞያዎች የአሰልጣኞች ስልጠና ይሰጣል፡፡	የሰልጣኞች ቁጥር		15	50			200	ክልኮሚ. (ከመስከረም) ፤ ክልሎችና ከተሞች	
	ግብ 3፦ በተለይ የሞያ መስኮች የፍላጎት ዳሰሳ ጥናት በማካሄድ ሠልጥነው የብቃት ማረጋገጫ ያገኙ ባለሞያዎች ስምሪት ያገኛሉ፡፡	የሰራተኛ ቁጥር				10000	10000	20000	ክልኮሚ. (ከመስከረም) ፤ ክልሎችና ከተሞች	
2.2	ፕሮጀክት ሁለት፤- የሰው ሃብት ልማት ፕሮጀክት									
	ግብ 1፦ በተለያዩ የከተማ ልማት ነክ ሥራዎች እና በፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ማንዋሎች ላይ የተለያዩ አጫጭር ስልጠናዎች ለአመራሮችና ባለሞያዎች ይሰጣል፡፡	ቁጥር	800	1200	1200	800	1000	5000	ክልኮሚ. (ከመስከረም) ፤ ክልሎችና ከተሞች	
	ግብ 2፦ በከተማ ነክ የሙያ መስኮች ከሌቭል አንድ እስከ አምስት ስልጠና እንዲሰጥ ይደረጋል ፤	ቁጥር		10000	10000			20000	ክልኮሚ. (ከመስከረም) ፤ ክልሎችና ከተሞች	
	ግብ 3፦ በተለያዩ የከተማ ልማት ሙያዎች ላይ የድህረ ምረቃ ስልጠና እንዲሰጥ ይደረጋል፤	ቁጥር	400	70	60	60	60	650	ክልኮሚ. (ከመስከረም) ፤ ክልሎችና ከተሞች	
	ግብ 4፦ በተለያዩ የከተማ ልማት ነክ ሙያዎች ላይ በPhD ደረጃ ሥልጠና እንዲሰጥ ይደረጋል፤	ቁጥር		11	11	12	11	45	ክልኮሚ. (ከመስከረም) ፤ ክልሎችና ከተሞች	
	ግብ 5፦ በፌደራል፣ በክልልና ከተማ ላሉ አመራሮችና ባለሞያዎች በተለያዩ የከተማ ነክ ሞያ የልምድ ልውውጥና አጫጭር ስልጠናዎች በውጭ ሀገር እንዲያገኙ ይደረጋል፡፡	ቁጥር		150	150	100	100	500	ክልኮሚ. (ከመስከረም) ፤ ክልሎችና ከተሞች	
3	የሕዝብ ተሳትፎና ያልተማከለ አስተዳደር ማሻሻያ ንዑስ ፕሮግራም									
3.1	ፕሮጀክት አንድ፤- ህዝብ ተሳትፎ ማጠናከሪያ ፕሮጀክት									
	ግብ 1፦ በካፒታል ኢንቨስትመንት እቅድ ዝግጅትና መልካም አስተዳደር ሥራዎች ከ5,000 በላይ ህዝብ በሚኖርባቸው ከተሞች የህዝብ ንቅናቄ ሥርዓት በመዘርጋት የህዝብ ተሳትፎን 80% ማድረስ፡፡	በመቶኛ	30	30	20	10	10	100	ክልኮሚ. (ከመስከረም) ፤ ክልሎችና ከተሞች	
	ግብ 2፦ በከተሞች የሚካሄዱ የልማት ሥራዎች ኅብረተሰቡ 50% በገንዘብ፣ በጉልበትና በእውቀቱ አስተዋጽኦ እንዲኖረው ይደረጋል፤	በመቶኛ	-	-	-	-	-	100	ክልኮሚ. (ከመስከረም) ፤ ክልሎችና ከተሞች	
	ግብ 3፦ የከተማ ምክር ቤት አባላትን በከተማ ልማት ፖሊሲ ፕሮግራም እና ስትራቴጂዎች አፈጻጸም ላይ የምክር ቤት አባላት በሚኖራቸው ሚና ላይ ግንዛቤ እንዲጨብጡ ይደረጋል፡፡	በሰልጣኝ ቁጥር		5000	5000	5000	3300	18300	ክልኮሚ. (ከመስከረም) ፤ ክልሎችና ከተሞች	
	ግብ 4፦ በልማትና መልካም አስተዳደር ሥራዎች የሴቶችን ተሳትፎ 30% ይደርሳል፡፡	በመቶኛ	20	30	20	20	10	100	ክልኮሚ. (ከመስከረም) ፤ ክልሎችና ከተሞች	

3.2	ፕሮጀክት ሁለት፡- ያልተማከለ አስተዳደር ማሻሻያ ፕሮጀክት								
	ግብ 1፡- በዕቅድ ዘመኑ መጨረሻ 19 ከተሞች የካፒታል ፕሮጀክት ወጪአቸውን ሙሉ በሙሉ የመሸፈን አቅም ይኖራቸዋል	በከተሞች ቁጥር					19	19	ከልኮሚ (ከመለከግ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 2፡- በ122 ሪፎርም ከተሞች 80 በመቶ የሚሆኑ የከተማ አገልግሎቶች በወረዳ/በቀበሌ እንዲሰጥ ይደረጋል፤	በመቶኛ		20	20	30	30	100	ከልኮሚ (ከመለከግ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 3፡- ያልተማከለ አደረጃጀትን ለማጠናከር የሚያግዙ 25 የአፈጻጸም ማንዋሎች ተዘጋጅተው በሥራ ላይ እንዲውሉ ይደረጋል፡፡	በቁጥር		25				25	ከልኮሚ (ከመለከግ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 4፡- ግልጽና ፍትሃዊ የሆነ ሥርዓት በመዘርጋት ከተሞች የደረጃ ለውጥ እንዲያገኙ ይደረጋል፤	በከተሞች ቁጥር	50	50	75	75	50	300	ከልኮሚ (ከመለከግ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 5፡- የገጠር የአገልግሎት መስጫ ማዕከላት ህጋዊ የከተማነት ዕውቅና እንዲያገኙ ይደረጋል፤	በከተሞች ቁጥር	100	100	100	100	100	500	ከልኮሚ (ከመለከግ)፣ ክልሎችና ከተሞች
3.3	ፕሮጀክት ሦስት፡- ልዩ ድጋፍ የሚሹ ክልሎችን ማጠናከሪያ ፕሮጀክት								
	ግብ 1፡- ልዩ ድጋፍ በሚሹ ክልሎች ልማትንና መልካም አስተዳደርን ለማስፈን የሚያስችል አደረጃጀትና የማስፈጸም አቅም በክልልና ከተማ አስተዳደሮች እንዲፈጠር ይደረጋል	በከተሞች ቁጥር		4	4	-	-	8	ከልኮሚ (ከመለከግ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 2፡- የከተማ አስተዳደሮችን ለማቋቋም የወጡ አዋጆችን ለማስፈጸም የሚያግዙ ደንቦች፣ መመሪያዎችና ማንዋሎችን በማዘጋጀት ክልሎች ከራሳቸው ተጨባጭ ሁኔታ ጋር አጣጥመው በማዘጋጀት ተግባራዊ ይደረጋል፡፡	የሰነድ ቁጥር		30				30	ከልኮሚ (ከመለከግ)፣ ክልሎችና ከተሞች
4	የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎት ስታንዳርዳይዜሽን የአፈጻጸም ምዘና ንዑስ ፕሮግራም								
4.1	ፕሮጀክት አንድ፡- የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎት ስታንዳርዳይዜሽን ፕሮጀክት								
	ግብ 1፡- ለማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶች ኮዲፋይድ የአገልግሎት ስታንዳርዶች ይዘጋጃሉ፤	የአገልግሎት ብዛት		10	10	10		30	ከልኮሚ (ከመለከግ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 2፡- ኮዲፋይድ ሳልሆኑ ሌሎች የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶች ምርጥ ተሞክሮ በመቀመር ደረጃ እንዲዘጋጅላቸው ይደረጋል፤	የአገልግሎት ብዛት		2	3	3	2	10	ከልኮሚ (ከመለከግ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 3፡- በአዲስ አበባ 10 ክፍለ ከተሞችና ከ25000 ሕዝብ በላይ በሚኖርባቸው ከተሞች የማዘጋጃ ቤታዊ የአገልግሎቶች ስታንዳርዶችን ለመተግበር የሚያስችሉ የድርጅታዊ አቅም፣ የቴክኖሎጂ አቅርቦትና የአሠራር ስርዓት ይዘረጋል፤	በከተሞች ቁጥር		28	44			72	ከልኮሚ (ከመለከግ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 4፡- የአገልግሎት ስታንዳርዶችን ለመተግበር የሚያስችል ግንዛቤ ለማስጨበጥ እንዲቻል ከፌዴራል፣ ከክልሎችና ከከተሞች ለተውጣጡ ተሳታፊዎች የአሰልጣኞች ስልጠና ይሰጣል፤	የተሳታፊ ቁጥር		80	-	-	-	80	ከልኮሚ (ከመለከግ)፣ ክልሎችና ከተሞች
4.2	ፕሮጀክት ሁለት፡- የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎት አፈጻጸም ክትትልና ምዘና ፕሮጀክት								
	ግብ 1፡- የከተማ አገልግሎት አፈጻጸም ምዘናን ለማካሄድ የሚያስችሉ የማስፈጸሚያ ስርዓቶች (መመሪያ፣ መለኪያና የምዘና ማኑዋል) ይዘጋጃል፤	በሰነድ ቁጥር						3	ከልኮሚ (ከመለከግ)፣ ክልሎችና ከተሞች

	ግብ 2፦ በተዘጋጀው የምዘና ማንዋል መሠረት በየሁለት ዓመት አንድ ጊዜ ለ40 የመሠረተ ልማት አቅርቦትና አገልግሎቶች የደረጃ መለኪያ መነሻ(Baseline Survey) ይዘጋጃል።	የአገልግሎት ብዛት		40		40		40	አልኮሚ (ከመለከት)፤ አልሎችና ከተሞች
	ግብ 3፦ የከተማ አገልግሎቶች ምዘና ስርዓት ላይ ግንዛቤ ለማስጨበጥ የሚያስችል የአሠልጣኞች ሥልጠና ከፌዴራል፣ ከክልሎችና ከተሞች ለተውጣጡ ታሳታፊዎች ይሰጣል፤	የተሳታፊ ቁጥር		300				300	አልኮሚ (ከመለከት)፤ አልሎችና ከተሞች
	ግብ 4፦ በተዘጋጀው መለኪያ መሰረት በአዲስ አበባ በሚገኙ 10 ክፍለ ከተሞችና ከ25000 ሕዝብ በላይ በሚኖርባቸው ከተሞች የአገልግሎት አፈጻጸም ምዘና በማካሄድ እና የዓለም አቀፍ ደረጃ ማሟላታቸውን በማረጋገጥ የብቃት ማረጋገጫ እንዲያገኙ ይደረጋል፤	በከተሞች ቁጥር		15	20	27		62	አልኮሚ (ከመለከት)፤ አልሎችና ከተሞች
	ግብ 5፦ የላቀ አፈጻጸም ላሳዩ ከተሞች ማበራታቻ ይሰጣል፤	በከተሞች ቁጥር	-	5	15	25	27	72	አልኮሚ (ከመለከት)፤ አልሎችና ከተሞች
	ግብ 6፦ በተለይ የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶች ላይ ስኬታማ ተሞክሮዎች ይቀመራል፤	በሰነድ ቁጥር		7	8	10	5	30	አልኮሚ (ከመለከት)፤ አልሎችና ከተሞች
	ግብ 7፦ በአዲስ አበባ 10 ክፍለ ከተሞችና ከ20000 ሕዝብ በላይ በሚኖርባቸው 95 ከተሞች የተቀመረው የአገልግሎቶች ተሞክሮ እንዲሰፋ ይደረጋል።	በከተሞች ቁጥር			27	40	28	95	አልኮሚ (ከመለከት)፤ አልሎችና ከተሞች
	ግብ 8፦ በየዓመቱ የሚከበረውን የከተሞች ቀን በዓል በማክበር የተወዳዳሪ የከተሞችን ቁጥር አሁን ካለበት 80 ወደ 600 ማድረስ።	በከተሞች ቁጥር	80	150	300	450	600	600	አልኮሚ (ከመለከት)፤ አልሎችና ከተሞች
VI	የከተማ ችላን፣ ጽዳትና ውበት ሥርዓት ማሻሻያ ፕሮግራም								
1	የከተማ ፕላን ማሻሻያ ንሑስ ፕሮግራም								
1.1	ፕሮጀክት አንድ፦ የከተማ ፕላን፣ የፖሊሲና የሕግ ማዕቀፍ አደረጃጀትና አሠራር ፕሮጀክት								
	ግብ 1፦ የከተማ ፕላን ዝግጅት ሥራዎች በተሟሉ የአሰራር ማኅዋሎች መሠረት እንዲከናወን የተለያዩ የጥናት ሰነዶች ይዘጋጃሉ፤ ተግባራዊ ይደረጋል፤ በስራ ላይ ስለማዋላቸው ክትትል ይደረጋል።	የሠነድ ቁጥር	10	12	6	3	3	34	አልኮሚ (ከፕጽወብ)፤ አልሎችና ከተሞች
	ግብ 2፦ ልዩ ድጋፍ በሚሹ ክልሎች አራት የከተማ ፕላን ተቋማት እንዲቋቋሙ ይደረጋል፤	የክልሎች ቁጥር	2	2				4	አልኮሚ (ከፕጽወብ)፤ አልሎችና ከተሞች
	ግብ 3፦ የግል የከተማ ፕላን ዝግጅት አማካሪ ድርጅቶች ወደ መስኩ እንዲገቡ ይደረጋል፤	የአማካሪዎች ብዛት	50	50				100	አልኮሚ (ከፕጽወብ)፤ አልሎችና ከተሞች
	ግብ 4፦ በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር በፓይሉት ደረጃ የመሬት ላይ የቅየሳ ዘዴን በመጠቀም ከከተማው ለተውጣጡ 100 የቅየሳ ባለሙያዎች በአማካሪነት በአሀድ በ 50 ቡድኖች እንዲደራጁ ድጋፍ ይሰጣል	የአሀድ ቁጥር	50					50	አልኮሚ (ከፕጽወብ)፤ አልሎችና ከተሞች
	ግብ 5፦ የሃገር አቀፍ የልማት ቀጠና እና የልማት ማዕከላትን ታሳቢ ያደረገ የከተማ ልማት ስኬም (National Urban development scheme) እና የአዲስ አበባ ከተማን ተወዳዳሪ ሆኖ ማስቀጠል ጋር የሚያስችል ጥናት ይዘጋጃል፤	በመቶኛ	30	70				100	አልኮሚ (ከፕጽወብ)፤ አልሎችና ከተሞች

	ግብ 6:- የሀገብ ቁጥራቸው ከ2000 በታች የሆኑ የገጠር ቀበሌ አስተዳደር ማዕከላትን የአስፋፈር ሁኔታን የሚያመለክት የልማት መመሪያ ሠነድ በማዘጋጀት ለሚመለከተው አካል እንዲተላለፍ ይደረጋል፤	በሠነድ ቁጥር	1					1	ክልላዊ (ከፕጽወብ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 7:- የከተማ ፕላን ዝግጅትና አፈጻጸም በከተማ ፕላን አዋጅ መሠረት ስለመሆኑ በ9 ክልሎችና ቻርተር ከተሞች የክትትልና የግምገማ ሥራ በማከናወን ድጋፍ ይደረጋል፡፡	የከተሞች ቁጥር	16	16	16	16	16	80	ክልላዊ (ከፕጽወብ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 8:- የከተማ ልማት ፖሊሲና ፕሮግራሞች ተጠያቂነት ባለው ሁኔታ ተፈጻሚ እንዲሆኑ የከተማ ፕላን ሞዴል የሕግ ማዕቀፎች ይዘጋጃሉ፤ በስራ ላይ ስለማዋላቸው ክትትል ይደረጋል፡፡	በሠነድ ቁጥር	2					2	ክልላዊ (ከፕጽወብ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 9:- ለከተማ ፕላን ዝግጅትና አፈጻጸም ወጥ የሆነ ተቋማዊ የአደረጃጀት ሥርዓት ይዘረጋል፤	የከተሞች ቁጥር		4	5	8	52	69	ክልላዊ (ከፕጽወብ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 10:- የከተሞች መሠረታዊ መረጃዎችን (Urban Profile) በማሰባሰብና በማደራጀት ለተጠቃሚዎች ዝግጁ እንዲሆን ይደረጋል፤	የከተሞች ቁጥር	20	60	60	60	60	260	ክልላዊ (ከፕጽወብ)፤ ክልሎችና ከተሞች
1.2	ፕሮጀክት ሁለት:- የአነስተኛ ከተሞች ልማትፕሮጀክት								
	ግብ 1:- የመሠረታዊ ካርታና ለሚዘጋጅላቸው አነስተኛ ከተሞች አስፈላጊው ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል	የከተሞች ቁጥር	150	150	150	150	150	750	ክልላዊ (ከፕጽወብ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 2:- የመሠረታዊ የከተማ ፕላን ለሚዘጋጅላቸው አነስተኛ ከተሞች አስፈላጊው ክትትልና የቴክኒክ ድጋፍ ይደረጋል	የከተሞች ቁጥር	150	150	150	150	150	750	ክልላዊ (ከፕጽወብ)፤ ክልሎችና ከተሞች
1.3	ፕሮጀክት ሦስት :- የከተማ ፕላን አቅም ግንባታ ፕሮጀክት								
	ግብ 1:- ለከተማ አመራሮች ፕላኖችን በአግባቡ ተገንዝበው የተቀናጀ መሠረተጠልማት ለማቅረብ የሚያስችል እንዲሁም የከተሞቹ እድገትና የልማት ቅደም ተከተልን መሠረት አድርጎ በየዓመቱ ከተሞች ዕቅድ እንዲያዘጋጁ ይደረጋል፤	የከተሞች ቁጥር	6	15	15	25	25	86	ክልላዊ (ከፕጽወብ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 2:- ለከተማ ከንቲባዎች፣ ሥራ አስኪያጆችና ባለሙያዎች ስለ ከተማ ፕላን አዘጋጃጀትና አተገባበር የግንዛቤ ማስጨበጫ ስልጠና ይሰጣል፤	የሰልጣኞች ቁጥር	500	500	500	500	500	2500	ክልላዊ (ከፕጽወብ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 3:- በአያንዳንዱ ክልል ከተሞች አንድ የከተማ ፕላን ዝግጅት ላይ በመሳተፍ በየዓመቱ 4 /አራት/ የመስክ የሥራ ላይ ሥልጠና ይሠጣል፤	የከተሞች ቁጥር	4	4	4	4	4	20	ክልላዊ (ከፕጽወብ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 4 : በመንግስት የፕላን ዝግጅት ተቋማት ለሚሠሩ ባለሙያዎች በማህበራዊ፣ ኢኮኖሚ፣ ፊዚካል ፣ ስፓሻል እና ጂኦግራፊክ ሙያ ዘርፍ ስልጠና ይሰጣል፤	የሰልጣኞች ቁጥር	190	190	190	190	190	950	ክልላዊ (ከፕጽወብ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 5:- በፕላን ዝግጅት እየተሳተፉ ላሉ የግል አማካሪ ድርጅቶች የሙያ ማዳበሪያ ስልጠና በማህበራዊ-ኢኮኖሚ፣ ፊዚካል እና ስሻል ሙያ ዘርፍ ይሰጣል	የሰልጣኞች ቁጥር	10	10	10	10	10	50	ክልላዊ (ከፕጽወብ)፤ ክልሎችና ከተሞች

	ግብ 6:- በፕላን ዝግጅት ሊሳተፉ ለሚችሉ ሌሎች የግል አማካሪ ድርጅቶች ከፕላን ዝግጅት ጋር የተያያዘ ስልጠና ይሰጣል።	የሰልጣኞች ቁጥር	50					50	ክልኮሚ (ከፕጽወብ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 7:- በከተሞች የአካባቢ ልማት ፕላን (LDP) ዝግጅትና ትግበራ ዙሪያ ለከተሞች የቴክኒክ ድጋፍ ይሰጣል።	የከተሞች ቁጥር		15	15	10	10	50	ክልኮሚ (ከፕጽወብ)፣ ክልሎችና ከተሞች
1.4	ፕሮጀክት 4 ፡ የመዋቅራዊና አካባቢ ልማት ፕላን ዝግጅት								
	ግብ 1:- በ90 ከተሞች በሚዘጋጁ መዋቅራዊ ፕላኖች ላይ ክትትል ይደረጋል፤ የፅጉፍ ግብረ መልስ ይሰጣል።	የከተሞች ቁጥር	18	20	17	18	17	90	ክልኮሚ (ከፕጽወብ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 2:- በከተሞች በሚዘጋጁ 316 የአካባቢ ልማት ፕላኖች ላይ ክትትል ይደረጋል፤ የፅጉፍ ግብረ መልስ ይሰጣል።	የፕላን ቁጥር	44	84	81	78	29	316	ክልኮሚ (ከፕጽወብ)፣ ክልሎችና ከተሞች
2	የከተሞች ጽዳትና ውበት ስርአት ማሻሻያ ንዑስ ፕሮግራም								
2.1	ፕሮጀክት አንድ:- የከተሞች ደረትና ፍሳሽ ቆሻሻ ስርአት ማሻሻያ ፕሮጀክት								
	ግብ 1:- የደረትና ፍሳሽ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ የጥናት ሠነድ ይዘጋጃል፤ ተግባራዊ ይደረጋል፤ በስራ ላይ ስለማዋላቸው ክትትል ይደረጋል።	በሰነድ ቁጥር	3	5	1	-	-	9	ክልኮሚ (ከፕጽወብ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 2:- በጽዳትና ውበት ዙሪያ ለአስፈጻሚ አካላትና ለከተማ ማህበረሰብ የተቀናጀ የግንዛቤ መፍጠር ወይም አመለካከትን የማሳደግ ስራ በ122 ከተሞች ለመሥራት የሚያስችሉ ሁኔታዎች ይመቻቻሉ፤ ስልጠናም ይሰጣል።	የሰልጣኝ ቁጥር		210	210	210	210	840	ክልኮሚ (ከፕጽወብ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 3:- በከተሞች ደረትና ፍሳሽ ቆሻሻን መልሶ መጠቀም የሚያስችል የተሻሻሉ ቴክኖሎጂዎችና ዘመናዊ ሥርዓት(system) ይዘረጋል።	የከተሞች ቁጥር		9	14	16	19	58	ክልኮሚ (ከፕጽወብ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 4:- በከተሞች ላይ ከደረትና ፍሳሽ ቆሻሻ ጋር በተያያዘ በሥራ ላይ እንዲውሉ የወጡ ሕጎችና ስታንዳርዶች በአግባቡ እየተተገበሩ ስለመሆኑ የአፈጻጸም ክትትልና ግምገማ ስራዎችን በማከናወን ግብረ-መልስ ይሰጣል።	የከተሞች ቁጥር		14	14	15	15	58	ክልኮሚ (ከፕጽወብ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 5 :- ከደረትና ፍሳሽ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ ጋር በተያያዘ በ 58 ከተሞች የሥራ ዕድል ይፈጠራል። (ከሚፈጠረውም የሥራ ዕድል 50% ለሴቶች ይሆናል)	የተፈጠረ የስራ እድል በቁጥር		4960	4960	4960	4960	19840	ክልኮሚ (ከፕጽወብ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		የሴቶች ድርሻ በመቶኛ		50	50	50	50	50	ክልኮሚ (ከፕጽወብ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 6:- በከተማ ጽዳት (sanitaion) በቴክኒክና ሙያ ትምህርት ስልጠና እንዲሰጥ ይደረጋል (ከሚፈጠረውም የሥራ ዕድል 50 % ለሴቶች ይሆናል)	የሰልጣኝ በቁጥር		224	224	224	225	897	ክልኮሚ (ከፕጽወብ)፣ ክልሎችና ከተሞች
		የሴቶች ድርሻ በመቶኛ		50	50	50	50	50	
2.2	ፕሮጀክት ሁለት:- የከተሞች ውበትና አረንጓዴነት ማሻሻያ ፕሮጀክት								
	ግብ 1:- የውበትና አረንጓዴ ልማት የጥናት ሠነድ ይዘጋጃል፤ ተግባራዊ ይደረጋል፤ በተግባር ላይ ስለማዋላቸው ክትትል ይደረጋል።	በሰነድ ቁጥር	1	4	2	-	-	7	ክልኮሚ (ከፕጽወብ)፣ ክልሎችና ከተሞች

	ግብ 2፡ በከተሞች የከተማ ውበትና አረንጓዴ ቦታዎች ጋር በተያያዘ በሥራ ላይ እንዲውሉ የወጡ ሕጎችና ስታንዳርዶች በአግባቡ እየተተገበሩ ስለመሆኑ የአፈጻጸም ክትትልና ግምገማ ስራዎችን በማከናወን ግብረ-መልስ ይሰጣል፤	የከተሞች ቁጥር		14	14	15	15	58	ክልላዊ (ከፕጽወብ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 3፡ ከውበትና አረንጓዴ ልማት ጋር በተያያዘ በ58 ከተሞች 3275 ሄክታር ይለማል፤ የሥራ ዕድል ይፈጠራል ። (ከሚፈጠረውም የሥራ ዕድል 50% ለሴቶች ይሆናል) ።	በሄክታር	-	818.8	818.8	818.8	818.8	3275	ክልላዊ (ከፕጽወብ)፤ ክልሎችና ከተሞች
		የተፈጠረ የስራ እድል በቁጥር		1240	1240	1240	1240	4960	ክልላዊ (ከፕጽወብ)፤ ክልሎችና ከተሞች
		የሴቶች ድርሻ በመቶኛ		50	50	50	50	50	ክልላዊ (ከፕጽወብ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 4፡ በከተማ ውበትና አረንጓዴ ማድረግ (Beautification and Gardening) በቴክኒክና ሙያ ትምህርት ስልጠና እንዲሰጥ ይደረጋል (50 በመቶ ለሴቶች ይሆናል) ።	የሰልጣኝ በቁጥር		270	270	271	271	1082	ክልላዊ (ከፕጽወብ)፤ ክልሎችና ከተሞች
		የሴቶች ድርሻ በመቶኛ		50	50	50	50	50	
VIII	የፖሊሲ፣ ፕሮግራም እና የዕቅድ ዝግጅትና አፈጻጸም ክትትልና ግምገማ ፕሮግራም								
1	ፕሮጀክት አንድ፡ የፖሊሲና ፕሮግራም ዝግጅትና ግምገማ ፕሮጀክት								
	ግብ 1፡- አራት ነባር እና ሌሎች ስምንት የፖሊሲ ሰነዶች ተጠናቀው/ ተከልሰው በስራ ላይ ይውላሉ።	በቁጥር	4	2	2	2	2	12	ክልላዊ (ፖፕቢ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 2፡- በፌዴራል የተዘጋጁ አራት ነባርና ስምንት ሌሎች ፖሊሲዎች እንደየክልሎቹ ተጨባጭ ሁኔታ ተጣጥመው ይዘጋጃሉ።	በቁጥር		66	22	22	22	132	ክልላዊ (ፖፕቢ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 3፡- 17 የተለያዩ ፕሮግራሞች ይዘጋጃሉ/ ይከለሳሉ፤ ተግባራዊነታቸውም ይረጋገጣል።	በቁጥር	9	2	2	2	2	17	ክልላዊ (ፖፕቢ)፤ ክልሎችና ከተሞች
		በየዓመቱ 2 ጊዜ ይገመገማሉ	24	24	24	24	24	120	
	ግብ 4፡- ለተዘጋጁ አስራ ሁለት ፖሊሲዎችና አስራ ሰባት ፕሮግራሞች ማስፈጸሚያ የህግ ማዕቀፎች ይዘጋጃሉ/ ይከለሳሉ ተግባራዊነታቸውም ይረጋገጣል።	በቁጥር(አዋ)		4	2	1	1	8	ክልላዊ (ፖፕቢ)
		በቁጥር(ደንብ)		4	2	1	1	8	
	ግብ 5፡- በፌዴራልና በክልል በተዘጋጁ ፖሊሲዎች፣ ፕሮግራሞችና የህግ ማዕቀፎች ላይ በየደረጃው የግንዛቤ ማስጨበጫ መድረኮች ይዘጋጃሉ።	በመድረክ ብዛት		30	30	30	30	120	ክልላዊ (ፖፕቢ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 6፡- በፌዴራል ለተዘጋጁ ፖሊሲዎች፣ ፕሮግራሞችና ፕሮጀክቶች ማስፈጸሚያ የህግ ማዕቀፎች ወደ ክልሎች ተጨባጭ ሁኔታ ተቀይረው ይዘጋጃሉ/ይከለሳሉ፤ ተግባራዊነታቸው ይረጋገጣል።	በቁጥር(ነባር)		99				99	ክልላዊ (ፖፕቢ)፤ ክልሎችና ከተሞች
		በቁጥር(አዲስ)			44	22	22	88	
	ግብ 7፡- በፌዴራል ተዘጋጁ አስራ ሁለት ፖሊሲዎችና አስራ ሰባት ፕሮግራሞች ማስፈጸሚያ የተዘጋጁ የህግ ማዕቀፎች እንደየክልሎቹ ተጨባጭ ሁኔታ ተጣጥመው ይዘጋጃሉ/ ይከለሳሉ ተግባራዊነታቸውም ይረጋገጣል።	በቁጥር(አዋጅ)		66	22	22	22	132	ክልላዊ (ፖፕቢ)፤ ክልሎችና ከተሞች
		በቁጥር(ደንብ)		66	22	22	22	132	

	ግብ 8:- በተግባር ላይ የዋሉ ፕሮግራሞች ፋይዳ ተገምግሞ ፖሊሲዎችን ለማሻሻል የሚያስችል የግብዓት ሰነድ ይዘጋጃል።	በሰነድ ቁጥር	4		9		9	22	ክልከሚ (ፖፕሊ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 9:- በተግባር ላይ የዋሉ ፕሮግራሞች መልካም ተሞክሮ ተቀምጦ ይሰፋፋል።	በሰነድ ቁጥር		72	72	72	72	288	ክልከሚ (ፖፕሊ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ10:- ዓመታዊ ስታትስቲካል አብስትራክት እና አጽህሮተ ጽሁፍ ይዘጋጃል። ለሚመለከታቸው አካላት እንዲደርስ ይደረጋል።	ቁጥር	81	81	81	81	81	405	ክልከሚ (ፖፕሊ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 11:- ከከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ዘርፍ ጋር ተያያዥ የሆኑ ስምንት ጥናቶች ይካሄዳሉ	በጥናት ቁጥር		2	2	2	2	8	ክልከሚ (ፖፕሊ)
	ግብ 12:- በከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ዘርፍ የተቀናጀና ሁለገብ የመረጃ ቋት፤ አሰባሰብ፤ አደረጃጀትና አሰራራዊት ሥርዓት እንዲፈጠር ይደረጋል።	ቁጥር		15				15	ክልከሚ (ፖፕሊ)፤ ክልሎችና ከተሞች
2	ፕሮጀክት ሁለት:- የዕቅድ ዝግጅትና ክትትል ፕሮጀክት								
	ግብ 1:- በፌዴራል እና በክልሎች ባለ ድርሻ አካላትንና ተገልጋዮችን ያሳተፈ ስትራቴጂክ ዕቅዶች ይዘጋጃሉ።	በቁጥር	81				81	162	ክልከሚ (ፖፕሊ)፤ ክልሎችና ከተሞች
		ተሳትፎ በመቶኛ	100				100	100	
	ግብ 2:- በፌዴራል 5 እና በክልሎች ሰባ ዓመታዊ የመነሻ እቅድ ይዘጋጃል።	በሰነድ ቁጥር	1	1	1	1	1	5	ክልከሚ (ፖፕሊ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 3:- በፌዴራል 5 እና በክልሎች ከተሞች 400 ዓመታዊ ዕቅዶች ይዘጋጃሉ። በዓመቱ አጋማሽ ላይ ይከለሳሉ።	በሰነድ ቁጥር	81	81	81	81	81	405	ክልከሚ (ፖፕሊ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 4:- በፌዴራል 5 እና በክልሎች ከተሞች 400 ዓመታዊ የበጀት ዕቅዶች ይዘጋጃሉ። አፈጻጸሙንም በዓመት ሁለት ክትትል ይደረግበታል።	በዕቅድ ሰነድ ቁጥር	81	81	81	81	81	405	ክልከሚ (ፖፕሊ)፤ ክልሎችና ከተሞች
		በሪፖርት ሰነድ ቁጥር	162	162	162	162	162	810	ክልከሚ (ፖፕሊ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 5:- 3240 ወርሃዊ፣ 1215 የሩብ ዓመት እና 405 ዓመታዊ የፕሮግራሞች አፈጻጸም ክትትል ሪፖርቶች ይዘጋጃሉ። ግብረ መልስ ይሰጥባቸዋል።	በቁጥር (ወርሃዊ)	648	648	648	648	648	3240	ክልከሚ (ፖፕሊ)፤ ክልሎችና ከተሞች
		በቁጥር (የሩብ ዓመት)	243	243	243	243	243	1215	ክልከሚ (ፖፕሊ)፤ ክልሎችና ከተሞች
		በቁጥር (ዓመታዊ)	81	81	81	81	81	405	ክልከሚ (ፖፕሊ)፤ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 6:- በዕቅድ ዘመኑ 20 በፌዴራል እና 1600 በክልሎች ድጋፋዊ ክትትሎች ይደረጋሉ።	የመስክ ክትትል ብዛት	324	324	324	324	324	1620	ክልከሚ (ፖፕሊ)፤ ክልሎችና ከተሞች

	ግብ 7:- በዕቅድ ዘመኑ 10 በፌደራል እና 800 በክልሎች የጋራ መድረኮች ይካሄዳሉ።	በመድረክ ብዛት	162	162	162	162	162	810	ክልኮሚ (ፖፕሊ)፣ ክልሎችና ከተሞች
	ግብ 8:- በዘርፉ ለተሰማሩ የፖሊሲና የልማት ዕቅድ ዝግጅት ባለሙያዎችና አመራሮች የአቅም ግንባታ ስልጠና ይሰጣል።	በመቶኛ		50	70	90	100	100	ክልኮሚ (ፖፕሊ)፣ ክልሎችና ከተሞች
3	ፕሮጀክት ሦስት:- የሰርዓተ ጾታ ሥርዓትና የባለቤት ዘርፍ ፕሮጀክት								
	ግብ 1:- በዘርፍ በሚሠሩ የአቅም ግንባታ ሥራዎች/ስልጠና እና የሥራ እድል ተጠቃሚነት ላይ 30 % - 50% ያህሉ ሴቶች እንዲሆኑ በሚዘጋጁ የልማት ዕቅዶች ላይ መካተቱን ክትትል ይደረጋል።	በክትትል ጊዜ ብዛት	162	162	162	162	162	810	ክልኮሚ(የሥራሚያ)
	ግብ 2:- ሴቶችን የመኖሪያ በቤት ተጠቃሚ ከማድረግ አንፃር ከሚገኙበት የጋራ መኖሪያ ቤቶች ቢያንስ 30% ያህሉ ለሴቶች ብቻ በዕጣ እንድንከፋፈሉ ያለው አሰራር ተጠናክሮ እንድንቀጥል ክትትል ይደረጋል።	በመቶኛ	100	100	100	100	100	100	ክልኮሚ(የሥራሚያ)
	ግብ 3:- የሰርዓተ ጾታ ጉዳይንና የባለቤት ዘርፍ ጉዳዮችን በአግባቡ አቀናጅቶ ለመስራት የሚያስሉ ሁለት ማንኛውንም በማዘጋጀት ሥራ ላይ እንድንውሉ ይደረጋል።	የማንኛውም ብዛት		2				2	ክልኮሚ(የሥራሚያ)
	ግብ 4:- በዘርፍ በሚወጡ ፖሊሲ፣ ንግግራም እና ዕቅድ ዝግጅት ውስጥ የሥርዓተ-ጾታና የኤች.አይ. ቪ/ኤድስ ጉዳይ መካተቱን ክትትል ይደረጋል ፤	በክትትል ጊዜ ብዛት	81	81	81	81	81	405	ክልኮሚ(የሥራሚያ)
	ግብ 5:- የአፈጻጸም ክፍተት ለማጥበብ የድጋፍ እርምጃውን (Affirmative action) ተፈጻሚነት ይረጋገጣል፤ የሴቶችን ወደ ውሳኔ ሰጭነት ለማምጣት እንዲሁም ያለውን ለክፍተት አመራርክ ሚስጠው ስልጠና ውስጥ 30% ለአነስተኛና መካከለኛ አመራር ከሚሰጠው ስልጠና 50% ሴቶች እንዲሆኑ ክትትል ይደረጋል።	በክትትል ጊዜ ብዛት	81	81	81	81	81	405	ክልኮሚ(የሥራሚያ)
	ግብ 6:- በሚሰጡ ስልጠናዎች ሁሉ ስለ ኤች.አይ.ቪ/ኤድስ መከላከል የግንዛቤ ማስጨበጫ ስልጠና መሰጠቱን ክትትል ይደረጋል።	በመቶኛ	100	100	100	100	100	100	ክልኮሚ(የሥራሚያ)
	ግብ 7:- የአካባቢ የልማት ስራዎች የአካባቢ ደህንነትን ግምት ውስጥ ያስገቡ መሆኑን ክትትል ይደረጋል፤	በመቶኛ	100	100	100	100	100	100	ክልኮሚ(የሥራሚያ)
	ግብ 8:- የሚገኙበት ህንጻዎችና ማህበራዊ ተቋማት ለአረጋግጥና ለአካል ጉዳተኞች ምቹ መሆናቸውን መከታተል፤	በመቶኛ	100	100	100	100	100	100	ክልኮሚ(የሥራሚያ)
IX	የኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ እና የዳታቤዝ (ኢቴዳቢ) ልማት ፕሮግራም								
1	ፕሮጀክት አንድ:- የኤትዎርክና ሲኪሪቲ ልማት ፕሮጀክት								
	ግብ 1:- አንድ የኢንተርኒት-ይዝ አርክቴክቸር ጥናት ይከናወናል።	ቁጥር		1				1	ክልኮሚ (ኢቴዳቢ)፣ ከተሞችና ክልሎች
	ግብ 2:- የኢንተርኒት-ይዝ አርክቴክቸር ጥናት ውጤት በሚ/መስሪያቤቱ፣በሶስት ተጠሪ ተቋማት እና በ113 ከተሞች ተግባራዊ ይደረጋል።	ቁጥር		11	17	30	17	75	ክልኮሚ (ኢቴዳቢ)፣ ከተሞችና ክልሎች
	ግብ 3:- አንድ የኢ.ኮ.ቴ. የሲኪሪቲ ጥናት ይከናወናል።	ቁጥር			1			1	ክልኮሚ (ኢቴዳቢ)፣ ተሞችና ክልሎች
	ግብ 4:- የሲኪሪቲ ጥናት ውጤት በሚ/መስሪያቤቱ፣በሶስት ተጠሪ ተቋማት፣በ113 ከተሞች ተግባራዊ ይደረጋል።	ቁጥር			16	34	25	75	ክልኮሚ (ኢቴዳቢ)፣ ተሞችና ክልሎች

	ግብ 5:- የሚኒስቴር መ/ቤቱ ከሦስቱ ተጠሪ ተቋማት፣ እና ከ113 ከተሞች ጋር በዋይድ ኤሪያ ኔትወርክ /WAN/ እንዲገናኝ ይደረጋል።	ቁጥር		11	25	24	15	75	ክልኮሚ (ኢ.ቴ.ዳቢቢ)፣ ተሞና ክልሎች
	ግብ 6:- ሚኒስቴር መ/ቤቱ፣ በሶስት ተጠሪ ተቋማት እና በ113 ከተሞች አስተማማኝ የኮምፒውተርና ኢንፍራስትራክቸር አስተዳደር እንዲኖር ይደረጋል።	ቁጥር		11	25	24	15	75	ክልኮሚ (ኢ.ቴ.ዳቢቢ)፣ ተሞና ክልሎች
	ግብ 7:- በሚኒስቴር መ/ቤቱ፣ በሶስት ተጠሪ ተቋማት እና በ113 ከተሞች አገልግሎት የሚሰጡ ቴክኖሎጂዎች በየጊዜው ደረጃቸው እንዲሻሻል (Upgrade) ይደረጋል።	ቁጥር		1	11	30	33	75	ክልኮሚ (ኢ.ቴ.ዳቢቢ)፣ ተሞና ክልሎች
2	ፕሮጀክት ሁለት:- የተቀናጀ የአፕሊኬሽንና ዳታቤዝ ልማት ፕሮጀክት								
	ግብ 1:- የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ዘርፍ የመረጃ ሥርዓት በማጥናት በሚኒስቴር መ/ቤቱ፣ በሶስት ተጠሪ ተቋማት እና በ113 ከተሞች እንዲዘረጋ/እንዲለማ/ ይደረጋል።	በሰነድ በከተማበቁጥር		11	25	24	15	75	ክልኮሚ (ኢ.ቴ.ዳቢቢ)፣ ተሞና ክልሎች
	ግብ 2:- ሚኒስቴር መ/ቤቱ ከሦስት ተጠሪ ተቋማት እና ከ113 ከተሞች ጋር የተቀናጀ የአፕሊኬሽን፣ ዌብ ፖርታልና ዳታቤዝ እንዲኖር ይደረጋል	ቁጥር		11	25	24	15	75	ክልኮሚ (ኢ.ቴ.ዳቢቢ)፣ ተሞና ክልሎች
	ግብ 3:- ስድስት የኢ-ገበያሽያጭ አፕሊኬሽኖች በሚኒስቴር መ/ቤቱ፣ በሶስት ተጠሪ ተቋማት እና በ113 ከተሞች ተግባራዊ ይደረጋሉ።	ቁጥር		11	25	24	15	75	ክልኮሚ (ኢ.ቴ.ዳቢቢ)፣ ተሞና ክልሎች
	ግብ 4:- የሚ/መስሪያቤቱን ፣ የሶስት ተጠሪ ተቋማትን እና የ113 ከተሞችን የአሠራር ሥርዓት አውቶሜት ይደረጋል።	በቁጥር		1	20	30	24	75	ክልኮሚ (ኢ.ቴ.ዳቢቢ)፣ ተሞና ክልሎች
3	ፕሮጀክት ሦስት:- የኢ.ኮ.ቴ.የሰው ኃይል ልማትና የመረጃ ፖሊሲ ዝግጅትና አጠቃቀም ፕሮጀክት								
	ግብ 1:- ለሚኒስቴር መ/ቤቱ፣ በሶስት ተጠሪ ተቋማት እና ለ113 ከተሞች 16500 ለአመራርና ለሠራተኞች የኢ.ኮ.ቴ አጠቃቀም የክህሎት ስልጠና እንዲሰጥ ይደረጋል።	በመቶኛ	10	40	30	10	10	100	ክልኮሚ (ኢ.ቴ.ዳቢቢ)፣ ተሞና ክልሎች
	ግብ 2:- የኢ.ኮ.ቴ የአጠቃቀም 17 ማንዋሎች ተዘጋጅተው ሥራ ላይ እንዲውሉ ይደረጋል	በቁጥር		5	5	2	1	13	ክልኮሚ (ኢ.ቴ.ዳቢቢ)፣ ተሞና ክልሎች
	ግብ 3:- ከሚመለከታቸው አካላት ጋር በመቀናጀት ለዘርፉ ተስማሚ የሆነ የመረጃ ፖሊሲ እንዲቀረጽ ይደረጋል።	በሰነድ ቁጥር		1				1	ክልኮሚ (ኢ.ቴ.ዳቢቢ)፣ ተሞና ክልሎች
	ግብ 4:- ለዘርፉ የሚቀረጸው ፖሊሲ በሚ/ር መ/ቤቱ፣ በሶስት ተጠሪ ተቋማት እና በ113 ከተሞች ተግባራዊ እንዲሆን ይደረጋል።	በቁጥር		11	17	30	17	75	ክልኮሚ (ኢ.ቴ.ዳቢቢ)፣ ተሞና ክልሎች
	ግብ 5:- በከተማ ልማትና በኮንስትራክሽን ዘርፍ በክልሎችና በሦስት ተጠሪ ተቋማት ኢ.ኮ.ቴ በተመለከተ በዓመት ሁለት ጊዜ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል።	በጊዜ ቁጥር		1 11	1 11	1 11	1 11	4 11	ክልኮሚ (ኢ.ቴ.ዳቢቢ)፣ ተሞና ክልሎች

መግለጫ:- የከተማ እና የኮንስትራክሽን ዘርፎች በማዕከል አስፈጻሚ አካላት ዝርዝር

1. ለ.ሥ.አ.ቢ.	=	የለውጥ ሥራ አመራር ቢሮ	6. ከ.መ.አ.አ.ግ.	=	የከተሞች መልካም አስተዳደርና አቅም ግንባታ ቢሮ
2. ጥ.አ.ተ.ል.ኤ	=	የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ልማት ኤጀንሲ	7. ከ.ኘ.ጽ.ው.ቢ	=	የከተማ ኘላን፣ ጽዳትና ውበት ቢሮ
3. ከመ.ል.ማ.ቢ	=	የከተማ መሬት ልማትና ማህጃመንት ቢሮ	8. ፖ.ኘ.ቢ	=	የፖሊሲና ኘሮግራም ቢሮ
4. ኮ.ኢ.ል.ሪ. ቢ	=	የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ልማትና ሪፐላቶሪ ቢሮ	9. ኢ.ቴ.ዳ.ቤ.ል.ቢ	=	የኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ እና ዳታ ቤዝ ልማት ቢሮ
5. መ.ቤ.ል.መ.ህ.ኮ.ቢ	=	የመኖሪያ ቤቶች ልማት እና የመንግሥት ህንጻዎች ኮንስትራክሽን ቢሮ	10. ሥ.ጸ.ሜ.መ	=	የሥርዓተ-ጽታ ሜዶንስትራሜንግ መምሪያ

ክፍል ሁለት፡- የማስፈጸሚያ ሃብት

በከተማ ዘርፍ እና ኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ የተቀየሱ የልማት ዕቅዶችን ለማስፈጸም ከሚያስፈልጉት ግብዓቶች ዋነኞቹ የሰው ኃይልና ፋይናንስ ናቸው። በዚህ መሠረት የሰው ኃይል ፍላጎት እና የፋይናንስ ፍላጎትና ምንጮቹ ከዚህ ቀጥሎ ይቀርባል።

1. የሰለጠነ የሰው ኃይል ፍላጎት

ዘርፎቹ ፈርጆ ብዙ ሥራዎች ያሏቸው እንደመሆኑ መጠን የተቀየሱትን የአምስት ዓመት የዕድገትና ትሪንስፎርሜሽን ዕቅዶች ለማሳካት በተለያዩ የሙያ ዘርፎች የሰለጠኑ ብቃት ያላቸው ባለሙያዎች ያስፈልጋሉ። የተቀረጹት ዕቅዶች በአብዛኛው የሚተገበሩት በክልሎችና በከተሞች እንደመሆኑ እነዚህ አስፈጻሚ አካላት (የሥራና ከተማ ልማት ቢሮዎች/የኢንዱስትሪና ከተማ ልማት ቢሮዎች/የኮንስትራክሽንና ኢንዱስትሪ ልማት ቢሮዎች፣ የቤት ልማት ንፎጀክት ጽ/ቤቶች፣ የከተማ አስተዳደሮች፣ ወዘተ...) በሰው ኃይል ራሳቸውን ማጠናከር ይጠበቅባቸዋል። ባለፉት ሁለትና ሦስት ዓመታት በተደረጉ የሰው ኃይል ልማት ሥራዎች ምክንያት ዕጥረቱ በተወሰነ መልኩ እንደሚሻሻል የሚጠበቅ ቢሆንም ከአራት ዓመት በፊት የተደረገ አንድ ጥናት እንዳመለከተው በዘርፉ ያሉ አስፈጻሚ አካላት ከሚያስፈልጓቸው ባለሙያዎች (በከተማ ሥራ አመራር፣ በከተማ ንግድ (Urban Planning)፣ በሲቪል ምህንድስና አርክቴክቸር፣ በኢኮኖሚክስ ወዘተ...) መካከል 50 በመቶ ያህል ብቻ እንዳሉባቸው ጠቅሷል። የሆነው ሆኖ ቀድሞ የነበሩ በተለይም በኮንስትራክሽን ማኔጅመንት፣ በኮንስትራክሽን ህግ፣ ወዘተ... በኩል ያሉ ዕጥረቶች እንደተጠበቁ ሆነው በቅርቡ የጸደቀውን የህንጻ አዋጅ እና ሌሎች የሬጉላቶሪ ሥራዎች ለማከናወን፣ የፋብሪካ እና የአካባቢ የግንባታ ዕቃዎችን በአገር ውስጥ ለማምረት እና ወጪ ቆጣቢ በሆኑ ምርቶች ዙሪያ በሚደረጉ ምርምሮች ላይ ያተኮረ የሰው ሃይል ዝግጅት ያስፈልጋል። በአጠቃላይ ንፎግራሞችንና ንፎጀክቶችን በተሟላ ሁኔታ ለመፈጸም አስፈላጊ በሆኑት የዘርፎቹ የትምህርት መስኮች ሁሉ የተጓደሉት ባለሙያዎች ሊሟሉ ይገባል። የከተማ ሥራ አመራር ባለሙያዎችን በተመለከተ በ1999 ዓ.ም. በአገር ውስጥ በተጀመረው የከተማ ሥራ አመራር የድህረ-ምረቃ ዲግሪ ንፎግራም እስከ ሐምሌ 2002 ዓ.ም ድረስ በሦስት ዙሮች 1,300 ባለሙያዎች ተመርቀዋል። የአራተኛው ዙር 600 ሠልጣኞች ትምህርታቸውን በመከታተል ላይ ይገኛሉ። በመሆኑም በዚህ የሙያ መስክ እጥረት ስለማይኖር ክልሎችና ከተሞች ሰልጣኞቹን በተገቢው ቦታ በመመደብ ማሠራት ይጠበቅባቸዋል (በክልል የከተማ ዘርፍ አስፈጻሚ ቢሮዎች እና በኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ዘርፍ የሚያስፈልገው የመጀመሪያው ጥናት መሠረት የሰው ኃይል ፍላጎቱ በዕዝል ሰባት እና አሥር የቀረበ ሲሆን በቤቶች ልማት በአምስት ዓመቱ የሚያስፈልገው የሰው ኃይል በዕዝል ስምንት እና ዘጠኝ ቀርቧል)።

በከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር (በማዕከል) የሚያስፈልጉ ዓላማ አስፈጻሚ ባለሙያዎችን በተመለከተ በከተማ ሥራ አመራር፣ በኢኮኖሚክስ፣ በከተማ ንግድ፣ በጂኦግራፊ፣ በሥነ-ሕዝብ (ዲሞግራፊ)፣ በሕግ፣ በአርክቴክቸር፣ በሲቪል ምህንድስና፣ በስታትስቲክስ፣ በሥራ አመራር፣ በትምህርት ሥራ አመራር፣ በፋይናንሻል ማኔጅመንት እና በቢዝነስ ማኔጅመንት የትምህርት መስኮች 254 ያህል ባለሙያዎች እንደሚያስፈልጉ በቅርቡ በተጠናቀቀው የሚኒስቴር መ/ቤቱ የመሠረታዊ አሠራር ለውጥ ጥናት መሠረት የተፈቀደው የሥራ መደቦች ድልድል አመለካከቷል። ሆኖም ከዚህ ቁጥር ውስጥ በአሁኑ ጊዜ 159 ያህል (62.5 በመቶ) ብቻ በሥራ ላይ ይገኛሉ። ከዚህም በተጨማሪ 153 ያህል የድጋፍ ሰጪ ሠራተኞች (76ቱ ሾፌሮች ናቸው) እንደሚያስፈልጉ ጥናቱ ያመለከተ ሲሆን ከዚህ ውስጥ 77ቱ አሁን በሥራ ላይ ይገኛሉ። በመሆኑም የተጓደሉትን የዓላማ አስፈጻሚ

ባለሙያዎች (95) እና ድጋፍ ሰጪ ሠራተኞች (76) በቅጥር ማሟላት ያስፈልጋል። የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ልማት ለማስፈጸም በሃገር ደረጃ የሚያስፈልገውን የውኃ ደረጃ በዕዝል አሥራ አንድ ቀርቧል።

2. የፋይናንስ ፍላጎትና ምንጭ

በከተማ እና ኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ዘርፎች የተቀየሱትን ዋና ዋና የልማት ዕቅዶች ለማስፈጸም በዕቅድ ዘመኑ የሚያስፈልገው ፋይናንስ ለቤት ልማት ፕሮግራም ብር 21.7 ቢሊዮን (12.9 ቢሊዮን ከሃገር ውስጥ ብድር የሚገኝ ሲሆን ብር 8.7 ቢሊዮን በአዲስ አበባ አስተዳደር የሚሸፈን)፣ ለከተሞች መልካም አስተዳደርና አቅም ግንባታ ፕሮግራም ብር 24.676 ትሪሊዮን (ብር 24.339 ትሪሊዮን በክፍሎች/ከተሞች፣ ብር 224.9 ቢሊዮን ከውጭ ብድር፣ ብር 112 ቢሊዮን ከዕርዳታ እና ብር 18.7 ሚሊዮን በፌዴራል መንግስት የሚሸፈን)፣ ለኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ሪጉላቶሪና አቅም ግንባታ ፕሮግራም ብር 42.56 ሚሊዮን (በፌዴራል መንግስት የሚሸፈን)፣ ለከተማ ፕላን፣ ዕዳትና ውበት ፕሮግራም ብር 25 ሚሊዮን (ብር 6.9 ሚሊዮን ከዕርዳታና ብር 8.1 ሚሊዮን ከብድር የሚገኝ) እና ለጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ልማት ብር 19.6 ቢሊዮን (ብር 13.2 ቢሊዮን በአነስተኛ የቁጠባና ብድር ተቋማት እና ቀሪው በፌዴራልና ክልል መንግስታት የሚሸፈን) እንደሚያስፈልግ ተገምቷል። በከተማ እና ኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ዘርፎች የሚያስፈልገው ዝርዝር የፋይናንስ መጠንና ምንጩ በየዓመቱ ተከፋፍሎ ከዚህ በታች በቀረቡት ሠንጠረዦች (4 እና 5) ቀርቧል። ከዚህ በተጨማሪ ለጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ልማት በዕቅድ ዘመኑ የሚያስፈልገው ዝርዝር ፋይናንስና ምንጩ በክልል እና በሃገር ደረጃ በሠንጠረዥ 6 እና 7 ቀርቧል።

ሠንጠረዥ 4: የዘርፎች ቀጣይ 5 ዓመታት (2003-2007) የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ አጠቃላይ ፕሮግራሞች/ፕሮጀክቶች ዝርዝርና የፋይናንስ ምንጭ												
ተ.ቁ	አስፈጻሚ መ/ቤቶች ፕሮግራሞች/ፕሮጀክቶች	የሚገኙበት ሁኔታ		የፋይናንስ ምንጭ/የሚያስፈልግ በጀት(በሚ.ብር)						ፕሮጀክቱ የሚተገበርበት ስፍራ	ፕሮጀክቱ የሚጀመርበት ጊዜ	ፕሮጀክቱ የሚጠናቀቅበት ጊዜ
		ነባር	አዲስ	ከመንግስት		ከብድር		ከዕርዳታ	የ5 ዓመት በጀት			
				ፌዴራል	ክልል/ከተማ	ከአገር ውስጥ	ከውጭ					
1	የቤት ልማት ፕሮግራም											
	1.1 ኮንዶሚኒየም ቤቶች ማጠናቀቂያ (በክልሎች አ.አ ጨምሮ)	✓				4200			4200	በክልል ከተሞችና አ.አ	ከ2003 በፊት	2003
	1.2 ኮንዶሚኒየም ቤቶች (አ.አ)		✓		8704	8774			17478	አዲስ አበባ	2003	2007
2	የከተሞች መልካም አስተዳደርና አቅም ግንባታ ፕሮግራም											
	2.1 የመሠረተ ልማት ፕሮጀክት ዝግጅት ፋይናንሲንግ አፈጻጸምና ክትትል ንዑስ ፕሮግራም	✓		0.50	24339686.6		224947.5	112043.9	24676678.5	በክልል እና አ.አ	ከ2003 በፊት	2007
	2.2 የከተሞችና የክልሎች የሰው ኃይል ልማትና ስታንዳርዳይዜሽን ንዑስ ፕሮግራም	✓		0.65	7.35		1106.5	1.8	1116.3	በክልል እና አ.አ	ከ2003 በፊት	2007
	2.3 የህዝብ ተሳትፎና ያልተማከለ አስተዳደር ማሻሻያና ማጠናከሪያ ንዑስ ፕሮግራም		✓	16.24	21.96		37.5		75.7	በክልል እና አ.አ	ከ2003 በፊት	2007
	2.4 የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎት ስታንዳርዳይዜሽንና የአፈጻጸም ምዘና ንዑስ ፕሮግራም		✓	1.3	0.96	-	2.25		4.51	በክልል እና አ.አ	ከ2003 በፊት	2007
	ድምር			18.69	24339716.9		226093.7	112045.7	24677874.9			
3	የመሬት ልማትና ማፈሻመንት እና የከተማ ፕላን ማሻሻያ ፕሮግራም											
	3.1 የመሬት ልማትና አስተዳደር ፕሮጀክት	✓		2					2	በከተሞች (750)	2003	2007
	3.2 የመሬትና መሬት ነክ ንብረት ምዝገባ ፕሮጀክት		✓		75			75	በከተሞች (372)			
	ድምር			2	75			77				
4	የከተማ ፕላን፣ ጽዳትና ውበት ፕሮግራም	✓				4.3	3.8	16.9	25.01	ክልል፣ ከተሞችና አ/አ		
5	የኮንስትራክሽን ኢንፋስትራ ሪንግቶችና አቅም ግንባታ ፕሮግራም											
	5.1 የግሉ ዘርፍ አቅም ግንባታ ፕሮጀክቶች			14.79					14.79	ክልል፣ ከተሞችና አ/አ	2003	2007
	5.2 የግንባታ ዕቃዎች አቅርቦት አቅም ግንባታ ፕሮጀክቶች			12.39				12.39	ክልል፣ ከተሞችና አ/አ			
	5.3 የሰው ኃይል ልማት/ፕሮጀክቶች			4.76				4.76	ክልል፣ ከተሞችና አ/አ			
	5.4 የሬጉላቶሪና የአሠራር ሥርዓት ማሻሻያ ፕሮጀክቶች			5.29				5.29	ክልል፣ ከተሞችና አ/አ			
	5.5 የምዝገባ፣ የግንባታና የመጠቀሚያ ፍቃድ/ፕሮጀክቶች			5.96				5.96	ክልል፣ ከተሞችና አ/አ			
	ድምር			42.56				42.56				
6	የማስፈጸም አቅም ግንባታ ፕሮግራም							13.525	13.525			

7	የኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂና ዳታ ቤዝ ልማት ፕሮግራም											
	7.1 አውቶሜትድ የሆነ የውስጥ አሠራር ፕሮጀክት	✓						10	10	አ/አበባ	2004	2004
	7.2 የተቀናጀ ከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ መረጃ ሥርዓት ፕሮጀክት	✓						46.5	46.5	አ/አበባ	2004	2006
	7.3 የሚኒስቴር መ/ቤቱን ከተጠሪ ተቋማት፣ ከዘጠኙ ክልሎች፣ ከኢ.አና ከድሬደዋ ጋር የሚያገናኝ ዋይድ ኤሪያ ኔትዎርክ ፕሮጀክት	✓						6	6	አ/አበባ፣ ድሬዳዋና ክልሎች	2004	2004

ሠንጠረዥ 5: ከ2003 — 2007 ለታቀዱ ፕሮግራሞች ዓመታዊ የፋይናንስ ፍላጎትና ምንጭ በፕሮግራም ዓይነት ('000,000 ብር)

ተ.ቁ.	ፕሮግራም/ፕሮጀክት	ካ ፒ ታ ል በ ጀ ት																				ድምር
		ከተማ/ክልል/ክራስ					ከአገር ውስጥ ባንኮች ብድር (ሶንድ) ¹					ከውጭ ብድር					ዕርዳታ					
		2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007	
የከተማ ልማት ዘርፍ																						
1	የቤት ልማት ፕሮግራም																					
	1.1 ኮንዶሚኒየም ቤቶች (በክልሎች ኢ.አ ጨምሮ) ማጠናቀቂያ						4200															4200
	1.2 ኮንዶሚኒየም ቤቶች (ኢ.አ)	1498.9	1610.9	1732	1861.5	2000.8	1510.9	1623.9	1745.9	1876.4	2016.8											17478
2	የከተማ መሠረተ-ልማት ማስፋፊያ ፕሮግራም ²																					
	2.1 የመሠረተ-ልማት ፕሮጀክት-ዝግጅት ፋይናንሲንግ አፈጻጸምና ክትትል ንዑስ ፕሮግራም	2.83	3.84	4.05	3.98	3.96	3694704.3	5004401.7	5285242.4	5192888.2	5161000.1	34300.4	46486.3	49095.0	48237.2	47943.73	17008.3	23037.3	24330.2	23905.0	23759.6	24676678.5
	2.2 የከተሞችና የክልሎች የሰው ኃይል ልማትና ስታንዳርዳይዜሽን ንዑስ ፕሮግራም	2.65	0.02	0.24	0.17	0.17	3.04	325.9	324.3	223.0	221.3	0.02	3.0	3.0	2.5	2.06	0.01	1.4	1.4	1.02	1.01	1116.3
	2.3 የህዝብ ተሳትፎና ያልተማከለ አስተዳደር ማሻሻያ	2.2	1	1.37	1.37	1.37	0.28	17.92	16.11	16.15	16.15	0.01	0.09	0.17	0.17	0.17	0.01	0.92	0.08	0.08	0.08	75.7

	ማጠናከሪያ ንዑስ ፕሮግራም																					
	2.4 የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎት ስታንዳርዳይዜሽንና የአፈጻጸም ምዘና ንዑስ ፕሮግራም	0.00100	0.00100	0.00100	0.00100	0.00100	0.24657	1.99232	0.95671	0.94685	0.31000	0.00229	0.01851	0.00889	0.00880	0.00293	0.00114	0.00917	0.00440	0.00436	0.00145	4.51
3	የመሬት ልማትና ማፈመንገድ ፕሮግራም																					
	4.1 የመሬት ልማትና ማፈመንገድ ፕሮጀክት	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4																2.0
	4.2 የመሬትና መሬት ነክ ንብረት ምዝገባ ፕሮጀክት	15	15	15	15	15																75.0
4	የከተማ ንግድ፣ ጽዳትና ውበት ፕሮግራም																					
	4.1 የከተማ ጥላን፣ ጽዳትና ውበት ፕሮግራም						.252	.902	.831	.831	1.448	.228	.816	.752	.752	.1310	.720	.227	2.376	2.376	4.139	25.018
የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ዘርፍ																						
5	የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ አትም ግንባታ ፕሮግራም																					
	5.1 የግሎ- ዘርፍ አትም ግንባታ ፕሮጀክቶች	1.0	3.0	4.47	4.47	1.85																12.5
	5.2 የግንባታ ዕቃዎች አቅርቦት አትም ግንባታ ፕሮጀክቶች	0.6	2.6	3.8	3.8	1.59																66.0
	5.3 የሰው ኃይል ልማት፣ፕሮጀክቶች	0.13	0.93	1.53	1.53	0.64																1.05
	5.4 የሬጉላቶሪና የአሠራር ሥርዓት ማሻሻያ ፕሮጀክቶች	0.69	0.9	1.53	1.53	0.64																3.78
	5.5 የምዝገባ፣ የግንባታናየመጠቀ ሚያ ፍቃድ፣ፕሮጀክቶች	0.82	1.13	1.66	1.66	0.69																1.4
6	የማስፈጸም አትም ግንባታ																2.5	2.75	3.025	2.75	2.5	13.525

7	7.1 አውቶሚትድ የሆነ የውስጥ አሠራር ፕሮጀክት																10				
	7.2 የተቀናጀ የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ መረጃ ስርዓት ፕሮጀክት																1.5	30	15		
	7.3 የሚኒስቴር መ/ቤቱን ከተጠሪ ተቋማት፣ ከዘጠኙ ክልሎች፣ ከአ.አ እና ድሬደዋ ጋር የሚገናኝ ዋይድ ኤሪያ ኢትዎርክ ፕሮጀክት																6				

ሠንጠረዥ 6: የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን (2003-2007 ዓ/ም) ፋይናንስ ፍላጎት

ተ ቁ	ፌዴራል/ክልል	መነሻ 2002		በዕቅድ ዘመኑ የሚፈለግ የፋይናንስ መጠን									
				2003		2004		2005		2006		2007	
		መደበኛ	ካፒታል	መደበኛ	ካፒታል	መደበኛ	ካፒታል	መደበኛ	ካፒታል	መደበኛ	ካፒታል	መደበኛ	ካፒታል
1	ፊጥአን/ሥልኤ	8,773,200.00		9,036,396.00	4,800,000.00	9,307,488.00	1,300,000.00	9,586,712.00	400,000.00	9,874,314.00	1,400,000.00	10,170,543.00	1,100,000.00
2	ኦሮሚያ	16,000,000.00	62,730,000.00	25,700,000.00	82,800,000.00	29,200,000.00	84,000,000.00	32,320,000.00	90,000,000.00	33,820,000.00	96,000,000.00	35,820,000.00	102,000,000.00
3	አዲስ አበባ	11,634,567.00	200,000,000.00	35,139,084.00	235,400,000.00	34,352,834.00	282,480,000.00	34,352,834.00	338,976,000.00	34,352,834.00	406,771,200.00	34,352,834.00	488,125,440.00
4	አማ ጥ/አ/ነ/ኢ/ከ/ማ/ኤ	8,646,543.00	14,027,549.00	15,630,015.00	326,000,000.00	18,727,960.00	399,000,000.00	22,301,226.00	483,000,000.00	24,468,930.00	471,000,000.00	20,649,919.00	326,000,000.00
5	ደቡብ ሕዝቦች ክክልል አስከ ቀበሌ	19,044,306.00	35,126,873.00	21,160,340.00	129,415,440.00	22,335,914.00	136,605,187.00	23,511,489.00	143,794,933.00	24,687,063.00	150,984,680.00	2,862,639.00	158,174,429.00
6	ጉግራይ ክልል	934989	25300000	981738	25300000	1030825	30360000	1082367	34420000	1136485	40480000	1193309	45540000
* ለአሮሚያ የተመዘገበ የበጀት ፍላጎት የኤጀንሲው ብቻ መሆኑ እንዲታወቅ													

ሠንጠረዥ 7: የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን (2003-2007 ዓ/ም) ፋይናንስ ፍላጎት እና ምንጭ

ተ.ቁ	የወጪ ዓይነት	የፋይናንስ ምንጭ	መነሻ	የዕቅድ ዘመን					
				2003	2004	2005	2006	2007	ድምር
1	የብድር አቅርቦት	አነስተኛ የቁጠባና ብድር ተቋማት	891,397,292	2,040,076,744	2,339,454,897	2,639,838,049	2,918,971,202	3,239,604,354	13,177,945,246
2	መደበኛ በጀት	የፌዴራልና የክልል መንግሥታት	65,033,605	107,647,573	114,955,021	123,154,628	128,339,626	105,049,244	579,146,092
3	ካፒታል በጀት	የፌዴራልና የክልል መንግሥታት	956,430,897	920,413,540	1,058,396,037	1,227,994,633	1,316,792,430	1,283,849,269	5,807,445,909
ድምር				3,068,137,857	3,512,805,955	3,990,987,310	4,364,103,258	4,628,502,867	19,564,537,247

ክፍል ሦስት፡- የክትትል፣ ግምገማና ግብረ-መልስ ሥርዓት

1. አጠቃላይ

ክትትል፣ ግምገማና ግብረ-መልስ መሠረታዊ የስትራቴጂክ ዕቅድ አካል ሲሆኑ ለዚህም አስፈላጊውን ሥርዓት መዘርጋት በዘርፎቹ ለተቀየሱት መደበኛ ተግባራት፣ ፖሊሲዎች፣ ፕሮግራሞች፣ ንግዶችና የልማት ዕቅዶች አተጋባበር ውጤታማነትና ስኬታማነት ወሳኝ ነው። በክፍለ ኢኮኖሚው ዘርፎች የሚታቀዱ ሥራዎች አፈጻጸሞች የታቀደላቸውን ውጤትና ግብ ማምጣታቸውን የመከታተያና የመገምገሚያ ስርዓት ለመፍጠር በቅድሚያ እንደ እንቅስቃሴዎቹ ባህሪያት ለክትትልና ግምገማው የሚያገለግሉ መለኪያዎችንና መስፈርቶችን ማዘጋጀት ያስፈልጋል። ለታቀደው ውጤት ወይም ግብ የተሟላ ስኬት ሲባል የአመልካቾቹ ወይም የመሥራቻዎቹ ቅመራ ሂደት ላይ አስፈጻሚውን፣ ፈጻሚውንና የልማት አጋሩን በቀጥታ ማሳተፍ ይገባል። ይህም በእቅድ አፈፃፀሙ ላይ የባለቤትነት ስሜት ከማሳደጉም ባሻገር በአፈፃፀሙ ሂደት ላይ የኃላፊነት መንፈስን ያስፍናል። በዚህ ረገድ በከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ዘርፍ ለታቀዱ የልማት ግቦች ስኬትና በየጊዜው ለሚሰጡ አገልግሎቶች ስኬታማነት በየደረጃው የሚገኙ ተቋማት መሪዎች/አስተባባሪዎች ፈጻሚዎችን በሂደት በማደራጀትና በማቋቋም የጋራ አመለካከቶችን በመፍጠር ለችግሮች አፋጣኝ መፍትሄ በማፈላለግ የጋራ ኃላፊነት እንዲኖራቸው ያስፈልጋል።

በመሆኑም ይህን የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን እቅድ ወደ ትግበራ መለወጫ የፓሊሲ፣ የፕሮግራምና/የንግድ አዘገጃጀት እና አፈፃፀም ሂደት ለመከታተልና ለመገምገም እያንዳንዱ የእቅዱ አስፈጻሚ አካል ከራሱ የሰው ኃይልና ክልማት ንግድ-ሙ አጋሮችና ባለድርሻዎች ጋር በመሆን፡-

- 1) የንግድ ክትትል ግቦችን (Outputs)፣ እና
- 2) የንግድ ውጤቶችን (Outcomes)

በዝርዝር የማስቀመጥ፣ አመልካቾች የመቀመርና የማጽደቅ ኃላፊነት ይኖርበታል።

2. የአፈጻጸም ክትትልና ድጋፍ ሥርዓት

ክትትል የማድረግ ተግባር የተቋማትን የሥራ እንቅስቃሴ የምንከታተልበት የዕቅዱ አንድ አካልና የማስፈጸሚያ ስልት ነው። ዋነኛ ተልዕኮውም የልማት ዕቅዶች ከተቀመጡ ግቦች አንጻር ስለመከናወናቸውና አገልግሎት አሰጣጡም ተከታታይነት ዘላቂነት ባለው መልኩ እየተራመደ ስለመሆኑ ያለማቋረጥ መፈተሽ፣ መመዝገብ፣ ማረምና መደገፍ ሲሆን የግብ ስኬቱ የአገልግሎት አሰጣጡን ብቃት በማጎልበት የደንበኛውን እርካታ ማረጋገጥ ነው። በመሆኑም የሚከተሉትን ተግባራት በቅደም ተከተላቸው መፈጸም ይገባል።

2.1 የተዘጋጀውን የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ማወያየትና መዘርዘር

- 1) በተዘጋጀው ዕቅድ ላይ ተገቢ ግንዛቤ ተይዞበት ወደ ሥራ እንዲገባ ከማድረግ አኳያ የሚመለከታቸውን ባለድርሻ አካላት በማወያየት እንዲዳብር በማድረግ የጋራ አመለካከት፣ ተነሳሽነትና የባለቤትነት ስሜት እንዲያድግ ይደረጋል፤
- 2) የጋራ መግባባት ላይ ከተደረሰ በኋላ በተዘጋጀው የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ መሠረት እያንዳንዱ አስፈጻሚና ፈጻሚ ተቋም ዝርዝር ዕቅድ ያዘጋጃል፤

- 3) እያንዳንዱ አስፈጻሚ አካል የሚመለከቱትን ሥራዎች፣ በዓመት፣ በሩብ ዓመት፣ በወርና በሣምንት ከፋፍሎ በማዘጋጀት የታለመላቸውን ግብ እንዲመቱ ማድረግ ይጠበቅበታል።

2.2 የዕቅድ አፈጻጸም ክትትልና ድጋፍ ሥርዓት መዘርጋት

ይህ ከዚህ በታች የቀረቡትን አራቱን የክትትልና ድጋፍ ሥርዓት የሚያስፈጽሙ አደረጃጀቶችን በየደረጃው በማጠናከር የሚፈጸም ይሆናል።

- 1) የሚመለከታቸው ባለድርሻዎች በየተቋማቸውና የሙያ ማህበራቸው ዕቅዱን የሚያስፈጽሙ መዋቅሮች ማለትም የዕቅድ ዝግጅትና ክትትል ክፍሎች እንዲደራጁና እንዲጠናከሩ ይደረጋል፤
- 2) በዕቅድ በተቀመጡ ዝርዝር ሥራዎች አፈጻጸም ላይ ያተኮረ የሥራ ክትትልና ድጋፍ በየደረጃው በየቀኑ፣ በሣምንት እና በየወሩ ይደረጋል፤ በዚሁ መሠረት፦

- የዕለት ተዕለት አፈጻጸም ክትትል በ360 ዲግሪ የግምገማ አሠራር ሥርዓት የተደገፈ እንዲሆን ይደረጋል፤
- የሣምንታዊ የዕቅድ አፈጻጸም ግምገማ እና የቀጣዩ ሳምንት ዕቅድ ዘወትር ዓርብ ለሚመለከተው (በየተቋሙ ለሚገኘው) የኘሮግራም ማኔጅመንት ኮሚቴ እየቀረበ የጋራ ግንዛቤ እንዲያዝበት ይደረጋል፤ ዘወትር ሰኞም ለሚመለተው ክፍል ይቀርባል፤
- ያለፈው ወር ዕቅድ አፈጻጸም እና የቀጣይ ወር ዕቅድ በወሩ መጨረሻ ባለው ዓርብ በተቋሙ የኘሮግራም ማኔጅመንት ኮሚቴ ግምገማ ይደረግበታል፤ የግምገማው የተጠቃለለ ሪፖርትም በወሩ መጀመሪያ ባለው ሰኞ ለሚቀጥለው የተቋሙ የበላይ አመራር እየቀረበ የዕቅድ አፈጻጸሙ ደረጃ የጋራ ግንዛቤ ይጨበጥበታል፤
- ይህ ክትትልና ድጋፍ በተቋማዊ መልክ የሚፈጸም ሲሆን እያንዳንዱ ተቋም (ፈጻሚ አካል) ሥርዓቱን መዘርጋት ይጠበቅበታል፤ ሥርዓቱ በየደረጃው ስለመዘርጋቱም በኢንስፔክሽን ወቅት የሚረጋገጥ ይሆናል።

- 3) በኘሮግራምና በኘሮጀክት የታቀዱ ሥራዎችን የሚመለከታቸው የሕብረተሰብ ክፍሎች የሚከታተሉበት ስርዓት ይዘረጋል፤ እንዲሁም ህብረተሰቡ የሰጣቸው አስተያየቶች በቀጣይ ዕቅዶች ላይ የተካተቱ ወይም ግንዛቤ የተወሰደባቸው መሆኑን የሚያረጋግጥ ሥርዓት ይዘረጋል፤
- 4) የዕቅዶችን አፈጻጸም፣ ውጤት፣ ያጋጠሙ ችግሮችና መፍትሄዎቻቸው፣ የታዩ ጠንካራና ደካማ ጎኖች ... ወዘተ በማጥናት ለላቀ አፈጻጸም ድጋፍ የሚሰጡ የከፍተኛ ትምህርት ተቋማት፣ የምርምር ተቋማት፣ አማካሪ ድርጅቶች፣ ወዘተ... በማጠናከር በዚህ ሥራ እንዲሳተፉ ይደረጋል።

2.3 የተጠናከረ የመረጃና የሪፖርት ልውውጥ ሥርዓት መዘርጋት

- 1) አስፈጻሚና ፈጻሚ አካላት ስለ ዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅዱ አፈጻጸም በየወሩ፣ በየሩብ ዓመቱና በየዓመቱ ሪፖርት በማዘጋጀት ለሚመለከታቸው አካላት ያስተላልፋሉ፤
- 2) የሪፖርቶቹ አቀራረብ በዕቅዱ ላይ የተቀመጡትን ግቦችና ተግባራት አፈፃፀም መሠረት ያደረገ ይሆናል፤
- 3) የዕቅዱን አፈጻጸም የሚያሳዩ ማንኛውም ዓይነት መረጃዎች በአግባቡ በየተቋማቱ ወጥ በሆነ መንገድ ተደራጅተው ይያዛሉ፤ ለሚመለከታቸው ቢሮ በየጊዜው እንዲተላለፉ ይደረጋል።

2.4 የቪዲዮ ኮንፈረንስ እንደ አንድ የክትትልና ድጋፍ ሥርዓት መዘርጋት

ሌላው የሥራዎች አፈጻጸም መከታተያና መደገፊያ መንገድ ንግራሞችን ከሚያስፈጽሙ አካላት ጋር በቪዲዮ ኮንፈረንስ የሚደረግ ውይይት ነው። ይኸውም በክልሎችና በከተሞች ንግራሞችን ከሚያስፈጽሙ አካላት ጋር በየወሩ (ወር ተጠናቆ የመጀመሪያው ማክሰኞ በ8:00 ሰዓት) የቪዲዮ ኮንፈረንስ በማካሄድ የሥራዎችን አፈጻጸም በመከታተል ላጋጠሙ ችግሮች መፍትሄዎችን በጋራ በማፈለግ ከማዕከል የሚጠበቀው ድጋፍ መስጠቱ ይረጋግጣል፤ የፖሊሲና ንግራም ቢሮም ግብረ-መልሱ በጽሑፍ እንዲደርሳቸው ያደርጋል።

2.5 የቅንጅት ሥርዓት መዘርጋት

- 1) የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን እቅዱን ተግባራዊ ለማድረግ ለተቀመጡት ዓላማዎችና ግቦች እንዲሳኩ እያንዳንዱ ባለድርሻ አካል በግልጽ ተገንዝቦ መረባረብ ይጠበቅበታል፤
- 2) ከፍተኛ ውሳኔ፣ ማስተባበርና ክትትል ለሚያስፈልጋቸው ሥራዎች ብቻ የሚመለከታቸው ባለድርሻ አካላት አባል የሆኑበት አስተባባሪ ኮሚቴዎች ይቋቋማሉ።

3. የግምገማና ግብረ-መልስ ሥርዓት

የተዘጋጀውን የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ውጤታማ በሆነ መልኩ ለመተግበር ከፍ ብሎ የተገለጸውን የክትትልና ድጋፍ ሥርዓት በማጠናከር ግምገማ የሚደረግበትና ግብረ-መልሶች የሚሰጡበት ሥርዓት በመዘርጋት የሚፈጸም ይሆናል።

3.1 የግምገማ ሥርዓት

ግምገማ በተወሰነ የጊዜ ገደብ ውስጥ የሚከናወን የአንድ ሥራ ዕቅድ ክንውንና አፈጻጸም የሚፈተሽበትና የሚለካበት የዕቅዱ አካልና ማስፈጸሚያ ስልት ነው። የግምገማው ዓላማ በሲክተሩ የተቀመጡ ቁልፍ የትኩረት መስኮች ዕቅድ አፈጻጸምና አገልግሎት አሰጣጥ በተቀመጠለት የስኬት መስፈርት በተወሰነ የጊዜ ገደብ በክትትል ከተደረሰበት አንጻር ጥራትና ውጤታማነቱን በመፈተሽ፣ በመለካትና ደረጃ በማውጣት ዝንባሌዎችን (trends) የምንተነትንበት ሥርዓት ነው። የመጨረሻ ግቡም ተከታታይነትና ዘላቂነት ባለው መልኩ የአደረጃጀት፣ የሰው ኃይል ብቃትና ውጤታማነትን በማጎልበት ፍትሃዊነትን የተላበሰ አገልግሎት በመስጠት ፈጣንና ዘላቂነት ያለው ልማት ማምጣትና መልካም አስተዳደርን ማስፈን ነው። በዚህ መሠረት፡-

- 1) ባለድርሻ አካላት በዕድገትና የትራንስፎርሜሽን ዕቅዱ የተቀመጡትን ግቦች መሠረት ያደረገ ዝርዝር ግምገማ በጋራ በዓመት ሁለት ጊዜ (በየስድስት ወሩ እና በየዓመቱ መጨረሻ) ያደርጋሉ።
 - የስድስት ወራት ዕቅድ አፈጻጸም ለሚመለከተው የንግራም ማኔጅመንት ኮሚቴ በስድስተኛው ወር መጨረሻ ባለው ዓርብ (ካላለቀም ቅዳሜ) እየቀረበ ዝርዝር ግምገማ ይደረግበታል፤ የቀጣዩ ስድስት ወራት ዕቅድም እንዲቀርብ በማድረግ ውይይት ይደረግበታል (መከለስ ካስፈለገም እንዲከለስ ይደረጋል)፤ የግምገማው ሪፖርትም ሰባተኛው ወር በገባ በ3ኛው ቀን (በዓል ከሆነ በሚቀጥለው ቀን) ለሚመለከተው የበላይ አካል እንዲቀርብ በማድረግ ውይይት ይደረግበታል፤ የፖሊሲና ንግራም ቢሮም የሚቀርቡለትን ሪፖርቶች በ10 ቀናት ውስጥ በማጠቃለል ለጋራ ግምገማ ማቅረብ ይጠበቅበታል።

- ዓመታዊ የዕቅድ አፈጻጸም የበጀት ዓመቱ በተጠናቀቀ በ5 ቀናት ውስጥ ለሚመለከተው የኖርግራም ማኔጅመንት ኮሚቴ እየቀረበ ዝርዝር ግምገማ ይደረግበታል፤ የቀጣዩ ዓመት ዕቅድም እንዲቀርብ ይደረጋል፤ የግምገማው ሪፖርትም እስከ ሐምሌ 10 ቀን (በዓል ከሆነ በሚቀጥለው ቀን) ለሚመለከተው የበላይ አካል እንዲቀርብ ይደረጋል፤ የፖሊሲና ኖርግራም ቢሮም የሚቀርቡለትን ሪፖርቶች በ10 ቀናት ውስጥ በማጠቃለል ለጋራ ግምገማ ማቅረብ ይጠበቅበታል፡፡

2) በየደረጃው የሚደረገው የዕቅድ ክንውን ሪፖርት ከግምገማ አስተያየትና የአፈጻጸም ዝንባሌን (trend) በሚያሳይ መልኩ እንዲቀርብ ይደረጋል፡፡ ይህም ሪፖርቱ በዕቅዱ የተቀመጡ ግቦች በምን ያህል እንደተሳኩ፣ ካልተሳኩም ለምን እንዳልተሳኩ፣ ያጋጠሙ ችግሮች እና ትኩረት የሚሹ ጉዳዮችን ያመለክቱ መሆን ይኖርበታል፡፡ ሪፖርቶቹ በስብሰባ ውይይት ይደረግባቸውና በዝንባሌዎቹ ላይ የጋራ መግባባት ለመፍጠር ጥረት ይደረጋል፤

3) በሚደረጉ ግምገማዎችም በዕቅድ ዝግጅትና አፈጻጸም ወቅት የታዩና አሁንም ያሉ ማነቆዎች በአግባቡ እንዲለዩ ይደረጋል፡፡ በዚህ ረገድ፡-

- ዕቅድ ዝግጅትን በተመለከተ
የአንድ ዕቅድ የጥራት ደረጃ ዋነኛ መለኪያ በዕቅዱ ውስጥ የተቀመጡት ግቦች SMART መሆናቸው ሲሆን በየደረጃው በሚዘጋጁ ዕቅዶች የሚጣሉ ግቦችን SMART የማድረግ ጥረት ቢኖርም ክፍተት ይታያልና ይህን ከማሻሻል አኳያ የተደረገ ጥረት በሚቀርበው ሪፖርት መግለጽ ይኖርበታል፤
- አመለካከትን በተመለከተ
አብዛኛው ሠራተኛ እና አመራሩ ዘንድ በጊዜ የለኝም ቅኝት/መንፈስ ሥራዎችን ያለመፈጸምና ፋይዳውን በትክክል ያለመገንዘብ ችግር፤ ለንብረት ብክነት ያለው ተቆርቋሪነት፤ የመንግሥት የሥራ ሰዓትን ከማክበር፤ የመንግሥት ፖሊሲዎችን የመፈጸም እና አዲሱን የአሠራር ለውጥ ለመቀበል ዝግጁነት አኳያ ችግሮች የሚስተዋሉ በመሆኑ እነዚህን ችግሮች ከመቅረፍና የጋራ ተቋማዊ ራዕይ እንዲኖር ከማድረግ አኳያ የተከናወኑ የግንዛቤ ማስጨበጫ እና የተዘረጋ የተጠያቂነት ሥርዓት በሪፖርቱ መግለጽ ይኖርበታል፡፡
- ክህሎትን በተመለከተ
ሠራተኛውም ሆነ አመራሩ ለሥራው የሚያስፈልገው መሠረታዊ የዕውቀትም ሆነ የክህሎት ማነስ እንዲሁም የመንግሥት ፖሊሲዎችን፣ ስትራቴጂዎችን እና ሕጎችን ጠንቅቆ ያለማወቅ ችግር የሚታይበት በመሆኑ የዕውቀትም ሆነ የክህሎት ችግሩን ለመቅረፍ የተከናወኑ ተግባራት በሪፖርቱ መግለጽ ይኖርባቸዋል፡፡
- ግብአትን በተመለከተ
ግብአት በሁለት የሚከፈል ሲሆን አንደኛው በተቋሙ ውስጥ መሟላት ያለባቸው ለሥራው አስፈላጊ የሆኑ ቁሳቁሶች (እንደ ወንበር፣ ጠረጴዛ፣ ስልክ፣ ወረቀት፣ ተሽከርካሪ፣ ወዘተ...) ሲሆኑ ሁለተኛው በዘርፉ ለቀየሱት የልማት ሥራዎች መሳካት የሚያስፈልጉ ግብአቶችን (ለምሳሌ የዋይድ ኤርያ ኔት ወርክ ዝርጋታ፣ ሕጎች፣ ሲሚንቶ፣ ብረት፣ ወዘተ...) ያካትታል፤ በመሆኑም እነዚህን ግብአቶች ከማሟላት አኳያ የተደረጉ ጥረቶች በሪፖርቱ ሊግለጹ ይገባል፡፡

- ክትትልና ድጋፍን በተመለከተ

የተጠናከረ የክትትልና ድጋፍ ሥርዓት መዘርጋት ለዕቅዱ መሳካት ዓይነተኛ መሣሪያ እንደመሆኑ ይህ ጉዳይ እንዴት እየተመራ እንደሆነ እና የሚደረገው ድጋፍም የአስፈጻሚዎችን አቅም በሚገነባ መልኩ መፈጸሙ በሪፖርቱ መግለጽ ያስፈልጋል፤

- ግምገማና ግብረ-መልስን በተመለከተ

ከፍ ብሎ የተገለጸው የግምገማ ሥርዓትና ከዚህ በታች የቀረበው የግብረ-መልስ ሥርዓት ግልጽነት ተይዞ የተገባበት ስለመሆኑ በሪፖርቱ መግለጽ ይገባል፡፡

- 4) በየስድስት ወሩ ከሚቀርቡ የአፈጻጸም ሪፖርቶች በተጨማሪ በዝርዝር የተለዩ ውጤት ተኮር መለኪያዎችን (KPI) መሠረት ያደረጉ የአካል እይታና የአፈጻጸም ጥናት በማድረግ በኢንሰፔክሽን ቡድን ተደራጅተው የሚቀርቡ ሪፖርቶች ይኖራሉ፤
- 5) የዕቅድ አፈፃፀሙ ያስገኘው ፋይዳና ውጤት፣ የታዩ ደካማና ጠንካራ ጎኖች፣ የተገኙ የተሻሉ ልምዶች.... ወዘተ በተመለከተ ሙያዊ ጥናት በማካሄድ ለተሻለ ቀጣይ አፈጻጸም መጠቀም የሚችልበት ሁኔታ ይመቻቻል፤
- 6) በዘርፉ በሚደረጉ ግምገማዎችና ጥናቶች የሚለዩ የተሻሻሉ ልምዶች በዝርዝር እንዲጠኑ ይደረጋል፤ ፋይዳቸው ከፍተኛ ሆኖ ሲገኝም እንዲቀመሩ ይደረጋል፤ ለሌሎች እንዲተላለፉ ይደረጋል፡፡

4.2 የግብረ-መልስ ሥርዓት

ግብረ-መልስ በየጊዜው የሚደረግን የክትትልና ግምገማ ውጤትና የግብረ-መልስ ምንጮችን መነሻ አድርጎ የሚሰጥ ሲሆን ይህም አፈጻጸሙ በጠንካራነት የሚፈረጅ ከሆነ አዎንታዊ፣ ድክመት የታየ ከሆነ ድጋፋዊ ወይም አሉታዊ ምላሽ የሚሰጥበት ነው፡፡ በዚሁ መሠረት፡-

- 1) በየደረጃው በሚደረጉ የዕቅድ አፈጻጸም ሪፖርት እና የዕቅድ ዝግጅት ወይይቶችና ግምገማዎች የሚደርስባቸው ድምዳሜዎች በአግባቡ እየተያዙ ግምገማውን መሠረት ያደረገ ግብረ-መልስ ለሚመለታቸው አካላት በጽሑፍ እንዲደርስ ይደረጋል፤ ለትይዩ መ/ቤቶችም እንዲተላለፍ ይደረጋል፡፡ የትምህርትና ሌሎች ጥቅማ ጥቅሞች ከዚህ ግብረ-መልስ ጋር የተያያዙ እንዲሆኑ ጥረት ይደረጋል፤ በተደጋጋሚ ድክመት በሚያሳዩት ላይ ከሚመለታቸው አካላት ጋር በመነጋገር ማስተካከያዎች እንዲደረጉ የሚያስችሉ የውይይት መድረኮች እንዲዘጋጁ ይደረጋል፤
- 2) በሁሉም የሴክተሩ መ/ቤቶች የለውጥ ኃይል ለማበራከትና የማስፈጸም አቅማችንን ለማጠናከር ያስችለን ዘንድ የ360 ዲግሪ የግምገማ አሠራር እንዲጠናከርና ግንባር ቀደሞች ታታሪዎች ከሚኖራቸው የአፈጻጸም ብቃት አንጻር ትኩረት ሰጥቶ በመለየት፣ ለውጡን ለመምራት የተዘጋጀ ኃይል በአመለካከትና በክህሎት ተጠናክሮ እንዲገኝ ተገቢው ድጋፍ ማድረግ፣ የለውጥ ኃይሉን ተልዕኮ በመስጠት በየጊዜው ስለ አፈጻጸሙ ክትትልና ድጋፍ በማድረግ በተልዕኮ አፈጻጸም ዙሪያ ደካማ የሆነው እንዲንገዛለል እና ብቁ የሆነው እንዲጠናከር ይደረጋል፡፡

በመጨረሻም ከፍ ብሎ የተዘረዘሩትን የክትትልና ድጋፍ እና ግምገማና ግብረ-መልስ ሥርዓት በተሟላ መልኩ ለመፈጸም የአሠራርና የተግባር አፈጻጸም መመሪያ ማዘጋጀት፣ ማጽደቅና ተግባራዊ ማድረግ ይገባል

ክፍል አራት፡- ማጠቃለያ

ባለፉት አምስት ዓመታት በጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ልማት፣ በቤቶች ልማት፣ በከተሞች መሠረተ-ልማት፣ በከተሞች መልካም አስተዳደር እና በኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ሪጐላቶሪ ሥራዎች ዙሪያ የተከናወኑት ተግባራት ለቀጣዩ የአምስት ዓመት (2003-2007) የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ መሳካት መነሻ ናቸው። በመሆኑም በቀጣይ የልማት ዕቅድ ዘመን ባለፉት ዓመታት የተገኙትን ውጤቶች ይበልጥ በማግለጫ፣ ሳይፈጸሙ የቀሩትን በተሟላ መልኩ በማከናወን እና ከወቅቱ ትኩረት አኳያ ተጨማሪ አዳዲስ ንግግራቶችንና ንግግራቶችን በማካተት አጠቃላይ የንግግራቶችን አፈጻጸም ወደ ላቀ ደረጃ ማድረስ ይገባል።

በዚህ መሠረት በቀጣዩ አምስት ዓመት መሠረታዊ ተደርገው የተወሰዱት የልማት ዕቅዶች በዋናነት የማስፈጸም አቅም ግንባታ፣ የኢንተርኔት-ይዘቶች የተወዳዳሪነት አቅም ግንባታ፣ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ የማስፈጸም አቅም ግንባታ፣ የከተማ መሬት ልማትና ማኔጅመንት፣ የቤቶች ልማት፣ የከተሞች መልካም አስተዳደርና አቅም ግንባታ እና የከተማ ንግድ፣ ጽዳትና ውበት ሥራዎች ናቸው። የማስፈጸም አቅምን በተመለከተ በሁሉም እርከኖች/ደረጃዎች ያለውን አቅም ለማሳደግ ድጋፍና ክትትል ይደረጋል። የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ልማትን በተመለከተ በሁሉም ዘንድ የሚታዩትን የአመለካከት ችግሮች በመፍታትና ሞዴል ኢንተርኔት-ይዘቶችን በመፍጠርና የእዝሊህንም ተሞክሮ ለማስፋት እንዲቻል ምቹ ሁኔታ ለመፍጠር ትኩረት የሚሰጥ ይሆናል። በዚህም በ245510 አዲስ ኢንተርኔት-ይዘቶች አማካይነት ከ3 ሚሊዮን በላይ ለሚሆኑ ዜጎች የሥራ ዕድል ይፈጠራል። በከተማ መሬት ልማትና ማኔጅመንት እና በከተማ ንግድ ዙሪያ ያለውን የማስፈጸም አቅም በከፍተኛ ደረጃ የሚያሻሽሉ እንዲሁም ከተሞችን ውብና ጽዱ ሊያደርጉ የሚችሉ ተግባራት እና ቴክኖሎጂዎች ትኩረት ተሰጥቷቸው ይከናወናሉ። በመሬት ልማትና ማኔጅመንት ረገድ በዋናነት የተቀናጀ የመሬት መረጃ ሥርዓት በመዘርጋት ወደ 1.73 ሚሊዮን የሚደርስ መሬት-ነክ የማይንቀሳቀስ ንብረት ምዝገባ ይከናወናል። የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪውም በተሟላ የአቅም ግንባታና የሪጐላቶሪ ሥርዓት እንዲመራ ከመቼውም ጊዜ የበለጠ ትኩረት አግኝቶ እንዲፈጸም ይደረጋል። በዚህ ረገድ በልማት ንግግራቶች ለሚሳተፉ 200 ሥራ ተቋራጮችና 100 አማካሪዎች የISO ስታንዳርድ እንዲደርሱ ድጋፍ ይደረጋል፤ እንዲሁም በመንገድ፣ በጋይል እና በባቡር ዘርፍ የሚሳተፉ ሥራ ተቋራጮችና አማካሪ ድርጅቶች ቁጥር በ100 እና በ50 እንዲያድግ ይደረጋል። በቤት ልማት ዘርፍ የተካተቱትን በርካታ ሃገራዊ ፋይዳ ያላቸውን ንግግራቶች ግንባታ በተመለከተ ከጥራት፣ ከወጪና ከጊዜ አኳያ መሠረታዊ ለውጥ ማምጣት በሚያስችሉ ቴክኖሎጂዎች እየታገዙ በአጭር ጊዜ ሊገነቡ የሚችሉ ወጪ ቆጣቢ ቤቶችን ለመገንባት ትኩረት በመስጠት እንዲፈጸም ይደረጋል። ከዚህ ጋር በተያያዘም በከተሞች በመንግሥትና በግሉ ዘርፍ 700ሺ ቤቶች እንዲሁም የተለያዩ የመንግሥት ሕንጻዎች ሲገነቡ 4 ሺ የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማትን እና 2ሺ አነስተኛ ሥራ ተቋራጮችን በማሳተፍ እስከ 200ሺ የሚደርስ የሥራ ዕድል ይፈጠራል። በከተሞች መልካም አስተዳደርን ከማረጋገጥ አኳያ ቀልጣፋና ውጤታማ የመሠረተ-ልማት እና ማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶች እንዲቀርቡ እንዲሁም በከተማ ሥራ አመራር መስክ የተጀመረው ሥልጠና ተገቢው ክትትልና ትኩረት ተሰጥቷቸው እንዲፈጸም ይደረጋል። በዚህ ረገድ በዋናነት 20 ያህል የከተማ አገልግሎቶች ዓለምአቀፍ (ISO ስታንዳርድ) ደረጃ እንዲደርሱ በማድረግ በ63 ከተሞች የተሻለ ተሞክሮዎች እንዲስፋፉ ይደረጋል።

በአጠቃላይ በስትራቴጂክ ዕቅዱ የተመለከቱትን ሥራዎች አፈጻጸም የአሰራርና የተግባር አፈጻጸም የአመራር ሥርዓት በመዘርጋት የቅርብ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል። በክትትልና ድጋፍ ወቅት ከሚገኙት እውነታዎችም

በመነሳት አስፈላጊው ግብረ-መልስ ይደረጋል። የተሻሉ ተሞክሮዎች የሚስፋፉበትና ጉድለቶች በግምገማ ነክ ሥልጠና እየተሟሉ የሚሄዱበት ሥርዓትም ይፈጠራል።

በመጨረሻም ይህ ዕቅድ የኸረግራም ሥራ አመራር መሣሪያ እንደመሆኑ የሚከተለው መርህም እያንዳንዱ የዘርፉ አስፈጻሚ አካል የየራሱን ኸረግራም (ዕቅድ) በሚቀረጽበትና በሚመራበት መልኩ ሆኖ በዕቅዱ የተመለከቱትን ዓላማዎችና ግቦች ለማሳካት የሚረዱ/የሚያስችሉ ኸረጃዎች እና ስልቶች ነድፎ በማስፈጸም ይሆናል። አስፈጻሚ አካላትም ሥራቸውን በተናጠል እንደሚሠሩ ሳይሆን ተመጋጋቢና ቅንጅታዊ የአሠራር ዘዴ በመከተል በየጊዜው የላቀ ውጤትን (Synergy) ማስመዝገብ በሚያስችል እና የጋራ የሆነውን የዘርፉን ዓላማና ግቦች እንዲሁም ራዕይ ወደላቀ ደረጃ ማድረስ ታላሚ ያደረገ መሆን ይኖርበታል። የዘርፉ ውጤትም በሃገሪቱ ከሚገኙት ሌሎች ዘርፎች ጋር በመዳመር ወደ መካከለኛ ገቢ ያላቸው ሃገራት ጎራ ለምትገለግለው ኢትዮጵያ የጋራ ውጤት በመሆን የተቀመጠውን የሃገራችንን ራዕይ ዕውን ማድረግ ይሆናል።

ዕዝሎች

ዕዝል 1:- የውጪያዊ ሁኔታዎች ትንተና

ተ.ቁ	ሁኔታዎች (Factors)	ምቹ ሁኔታዎች (Opportunities)	ስታቶች (Threats)
1	□ ለቲካዊ 1.1 ውጭ ዊ	<ul style="list-style-type: none"> ከውጭው ዓለም ጋር ጠንካራ ፖለቲካዊ ትሥሥር መኖሩ፤ ግለብላይዜሽን የሚያመጣው ምቹ ሁኔታ 	<ul style="list-style-type: none"> የአንዳንድ አገራት አገሮች የፖለቲካ ሁኔታ አለመረጋጋትና ሽብርተኝነት፤ ግለብላይዜሽን ሊያመጣው የሚችል ስታቶ
	1.2 ሀገራዊ	<ul style="list-style-type: none"> የግብርና ልማት በሃገሪቱ ኢኮኖሚ የመሪነቱን ሚና እንዲጫወት መደረጉ የምግብ እጥረት ለመቅረፍ ያስችላል፤ ያልተማከለ አስተዳደር ሥርዓት መዘርጋቱ፤ አገራዊ የልማት ፖሊሲዎችና ስትራቴጂዎች መቀረጻቸው፤ 	<ul style="list-style-type: none"> የከተማ አስተዳደሮች መልካም አስተዳደርን በሚፈለገው ደረጃ መስፈን ያለመቻላቸው፤ በልዩ ድጋፍ በሚሹና በሌሎች ክልሎች ያልተመጣጠነ እድገት መኖሩ ክልሎች ለሚሰጣቸው ድጋፍ ተገቢውን ትብብር ያለማድረግ
2	ኢኮኖሚያዊ 2.1 ውጭዊ	<ul style="list-style-type: none"> የአገሪቱ ምርቶች በዓለም ገበያ ተቀባይነት □ጽኑ መም□ታቸውና ልዩ ድጋፍ ማግኘት መቻል የውጭ ምንዛሪን ማሳደጉ፤ ከውጭ መንግስታትና ድርጅቶች ጋር ያለው ግንኙነት በተለይ ከቻይናና ህንድ መንግሥታት ጋር ያለው ግንኙነት እየተጠናከረ በመምጣቱ በከተሞችና በኮንስትራክሽን ዘርፍ ለሚካሄዱ የልማት ሥራዎች ብድር/ዕርዳታ ሊገኝ የሚችል መሆኑ፤ 	<ul style="list-style-type: none"> በዓለም አቀፍ ደረጃ የዋጋ ግሽበት ሊከሰት ይችላል፤ በሁለቱም ዘርፎች ውድድር እየጠነከረ የሚሄድ መሆኑ፤
	2.2 ሀገራዊ	<ul style="list-style-type: none"> የግል ኢንቨስትመንት እንቅስቃሴዎች በቀጣይነት እየተስፋፉ መምጣታቸው፤ ተከታታይና ፈጣን የኢኮኖሚ እድገት መመዝገብ፤ በከተሞች የጥ/አ/ተ/ልማት መስፋፋታቸው፤ ሥራ ፈጣሪ የስልጠና ሻርግራሞች መኖራቸው የከተሞችና የገጠር ትሥሥር እየተጠናከረ መምጣቱ የእድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ መዘጋጀቱ 	<ul style="list-style-type: none"> ኮንስትራክሽን ዕቃዎች ዋጋ እየጨመረ መሄድ፤ የገጠርና የከተማ ትሥሥር ያልዳበረ መሆኑ፤ የቁጠባ ባህል አለመዳበር፤ የቤት እጥረት መኖር
3	ማህበራዊ/አካባቢያዊ 3.1 ውጭ ዊ		<ul style="list-style-type: none"> በግለብላይዜሽን መስፋፋት ምክንያት ወጣቱ ለባ□ት የባህል ወረርሽኝ ተጋላጭ መሆን፤
	3.2 አገራዊ	<ul style="list-style-type: none"> የጤናና የትምህርት አገልግሎቶች በስፋት መዳረሳቸው የተለያዩ ሃይማኖት የሚከተሉና የተለያዩ ባህል ያላቸው ህዝቦች ተቻችለውና ተከባብረው መኖራቸው፤ የሥነ-ህዝብ ፖሊሲ መኖሩ 	<ul style="list-style-type: none"> የተላላፊ በሽታዎች መስፋፋት (በተለይ HIV/AIDS) በአምራች ኃይሉ ላይ የሚያሳርፈው አሉታዊ ተፅዕኖ፤ ሥራ አጥነት መስፋፋት፤ በከተሞች ያለው ከፍተኛ የአካባቢ ብክለት፤ በከተሞች (መሬት) በተለይ በኮንስትራክሽን ዘርፍ የኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከት መኖሩ፤ የጎዳና ተዳዳሪነት መበራከት፤ ለአረንጓዴ እንክብካቤ ያለው ግንዛቤ አናሳ መሆን፤ ከተሞች የሚመሩበት የከተማ ንግድ አለመኖር፤ የመሬት አስተዳደር ደካማ መሆን
4	ቴክኖሎጂያዊ 4.1 ውጭ ዊ	<ul style="list-style-type: none"> ለእድገት አጋዥ የሆኑ አዳዲስና የረቀቁ የቴክኖሎጂ ውጤቶች፤ አሠራሮች እና ዘዴዎች በውጭው ዓለም መፈብረክ፤ 	

4.2 አገራዊ	<ul style="list-style-type: none"> • በዓለም አቀፍ ደረጃ የሚፈጠሩ አዳዲስ ቴክኖሎጂዎች ለዕውቀት ሽግግር፣ ለመረጃ ልውውጥና የስራ ቅልጥፍና ሰፊ እድል የሚፈጥሩ መሆናቸው፤ • የአገሪቱ ICT ስርዓት እየተስፋፋ መምጣቱ ከተማና ገጠርን በመረጃ ለማስተሳሰር ምቹ ሁኔታዎች እየተፈጠሩ መሆኑ፤ • አዳዲስ የፈጠራ ሥራዎች በሁሉም መስክ መኖራቸው፤ 	<ul style="list-style-type: none"> • በሚስጥር መያዝ የሚገባቸው መረጃዎች መጋለጥ ሊከሰት የሚችልበት ሁኔታ መኖሩ፤ • አዳዲስ የቴክኖሎጂ ውጤቶችን የመጠቀም አቅም ውስንነት መኖሩ
----------	--	---

ዕዘል 2:- የውስጣዊ ሁኔታዎች ትንተና

ተ.ቁ	ሁኔታዎች (Factors)	ጥንካሬ (Strength)	ድክመት (Weakness)
1	የዘርፉ አሠራር ሥርዓት (ፖሊሲ፣ ደንብና መመሪያዎች፣ ፕሮግራሞች፣ ማኅ-ዋሎች)	<ul style="list-style-type: none"> መንግስት ለዘርፎቹ ልማት የሰጠው ትኩረት ከፍተኛ መሆኑ፤ ለከተማ ልማት መስፋፋት ሰፊ ዕድል የፈጠረ ፖሊሲ መኖሩ፤ የማስፈጸሚያ ሕጎች፣ ግልጽ ስትራቴጂዎች (በከተማ ዘርፍ) ንግግራሞችና ማኅ-ዋሎች መኖራቸው፤ ከሌላው ዓለም ጋር የሚያቀራርቡ አዳዲስ የአሠራር ስርዓቶች በየደረጃው እየተጠኑና በትግበራ ላይ መሆናቸው፤ የከተማ ነዋሪዎችን በተለያዩ የልማት እንቅስቃሴዎች ለማደራጀት የሚያስችሉ አሰራሮች መፈጠር፤ የከተማ ሥራን ለመምራት ልምድ መኖሩ፤ የመሠረታዊ የሥራ ሂደት ለውጥ ጥናት ተጠናቆ መተግበር መጀመሩ፤ የሥራ ሂደትን መሠረት ያደረጉ አደረጃጀቶች እየተፈጠሩ መሆኑ፤ 	<ul style="list-style-type: none"> የዕቅድ ዝግጅትና አፈጻጸም ደካማ መሆኑ፤ አመራሩም ሆነ ባለሙያው ለሥራው የሚያስፈልገው ክህሎት ሙሉ በሙሉ የተላበሰ ያለመሆኑ፤ የክትትልና ድጋፍ ሥራ የተጠናከረ ያለመሆኑ፤ የግምገማና ግብረ-መልስ ስርዓት ያለመኖሩ፤ በዘርፉ ፖሊሲዎችና ስትራቴጂዎች ተሟልተው ያለመገኘት፤ ከውጤታማነት አንጻር ቁልፍ ሥራችንን በማስቀመጥ መለካት ያለመቻል፤ የግሉ ዘርፍ በይበልጥ በልማት እንዲሳተፍ ማበረታታት የሚያስችሉ የአሰራር ሥርዓቶች አለመጠናከር፤ የተቀናጀ አሠራር ያለመኖሩ፤ በሚኒስቴሩና በክልል ቢሮዎች መካከል ያለው የመሠረታዊ አሠራር ለውጥ ልዩነት መኖሩ፤ የተለያዩ የግሉ ዘርፍ በዘመናዊ አሠራር ስርአት የመምራት ልምድ ያለመኖሩ፤
2	በዘርፉ ውስጥ የሚገኙ ተቋማት (መንግስታዊ፣ የግል) እና የከተማ ነዋሪው ግንኙነት ሁኔታ	<ul style="list-style-type: none"> በፌዴራል ደረጃ ዘርፉን የሚመራ መንግስታዊ ተቋም መኖሩ፤ (የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚ/ር) በሁሉም ክልሎች ዘርፉን የሚመሩ መንግስታዊ ተቋም መኖራቸው፤ (የክልል ቢሮዎች፣ የከተማ አስተዳደር ቢሮዎች) የከተማ ፕላን ኢንስቲትዩቶች በየክልሉ መቋቋማቸው፤ በከተማ ልማት ዘርፍ የተሰማሩ የግሉ አማካሪዎች መኖራቸው፤ የሪልስቴት አልሚዎች መኖራቸው፤ የግልና መንግስታዊ ኮንስትራክሽን ድርጅቶች መኖራቸው፤ በፌዴራልና በክልል መንግስታዊ ተቋማት መካከል መልካም የሥራ ግንኙነት መኖሩ፤ 	<ul style="list-style-type: none"> በመንግስታዊና በግል ተቋማት መካከል ያለው ግንኙነት የጠበቀ ያለመሆኑ፤ በዘርፉ የተሰማሩ የግል ተቋማት አቅም ውስን መሆኑ፤ የክልል ከተማ ልማት ቢሮዎችንና የከተማ አስተዳደሮችን በስትራቴጂክ ዕቅድ ዝግጅት ላይ ያለማሳተፍ፤ የተጠናከረ ቅንጅታዊ አሠራር እና የክትትልና ግብረ-መልስ ስርዓት ያለመኖሩ፤ በዘርፉ የተሰማሩ ባለድርሻዎች የጋራ ራዕይ ያለመኖሩ
3	የሰው ኃይል (የሠለጠነ ባለሙያ ብዛታ፣ ብቃት፣ ዓይነት፣ አቅርቦት፣ አመለካከት)	<ul style="list-style-type: none"> በዘርፉ የሚታየውን ከፍተኛ የባለሙያ እጥረት ለመቅረፍ የሚረዳ የከፍተኛ የትምህርት ተቋማት መበራከት፤ በዘርፉ ያሉ ባለሙያዎች ለዘርፉ የስራ እንቅስቃሴ ጥሩ አመለካከት መኖሩ በመንግሥት በኩል በዘርፉ የሚሳተፉ ባለሙያዎችን በከፍተኛ ቁጥር ለማሰልጠን እንቅስቃሴ እየተደረገ መሆኑ፤ ከፍተኛና ፍላጎትን መሠረት ያደረገ ሥልጠና ማመቻቸት ጀምሮ መኖሩ፤ የበላይ አመራሩ ለለውጥ ያለው ተነሳሽነት/ቁርጠኝነት እያደገ መምጣቱ፤ 	<ul style="list-style-type: none"> በዘርፉ የሚያስፍልጉ ባለሙያዎች በበቂ መጠንና ጥራት አለመገኘት፤ የተገኘውም ከሴክተሩ ውጭ መሠማራቱ፤ የኮንስትራክሽን ዘርፉ የሰው ኃይል ዝግጅት የኢንዱስትሪ ቴክኖሎጂ በአለም ላይ ከደረሰበት አንጻር ያልተቃኘ መሆኑ፤ ገበያ ተኮር የሰው ኃይል ዝግጅት ያለመዳበር፤ በከፍተኛና መካከለኛ አመራር እና ባለሙያው/ሠራተኛው ዘንድ የአመለካከት ችግር በስፋት የሚታይ መሆኑ፤
4	ተባባሪ አካላት (ሚኒስቴር መ/ቤቶች፣ አባዳሪና ለጋሽ ድርጅቶች)	<ul style="list-style-type: none"> ከከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ዘርፉ ጋር ተባብሮ የመሥራት ፍላጎት መኖሩ፤ 	<ul style="list-style-type: none"> በከተማ ደረጃ ተቀናጅቶ የመሥራት ችግር፤

ዕዝል 3:- የባለድርሻ አካላት ትንተና

ተ.ቁ	ባለድርሻዎች/ጉዳዩ የሚመለከታቸው ወገኖች	ባለድርሻ አካላት ከዘርፉ የሚጠበቁት ውጤት	የሚጠበቀው ባይሟላ ሊያስከትል የሚችለው ችግር	የጠቀሜታ ደረጃ	የዘርፉ ምላሽ
ሀ. የውጭ ባለድርሻ አካላት					
1	የተወካዮች ምክር ቤት (ቋሚ ኮሚቴ)	<ul style="list-style-type: none"> በወቅቱ የተፈጸሙ የልማት ንግግራቶች ቀልጣፋና ውጤታማ ማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶች በከተሞች አቅሙ የተገነባ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ የተወዳዳሪነት አቅማቸው የተገነባ ኢንተርኘራይዞች ሰፊ የሥራ ዕድል መፈጠር ምክር ቤቱ የሚያወጣቸውን ፖሊሲዎች፣ አዋጆች፣ ንግግራቶች በወጣው ዕቅድ መሠረት በአግባቡ በመፈጸም ለውጥ ማምጣት፤ በዘርፎቹ አስፈላጊ የሆኑ ሕጎችና ንግግራቶች እንዲቀረፁና ወደ ትግበራ እንዲሸጋገሩ የዘርፉ የአፈጻጸም ሪፖርት ወቅቱን ጠብቆ እንዲቀርብ 	<ul style="list-style-type: none"> የአሰራር ለውጥና የአዋጅና ደንብ ማሻሻያ ሊያስከትል ይችላል የተረጋጋ አመራር እንዳይኖርና ወጥ በሆነ መንገድ ዘርፉን ለመምራት ያስቸግራል 	1	<ul style="list-style-type: none"> ዘርፎቹን በብቃት በመምራት ተጨባጭ ለውጥ ማምጣት አሳታፊ በሆነ አግባብ በተዘጋጀ የስትራቴጂክ እቅድ በመታገዝ ዘርፉን መርቶ ውጤት ለማስመዝገብ ጥረት ማድረግ
2	የሚኒስትሮች ምክር ቤት	<ul style="list-style-type: none"> በወቅቱ የተፈጸሙ የልማት ንግግራቶች ቀልጣፋና ውጤታማ ማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶች በከተሞች አቅሙ የተገነባ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ የተወዳዳሪነት አቅማቸው የተገነባ ኢንተርኘራይዞች ሰፊ የሥራ ዕድል መፈጠር ምክር ቤቱ የሚያወጣቸውን ፖሊሲዎች፣ አዋጆች፣ ንግግራቶች በወጣው ዕቅድ መሠረት በአግባቡ በመፈጸም ለውጥ ማምጣት፤ በዘርፎቹ አስፈላጊ የሆኑ ሕጎችና ንግግራቶች እንዲቀረፁና ወደ ትግበራ እንዲሸጋገሩ የዘርፉ የአፈጻጸም ሪፖርት ወቅቱን ጠብቆ እንዲቀርብ በዘርፉ ለአጠቃላይ ልማት አስተዋጽኦ የሚያደርግ ተጨባጭ ለውጥ ማስመዝገብ 	<ul style="list-style-type: none"> የአመራር፣ የአደረጃጀትና የፖሊሲ ለውጥ ያስከትላል የተረጋጋ አመራር እንዳይኖርና ወጥ በሆነ መንገድ ዘርፉን ለመምራት ያስቸግራል 	1	<ul style="list-style-type: none"> አሳታፊ በሆነ አግባብ በተዘጋጀ የስትራቴጂክ እቅድ በመታገዝ ዘርፉን መርቶ ውጤት ለማስመዝገብ ጥረት ማድረግ

3	የክልል መንግስታት/ምክር ቤት	<ul style="list-style-type: none"> በወቅቱ የተፈጸሙ የልማት ፕሮግራሞች ቀልጣፋና ውጤታማ ማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶች በከተሞች አቅሙ የተገነባ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ የተወዳዳሪነት አቅማቸው የተገነባ ኢንተርፕራይዞች ሰፊ የሥራ ዕድል መፈጠር በክልሎች የከተማ ልማት ፕሮግራሞችን አፈጻጸም በተመለከተ የአቅም ግንባታ ድጋፍ 	<ul style="list-style-type: none"> በፕሮግራሞች አፈጻጸም ላይ መጓተት ይፈጠራል (ደካማ አፈጻጸም) ተቀባይነትና ተሰሚነት ማጣት 	1	<ul style="list-style-type: none"> የከተማ ልማት ፕሮግራሞችን በጋራ ማቀድ ድጋፍ፣ ክትትልና ግብረ-መልስ ማድረግ
4	የከተማ ነዋሪዎች	<ul style="list-style-type: none"> ግልጽ፣ ፍትሃዊ፣ ቀልጣፋ፣ ውጤታማ፣ ተደራሽ እና ጥራት ያለው አገልግሎቶች የህዝብ የልማት ተሳትፎና ባለቤትነት እንዲረጋገጥ ሰፊ የሥራ ዕድል መፈጠር 	<ul style="list-style-type: none"> የጤናና የድህነት ችግር ቅሬታና ተቀባይነት ማጣት 	1	<ul style="list-style-type: none"> ደረጃውን የጠበቀ አገልግሎቶችን ማቅረብ የሥራ ዕድል የሚፈጥሩ ፕሮግራሞችን መቅረጽ
5	የሙያና የንግድ ኢንተርፕራይዞች	<ul style="list-style-type: none"> የተመቻቸ የአሠራር ሥርዓት (ፖሊሲ፣ ሕግ ወዘተ...) የአቅም ግንባታ ድጋፍ 	<ul style="list-style-type: none"> ቅሬታና እምነት ማጣት ደካማ አቅም 		<ul style="list-style-type: none"> ድጋፍና ክትትል ማድረግ አስፈላጊ የሆኑ የአፈጻጸም ሠነዶች ማዘጋጀት
6	የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች	<ul style="list-style-type: none"> የአቅም ግንባታ ድጋፍ ቀጣይነት ያለውና አስተማማኝ የሥራ ዕድል 	<ul style="list-style-type: none"> ቅሬታና እምነት ማጣት ደካማ አቅም 		<ul style="list-style-type: none"> የዕድገት ደረጃቸውን መሠረት ያደረገ ድጋፍና ክትትል ማድረግ አስተማማኝ የሥራ ዕድል መፍጠር የሚያስችሉ የሥራ መስኮች ተለይተው ፕሮጀክቶች እንዲቀረጹ ማድግ
ለ. የውስጥ ባለድርሻ አካላት					
1	የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚ/ር	<ul style="list-style-type: none"> በፖሊሲና ስትራቴጂክ ዕቅድ መሰረት የከተማ ልማት ሥራዎች በወቅቱ ተግባራዊ ሆነው መገኘት፤ ቀልጣፋ፣ ፍትሃዊና ጥራት ያለው አገልግሎት መስጠት፤ ጠንካራ ቅንጅታዊ አሰራርና ግንኙነት መፍጠር 	<ul style="list-style-type: none"> የተቋሙ ህልውና ጥያቄ ውስጥ መግባት፤ ዘርፉ የተነሳበት ዓላማ ከግብ አለመድረስ፤ በሀገር አካላዊ ውስጥ የዘርፉ አስተዋጽኦ የሚገባውን/የሚጠበቀውን ያህል ያለመሆን 	1	<ul style="list-style-type: none"> የአቅም ግንባታ ድጋፍና ጠንካራ የክትትል ግብረ-መልጽ በማድረግ ውጤት ማስመዝገብ የለውጥ ሠራዊት (የሰው ሃብት) ግንባታ ላይ ትኩረት ሰጥቶ መሥራት
2	የክልል ቢሮዎች (በከተማ እና ኮንስትራክሽን ዘርፎች የሚሠሩ፤	<ul style="list-style-type: none"> የማስፈጸም አቅም ግንባታ ድጋፍ በዘርፉ ልማትን ለማምጣት በሚያስችል አግባብ በቅንጅት መስራት፤ ወቅታዊ መረጃዎችን መለዋወጥ፤ 	<ul style="list-style-type: none"> በዘርፉ የተፈጠረ አቅም አለመኖር ለዘርፉ ትኩረት መስጠት መቀነስ 	1	<ul style="list-style-type: none"> ቀጣይነት ያለው የአቅም ግንባታ ስልጠና መስጠት፤ ቀጣይነት ያለው ወቅታዊ የመረጃ ልውውጥ እንዲኖር ማድረግ፤ ከአካባቢ ተጨባጭ ሁኔታ ጋር ተጣጥሞ ተግባራዊ የሚሆን ሞዴል ደንብና መመሪያዎችን ማዘጋጀት
3	የከተማ አስተዳደሮች/ ማዘጋጃ ቤቶች	<ul style="list-style-type: none"> የማስፈጸም አቅም ግንባታ ድጋፍ (የሰው ኃይል ልማት/ስምሪት፣ አደረጃጀት፣ አሠራር፣ የቴክኖሎጂ ስታንዳርድ) 	<ul style="list-style-type: none"> የከተማ ነዋሪው ህብረተሰብ እርካታ መቀነስ፤ የማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ አለመረጋጋቶች መበራከት ደካማ አፈጻጸም 	1	<ul style="list-style-type: none"> የልማትና የመልካም አስተዳደር ፕሮግራሞችን ማስፈጸሚያ ሠነዶችን ማዘጋጀት

ዕዝል 4:- የአጋሮች/ተባባሪ አካላት ትንተና

ተ.ቁ	አጋሮች/ተባባሪዎች	የትብብር መስኮች	ዘርፉ የሚያገኘው አንጻራዊ ጥቅም
1	የትምህርት ሚኒስቴር እና የከፍተኛ ትምህርት ተቋማት	<ul style="list-style-type: none"> የሰው ሃይል ስልጠናና በጋራ የሚከናወን የምርምር ስራ የማማከር ሥራ የቴክኖሎጂ ሽግግር 	የማስፈጸም አቅም መገንባት
2	የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ዘርፍ	<ul style="list-style-type: none"> የቴክኖሎጂ ሽግግር የክህሎት ደረጃና ምዘና የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን 	ሙያዊ የምክር አገልግሎት ማግኘት
3	አበዳሪና እርዳታ ሰጪ ድርጅቶች	የፋይናንስ ምንጭ በመሆንና በቴክኒክ ድጋፍ	<ul style="list-style-type: none"> የማስፈጸም አቅም መገንባት ለልማት ሥራዎች የሚውል ገንዘብ ማግኘት
4	የኢትዮጵያ ካርታ ስራ ኤጀንሲ	የመረጃ ግዢ፣ የካርታ አሰራርና የቴክኖሎጂ ልውውጥ፣ ሥልጠና	የማስፈጸም አቅም መገንባት
5	የማዕከላዊ ስታትስቲክስ ባለስልጣን	ለዘርፎቹ የመረጃ ምንጭ በመሆን	የተረጋገጠ ማህበራዊ፣ ኢኮኖሚያዊና የአካባቢ መረጃዎችን ማግኘት
6	ባንኮችና የኢንሹራንስ ተቋማት	<ul style="list-style-type: none"> የቦንድ ሽያጭ፣ ፋይናንስ ማመቻቸት፣ ኢንሹራንስ (መድሀን) የቁጠባ ባህል ማዳበር 	የማስፈጸም አቅም መገንባት፣ ለልማት የሚውል ገንዘብ በብድር ማግኘት
7	አነስተኛ የፋይናንስ ተቋማት	<ul style="list-style-type: none"> የብድር ፋይናንስ ማመቻቸት የቁጠባ ባህል ማዳበር 	የማስፈጸም አቅም መገንባት
8	የገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚኒስቴር	<ul style="list-style-type: none"> ጥቅል ግዢ ኘሮጀክት ፋይናንሲንግ የግዢ ውለታ ሠነዶች የብድር ዋስትና 	የማስፈጸም አቅም መገንባት
9	የሲቪል ሰርቪስ ሚኒስቴር	የሪፎርም ሥራዎች ድጋፍ	የማስፈጸም አቅም መገንባት
10	የጥራትና ደረጃ መዳቢዎች ድርጅት	<ul style="list-style-type: none"> የጥራትና ደረጃዎች ዝግጅትና ቁጥጥር የስታንዳርዶች ዝግጅትና የአፈጻጸም ድጋፍ 	የማስፈጸም አቅም መገንባት
11	የመገናኛና የኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ ሚኒስቴር	የመረጃና የቴክኖሎጂ ድጋፍ	መረጃ መለዋወጥና በጋራ መሥራት
12	የአካባቢ ጥበቃ ባለሥልጣን	የመረጃ ልውውጥና የምክር አገልግሎት	የመረጃ አገልግሎት ማግኘት
13	የውኃ ሃብት ልማት ሚኒስቴር	የመረጃ ልውውጥ	የመረጃ አገልግሎት ማግኘት
14	የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን	የመረጃ ልውውጥ	የመረጃ አገልግሎት ማግኘት
15	የኢትዮጵያ ቴሌኮሙኒኬሽን ኮርፖሬሽን	የመረጃ ልውውጥ	የመረጃ አገልግሎት ማግኘት

ዕዝል 5:- ከ1999-2002 ዓ.ም. የካፒታል በጀት አፈጻጸም በኘሮጀክት (000,000 ብር)

የፕሮጀክቱ ስምና የበጀቱ አጠቃቀም ሁኔታ			የበጀት ዓመቱ			
			1999	2000	2001	2002
1. የተቀናጀ ቤቶች ልማት ፕሮጀክት						
1.1	የተተፈቀደና የተሰተካከለ በጀት	ፕሮጀክቱ	12.72	36.32	16.04	
1.2	በሥራ ላይ የዋለ	አልተጀመረም	4.40	11.07	9.04	
1.3	አጠቃቀም በመቶኛ		34.66	30.34	56.39	
2. የመንግስት ቢሮዎች ህንጻ ግንባታ ፕሮጀክት						
2.1	የተተፈቀደና የተሰተካከለ በጀት	20.00	31.82	51.28	86.29	
2.2	በሥራ ላይ የዋለ	10.94	27.78	55.08	80.91	
2.3	አጠቃቀም በመቶኛ	54.70	87.31	108.41	93.84	
3. የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ፕሮጀክት						
3.1	የተተፈቀደና የተሰተካከለ በጀት	ፕሮጀክቱ	1.00	0.96	2.09	
3.2	በሥራ ላይ የዋለ	አልተጀመረም	0.076	0.054	0.460	
3.3	አጠቃቀም በመቶኛ		7.68	5.6	21.85	
4. የፌደራል ከተሞች ፕላን ፕሮጀክት						
4.1	የተተፈቀደና የተሰተካከለ በጀት	3.14	5.09	6.35	ፕሮጀክቱ ተቋርጧል	
4.2	በሥራ ላይ የዋለ	1.3	2.27	0.5		
4.3	አጠቃቀም በመቶኛ	41.39	44.53	7.88		
5. የቤቶች ልማት ኮርፖሬሽን ፕሮጀክት						
5.1	የተተፈቀደና የተሰተካከለ በጀት	ፕሮጀክቱ	ፕሮጀክቱ	ፕሮጀክቱ	0.38	
5.2	በሥራ ላይ የዋለ	አልተጀመረም	አልተጀመረም	አልተጀመረም	0.064	
5.3	አጠቃቀም በመቶኛ				16.73	
6. የከተማ ልማት አቅም ግንባታ ጽ/ቤት ፕሮጀክት						
6.1	የተተፈቀደና የተሰተካከለ በጀት	ያልተማከለ አገልግሎት አሰጣጥ አቅም ግንባታ ኘሮጀክት			55.99	37.93
		የከተማ ልማት ፈንድ			52.10	65.53
		የከተሞች መሠረተ-ልማት ማስፋፊያ ኘሮጀክት			92.0	230.87
6.2	በሥራ ላይ የዋለ	ያልተማከለ አገልግሎት አሰጣጥ አቅም ግንባታ ኘሮጀክት			36.43	16.69
		የከተማ ልማት ፈንድ			59.86	69.27
		የከተሞች መሠረተ-ልማት ማስፋፊያ ኘሮጀክት			121.17	362.77
6.3	አጠቃቀም በመቶኛ	ያልተማከለ አገልግሎት አሰጣጥ አቅም ግንባታ ኘሮጀክት			65.06	44.0
		የከተማ ልማት ፈንድ			114.89	105.71
		የከተሞች መሠረተ-ልማት ማስፋፊያ ኘሮጀክት			131.71	157.13

ዕዝል 6:- ስትራቴጂካዊ ጉዳዮች ማስፈጸሚያ ስትራቴጂዎች/ስልቶች እና ፈጻሚ አካላት

ተ. ቁ	ስትራቴጂካዊ የትኩረት መስኮች	የሚተገበረው ስትራቴጂ/ስልት	ፈጻሚ አካል
1	የኢንተርኛራይዞች የተወዳዳሪነት አቅም ግንባታ		
1.1	የጥቃቀንና አነስተኛ ተቋማት አቅም በማሳደግ:-	<p>1.1.1 ምቹ ሁኔታ በመፍጠር</p> <ul style="list-style-type: none"> • የዘርፉን ድጋፍ ሰጪ ተቋማት አቅም ግንባታ መመሪያ በማዘጋጀት፤ • የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት አሰጣጥ መመሪያ በማዘጋጀት፤ • የማምረቻ መሣሪያዎችን የሲዝ አፈጻጸምና የማምረቻና መሸጫ ክላስተሮች አጠቃቀም መመሪያ በማዘጋጀት፤ • የአንድ ማዕከል አደረጃጀትና አገልግሎት አሰጣጥ መመሪያ በማዘጋጀት፤ • የገበያና ግብይት ልማት ማዕቀፍ መመሪያ በማዘጋጀት፤ • የብድርና ቁጠባ አገልግሎት መመሪያ በማዘጋጀት፤ • የኦዲት አሠራር ማንዋል በማዘጋጀት፤ • የሞዴል ኢንተርፕራይዞች መምረጫና የተሞክሮ ማስፋፊያ ማኑዋል በማዘጋጀት፤ • የጥ/አ/ኢንተርፕራይዞች የዕድገት ደረጃ ታሳቢ ያደረገ የድጋፍ ማእቀፍ መመሪያ በማዘጋጀት፤ • የጥ/አ/ኢንተርፕራይዞች ሕጋዊ አደረጃጀት መመሪያ በማዘጋጀት፤ • የአስፈጻሚ መ/ቤቶችና ድርጅቶች የአመራር አካላትንና በየአርከቡ የተዋቀሩት የዘርፉ መማክርት ጉባኤ አመራሮችን አቅም በማጎልበት፤ <p>1.1.2 ግንዛቤ መፍጠሪያ ሥራዎችን በማከናወን</p> <ul style="list-style-type: none"> • ለዋነኛው ፈጻሚ አካላት ግንዛቤ መፍጠር ባለሙያዎች፤ አመራሮችና ለዘርፉ ልማት የመማክርት ጉባኤ አባላት ግንዛቤ በመፍጠር፤ • በአንቀሳቃሾች፤ በአደራጆች፤ በአመራሮች ዘንድ ያለውን የተሳሳተ አመለካከት ለመቅረፍ የሚያስችል የግንዛቤ ማስጨበጫ ኮንፈረንሶች፤ ስብሰባዎች፤ መድረኮች፤ ውይይቶች፤ ክርክሮች ያለማቋረጥ አመቺ በሆነ ጊዜና ቦታ በማካሄድ ሰፊ ቅስቀሳ በማካሄድ፤ • የኤክስቴንሽን ሰራተኞች የብድር ተቋማት ባለሙያዎች የአስፈጻሚ አካላት ዘርፉ ለስራ አጥነትና ድህነት መቀነስ ያለው አስተዋጽኦ በአግባቡ ተገንዝበው ሌሎችን እንዲያንቀሳቅሱ፤ እንዲያስተምሩና ግንዛቤ እንዲፈጥሩ ተገቢ ስልጠና በመስጠት፤ • ወላጆችና ኅብረተሰቡ የስራ ክብርነትን ተገንዝበው ልጆቻቸው በዘርፉ ልማት ተሳታፊ እንዲያደርጉ ግንዛቤ በማስጨበጥ፤ • የዘርፉን ልማት በቪዲዮ ፣ በልዩ ልዩ ሚዲያዎች በማቅረብ ህብረተሰቡን በመቀስቀስና በማስተማር፡፡ 	<p>የፌዴራል የጥቃቀንና አነስተኛ ኢንተርኛራይዞች ልማት ኤጀንሲ</p> <p>“</p> <p>“</p> <p>“</p> <p>“</p> <p>“</p> <p>“</p> <p>“</p> <p>“</p> <p>“</p> <p>የኮ.ልኮ.ሚ/C የፌ.ጥ.አ.ኢንተርኛራይዞች ልማት ኤጀንሲ</p> <p>የፌዴራል፣ የክልልና የዞን ወረዳ ጥ.አ.ኢንተር.ል.ኤ.ጽ/ቤቶች</p> <p>“</p> <p>“</p> <p>“</p>

ተ. ቁ	ስትራቴጂካዊ የትኩረት መስኮች	የሚተገበረው ስትራቴጂ/ስልት	ፈጻሚ አካል
		<p>1.1.3 የተሞክሮ ቅመራን በማጠናከርና በማስራጨት</p> <ul style="list-style-type: none"> ምርጥ ተሞክሮ ያላቸውን ክልሎች ከየድጋፍ አሰጣጥ አንፃር ተሞክሮዎችን ወስዶ በመቀመር፤ የተሞክሮ ማስተላለፊያ ዘዴዎችን በመምረጥ ማስራጨት፤ የምርጥ ተሞክሮ ያላቸውን ሀገራትን በመለየት፤ ከየድጋፍ አሰጣጥ አንፃር ተሞክሮዎችን መቀመርና ወደ ክልሎች በማስተላለፍ፤ የተሞክሮ ማስተላለፊያ ዘዴዎችን በመምረጥ በማስራጨት፤ ለኢንተርፕራይዞች ክፍያዎችን ደረጃዎች አንፃር የድጋፍ ዓይነቶችን መለየትና ድጋፉን የሚሰጡ አካላትን በማቀናጀት ደረጃውን የጠበቀ ድጋፍ በመስጠት፤ የምርጥ ኢንተርፕራይዞችን መረጣ በማከናወን የኢንተርፕራይዞች ምርትና አገልግሎት የሚያስተዋውቅ ኤግዚኒሽንና ባዛር በማዘጋጀት ፤ የላቀ ምርትና አገልግሎት ይዘው የቀረቡ ኢንተርፕራይዞችን በመሸለም፤ <p>1.1.4 የአንድ ማዕከል አገልግሎትን በማስፋፋት</p> <ul style="list-style-type: none"> በሁሉም የአንድ ማዕከል አገልግሎት ማዕከላት የሚመለከታቸው አካላት በተሟላ ሁኔታ መግባታቸውንና ሥልጠና ማግኘታቸውን በማረጋገጥ፤ ለአንድ ማዕከል አገልግሎት የተዘጋጀውን ማንዋል ለማዕከሉ ሠራተኞችና ለሌሎች ለሚመለከታቸው አካላት ስልጠናዎችን በመስጠት ተግባራዊ እንዲሆን በማድረግ፤ በሁሉም የአንድ ማዕከል አገልግሎት ጽ/ቤቶች የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማትን በተመለከተ የተጠናከረ የመረጃ አያያዝ ሥርዓት መዘርጋትና ጥቅም ላይ በማዋል፤ የከተማ ነዋሪው ስለ ማዕከላቱ ጠቀሜታ ተገቢው ግንዛቤ ኖሮት ከማዕከላቱ በሚፈለገው ደረጃ ተጠቃሚ እንዲሆን በማድረግ፤ በሁሉም ክልሎች የአንድ ማዕከል አገልግሎት ጽ/ቤቶች የሚሰጡት አገልግሎቶች በመሠረታዊ የአሰራር ሂደት ለውጥ ጥናት መሰረት በተቀመጠላቸው ስታንዳርድ (የጊዜ፣ የጥራት፣.... ወዘተ) ተፈጻሚ መሆናቸውን በየደረጃው በማረጋገጥ፤ <p>1.1.5 የማደራጀት አገልግሎትን በማስፋፋት</p> <ul style="list-style-type: none"> ወደ ስራው የሚገቡ አንቀሳቃሾች የሚመርጡትን የአደረጃጀት አይነት አውቀው ተረድተውና መርጠው እንዲደራጁና ህጋዊ እንዲሆኑ በማድረግ፤ በክልላዊ ማዕከላት ገብቶ የመስራት ጠቃሚነትን በማስረዳት በማዕከሉ እንዲሰባሰቡ፣ በመተባበርና በመተጋገዝ ገበያ በመፈለግ፣ የጋራ መሳሪያና አገልግሎት በማደራጀት ወዘተ... 	<p>የፌዴራል፣ ጥ.አ.ኢንተር.ል.ኤ.ጽ/ቤቶች</p> <p>የቴክኒክና ሙያ ትምህርት ሥልጠና ማዕከላትና የክልል የዋነኛ/ወረዳ ኤጀንሲዎች</p> <p>ዩክልል የጥ.አ. ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲዎች</p> <p>ዩክልል/የወረዳ/ዋነኛ የጥ.አ. ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲዎች/ የከተማ አስተዳ.</p> <p>ዩክልል የጥ.አ. ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲዎችና የዋነኛ/ወረዳ የጥ.አ.ጽ/ቤቶች</p> <p>ዩክልል የጥ.አ. ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲዎችና የዋነኛ/ወረዳ የጥ.አ.ጽ/ቤቶች</p>

ተ. ቁ	ስትራቴጂያዊ የትኩረት መስኮች	የሚተገበረው ስትራቴጂ/ስልት	ፈጻሚ አካል
		<p>ተጠቃሚ እንዲሆኑ በማስተባበር፤</p> <ul style="list-style-type: none"> የክልስተር ተጠቃሚዎች የጋራ ተቋም ዩኒየን እንዲፈጥሩ በመርዳት፤ ውጤታማ የሆኑ የግል ፣ የማህበር የህብረት ስራ ማህበራት ተቋማትን በማበረታታት፤ ስራ አጥ ሴቶች በመረጡት የስራ ዘርፍ ሁሉ ቅድሚያ ሰጥቶ ማደራጀትና ብቃት እንዲኖራቸው ተገቢውን ስልጠና መስጠት ፣ በአፈጻጸም ላይ ድጋፍ ማድረግና ተከታትሎ ለውጤት በማብቃት፤ ኢንተርፕራይዞችን ማህበራትን የኦዲትና የኢንቨንቲን አገልግሎት የሚያገኙበትን ደንብና መመሪያ በማዘጋጀት የአሰራር ሥርዓት በመዘርጋት፡፡ <p>1.1.6 የፋይናንስ አቅርቦትን በማሳደግ</p> <ul style="list-style-type: none"> አበዳሪ ተቋማት የሰው ኃይላቸውን በማደራጀትና በማጠናከር በከተሞች የብድር አገልግሎት አድማሳቸውን በማስፋት የአድገት ተኮር ተበዳሪዎችን የብድር ፍላጎት እንዲያሟሉ በማድረግ፤ የአበዳሪ ተቋማትን ሀብረት በማጠናከር እስካሁን በዘርፉ ልማት ያልተሳተፉት የአካላት ብድር አቅራቢ ተቋማትን በማሳተፍ የብድር አገልግሎቱን በማጠናከር፤ የቁጠባ ግንዛቤ በትምህርት ቤቶች ፣ በተለይም በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት በኩል አንዱ ዋነኛ ስራ አፈጻጸም በመተግበር፤ ካለው የአቅም ውስንነት አንፃር ቅድሚያ ትኩረት ለኢክስፖርት ገበያ የሚያመርቱ ኢንተርፕራይዞች፣ ከውጭ አገር የሚገቡትን በሚተኩ ምርቶችና በኮንስትራክሽን ሥራ ለተሰማሩ፣ በግልብተር ማዕከላት በመሰባሰብ በሞዴልነት ተመርጠው ለሚያመርቱና አገልግሎቶችን ለሚያቀርቡ፣ የራሳቸው ቁጠባና የመልካም ተበዳሪነት ታሪክ ያላቸው ኢንተርፕራይዞች ቅድሚያ በመስጠት፤ በመንግሥት ፕሮግራሞች ለሚሳተፉና የሥራ ኮንትራት ላገኙ ተቋማት በቅድሚያ በማበደር ወደ ሥራ ፈጥነው እንዲገቡ በማድረግ፤ አዲስ ተበዳሪዎች በአዋጭና አትራፊ የሥራ ዘርፍ ማደራጀት፣ ከተበደሩ በኋላ ብድሩን ለታለመለት ዓላማ መዋሉን በቂ ክትትል ማድረግና ማስመለስ ላይ ትኩረት በማድረግ ብድር በማመቻቸት፤ በክልል መንግሥታት በሚመቻቸውና በልማት አጋሮች ድጋፍ ከሚቋቋሙ ፈንድ ብትር ሚኒስቴር ኢንተርፕራይዞች 1.5% የአገልግሎት ክፍያ እንዲከፍሉ በማድረግ፤ ብድርን በወቅቱ /ቀድመው/ ለሚመልሱ ተቋማት፣ በብድር አሰጣጥና አመላለስ ብቃት ላላቸው ሎን አፊሰሮችና የኤክስፔንሽን ኤጀንቶች የማበረታቻ ስርዓት በመዘርጋት፤ አንቀሳቃሾች ለብድር የሚሆን ገንዘብ እንዲቆጥቡ ትልቅ ድርሻ 	<p>የዞን/የወረዳ የጥ.አ.ኢ.ንተ.ጽ/ቤቶች</p> <p>የፌዴና የኢ.ጥ.አ. ኢ.ንተ.ል/ኤጀንሲዎች</p> <p>የአካላት ብድር ተቋማት የክልልና የፌዴራል የጥ.አ.ኢ.ንተ.ልማት ኤጀንሲዎች</p> <p>የሙያና ቴክኒክ ትምህርት ሥልጠና ተቋማት</p> <p>የክልልና የዞን/ወረዳ የጥ.አ.ኢ.ንተ.ልማት ኤጀንሲ/ጽ/ቤቶች</p> <p>የአካላት ብድር ተቋማት የክልልና የዞን/ወረዳ የጥ.አ.ኢ.ንተ.ልማት ኤጀንሲ ጽ/ቤቶች</p> <p>የክልል የጥ.አ.ኢ.ንተ.ልማት ኤጀንሲዎችና የአካላት ብድር ተቋማት</p>

ተ. ቁ	ስትራቴጂካዊ የትኩረት መስኮች	የሚተገበረው ስትራቴጂ/ስልት	ፈጻሚ አካል
		<p>እንዲኖራቸው በማበረታታት፤</p> <ul style="list-style-type: none"> የቁጠባ አቅምን ለማሳደግ የማትጊያ ወለድ ማመቻቸትና የሕዝብ ንቅናቄ በመፍጠር፤ በማይመለሱ የእድገት ተኮር ብድሮች የከተማ አስተዳደሮች የአበዳሪውን ጫና ለመቀነስ በሚያስችል የብድር ዋስትና ስርዓት በመዘርጋት የዕድገት ተኮር ተበዳሪዎችን ቁጥር በማሳደግ፤ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የማምረቻ መሰሪያዎችን ከሲቪል ፋይናንሲንግ ፕሮግራም ሊያገኙ የሚችሉበት ሁኔታ በማመቻቸት፡፡ <p>1.1.7 የሥልጠና አገልግሎት በመስጠት</p> <ul style="list-style-type: none"> ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች አላቅታቸውንና የዕድገት ደረጃቸውን መሠረት ያደረገ ምርታማነትን፤ የምርትና አገልግሎት ጥራትን የሚያጎለብት የሙያ ሥልጠና በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት አማካኝነት እንዲሰጥ በማድረግ፤ በየሙያው የሰለጠኑ መምህራንን፤ የማሰልጠኛ መሰሪያዎችንና ጥሬ ዕቃዎችን በአይነት፤ በብዛትና በጥራት በማሟላት፤ በተለያዩ የዕድገት ደረጃ ለሚገኙ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሥልጠና ሞዴሎችና ማንዋሎች በፌዴራል የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲ እንዲዘጋጁ በማድረግ፤ መንግስታዊና መንግስታዊ ያልሆኑ ተቋማት በትብብር ሥልጠና (cooperative Training) ላይ ሙሉ ተሳታፊ እንዲሆኑ ማድረግ፤ በፌዴራልና በክልል ኤጀንሲዎች በጋራ ለሚሰጡ ሥልጠናዎች ወጪን በመጋራት፤ የሚሰጡ ሥልጠናዎች ያስገኙትን ጠቀሜታና ያመጡትን ለውጥ የሚያመለክት ጥናት በየጊዜው እንዲከናወን በማድረግ፤ <p>1.1.8 የቴክኖሎጂ ድጋፍ በማድረግ</p> <ul style="list-style-type: none"> የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ለመደገፍ የሚያስችል ተስማሚ ቴክኖሎጂዎችን፤ የማልማት፤ የማሰራጨት እንዲሁም የፕሮጀክት ፕሮፋይሎችን የማዘጋጀት ድጋፍ በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት እንዲሰጥ በማድረግ፤ የቴክኖሎጂ ልማት የገቢ ምርቶችን ለመተካትና ኤክስፖርትን ለማበረታታት የሚያስፈልጉ የማኑፋክቸሪንግ ግብዓቶች ላይ ትኩረት እንዲሰጥ በማድረግ፤ ከውጭ ሀገር የሚገቡ ተስማሚ ቴክኖሎጂዎችና የማምረቻ መሰሪያዎች በሀገር ውስጥ ተመርተው ስራ ላይ እንዲውሉ በማድረግ፤ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ምርታማነትና ዕድገት ለማፋጠን የሚያስችሉ የቴክኖሎጂና የስታንዳርዳይዜሽን ድጋፍ 	<p>የአነስተኛ ብድር ተቋማት የከተማ አስተዳደሮችና የክልል የፕ.አ.ኢ.ን.ልማት ኤጀንሲ</p> <p>የአነስተኛ ብድር ተቋማት የክልልና የዞን/ወረዳ የፕ.አ.ኢ.ን.ልማት ኤጀንሲ ጽ/ቤቶች</p> <p>የቴክኒክና መ.ት.ስ.ማኅበር የክልልና የዞን/ወረዳ የፕ.አ.ኢ.ን.ል.ኤጀንሲዎች ጽ/ቤቶች</p> <p>የክልል የቴክኒክና ሙያና ሥልጠና ኤጀንሲ</p> <p>የፌዴራል የክልል የቴክኒክና ሙያ ት.ስልጠና ኤጀንሲዎች</p> <p>የክልልና የፕ.አ.ኢ.ን.ርኝ. ኤጀንሲዎች የቴክኒክና መ.ት.ት.ስልጠና ተቋማት</p> <p>የቴክኒክና መ.ት.ት.ስልጠና. ማዕከላት</p> <p>“</p> <p>የክልልና የዞን/ወረዳ የፕ.አ.ኢ.ንተርኝ.ልማት ኤጀንሲዎች</p> <p>የቴክኒክና መ.ት.ስልጠና. እና የክልል ፕ.አ.ኤጀንሲዎች</p> <p>የፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተ.ልማት ኤጀንሲ ቴ.መ.ት.ሥልጠና</p> <p>የክልልና የዞን/ወረዳ ኤጀንሲዎችና</p>

ተ. ቁ	ስትራቴጂካዊ የትኩረት መስኮች	የሚተገበረው ስትራቴጂ/ስልት	ፈጻሚ አካል
		<p>በጥናት ላይ ተመሥርቶ ተግባራዊ በማድረግ፤</p> <ul style="list-style-type: none"> የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የተስማሚ ቴክኖሎጂና የማምረቻ መሣሪያዎችን በግዥ፣ በኪራይና በሊዝ የሚያገኙበት ሁኔታ በማመቻቸት፤ ዕድገት ተኮር ለሆኑ የሥራ ዘርፎች የሚያገለግሉ መሳሪያዎች በማይክሮ ሊዝ በማቅረብ፤ በፌዴራልና በክልል ደረጃ የፈጠራ ሰዎችን ለማበረታታት የሚያስችል ድጋፍ በመስጠት(የቴክኖሎጂ ሥራዎችን) በማበረታታት፤ የተለያዩ ቴክኖሎጂዎችን የመቅዳት፣ የማከማቸት፣ የመምረጥና የማሸጋገር አቅም ለመፍጠር የሚያስችል ሥርዓት በመዘርጋት፤ ከዩኒቨርሲቲዎችም ሆነ አግባብነት ካላቸው ተቋማት ጋር ግንኙነት በመፍጠር የቴክኖሎጂ ሽግግር ተግባራት ላይ በጋራ በመስራት፤ በኮንስትራክሽን ዘርፍ ለተሰማሩ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የአፈር ምርመራ፣ የግብአትና የምርት ፍተሻ አገልግሎት በተመጣጣኝ ዋጋ እንዲያገኙ በማድረግ፤ በማኑፋክቸሪንግ ዘርፍ ለተሰማሩ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የዲዛይን፣ የፕሮቶጳጵ፣ የማጠናቀቂያ፣ የፍተሻና የጥገና አገልግሎት በተመጣጣኝ ዋጋ እንዲያገኙ በማድረግ፤ <p>1.1.9 የማምረቻና የመሸጫ ቦታ ድጋፍ በማድረግ</p> <ul style="list-style-type: none"> በማምረቻና መሸጫ ማዕከላት የሚገቡት ኢንተርፕራይዞች ቅድሚያ ትኩረት በሚሰጣቸው ዘርፎች የተሰማሩና በሞዴል የመምረጫ መስፈርት በመምረጥ፤ የኢንተርፕራይዞቹን የሥራ ጸባይ፣ የማምረት አቅም የሚመጥን ቦታ በመመደብ በመጀመሪያ ዓመት 25% ፣ በሁለተኛው ዓመት 50%፣ በሶስተኛው ዓመት 75%፣ እና በአራተኛው ዓመት የኪራዩን ሙሉ ችፍ እንዲከፍሉ በማድረግ፤ ማምረቻና መሸጫ ማዕከላቱ የመሠረተ ልማት የተሟላላቸው እንዲሆኑ የሚደረግ ቢሆንም ኢንተርፕራይዞቹም የጋራ መገልገያዎች እንዲያደራጁና በማዕከሉ አስተዳደር ውስጥ እንዲሳተፉ ድፋስ በመስጠት፤ ኢንተርፕራይዞቹ ማዕከላቱን በማስተዳደር፣ የጋራ ጥሬ ዕቃዎች ዕድል በማካሄድ፣ ማምረቻ መሣሪያዎችን በማደራጀት፣ ገበያን በማፈለገና የሰብካኝነት ሥርዓት ተሳታፊና ግምባር ቀደም ተዋናይ እንዲሆኑ በማድረግ፤ ከጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ወደ መካከለኛ ደረጃ የሚሸጋገሩ ተቋማት በኢንዱስትሪ ዞን ውስጥ የሚስተናገዱበት መንገድ በማመቻቸት፤ ከመሬት አስተዳደር ጋር በቅንጅት በመስራት የማምረቻና የመሸጫ ቦታን መለየት፣ በካርታ መለየትና በስቶክ ይዞ 	<p>“</p> <p>ፌዴራል የጥ.አ. ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲና የክልል ኤጀንሲዎች</p> <p>ፌዴራል የቴክኒክና ሙ.ት.ት.ስልጠና ተቋማት</p> <p>ክ.ል.ኮ.ሚ/ር</p> <p>የቴክኒክና ሙ.ት.ት.ስልጠና ማዕከላት</p> <p>የክልልና የዞን/ወረዳ የጥ.አ.ኢንተር.ልማት ኤጀንሲ ጽ/ቤቶች</p> <p>የክልል የኢንዱስትሪና ኮ.ልቢሮዎች፣ የከተማ አስተዳደሮች የክልልና የዞን ኤጀንሲዎች</p> <p>የክልል የኢንዱስትሪና ኮ.ልቢሮዎች፣ የከተማ አስተዳደሮች የክልልና የዞን ኤጀንሲዎች</p> <p>“</p> <p>ፌ.ጥ.አ.ኢንተ.ል.ኤጀንሲ፣ የክልልና የዞን/ወረዳ ኤጀንሲዎች</p> <p>የክልል የኢንዱስትሪና ከተማ ልማት ቢሮ፣ የከተማ አስተዳደሮች የዞን ኤጀንሲዎች</p>

ተ. ቁ	ስትራቴጂካዊ የትኩረት መስኮች	የሚተገበረው ስትራቴጂ/ስልት	ፈጻሚ አካል
		<p>በማልማት፤</p> <ul style="list-style-type: none"> የማዕከላዊ ግንባታ የክላስተር ተጠቃሚዎችን የሥራ ፀባይና የዕድገት ደረጃ ያገናዘበና ተሳትፎአቸውን ያረጋገጠ እንዲሆን በማድረግ፤ ለየሥራው ዘርፍ የሚያገለግል የሽግግር ጊዜ መመሪያ በማውጣት፡፡ <p>1.1.10 የገበያ ትስስርን በማስፋፋት</p> <ul style="list-style-type: none"> መካከለኛና ከፍተኛ ማኑፋክቸሪንግ ኢንተርፕራይዞች ከፍተኛ የኤክስፖርት ገበያ ዕድል እንዲያገኙ ድጋፍ በማድረግ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ከነዚህ ጋር በማስተሳሰር ኢንተርፕራይዞቹ ከኤክስፖርት ገበያው እንዲጠቀሙ በማድረግ፤ የገቢ ምርቶችን ለመተካት ለሚያመርቱም በተመሳሳይ ሁኔታ በመፈጸም፤ በመንግሥት ተቋማት የሚፈለጉ በማኑፋክቸሪንግና በአገልግሎት ።።። በተሰማሩ ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ሊሠሩ የሚችሉትን በሙሉ በመለየት በአውትሶርሲንግ የግብይት ሥርዓት ከጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ጋር የገበያ ትስስር እንዲፈጠር በማድረግ፤ መካከለኛና ከፍተኛ ኢንተርፕራይዞች ያላቸውን የንግድ ምልክትና አሠራር ተጠቅመው በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በፍራንቻይዚንግ የግብይት ሥርዓት ትስስር የሚፈጥሩ ።።። በማበረታቻ ድጋፍ በመስጠት፤ በአገሮ ፕሮሰሲንግ ሥራ ላጁ ለተሠማሩ መካከለኛና ከፍተኛ ኢንተርፕራይዞች በአውትግሮወር የግብይት ሥርዓት በተወሰነ ።።። እሴት የተጨመረበትን ጥሬ ዕቃ ተደራጅተው ለሚያቀርቡ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ድጋፍ በማድረግ፤ የዘርፉን ምርቶችና አገልግሎቶች በዱቤና እጅ በእጅ የመንግስት ተቋማትና የመንግስት ሰራተኞች ተጠቃሚ እንዲሆኑ በማደራጀት፤ ክልል ተሻጋሪ የሆኑ ምርቶችን መለየትና ስርጭታቸውን ማስተባበርና የገበያ ተጠቃሚ በማድረግ፤ ተቋማቱ ተወዳዳሪና የበቁ እንዲሆኑ በአገር ውስጥና በውጭ ሃገር በሚደረጉ የንግድ ትርጓሜዎች፤ ኤግዚቢሽኖችና ባዛሮች ላይ እንዲሳተፉ በመደገፍ፤ የዘርፉ ተቋማት አደረጃጀቶችን በማጠናከር የገበያ ድርሻ አቅማቸውን ማስፋትና በማጠናከር፤ በክላስተር ውስጥ ሆነው ተመሳሳይ ምርት የሚያመርቱ ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ጥሬ ዕቃ በተመጣጣኝ ዋጋ፤ በጥራት፤ በመጠንና በሚፈለገው ጊዜ ማግኘት እንዲችሉ ይህንን አገልግሎት ለሚያቀርቡ መካከለኛና ከፍተኛ ኢንተርፕራይዞች የብድር ሥርዓት በማመቻቸት፤ ብክነትን የሚቀንሱ፤ የጥሬ ዕቃ አጠቃቀምና አያያዝን የሚያጠናክሩ፤ ተረፈ ምርቶችን አገልግሎት ላይ ለማዋል 	<p>“</p> <p>የፌዴራልና የክልልኤጀንሲዎች</p> <p>የፌዴራልና የክልል የጥ.አ.ኢንተርፕራይዞች ኤጀንሲዎች የክልል ንግድ ቢሮዎች</p> <p>የክልልና የዞን/ወረዳ የጥ/አ.ኢንተርፕራይዞች ኤጀንሲዎች የከተማ/የቀበሌ አስተዳደሮች</p> <p>“</p> <p>“</p> <p>“</p> <p>ፌዴራል የጥቃ.አ.ኢንተ.ልማት የቱ.መ.ያትም ስልጠና ኤጀንሲዎች የፌዴራልና የክልል የቴክኒክና ሙያ ትም/ሥልጠና ኤጀንሲዎች</p> <p>የቴክኒክና ሙያ ትም/ስልተቋማት የክልል የጥ.አ.ተቋማት/ል፤ኤጀንሲ</p> <p>የቴክኒክና ሙያ ትም/ሥልጠና ኤጀንሲ</p> <p>የክልል፤የዞን/ወረዳ ጥ/የኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲ የቴክኒክና ሙያ ትም/ሥልጠና ማዕከላት</p>

ተ. ቁ	ስትራቴጂያዊ የትኩረት መስኮች	የሚተገበረው ስትራቴጂ/ስልት	ፈጻሚ አካል
		<p>የሚያስችሉ አሠራሮች እንዲለመዱ ልዩ ልዩ የክህሎት ማሳደጊያ ዘዴዎችን በመጠቀም፤</p> <ul style="list-style-type: none"> የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ድረ ገፅና ዳይሬክተሪ እንዲዘጋጅ በማድረግ፤ የዓለም አቀፍና የአገር ውስጥ የንግድ ትርጓሜ ኤግዚኒቨንና ባዛር የጊዜ ሰሌዳ ማደራጀትና በማሰራጨት፡፡ <p>1.1.11 የBDS አገልግሎትን በመስጠት</p> <ul style="list-style-type: none"> የአንድ ማዕከል አገልግሎት ቀልጣፋና ወጪ ቆጣቢ በማድረግ ብቃት ያለው አገልግሎት እንዲሰጥ በማስቻል፤ ማዕከላቱን በሰው ኃይል በዘመናዊ መረጃ አያያዝና ቁሳቁስ ማጠናከርና የመረጃ ልውውጡን ቀልጣፋ በማድረግ፤ በአንድ ማዕከል ሊሰጡ የሚገባቸው አገልግሎቶችን በመለየትና በማሰባሰብ በተሟላ ሁኔታ አገልግሎቱን በማቅረብ፤ በአንድ ማዕከል አገልግሎታቸውን ለማቅረብ አቅም ያላቸውን ተቋማት በዚህ ማዕከል እንዲያቀርቡ በህግ የተደገፈ የአፈጻጸም መመሪያ በማጽደቅ፡፡ <p>1.1.12 የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት በመስጠት</p> <ul style="list-style-type: none"> የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን ባለሙያዎችን አመለካከት፣ ዕውቀትና ክህሎት ለማጎልበት የሚያስችል የሥልጠና ካሪኩለም፣ የአሰልጣኞች ሥልጠና ካሪኩለምና ማኑዋሎች በፌዴራል ደረጃ በማዘጋጀት፤ በየቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን ሥራዎችን የሚያቀናጁ ኃላፊዎች ለዘርፉ ባላቸው ቁርጠኛ ልማታዊ አመለካከትና በቴክኒክና ሥራ አመራር ብቃታቸው ተመዝነው እንዲመደቡ በማድረግ፤ በየክልሉ በሚገኙ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት የሚሰጥ የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽንና የማማከር አገልግሎት የአሴት ሰንሰለትን ማዕከል ያደረገ እንዲሆን በማድረግ፤ የተሻለ ውጤት የሚያስመዘግቡ የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን ባለሙያዎችና ተቋማት ተነሳሽነታቸው የሚጠናከርበትና የሚጸብብበት የማትጊያ ሥርዓት በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲ ተቀርጾ በየክልሉ ተግባራዊ በማድረግ፤ ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሚሰጡት አገልግሎቶች ጥራታቸው የተጠበቀና ውጤታማ ሊሆኑ እንዲችሉ በበቂ ጥናት ላይ ተመሥርተው የሚሰጡ እንዲሆኑ በማድረግ፤ <p>1.1.13 የሥርዓተ-ጾታና ኤች አይ ቪ/ኤድስ ሜይን ስትሪሚንግን በማጠናከር</p>	<p>የፌዴራል ጥ.አ.ኤንሲ፣የክልልና የዞን/ወረዳ ኤጀንሲ ጽ/ቤት</p> <p>“</p> <p>የፌዴራል ጥ.አ.ኤንሲ፣የክልልና የዞን/ወረዳ ኤጀንሲ ጽ/ቤት</p> <p>የፌዴራል ጥ.አ.ኤንሲ፣የክልልና የዞን/ወረዳ ኤጀንሲ ጽ/ቤት</p> <p>የፌዴራል ጥ.አ.ኤንሲ፣የክልልና የዞን/ወረዳ ኤጀንሲ ጽ/ቤት</p> <p>የፌዴራል ጥ.አ.ኤንሲ፣የክልልና የዞን/ወረዳ ኤጀንሲ ጽ/ቤት</p>

ተ. ቁ	ስትራቴጂያዊ የትኩረት መስኮች	የሚተገበረው ስትራቴጂ/ስልት	ፈጻሚ አካል
		<p>የሥርዓተ-ጾታን በተመለከተ፤</p> <ul style="list-style-type: none"> ሥርዓተ ጾታ በአስፈጻሚ አካላት እቅዶች ውስጥ እንዲካተት በማድረግ፤ ሥርዓተ ጾታን ማካተትን በተመለከተ ለአስፈጻሚ አካላትና ባለሙያዎች የግንዛቤ ማስጨበጫ ወርክሾፕ በማዘጋጀትና በማካሄድ፤ የአሠራር ሥርዓት በመዘርጋት የእያንዳንዱን አስፈጻሚ አካል የሥራ ክንውን ከመነሻው እስከ መድረሻው ሥርዓተ ጾታን ያካተተ መሆኑን በመከታተል፤ <p>ኤች አይ ቪ/ኤድስ ሜይን ስትሪሚንግን ማጠናከር በተመለከተ፤</p> <ul style="list-style-type: none"> የኤጀንሲው የኤች አይ ቪ/ኤድስ መከላከልና መቆጣጠሪያ ፖሊሲ እንደሞዴል ወደክልል ኤጀንሲዎች እንዲወርድ በማድረግ፤ የክልል ፊደላና ጋዜጦችን በመጠቀም የግንዛቤ ፈጠራና ቅስቀሳ ሥራ በስፋት በማካሄድ፤ በፈቃደኝነት ላይ የተመሠረተ ምርመራ እንዲካሄድ ማበረታታትና ሁኔታዎችን በማመቻቸት፤ በየክልሎች ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ከሚሰጡ ሥልጠናዎች ጋር የግንዛቤ ማስጨበጫ ፕሮግራሞች መካሄዳቸውን መከታተል፤ 	
1.2	አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በኮንስትራክሽን ዘርፍ ያላቸውን ተሳትፎ በማሳደግ	<ul style="list-style-type: none"> ፕሮጀክቶችን እና ፕሮግራሞችን በመከፋፈል አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን በሚያቅፍ መልክ በመቅረብ፤ አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን በትላልቅ ፕሮግራሞች እና ፕሮጀክቶች ለማሳተፍ የማያስችል የኮንትራት አስተዳደር ሥርዓት በመዘርጋት፤ ለአነስተኛ ኢንተርፕራይዞች አባላት ተከታታይ ሥልጠናዎች በመስጠት፤ ቁጠባን የሚያበረታታ ሥርዓት በመዘርጋት፤ ለኢንተርፕራይዞቹ አማካሪ (mentor) በመመደብ፤ በውድድር ላይ የተመሠረተ የሥራ ተከታታይነትን በማረጋገጥ፤ ኢንተርፕራይዞች ሁሉንም እንዲሆኑ በማድረግ፤ አላታፊነትን በማረጋገጥ፤ 	<p>የክልል፣ የኢንዱስትሪና ከተማ ልቢሮዎች</p> <p>“</p> <p>የቴክኒክና ሙያ ት/ስልጠና ተቋማትና የክልል የኢንዱስትሪና ከተማ ልቢሮዎች</p>
1.3	በከተሞች ሰፊ የሥራ ዕድል በመፍጠርና ድህነትን በመቀነስ	<ul style="list-style-type: none"> የተዘጋጁ ፓኬጆችንና በአካባቢው ሀብት የተመሰረቱ አዲስ የስራ ዘርፎችንና ፓኬጆችን ለስራ አጦች በማስተዋወቅ፤ ስራ አጦችን መዝግቦ ተገቢ መግለጫ፣ የስራ ምርጫ ስልጠናና የተሟላ ዝግጅት አድርገው ወደ ስራ እንዲገቡ በማዘጋጀት፤ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት የገቢ ምርቶችን መረጃና የእሴት ሰንሰለትን መሠረት በማድረግ በአካባቢ ሊኖሩ ስለሚችሉ አማራጭ የሥራ እድሎች መረጃ እንዲይዙና የፕሮጀክት ፕሮፋይሎችን አዘጋጅተው እንዲያስተዋውቁ በማድረግ፤ 	<p>የክልል የጥ.አ. ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲዎች</p> <p>የቴክኒክና ሙያ ትምህርት ሥልጠና ማዕከላትና የክልል የዞን/ወረዳ ኤጀንሲዎች</p> <p>የክልል የጥ.አ. ኢንተርፕራይዞች ልማት</p>

ተ. ቁ	ስትራቴጂካዊ የትኩረት መስኮች	የሚተገበረው ስትራቴጂ/ስልት	ፈጻሚ አካል
		<ul style="list-style-type: none"> ዕድገት ተኮር ነባር ተቋማትን በመደገፍ ምርትና አገልግሎታቸውን እንዲያሳድጉ በማድረግ ተጨማሪ የስራ ዕድል እንዲፈጥሩ በማበረታታት፤ ስራ አጦች ስራ ሳይንቁ በተገኘው ስራ በአካባቢያቸው ስራ በመጀመር እንዲንቀሳቀሱ ለስራ አጦችና ለህብረተሰቡ አስፈላጊ የግንዛቤ መስጫ ቅስቀሳ በተገኙ አጋጣሚዎች በማካሄድ፡፡ በከተሞች መደበኛ ባልሆነ ሁኔታ የሚካሄዱ ሥራዎች መደበኛ እንዲሆኑ በመደገፍ፤ በተለይ ወጣቶች እና ሴቶች ወደ ሥራ ፈጣሪነት እንዲገፋፉ የተለያዩ የስልጠና፣ የፋይናንስ፣ የማምረቻና መሸጫ ቦታ፣ የአደረጃጀት፣ የገበያ ወዘተ ድጋፎችን በማድረግ፤ በትምህርት ቤቶች የሚሰጡ ስልጠናዎች ወደ ስራ ፈጠራ በሚያስገቡ እና ገበያው በሚፈልገው መልኩ እንዲሆን በማድረግ፤ የገበያ ትስስርን በመፍጠር፣ በማመላከትና በማጠናከር፤ ለባለቤቱ ዘርፍ ጉዳዮች (ስርዓተ ዖታ፣ ኤች አይቪ ኤድስ፣ አካባቢ-) አስፈላጊውን ትኩረት በመስጠት፤ የአንድ ማዕከል አገልግሎትን በማስተዋወቅና በማጠናከር ብቃት ላለው አገልግሎት አሰጣጥ ሁኔታዎችን በማመቻቸት፤ በተለያዩ የልማት ኘርግራሞች ላይ የሰው ጉልበት በሰፊው መጠቀም የሚያስችሉ ቴክኖሎጂዎች እንዲዳብሩ በማድረግ፡፡ 	<p>ኤጀንሲዎች</p> <p>የክልል የጥ.አ. ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲዎች</p> <ul style="list-style-type: none"> ክልሎች፣ ከተሞች ከተሞች ክልሎች፣ ከተሞች ከተሞች፣ የTVET ተቋማት ክልሎች፣ ከተሞች ከ. ል.ኮ ሚ/ር፣ ክልሎች፣ ከተሞች ክልሎች፣ ከተሞች ከ. ል.ኮ ሚ/ር፣ ክልሎች፣ ከተሞች
2	የላቀ የካዳስተር (Excellence in Cadastre) ሥርዓት		
2.1	የማስፈጸም አቅምን በማሳደግ	<ul style="list-style-type: none"> የመሬት ልማትና ማኔጅመንት የሰው ኃይል ፍላጎት ዳሰሳ በማድረግ መለየት፤ ሥርዓቱ የሚፈልገውን የሙያ ዓይነትና ሥልጠና ደረጃ በለየት ስታንዳርድና የሙያ ብቃት ምዘና በማድረግ በማሰማራት፤ የተሟላ የምዘና እና የምዝገባ ስፖግት በማዘጋጀት የሙያና ቴክኒክና ስልጠና ተቋማትም ሆነ በኮሌጅና ዩኒቨርሲቲ ደጃ ከፍላጎት ጋር የተጣጣመ የሰው ኃይል እንዲያፈሩ የሚያስችል ዝግጅትና አፈጻጸም እንዲኖር በማገዝ፤ የሰው ኃይል ስምራቱና ውጤተማካነት በማከታተል የማበረታቻ ስርዓት በማዘጋጀትና በመፈፀም፤ የሚቀርቡ ጥያቄዎችን ለማስተናገድ፣ ግምገማና ግብረመልስ ለማካሄድ፣ ተሞክሮ በመቀመር ለማስፋፋት የሚያስችሉ የፌዴራል፣ የክልሎችና የከተሞች የመሬት ልማትና ማኔጅመንት አቅም በመፍጠር፤ 	
2.2	የተቀናጀ የመሬት መረጃ ሥርዓት በመዘርጋት	<ul style="list-style-type: none"> ዓለም አፍ ስታንዳርድ የጠበቀ የመሠረታዊ ካርታም ሆነ ለምዝገባና መረጃ አያያዝ የሚያግዙ ሶፍትዌር ስታንዳርድና የቴክኖሎጂ ደረጃ በመለየትና ስራ ላይ በማዋል ደረጃ በመለየትና ስራ ላይ በማዋል የይዞታ ሠነዶች በአግባቡ መደራጀታቸውን እንዲሁም የይዞታ ባህር መዝገቦች በአግባቡ የተጠበቁ መሆናቸውን በማጣራትና በማረጋገጥ የይዞታ ሕጋዊነት ማረጋገጫ ሠነድ (ካርታ) የሌላቸው ነገር ግን በሕጋዊነት መሬት እየተጠቀሙ ያሉ የከተማ ንግድ በማይቃረን ሁኔታና ተገቢውን 	

ተ. ቁ	ስትራቴጂካዊ የትኩረት መስኮች	የሚተገበረው ስትራቴጂ/ስልት	ፈጻሚ አካል
		<p>የይዞታ ማስተካከያ በማድረግ በማስተካከል ሕጋዊ ይዞታ እንዲኖራቸው በማድረግ፤</p> <ul style="list-style-type: none"> የከተማ መሪ ኻላንና አገልግሎትን መሠረት ያደረገ የከተማ ደረጃ አወሳሰን፤ የብሎክ ስፋት በመወሰንና ይዞታን በመቀላቀልም ይሁን በመነጠል ወቅት የሚኖረን የፖርስል መለያ ስታንዳርድ በማዘጋጀት፤ ዘመናዊ የመሬት እና መሬት ነክ መረጃ አያያዝን በማስፋፋት፤ የህግ፣ የደንብ ወዘተ... የመሳሰሉ አስፈላጊ የአሰራር ሥርዓቶችን በጥናት በመለየት እና በማመቻቸት፤ 	<ul style="list-style-type: none"> ክ. ል.ኮ ሚ/ር፤ ከተሞች ክ. ል.ኮ ሚ/ር፤
2.3	የመሬትና መሬት ነክ ንብረት ምዝገባ ሥርዓት በመዘርጋት	<ul style="list-style-type: none"> የመሬት አጠቃቀም ኻላን መሠረት ያደረገ ልማት ለማካሄድ፤ የመሬትና መሬት ነክ ንብረት ንብረት የሰለጠነ ግልፅ ለማድረግ የሚያስችሉ አሠራሮችን በማዘጋጀት፤ በአፈጻጸም ረገድ ያልተዘረዘሩ መመሪያዎችና ማንዋሎተ ካሉ ግልጽነትና ተጠያቂነትን ለማረጋገጥ በሚያስችል መልኩ ማዘጋጀትና ለትግበራ ዝግጅት በማድረግ፤ የመሬት ልማትና ማኔጅመንት የተመለከቱ የፖሊሲ፣ የሕግና ሌሎች የአመራር ማዕቀፎችን በመፈተሽ ማሻሻያዎችን ማዘጋጀት፤ የአፈጻጸም ስልቶችን መቅረጽ፤ የከተሞች፣ ክልሎችና የፌዴራል ተቋማት አሠራርና አደረጃጀት መስታጋብር ተፈጥሮለት እንዲፈፀም በማድረግ፤ አስፈላጊ አደረጃጀት እና ተገቢ እውቀት ያለው የሠው ሃይል በከተሞች እንዲኖር በማድረግ፤ 	<ul style="list-style-type: none"> ክልሎች፣ ከተሞች
3	የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ የማስፈጸም አቅም ማሳደግ		
3.1	የሰው ኃይል ልማት በማጠናከር	<ul style="list-style-type: none"> የኢንዱስትሪውን የሰው ሃይል ፍላጎት ዳሰሳ በማድረግ፤ የተሟላ የምዘና እና የምዝገባ ሥርዓት በመዘርጋት በአገር ውስጥ ያሉ የትምህርትና ስልጠና ተቋማት ከዚህ የፍላጎት ዳሰሳ ጋር የተጣጣመ ዝግጅት እንዲያደርጉ በማገዝ፤ ተጨማሪ ኢንዱስትሪው የሚፈልጋቸውን የሙያ አይነቶች በከፍተኛ ትምህርት ተቋማት እንዲካተቱ በማድረግ የተቀናጀ ተከታታይ እና የሙያ ደረጃ ለውጥ የሚያመጡ የሥልጠና ፕሮግራሞች በማዘጋጀት የባለሙያዎች ዝውውር ሥርዓት በመዘርጋት 	<ul style="list-style-type: none"> ክ. ል.ኮ ሚ/ር፤ ት/ሚ/ር፤ አስፈጻሚ መ/ቤቶች ክ. ል.ኮ ሚ/ር፤ ት/ሚ/ር፤ ክ. ል.ኮ ሚ/ር፤ ት/ሚ/ር፤ ክ. ል.ኮ ሚ/ር፤ ት/ሚ/ር፤ አስፈጻሚ መ/ቤቶች ክ. ል.ኮ ሚ/ር፤ ት/ሚ/ር፤ አስፈጻሚ መ/ቤቶች ክ. ል.ኮ ሚ/ር፤ ሠራተኛና ማኅበራዊ ጉዳይ ሚ/ር
3.2	የምክር አገልግሎት እና የግንባታ አቅምን እንዲሁም የአሠራር ስርዓትን በማሻሻል	<ul style="list-style-type: none"> የውድድር መስፈርቶችን በማመጣጠን በርካታ አማካሪዎች ወደሥራ እንዲገቡ እና ደረጃቸውንም እንዲያሳድጉ በማድረግ የትምህርት ተቋማት በምክር አገልግሎት ሥራ ላይ እንዲሰማሩ በማድረግ የከብንያዎችን የውስጥ አደረጃጀት ከሚያከናውኗቸው ፕሮጀክቶች 	<ul style="list-style-type: none"> ክ. ል.ኮ ሚ/ር፤ እና ንግድ/ሞችና ንግድ/ሞች አስፈጻሚ መ/ቤቶች ክ. ል.ኮ ሚ/ር፤ ት/ሚ/ር፤ ክ. ል.ኮ ሚ/ር፤ ሲቪል ሰርቪስ ሚ/ር ክ. ል.ኮ ሚ/ር፤ የገ/አ/ል/ሚ/ር

ተ. ቁ	ስትራቴጂካዊ የትኩረት መስኮች	የሚተገበረው ስትራቴጂ/ስልት	ፈጻሚ አካል
		<p>ጋር በማያያዝ በአለም አቀፍ አደረጃጀት ደረጃ በመቃኘት</p> <ul style="list-style-type: none"> የአማካሪዎችን የተጠያቂነት ሥርዓት በመዘርጋት ተቋራጮች እና አማካሪዎች የሚይዟቸውን የፕሮጀክቶች መጠን ከሥራ አፈፃፀም ጋር በማያያዝ፤ የገንዘብ ብድር እና አመላለስ የሶስትዮሽ ስምምነት ሥርዓት በማስፋት የንፁህ ሥራ ተቋራጭነት እና የሽሙር ሥርዓት በመዘርጋት 	<ul style="list-style-type: none"> ክ. ል.ኮ ሚ/ር፤ ክ. ል.ኮ ሚ/ር፤ የፋይናንስ ተቋማት፤ አስፈጻሚ መ/ቤቶች ክ. ል.ኮ ሚ/ር፤ የፍትሕ ሚ/ር
3.3	የኮንስትራክሽን መሣሪያዎች እና ግብአቶች አቅርቦት በማሳደግ	<ul style="list-style-type: none"> ለማሺን አንቀሳቃሾች ሥልጠና በመስጠት የመሳሪያ አያያዝ እና ምርታማነትን በማሻሻል የጥገና አቅም በመፍጠር መለስተኛ እና አነስተኛ መሣሪያዎችን በማስተዋወቅ ከውጪ በሚገቡ ያገለገሉ መሣሪያዎች ላይ የጥራት ቁጥጥር በማድረግ፤ ገንዘብ ለሚቆጥቡ ተቋማት የብድር አገልግሎት በማመቻቸት፤ ዋና ዋና መሳሪያዎችን በብዛት አስገብቶ በሥራ አፈፃፀም መሰረት በማከፋፈል በምርትም ሆነ በግንባታ ላይ በተቻለ መጠን የቁጠባ እና መልሶ መጠቀም ልምዶች እንዲዳብሩ በማድረግ፡፡ 	<ul style="list-style-type: none"> ት/ሚ/ር እና የትራንስፖርት ሚ/ር የመከላከያ ሚ/ር እና የግል ተቋማት ክ. ል.ኮ ሚ/ር፤ ክ. ል.ኮ ሚ/ር፤ የገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን የፋይናንስ ተቋማት ክ. ል.ኮ ሚ/ር፤ እና የገ/ኢ/ል/ሚ/ር ክ. ል.ኮ ሚ/ር፤
3.4	የምርምርና ቴክኖሎጂ አቅምን በማሳደግ	<ul style="list-style-type: none"> ከምርምር ተቋማት ጋር በጋራ በመስራት በተለይ በመንገድ ዘርፍ የምርምር እና ስርፀት ማእከል በማቋቋም በክልል ዋና ከተሞች የኮንስትራክሽን አንዱስትሪ የሙያ ማበልፀጊያና የጥራት ማረጋገጫ ማዕከላት (Center of Excellence) በማቋቋም፡፡ ዓለም አቀፍ አሠራሮችን (የግንባታ ቴክኖሎጂዎችን) በመፈተሽ የተሻሉትን ከአገራችን ጋር በሚጣጣም መልኩ በማዘጋጀት፤ 	<ul style="list-style-type: none"> ክ. ል.ኮ ሚ/ር፤ የገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን የትራንስፖርት ሚ/ር ክ. ል.ኮ ሚ/ር ክ. ል.ኮ ሚ/ር፤ የገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ክ. ል.ኮ ሚ/ር፤ አስፈጻሚ መ/ቤቶች
4	ቀልጣፋና ውጤታማ አሠራርና አመራር ማረጋገጥ		

ተ. ቁ	ስትራቴጂያዊ የትኩረት መስኮች	የሚተገበረው ስትራቴጂ/ስልት	ፈጻሚ አካል
4.1	በተለያዩ ደረጃዎች ያለ የማስፈጸም አቅምን በማሳደግ፤	<ul style="list-style-type: none"> ብቁ የሰው ኃይል በማሟላት (ከፌዴራል እስከ ታች ድረስ ባለው መንግሥታዊ መዋቅር)፤ የአቅም ግንባታ ሥልጠና የሚያስፈልጋቸውን አካላትና የሚሰጠውን የአቅም ግንባታ ዓይነት በመለየት፤ ተከታታይነት ያለው የተለያዩ የአቅም ግንባታ ስልጠናዎች ለአስፈጻሚ አካላትና ባለሙያዎች በመስጠት፤ በዘርፎች ለተሰማራው የግሉ ዘርፍ የአቅም ግንባታ ሥራን በማከናወን፤ የሚኒስቴሩን አደረጃጀት ተልእኮውን እንዲወጣ በሚያስችል መልኩ መቃኘት እና አደረጃጀቱ ክክልሎች እና ከከተማ አስተዳደሮች አደረጃጀት ጋር የተናበበ እንዲሆን በማድረግ፤ 	<ul style="list-style-type: none"> ከ. ል.ኮ ሚ/ር፤ ክልሎች፤ ከተሞች ከ. ል.ኮ ሚ/ር፤ ክልሎች፤ ከተሞች ከ. ል.ኮ ሚ/ር፤ ከ. ል.ኮ ሚ/ር፤ ክልሎች፤ ከተሞች
4.2	የተጣሉ ግቦች በአግባቡና በወቅቱ መፈጸማቸው የሚረጋገጥበት ሥርዓት በመዘርጋት	<ul style="list-style-type: none"> የዕቅድ ዝግጅትና ክትትል ክፍሎች እንዲደራጁና እንዲጠናከሩ በማድረግ የዕቅድ አፈጻጸሙን በመከታተል የተጠናከረ የመረጃና የሪፖርት ልውውጥ ሥርዓት በመዘርጋት የግምገማና ግብረ-መልስ ሥርዓት በመዘርጋት ሕብረተ-ሰቡ የታቀዱ ሥራዎችን አፈጻጸም የሚከታተልበት ሥርዓት በመዘርጋት 	
4.3	የአሠራር ሥርዓቶችን በተሟላ መልኩ በማዘጋጀትና ተግባራዊ በማድረግ	<p>4.3.1 ፖሊሲዎች፤ ፕሮግራሞች፤ ህጎች ወዘተ በተመለከተ</p> <ul style="list-style-type: none"> የህግ፣ የደንብ ወዘተ... የመሳሰሉ የአሠራር ሥርዓቶችን በጥናት በመለየትና በማመቻቸት፤ የከተሞች መሠረተ-ልማት ግንባታዎች በቅንጅትና በቅደም ተከተል (ቅድሚያ በሚሰጣቸው ፕሮጀክቶች) የሚስፋፋበትን ሁኔታ የሚያመቻች ፕሮግራም በመቅረጽና በመተግበር፤ የፖሊሲ ክፍተቶችን በጥናት ለይቶ በማውጣት ክፍተቶችን በማስተካከል፤ ዝግጅታቸው በረቂቅ ደረጃ ላይ የሚገኙ ፖሊሲዎችን አጠናቆ በተግባር ላይ እንዲውሉ በማድረግ፤ ፖሊሲ መቅረጽ የሚያስፈልጋቸውን የከተማ ነክ ጉዳዮችን በጥናት በመለየትና ፖሊሲ በመቅረጽ ስራ ላይ በማዋል፤ የአፈጻጸም ስትራቴጂ በማዘጋጀትና ሥራ ላይ በማዋል፤ የተሟላ እና ክክልሎች እና ከከተማ አስተዳደሮች ጋር የተናበበ የውስጥ አሰራር ሥርዓት በመዘርጋት፤ የክትትል የግምገማ እና የምክክር እና የግብረ መልስ መርሃ ግብር በማዘጋጀት የአገሮችን ተሞክሮ በመዳሰስ የተሟላ የአሰራር ስርዓት ምርጥ ልምዶችን በመቀመር 	<ul style="list-style-type: none"> ከ. ል.ኮ ሚ/ር፤ ክልሎች፤ ከተሞች ከ. ል.ኮ ሚ/ር፤ ክልሎች፤ ከተሞች ከ. ል.ኮ ሚ/ር፤ ክልሎች፤ ከተሞች ከ. ል.ኮ ሚ/ር ከ. ል.ኮ ሚ/ር ከ. ል.ኮ ሚ/ር ከ. ል.ኮ ሚ/ር ከ. ል.ኮ ሚ/ር፤ ክልሎች፤ ከተሞች ከ. ል.ኮ ሚ/ር፤ ክልሎች፤ ከተሞች ከ. ል.ኮ ሚ/ር

ተ. ቁ	ስትራቴጂካዊ የትኩረት መስኮች	የሚተገበረው ስትራቴጂ/ስልት	ፈጻሚ አካል
		<ul style="list-style-type: none"> • ሙሉ የአሰራር ሥርዓት ፓኬጅ በማዘጋጀት፣ በማስተዋወቅ እና ወደ ሥራ በማስገባት፡፡ <p>4.3.2 የቤት አቅርቦትን በተመለከተ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ በቤት ልማት ዘርፉ የሚከናወኑ ፕሮጀክቶች በአግባቡ የተደራጀ መረጃ እና በኢንፎርሜሽን ኮሙኒኬሽን የተደገፈ መረጃና የመረጃ ልውውጥ እንዲኖረው በማድረግ አሰራሩና አመራሩ ውጤታማና ቀልጣፋ እንዲሆን ማስቻል፤ ▪ የቤቶች ልማትና ትስስር ያላቸው የመንግስት የልማት ፕሮጀክቶች አፈፃፀም አቅም ማጎልበት፤ ▪ በቤት ልማትና ትስስር ባላቸው የመንግስት ልማት ፕሮጀክቶች የሚፈጠረው የስራ ዕድል ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት የማዋል አቅምን ማጎልበት፤ ▪ በቤት ልማት ዘርፉ የሚካሄዱ ግንባታዎች ወጪ ቆጣቢና የጥራት ደረጃቸውን የጠበቁ እንዲሆኑ የማድረግ አቅም መገንባት፤ ▪ የቤት ልማት ዘርፉ ዓለም አቀፍ ተወዳዳሪ የሆኑ ስራ ተቋራጮችና አማካሪዎችን ለመፍጠር በሚደረገው የአቅም ማጎልበት ስራ የበኩሉን ድርሻ መወጣት፤ <p>4.3.3 የመሰረተ ልማት አገልግሎት አቅርቦትን በተመለከተ</p> <p>4.3.3.1 የማስፈጸም አቅምን ማሳደግ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ የህግ እና አሰራር ክፍተቶችን በማሙላት እና በከተሞች ያሉ እምቅ ሃብቶቻቸውን በመለየት፤ ▪ የሚቀርቡ የመሰረተ ልማቶችና አገልግሎቶችን በተቀመጠው የጥራትና በቃት ደረጃ በመፈጸም ▪ የሰው ሃይል ችግሮቻቸውን በስልጠና በማቃለል፣ ከተሞች ሃብቶቻቸውን የማስተዳደር እና በአግባቡ የመጠቀም አቅማቸውን በማዳበር፤ ▪ ማዘጋጃቤታዊ የስልጠና ክፍተቶችን ለመሙላት አጫጭር ስልጠናዎችን የሚሰጥ ማሰልጠኛ ተቋም በመፍጠር ▪ ተገቢ አደረጃጀቶችን በመፍጠር፡፡ ▪ ውስን ሃብትን በህዝቡ ቅድሚያ በተሰጣቸው መሰረታዊ ፕሮጀክቶች ላይ በማዋል ▪ የፋይናንስ ምንጮችን በማስፋትና በማስተዳደር <p>4.3.3.2 ቴክኖሎጂን ማሸጋገር በተመለከተ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ በፌዴራልና በክልል ደረጃ በከተማ ልማት ዘርፍ የፈጠራ ሰዎችን ለማበረታታት የሚያስችል ድጋፍ በመስጠት፤ ▪ የተለያዩ ቴክኖሎጂዎችን የመቅዳት፣ የማከማቸት፣ የመምረጥና የማሸጋገር አቅም ለመፍጠር የሚያስችል ሥርዓት በመዘርጋት፤ ▪ ከዩኒቨርሲቲዎችም ሆነ አግባብነት ካላቸው ተቋማት ጋር ግንኙነት በመፍጠር የቴክኖሎጂ ሽግግር ተግባራት ላይም 	<ul style="list-style-type: none"> • ከ. ል.ኮ ሚ/ር • ከ. ል.ኮ ሚ/ር • የክልል ከተማ ልማት ቢሮዎች • የክልል/ክ.ቤ.ፕ.ጽ/ቤቶች • ከተማ ማዘጋጃ ቤቶች • ስኳር ኮርፖሬሽን • ትምህርት ሚ/ር • የጥ/ ክ/ ኢንተርፕራይዞች/ኤጂንሴ • የግል ቤት አልማዎች • ከ. ል.ኮ ሚ/ር፣ ክልሎች፣ ከተሞች • ከ. ል.ኮ ሚ/ር፣ ክልሎች፣ ከተሞች • ከተሞች • ከ. ል.ኮ ሚ/ር • ክልሎች፣ ከተሞች • ከተሞች • ከ. ል.ኮ ሚ/ር፣ ክልሎች፣ ከተሞች • ከ. ል.ኮ ሚ/ር፣ ክልሎች፣ ከተሞች • ከ. ል.ኮ ሚ/ር፣ ክልሎች፣ ከተሞች

ተ. ቁ	ስትራቴጂካዊ የትኩረት መስኮች	የሚተገበረው ስትራቴጂ/ስልት	ፈጻሚ አካል
		<p>ሆነ ካረኩለም ቀረፃና ትግበራ ላይ በጋራ በመስራት፤</p> <ul style="list-style-type: none"> ዘመናዊ የኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ የተደገፈ የከተሞች የመሠረተ ልማት የመረጃ ሥርዓት በመዘርጋት፤ <p>4.3.3.3 ክትትልና ግምገማ ግብረመልስ ስርዓት መገንባት በተመለከተ</p> <ul style="list-style-type: none"> ወቅታዊ የዕቅድ አፈፃፀም ሪፖርት በማቅረብ የዕቅድ አፈፃፀሞችን አስቀድመው በተቀመጡ የአፈፃፀም መለኪያዎች በመገምገም ግምገማውን መሰረት ያደረገ ግብረመልስ በመስጠት በግብረመልስ ተደግፎ በየደረጃው ማበረታቻና ማስተካከያ በማድረግ በግምገማው በተደረሰው የጋራ መግባባት መሰረት የዕቅድ ማስተካከያ በማድረግ 	<ul style="list-style-type: none"> ከ. ል.ኮ ሚ/ር፣ ክልሎች፣ ከተሞች ከ ከ. ል.ኮ ሚ/ር፣ ክልሎች፣ ከተሞች ከ. ል.ኮ ሚ/ር፣ ክልሎች፣ ከተሞች ከ. ል.ኮ ሚ/ር፣ ክልሎች፣ ከተሞች ከ. ል.ኮ ሚ/ር፣ ክልሎች፣ ከተሞች
4.4	በከተሞች መልካም አስተዳደርን በማስፈን	<ul style="list-style-type: none"> ከተሞች የአመራሩንና የስራ አስፈጻሚውን አካል አቅም በአጫጭርና በረጅም /በከተማ ስራ አመራር የድህረ ምረቃ ኘሮግራም/ ሥልጠናዎች በማሳደግ፤ አገልግሎት አሰጣጡን ቀልጣፋና ውጤታማ ለማድረግ የተጀመረውን የመሠረታዊ የሥራ ሂደት ለውጥ እና የውጤት ተኮር ሥርዓት አሟልቶ ዳር በማድረስና በየጊዜው እየፈተኙ በማሻሻል፤ አገልግሎት አሰጣጡን በመረጃና ግንኙነት ቴክኖሎጂ (ICT) በማጠናከር፤ የወረዳ ማዘጋጃ ቤቶች የማስፈጸም አቅም በማሳደግ እና አደረጃጀታቸውንና የአሠራር ሥርዓቶችን በማሻሻል፤ የሕዝቡን ሁለገብ ተሳትፎ በማጠናከር እና የሥልጣን ባለቤትነትና የልማት ተጠቃሚነት የሚያረጋግጡ ተግባራትን በማከናወን። 	<ul style="list-style-type: none"> ከ. ል.ኮ ሚ/ር/ ከ. ሲ.ሲ. ኮ፣ክልሎች ከ. ል.ኮ ሚ/ር፣ ክልሎች፣ ከተሞች ከ. ል.ኮ ሚ/ር/ ከተሞች፣ ክልሎች ክልሎች ከተሞች
4.5	በከተሞች የፋይናንስ አቅምና አስተዳደርን በማሳደግ	<ul style="list-style-type: none"> የሕግ እና አሠራር ክፍተቶችና በማሟላት እና በከተሞች ያሉ እምቅ ሃብቶቻቸውን በመለየት፤ የሰው ኃይል ችግሮቻቸውን በስልጠና በማቃለል፣ ከተሞች ሃብቶቻቸውን የማስተዳደር እና በግብሩ የመጠቀም አቅማቸውን በማዳበር፤ ውጤታማ የፋይናንስ አስተዳደር በመዘርጋት የፋይናንስ ምንጮችን በማስፋፋትና በማስተዳደር። 	<ul style="list-style-type: none"> ከ. ል.ኮ ሚ/ር፣ ክልሎች፣ ከተሞች ከ. ል.ኮ ሚ/ር፣ ክልሎች፣ ከተሞች ክልሎች፣ ከተሞች ከተሞች
4.6	ለሥርዓተ-የታ ስርጸት ትኩረት በመስጠት	<ul style="list-style-type: none"> በየትኛውም ደረጃ የሚወጣ ማንኛውም ፖሊሲ፣ ኘሮግራምና ዕቅድ የሴቶችን እኩል ተሳትፎና ተጠቃሚነት ግምት ውስጥ ያስገባ እንዲሆን እና የሥርዓተ የታ ጉዳይ እንዲካተት በማድረግ፤ ሴቶች በሁሉም መስክ በብቃት እንዲሳተፉ የሚያስችሏቸውን የሥልጠና የአቅም ግንባታ ሥራዎች በቀጣይነት በመሥራት፤ 	<ul style="list-style-type: none"> ከ/ል/ኮ/ ሚ/ር፣ ከተሞች፣ ክልሎች ከ/ል/ኮ/ ሚ/ር፣ ክልሎች ከ/ል/ኮ/ ሚ/ር፣ ከተሞች፣ ክልሎች

ተ. ቁ	ስትራቴጂያዊ የትኩረት መስኮች	የሚተገበረው ስትራቴጂ/ስልት	ፈጻሚ አካል
		<ul style="list-style-type: none"> መረጃዎች በሚቀርቡበትና፣ በሚያዘጋጁበት ጊዜ በጾታ እየተተካተኑ በማቅረብ፣ ክትትልና ግምገማ ላይ ጾታን የሚያመለክቱ አመልካቾች (Indicators) በማስቀመጥ፣ ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ችግሮቻቸውን የሚያስወግዱበት ልዩ ኘሮግራሞች በመቀየስ ተግባራዊ በማድረግ፣ በየደረጃው የሴቶችን ፖለቲካዊ ተሳትፎና ውጤ ሰጪነት በማሳደግ፣ እና ሴቶች ተደራጅተው እንዲንቀሳቀሱ ተገቢውን እገዛ በማድረግ፡ 	<p>ክልሎች</p> <ul style="list-style-type: none"> ከ/ል/ኮ/ ሚ/ር፣ ክልሎች ክልሎች፣ ከተሞች ክልሎች፣ ከተሞች ከ/ል/ኮ/ ሚ/ር፣ ከተሞች፣ ክልሎች
5	የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶችን ማብቃት		
5.1	በከተሞች የመኖሪያ ቤት እጥረትና የመኖሪያ አካባቢዎችን መጠናክቅ በመቀነስ	<ul style="list-style-type: none"> የቤት ልማት ዘርፉ የአቅም ግንባታ፣ የቤት ፋይናንስ፣ የመሬትና መሰረተልማት፣ የዲዛይንና ቴክኖሎጂ፣ የግንባታ ግብዓት መሟላት ድጋፎች በማድረግ እንዲሁም ቤቶችን በጥራት በመገንባትና በሚፈለገው መጠን በማቅረብ የተገልጋዮችን እርካታ ማረጋገጥ፣ ለቤት ልማት የሚሆኑ ማዘጋጃቤታዊ አገልግሎቶች በማብቃት የቤት ልማት ተደራሽነት ወደሚፈለገው ደረጃ በማድረስ ማሻሻል፣ በቤት ልማት ዘርፉ እና በተጓዳኝ በከተማ ማዘጋጃ ቤቶች እንደ አንድ አገልግሎት በሚኖር አቅርቦት የቤት አቅርቦት ማሻሻል፣ በቤት ልማት ዘርፍ ተሳታፊ የሆኑ ከፌደራል እስከ ከተማ ያሉ የመንግስት አስፈጻሚ አካላት እንዲሁም የግሉ ዘርፍ ቤት አልሚዎች፣ አማካሪዎች፣ ስራ ተቋራጮች እና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ቅንጅታዊ አሰራርና ተሳትፎን ማሳልበት፣ በቤት ልማት ዘርፉ ተሳታፊ ለሚሆኑ አካላት አመራርና ባለሙያዎች በሙያዊ እና ስራ አመራር በአጭርና ረጅም ጊዜ እንዲሁም በስራላይ የክህሎት ስልጠና በመስጠት፣ የፋይናንስ፣ የመሳሪያና ማሽነሪ አቅርቦት በማመቻቸት እና የተሻሻሉ የአሰራር ስርዓቶችን በመዘርጋት የማስፈስፈጸም አቅም ማሳልበት፣ የቤት ልማት ዘርፉ በዘመናዊ ኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ የተደገፈ አሰራር እንዲኖረው የመረጃ አያያዝ ማሻሻል፣ 	<ul style="list-style-type: none"> የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚ/ር የክልል ከተማ ልማት ቢሮዎች የክልል/ኮ/ል/ክ/ጸ/ቤቶች የከተማ ማዘጋጃ ቤቶች የግል ቤት አልሚዎች

[illegible]

ተ. ቁ	ስትራቴጂካዊ የትኩረት መስኮች	የሚተገበረው ስትራቴጂ/ስልት	ፈጻሚ አካል
		<ul style="list-style-type: none"> በከተማ ጉዳዮች ላይ ተቀራርቦ ለመስራት የሚያስችል የግንኙነት መረብና የውይይት መድረኮችን በማመቻቸት፤ የከተማው ነዋሪ በጉልበት በማታረብና በዕውቀት በማሳተፍ የልማቱ ባለቤት እንዲሆን በማድረግ፤ ለከተማ ሁለገብ ልማት መረጃዎች ለህዝብ ይፋ የሚሆኑበትን ስርዓት በመዘርጋትና በመተግበር፤ የልማታዊ ባለሀብቱን አቅም በመገንባት በዘርፉ ያለውን አስተዋጽኦ በማሳደግ፡፡ <p>5.2.5 የጽዳትና ውበት አገልግሎት በማሳደግ</p> <ul style="list-style-type: none"> የደረቅና ፍሳሽ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ ቅደም ተከተልን መሠረት በማድረግ እንደየከተማው ደረጃ ባለድርሻ አካላትን በማሳተፍ የሥራ ዕድል ፈጠራን መሠረት ባደረገ መልክ ወጪ ቆጣቢና ቀላል ቴክኖሎጂ በመጠቀም በተቀናጀ ሁኔታ በመፈጸም፡፡ ከተሞችን አረንጓዴ ውብና ማራኪ ከማድረግ አንጻር በከተሞች የተለያዩ ክፍሎች የአረንጓዴ ቦታዎችን ልማት ግንባታና እንክብካቤ የሥራ ዕድል ፈጠራን መሠረት በማድረግ ባለድርሻ አካላትን ባሳተፈና ዘመናዊና ዘላቂነት ባለው ሁኔታ በማከናወን፤ 	<ul style="list-style-type: none"> ከ. ል.ኮ ሚ/ር፣ ክልሎች፣ ከተሞች ከ. ል.ኮ ሚ/ር፣ ክልሎች፣ ከተሞች ከ. ል.ኮ ሚ/ር፣ ክልሎች፣ ከተሞች ከ. ል.ኮ ሚ/ር፣ ክልሎች፣ ከተሞች
5.3	የከተማ ኘላን ዝግጅት እና አፈጻጸም በማሳደግ	<ul style="list-style-type: none"> የከተሞች ዕድገት በኘላን የተመራ እንዲሆን ሕግን መመሪያዎችንና ማኅ-ዋሎችን ተከትሎ እንዲፈጸም የአስፈጻሚ አካላት የአቅም ግንባታ ሥራ በማከናወን፤ የተለያዩ የመሠረተ-ልማት አቅርቦቶች የከተማውን ኘላን መሠረት አድርገው በተቀናጀ አካሄድ እንዲተገበሩ ድጋፍ በማድረግ፤ የሕብረተሰቡን ተሳትፎ በማሳደግ፤ 	<ul style="list-style-type: none"> ከ. ል.ኮ ሚ/ር፣ ክልሎች፣ ከተሞች ከ. ል.ኮ ሚ/ር፣ ክልሎች፣ ከተሞች ከተሞች
5.4	የመሬት ልማትና ማኔጅመንት ሥርዓት በማጠናከር	<ul style="list-style-type: none"> ስትራቴጂዎች በተራ ቁጥር ሁለት ሥር ተዘርዝረዋል 	
5.5	ማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶች የዓለምአቀፍ ደረጃዎች ያሟሉ መሆኑ የሚረጋገጥበት ሥርዓት በመዘርጋትና ለዚሁም ድጋፍ በመስጠት	<ul style="list-style-type: none"> የከተሞችን የማወጃጃ ደረጃ በማውጣት ከተሞችን በደረጃ በመመደብ (peer groups)፤ የአፈፃፀም መለኪያ መስፈርት በማዘጋጀት፣ መለኪያዎችን በየጊዜው በማሻሻል በመፈጸም፤ የምዘና ስርዓቱን የተሟላ ለማድረግ የአቅም ግንባታ ድጋፍ በማድረግ፤ 	<ul style="list-style-type: none"> ከ. ል.ኮ ሚ/ር፣ ክልሎች፣ ከተሞች ከ. ል.ኮ ሚ/ር፣ ክልሎች፣ ከተሞች ከ. ል.ኮ ሚ/ር፣ ክልሎች፣ ከተሞች ከ. ል.ኮ ሚ/ር፣ ክልሎች፣ ከተሞች

ተ. ቁ	ስትራቴጂያዊ የትኩረት መስኮች	የሚተገበረው ስትራቴጂ/ስልት	ፈጻሚ አካል
		<ul style="list-style-type: none"> ዘመናዊ የኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ የተደገፈ የማዘጋጃቤት አገልግሎት የመረጃ ልውውጥ ሥርዓት በመዘርጋት። 	<ul style="list-style-type: none"> ከ. ል.ኮ ሚ/ር፣ ክልሎች፣

ዕዝል 7:- በክልሎች የከተማ ዘርፍ የሰው ኃይል ፍላጎት

ሚኒስቴር መ/ቤቱ በሚመራው የከተማ ልማት ዘርፍ በክልሎች ለዕቅድ ዘመኑ የሚያስፈልገው የሰው-ኃይል በተሟላ መልኩም ባይሆን በግርድፉ እንደሚከተለው ቀርቧል፡፡

የከተማ ዘርፍ የ2003-2007 ዕቅድ ለማስፈጸም በክልል መሟላት ያለበት የሰው ኃይል በሙያ ዓይነትና በት/ደረጃ

ተ.ቁ	የሙያ ዓይነት	አሁን ያለ ጠቅላላ የሰው ኃይል	በአምስቱ አመት (2003-2007) ተጨማሪ የሚያስፈልግ የሰው ኃይል				ድምር
			ዲፕሎማ	የመጀመሪያ ዲግሪ	ሁለተኛ ዲግሪ	ፒኤችዲ	
1	በከተማ ሥራ አመራር	57	0	0	13	0	
2	በጂኦግራፊ	11	0	5	1	0	
3	በስታትስቲክስ	1	0	2	0	0	
4	በህግ	4	0	2	0	0	
5	በሶሻሎጂ	4	0	7	0	0	
6	በህንጻ ምህንድስና	8	4	11	3	0	
7	በሂሳብ መዝገብ አያያዝ	12	2	5	0	0	
8	በኮንስትራክሽን ማኔጅመንት	1	0	7	2	0	
9	በሽርባን ፕላኒንግ	34	0	16	0	0	
10	በኢኮኖሚክስ	17	0	12	5	0	
11	ሲቪል መሐንዲስ	21	0	8	1	0	
12	በማኔጅመንት	18	1	7	0	0	
13	በትምህርት ሥራ አመራር	0	0	0	0	0	
14	አርክቴክቸር	9	0	8	0	0	
15	በመሬት አስተዳደር	2	0	6	0	0	
16	በ GIS	6	0	0	6	0	
17	ጂኦሎጂ	1	0	2	0	0	
18	ሪፎናል ፕላኒንግ	2	0	0	4	0	
19	ዲሞግራፊ	1	0	0	4	0	
20	በግዢ/በማርኬቲንግ	14	3	0	0	0	
21	ቢዝነስ አድሚኒስትሬሽን	6	0	3	0	0	
22	በIT	11	1	2	2	0	
23	በቅየሳ (Quantityን ጨምሮ)	59	15	0	0	0	
24	የንድፍ ባለሙያ	8	9	0	0	0	
25	በአፌስ ማኔጅመንት /በሴክራታሪያል ሳይንስ	12	5	0	0	0	
26	በመረጃ ስብሰባ	1	8	0	0	0	
27	በሌሎች ሙያዎች	101	2	10	1	0	
	ጠቅላላ ድምር	421	50	113	42	0	

ከዚህ በተጨማሪ

- በደቡብ የ5800 የሰው ኃይል ፍላጎት (የከተሞችን ጨምሮ) ተቀምጧል፤
- በትግራይ ደግሞ ለ2003 52 (በመጀመሪያ ዲግሪና ከዚያ በላይ) እና ለ2004 ደግሞ 55 (በመጀመሪያ ዲግሪና ከዚያ በላይ) ፍላጎት ተቀምጧል፤
- የኦሮሚያ እና የአማራ የሰው ኃይል ፍላጎት መረጃ እንዲሁም የአፋር ምንም መረጃ አልተገኘም፡፡

ማስታወሻ:

- 1- በሁሉም ክልሎች መረጃው ገና ያልተሟላ ነው፡፡
- 2- የ5 ዓመቱ ፍላጎት በ3 ክልል (ጋምቤላ፣ ሶማሊ እና ቤኒሻንጉል) ብቻ የተገኘ ሲሆን የሌሎቹ አልተገኘም፡፡
- 3- ይህ መረጃ የሰባት ክልሎች (ሶማሊ፣ ቤኒሻንጉል ጉሙዝ፣ ጋምቤላ፣ ኦሮሚያ፣ ትግራይ፣ አማራ እና ደቡብ) ነው፡፡

ዕዝል 8:- በቤቶች ልማት በአምስት ዓመታት የሚያስፈልገው የሰው ሃይል

በቤቶች ልማት ዘርፍ የሚያስፈልገው የሰላጠነ የሰው ሃይል በአብዛኛው ግንባታ ፕሮጀክቶችን ለማስፈጸም በአስፈፃሚ ፕሮጀክት ጽ/ቤቶች፣ በአማካሪዎች፣ በስራ ተቋራጮችና በአነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሚያስፈልግ በአብዛኛው ከምህንድስና ጋር የተያያዙ ሙያዎችን ያካተተ ሲሆን ዝርዝሩ በሙያ ዓይነት ከዚህ እንደሚከተለው ይሆናል፡፡

ሠንጠረዥ በቤቶች ልማት በ5 ዓመታት የሚያስፈልገው የሰላጠነ የሰው ሃይል

ተ.ቁ	የሙያ ዓይነት	ብዛት	መግለጫ
1	ኢንጅነር	2,958	ሲቪል፣ ኤሌክትሪካል፣ ሳኒተሪ ወዘተ መሃንዲሶችን ያጠቃለለ ነው
2	አርኪቴክት/ፕላነር	120	አርኪቴክት፣ ታውን ፕላነር፣ ሪጂናል ፕላነር፣ ላንድስኬፕ አርኪቴክት ወዘተ ያካተተ ነው
3	አሶሲየት ኢንጅነር	11,832	ድራፍቲንግ፣ ሰርቪይንግ፣ የህንፃ ምህንድስና ወዘተ ያካተተ ነው
4	ኦፕሬተርና ቴክኒሺያን	1,479	የማሽን ኦፕሬተሮች(ሎደር፣ ክሬሽር ወዘተ) በግንባታ ስራ ውል ድርሻ ያላቸው በመሆኑ በሰላጠነ የሰው ሃይል ውስጥ እንዲካተቱ ተደርጓል
5	ኮንስትራክሽን ፎርማን	20,706	ከቴክኒክና ሙያ ወይም ተመሳሳይ ተቋማት የተመረቁ የግንባታ ስራውን የሚያስተባብሩ ናቸው
6	የዕጅ ሙያተኞች(ግንባቻ፣ አናጢ.....)	35,496	የዕጅ ሙያተኞች በግንባታ ሂደት ላይ ከፍተኛ አስተዋፅኦ ያላቸው ሲሆኑ በስልጠና ደረጃ በከፊል የሰላጠኑ ቢሆኑም እንዲካተቱ ተደርጓል
7	ሌሎች ልዩ ሙያተኞች(ሬዲዮ ኦፕሬተር....)	1,479	በዚህ ሙያ የሚሰማሩት የሬዲዮ ኦፕሬተሮች፣ የስልክ ኦፕሬተሮች፣ የኤይ ቲ በለሙያዎች ወዘተ ያካተተ ነው
8	የሎጂስቲክስ፣ ፋይናንስና አስትዳደር ባለሙያዎች	3,278	በዚህ ዘርፍ ከፕሮጀክቶች አፈፃፀም ጋር በቀጥታ ግንኙነት ያላቸው የድጋፍ ሰጪ ሰራተኞች የግንባታ ግብዓት አቅራቢዎች፣ የፕሮጀክቶች የሰው ሃይል አስተዳደርና የፋይናንስ ስራዎችን የሚያከናውኑ እንዲካተቱ ተደርጓል
	ድምር	77,348	

ከላይ በዝርዝሩ ከተመለከተው የሰው ሃይል በፕሮጀክቶች ለሚሳተፉ የኮንስትራክሽን ባለሙያዎችና ድጋፍ ሰጪ ሰራተኞች አጫጭር ስልጠናዎችን በየፕሮጀክቱ ባለቤቶች አማካይነት በተከታተይ የስልጠና ፓኬጅ በማዘጋጀት የሚሰጥ ሲሆን በመካከለኛ ጊዜ ፕሮግራም የሚሠጠው ሥልጠና በከፍተኛ ትምህርት ተቋማትና የቴክኒክና ሙያ

ተቋማት በጋራ በመሆን የስልጠና ዕቅድ በመያዝ የሚፈፀም ሆኖ የሚሰለጥኑ ባለሙያዎች ዝርዝር እንደሚከተለው ይሆናል፡፡

ዕዝል 9፡- የቤቶች ልማት የመካከለኛ ጊዜ የስልጠና ፍላጎት

ተ.ቁ	የሙያ ዓይነት	ብዛት
1	ኢንጅነሮች	444
2	አርኪቴክት/ፕላኒር	60
3	አሶሲዬት ኢንጅነር	5,916
4	ኦፕሬተርና ቴክኒሺያን	740
5	ኮንስትራክሽን ፎርማን	3,106
6	የሎጂስቲክስ፣ ፋይናንስና አስተዳደር ድጋፍ ሰጪ ባለሙያዎች	492
ጅምር		10,758

በሠንጠረዥ እንደተመለከተው በቤቶች ልማት ፕሮጀክቶች የሚሳተፉ የምህንድስና ሙያ ያላቸውና የድጋፍ ሰጪ ሰራተኞች የመካከለኛ ጊዜ ስልጠና ማግኘት ያለባቸው ብዛት 10,758 ሲሆን እንደሙያው ዘርፍ ከማሰልጠኛ ተቋማት ጋር በማስተሳሰር ስልጠናው የሚሰጥ ይሆናል፡፡

ከዚህ በተጨማሪ በቤቶች ልማት ፕሮግራምና ትስስር ባላቸው የመንግስት የልማት ዘርፍ ፕሮጀክቶች በፌደራል፣ በክልልና በከተማ እንዲሁም በፕሮጀክት ደረጃ የሚገኙ እስከ 150 የሚደርሱ የአመራር አካላት የአጭር ጊዜ ተከታታይ ስልጠና እንዲያገኙ ይደረጋል፡፡

ዕዝል 10:- በኮንስትራክሽን ዘርፍ በዋና ዋና መሠረተ-ልማት አቅራቢዎች የሚያስፈልግ የሰለጠነ የሰው ኃይል

1. የግሉ ዘርፍ እና ሌሎች መንግስታዊ ተቋማት የምህንድስና ባለሙያዎች ፍላጎት

1.1 በግሉ ዘርፍ

በኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪው ተሳታፊ የሆኑ የግል ድርጅቶች ለሚያከናውኗቸው የግንባታ እና የማማከር/ቁጥጥር ሥራዎች የሚያስፈልጓቸውን የምህንድስና ባለሙያዎች ከገበያ በቀላሉ ማግኘት የማይቻል መሆኑን በተደጋጋሚ የሚገልጹ ሲሆን በዚህ ምክንያት ሥራዎች አግባብነት ያለው ሙያ ባለቤት ባልሆኑ ወይም ከተፈላጊው ደረጃ በታች በሆኑ ክህሎቶች ባላቸው ሰዎች እንደሚሰሩ ይገለጻል። ይህም በሥራዎች ጥራት እና የማጠናቀቂያ ጊዜ ላይ አሰታዊ ተጽዕኖ ሲያሳድር የቆየ መሆኑ ዕሙን ነው።

ሠንጠረዥ : በግሉ ዘርፍ የሚያስፈልግ የተለያዩ የምህንድስና ባለሙያዎች ቁጥር

ተ.ቁ	የፈላጊው ተቋም ዓይነት	ተፈላጊ ባለሙያ ቁጥር	አስተያየት
1	ሥራ ተቋራጮች	14,500	ተቀራራቢ ቁጥር ላላቸው ድርጅቶች ተመሳሳይ ተደርጎ የተወሰደ አለበት።
2	አማካሪዎች	1,778	በአማካይ 7 ባለሙያ ለአንድ ድርጅት ተሠልቶ የተወሰደ።
	ድምር	16,278	

ከላይ ባለው ሠንጠረዥ እንደተመለከተው እስከ አሁን በአገሪቱ ተመዝግበው ባሉ 4900 ገደማ ሥራ ተቋራጮች እና 254 አማካሪዎች ዘንድ በመስፈርት ደረጃ ብቻ የሚፈለገው የባለሙያ ቁጥር የተቀመጠ ሲሆን ድርጅቶች በተመሳሳይ ወቅት የተለያዩ ቦታዎች ላይ የሚገኙ ፕሮጀክቶች ሥራ ላይ በሚሳተፉበት ወቅት ከዚህ በላይ ቁጥር ያላቸው ባለሙያዎች የሚያስፈልጉ መሆናቸው ይታወቃል።

1.2 የዋና ዋና መሠረተ ልማት አቅራቢዎች

በሌላ በኩል ምንም እንኳን አብዛኛዎቹ ሥራዎች በግሉ ሴክተር የሚከናወን ቢሆንም በዋና ዋና መሠረተ ልማት አቅራቢዎች ዘንድ ያሉትን የግንባታ ዕቅዶች የቁጥጥር እና ክትትል ሥራዎች የሚያከናውኑ እና ከዚህ በተጨማሪ በራስ ሃይል በሚሰሩ አነስተኛ የግንባታ እና ማማከር ሥራዎች ላይ ተሳታፊ የሚሆኑ የምህንድስና ባለሙያዎች ማስፈለጋቸው አሙን ነው። የክልሎች የሰው ኃይል ፍላጎትና መረጃ ተሟልቶ ያልደረሰ በመሆኑ እዚህ ውስጥ የተካተተው ☐ ጸራል ሚኒስቴር መ/ቤቶች ☐ ሰው ኃይል መረጃ ብቻ ነው። በዚሁ መሠረት ከታች የተለያዩ አስፈጻሚ መስሪያ ቤቶች የምህንድስና ባለሙያዎች ፍላጎት ማጠቃለያ ቀርቧል።

i. በኢትዮጵያ መንገዶች ባለሥልጣን

የኢትዮጵያ መንገዶች ባለሥልጣን በሥሩ በማገልገል ላይ ያሉ በአጠቃላይ 400 የሚሆኑ መሐንዲሶች ሲኖሩት የሚካሄደውን የልማት እንቅስቃሴ በተሻለ የማስፈፀም ብቃት ለማግኘት እንዲቻል በየዓመቱ ከሚኖረው የመንገድ ልማት ፕሮጀክት ዕድገት ጋር የተመጣጠነ የሰው ኃይል ሊኖር ይገባል። ስለሆነም ከ2003 ዓም የበጀት ዓመት

ጀምሮ አሁን ያለው የሰው ኃይል ብዛት በየዓመቱ በ10% ማደግ እንዳለበት ታሳቢ በማድረግ ለሚቀጥሉት አምስት ዓመታት ተጨማሪ 313 የሚሆን የሰውኃይል ሊኖር እንደሚገባ ተገምቷል።

በሚቀጥሉት አምስት ዓመታት ውስጥ በፌደራል፣ በክልል እንዲሁም በወረዳ ደረጃ በURRAP አማካኝነት ለመተግበር የታቀዱትን የመንገድ ልማት እና ጥገና ሥራዎች ለማከናወን በፌደራል፣ በክልል እንዲሁም በወረዳ ደረጃ በመጀመሪያ እና በሁለተኛ ዲግሪ የትምህርት ደረጃ የሚኖረው የሰው ኃይል ልማት ፍላጎት ከታች በቀረበው ሠንጠረዥ ተመልክቷል።

ሠንጠረዥ : በኢትዮጵያ መንገዶች ባለስልጣን የሚያስፈልግ የሰው ሃይል

የሚፈለገው የትምህርት ዘርፍ/ዓይነት	በፌደራል ደረጃ		በክልልና በወረዳ ደረጃ		አጠቃላይ ድምር	
	በመጀመሪያ ዲግሪ	በሁለተኛ ዲግሪ	በመጀመሪያ ዲግሪ	በሁለተኛ ዲግሪ	በመጀመሪያ ዲግሪ	በሁለተኛ ዲግሪ
ሲቪል ኢንጂነሪንግ	3800	2590	3698	1917	7489	4500
የትራንስፖርት ኢኮኖሚክስ/ፕላኒንግ/ኢንጂነሪንግ	-	49	-	39	-	87
ድምር	3800	2639	3698	1956	7489	4594

ii. በውኃ ኃብት ልማት ሚኒስቴር ፓላን

ሠንጠረዥ : በውኃ ኃብት ልማት ሚኒስቴር የሚያስፈልግ የሰው ሃይል

ተ.ቁ	ንዑስ ዘርፍ	አሁን ሥራ ላይ ያሉ ባለሙያዎች	በተፈ ማሪ ፓላን ባለሙያዎች	ትምር
1	መጠጥ ውኃ	16	11	27
2	መስኖ ልማት	38	13	51
3	ውኃ ኃይል ጥናትና ዲዛይን	12	16	28
4	ከርስ ምድር ውኃ ጥናት	13	15	28
5	ገፅ ምድር ውኃ ጥናት	46	11	57
6	የተቀናጀ ተፋሰስ ጥናትና ትግበራ	13	6	19
	ድምር	138	72	210

ii. በትምህርት ሚኒስቴር የሚያስፈልግ በምህንድስና የሰለጠነ የሰው ኃይል

ሠንጠረዥ : በትምህርት ሚኒስቴር የሚያስፈልግ የሰው ሃይል

ተ.ቁ	ንዑስ ዘርፍ	አሁን ሥራ ላይ ያሉ ባለሙያዎች	በተፈ ማሪ ፓላን ባለሙያዎች	ትምር
1	የትምህርት ሚኒስቴር የተለያዩ ዩኒቨርሲቲዎች እና የሙያ ማሰልጠኛ ማዕከላት	10	5	15

የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር

	የሚያስገነቡአቸውን ፕሮጀክቶችን የሚከታተሉለት ሲቪል መሳሪያዎች			
2	በየተቋማቱ የሚያስተምሩ የምህንድስና ባለሙያዎች	አልተገኘም	አልተገኘም	-
	ድምር		5	15

iii. በትራንስፖርትና መገናኛ ሚኒስቴር የሚያስፈልግ የሰለጠነ የሰው ኃይል ሠንጠረዥ : በትራንስፖርትና መገናኛ ሚኒስቴር የሚያስፈልግ የሰው ሃይል

ተ.ቁ	ንኡስ ዘርፍ	አሁን ሥራ ላጁ ያሉ ባለሙያዎች	በተፈ ማሪ ሞዲላት ባለሙያዎች	ትምር
1	ሲቪል ኢንጂነሪንግ	42	26	68
2	የትራንስፖርት ኢኮኖሚክስ/ፕላኒንግ/ ኢንጂነሪንግ	230	57	287
	ድምር	272	83	355

iv. በጤና ጥበቃ ሚኒስቴር የሚያስፈልግ በምህንድስና የሰለጠነ የሰው ኃይል ሠንጠረዥ : በጤና ጥበቃ ሚኒስቴር የሚያስፈልግ የሰው ሃይል

ተ.ቁ	ንኡስ ዘርፍ	አሁን ሥራ ላይ ያሉ ባለሙያዎች	በተፈ ማሪ ሞዲላት ባለሙያዎች	ትምር
1	ሲቪል ኢንጂነሪንግ	68	28	96
2	ሌሎች የምህንድስና ባለሙያዎች	አልተገኘም	አልተገኘም	-
	ድምር	68	28	96

v. በማዕድንና ኢነርጂ ሚኒስቴር የሚያስፈልግ በምህንድስና የሰለጠነ የሰው ኃይል ሠንጠረዥ : በማዕድንና ኢነርጂ ሚኒስቴር የሚያስፈልግ የሰው ሃይል

ተ.ቁ	ንኡስ ዘርፍ	አሁን ሥራ ላይ ያሉ ባለሙያዎች	በተፈ ማሪ ሞዲላት ባለሙያዎች	ትምር
1	ሲቪል ኢንጂነሪንግ	13	10	25
2	በጂያ ቴክኒክና የተለያዩ የማዕድን ኢንጂነሪንግ ሙያዎች	150	26	176
	ድምር	163	36	201

vi. በኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን የሚያስፈልግ

የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን በሥሩ በማገልገል ላይ ያሉ በተለያዩ የምህንድስና ዘርፎች የሰለጠኑ 119 ባለሙያዎች ሲኖሩት ኮርፖሬሽኑ የሚያካሄደውን መሠረተ ሠፊ የኃይል ማመንጨት፣ የማስተላለፍና፣ የማስራጨት ሥራን በተሻለ የማስፈጸም ብቃት ለማግኘት እንዲቻል ከ2003-2007 የልማት ዘመን አሁን ካለበት 1994ሜዋ ወደ 8000-10000ሜዋ ከፍ ለማድረግ አሁን ያለው የሰው ኃይል ብዛትና በየዓመቱ በ10% ማደግ እንዳለበት ታሳቢ በማድረግ ለሚቀጥሉት አምስት ዓመታት ተጨማሪ 110 የሚሆን የሰው ኃይል ሊኖር እንደሚገባ ተገምቷል።

ሠንጠረዥ: በኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን የሰው ሃይል

ተ.ቁ	ንኡስ ዘርፍ	አሁን ሥራ ላይ ያሉ ባለሙያዎች	በተፈ ማሪ ሞሊባሉ ባለሙያዎች	ትምር
1	ሲቪል ኢንጂነሪንግ	10	5	15
2	በኤሌክትሪክና በኤሌክትሪክስቲ ማኔጅመንት	93	50	143
3	ሜካኒካል ኢንጂነሪንግ	6	5	11
4	በኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂና በኮምፒውተር ማይንስ ኢንጂነሪንግ	5	5	10
5	በጂዮ-ቴክኒካል ኢንጂነሪንግ	3	5	8
	ድምር	117	70	187

vii. በኢትዮጵያ ቴሌኮሚኒኬሽን ኮርፖሬሽን የሚያስፈልግ የሰለጠነ የሰው ኃይል

የኢትዮጵያ ቴሌኮሚኒኬሽን ኮርፖሬሽን በሥሩ በማገልገል ላይ ያሉ በተለያዩ የምህንድስና ዘርፎች የሰለጠኑ 250 ባለሙያዎች ሲኖሩት ኮርፖሬሽኑ የሚያካሄደውን መሠረተ ሠፊ የቴሌኮሚኒኬሽን የመሠረተ ልማት መዘርጋትና የማስራጨት ሥራን በተሻለ የማስፈጸም ብቃት ለማግኘት እንዲቻል ከ2003-2007 የልማት ዘመን አሁን ካለበት ወደ ተሻለ ደረጃ ከፍ ለማድረግ አሁን ያለው የሰው ኃይል ብዛትና በየዓመቱ በ10% ማደግ እንዳለበት ታሳቢ በማድረግ ለሚቀጥሉት አምስት ዓመታት ተጨማሪ 125 የሚሆን የሰው ኃይል ሊኖር እንደሚገባ ተገምቷል።

ሠንጠረዥ 8: በኢትዮጵያ ቴሌኮሚኒኬሽን ኮርፖሬሽን የሚያስፈልግ የሰው ሃይል

ተ.ቁ	ንኡስ ዘርፍ	አሁን ሥራ ላይ ያሉ ባለሙያዎች	በተፈ ማሪ ሞሊባሉ ባለሙያዎች	ትምር
1	ሲቪል ኢንጂነሪንግ	30	15	45
2	በኤሌክትሪክና በኤሌክትሮሜካኒካል	200	100	300
3	ሜካኒካል ኢንጂነሪንግ	20	10	30
	ድምር	250	125	375

ዕዝል 11:- የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ልማት የሰው ኃይል ፍላጎት (ሃገራዊ)								
ተ.ቁ	ፌዴራል/ክልል	መነሻ 2002	በዕቅድ ዘመኑ ሊኖር የሚገባው የሰው ኃይል					ምርመራ
			2003	2004	2005	2006	2007	
1	ፌ/ጥ/አ/ን/ሥ/ል/ኤ	340	427	430	430	435	435	
2	ኦሮሚያ	2235	4553	6871	6871	6871	6871	
3	ደቡብ ብ/ብ/አ/	792	1040	1080	1155	1207	1252	
4	አ/ብ/ክ/መ ጥ/አ/ን/ኢ/ስ/ማ/ኤ	2214	2914	3678	4342	4342	4342	
5	አዲስ አበባ	621	1795	1795	1795	1795	1795	
6	ትግራይ ክልል	375	656	656	656	656	656	

ማጣቀሻዎች/ዋቢዎች

- ሥ/ከ/ል/ሚ. (1998 ዓ.ም)፣ የሥራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር ክፍለ-ኢኮኖሚያዊ ረቂቅ የአምስት ዓመት (1998-2002 ዓ.ም) ስትራቴጂክ ዕቅድ፣ አዲስ አበባ።
- ሥ/ከ/ል/ሚ. (1998 ዓ.ም)፣ የሥራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር ተቋማዊ ረቂቅ የአምስት ዓመት (1998-2002 ዓ.ም) ስትራቴጂክ ዕቅድ፣ አዲስ አበባ።
- ሥ/ከ/ል/ሚ. (2002 ዓ.ም)፣ የሥራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር የአምስት ዓመት (1998-2002 ዓ.ም) ስትራቴጂክ ዕቅድ (ለገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚ/ር የተላከ)፣ አዲስ አበባ።
- ሥ/ከ/ል/ሚ. (2002 ዓ.ም)፣ የሥራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር የአምስት ዓመት (1998-2002 ዓ.ም) ስትራቴጂክ ዕቅድ ግምገማ ሪፖርት፣ አዲስ አበባ።
- ሥ/ከ/ል/ሚ. (1997 ዓ.ም)፣ የከተማ ልማት ፖሊሲ መነሻ ጥናት (Baseline Study)፣ አዲስ አበባ።
- ሥ/ከ/ል/ሚ. (1998 ዓ.ም)፣ የከተማ ልማት ፖሊሲ (በሚኒስትሮች ምክር ቤት የጸደቀ)፣ አዲስ አበባ።
- ሥ/ከ/ል/ሚ. (1998 ዓ.ም)፣ የከተሞች ኢንዱስትሪና ከተማ ልማት ፓኬጅ፣ አዲስ አበባ።
- ሥ/ከ/ል/ሚ. (2001 ዓ.ም)፣ የሚኒስቴር መስሪያ ቤቱ የመሠረታዊ የሥራ ሂደት ለውጥ (BPR) ጥናት፣ አዲስ አበባ።
- ማ/ስ/ባ (2000 ዓ.ም)፣ የ2000 ዓ.ም ህዝብና ቤት ቆጠራ ውጤት ረቂቅ ሪፖርት፣ አዲስ አበባ።
- ከ/ኮ/ል/ሚ. (2003 ዓ.ም)፣ የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚ/ር የውጤት ተኮር ስርዓት ግንባታ ደረጃ 1 እና ደረጃ 2 ሪፖርት፣ አዲስ አበባ።
- ከ/ል/ኮ/ሚ. (2003 ዓ.ም)፣ የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚ/ር የደረጃ ሦስት እና አራት የውጤት ተኮር (ባላንስድ ስኮርካርድ) የጥናት ሠነድ፣ አዲስ አበባ።
- ከ/ኮ/ል/ሚ. (2003 ዓ.ም)፣ የሃገራችን ከተሞች የፖለቲካል ኢኮኖሚ ትራንስፎርሜሽን ተልዕኮ የወሰደው አመራርና ፈጻሚ ስኬቱና ፈተናው (የመሬት፣ የኢንተርኔት ደረጃ ልማትና ኮንስትራክሽን የ2003 ዕቅድ መሠረታዊ ይዘት)፣ አዲስ አበባ።
- ከ/ል/ኮ/ሚ. (2003)፣ በመንግሥት የልማት ኘርጅክቶች የቤቶች ልማት አቅም ግንባታ መርሃ-ግብር፣ አዲስ አበባ
- ከ/ል/ኮ/ሚ. (2003)፣ የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚ/ር የ5 ዓመት ሴክቶራል ስትራቴጂክ ዕቅድ ለማሻሻል የተቀረጸ ዝክረ ተግባር፣ አዲስ አበባ
- ው/ሃ/ል/ሚ. (1998)፣ የውኃ ሃብት ሚኒስቴር የአምስት ዓመት (1998-2002 ዓ.ም) ረቂቅ ስትራቴጂክ ዕቅድ፣ አዲስ አበባ።
- አዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር (2001)፣ የአዲስ አበባ ጽዳት፣ ውበትና ፓርኮች ልማት ኤጀንሲ ሪፖርት፣ አዲስ አበባ።
- አዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር (2001)፣ የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር የአምስት ዓመት (2001-2005 ዓ.ም) ዕቅድ፣ አዲስ አበባ።

ገ/ኢ/ልሚ (2003 ዓ.ም)፣ የአምስት ዓመት (2003-2007) የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ፣ አዲስ አበባ።

ACCRA (2008)” Report of Planning Department” Unpublished, Addis Ababa.

CSA (2007), “Statistical Abstract of Ethiopia), Addis Ababa.

CSA (2008), “2007 Population and Housing Census of Ethiopia, Draft Report”, Addis Ababa.

EEPCO (2000), “Facts in Brief”, Addis Ababa.

EEPCO (2008/9), “Facts in Brief”, Addis Ababa.

ETC (2008), “General Profile of Ethiopian Telecommunication Corporation”, Addis Ababa.

MoFED (2005), “Ethiopia: The Millennium Development Goals (MDGs) Needs Assessment Synthesis Report”, Development Planning and Research Department, Addis Ababa.

MoFED (2007), “Ethiopia: Building on Progress: A Plan for Accelerated and Sustained Development to End Poverty (PASDEP), Annual Progress Report 2006/2007”, Addis Ababa.

MoH (2007/2008), “Health and Health Related Indicators”, Planning and Programming Department, Addis Ababa.

MoWUD (2006), Plan for Accelerated and Sustained Development to End Poverty (PASDEP), Urban and Construction Industry Component, Addis Ababa.

PADCO et al (1997 G.C): Housing Sector Study: Supply Side Report, Addis Ababa.

United Nations (UN), (2008/2009), “World Urbanization Prospect” New York.

UN Habitat (2006), “Solid Waste Management in the World’s Cities”, Nairobi.

UN Habitat (2009), “Solid Waste Management in the World’s Cities”, Nairobi.

UNESCO (2005), “Analysis of World Education Indicators”, Montreal.

World Bank (WB), (2007), “World Development Report”; New York.

¹ ከአገር ውስጥ ባንኮች ብድር (የቦንድ ሽያጭ) በክልሎች ይከናወናል።

² በክልሎች/በከተሞች የተመደበው የኦሮሚያ ክልልን አይጨምርም።